BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
11 — C
13

Yahn

Digitized by Google

R. P. MATTHIÆ BORRVLL VALENTINI

E SOCIET. IESV,

Sacræ Theologiæ primarij Profeſſoris

TRACTATVS DVO

De Eſſentia, & Attributis, & Viſione Dei, cum Proœmialibus Theologiæ.



LVGDVNI,

Sumpt. { PHILIPPI BORDE, LAVR. ARNAVD, PETRI BORDE, & GVILL. BARBIER.

M. DC. LXIV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Sanctiſſimæ Dei Genitrici

MARIÆ EX MERITIS FILII EIVS AB ORIGINALI CVLPA præſeruatæ.

A*Dſpiraturæ Virgini primordia Theologiæ, puriſſima eius interpoſita Conceptione, vouemus; vt è tanta vena vitæ ſitientibus ſcaturiat ſapientiæ fons, vel ex Oceano rivulus, aut ex vellere guttula.* Hinc, *è Maria ſcilicet inquit Taumaturgus,* nobis ſapientiæ ſcaturiunt fontes, qui limpidiſſimos, & puros riuos pietatis effundunt. Hinc nobis diuinæ cognitionis reſplendent theſauri. *Fabuloſum inter Rabbinos hoc circumferebatur Oraculum*; Si luna Ioui coniuncta, ſuper caput ſerpentis collocetur, interimque ſcientiam à Deo petas, impetrabis. *Profana hæc fuit delirantis Aſtrologiæ ſuperſtitio; quæ tamen in plenilunio Mariano benignum nobis, fauſtumque prætendit omen. Fabulantur illi, irrita non fore ſcientiæ vota, preceſque, ſi pro ea impetranda rogaretur Deus, dum luna Ioui coniuncta contereret ſerpentis caput. Elegantem Mariæ formam plenilunio comparatam, quis neſciat? dum pulchra vt luna toties Maria commendatur.*

Serm. 2. in Annunciatione.

Eam inſuper in Conceptione ſua ſupra caput ſerpentis colloca-
Geneſ. 3. *tam, feſtiuis plauſibus ſententia pia canit, & colit;* Ipſa
conteret caput tuum. *Non ergo deſperandum, ſed nobis
potius diuinæ ſcientiæ comparandæ, erigenda ſpes; vtpote pro
illa Numen exorantibus, dum luna victrix, vero Ioui con-
iuncta, ſupra caput ſerpentis collocatur.*

*Quod ſi rivulus hic noſter Theologicus fauſtè ex Mariano
Oceano natus effluxerit; quid mirum, ſi iure ſuo reuertatur
ad illum Vnum nomen inditum eſt mari, & Mariæ. Con-
gregationes aquarum vocantur maria, & Dei genitrix no-
minatur Maria. Quia Maria, inquit Chryſologus, mare eſt,*
Serm. 146. *vnde redundant gratiarum, donorumque fluenta.* Maria
mare vocabatur & quomodo non Maria mare, con-
gregationes inquit aquarum appellauit Maria. *Rivuli au-
tem oriuntur è mari, & remeant ad illud, tributum, quo*
Eccleſiaſt. 1. *naſcuntur adſtricti, reddituri.* Ad locum vnde exeunt flu-
mina reuertuntur. *Mariana Conceptio mare quidem eſt
maledictionis fulmine nullatenus tactum, nam Protoparente*
Geneſ. 3. *lapſo, non aquis, ſed terræ dicitur*, maledicta terra in opere
tuo. *Si forte ergo rivulus hic noſter Theologicus è Conceptionis
limpidiſſimæ pelago natus ſit, jure ſuo reuertatur ad illud,
debiti obſequij tributum redditurus.*

*Et quis miraretur ſingulare hoc Mariæ priuilegium, qui
eam Dei matrem introſpiciat. Verte lumina in ſupremi Opifi-
cis dexteram vltimam imagini ſuæ manum imponentem. Lu-
team maſſam manibus ſuis verſabat animandam. Iecit cru-
rium fundamenta, vt duplici baſi ſolidior hominis ſtructura
firmaretur. Induruere oſſa. Emolliit caro. Intertextis venarum
fibris fluxit ſanguis. Coſtis armauit pectus. Protendit brachia.
Extendit palmas. Diſtinxit digitos. Tornauit collum. Scidit os.
Purpurea intumuere labra. Linguam acuit volubilem, dentibus*

vala

Digitized by Google

vallatam. Terebrauit nares. Intinxit rubore genas. Oculorum faces accendit. Flexit in arcum ſupercilia. Explicuit frontem. Diſperſit cæſariem. Iacebat elaborata corporis moles, cum ſubito, inſpirante Deo ſpiraculum vitæ, ſtetit, vixit, & ſuimet mirata pulchritudinem plauſit oculis. Transcende nunc ad interioris hominis imaginem ſubtiliori penicillo, longéq; pulchriori colorum varietate depictam; erubuiſſe quis dubitet corporis elegantiam, ad Iuſtitiæ originalis, donorumque pulchritudinem. Si ergo Deus opus, quod fecerat propagando mundo, ſi nobilitat. Quomodo Matrem, quam reparando mundo, ſibi delegerat, cõmuni ſubmergi naufragio pateretur? Petro porrigit dexteram, ne naufragus ſuccumbat aquis; & Matrem permitteret in profundum demergi? Nauiculam, qua vehebatur, eripit à tempeſtate; & Matrem, in cuius vtero geſtandus erat, auerni faucibus relinqueret abſorbendam?

Sed animus nunc non eſt, nec inſtituti noſtri, huius priuilegij teſtimonia, probationeſque producere, ſed pronum ſemper, tenerumque cordis affectũ erga nitidiorem ſole Virginis conceptionem aperire, eique præ gaudio geſtientes gratulari. Spoliis ergo contriti ſerpentis coronata gaude Maria, exulta victrix capta draconis præda, lætare palma, gloriare triumpho; & interim ſapientiæ tuæ ſpolia diuide. Huiuſce ſpei anchora in enij noſtri nauiculam firmatura, vela damus læti, diuinum Theologiæ pelagus luſtraturi. Cæleſtis vtinam tantæ Matris zephyrus aſpiret, arceat ſcopulos, ſemitamque dirigat ad portum, quæ in naufrago mundo ſecura ſtatione portum tenuit. Tu candida Virgo dirige calamum, admoue manum exiguo dono, & ſolitâ clementiâ ſub vmbra alarum tuarum protege nos ſemper.

Perpetuus, minimuſque Dominæ ſuæ ſeruus.

MATTHIAS BORRVLL.

Digitized by Google

Eam inſuper in Conceptione ſua ſupra caput ſerpentis collocatam, feſtiuis plauſibus ſententia pia canit, & colit; Ipſa
Geneſ. 3. conteret caput tuum. *Non ergo deſperandum, ſed nobis potius diuinæ ſcientiæ comparandæ, erigenda ſpes; vtpote pro illa Numen exorantibus, dum luna victrix, vero Ioui coniuncta, ſupra caput ſerpentis collocatur.*

Quod ſi riuulus hic noſter Theologicus fauſtè ex Mariano Oceano natus effluxerit; quid mirum, ſi iure ſuo reuertatur ad illum? Vnum nomen inditum eſt mari, & Mariæ. Congregationes aquarum vocantur maria, & Dei genitrix nominatur Maria. Quia Maria, inquit Chryſologus, mare eſt,
Serm. 146. *vnde redundant gratiarum, donorumque fluenta.* Maria mare vocabatur & quomodo non Maria mare, congregationes inquit aquarum appellauit Maria. *Riuuli autem oriuntur è mari, & remeant ad illud, tributum, quo*
Eccleſiaſt. 1. *naſcuntur adſtricti, reddituri.* Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur. *Mariana Conceptio mare quidem eſt maledictionis fulmine nullatenus tactum, nam Protoparente*
Geneſ. 3. *lapſo, non aquis, ſed terræ dicitur,* maledicta terra in opere tuo. *Si forte ergo riuulus hic noſter Theologicus è Conceptionis limpidiſſimæ pelago natus ſit, iure ſuo reuertatur ad illud, debiti obſequij tributum redditurus.*

Et quis miraretur ſingulare hoc Mariæ priuilegium, qui eam Dei matrem introſpiciat. Verte lumina in ſupremi Opificis dexteram vltimam imagini ſuæ manum imponentem. Luteam maſſam manibus ſuis verſabat animandam. Iecit crurium fundamenta, vt duplici baſi ſolidior hominis ſtructura firmaretur. Induruere oſſa. Emolliit caro. Intertextis venarum fibris fluxit ſanguis. Coſtis armauit pectus. Protendit brachia. Extendit palmas. Diſtinxit digitos. Tornauit collum. Scidit os. Purpurea intumuere labra. Linguam acuit volubilem, dentibus

vala

Digitized by Google

vallatam. Terebrauit nares. Intinxit rubore genas. Oculorum faces accendit. Flexit in arcum ſupercilia. Expliuit frontem. Diſperſit cæſariem. Iacebat elaborata corporis moles, cum ſubito, inſpirante Deo ſpiraculum vitæ, ſtetit, vixit, & ſuimet mirata pulchritudinem plauſit oculis. Tranſcende nunc ad interioris hominis imaginem ſubtiliori penicillo, longéq; pulchriori colorum varietate depictam; erubuiſſe quis dubitet corporis elegantiam, ad Iuſtitiæ originalis, donorumque pulchritudinem. Si ergo Deus opus, quod fecerat propagando mundo, ſi nobilitat. Quomodo Matrem, quam reparando mundo, ſibi delegerat, cõmuni ſubmergi naufragio pateretur? Petro porrigit dexteram, ne naufragus ſuccumbat aquis; & Matrem permitteret in profundum demergi? Naviculam, qua vehebatur, eripit à tempeſtate; & Matrem, in cuius vtero geſtandus erat, auerni faucibus relinqueret abſorbendam?

Sed animus nunc non eſt, nec inſtituti noſtri, huius priuilegij teſtimonia, probationeſque producere, ſed pronum ſemper, tenerumque cordis affectũ erga nitidiorem ſole Virginis conceptionem aperire, eique præ gaudio geſtientes gratulari. Spoliis ergo contriti ſerpentis coronata gaude Maria, exulta victrix capta draconis præda, lætare palma, gloriare triumpho; & interim ſapientiæ tuæ ſpolia diuide. Huiuſce ſpei anchora ingenij noſtri nauiculam firmatura, vela damus læti, diuinum Theologiæ pelagus luſtraturi. Cæleſtis vtinam tantæ Matris zephyrus aſpiret, arceat ſcopulos, ſemitamque dirigat ad portum, quæ in naufrago mundo ſecura ſtatione portum tenuit. Tu candida Virgo dirige calamum, admoue manum exiguo dono, & ſolitâ clementiâ ſub vmbra alarum tuarum protege nos ſemper.

Perpetuus, minimuſque Dominæ ſuæ ſeruus.

MATTHIAS BORRVLL.

Digitized by Google

LECTORI.

IN vnum hunc faſciculum, mi Lector, collegimus, breuitate ſolita, potiſſima fundamenta, ab aliquibus deſiderata, vnde clariorem lucem accipiant Tractatus noſtri, quos in primam partem S. Thomæ paucis ab hinc annis prælo dedimus; maximè tractatus de Trinitate, in quo aliqua fundamenta, ex profeſſo nunc ſtabilienda, ſuppoſita ſunt. Ea omnia, claritate, qua potuimus, hoc volumine digeſta, non tam cenſuræ, quàm pietati, & commiſerationi tuæ commendamus, Lector amice. Quis enim præſumat in tanta ingeniorum, opinionumque varietate, ſe omnibus in cunctis placiturum? Quod ſi quæ aliquando opiniones noſtræ non arriſerint, bona noſtra pertingendæ veritatis vota, & deſideria tu excipias, vt quos diuiſerit opinio, coniungat veritatis amor; ſic enim diſſimiles inter ſe ingeniorum facies, vno in Dei gloriam conciliabuntur fœdere charitatis. Nec mirum id, quando Hominis, Aquilæ, Leonis, & Bouis facies, adeo inter ſe diſſimiles, vno vitæ ſpiritu coniunctæ, vno eiuſdem impetu gradiebantur reptantes gloriæ Dei rhedam, nec citior Aquila, nec tardior Bos, nec velocior Leo, nec ſegnior Homo, ſed vnus omnium greſſus, & mira omnium in vno ſpiritu concordia; ea, quam enixè intendimus, placebit ſaltem in elucubrationibus noſtris, ſi cœtera pro tenuitate diſpliceant. Vale.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
Diſputationum, & Sectionum.

DISPVTATIO I.

De Procemialibus Scholaſticæ Theologiæ. pag.1

SECTIO I. *De ſubiecto, & obiecto materiali Theologiæ, & an habeat obiectum attributionis.* p.2.

II. *Exponitur obiectum formale Theologiæ.* pag.9

III. *De Principiis Concluſionis Theologiæ, ſeu præmiſſis.* p.19

IV. *An Concluſio Theologica ſit metaphyſicè certa, & euidens, ſupernaturalis, practica, & ſpeculatiua.* p.32

V. *An habitus Theologiæ ſit in ſubſtantia ſupernaturalis, & infuſus, & à cæteris diſtinctus.* p.45

VI. *De ſubiecto habitus Theologiæ.* p.53

VII. *De locis Theologicis.* p.59

VIII. *De Scriptura Sacra, & in quo ſenſu concluſionibus Theologicis inſeruire poſſit.* p.62

DISPVTATIO II.

Quanta, & quali certitudine, & euidentia conſtet exiſtentia Dei, eiuſque vnitas. pag.67

SECT. I. *AN Deum eſſe eſt veritas per ſe nota.* ibid.

II. *An Deum eſſe demonſtretur à poſteriori.* p.76

III. *An demonſtretur vnicum tantum eſſe Deum.* p.83

IV. *An exiſtentia Dei poſſit à priori poſitiuè ſaltem logicè, ſeu noſtro modo concipiendi demonſtrari.* p.87

V. *An*

V. *An exiſtentia neceſſaria eſſentiæ propria poſſit à priori demonſtrari per ipſammet eſſentiam virtualiter priorem.* p.95
VI. *An exiſtentia Dei, eiuſque vnitas, certo nobis conſtent fide diuina.* p.102
VII. *Soluuntur obiectiones.* p.110
VIII. *An exiſtentia Dei poſſit inuincibiliter ignorari.* p.114

DISPVTATIO III.

Quo pacto Deo competat ratio ſubſtãtiæ, & ſubſiſtentiæ. p.117

SECT. I. *AN, & quo pacto ratio ſubſtantiæ diuinis perfectionibus competat.* pag.118
II. *An dentur in Deo ſubſiſtentiæ reuelatiuæ.* p.124
III. *An vltra ſubſiſtentias relatiuas ſubſiſtentia aliqua abſoluta concedenda ſit Deo.* p.128
IV. *Soluuntur obiectiones.* p.134
V. *Dubia aliquot circa ſubſiſtentiam abſolutam reſoluuntur.* p.141

DISPVTATIO IV.

Quo pacto ſit Deus ſubſtantia ſpiritualis viuens, & intelligens. pag.147

SECT. I. *AN ſit Deus viuens, & intelligens in actu primo; ſeu an ſit in Deo actus primus intelligendi.* pag.148
II. *An actus primus intelligendi diuinus ſit realis formalis.* p.156
III. *An actus primus intelligendi ſit virtualiter diſtinctus ab actuali intellectione, vel ſolo noſtro modo concipiendi.* p.159
IV. *Soluuntur obiectiones.* p.166
V. *An actus primus diuinus tam intelligendi, quam volendi, ſit proximus, vel remotus.* p.175

DISPVTATIO V.

In quo ſtet conſtitutiuum, ſeu Eſſentia Dei. pag.179

SECT. I. *VAriæ acceptiones conſtitutiui, ſeu eſſentiæ diſcutiuntur.* ibid.

II. *Quænam*

II. *Quanam prædicata ſint de eſſentia phyſica, ſeu materiali Dei.* pag.184
III. *An volitio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.193
IV. *An voluntas diuina ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.205
V. *An actualis intellectio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.203
VI. *Vera ſententia de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.213
VII. *An exiſtentia neceſſaria propria eſſentiæ ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali illius.* p.218
VIII. *De conſtitutiuo metaphyſico Dei noſtro modo concipiendi.* pag.221

DISPVTATIO VI.

De Attributis Dei in communi; eorumque incluſione, & emanatione ab eſſentia. pag.232

SECT. I. *QVid, & quotuplex ſit Attributum diuinæ Eſſentiæ.* pag.233
II. *An ſint in Deo Attributa purè logica, ſeu noſtro tantum modo concipiendi.* p.236
III. *An eſſentia diuina includat formaliter attributa, vel includatur in illis.* p.240
IV. *Quo pacto Eſſentia metaphyſica Dei contineat attributa virtualiter ab ipſa diſtincta.* p.247
V. *An eſſentia diuina ſit immediatum principium virtualiter productiuum omnium attributorum.* p.253

DISPVTATIO VII.

De diſtinctione attributorum ab eſſentia, & inter ſe. p.256

SECT. I. *AN attributa diſtinguantur ab eſſentia, & inter ſe formaliter ex natura rei.* ibid.
II. *In quo conſiſtat diſtinctio virtualis. Aliorum placita.* p.263
III. *Noſtra ſententia de diſtinctione virtuali intrinſeca.* p.272

V. *An exiſtentia neceſſaria eſſentiæ propria poſſit à priori demonſtrari per ipſammet eſſentiam virtualiter priorem.* p.95
VI. *An exiſtentia Dei, eiuſque vnitas, certo nobis conſtent fide diuina.* p.102
VII. *Soluuntur obiectiones.* p.110
VIII. *An exiſtentia Dei poſſit inuincibiliter ignorari.* p.114

DISPVTATIO III.

Quo pacto Deo competat ratio ſubſtãtiæ, & ſubſiſtentiæ. p.117

SECT. I. *AN, & quo pacto ratio ſubſtantiæ diuinis perfectionibus competat.* pag.118.
II. *An dentur in Deo ſubſiſtentiæ relatiuæ.* p.124
III. *An vltra ſubſiſtentias relatiuas ſubſiſtentia aliqua abſoluta concedenda ſit Deo.* p.128.
IV. *Soluuntur obiectiones.* p.134
V. *Dubia aliquot circa ſubſiſtentiam abſolutam reſoluuntur.* p.141

DISPVTATIO IV.

Quo pacto ſit Deus ſubſtantia ſpiritualis viuens, & intelligens. pag.147

SECT. I. *AN ſit Deus viuens, & intelligens in actu primo; ſeu an ſit in Deo actus primus intelligendi.* pag.148
II. *An actus primus intelligendi diuinus ſit realis formalis.* p.156
III. *An actus primus intelligendi ſit virtualiter diſtinctus ab actuali intellectione, vel ſolo noſtro modo concipiendi.* p.159
IV. *Soluuntur obiectiones.* p.166
V. *An actus primus diuinus tam intelligendi, quam volendi, ſit proximus, vel remotus.* p.175

DISPVTATIO V.

In quo ſtet conſtitutiuum, ſeu Eſſentia Dei. pag.179

SECT. I. *VAriæ acceptiones conſtitutiui, ſeu eſſentiæ diſcutiuntur.* ibid.

II. *Quænam*

II. *Quænam prædicata ſint de eſſentia phyſica, ſeu materiali Dei.* pag.184

III. *An volitio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.193

IV. *An voluntas diuina ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.205

V. *An actualis intellectio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.203

VI. *Vera ſententia de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.* p.213

VII. *An exiſtentia neceſſaria propria eſſentiæ ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali illius.* p.218

VIII. *De conſtitutiuo metaphyſico Dei noſtro modo concipiendi.* pag.221

DISPVTATIO VI.

De Attributis Dei in communi; eorumque incluſione, & emanatione ab eſſentia. pag.232

SECT. I. Q*Vid, & quotuplex ſit Attributum diuinæ Eſſentiæ.* pag.233

II. *An ſint in Deo Attributa purè logica, ſeu noſtro tantum modo concipiendi.* p.236

III. *An eſſentia diuina includat formaliter attributa, vel includatur in illis.* p.240

IV. *Quo pacto Eſſentia metaphyſica Dei contineat attributa virtualiter ab ipſa diſtincta.* p.247

V. *An eſſentia diuina ſit immediatum principium virtualiter productiuum omnium attributorum.* p.253

DISPVTATIO VII.

De diſtinctione attributorum ab eſſentia, & inter ſe. p.256

SECT. I. A*N attributa diſtinguantur ab eſſentia, & inter ſe formaliter ex natura rei.* ibid.

II. *In quo conſiſtat diſtinctio virtualis. Aliorum placita.* p.263

III. *Noſtra ſententia de diſtinctione virtuali intrinſeca.* p.272

IV. *An admittenda ſit in creatis diſtinctio virtualis.* p. 283
V. *Reliquæ obiectiones ad diſtinctionem pertinentes ſoluuntur.* pag. 292
VI. *Quæ perfectiones diuinæ diſtinguantur virtualiter inter ſe.* pag. 300
VII. *An perfectiones diuinæ virtualiter inter ſe diſtinctæ diſtinguantur etiam formaliter obiectiuè.* p. 308

DISPVTATIO VIII.

De Attributo diuinæ Omnipotentiæ. pag. 315

SECT. I. *AN Omnipotentia conſtituatur formaliter virtute omnium creaturarum productiua.* p. 316
II. *An Omnipotentia ſit cauſa principaliter, & immediatè omnium creaturarum productiua.* p. 321
III. *An, & cur effectus formalis Omnipotentis creaturæ communicari non poſſit.* p. 330
IV. *An Omnipotentia ſit virtualiter diſtincta à cæteris aliis perfectionibus diuinis neceſſariis,* p. 334
V. *An Omnipotentia connexa ſit cum creaturis poſſibilibus.* p. 339
VI. *Soluuntur obiectiones.* p. 348
VII. *An ſit in Deo, & quo conſtituatur Omnipotentia quoad efficaciam.* p. 363

DISPVTATIO IX.

De Æternitate, & Immenſitate Dei. pag. 366

SECT. I. *QVid ſit Immenſitas, & Æternitas Dei.* ibid.
II. *An, & quomodo repugnet creaturæ eſſe immenſam, & æternam.* p. 369
III. *An futura abſoluta contingentia ratione æternitatis phyſicè Deo ab æterno coexiſtant.* p. 372
IV. *Infringitur vlterius præſentia futurorum in æternitate.* p. 377
V. *Soluuntur obiectiones.* p. 383
VI. *An Deus ab æterno ſit præſens phyſicè creaturis in tempore futuris.* p. 387

DISPV

DISPVTATIO X.

De Ente ſimpliciter neceſſario, & à ſe. pag. 393

SECT. I. *Qvid ſit ens ſimpliciter neceſſarium.* ibid.
II. *De ente à ſe.* p. 396

DISPVTATIO XI.

De Immutabilitate Dei. pag. 398

SECT. I. *In quo ſtet vtraque Dei Immutabilitas.* p. 399
II. *An poſſit Deus decretum prius habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare.* p. 401
III. *An Dei decretum poſſit incipere nunc, vel ceſſare, quin antea præceſſerit, vel poſtea ſubſequatur oppoſitum.* p. 408
IV. *Soluuntur obiectiones.* p. 413
V. *An immutabilitas poſſit competere alicui creaturæ.* p. 424

DISPVTATIO XII.

Expenduntur cœtera alia attributa Dei. pag. 429

SECT. I. *De Perfectione Dei, eiuſque infinitate.* p. 430
II. *De Vnitate, & ſimplicitate Dei.* p. 435
III. *De Immortalitate, & Ineffabilitate Dei.* p. 438
IV. *De Actu puriſſimo.* p. 439
V. *An Attributa tranſcendentia multiplicentur in ſingulis perfectionibus diuinis tam abſolutis, quam relatiuis.* p. 441

DISPVTATIO XIII.

De conſtitutiuo Entis ſupernaturalis. pag. 449

SECT. I. *Status quæſtionis, & ſententiæ proponuntur.* p. 450
II. *Vera ſententia pro conſtitutiuo primario, & abſoluto entis ſupernaturalis creati.* p. 459

III. *De conceptu reſpectiuo entis ſuperni ad naturam, quem alij vocant ſecundarium.* p.470
IV. *Soluuntur argumenta contraria.* p.479

DISPVTATIO XIV.

De cognoſcibilitate entis ſupernaturalis. pag.485

SECT. I. *AN poſſit ens ſupernaturale viribus naturæ euidenter cognoſci.* p.486
II. *Alia argumenta diluuntur.* p.492
III. *Singularibus pro viſione obiectionibus ſatisfit.* p.498
IV. *An poſſit ens ſupernaturale probabiliter ante reuelationem cognoſci.* p.502

DISPVTATIO XV.

An, & quo pacto Deus à creatura videri poſſit. pag.504.

SECT. I. *AN ſit poſſibilis creaturæ rationali intellectualis viſio Dei.* p.505
II. *An poſſibile ſit creaturam videre Deum per ſcientiam increatam.* p.510
III. *An poſſibile ſit creaturam videre Deum potentia, aut viſione materiali.* p.515

DISPVTATIO XVI.

An, & vnde omnis viſio beata ſupernaturalis ſit. p.519

SECT. I. *AN viſio prout de facto ſupernaturalis ſit, & quo pacto.* ibid.
II. *An viſio Dei, vt vnus eſt, ſit neceſſario in ſubſtantia ſupernaturalis.* p.524

Digitized by Google

DISPVTATIO XVII.

An ſit poſſibilis ſubſtantia, vel potentia intellectiua cui viſio Dei eſſet connaturalis. pag.527

SECT. I. *AN ſit poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata.* ibidem.

II. *An ſit poſſibilis intellectus ſupernaturalis.* p.535

DISPVTATIO XVIII.

An viſio Dei ſit ſupra appetitum ſubſtantiæ rationalis. p.539

SECT. I. *AN ſubſtantia rationalis habeat appetitum innatum ad viſionem.* ibid.

II. *An, & qualis appetitus elicitus viſionis ſit poſſibilis naturæ rationali.* p.541

DISPVTATIO XIX.

An ſit poſſibilis viſio beata, quæ Dei comprehenſio ſit. p.545

SECT. I. *AN Deus ſit comprehenſibilis à creatura.* p.546

II. *Vnde repugnet creaturæ intenſiua comprehenſio Dei.* p.550

III. *Vnde repugnet creaturæ extenſiua Dei comprehenſio.* p.556

IV. *An in hac vita viſio beata fuerit alicui conceſſa.* p.560

DISPVTATIO XX.

De lumine gloriæ, & an ſit diſpoſitio, vel cauſa materialis, vel formalis viſionis. pag.563

SECT. I. *AN lumen gloriæ ſit diſpoſitio, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum ſpeciei, ſeu formæ intelligibilis.* ibid.

II. *An permiſſa ea vnione lumen diſponeret ad illam, vel ad viſionem beatam recipiendam.* p.570
III. *An lumen ſit ſubiectum, ſiue cauſa materialis, aut formalis viſionis beatæ.* p.576
IV. *An de facto lumen gloriæ ſit ſpecies impreſſa.* p.581
V. *Munus luminis, eiuſque neceſſitas.* p.584

DISPVTATIO XXI.

De cauſa efficienti viſionis beatificæ. pag.590

SECT. I. *AN lumen ſit tota ratio agendi proxima viſionem.* ibidem.
II. *An lumen ſit cauſa principalis viſionis.* p.598
III. *An intellectus ſit cauſa principalis, vel inſtrumentalis viſionis.* p.602

DISPVTATIO XXII.

De ſpecie impreſſa intuitiua Dei. pag.605

SECT. I. *AN ſit poſſibilis ſpecies impreſſa Dei.* ibid.
II. *Eligitur ſententia affirmans poſſibilem ſpeciem impreſſam Dei.* p.609
III. *An de facto exiſtat ſpecies impreſſa Dei.* p.612
IV. *Qua virtute concurrat Deus per modum obiecti ad viſionem beatam.* p.615

DISPVTATIO XXIII.

De obiecto viſionis beatæ. pag.621

SECT. I. *DE obiecto increato neceſſario viſionis beatæ.* p.622
II. *De obiecto increato libero viſionis beatæ.* p.626
III. *An diuinitas poſſit videri eſſentia non viſis attributis, & è contra.* p.630
IV. *An, & quæ creaturæ in ſe ipſis poſſint, & de facto videantur*

tur à beatis. p.633

V. *De viſione creaturarum in verbo.* p.636

DISPVTATIO XXIV.

De inæqualitate viſionum. pag.640

SECT. I. *AN ſint poſſibiles, & de facto exiſtentes viſiones inæquales ex parte obiecti.* p.641

II. *De inæqualitate viſionum ex parte principij.* p.644

III. *Soluuntur obiectiones.* p.648

IV. *De inæqualitate viſionum ex maiori intenſione, & modo tendendi.* p.652

DISPVTATIO VLTIMA.

De perfectionibus viſionis beatæ, p.653

SECT. I. *AN viſio beata ſit ſpecies expreſſa ſeu ſimilitudo formalis Dei.* p.654

II. *An viſio beata ſit ſimilitudo obiectiua, ſeu verbum mentis.* pag.655

SECT. VLT. *Dubia aliqua circa viſionem beatam reſoluuntur.* pag.658

Licentia

Digitized by Google

Facultas R. P. Prouincialis Societatis Ieſu in Prouincia Aragoniæ.

EGo Dominicus Langa Societatis Ieſu Præpoſitus Prouincialis Prouinciæ Aragoniæ, poteſtate ad id mihi facta à R. admodum Patre Ioanne Paulo Oliua Vicario Generali eiuſdem Societatis facultatem concedo; vt *Tractatus de Eſſentia, & Attributis, & viſione Dei; cum Procœmialibus Theologiæ*, à P. MATTHIA BORRVLL noſtræ Societatis, ac Sacræ Theologiæ in noſtro Collegio Valentino olim primario Profeſſore compoſitus, & eiuſdem Societatis grauium Theologorum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtrâ ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas dedimus; Cæſarauguſtæ. Die 31. Ianuarij. Anno 1664.

DOMINICVS LANGA.

EGo infra ſcriptus Prouincialis in Prouinciâ Lugdunenſi Societatis Ieſu, juxta Priuilegium eidem Societati à Chriſtianiſſimis Regibus, Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. Ludouico XIII. 14. Februarij 1611. Ludouico XIV. Regnante 23. Decemb. 1650. Conceſſum, quo bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant. Permitto PHILIPPO BORDE, LAVRENTIO ARNAVD, PETRO BORDE, ET GVILLELMO BARBIER Bibliopolis Lugdunenſibus, vt librum cui inſcriptio eſt *Tractatus duo de Eſſentia & Attributis & Viſione Dei, cum Procœmialibus Theologiæ*, Authore Patre MATTHIA BORRVLL Valentino Societatis Ieſu, compoſitum ad 10. Proximos Annos imprimere & libere diuendere poſſint, dat. Lugd. 21. Nouembris anni 1664.

GVILLELMVS DE LANGE.

A.R.P.

A. R. P.

MATTHIÆ BORRVLL VALENTINI, E' SOCIET. IESV,

TRACTATVS I.

De Eſſentia, & Attributis Dei.

DISPVTATIO I.

De Proœmialibus Scholaſticæ Theologiæ.

THEOLOGIÆ dignitatem ipſa nominis ethymologia commendat, idem enim eſt, ac ſermo de Deo. Diuidi ſolet communiter in poſitiuam, ſcholaſticam, & moralem. Poſitiua in ſcripturis ſacris explicandis ponendiſque præmiſſarum Fidei fundamentis potiſſimùm occupatur. Scholaſticæ eſt, ex præiactis à poſitiua fundamentis ſuas concluſiones eruere. Inde dicta Scolaſtica, quia ſcholarum more tota argumenta- Diuiſio Theologiæ, dignitas, & neceſſitas illius.

 tionibus

Digitized by Google

tionibus incumbit. Moralis, quæ fortè ſcholaſticæ pars eſt, decidendis conſcientiæ caſibus inuigilat. De ſcholaſtica in ſequentibus futurus eſt nobis ſermo, cuius neceſſitas, mirum quanta. Illius enim eſt rediuiuas errorum hydras, in tanta ingeniorum varietate perpetuò renaſcentes amputare; vt ſtabili veritate firmata, morum candor, & fidei puritas illibata conſiſtant. Nec momenti æſtimandæ ſunt hæreticorum calumniæ, Theologiam ſcholaſticam tanquam inutilem, & perniciosam execrantes; infirmæ enim oculorum pupillæ cœcutiunt ſplendore lucis, & cœco nox eſt clara dies.

SECTIO I.

De ſubiecto, & obiecto materiali Theologiæ, & an habeat obiectum attributionis.

Subiectum qualiter vſurpandum in præſenti.

2 SVbiectum non hîc ſumitur pro cauſa materiali habitûs, aut actûs Theologici receptiua, qualis eſt intellectus, ſed pro illa parte propoſitionis, de qua aliquid affirmatur, vel negatur; ſeu pro ſubiecto quatenus diſtinguitur, à prædicato, vt in hac propoſitione, *Petrus eſt animal*, Petrus, de quo dicitur animal, eſt ſubiectum; animal verò, quod de Petro dicitur, eſt prædicatum. Vnde ſubiectum, & obiectum Theologiæ ab aliquibus immeritò confunduntur; licet enim omne ſubiectum ſit obiectum, non tamen è contra. Difficultas ergo eſt prima, quodnam ſit ſubiectum, de quo Theologia ſuis actibus aliquid negat, vel affirmat; ſiue illud ſit magis, aut minus præcipuum, de quo modo non diſſero, quid tamen dicendum, conſtabit infra.

Opiniones Magiſtri Durandi.

3. Magiſter 1. ſent. diſt. 2. docet, ſigna, ſeu ſymbola rerum

rum diuinarum, & res per illa ſignificatas, ſubiectum eſſe Theologiæ. Durandus verò quæſt. 5. prologi cenſet, actum meritorium ſubiectum eſſe. Grægorius autem quæſt. 4. prologi art. 2. Marſilius quæſt. 2. art. 5. Et Albertus in 2. diſt. 1. exiſtimant, Deum ſub ratione glorificatoris eſſe ſubiectum Theologiæ. S. Bonauentura quæſt. 1. prologi, ſolum Chriſtum Deum, & hominem contendit eſſe ſubiectum Theologiæ. Gonzalez de Albenda 1. part. quæſt. 1. art. 7. diſput. 7. num. 99. ſolum Deum aſſerit eſſe ſubiectum Theologiæ, exiſtimans num. 101. S. Thomam ea quæſtione, & art. retractaſſe quod docuerat quæſt. 1. prologi in 1. ſentent. art. 4. quod non placet aliis Thomiſtis; nam S. Doctor quæſt. 1. art. 7. ſolùm tractat de ſubiecto præcipuo, & attributis, quod licet ſolus Deus ſit: non excludit alia ſubiecta minus præcipua tradita, quæſt. 5. prologi in 1. ſent. Denique P. Arriaga 1. parte diſp. 1. ſect. 1. ſubſect. 2. num. 6. tenet, non omnia reuelata, eſſe ſubiectum Theologiæ, ſed ea tantum myſteria, quæ ſpeciali aliquo modo ad Dei notitiam ſpectant, vt gratia, actus humani, Angeli, &c. Theologiæ enim ſcholaſticæ non eſt conſiderare quoto anno Saul incœperit regnare, vel vbi habebat haſtam, quando Dauid ad eum noctu venit, & innumera ſimilia.

Gregorij Marſilij Alberti Bonauẽturæ Gonzalez P. Arriagæ.

4. Aſſerendum eſt primò, ſubiectum adæquatum Theologiæ, non eſſe ſolum Deum, nec ſolum Chriſtum, ſed etiam ea omnia, ſiue creata, ſiue increata, de quibus Theologia ſuis concluſionibus aliquid affirmare poteſt, vel negare, ex aliquo ſaltem principio reuelato, quodcunque ſit illud. Ea ſcilicet ſunt, Deus, Angeli, homines, Gratia, peccatum, Incarnatio, Sacramenta, &c. Ita communiter Doctores, P. Gillius lib. 5. commentationum Theolog. tract. 3. cap. 4. P. Artubal 1. part. diſp. 6. cap. 3. & 4. P. Ribas diſp. 2. cap. 1. num. 2. & docti Recentiores. Ratio eſt, quia ſubiectum adæquatum complectitur omnia illa, de quibus ſcientia, aut facultas poteſt ſuis actibus aliquid affirmare, vel negare: Theologia ſuis concluſionibus plurima poteſt de illis omnibus affir-

Subiectum eſt Theologiæ omne id de quo ipſa aliquid affirmare poteſt vel negare.

Digitized by Google

mare, vel negare ex aliquo principio reuelato, quodcumque illud ſit, cum nullum ſtet, quod alicuius concluſionis non poſſit eſſe præmiſſa: ergo ea omnia erunt ſubiectum adæquatum Theologiæ.

Ad fidem ſpectat omnis reuelatio: ergo ad Theologiã omne reuelatum.

5 Confirmatur, ad fidem non ſolùm ſpectat reuelatio obiecti ad maiorem Dei notitiam ſpeciali modo pertinentis, ſed reuelatio etiam cuiuſcunque obiecti: ergo ad Theologiam non ſolùm ſpectabit principium reuelatum ſpeciali modo ad Dei notitiam pertinens; ſed etiam principium quodcumque reuelatum, ſiue ſpeciali modo ad Dei notitiam conducat, ſiue non. Antecedens admittitur à P. Arriaga, & negari non poteſt. Conſequentia probatur, nam ſicut fides eſt reuelatorum, ita Theologia eſt ex reuelatis: quodcumque autem reuelatum ſpectat ad fidem, ſiue ad maiorem Dei notitiam ſpecialiter conducat, ſiue non: ergo ſimiliter quodcunque ex reuelatis deductum pertinebit ad Theologiam, ſiue ad maiorem Dei notitiam ſpecialiter conducat, ſiue non. Id enim ſicut neceſſarium non eſt ad omnem fidei aſſenſum, neque apparet, vnde neceſſarium eſſe poſſit ad omnem Theologicam concluſionem.

6. Nec dici poteſt, Theologiam, vtpote virtutem intellectualem erga Deum, vt ipſa nominis ethymogia præ ſe fert, ſola reſpicere ſubiecta reuelata, quæ ſpeciali modo ad maiorem Dei notitiam concipiendam conducere valent. Non inquam id dici poteſt; nam etiam Fides eſt virtus Theologica erga Deum, & plus Theologica, quã ipſa Theologia, cum eius motiuum ſit diuina veracitas, eiuſque teſtimonium; motiuum verò Theologiæ ſit idemtitas extremorum cum medio, vel etiam inter ſe, quæ ex magna, & maiori parte, quid creatum eſt: ergo ſicut de ratione fidei Theologicæ non eſt reſpicere ſola ſubiecta, quæ ſpecialiter pleniorem Dei notitiam excitare poſſunt, ſed quæcumque etiam alia, quæ à Deo reuelata ſunt; ita de ratione Theologiæ non erit ſola illa ſubiecta reſpicere, ſed quæcunque etiam alia, de quibus aliquid, ex vno ſaltem principio reuelato, concludi poteſt

Digitized by Google

teſt. Idem firmat Charitas Theologica, extendens ſe ad omnia ſubiecta, informatâ diuinâ bonitate, ſiue ea ſpeciali modo ad maiorem Dei dilectionem conducere poſſint, ſiue non.

7. Aſſerendum eſt ſecundò, obiectum materiale Theologiæ eſſe omnia illa, de quibus ipſa tractat, ſiue per modum ſubjecti, ſiue per modum prædicati; vtrumque enim actûs Theologici obiectum eſt. Quæ autem tractentur à Theologia? Reſpondeo tractari eas omnes veritates, ſeu concluſiones obiectiuas, quæ ex vno ſaltem principio reuelato deducuntur. Probatur concluſio, quia obiectum materiale cuiuſvis ſcientiæ, aut facultatis, eſt illud, de quo ipſa tractat; atque adeò erit in Theologia: hæc autem, vt conſtabit infra, non eſt habitus principiorum, ſeu præmiſſarum, cum iſtæ ab habitu fidei miniſtrentur, vel etiam aliquando vna cum illo ab habitu ſcientiæ naturalis, quando altera præmiſſarum eſt naturalis euidens: ergo Theologia erit habitus concluſionum ex vno ſaltem principio reuelato, atque adeò obiectum materiale illius erit concluſio obiectiua, ex vno ſaltem principio reuelato, & omnis ea concluſio erit adæquatum obiectum materiale. Obiectum materiale. Theologiæ declaratum.

8. Aſſerendum eſt tertiò, ſubiectum precipuum Theologiæ, eſſe Deum. Ratio eſt manifeſta, nam ſubiectum præcipuum in quauis ſcientia, & facultate, eſt illud, quod cæteris omnibus nobilius eſt, & perfectius: talis autem ſine dubio eſt Deus inter omnia ſubiecta Theologiæ: ergo & precipuum illius ſubiectum, & obiectum materiale. Subiectum præcipuum Theologiæ ſolus eſt Deus.

9. Difficultas tamen maior eſt circa ſubiectum attributionis, pro cuius clariori deciſione ſupponendum eſt, quod tradidimus in Logica, videlicet, obiectum attributionis debere ſub ratione formali ſcientiæ, vel habitùs contineri, aliter enim non poſſet eſſe obiectum materiale illius. Inſuper ad obiectum attributionis opus eſt, vt cætera omnia ſub ratione formali ſcientiæ contenta, referantur ad illud. Quod tamen dupliciter contingere Quidditas & natura obiecti attributionis in cõmuni.

 poteſt;

poteſt; primò, ſi ex natura ſua, & per intrinſecam exigentiam referantur; ſecundò ſi extrinſecè tantùm ex intentione operantis, & per meram non repugnantiam reducantur, vt eſſent ſcientiarum principes, & inuentores. Vnde duplex attributionis obiectum, aut ſubiectum diſtingui debet, vnum intrinſecum, ad quod cætera omnia ex natura ſua, & per intrinſecam exigentiam referuntur; aliud extrinſecum, ad quod cætera omnia extrinſecè tantùm ex intentione operantis, & per meram non repugnantiam reducantur.

Qualiter obiecta attributa referri debeant ad attributionis obiectum.

10 An autem obiecta attributa referri debeant ad attributionis obiectum, provt omnia ſubſunt eidem rationi formalis ſcientiæ, vel habitûs; vel ſufficiat ſub alia ratione formali extranea ſcientiæ, vel habitui referri: res eſt non ab omnibus explicata. Cenſeo tamen, hoc ſecundum non ſufficere, & primum neceſſariò requiſitum eſſe. Ratio eſt, quia nulla res poteſt eſſe obiectum materiale alicuius ſcientiæ, niſi quatenus ſubeſt rationi formali talis ſcientiæ: ergo neque poterit eſſe obiectum attributionis eiuſdem ſcientiæ, niſi cætera ordinentur ad illud, provt omnia ſubſunt rationi formali talis ſcientiæ. Referri enim ſubmotiuo extraneo, & peregrino alicui ſcientiæ, non eſt talem ſcientiam habere obiectum attributionis, ſed aliam cuius motiuum illud proprium eſt. Aliter fides haberet obiectum attributionis intrinſecum, ſcilicet Deum, ad quem omnia reuelata creata per exigentiam intrinſecam, ſub ratione effectûs ad cauſam, referuntur.

Sententiæ Doctorum circa obiectum attributionis Theologiæ. Durandus. P. Mæratius, P. Arriaga.

11. Prior ergo ſententia indiſcriminatim, & abſolutè docet, Theologiam habere ſubiectum attributionis, in eo tamen declarando illius authores non conueniunt. Nam Durandus quæſt. 5. prologi tenet, eſſe actum meritorium. P. verò Mæratius hic diſp. 1. ſect. 2. & P. Arriaga diſp. 1. ſect. 1. ſubſect. 2. num. 8. docent, eſſe Deum in ſe, ſeu ſecundum rationem Deitatis. Alij denique ajunt eſſe Deum, ſub ratione ſaluatoris, & glorificatoris. Poſterior ſententia concedit Theologiæ obiectum attributionis

Digitized by Google

tionis extrinſecum, nempe Deum, & negat intrinſecum; ita docti Recentiores.

12. Aſſerendum eſt quartò, Theologiam nullum habere obiectum attributionis intrinſecum. A priori probatur primò concluſio, nam vt Deus, vel aliud quidpiam, eſſet obiectum attributionis intrinſecum Theologiæ, neceſſe eſt, quod cætera omnia ſubiecta, intra latitudinem illius contenta, naturâ ſuâ, & per exigentiam intrinſecam ordinentur, & referantur ad Deum; ordinentur inquam, non vtcumque, & ſub qualibet ratione formali, ſed quatenus omnia ſubſunt rationi formali Theologiæ, vt oſtenſum eſt: Subiecta autem omnia, intra latitudinem Theologiæ contenta, non ita ordinantur ad Deum, nec ad aliud quidpiam: ergo. Minor probatur, quia Deus, quatenus ſubeſt rationi formali Theologiæ, eſt Deus, quatenus de illo concludi aliquid poteſt ex vno ſaltem principio reuelato; iuxta inferius dicenda: ad Deum autem vt ſic, non ordinantur ex intrinſeca natura & exigentia cætera omnia ſubiecta Theologiæ, vt videtur euidens, cum reuelatio principij: ex quo aliquid de Deo inferri, & reuelationes omnes principiorum, ex quibus de creaturis aliquid concludi valet, nullam inter intrinſecam habeant exigentiam, ſed per accidens tantùm coniungantur: ergo.

Theologia nullum habet obiectũ attributionis intrinſecũ.

13. Confirmatur, nam potuit Deus non reuelare ea principia diuina, quæ de facto reuelata ſunt, & ex quibus Theologia aliquas veritates de Deo concludit, ponamus ergo Deum non illa reuelaſſe, ſed alia tantum principia creata, ex quibus aliquid de creatura concludi poteſt. Tunc auctem ſubiecta Theologiæ nullam dicerent exigentiam intrinſecam ad Deum ſub ratione formali ſubiecti Theologiæ, cum talis non eſſet, eo quod nihil de illo ex principio reuelato inferri poſſet: ergo neque de facto conſiſtit talis exigentia, cum de facto eadem ſubiecta ſint, quæ tunc eſſent, eiuſdemque naturæ extrinſecæ: ergo ſicut tunc de nouo reuelante Deo principium diuinum, ex quo aliquid de Deo concludi poteſt, id per accidens

Firmatur ex potentia nõ reuelandi, quæ reuelata ſunt de facto.

Digitized by Google

dens aduenirer aliis ſubiectis Theologicis creatis, ita nunc de facto per accidens & mere extrinſecè omnia illa coniungentur; atque adeò neque Deus in ſe, neque ſub ratione deitatis, neque ſub ratione ſaluatoris, aut glorificatoris, neque meritum, aut aliud quidpiam: erit obiectum attributionis intrinſecum reſpectu Theologiæ, nam eadem eſt de omnibus ratio.

Idem firmatur ex fide nullum habente obiectum attributionis intrinſecum.

14 Secundò probatur concluſio. Nam, vt concedit P. Arriaga num. 9. fides nullum habet obiectum attributionis intrinſecum, ſeu proprium, vt ipſe ait: ergo neque Theologia. Probatur conſequentia, ideò fides nullum habet obiectum attributionis intrinſecum, quia quantum eſt ex ſe non habet certa vlla obiecta, ſed extenditur ad omnia reuelata, ſiue intrinſecè connexa, ſiue inconnexa, vt patet in latiſſimo ſcripturarum campo, vbi innumera inter ſe inconnexa de fide ſunt: Theologia autem quantum eſt ex ſe non habet certa vlla obiecta, ſed extenditur ad omnia quæ ex vno ſaltem principio reuelato inferri poſſunt, ſiue inter ſe connexa ſint, ſiue inconnexa, vt aſſertione 1. oſtenſum eſt: ergo nullum habet obiectum attributionis intrinſecum. *Confirmatur*, ideò fides ad obiecta inconnexa extendi poteſt, quia eius motiuum, nempe diuina reuelatio, ad illa extendi valet; idémq; eſt de ſcientiis naturalibus obiecta inter ſe inconnexa reſpicientibus, & obiectum attributionis intrinſecum non habentibus: motiuum autem Theologiæ, nempe concludere aliquid ex vno ſaltem principio reuelato, extendi poteſt ad objecta inconnexa, cum omnia reuelata aſſumi poſſint tanquam principium: ergo & Theologia extendi poterit ad illa.

15 Tertiò, nam etiam ſi Theologia ſolas reſpiceret veritates, quæ ad maiorem Dei notitiam conducere poſſent, quales ſunt Angeli, homines, creatio nundi, gratia, peccatum, ſacramenta, &c. nullo adhuc probatur fundamento, ea omnia ex intrinſeca natura, & exigentia ordinari, vt plenior cognitio creata de Deo exiſtat, aliud enim eſt, ea omnia poſſe me ducere in cognitionem Dei, quia

quia ſigna illius ſunt, aliud exigere me id cognoſcere; ſicut aliud eſt, effectum poſſe ducere me in cognitionem cauſæ, aliud exigere me id cognoſcere: ergo licet Theologia reſpiceret ſolas illas veritates, quæ pleniorem Dei notitiam excitare poſſunt, cum tamen non omnes ad eam notitiam inducendam extrinſeca natura, & exigentia propendeant, nec obiectum attributionis intrinſecum conuincent. Etenim productio cœli, terræ, Angeli, hominis, gratiæ, Incarnationis, &c. ex intrinſeca natura, & exigentia non poſtulat, quòd creatura aliqua eam cognoſcat, atque adeò neque poſtulabit, quòd creatura aliqua Deum in illa cognoſcat, quamuis poſſit.

16. Aſſerendum eſt quintò, obiectum, aut ſubiectum attributionis extrinſecum Theologiæ, eſſe Deum, quatenus de illo Theologia aliquid concludere poteſt ex vno ſaltem principio reuelato. Probatur, nam obiectum attributionis extrinſecum eſt illud, cuius cognitio potiſſimum, & vltimate intenditur ab authore ſcientiæ, aut facultatis: ergo obiectum attributionis intrinſecum Theologiæ illud erit, cuius cognitio potiſſimum & vltimate intenditur à Deo, Theologici habitûs authore: à Deo autem, infuſione habitus Theologici, potiſſimum intenditur, & vltimate, cognitio ipſius Dei ex vno ſaltem principio reuelato: ergo. Minor ſatis conſtat, tum quia omnia propter ſemetipſum operatus eſt Deus, tum quia Paulus 1. corint. 3. ſatis idem innuit dicens. ***Omnia veſtra ſunt: vos autem Chriſti: Chriſtus autem Dei.*** Vbi etiam Chriſtus vltimate refertur ad Deum.

Obiectum attributionis extrinſecum Theologiæ Deus eſt.

SECTIO II.

Exponitur obiectum formale Theologiæ.

17. Obiectum formale duplex communiter reſpectu concluſionis formalis diſtingui ſolet, vnum intrinſecum, & extrinſecum alterum. Intrinſecum dicitur

Quid ſit obiectum formale intrinſecum, quid extrinſecũ.

quod reipſa, & formaliter attingitur ab actu concluſionis, tanquam motiuum aſſentiendi obiecto materiali. Extrinſecum dicitur, quod formaliter, & reipſa non ab actu concluſionis attingitur, ſed mouere, & influere dicitur in illam, quia cognitum per actus præmiſſarum, determinat intellectum ad concluſionis aſſenſum. Potiſſima ergo controuerſia tantùm procedit circa obiectum formale intrinſecum Theologiæ; nam extrinſecum idem erit ac motiuum intrinſecum præmiſſarum, quod tamen reipſa non attingatur ab actu Theologicæ concluſionis ſed mouere tantùm dicatur, quatenùs cognitum per actus præmiſſarum, determinat intellectum ad concluſionis aſſenſum.

Ratio formalis ſub qua, quid. & quotuplex.

18. Ratio autem formalis ſub *qua* Theologiæ eſt illa quæ ex parte obiecti, vel potentiæ, ſupponitur neceſſariò ad actum Theologicum, ipſa tamen, vt talis eſt, expreſsè non attingitur per actum. Duplex eſt, alia ſe tenet ex parte obiecti, eſtque capacitas intrinſeca illius ad terminandum actum; quæ hoc differt ab obiecto formali intrinſeco, quod iſtud explicitè per actum exprimitur, illa verò, quâ talis non attingitur; color enim explicitè cernitur per viſum, non verò capacitas, ſeu viſibilitas illius, quâ talis eſt. Alia eſt ratio formalis ſub qua, tenens ſe ex parte potentiæ, ſeu ſcientiæ, & eſt capacitas illius ad producendum ſuum actum. Id tamen, quod omni ſcientiæ commune eſt, obſeruauimus nunc, non quia in præſentia momenti ſit, ſed ne terminorum nouitas aut mentem perturbet, aut magnum aliquid ſub illis vocibus latere præſumas.

Prima ſententia docens, ſolas præmiſſas obiectiuas eſſe obiectũ formale intrinſecum Theologiæ. P. Arriaga P. Ribas.

19 Prima, & communis ſententia aſſerit, obiectum formale intrinſecum Theologiæ, ſolas eſſe præmiſſas obiectiuas, quarum vna ſaltem reuelata ſit, & fide diuina credita; reuelationem autem eſſe tantùm obiectum formale extrinſecum, ratione vnius ſaltem præmiſſæ fidei, cuius eſt obiectum formale intrinſecum reuelatio. Ita P. Arriaga hîc diſp. 1. ſect. 1. ſubſect. 3. P. Ribas diſp. 2. cap. 2. & plures alij ſupponentes ex Philoſophia, ſolas præ-

miſſas obiectiuas eſſe motiuum intrinſecum cuiuſcumque concluſionis. Nam intellectus, cùm ſit cauſa neceſſaria, habens omnia prærequiſita, operatur quantum poteſt; cumque duæ præmiſſæ formales proponant debitè, & approximent identitatem extremorum cum medio, tanquam motiuum ſufficiens, ad aſſentiendum propter illud identitati extremorum inter ſe; inde aſſentiri debet identitati extremorum inter ſe, propter ſolam identitatem earum cum medio; alia enim motiua ad hunc ſcopum per accidens ſe habent.

20. Secunda ſententia docet, non ſolas præmiſſas obiectiuas, ſed bonitatem etiam illationis, rectam ſcilicet diſpoſitionem medij cum extremis, & reuelationem inſuper mediatam, eſſe obiectum formale intrinſecum Theologiæ. Reuelationem mediatam vocat illam, quæ reuelat effectum in cauſa eſſentialiter cum illa connexa; vt in hoc diſcurſu Theolagico, *Omnis homo eſt riſibilis: ſed Chriſtus eſt homo, quia Deus dicit: ergo Chriſtus eſt riſibilis*, reuelatio dicens Chriſtum eſſe hominem mediatè dicit riſibilitatis proprietatem neceſſariò hominis eſſentiam conſecutam. Ita Cardinalis de Lugo diſp. 1. de Fide ſect. 13. **Secunda ſententia addens bonitatem illationis, & reuelationem mediatam.**

21. Aſſero primò, reuelationem adhuc vt conſtabit ex dicendis, actus & habitus Theologiæ adæquatè diſtinguntur ab actu & habitu fidei, non ſolùm ex modo tendendi, ſed ex obiecto formali: Reuelatio autem, etiam mediata, eſt obiectum formale intrinſecum fidei, iuxta dicenda in proprio tractatu: ergo non erit obiectum formale intrinſecum Theologiæ. *Confirmatur*, nam concluſio Theologiæ eſt aſſenſus extremorum inter ſe: præmiſſæ autem obiectiuæ, ſcilicet identitas extremorum cum medio, ſeorſim à reuelatione, plenum, & ſufficiens ſunt motiuum aſſenſus identitatis extremorum inter ſe, maximè in ſententia Cardinalis de Lugo, aliud ſimile motiuum, non exigente ad concluſiones aliarum ſcientiarum, vltra præmiſſas obiectiuas, & bonitatem illationis; nam quod neceſſitat ad aſſenſum identitatis extremorum in- **Reuelatio adhuc mediata non eſt obiectum formale intrinſecum Theologiæ.**

ter ſe, non eſt teſtimonium dicens identitatem eorum cum medio, ſed ipſa identitas: ergo hæc ſola Theologicæ conclusioni ſufficiens motiuum erit.

Simplicitas eſſet obiectũ formale etiã eſſet immediata.

22. Secundò, quia ſi reuelatio mediata eſſet obiectum formale intrinſecum Theologiæ, etiam eſſet immediata quando videlicet ambæ præmiſſæ ſunt de fide, vt in hoc ſyllogiſmo, *Omnes Apoſtoli acceperunt ſpiritum ſanctum, quia Deus dicit: S. Petrus eſt Apoſtolus, quia Deus dicit: ergo accepit Spiritum ſanctum.* Hæc concluſio attingeret reuelationem illam vniuerſalem: reuelatio autem vniuerſalis eſt reuelatio formalis, & immediata ſingularium, quamuis minus explicita, vt fatetur ipſe Lugo: ergo concluſio aſſerens S. Petrum accepiſſe Spiritum ſanctum, propter eam reuelationem, non eſſet propter mediatam, ſed immediatam reuelationem: ergo non poſſet eſſe Theologiæ, ſed fidei.

23. Dicere poſſes, concluſionem illam eſſe Theologicam, & non fidei; quia de ratione fidei eſt credere ſoli Deo, ſeu moueri ad credendum propter ſolam Dei reuelationem; illa autem concluſio non credit ſoli Deo, ſed etiam veritati præmiſſarum, ex qua etiam mouetur, vnde aſſenſus fidei non erit, ſed Theologicus.

Tentata ex p[illegible]g[illegible]ur reſponſio.

24. Contra, quia idem actus ex diuerſis motiuis poteſt eſſe fides, & ſcientia, & ad vtriuſque motiuum extendi, vt cum communi ſententia tenet Cardinalis de Lugo diſp. 2. de fide ſect. 3. num. 3. Et in voluntate idem actus poteſt eſſe charitatis propter Deum, & miſericordiæ propter ſubuentionem pauperis: ergo licet concluſio illa non moueatur ex ſola reuelatione diuina, ſed vlterius ſe extendat ad motiuum præmiſſarum, non inde deficiet à ratione actus fidei. Nec dici poteſt, concluſionem Theologicam non moueri perfectè ex reuelatione, quod neceſſarium eſt ad actum fidei; eo quod intellectus ſola propoſita reuelatione, non præberet aſſenſum per actum ſolius fidei. Non inquam id dici poteſt, nam concluſio Theologica ſupponit intellectum fidei adhærentem in præmiſſis ex ſola reuelatione diuina, atque adeò paratum

ad

ad credendum ex ſola illa, quidquid ſibi ſufficienter proponatur: ergo ex eo capite concluſio Theologica non defficiet à ratione fidei; atque adeò ſolùm erit Theologica ratione præmiſſarum, quatenùs fides, & Theologia diſtinguntur inter ſe.

25 Aſſero ſecundò, bonitatem illationis, rectam, ſcilicet diſpoſitionem medij cum extremis, ſpeciali actu reflexè cognitam, diſtincto ab aſſenſu præmiſſarum, & concluſionis, & correſpondente particulæ *ergo*, non eſſe obiectum formale intrinſecum Theologiæ. Ratio eſt, tum quia præmiſſæ ſufficienter diſponunt medium cum extremis, modo quo id concluſioni neceſſarium eſt; concluſio enim ritam illam exigit diſpoſitionem, non verò quòd ego actu ſpeciali illam vt talem cognoſcam. Tum etiam, quia talis actus Dialectici potius eſt, quàm Theologi. Tum præterea, quia præmiſſæ non neceſſitant ad iudicandum, rite eſſe diſpoſitum medium cum extremis, id enim, quando præſtatur ab intellectu, iam ſupponit concluſionem neceſſariò ortam ex præmiſſis; cùm identitas extremorum cum medio propoſita, neceſſariò inferat identitatem extremorum inter ſe. Tum denique quia ſpecialis illa cognitio cognoſcit medium rite eſſe diſpoſitum cum extremis: ergo eam diſpoſitionem ſupponit ex parte obiecti, & conſequenter totum fundamentum identitatis extremorum inter ſe.

Bonitas illationis reflexæ cognita non eſt obiectum formale intrinſecum Theologi.

26. Aſſero tertiò, ſolas præmiſſas obiectiuas non eſſe obiectum formale intrinſecum, & adæquatum habitûs Theologiæ. Dixi habitus, quia reſpectu aliquorum actuũ poſſe ſolas illas eſſe obiectum adæquatum non negamus. Probatur, nã vt docui in Philoſophia, ex præmiſſis ſubſequi poteſt actus aſſentiens identitati extremorum inter ſe, non propter identitatẽ eorũ cum medio, ſed propter ſolam intrinſecã illius veritatẽ. Quod vt oſtendam ſuppono, poſſibilem eſſe actum, attingentem obiectum materiale huius concluſionis, V. L. *Petrus eſt animal*, propter ſolam intrinſecam veritatem identitatis extremorum inter ſe, ſiue talis actus ſit concluſio, ſiue non, à quo nunc præſ-

Solæ præmiſſæ obiectiuæ non ſunt obiectũ formale adæquatum Theologiæ.

 cindo.

Digitized by Google

cindo. Id quod meo Iudicio negari non poteſt, cum præmiſſæ ita attingant ſua obiecta, vt hoc obiectum, *Petrus eſt animal*, per actum qui præmiſſa ſit, vel ſimplex iudicium, attingi poſſit.

Ex premiſſis ſe quid valet aſſenſus extremorum propter intrinſecum veritatem.

27. Modo ſic. Intellectus, vt aiunt aduerſarij, cum ſit cauſa neceſſaria, habens omnia requiſita, operatur quantum poteſt: iſtæ autem præmiſſæ, *Omnis homo eſt animal: ſed Petrus eſt homo*, ritè proponunt, & approximant veritatem identitatis animalis cum Petro, tanquam motiuum ſufficiens actus ſuprapoſiti, nempe, *Petrus eſt animal*, propter ſolam veritatem illius intrinſecam: ergo talis actus poteſt, & ſubſequi neceſſariò debet ex præmiſſis, ſi argumentatio aduerſariorum ſolida eſt. Probatur conſequentia, nam ideò per vos poteſt, & neceſſariò ſequi debet ex eiſdem præmiſſis actus aſſentiens identitati extremorum inter ſe, proper identitatem cum tertio, quia hæc ſcilicet identitas cum tertio, ſufficienter proponitur à præmiſſis tanquam motiuum ſufficiens illi actui: veritas autem identitatis extremorum inter ſe, ſufficienter etiam proponitur ab iiſdem præmiſſis, tanquam motiuum, ſufficiens actui aſſentienti identitati extremorum inter ſe, propter intrinſecam, & propriam veritatem: ergo poterit talis actus, & neceſſariò ex præmiſſis, ſequi debet: Minor probatur, quia motiuum veritatis identitatis extremorum inter ſe, eſt ipſamet identitas eorum: identitas enim extremorum inter ſe ſufficienter propornitur per præmiſſas formales, aliter ſubſequi non poſſet aſſenſus illius: ergo & motiuum proponitur ſufficienter.

28. Nec dicas, motiuum cuiuſlibet aſſenſus debere præcedere explicitè præcognitum per alium actum. Nam licet id verùm eſſet, quando motiuum diſtinctum eſt ab obiecto materiali, non verò quando eſt ipſummet obiectum materiale; tunc enim antecedens approximatiò, quæ ſufficit obiecto materiali, ſufficiens quoque eſt formali, cum iſtud ſit ipſummet obiectum materiale, vt patet in præmiſſis aſſentientibus obiecto materiali propter intrinſecam illius veritatem, inquibus eadem applicatio,

quæ

quæ ſufficit obiecto materiali, ſufficiens etiam eſt formali, eò quòd ſint omninò idem: præmiſſæ autem ſufficienter applicant obiectum materiale, nempe identitatem extremorum inter ſe: ergo & formale ab ea identitate indiſtinctum.

29. Dices, aſſenſibus præmiſſarum proponi explicitè motiuum per antecedentem apprehenſionem illius. Contra *primò*, nam per eas apprehenſiones etiam explicitè proponitur obiectum materiale: ergo eadem approximatio, quæ ſufficit obiecto materiali, ſufficiens eſt formali indiſtincto à materiali: ergo præmiſſæ, quæ ſufficienter applicant obiectum materiale, pariter applicabunt formale indiſtinctum à materiali. *Secundò*, quia præmiſſæ non excludunt, imò neceſſariò inferunt apprehenſionem identitatis extremorum inter ſe, apprehenſionem inquam antecedentem ad concluſionis aſſenſum: ergo à tali apprehenſione ſufficienter proponitur motiuum intrinſecæ veritatis, ſicut per apprehenſionem proponitur præmiſſis, & cuilibet ſimplici iudicio. Vnde etiam ſi ex præmiſſis nunquam ſequeretur aſſenſus identitatis extremorum inter ſe propter intrinſecam veritatem ſolam, propter illam tamen ſimul præmiſſas obiectiuas, ſtante aduerſariorum fundamento, ſequi deberet, cum totum hoc motiuum ſit ſufficienter applicatum, & intellectus cauſa neceſſaria, quæ ritè applicata operatur quantum poteſt: atque adeò non ſolæ præmiſſæ eſſent motiuum intrinſecum concluſionis.

30. Fundamento aduerſariorum reſpondemus, intellectum ſuppoſito præmiſſarum aſſenſu, non teneri ad operandum quantum poteſt de ſe ex parte præmiſſarum; nam inde plures diſſimileſque tum numero, tum intenſione, tum etiam perfectione ſubſtantiali, prodire poſſunt concluſiones, nec tamen ad producendas illas omnes vllâ lege tenetur. Adſtringitur ergo ad operandum intellectus ex aſſenſu præmiſſarum, non quantum inde poteſt, ſed quantum cogitur, partim ex præmiſſis reddentibus impoſſibilem diſſenſum concluſionis, & tantùm ad aliquem aſſenſum

Sátis ſit aduerſariorum fundamento vbi ad quid & quomodo neceſſitent præmiſſæ.

Digitized by Google

aſſenſum ſub diſiunctione compellentibus; partim ex Deo præparante omnipotentiam ad ſolam hanc concluſionem præ aliis. Ex quo duplici capite, poſito præmiſſarum aſſenſu, neceſſitatur intellectus ad hanc numero concluſionem præ aliis. Similiter dicimus, cum ex præmiſſis ſubſequi poſſit, vel aſſenſus extremorum inter ſe propter ſolas præmiſſas obiectiuas, vel propter ſolam intrinſecam veritatem, vel etiam propter vtramque, ad ſolum illum neceſſitari intellectum, nullâ ſtante voluntatis electione libera, ad quem ſolum Deus, prohibitis aliis paratam habuerit omnipotentiam ſuam. Quænam autem hæc ſit? Iudico frequentius præparari à Deo omnipotentiam ad aſſenſum identitatis extremorum inter ſe propter ſolam intrinſecam eius veritatem; nam in concluſionibus frequentius à nobis elicitis, nullum experimur recurſum ad præmiſſa obiectiua, imò tales eliciuntur, quæ conceſſæ ſubrogantur ad vlteriores ſyllogiſmos, loco ſimplicis præmiſſæ.

31. Quod autem objiciebant aliqui, videlicet, admiſsâ concluſione propter ſolam intrinſecam extremorum veritatem, non eſſe rationem, vnde ex triplici actu ſyllogiſmi, vnus potius, quam alter ſit concluſio, ipſos vrget, in aſſignanda ratione; cur ex duplici præmiſſarum actu, vnus ſit maior, vel minor; maximè quando vtraque ſingularis eſt. *Reſpondeo* igitur ex triplici actu ſyllogiſmum formalem componente, illos eſſe præmiſſas, qui diſponunt medium cum extremis, quid autem id ſit conſule ſummulas, illum verò concluſionem qui aſſentitur identitati extremorum inter ſe, ex quocumque motiuo id contingat.

Obiectum formale adæquatum Theologiæ [illegible] extremorum cum [illegible], & [illegible]

32 Aſſero quartò, obiectum formale intrinſecum, & adæquatum habitus Theologiæ, neque eſſe ſolas præmiſſas obiectiuas, quarum vna ſaltem reuelata ſit, neque ſolam intrinſecam veritatem concluſionis obiectiuæ, ſed complexum vtriuſque, quamuis quælibet earum ſeorſim ab altera actum Theologicum mouere poſſit. Sicut obiectum formale adæquatum fidei complectitur omnem reuela

reuelationem, etiamſi vna ſeorſim ab altera actum fidei mouere poſſit. Ratio aſſertionis eſt, quia Theologia eſt habitus concluſionum ex vno ſaltem principio reuelato: ergo eius obiectum formale intrinſecum adæquatum erit omne illud, quod actum concluſionis mouere poteſt: Id autem præſtare poſſunt, tam præmiſſæ obiectiuæ, quam ipſa veritas concluſionis intrinſeca: ergo totum id conſtituet obiectum formale intrinſecum habitus Theologiæ, quod omnibus ſcientiis in obiecto proprio commune eſt.

33. Objicies, omnis cõcluſio Theologica pẽdet eſſentialiter à reuelatione principiorum ſaltem vnius: ea autem dependentia conſiſtere non poteſt, niſi reuelatio ſit obiectum formale intrinſecum: ergo. Maior videtur certa, cum omnis concluſio Theologica neceſſariò, & ineuitabiliter debeat eſſe ex vno ſaltem principio reuelato. Minor probatur, quia concluſio Theologica non pendet eſſentialiter à reuelatione tanquam obiecto, vt nos fatemur; neque tanquam à cauſa, vt eſt certum; neque tanquam ab approximante obiectum, quia id non à reuelatione præſtatur, ſed ab aſſenſibus præmiſſarum: alius modus dependentiæ non apparet: ergo niſi reuelatio ſit obiectum formale intrinſecum, ea dependentia non conſiſtit. *Reſpondeo* conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem conceſsâ ſimiliter maiori, neganda eſt minor. Concluſio enim Theologica, quâ talis, pendet eſſentialiter à reuelatione, non immediatè, ſed mediatè, quatenùs videlicet pendet immediatè, vel à præmiſſarum aſſenſu, quarum ſaltem vna pendet eſſentialiter à reuelatione, cum ſit aſſenſus obiecti, quia Deus dicit illud, vel à præmiſſa ab eo fidei aſſenſu deriuata. *Quo pacto concluſio Theologica à reuelatione dependeat.*

34. Inſtabis, licet concluſio, quâ talis, pendeat eſſentialiter à præmiſſis formalibus, entitas autem actus non pendet ab illis, ſed ad ſummum ab obiectiuis, quando intrinſecè mouetur ex illis: ergo neque entitas actus concluſionis Theologiæ poterit medio aſſenſu præmiſſarum formalium à reuelatione pendere: Antecedens probatur, *Difficilior inſtantia nobis obiecta.*

 nam

nam aſſenſus præmiſſarum requiſiti tantum ſunt ad conclusionis actum, vt approximent illi obiectum materiale, & formale, & determinent intellectum: id autem totum fieri poteſt, ſaltem diuinitus, abſque præmiſſarum aſſenſu, per ſolam apprehenſionem obiecti materialis, & formalis, aut ſpeciem inpreſſam illius, & decretum Dei efficax determinans intellectum. Et quamuis actus concluſionis Theologiæ penderet eſſentialiter ab aſſenſibus præmiſſarum, ſufficerent illi præmiſſæ aſſentientes identitati extremorum cum medio propter intrinſecam veritatem ſolam; nam ad aſſenſum identitatis extremorum inter ſe propter intrinſecam veritatem, vel propter præmiſſas obiectiuas, ſufficiunt præmiſſæ approximantes obiectum materiale, & formale, & determinantes intellectum, quod præſtarent illæ: eſſe autem poſſibiles huiuſmodi præmiſſas, etiam certas, & obſcuras, ſi id concluſioni Theologiæ neceſſarium ſit, quid obſtare poteſt abſolutæ Dei potentiæ: ergo ſi actus concluſionis Theologicæ ſolas reſpiceret, tanquam motiuum intrinſecum, premiſſas obiectiuas, & non reuelationem, nullam haberet dependentiam eſſentialem ab iſta.

Modus dependentiæ qualitatis actus Theologici à reuelatione.

35. Reſpondeo, entitatem omnem, ſeu qualitatem actus concluſionis Theologicæ, quidquid ſit de aliquibus, non pendere eſſentialiter à præmiſſis formalibus exiſtentibus, vt benè probat inſtantia, & conſequenter neque per illas à reuelatione diuina exiſtenti, quamuis ab vtriſque poſſibilibus eſſentialiter pendeat; actio verò, qui ea qualitas ab habitu Theologico intrinſecè diſcurſiuo, potiùs quàm ab altero non ita diſcurſiuo procedit, pendet eſſentialiter ab actuali approximatione obiecti per vnam ſaltem fidei præmiſſam, vel à fide deriuatam, & ratione illius à reuelatione diuina exiſtenti; eò quòd habitus Theologiæ intrinſecè diſcurſiuus ſit, & in præſuppoſitis fidei principiis eſſentialiter fundatus, & radicatus, vnde ſine illis determinare ſe non poteſt ad productionem ſui actus, ſicut nec alij habitus intrinſecè diſcurſiui.

SECTIO

SECTIO III.

De principiis concluſionis Theologicæ, ſeu præmiſſis.

36. PRincipium hic non ſumitur pro cauſa efficiente concluſionis productiua, ſed idem valet, ac præ-requiſitum tam ex parte obiecti, quam ex parte præmiſſarum formalium, idem inquam, ac præmiſſæ, tam obiectiuæ, quam formales, quocumque modo concluſioni deſeruiant. Difficultas ergo eſt qualia debent eſſe huiuſmodi principia, quæque ſufficiant concluſioni Theologicæ, quæ omnia ſequentibus aſſentiobus aperio.

37. Aſſero primò, vtramque præmiſſam obiectiuam, & vtramque formalem fidei, id eſt, aſſentientem obiectiuæ propter reuelationem, concluſioni Theologicæ ſufficientes eſſe. Ratio eſt manifeſta, nam Theologia principiis fidei fundata eſt: ergo ſi ambo reuelata ſint, & fide credita, ſufficienti concluſio Theologica fundamento conſiſtit, vt patet in his ſyllogiſmis; *Omnes Apoſtoli acceperunt Spiritum ſanctum quia Deus dicit.* Actor. 2. *ſed ſanctus Petrus & Andreas ſunt Apoſtoli, quia Deus dicit.* Matth. 4. & Marci 1. *ergo acceperunt Spiritum Sanctum.* Item, *Petrus antequam gallus cantaret ter negaturus erat Chriſtum, quia Deus dicit*, Matth. 26. *Sed gallus cantauit, quia Deus dicit, ibidem: ergo ter Chriſtum negauit.* Quæ & innumeræ aliæ concluſiones illis ſimiles in ſcripturis contentæ, Theologicæ ſunt etiamſi certum obiectum fides ſit, & propter reuelationem propriam credi poſſit, quia id non obſtat concluſioni Theologicæ, cum hæc moueatur, non ex reuelatione, vt vidimus, ſed ex identitate, vel extremorum inter ſe, vel cum medio. *Vtraque præmiſſa reuelata concluſioni Theologicæ ſufficiens.*

38. Aſſero ſecundò, nullam præmiſſam probabilem concluſioni Theologicæ aptam eſſe. Ratio eſt, quia omnis concluſio Theologica, vt conſtabit ſect. ſequenti, eſt *Nulla præmiſſa probabilis concluſioni Theologicæ ſufficiens.*

C 2 meta

metaphyſicè certa, & infallibilis, & impotens ſubeſſe falſo: talis autem non eſt concluſio ex aliqua præmiſſa probabili deducta: ergo. Minor probatur, quia concluſio eo pacto inter ſe connectit extrema, quæ ſupponuntur in præmiſſis connexa cum medio: ſi autem vna præmiſſarum probabilis ſit, non ſupponuntur extrema infallibiter connexa cum medio, cum præmiſſa probabilis fallibilis ſit: ergo. *Confirmatur*, quamuis vna præmiſſa ſit euidens, ſi altera obſcura ſit, concluſio ex illis concepta euidens eſſe non poteſt, ſed obſcura: ergo quamuis vna præmiſſa certa ſit, ſi altera tantum ſit probabilis, concluſio non poterit eſſe certa, ſed probabilis tantum.

Aliqua præmiſſa fidei concluſioni Theologicę neceſſaria.

39. Aſſero tertiò, aliquam præmiſſam fidei neceſſariam eſſe omni concluſioni Theologicæ, quâ tali. Loquor de Theologia ordinaria viatorum, de qua ſolum diſſeritur à nobis: de Theologia tamen extraordinaria, & beatorum, libabimus aliquid ſect. ſequenti. Præmiſſam fidei voco, aſſenſum myſterij, vel propter diuinam reuelationem, vel ab ea originem trahentem, & dependentem, qualis eſt myſterij rei propter authoritatem Eccleſiæ, Pontificis, aut Concilij Generalis legitimè coacti. Probatur, quia huiuſmodi aſſenſus certus eſt, infallibilis, & à reuelatione dependens, ſaltem mediate, & inſuper obſcurus, & de obiecto reuelato: ergo & neceſſarius omni Theologicæ concluſioni, quæ neceſſariò eſt concluſio ex vno ſaltem principio reuelato. Minor quoad omnes illius partes ſupponenda nunc eſt ex tract. de fide, nam authoritas Eccleſiæ dicit aſſiſtentiam Spiritus ſancti ad res fidei infallibiliter definiendas promiſſam à Deo, & reuelatam ab ipſo, quidquid inſuper Eccleſia credendum proponit in aliqua reuelatione, ſaltem generali, dictum à Deo eſt; denique aſſenſus myſterij propter authoritatem Eccleſiæ ſupponit aſſenſum ipſius authoritatis propter reuelationem, vel eam attingit. Quæ omnia aſſenſum infallibilem, obſcurum, de obiecto reuelato, & à reuelatione pendentem generare poſſunt.

Aliqua præmiſſa ſuper-

40. Aſſero quartò, vnam ſaltem præmiſſam in ſubſtantia

ſtantia ſupernam ad quamcumque concluſionem Theologicam, vt talem, de facto neceſſariam ſimpliciter eſſe. Eſt contra P. Ribas diſp. 3. cap. 2. num 10. & Vaſquium apud ipſum num. 8. docentes, ſufficere præmiſſas naturales ſimpliciter infallibiles. Probatur quia principia Theologiæ, ſaltem aliquod pendere debet à reuelatione diuina, eique connecti, aliter ad quid obiecta reuelata, ſaltem aliquod neceſſarium eſſet? reuelatio autem diuina eſt in ſubſtantia ſuperna, vt pono ex materia de fide: ergo & aliqua præmiſſa ſuperna debet eſſe. Probatur conſequentia, quia quidquid ab aliquo ſupernaturali dependet, eique connectitur, ſupernaturale eſt, vt videbimus tract. 2. de viſione. Aliqua autem præmiſſa Theologiæ neceſſariò à reuelatione dependet, eique connectitur: ergo ſuperna neceſſariò futura eſt; ſicut actus fidei propter dependentiam à reuelatione ſupernus eſt. Dixi de facto, quia ſi poſſibilis ſit alia reuelatio diuina, & fides naturalis, ab exiſtenti diſtincta, non renuerem admittere etiam poſſibilem aliam Theologiam ab exiſtente de facto diſtinctam, quæ ſolis principiis naturalibus niteretur.

Superna ad quamcumque concluſionem Theologicā neceſſaria.

41. Maior tamen difficultas eſt, an concluſioni Theologicæ vtraque præmiſſa ſuperna neceſſaria ſit, vel ſufficiat vna naturalis euidens, & altera ſuperna fidei. Affirmat communis ſententia ſufficere vnam præmiſſam fidei, & alteram naturalem euidentem, vt in hoc ſyllogiſmo: *Omnis homo eſt riſibilis: ſed Chriſtus eſt homo, quia Deus dicit: ergo Chriſtus eſt riſibilis.* In quo maior eſt naturalis euidens, minor fidei, & concluſio Theologica. Ita P. Soarius diſp. 3. de fide ſect. 11. citans pro ſe num. 3. Gregorium, Maiorem, Gabrielem, Capreolum, Caietanum, & num 7. Valentiam, & Cordubam. Inſuper P. Molina 1. part. quæſt. 1. art. 2. diſp. 1. & 2. Pater Petrus Hurtado diſp. 12. de fide ſect. 1. Cardinalis de Lugo. diſp. 1. de fide ſect. 13. §. 1. num. 261. P. Ribas ſuo apparatu ad Theologiam diſp. 3. num. 4. & innumeri in procemio.

Sufficere vnam naturalem euidentem tuentur. *P. Soarius. Gregorius. Maior. Gabriel. Capreolus. Caietanus. Corduba. P. Valentia. P. Molina. C. de Lugo. P. Ribas.*

42. Pro quæſtionis reſolutione aduertendum eſt, propoſitionem vniuerſalem euidentem, quæ concluſioni

Expenditur qualitas propoſitio-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nis naturalis potens concluſioni Theologicæ deſeruire.

Theologicæ inſeruire poſſet, duplicem eſſe; vnam, quæ ſoli concluſioni de obiecto naturali deſeruire poteſt, quæque in tota ſui obiecti latitudine nihil ſupernaturale contineat, ſed obiecta ſolum naturalia, altera, quæ intra latitudinem ſui obiecti aliquid contineat ſupernum, quamuis confusè cognitum, quæque concluſioni Theologicæ inſeruiat de obiecto ſuperno, qualis eſt maior illius ſyllogiſmi, *Omnis homo eſt riſibilis*, in cuius obiecto quid ſupernum continetur, nempe Chriſtus. Idemque eſt de maiori iſtius ſyllogiſmi: *Omne quod exiſtit poſſibile eſt: ſed viſio beata exiſtit, quia Deus dicit: ergo poſſibilis eſt.* Maior autem vniuerſalis attingens confusè obiectum ſingulare ſupernum, videl. *Omnis homo eſt riſibilis*, dupliciter poteſt attingere obiectum de quo riſibilitatem affirmat. Primò, non adhærendo poſitiuè illius exiſtentiæ, aut poſſibilitati, nec illi diſſentiendo, ſed ab his omnibus præſcindendo, imbibita in actu hac conditionali, omnes homines, ſi dentur, vel ſuppoſito quod dentur, riſibiles ſunt. Secundò nulla imbibita ſimili conditione, ſed firmiter, & abſolutè adhærendo exiſtentiæ, vel poſſibilitati ſubiecti, per connexionem abſolutam, & eſſentialem cum illo, etiam ſi ea poſſibilitas, aut exiſtentia non affirmentur, vt frequens eſt, tum in omni aſſenſu ſupernaturali, tum etiam in pluribus naturalibus. Hoc poſito.

Præmiſſa naturalis concluſioni Theologicæ de obiecto naturali ſufficiens.

43. Aſſero quintò præmiſſam naturalem euidentẽ de obiecto adæquato naturali, vna cum altera fidei ſufficientem eſſe concluſioni Theologicæ de obiecto naturali. Ratio eſt, quia præmiſſa illa, quantumuis naturalis, infallibiliter nectit extremum cum medio, & coniunctio illius cum præmiſſa fidei ſufficienter ſaluat dependentiam concluſionis, à fide, & reuelatione diuina, quæ ſufficiunt concluſioni Theologicæ: ergo.

Etiam concluſioni de obiecto ſuperno, ſi conditionatè attingat illud.

44. Aſſero ſextò, præmiſſam naturalem euidentem, & complectentem aliquod ſubiectum ſingulare ſupernum, ſub conditione, ſi detur, coniunctam alteri fidei, aptam eſſe concluſioni Theologicæ de ſubiecto ſuperno. Ratio eſt, quia præmiſſa illa v. g. *Omnis homo eſt riſibilis*; licet

Digitized by Google

licet ſub conditione, videlicet, ſi detur homo, vel ex ſuppoſitione quod detur, infallibiliter connectit extremum cum medio, quod ſufficit, vt coniuncta minori fidei, ſcilicet, *Chriſtus eſt homo, quia Deus dicit*, inferatur concluſio Theologica, nempe, *Chriſtus eſt riſibilis.*

45. Objicies primò contra vtramque præcedentem concluſionem, præmiſſa naturalis euidens non connectit ſupernaturaliter extremum cum medio: ergo neque ſufficiens erit concluſioni Theologicæ ſupernaturaliter inter ſe extrema connectenti, vt conſtabit ſect. ſequenti, vbi oſtendemus omnem concluſionem Theologicam tam de obiecto naturali, quàm ſuperno ſupernam eſſe. Conſequentia probatur, nam ideò præmiſſa probabilis ſufficiens non eſt, quia non connectit infallibiliter extremum cum medio, & concluſio Theologica debet infallibiliter extrema inter ſe connectere: ſed etiam debet ſupernaturaliter extrema inter ſe connectere: ergo cum id non præſtet premiſſa naturalis, neque poterit eſſe ſufficiens: nam eo tantum modo connecti poſſunt à concluſione extrema inter ſe, quo ſupponuntur à præmiſſis connexa cum medio. *Confirmatur*, nam ob eandem rationem ſi vna præmiſſa confuſa eſt, concluſio non poteſt eſſe euidens: ergo ſi vna naturalis ſit, non poteſt eſſe ſuperna.

46. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Ad probationem, conceſſis præmiſſis, neganda eſt conſequentia. Diſparitas eſt, nam certitudo, & euidentia identitatis extremorum inter ſe, reſpectiuè ad concluſionem, commenſuratur ex certitudine, aut euidentia identitatis extremorum cum medio, ſicut veritas; vnde ſi certitudo ex aliquo capite deficiat, idemque eſt de euidentia, deficere debet etiam in concluſione: ſupernaturalitas autem concluſionis Theologicæ nō commenſuratur ex ſupernaturalitate extremorum cum medio, ſed ex dependentia à reuelatione diuina, cumque iſta conſiſtere poſſit ratione vnius tantum præmiſſæ fidei, inde vtraque ſuperna neceſſaria non eſt ſupernaturalitati concluſionis, ex quocumque enim capite res aliqua ab aliquo

Diſcrimen inter certitudinem, euidentiam & ſupernaturalitatem concluſionis Theologicæ.

quo ſupernaturali dependeat, ſuperna euadit.

47. Objicies ſecundò, concluſio Theologica non poteſt maiori certitudine connectere inter ſe extrema, quam connexa ſint cum medio per præmiſſas: id falſum eſſet, ſtante aliqua præmiſſa naturali: ergo hæc concluſioni Theologicæ apta non eſt. Maior probatur, nam omnis concluſio ſuperna certior eſt qualibet naturali cognitione, etiam euidenti: ergo concluſio Theologica, vtpote ſuperna, maiori certitudine connecteret extrema inter ſe, quam connexa eſſent cum medio per præmiſſam naturalem euidentem. *Reſpondeo*, ex dicendis ſect. 4. concluſionem Theologicam non connectere inter ſe extrema maiori certitudine ex parte obiecti, quidquid ſit ex parte principij, aut reuelationis, quod nihil obſtat; aliter ex nulla præmiſſa naturali euidenti, & altera ſuperna, ſiue clara, ſiue obſcura, ſiue de obiecto ſuperno, ſiue naturali, deduci poſſet concluſio aliqua ſuperna, etiam quæ Theologica non eſſet.

48. Objicies tertiò, præmiſſæ neceſſitant ad concluſionem, eique connectuntur: ergo neutra poteſt eſſe naturalis. Probatur conſequentia, quia nihil naturale connecti poteſt cum aliquo ſuperno: concluſio autem Theologica ſuperna eſt: ergo nihil naturale poteſt illi connecti: Præmiſſa autem naturalis connecteretur, cum eſſet vis inadæquatè neceſſitans, non minus quam ſuperna, vna enim præmiſſa ſeorſim ab alia non neceſſitat, ſed vtraque ſimul: ergo connexio & neceſſitas non eſt ratione ſolius præmiſſæ ſupernæ, ſed æqualiter etiam ratione naturalis: ergo vtraque neceſſitabit, & connectetur; cum neceſſitas, & connexio proueniat ex identitate extremorum cum medio, quam non minus preſtaret præmiſſa naturalis, quam ſuperna.

Quo pacto præmiſſa naturalis coniuncta ſupernæ neceſſitet ad concluſionẽ.

49. Reſpondeo, neque præmiſſam naturalem ſolam, neque ſolam ſupernam, neceſſitare ad concluſionem Theologicam, ſed vtramque coniunctim; diuerſimode tamen coniunctim neceſſitat ratione præmiſſæ naturalis, & diuerſimode ratione ſupernæ. Nam præmiſſa naturalis neceſſitat,

neceſſitat, quatenùs eleuata à ſupernaturali, ſuperna verò, quatenus eleuans naturalem, eo quod iſta ſit approximatio obiecti connaturalis illi, non verò è contra. Vnde non fit vtramque ſupernam eſſe, ſed vnam tantum. Sicut licet coniunctum ex lumine gloriæ, & intellectu, non neceſſitet ad viſionem ratione ſolius luminis, neque ratione ſolius intellectus, ſed ratione vtriuſque coniunctim; tamen quia intellectus eleuatur à lumine, iſtud ſolum ſupernaturale eſt, intellectus verò naturalis. Idem eſt in puncto auxiliorum de coniuncto ex voluntate, & illuſtratione ſuperna intellectus neceſſitante ad ſanctam & indeliberatam inſpirationem voluntatis.

50. Inſtabis, præmiſſa naturalis non mouet phyſicè efficienter ad concluſionem, ſed moraliter tantum, approximando obiectum concluſioni, quod præſtat ſui obiecti repræſentatione; præmiſſa autem naturalis non repreſentat ſuum obiectum obedientialiter, aut eleuata, ſed virtute ſibi naturali, cum exiſtere poſſit ea repræſentatio abſque aliquo ſuperno: ergo præmiſſa naturalis non mouet quatenus eleuata.

51. Ad inſtantiam iſtam declinandam confugiunt Recentiores aliqui ad concurſum efficientem præmiſſis omnibus conceſſum reſpectu concluſionis, vnde eleuationem præmiſſæ naturalis à ſuperna explicant. Hos alij ſolum concurſum moralem admittentes, impugnant, quia præmiſſa ſuperna præſtaret aliquando concurſum efficientem in concluſionem falſam, & hæreticam, vt in hoc ſyllogiſmo: *Omne conſtans duplici natura, conſtat etiam duplici perſonalitate: Chriſtus conſtat duplici natura, diuina ſcilicet, & humana, quia Deus dicit: ergo conſtat duplici perſonalitate*; quæ concluſio hæretica eſt. Vnde fieret actionem, qua concluſio hæretica produceretur, fore ſupernam, vtpote connexam cum principio ſuperno, ſcilicet præmiſſa fidei. Ex quo iterum fieret, Deum eſſe cauſam ſpecialem talis actionis, & conſequenter termini hæretici.

Quid juuet ad ſolutionem inſtantiæ concurſus efficiens præmiſſarū in concluſionem, quidque obitet.

52. Huiuſmodi tamen impugnatores rem non ſatis

meditati ſunt, nam præmiſſarum concurſum, quem alij concedunt efficientem, ipſi concedunt moralem; vel ergo in eo ſyllogiſmo, præmiſſa ſuperna concurrit moraliter ad concluſionem hæreticam, vel non? ſi dicas non concurrere illam, ſed loco illius aliam naturalem, idem ipſi dicent de concurſu efficienti. Primum autem non admittent arguentes, aliter præmiſſa ſuperna moueret, & Deus per illam, ad concluſionem hæreticam, quæ motio, & concurſus moralis, non minus repugnat cognitioni ſupernæ, quam efficiens cum de ratione illius ſit retrahere à malo, & falſo: ergo impugnatio illa contra ſuos inuentores vires acuit.

Modus quo præmiſſa naturalis eleuatur à ſuperna ad concluſionem Theologicam.

53. Reſpondeo igitur, admiſſo ſolo concurſu morali præmiſſarũ in concluſionẽ præmiſſarũ inquã inter ſe non pugnantiũ, eo quod vna alliciat, & alia poſitiuè retrahat ab aſſenſu, vt contingit in ſyllogiſmo numeri præcedentis, in quo præmiſſa ſuperna nõ mouet, ſed naturalis loco illius. Reſpondeo inquã, præmiſſam naturalem non eleuari à ſuperna, quoad repreſentationẽ ſui obiecti, vt præciſè talẽ, ſed quoad vim mouendi, & neceſſitandi ad concluſionem quævis mouendi diſtincta realiter eſt à præciſa repræſentatione obiecti præmiſſæ naturalis, cum indiuiſibiliter ſit coniunctum vtrique præmiſſæ, quam motionem naturalis præſtare non poteſt, nec ſola coniuncta alteri naturali, ideò indiget eleuante ſuperna; ſicut intellectus ad virtutem proportionatam actionis ſupernæ, quam ſe ſolo præſtare non poteſt, indiget principio eleuante. Nec obſtat præmiſſam ſupernaturalem ſolam non mouere, & neceſſitare ad concluſionem, nec eleuet naturalem, vt patet in intellectu, qui eleuatur à principio ſuperno, etiamſi hoc ſe ſolo ſine intellectu agere non poſſit, ſicut ergo intellectus eleuatur, quia comprincipium ſupernum debitum illi non eſt, hocque eleuat, quia intellectus indebitus illi non eſt, vt dicetur tract. 2. idem dicimus de præmiſſa naturali, & ſuperna.

Quomodo actus naturalis mouere

54. Inſtabis iterum. Nullus actus naturalis poteſt per ſe mouere adhuc mediatè ad affectum voluntatis ſalutarem

rem: ſi autem præmiſſa naturalis ſimul cum ſuperna inferret concluſionem ſupernam, illa per ſe moueret ſaltem mediate ad affectum voluntatis ſalutarem: ergo. Maior certa eſt. Minor verò probatur; Quia omnis cognitio ſuperna mouet per ſe ad affectum voluntatis ſupernum,& conſequenter ſalutarem: præmiſſa autem naturalis, vna cum ſuperna, mouet ad cognitionem, ſeu concluſionem ſupernaturalem: ergo mediante iſta moueret præmiſſa naturalis per ſe, ad affectum voluntatis ſalutarem. Reſpondeo ex dictis, actum naturalem non poſſe ſe ſolo, vllo pacto ad affectum ſalutarem per ſe mouere, poſſe tamen adiutum, & eleuatum à ſuperno; ſicut potentia naturalis, licet ſe ſola nihil valeat ſupernum efficere, poteſt tamen adiuta, & eleuata comprincipio ſuperna. *poſſit ad affectum ſalutarem.*

55. Inſtabis denique, ſi actus naturalis poſſet adiutus & eleuatus à ſuperno mouere ad affectum ſalutarem, apprehenſio naturalis coniuncta ſupernæ, id quoque præſtare poſſet; id autem falſum eſt: ergo & actum naturalem adiutum, & eleuatum à ſuperno poſſe mouere ad affectum voluntatis ſupernum. Maior videtur aperta, quia non apparet diſpar ratio inter præmiſſam naturalem reſpectu concluſionis ſupernæ, & apprehenſionem naturalem reſpectu affectus voluntatis, ſimiliter ſuperni. Minor verò probatur, quia quidquid præſtaret apprehẽſio naturalis coniuncta ſupernæ, præſtaretur à ſola ſuperna, ſe ſola ſufficiente ad mouendum ſalutarem voluntatis affectum, cum id non alia ratione præſtet apprehenſio, quam oſtenſione proportionata bonitatis obiecti, quod præſtaret planè & perfectè ſola apprehenſio ſuperna, etiamſi nulla naturalis ſibi coexiſteret: ergo inutilis, & ſuperuacanea omnino eſſet eleuatio apprehenſionis naturalis à ſuperna.

Diſcrimen inter præmiſſam naturalem, & apprehenſionem, ad mouendum voluntatis affectum ſupernaturalem.

56. Reſpondeo negans ſequelam de facto, diſparitas inter præmiſſas reſpectu concluſionis, & apprehenſiones reſpectu affectus voluntatis ſuperni, eſt. Quia ad concluſionem nulla præmiſſarum ſeorſim ab altera mouere poteſt, inde quæ naturalis eſt eleuari debet à ſuperna,

cum

cum nec iſta ſola ſufficiens ſit ad inferendam concluſionem. Apprehenſio autem ſuperna ſe ſola mouere poteſt affectum voluntatis ſupernum, vt optimè conuincit inſtantia, atque adeò otioſa eſſet eleuatio apprehenſionis naturalis, & inde rejicienda. Idem iudico dicendum, caſu, quo in ſyllogiſmo Theologico, minori ſupernæ duplex maior propoſitio iungeretur, vna ſuperna, & naturalis altera, tunc enim naturalis, nec moueret, nec eleuaretur à ſuperna ad concluſionem inferendam ob eandem rationem.

Quæ præmiſſa naturalis implicat pro Theologica concluſione.

57. Aſſero vltimò, præmiſſam naturalem, & vniuerſalem euidentem, & complectentem aliquod obiectum ſingulare ſupernum, non ſub conditione, ſi detur, ſed firmiter, & abſolute adhærendo exiſtentiæ, vel poſſibilitati illius, impoſſibilem omnino eſſe, & conſequenter minimè aptam concluſioni Theologicæ. Probatur quia huiuſmodi præmiſſa futura eſt neceſſariò ſuperna, & naturalis eſſe non poteſt: ergo. Antecedens probatur quia præmiſſa illa eſſentialiter eſſet cum ente ſupernaturali connexa: ergo naturalis eſſe non poteſt, ſed ſuperna. Conſequentia optima eſt ex dicendis tract. 2. diſp. 13. ſect. 2. Antecedens probatur, tum quia præmiſſa vniuerſalis. v.g. *Omnis homo eſt riſibilis*, dicit ſaltem confuſè obiectum concluſionis, videlicet, *Chriſtum eſſe riſibilem*, quod obiectum ſupernum eſt, aliter concluſio ſuperna non eſſet ex obiecto: huiuſmodi autem obiectum non dicitur à præmiſſa probabiliter: ergo certo, confuſio enim non opponitur certitudini, & connexioni. Tum etiam quia obiectum illius propoſitionis videlicet, *Omnis homo*, includit Chriſtum, qui ſupernaturalis eſt, atque adeò attingi non poteſt actu naturali certo. Tum prætereà, quia propoſitio vniuerſalis attingit, licet confuſè, differentias omnium ſingularium; ergo etiam differentiam Chriſti, quę ſuperna eſt. Tum inſuper, quia propoſitio vniuerſalis euidens deficeret deficiente ſingulari ſub illa contento, cũ deficeret aliquod illius obiectum; & hoc ipſo, quod Chriſtus non eſſet riſibilis falſa eſſet, cum Chriſtus ſit vnum ex ſingularibus ſub illa

Digitized by Google

illa contentum : ergo connectitur cum Chriſto riſibili : ergo ſicut concluſio propter eam connexionem ſuperna eſt, pariter quoque præmiſſa erit. Tum denique quia res abſolutè connexa cum coniuncto ex naturali & ſuperno, ſuperna eſt ; illa autem præmiſſa connexa eſſet abſolutè cum ſubiecto omnis hominis, quod eſſet coniunctum ex naturali, & ſuperno : ergo ſuperna eſſet.

58. Hinc colligo ; omnes propoſitiones vniuerſales euidentes, & complectentes aliquod ſingulare ſupernum neceſſariò futuras eſſe ſupernas, ſi firmiter, & abſolutè adhereant exiſtentiæ vel poſſibilitati obiecti, videlicet, ***Omne quod exiſtit non implicat exiſtere*** : ſed viſio, aut vnio hypoſtatica exiſtunt, quia Deus dicit: ergo non implicat exiſtere. Itẽ ***omne ens reale poteſt exiſtere***, ſed viſio beata eſt ens reale: ergo poteſt exiſtere. Quia eadem eſt ratio de his, & aliis ſimilibus, ac de iſta : ***Omnis homo eſt riſibilis***, vt expendenti patebit. Dixi, ſi firmiter adhæreant exiſtentiæ aut poſſibilitati ſubiecti, quia ſi aliter attingant illud, videlicet conditionatè, conſtat ex dictis quid dicendum ſit. **Aliæ propoſitiones vniuerſales explicatæ.**

59. Objicies primò, maior vniuerſalis, videlicet. ***Omne quod exiſtit non implicat exiſtere***; idem eſt de aliis ſimilibus, eſt de ſe indifferens vt coniuncta cum hac propoſitione minori, ***ſed ſol exiſtit***, hanc aliam concluſionem inferat : ***ergo poteſt exiſtere*** : in hoc autem ſyllogiſmo maior propoſitio ſuperna non eſt, ſed naturalis : ergo neque in ſyllogiſmo Theologico ſuperna erit. Minor oſtenditur, quia ſolemne eſt inter Philoſophos dari demonſtrationes conſtantes præmiſſis certis, & naturalibus quæ autem melius in illarum numero collocari poteſt, quam iſta ? ***Omne quod exiſtit non implicat exiſtere : ſol exiſtit : ergo non implicat exiſtere*** : ergo maior huius ſyllogiſmi naturalis eſt : ergo cum eadem ipſiſſima eſſe poſſit in alio ſyllogiſmo Theologico, ibi quoque naturalis erit ; cum actus ab intrinſeco habeat eſſe naturale, vel ſupernum. ***Reſpondeo***, maiorem illam in vtroque ſyllogiſmo ſupernam eſſe, ſi firmiter & abſolutè adhæreat exiſtentiæ obiecti etiam ſuperni ; nam illius veritas eſſentialiter pendet ab eo, quod viſio beata, **Indifferẽtia propoſitionis vniuerſalis obiecta & declarata.**

quæ eſt ſubiectum illius propoſitionis, poſſibilis ſit. Inter Philoſophicas autem demonſtrationes, non illa intercedit præmiſſa, ſed altera ſubiectum ſupernum attingens, non abſolutè ſed ſubconditionatè, ſi detur, quæ conditio virtualiter ſaltem imbibita eſt in præmiſſa naturali. Vel ſi non iſta intercedit, altera quæ ad ſola ſubiecta naturalia ſe extendat.

Obiectio ſumpta ab actu rationē communem attingente.

60. Objicies ſecundò, non implicat actu naturali certo attingi rationem communem enti naturali, & superno, non diſtinguendo, & diſcernendo inter vnum, & aliud: ergo actu naturali certo attingi poteſt ratio non implicantiæ communis viſioni supernæ, & aliis entibus naturalibus. Talis autem actus ſufficienter proponit objectum concluſionis ſimul cum minori ſuperna: ergo ex actu naturali certo, & ex præmiſſa ſuperna deduci poterit concluſio de obiecto ſuperno. Maior probatur, tùm quia ex hoc principio lumine naturæ noto, tria, & quatuor ſunt ſeptem, deduci poteſt, ſacramenta nouæ legis eſſe ſeptem, quia Deus dicit, eſſe tria, & quatuor, & lumine naturæ nòtum eſt, tria & quatuor ſeptem eſſe. Tum etiam quia definitione mentali, quæ eſt actus certus, definimus rationes communes enti ſuperno, & naturali: videlicet rationem qualitatis, cognitionis, &c. ita vt mala eſſet definitio, ſi alicui ex illis non conueniret. Tum denique quia, à cognitione naturali, & ſuperna præſcindi poteſt ratio cognitionis, illa autem præmiſſa non ſuperaret attingentiam naturalem certam: ergo. Maior probatur, quia ſola obeſſe poterat ſupernaturalitas: ab hac autem præſcinderet ratio illa cognitionis: ergo.

61. Reſpondeo diſtinguens antecedens, non implicat certo attingi rationem communem enti naturali, & ſuperno, per actum attingentem ſubiectum modo conditionato, ſi detur, concedo: modo abſoluto, & firmiter adhærenti poſſibilitati, vel exiſtentiæ ſubiecti, nego. Vnde patet ad omnes inſtantias. Nam propoſitio illa naturalis euidens, tres & quatuor ſunt ſeptem; complecti poteſt ſacramenta nouæ legis ſub conditione, ſi dentur; non verò

verò abſolutè adhærẽdo, quod dentur. Idemq; eſt de præciſione cognitionis à naturali, & ſuperna. Adde argumentum iſtud ad rem non eſſe, à nobis enim non probatur ſupernaturalitas præmiſſæ vniuerſalis ex connexione illius cum ratione communi enti naturali, & ſuperno, ſed ex connexione illius cum differentia ſupernaturali; nam veritas huius propoſitionis: *Omnis homo eſt riſibilis*, pendet eſſentialiter ab hac ſingulari, *Chriſtus eſt riſibilis*, ſi enim Chriſtus riſibilis non eſſet, hoc ipſo propoſitio illa falſa foret. Idemque eſt de aliis complectentibus aliquod ſingulare ſupernum, & abſolutè ſubiectum adæquatum attingentibus.

62. Sed inſtare potes, nam veritas illius propoſitionis, omnis homo eſt riſibilis, quocunque modo attingat ſubiectum, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè, vel ex ſuppoſitione, pendet eſſentialiter ab eo quod Chriſtus riſibilis ſit, ſi enim Chriſtus riſibilis non eſſet, hoc ipſo propoſitio illa vniuerſalis falſa foret: ergo quocumque modo illa præmiſſa ſuperna erit. *Reſpondeo*, diſtinguendo antecedens, pendet ab eo quod Chriſtus, ſuppoſito quod detur, ſit riſibilis, concedo; pendet ab eo quod detur reipſa Chriſtus & riſibilis ſit, nego. Et nego conſequentiam, nam propoſitio vniuerſalis abſolutè attingens, & adherens exiſtentiæ ſubiecti, eſt abſoluta connexio cum illa, abſoluta autem connexio cum ſuperna, ſuperna eſt; propoſitio verò conditionatè tantùm attingens ſubiectum, ſi detur, & aſſerens de illo ex ſuppoſitione quod detur, aliquod prædicatum euidenter illi, ex tali ſuppoſitione conueniens, non connectitur cum exiſtentia ſubiecti, ſed cum prædicato aſſerto, ſuppoſito quod ſubiectum ſit, quæ connexio abſoluta non eſt ſed tantum conditionata, & ex ſuppoſitione, quæ non ſuperat ens naturale, vt dicetur tract. 2. diſp. 13. ſect. 2.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO IV.

An concluſio Theologica ſit metaphyſicè certa, euidens, ſupernaturalis, practica, & ſpeculatiua.

Ad certitudinem metaphyſicam veritas actûs neceſſariò requiſita.

63. Certum eſt omnibus primò, ad metaphyſicam certitudinem alicuius actus requiſitam eſſe veritatem illius. Ratio eſt, quia contingentia falſitatis reddit actum incertum, illumque extrahit à linea certitudinis, vt mox conſtabit: ergo potiori iure actualis falſitas extrahet actum à linea certitudinis; atque adeò, vt actus ſit metaphyſicè certus, verus eſſe debet. Tum etiam, nam qui ſe aliquid certiſſime ſcire gloriantur, & poſtea conuincuntur, decepti erubeſcunt, & alij iactantiam certitudinis irrident, vtriſque conſentientibus, certitudinem actui falſo impingere rubore, & riſu dignum eſſe.

Requiſita etiam repugnantia actus cum falſitate.

64. Certum etiam eſt omnibus ſecundò, ad metaphyſicam actus certitudinem ſufficientem non eſſe præciſam illius veritatem, ſed vlterius repugnatiam illius cum falſitate requiſitam eſſe. Ratio eſt quia actus de ſe indifferens falſitati, & veritati, hoc ipſo incertus eſt, etiam ſi reipſa verus ſit, vt patet in opinionibus contradictoriis vtrinque probabilibus, quarum neutra certa eſt (etiamſi vna earum reipſa vera ſit) eo quod quælibet ex modo tendendi actus, poſſit eſſe falſa. Dixi ex modo tendendi actus, quia ad metaphyſicam certitudinem ſufficiens non eſt repugnantia cum falſitate ex immobilitate obiecti, qualem habet actus probabiliter tantum aſſerens dari Trinitatem; repugnantia enim cum falſitate certitudini ſufficiens oriri debet ex intrinſeca natura, & modo tendendi actus in obiectum; taliter poſtulante ex intrinſeca natura & modo tendendi actus in obiectum, taliter poſtulante ex intrinſeca ſua differentia, obiectum ita re-

ipſa

ipſa eſſe, ac aſſeritur ab ipſo, vt ſi perimpoſſibile aliter ſe haberet, actus exiſtere non poſſet. Quæ repugnantia cum falſitate eſt intrinſeca, & infallibilis firmitas, & connexio actus cum obiecto, ita ſe habente, ac aſſeritur ab ipſo, nec aliter exiſtere valentis ex intrinſeca natura actus & propria ipſius differentia.

P. Ripalda. P. Arriaga. P. Coninch. C. de Lugo.

65. An autem ad certitudinem metaphyſicam aliquid amplius deſideretur, vltra infallibilem illam connexionem actus cum obiecto; negant. P. Ripalda diſp. 11. de fide, & P. Arriaga diſp. 3. num. 77. Affirmant. P. Coninch diſp. 14. dub. 4. num. 44. Et Cardinalis de Lugo diſp. 6. etiam de fide ſect. 1. longè tamen de ſimilibus fundamentis. Nam P. Coninch exigit vltra infallibilem connexionem actus cum obiecto, actum reflexum de tali connexione certificantem, & ſecurum reddentem intellectum. Quod diſplicet communiter & merito. Tum quia abſque eo actu reflexo viſio beata, & aſſenſus fidei certiſſimi ſunt. Tum etiam quia vel actus reflexus per ſe ipſum reddit ſecurum intellectum citra connexionem actus directi ab ipſo aſſertam, vel non? ſi ſecundum nulla erit certitudo ex actu reflexo, ſed alter reflexus ſine termino neceſſarius eſſet. Si primum: ergo, ſicut actus reflexus per ſe ipſum certificat intellectum de ſuo obiecto, cur non idem præſtare poterit directus de ſuo obiecto. Tum præterea quia actus reflexus iudicat directum de ſuo eſſe infallibilem, & falſitati repugnantem, quod aliud non eſt, quam eſſe certum: ergo ſicut non dat illi infallibilitatem, ſed ſupponit, neque certitudinem dare poterit, ſed ſupponet illam in actu directo.

Actus reflexus de connexione actus certitudini minimè requiſitus.

66. Cardinalis verò de Lugo, num. 14. docet vltra connexionem illam actus cum obiecto, neceſſariam eſſe firmam adhæſionem intellectus ad obiectum excludentem omnem formidinem actualem. Nam qualibet ex his duabus conditionibus deficiente, non ſtat cognitio certa, etenim licet aſſenſus probabilis de rationalitate hominis non poſſit eſſe falſus, non eſt certus, quia non adhæret firmiter obiecto, ſed cum formidine; è contra aſſen-

Sententia C. de Lugo circa certitudinem actus.

ſus erroneus, quo ſine formidine adhæret firmiter aliquis ſuo errori, non eſt certus, quia non habet neceſſariam connexionem cum veritate. Idem Cardinalis tertiam his conditionibus ſuperaddit num. 18. videlicet, quod taliter actui proponatur obiectum, vt cognoſci, & iudicari euidenter poſſit repugnantia cum prudenti dubitatione. Quibus omnibus actum ſimpliciter certum conſtituit. Nam ſi quis ex præmiſſis veris in materia neceſſaria, ſed quæ non clarè penetrantur, inferat concluſionem etiam veram, poterit voluntate ſibi imperare ſaltem imprudentem aſſenſum firmum, & omnem formidinem excludentem, tam circa præmiſſas, quam circa concluſionem: quæ tunc haberet connexionem cum veritate, ratione materiæ neceſſariæ, & firmam adhæſionem ex imperio voluntatis, non tamen eſſet ſimpliciter certa, eo quod obiectum non ponatur taliter, vt iudicari poſſit euidenter repugnantia omnimoda aſſenſus cum prudenti dubitatione.

Actus probabilis etiã de obiecto neceſſariò non eſt intrinſecè cum veritate connexus.

67. Hoc tamen fundamentum firmum non eſt, ſolum enim probat repugnatiam cum falſitate ortam ex immobilitate obiecti neceſſarij, ſufficientem non eſſe actui certo, non verò euincit, repugnantiam cum falſitate, ortam ex intrinſeca natura, & propria differentia actus, quam nullus actus probabilis etiã de obiecto neceſſario habet, nec habere poteſt ſufficientem non eſſe. Vnde progreſſio ad nouas conditiones certitudinis, ex falſa ſuppoſitione, quod connexio cum veritate actui certo à Doctoribus citatis deſtinata, reperiri poſſit in actu probabili de obiecto neceſſario, nulla eſt.

Diſcrimen inter euidentiam & certitudinẽ.

68. Nec conditio illa adhæſionis expellentis formidinem actualem diſtinctam, neceſſaria eſt actui certo. Hoc enim defferunt inter ſe certitudo obſcuritatis, & euidentiæ; quod certitudo euidentiæ metaphyſicæ importat repugnantiam intrinſecam, & inconiungibilitatem phyſicam cum actuali formidine de veritate obiecti, eo quod euidentia veritatis, ita firmat, & affigit intellectum obiecto, vt ſe ipſa formaliter reſiſtat, quibuſcunque rationibus

bus, ſuadentibus oppoſitum, quin patiatur intellectum nec phyſicè ex ſe, nec moraliter ex imperio voluntatis formidare, aut dubitare. Certitudo verò obſcuritatis non dicit intrinſecam, & phyſicam repugnantiam, & inconiungibilitatem, cum actuali formidine indeliberata, paſſim enim dum credimus aliquod myſterium inuadunt nos dubia, & formidines de certudine illius, quibus per imperium voluntatis reſiſtimus, nec ſimilem inconiungibilem habet, ſcilicet phyſicam, cum actuali formidine deliberata, nam deliberatio, & conſenſus voluntatis formidandi, & dubitandi inducere non poteſt phyſicam oppoſitionem inter actus intellectus, illam alioqui non habente, ſed moralem tantum, remouendo fidem ratione peccati contra illam formidantis. Certitudo ergo obſcuritatis tantum dicit repugnantiam moralem cum formidine actuali deliberata, quia niſi voluntas imperio ſuo quaſcumque rationes in contrarium, tanquam falſas retundat, & excutiat, remouenda erit fides.

69. Nec inde fit, vt contendit Card. de Lugo aſſenſum fidei fore intrinſecè, & naturâ ſua formidoloſum. Nam ad id ſatis non eſt, poſſe phyſicè cum formidine diſtincta coniungi, ſed vlterius opus eſſet, quod prædicata intrinſeca actus fidei intra ſe ipſa ex modo tendendi in obiectum dubia fluctuarent, quo dubio fluctuanti nulla eſſet intrinſeca certitudo actus; atque adeò repugnantiam & inconiungibilitatem cum tali dubio indiſtincto neceſſariam ad certitudinem ſupponunt omnes, quia connexioni actus cum veritate neceſſaria omnino eſt. **Cur aſſenſus fidei non ſit intrinſecè formidoloſus.**

70. Aſſero ergo primò cum Ripalda, & Arriaga citatis metaphyſicam certitudinem actus intellectus, præſciſam ab euidentia conſiſtere in connexione infallibili, & intrinſeca actus cum obiecto, ita ſe habente, ac aſſeritur ab illo, nec aliter exiſtere valentis ex intrinſeca natura ſua, & differentia propria, etiam ſpectata abſoluta Dei potentia, quo diſtinguitur certitudo metaphyſica à phyſica, & morali, nam actus phyſicè tantum, aut moraliter certus, poteſt, attenta abſoluta Dei potentia, falſitatem **Metaphyſica certitudo intrinſeca & infallibilis eſt connexio actus cum obiecto.**

incurrere, & permanere non ſtante obiecto. Hæc concluſio conſtat ex dictis; nam ad metaphyſicam certitudinem aliquid amplius, vltra eam connexionem deſiderari, probatum hactenùs non eſt, ſicut nec eam connexionem extra actum certum reperiri: ergo.

Quid ſit intellectualis formido, eiuſque obiectum.

71. Sed ad clariorem præcedentium notitiam inquiret aliquis, in quo conſiſtat intellectualis formido toties repetita? Reſpondeo conſiſtere in actu Iudicij his verbis reſpondente. *Fortè non ita res eſt vt ego iudico.* De cuius obiecto varij ſunt Doctores. Aliqui cum Cardinalis de Lugo docent, negari ab illo actu firmitatem motiui iudicando illud eſſe infirmum: Alij quibus id non placet, tenent formidinem nec iudicare de motiuo directè, nec de re iudicata, ſed de ipſo iudicio, aſſerẽdo, poſſe illud eſſe falſum. Id mihi diſplicet, nã intellectus formidare poteſt directe, non ſolũ de veritate iudicij dicens, *Fortè iudicium hoc verum non eſt*; ſed etiam de exiſtentia obiecti, & motiuo, dicens. Fortè obiectum non ita eſt, aut motiuum non ita firmum; imò particulæ illæ, *fortè non ita res eſt*, expreſſius, & directius explicant obiectum. Nec video quid implicare poſſit formido immediata de exiſtentia alicuius obiecti aut motiui.

Modus tendendi actus formidinis in obiectum.

72. Aſſero ergo ſecundò, poſſe ea omnia immediatè iudicium formidoloſum terminare. Hîc tamen aduertendum eſt, formidinem negare quidem, aut affirmare prędicatũ de ſubiecto, vnde verus, vel falſus euadit; negare inquam, non omnimoda adhæſione, vt hic actus, *non ita res eſt*: ſed cum aliqua fluctuatione, quam denotat particula *fortè*, ratione cuius intellectus non omnimodè adhæret contra iudicium certum; id enim eſſe duo ſibi contradictoria ſuadere, ſed ex modo tendendi formidinis in obiectum ſuſpenſus aliquo modo manet intellectus circa illud, eo quod ſit iudicium cum fluctuatione, quia non dicit abſolutè, rem non eſſe, ſed fortè non eſſe, quod eſt limitatio inter vtrumque iudicium abſolutum affirmans, & negans cum adhæſione, & modus tendendi in obiectum ſpecialis. Nam particula *fortè* in actu formidinis

Digitized by Google

nis non ſe tenet ex parte obiecti, ſed eſt modus tendendi actus; ſicut particula *vel* in actu diſiunctiuo non eſt aliquid ſe tenens ex parte obiecti, ſed ipſemet modus tendendi actus. Quare ſicut actus diſiunctiuus, & determinatus non differunt ex parte obiecti, ſed ex modo tendendi in illud; idem dicimus de iudicio omnino abſoluto, ſeu adhæſiuo, & formidoloſo.

73. His præparatis contra noſtram de certitudine ſententiam, tract. de fide recenter excuſſo diſp. 7. ſect. 1. obijcit nobis P. Oxea. Ad certitudinem neceſſaria eſt intrinſeca firmitas actus, id eſt, actus qui ex modo tendendi non fluctuet: dari autem poteſt actus intrinſecè connexus cum veritate, qui non ſit intrinſecè firmus: ergo vltra connexionem intrinſecam actus cum obiecto, nouum quid ab ea connexione diſtinctum deſideratur. Minor oſtenditur, quia fieri poteſt: vt quis aſſenſum præſtet in aliquod obiectum verè exiſtens, & propter motiuum ex ſe infallibile, cui intrinſecè repugnet ducere niſi in verum & tamen non cognoſcatur vt tale, ſed vt indifferens ad hoc, vt ducat in verum vel falſum, & vt voluntas imperet intellectui, ne aſſentiatur propter illud motiuum, niſi iuxta meritum, & exigentiam illius, ſecundum quod eſt in apprehenſione, ſcilicet, vt potentis ducere in falſum: tunc autem intellectus non aſſentiet per aſſenſum intrinſecè firmum, ſed potius per infirmum hoc eſt formidoloſum, ac dubium: ergo. **Recens de certitudine iudicium P. Oxeæ.**

74. Aſſumptum explicat, & efficaciter confirmat. Demus aliquem Prophetam, cui Deus immediatè loquatur, ipſo Propheta euidentia metaphyſica cognoſcente illas locutiones eſſe Dei. Demus inſuper hunc Prophetam habere errorem inuincibilem, quæ exiſtimet poſſe Deum mentiri. Tunc poſſet credere propheta propter teſtimonium Dei, quod euidenter cognoſcit eſſe Dei: aſſenſus autem ille haberet motiuum intrinſecè, & eſſentialiter infallibile, ac proinde eſſet intrinſecè connexus cum veritate; & tamen eſſet intrinſecè infirmus, & formidoloſus: ergo ad certitudinem aſſenſûs non ſufficit eſſe in- **Vberior explicatio & confirmatio.**

trinſecè connexum cum veritate, ſed vlterius requiritur intrinſeca firmitudo. Et ratio eſt, quia firmitas, & infirmitas aſſenſus ſtat in modo tendendi ipſi aſſenſui intrinſeco, & eſſentiali. Vnde ſicut aſſenſus falſi poſſunt habere modum tendendi firmum, vt patet in hæreticis firmiſſimè ſuos errores tenentibus: ſic etiam aſſenſus veri, & eſſentialiter cum veritate connexi poſſunt habere modum tendendi formidoloſum & infirmum.

Iudicium de præunte ſententia, & fundamenti ſolutio.

75. In his tamen nihil reperio, quo à propoſito ſententiæ noſtræ recedere conamur. Quare Reſpondeo motiuum infallibile, niſi modo infallibili attingatur ab actu, non reddere actum intrinſecè cum veritate connexum, ſed extrinſecè tantum, vt patet in actu probabiliter tantum attingente motiuum de ſe infallibile. Vnde negamus tam in caſu argumenti, quam in caſu confirmationis ſequi aſſenſum intrinſecè cum veritate connexum. Quod verò additur, actum ſcilicet falſum poſſe habere modum tendendi firmum. Dicimus actum falſum poſſe quidem habere modum tendendi negatiue firmum, id eſt, intrinſecè non fluctuantem, eo quod obiectũ apprehendendi poſſit ita eſſe verum, vt nulla occurrat ratio dubitandi; vel ſi occurrat expellatur per voluntatis imperium; non tamen habere poteſt modum tendendi intrinſecè, & poſitiuè firmum; nam ad id vltra modum tendendi intrinſecè non fluctuantem; opus eſt intrinſeca cum veritate connexio, quam actus falſus habere non poteſt. Quamuis autem aſſenſus falſus habere poſſit modum tendendi intrinſecè non fluctuantem, non inde actus cum veritate connexus habere poteſt modum tendendi intrinſecè fluctuantem; nam iſte expoſitus eſt falſitati, vt patet in omni actu opinatiuo, cum falſitas repugnet actui intrinſecè cum veritate connexio, inde etiam repugnat illi modus tendendi formidoloſus.

Omnis concluſio Theologica eſt metaphyſicè certa.

76. Aſſero tertiò, omnem concluſionem Theologicam eſſe metaphyſicè certam. Ratio eſt, quia omnis concluſio, Theologica eſt intrinſecè, & quoad ſubſtantiam ſupernaturalis, vt infra conſtabit: omnis autem actus in ſubſtantia

ſtantia ſupernus, eſt metaphyſicè certus, & intrinſecè cum veritate connexus: ergo & omnis concluſio Theologica talis erit. Maior conſtabit ex dicendis. Minor autem communis eſt inter Theologos, docentes, quamcumque cognitionem ſupernam ex modo tendendi in obiectum eſſe omnino infallibilem, & falſitati penitus repugnantem, etiam ſpectata abſoluta Dei potentia; eo quod ordo ſupernus excellentiâ ſua ſuperet naturalem, & naturam de ſe fallibilem, euehat ad altiorem modum operandi, & muniat ad veritates infallibiliter cognoſcendas; ad cognitiones enim fallibiles, quid opus eſſet ſuperni eleuatio principij. Tum etiam, quia ſi ſemel actus ſupernus fallibilitati coniungi poſſet, firmitas fidei diuinæ, vel inconcuſſa non maneret, vel difficile ſaltem probaretur. Alia nunc mitto fundamenta, quia præſentis inſtituti non ſunt.

77. Aſſero quartò cum communi ſententia, nullam concluſionem noſtræ Theologiæ euidentem eſſe, atque adeò nec ſcientiam. Dixi *noſtræ*, quia Theologiam beatorum ſcientificam & euidentem eſſe ſuppono cum communi ſententia, eo quod beatis euidenter conſtet diuina reuelatio, idemque dicendum eſt de Theologia extraordinaria eorum viatorum, quibus euidenter conſtaret diuinum teſtimonium, quam P. Ribas diſp. 4. num. 7. cap. 1. cum noſtris Coninch & Arrubale apud ipſum, concedit Angelis, B. virgini, Adamo, Prophetis, & Apoſtolis. Suadetur aſſertio, quia omnis concluſio noſtræ Theologiæ, ſcilicet ordinariæ viatorum, pendet ab vna præmiſſa obſcura, videlicet fidei, vel à fide deriuata: ergo nulla poteſt eſſe euidens. Probatur conſequentia, quia concluſio quo ad certitudinem, & euidentiam pendet ab euidentia, & certitudine vtriuſque præmiſſæ: ergo ſicut vna ſtante præmiſſa incerta, concluſio certa eſſe non poteſt, ita ſtante vna præmiſſa obſcura, euidens eſſe non poterit.

Nulla concluſio noſtræ Theologiæ euidens eſt, & quid de Theologia extraordinaria & beatorum.

78. Dices, id verum eſſe quando obiectum reuelatum non conſtat nobis euidenter ſeorſim à reuelatione ex altero

altero motiuo, quando verò conſtat, vt in hoc ſyllogiſmo, *omne quod exiſtit poſſibile eſt: ſed Deus exiſtit, quia ipſe dicit: ergo poſſibilis eſt*, cur non poterit concluſio eſſe euidens cum ipſius motiuum non ſit reuelatio, ſed vel ſola intrinſeca veritas extremorum, vel identitas eorum cum medio, quæ omnia ſeorſim à reuelatione euidenter nobis conſtant, ex alio motiuo; nam omne exiſtens eſſe poſſibile ex terminis euidenter patet, Deum inſuper exiſtere, euidenter à poſteriori, ex creaturis demonſtratur.

Idem actus ex vno motiuo euidẽs, & ex alio confuſus nihil implicat.

79. Contra, quia licet reuelatio diuina non ſit motiuum concluſionis Theologicæ; tamen motiuum eſt vnius præmiſſarum confuſè cognitum, & id ſufficit, vt præmiſſa non ſit euidens, etiam reſpectu obiecti materialis, quamuis iſtud ex alio motiuo euidenter innoteſcat; nulla enim eſt oppoſitio, quod idem obiectum ex diuerſis motiuis vno actu clarè, & altero confuſè cognoſcatur; ſicut nulla eſt oppoſitio, idem obiectum vno actu cognoſci, & altero non cognoſci: ergo etiam ſi idem obiectum, videlicet exiſtentia Dei, ſit vno actu, & motiuo euidenter cognitum, poterit alio actu, & motiuo confuſè tantum cognoſci. Quod verum exiſtimo, non ſolum de actu fidei aſſerente Deum exiſtere, quia ipſe dicit, ſed etiam de actu aſſerente Dei exiſtentiam propter intrinſecam veritatem, originem trahente à primo aſſenſu fidei, eo quod ab ſpecie ab illo relicta genitus ſit, nam talis ſpecies notitiam tantum confuſam parere poteſt. Sicut actus deſcendens à cognitione Dei ex creaturis abſtractiuus ſemper eſt, etiamſi Deum propter intrinſecam veritatem cognoſcat.

Omnis concluſio Theologica eſt, quoad ſubſtantiam ſuperna. P. Molina. P. Fonſeca. P Gillius. P. Torres. P. Faſolus.

80. Aſſero quintò, omnem concluſionem Theologicam eſſe quoad ſubſtantiam ſupernaturalem. Eſt contra P. Ribas, & plures apud ipſum diſp. 7. cap. 1. aſſerentes eſſe quoad ſubſtantiam naturalem; noſtrum tamen aſſertum tenent. P. Molina 1. part. quæſt. 1. art. 2. diſp. 1. §. *diximus* & diſp. 2. ad 4. P. Fonſeca 6. Meta cap. 1. quæſt. 6. ſect. 8. P. Gillius lib. 1. tract. 4. cap. 12. P. Torres 2. 2. diſp. 46. dub. 10. P. Faſolus 1. part. quæſt. 1. art. 2. dub. 13. & multi

multi Recentiores. Ratio eſt facilis ex hactenùs dictis, nam quidquid pendet ab aliquo ſuperno re ipſa poſſibili, vel exiſtente, ſupernum eſt: omnis autem concluſio Theologica pendet à reuelatione diuina, quæ ſuperna eſt, vt ſuppono ex tractatu de fide: ergo omnis concluſio Theologica ſuperna erit. Maior conſtabit ex dicendis tractatu 2. diſp. 13. vbi oſtendam ens ſupernum ſuperare totius naturæ connexionem. Minor verò conſtat ex dictis præcedentibus ſectionibus, vbi oſtenſa eſt dependentia Theologiæ à reuelatione diuina, & vna ſaltem præmiſſa fidei.

81. Sed quæres, an certitudo concluſionis Theologiæ ſuperet certitudinem cuiuſuis aſſenſus naturalis etiam metaphyſicè euidentis. Dixi metaphyſicè euidentis, quia ſuperare actus naturales phyſicè tantum euidentes, mihi clarum eſt, nam quo maior eſt connexio actus cum obiecto, eo maior eſt certitudo: actus autem naturalis phyſicè tantum euidens, non habet metaphyſicam connexionem cum obiecto, ſed phyſicam tantum, quæ minor eſt connexione metaphyſica, quam habet omnis concluſio Theologica: ergo certitudo iſtius maior eſt. *Prior ſententia* negat, docens actum fidei ſupernum non ſuperare certitudine ſcientiam naturalem, imò ab ipſa ſuperari. Ita Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacramentis part. 10. cap. 1. S. Bonauentura in 3. diſt. 23. art. 1. quæſt. 4. Alenſis 3. part. quæſt. 6. 8. art. 1. num. 9. *Poſterior* & communis ſententia affirmat, aſſerens, quemcumque aſſenſum ſupernaturalem certiorem eſſe qualibet cognitione naturali, non ſolum phyſicè, ſed etiam metaphyſicè euidenti, atque adeò & concluſionē Theologicam, vtpote ſupernam talē eſſe. Pro illa citari ſolent P. Soarius. P. Molina. P. Hurtadus, P. Coninch. Card. de Lugo. P. Ripalda, & plures alij. Cæterum Cardinalis de Lugo, quo ad notitiam metaphyſicè euidentem ita claram, vt non ſinat intellectum dubitare de veritate obiecti, etiam ex imperio voluntatis, oppoſitum docet diſputatione 6. de fide ſect. 3. num. 53. aiens, huiuſmodi notitiam certitudine à fide non ſuperari,

Sententia doctorum Hugo. S.Bonauent. Alenſis. P.Soarius. P.Molina. P.Hurtadus. P.Coninch. C.de Lugo. P.Ripalda.

F &

& à fortiori idem de Theologia dicere tenetur.

Concluſio noſtræ Theologiæ nec ſuperat, neq; æquat certitudine ſcientiam naturalem.

82. Aſſero ſextò, concluſionem noſtræ Theologiæ, nec ſuperare, nec æquare certitudine ſcientiam naturalem, ita methaphyſicè certam, & euidentem, vt omnem formidinem excludat, quam poſſibilem eſſe ſaltem de abſoluta potentia, circa obiectum naturale, non ambigo. Probatur concluſio, nam ſcientia naturalis, ita metaphyſicè certa: & euidens, phyſicè, & formaliter excludit à ſubiecto omnem formidinem circa veritatem obiecti, ita vt intellectus in ſenſu compoſito talis ſcientiæ non poſſit de illa formidare, quod non præſtat concluſio Theologica: ergo talis ſcientia reddit ſubiectum firmius adhærens veritati obiecti, ſicut enim qui ſine vlla formidine adhæret obiecto, plus illi adhæret, quam formidans; ita qui cum impotentia formidandi adhæret ſubiecto, plus adhæret, quam potens formidare. Certitudo autem, ex intrinſeca natura ſua præſtans impotentiam formidandi, maior eſt, quam id non præſtans: ergo & certitudo illius ſcientiæ maior erit certitudine concluſionis Theologiæ. *Confirmatur*, nam viſio beata non ex alio capite certior eſt concluſione Theologiæ, niſi quia euidentia illius nullum relinquit locum dubitandi, nullamque formidinem permittit circa veritatem obiecti: ergo id maioris certitudinis argumentum eſt.

83. Dices cum Ripalda, exceſſum illum ſcientiæ naturalis, reſpectu concluſionis Theologicæ, non eſſe in linea certitudinis conſiſtentis in connexione actus cum obiecto, quæ connexio, vtpote infallibilis, in vtroque actu æqualis eſt; exceſſus ergo euidentiæ in ſcientia naturali præſtat formidinis expulſionem; atque adeò maior adhæſio inde petita non eſt in linea certitudinis, ſed euidentiæ. Duæ igitur ſunt proprietates certitudinis ab euidentia præciſæ. Prima eſt connexio intrinſeca, & infallibilis cum obiecto, & in iſta æquales ſunt ſcientia naturalis, & concluſio Theologica. Secunda eſt adhæſio extrinſeca depellens omnem formidinem orta ex imperio voluntatis, ſeu dignitas intrinſeca, ad talem adhæſionem,

&

Digitized by Google

& hæc maior eſt in concluſione Theologica ſuperna, quam in ſcientia naturali euidenti; nam facta poteſtate, & neceſſitate eligendi vnam, & alteram relinquendi, præferenda eſſet concluſio Theologica ſcientiæ naturali, ratione dignitatis alterius ordinis ad eam adhæſionem.

84. Contra, quia licet ſcientia naturalis certitudine non excedat concluſionem Theologicam ex præciſa connexione cum obiecto, quatenùs diſtincta ab euidentia, excedit tamen ex maiori adhæſione intellectus ad obiectum, præſtita à conceptu euidentiæ: ergo ſicut maior adhæſio orta ex imperio voluntatis, vel dignitas ad illam auget certitudinem, etiamſi non ſit formaliter connexio actus cum obiecto, ſed differentia illius, pariter euidentia augebit, etiamſi non ſit formaliter connexio, ſed differentia illius, nec nos intendimus aliud. *Confirmatur*, nam adhæſio extrinſeca ex imperio voluntatis depellente formidinem, extrinſeca eſt concluſioni Theologicæ, & intrinſeca, non actui intellectus, ſed actui voluntatis: ergo augere non poteſt certitudinem actus intellectus, vtpote adæquatè ſibi intrinſecam, ſicut augere non poteſt connexionem illius cum obiecto.

85. Dices, certitudinem concluſionis Theologicæ non augeri intrinſecè ab imperio voluntatis, vtpote ſibi extrinſeco, augeri tamen à dignitate ad illam; quia concluſio Theologica digna eſt tali imperio, & hæc dignitas intrinſeca ſibi eſt vtpote conſiſtens in intrinſeca entitate actus ſupernaturalis.

86. Contra, nam licet concluſio Theologica titulo ſupernaturalis aſſenſus, digna ſit, vt quælibet ſuperueniens formido repellatur à voluntate, ea tamen dignitas tanta non eſt, vt non poſſit voluntas ſaltem phyſicè imperare iudicium formidans de veritate obiecti: dignitas autem ſcientiæ naturalis metaphyſicè certæ, & euidentis, tanta eſt, vt nullo modo compoſſibilis ſit phyſicè cum iudicio formidante de veritate obiecti: ergo maior erit certitudo iſtius: Vnde licet ad alios effectus eligibilior ſit concluſio ſuperna, eo quod ad affectum aliquem ſalutarem

conducere poſſit, in ratione tamen certitudinis, & adhæſionis ad obiectum eligibilior erit ſcientia naturalis, ita euidens, vt in compoſſibilis ſit phyſicè cum iudicio formidante de veritate obiecti, etiam ex imperio voluntatis, in cuius poſſibilitate, ſaltem de abſoluta potentia, quænam poterit aſſignari contradictio.

87. Objicies, quilibet actus ſupernaturalis excellentior eſt, & perfectior naturali: ergo & certior. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam; quia ſicut ad maiorem excellentiam, & perfectionem actus superni, comparatione naturalis, neceſſarius non eſt exceſſus euidentiæ, ita neque certitudinis; ſed ſufficit eſſe ſupra totius naturæ connexionem, & conducere ad nobiliorem finem, ſcilicet, gloriam, ad quem nihil iuuat nec iuuare poteſt ſcientia naturalis, ſaltem per ſe: vt tract. de neceſſitate gratiæ fusè dictauimus.

Theologia practica partim, & partim ſpeculatiua.

88. Aſſero ſeptimò, concluſionem Theologicam, aliam eſſe practicam, aliam ſpeculatiuam. Probatur quia cognitio practica illa eſt, quæ dictat modum operandi; ſpeculatiua verò, quæ ſiſtit in mera obiecti contemplatione; in Theologia autem dantur huiuſmodi cognitiones: ergo. Maior ex logica ſupponenda eſt. Minor probatur ſequentibus ſyllogiſmis. *Primus.* Deus in omnibus quæ præcipit obediendus eſt: præcipit autem accedere ad Euchariſtiam in ſtatu gratiæ, quia ipſe dicit. 1. corinth. 11. ergo Euchariſtia in ſtatu gratiæ ſumenda eſt. Quæ concluſio Theologica eſt, dictans modum ad Euchariſtiam accedendi, & conſequenter practica; *ſecundus*, omnis homo eſt riſibilis: Chriſtus eſt homo: ergo eſt riſibilis. Quæ concluſio ſiſtit in cõtemplatione obiecti, atque adeò ſpeculatiua eſt. An autem idem actus poſſit eſſe practicus ſimul & ſpeculatiuus, quæſtio eſt logica, & quam vnuſquiſque ex fundamentis ibi jactis decidere poterit.

SECTIO

SECTIO V.

An habitus Theologiæ ſit in ſubſtantia ſupernaturalis, & infuſus, & à cæteris diſtinctus.

89. Circa primum, an ſit ſupernaturalis, & infuſus. *Prima ſententia* affirmat habitum Theologiæ eſſe in ſubſtantia ſupernaturalem, ſed non infuſum. Ita P. Molina 1. part. quæſt. 1. art. 2. diſp. 1. §. *diximus*, & diſp. 2. ad 4. P. Fonſeca 6. metaphyſ. cap. 1. quæſt. 6. ſect. 8. P. Gillius lib. 1. tract. 4. cap. 12. P. Faſolus 1. part. quæſt. 1. art. 2. dub. 13. Heruæus quodlibet 5. quæſt. 15. & 17. & plures alij. *Secunda ſententia* negat habitum Theologiæ eſſe ſupernaturalem, & infuſum, docens eſſe naturalem & acquiſitum. Ita P. Soarius diſp. 3. de fide ſect. 11. num. 8. & diſp. 6. ſect. 4. num. 10. P. Vaſquez 1. part. diſp. 1. num. 9. P. Torres. diſp. 44. de fide dubio 2. P. Coninch diſp. 4. de actibus ſupernaturalibus dub. 6. num. 118. P. Arrubal. 1. part. diſp. 5. num. 9. P. Granadus de natura Theologiæ diſp. 5. ſect. 4. P. Ribas diſp. diſputat. 7. cap. 1. Peſſantius quæſt. 1. art. 7. diſp. 2. Lorca 2. 2. ſect. 1. diſp. 5. num. 9. Frigoſus 1. part. quæſt. 1. art. 1. dub. 3. probatione 4. *Tertia ſententia* docet habitum Theologiæ, & infuſum eſſe, & ſupernaturalem in ſubſtantia. Ita Cardinalis de Lugo diſp. 1. de fide ſect. 13. §. 7. & plures Recentiores.

Sententiæ Doctorum. P. Molina. P. Fonſeca. P. Gillius. P. Faſolus. P. Soarius. P. Vaſquez. P. Torres. P. Coninch. P. Arrubal. P. Granadus. P. Ribas. P. Peſantius. Lorca. Frigoſus. C. de Lugo.

90. Aſſero primò, habitum Theologiæ eſſe in ſubſtantia ſupernum. Probatur, quia concluſio Theologica eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, vt oſtenſum eſt ſect. præcedenti: ergo & habitus. Probatur conſequentia, quia huiuſmodi habitus eſt principium proportionatum, & connaturale ſuorum actuum in ſubſtantia ſupernorum: principium autem proportionatum, & connaturale actus in ſubſtantia superni, ſupernum etiam eſt in ſubſtantia, vt patet in habitu fidei, ſpei, &c. ergo & habitus Theologiæ ſupernus erit. Maior oſtenditur, tum ex aliis habi-

Habitus Theologiæ eſt in ſubſtantia ſupernus.

 tibus

tibus fidei, ſpei, &c. qui ſunt principium proportionatum, & connaturale ſuorum actuum ſupernorum. Tum etiam quia cum intellectus ſit de ſuo improportionatus ad actus ſupernaturales producẽdos, eget comprincipio illum eleuante, ſiue intrinſeco, quod eſt ipſe habitus, ſiue extrinſeco, ſcilicet omnipotentia, ſupplente defectum principij intrinſeci: ergo habitus Theologicus proportionatus debet eſſe cum ſuo actu. Tum denique quia in ea habitus proportione cum actu, nulla apparet repugnantia, vt ex dicendis conſtabit: ergo poſſibilis eſt: ſemel autem admiſſo poſſibili, non eſt cur de facto talis non ſit.

Acquiſitus non eſt, ſed infuſus.

91. Aſſero ſecundò, habitum Theologiæ acquiſitum non eſſe, ſed infuſum. Probatur, tum quia, fortè poſſibiles non ſunt habitus ſuperni acquiſiti per actus, vt communior ſententia tuetur: ergo habitus Theologicus, cum ſupernus ſit, acquiſitus non erit, ſed infuſus. Tum etiam quia, etiamſi poſſibiles ſint habitus acquiſiti ſuperni, iſti ſupponunt infuſum, à quo actus generaturi habitum acquiſitum proportionatè procedant, & modo connaturaliori, vt patet in cæteris aliis virtutibus: ergo etiam ſi daretur Theologia acquiſita, infuſa, quam intendimus, neganda non erit.

S. Thomas obiectus, & interpretationes aliquot reiectæ.

92. Objicies primò S. Thomam in prologo ſententiarum art. 3. aſſerentem Theologiam acquiri, non verò fidem. Reſpondent aliqui primò S. Doctorem ibi non loqui de propria, & ſtricta Theologia, ſed de lata & impropria verſante circa concluſiones probabiles inter Theologos controuerſas. Sed hæc reſponſio non ſubſiſtit, nam ſanctus Thomas appertiſſimè loquitur de Theologia, cui fides principia ſubminiſtrat. quæ ſtricta eſt, & propria. Verba eius ſunt. *Non acquiritur habitus fidei, qui eſt quaſi habitus principiorum, ſed acquiritur habitus eorum, quæ ex eis deducuntur*; ſcilicet ex principiis fidei. Vnde minus placet ſecunda aliorum reſponſis, videlicet S. Thomam locutum de habitu, quem concluſiones Theologicæ generant, qui naturalis eſt, & concurrit ad alias concluſiones, eleuatus ab infuſo, vti dici ſolet, de aliis actibus ſupernaturalibus

ralibus

ralibus, ſcilicet generare habitum, non ſupernum, ſed naturalem. Minus inquam placet, nam huiuſmodi habitus acquiſiti naturales, etiam generari deberent ab actibus fidei, atque adeò non minus fides, quam Theologia acquiſita eſſet, & infuſa: ergo cum S.Doctor, comparans fidem cum Theologia, aſſerat fidem non acquiri, bene verò Theologiam; ſignum eſt, nullam agnouiſſe Theologiam infuſam. Ex eodem capite diſplicet tertia reſponſio aiens, locutum S. Thomam de ſpeciebus impreſſis acquiſitis per concluſiones Theologicas. Tum quia id commune etiam eſt actibus fidei: Tum etiam quia expreſſe ſermo eſt de habitu fidei, & Theologiæ.

Mens S. Thomæ declarata & confirmata.

93. Reſpondeo ergo S. Thomam ibi non vſurpaſſe ſtrictè habitum acquiſitum provt contraponitur infuſo; ſed late, quatenùs contraponitur habitui principiorum, & hoc pacto ait acquiri habitum Theologiæ; fidem verò non acquiri. Quod idem eſt, ac dicere, habitum fidei non haberi dependenter ab alio habitu miniſtrante principia, quia ipſe eſt habitus principiorum; habitum verò Theologiæ haberi dependenter à fide principia miniſtrante, quia ipſe non eſt habitus principiorum, ſed concluſionum, ex principiis à fide miniſtratis. Nec miranda eſt interpretatio noſtra, nam ibidem S. Doctor ſæpius Theologiam appellat ſcientiam, & hæc vſurpatio ſtricta non eſt, ſed latiſſima, cum Theologia non inferat ſuas concluſiones ex principiis certis, & euidentibus: interpretatio ergo quæ placet objicientibus circa vſurpationem nominis *ſcientiæ*, non eſt cur diſpliceat circa vſurpationem verbi *acquiro*.

Obiectio ſumpta ex infuſione habitus Theologici vnà cum gratia.

94. Objcicies ſecundò, ſi habitus Theologiæ eſſet ſupernus, & infuſus, ſimul cum gratia ſanctificante, donaretur à Deo ſicut donantur alij habitus infuſi: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, quia plures gratiam habent & fidem, qui tamen Theologi non ſunt, vt videre eſt in ruſticis: ergo Theologia non comitatur fidem, & gratiam, nec cum illis infunditur à Deo. Confirmatur, nam ſi Theologia commitaretur gratiam aut fidem, & cum

illa

Digitized by Google

illa infunderetur à Deo, fieret, ruſticos excellentioris gratiæ, aut fidei, excellentiores eſſe Theologos, cuius oppoſitum docet Auguſtinus lib.4.de Trinitate cap.1.dicens: ***Hac ſcientia*** (ſcilicet Theologia,) ***non pollent fideles plurimi, quamuis polleant ipſa fide plurimum.***

95. Reſpondeo, conceſſa maiori, negans minorem; ad cuius probationem diſtinguendum eſt antecedens; Theologi non ſunt Theologia habituali, & quoad entitatem, nego: Theologia quoad denominationem, qua ratione ſoli viri docti appellantur Theologi, concedo. Nam huiuſmodi denominatio non ſumitur à præciſo habitu Theologiæ, ſed etiam ab ſpecibus comparatis ad diſputandum circa obiecta Theologiæ, & plures inferendas concluſiones ex principiis reuelatis; ex quarum defectu multi qui habitum Theologiæ habent Theologi non appellantur. Sicut non appellatur temperans & miſericors, iuxta communem vſurpationem, infans baptizatus, aut etiam adultus, etiamſi vna cum habitu gratiæ habeat etiã habitus infuſos earum virtutum, quarum tamen actus nunquam exercuere, vnde ſolita eſt ſumi denominatio temperantis, & miſericordis. Vnde patet ad confirmationem; nam, etiamſi ruſticus excellentioris gratiæ, excellentiorem habeat Theologiam habitualem, & quoad entitatem, cum illam non habeat quoad denominationem, nec excellentior Theologus communi vſurpatione appellandus eſt.

Obiectio fidei naturalis poſſibilis.

96. Objicies tertiò, poſſibilis eſt reuelatio Dei naturalis circa obiectum, & finem naturalem, conſequenter poſſibilis erit etiam fides naturalis: ergo & Theologia naturalis. *Reſpondeo*, nos non agere de huiuſmodi Theologia, ſed de Theologia de facto exiſtente ſubordinata reuelationi ſupernæ; quare licet, illa poſſibilis ſit, quid obſtare poterit ſupernaturalitati noſtræ Theologiæ.

97. Objicies quartò, concluſio Theologica eſt naturalis: ergo & habitus. Antecedens probatur, quia in primis ſi ſermo ſit de concluſione deducta ex vna præmiſſa fidei, & altera naturali euidenti, talis concluſio non poteſt

teſt non eſſe naturalis, nam concluſio iuxta receptum axioma, ſequitur debiliorem partem, in vniuerſalitate, & particularitate, in affirmatione, & negatione, in obſcuritate, & euidentia, in certitudine, & probabilitate: ergo etiam in naturalitate, & ſupernaturalitate. Si verò ſermo ſit de concluſione deducta ex duplici præmiſſa ſuperna, illa motiuum habet naturale: ergo ſuperna eſſe non poteſt. Antecedens probatur, nam motiuum concluſionis eſt identitas extremorum cum medio, qua ſuppoſitâ, vt ſupponitur à concluſione, naturali lumine cognoſcitur euidenter identitas extremorum inter ſe, propter identitatem cum tertio: ergo ſignum eſt, huiuſmodi aſſenſum naturalem eſſe, & non ſupernum.

98. Reſpondeo negans antecedens, cuius probationis diſparitas exhibita iam eſt, ſect. præcedenti. Quod verò additur de motiuo, non vrget nos, qui ad actum ſupernum non exigimus motiuum ſupernum, ſed aduerſarios, qui concluſionem Theologicam probant euidentem, cum tamen præmiſſæ ſaltem vna obſcura ſit. Quia tamen id contra nos objici poteſt, dicimus, hanc veritatem in creatis, *ſuppoſito, quod duo ſint idem cum tertio ſunt idem inter ſe*, quæ quidem in quacumque materia, lumine naturæ euidentiſſima eſt reſpectiuè ad actum facientem eam ſuppoſitionem ex parte obiecti, nec illi adhærendo, nec diſſentiendo, ſed præcindendo, an ita re ipſa ſuppoſitio ſit necne, & dicendo, ſuppoſito quod duo ſint idem cum tertio ſunt idem inter ſe. Sicut hic ſimilis actus in quacumque materia euidens eſt, *ſuppoſito quod res exiſtat poſſibilis eſt.* Concluſio autem Theologica non ita ſe habet, ſed adhærendo, tanquam motiuo aſſentiendi, ſuppoſitioni identitatis extremorum cum medio, quando propter illam aſſentitur identitati extremorum inter ſe, dicens, *extrema ſunt idem inter ſe, quia ſunt idem cum medio.* Cum autem in ſyllogiſmo Theologico ſuppoſitio extremorum identitatis cum medio non conſtet euidenter, & concluſio adhæreat illi, tanquam motiuo aſſentiendi, inde iſta euidens eſſe non poteſt. Quando verò concluſio aſſen-

G titur

titur identitati extremorum inter ſe propter propriam veritatem, cum talis aſſenſus nullam faciat ſuppoſitionem ex parte obiecti identitatis extremorum cum medio, quamuis illam ſupponat ex parte actûs factam à præmiſſis, euidens eſſe non poteſt; quia ſuppoſitio facta à præmiſſis euidens non eſt, cum vna illarum ſit fidei. Nec ea concluſio naturalis eſſe poteſt propter dependentiam illius à reuelatione diuina, vt dictum eſt.

Sententiæ Doctorum. Schotus. Albertus. Aureolus. C. de Lugo. Deça. Canus. Durandus. Argentinas. Palaticos. P. Gillius. P. Molina. P. F. de Lugo.

99. Circa ſecundum, [An habitus infuſus Theologiæ ſpecialis ſit, & diſtinctus ab aliis.] ***Prima ſententia*** docet habitum Theologiæ indiſtinctum eſſe ab habitu fidei. Ita Scotus. Albertus, Aureolus, & aliqui Recentiores apud P. Gillium lib. 1. tract. 6. cap. 2. ***Secunda ſententia*** defendit, ad concluſionem deductam ex duplici præmiſſa reuelata concurrere habitum fidei, quando verò deducitur ex vno principio reuelato, & altero naturali euidenti dari habitum à fide diſtinctum. Ita P. Hurtadus diſp. 10. de fide ſect. 2. §. 37. ***Tertia ſententia*** tuetur, ſolum habitum fidei concurrere ad concluſiones Theologicas pure ſpeculatiuas, & quæ vtiles eſſe non poſſunt ad affectum voluntatis honeſtum, & meritorium excitandum, vt in hoc ſyllogiſmo. ***Omnis equus eſt hinnibilis: Salomō habuit multos equos, quia Deus dicit: ergo hinnibiles.*** Ad alias verò concluſiones practicas, & quæ affectum voluntatis honeſtum, & meritorium proximè excitare valent, vt in hoc ſyllogiſmo. ***Bonum eſt indigenti ſubuenire, quia Deus dicit: hic homo, hîc & nunc eſt indigens: ergo bonum eſt illi ſubuenire.*** Ad huiuſmodi concluſiones ait concurrere vnà cum habitu fidei habitum prudentiæ infuſæ, atque adeò vtroque illo habitu Theologiam componi. Ita Cardinalis de Lugo diſp. 1. de fide ſect. 13. §. 7. ***Quarta ſententia*** tenet habitum infuſum Theologiæ ſpecialem eſſe, & à cæteris aliis virtutibus diſtinctum. Ita Deça, Canus, Durandus, Argentinas, Palacios, Gillius, & Molina, quos refert, & ſequitur P. Franciſcus de Lugo diſp. 6. de proœmialibus Theologiæ cap. 1. n. 4.

Habitus infuſus Theologiæ ſpe-

100. Aſſero tertiò, habitum infuſum Theologiæ ſpecialem eſſe, & à cæteris diſtinctum; ſiue concluſiones ex duplici

duplici principio reuelato, ſiue ex vno reuelato, & altero naturali euidenti deducantur. Et primò, habitus fidei & Theologiæ adæquate inter ſe diſtinctos eſſe. Probatur, Nam habitus fidei, & Theologiæ habent rationes formales adæquatè diſtinctas, cum veracitas, & reuelatio diuina quę ſunt obiectum formale fidei, non ſint motiuum Theologiæ, vt oſtendimus ſect. 2. & identitas extremorum cum medio, vel inter ſe, quæ eſt motiuum Theologiæ, non ſit obiectum formale fidei: habitus autem infuſi habentes rationes formales adæquatas adæquatè diſtinguntur inter ſe, vt patet in fide, ſpe, charitate, & in virtutibus moralibus: ergo fides, & Theologia adæquatè diſtinguntur inter ſe.

cialis eſt diſtinctus à fide.

101. Secundò, habitus prudentiæ infuſæ & Theologiæ adæquatè inter ſe diſtinctos eſſe oſtenditur. Nam prudentiæ infuſæ eſt, ſuppoſitis circunſtantiis conſiderare opera virtutum in ſe ipſis quatenus hic & nunc operanti honeſta, & decora ſunt, vnde docent aliqui, prudentiam cardinalem poſſe ſub eo motiuo regulare & dictare opera omnium virtutum etiam fidei: Theologiæ autem eſt conſiderare identitatem extremorũ, propter identitatẽ cum tertio, quæ motiua diuerſa ſunt: Inſuper Theologiæ noſtræ eſt pendere in ſuis actibus à fide, & reuelatione diuina, non verò prudentiæ; aliter ſicut omnes concluſiones Theologiæ noſtræ ex ea dependentia obſcuræ ſunt, pariter etiam omnes cognitiones prudentiæ infuſæ obſcuræ eſſent, quod falſum eſt, cum præcipua prudentiæ iudicia omnium Phyloſophorum & Theologorum concenſu aſſerantur euidentia. Præterea prudentia infuſa fidelium mouetur ex eodem obiecto formali, ex quo mouetur prudentia infuſa Chriſti; & beatorum: Prudentia autem infuſa Chriſti & beatorum, non mouetur ex principio reuelato fide credito, bene verò Theologia noſtra infuſa: ergo diſtincti erunt habitus. Denique prudentiæ infuſæ aſſignandum eſt obiectum formale, & munus, ſimile obiecto formali, & muneri, prudentiæ acquiſitæ, vt in aliis virtutibus moralibus infuſis,

Diſtinctus etiam à prudentia infuſa, & quomodo.

& acquiſitis ſimile munus, & obiectum formale præſcribitur à Cardinali de Lugo, prudentia autem acquiſita non nititur neceſſariò fide, & reuelatione diuina, nec humana, ſed principiis immediatè euidentibus, aut probabilibus: ergo Theologia noſtra infuſa, vtpote neceſſariò pendens à fide, & reuelatione diuina, diuerſa erit à prudentia infuſa.

Occurritur fundamentum Cardinalis de Lugo.

102. Hinc patet ad fundamentum Cardinalis de Lugo. Quamuis enim Theologia per ſuas concluſiones practicas dictare poſſit actus virtutum moralium excernendos, & id idem prudentia præſtet, modo tamen, & motiuo longè diuerſo. Nam prudentia libratis circunſtantiis, & qualitate actus, immediatè iudicat, expedire actum cum illis circunſtantiis, quia operanti decorus, & honeſtus eſt, nulla requiſita dependentia à forma ſyllogiſtica, ſeu à reuelatione diuina credita per antecedentes premiſſas. Concluſio verò Theologica dictare quidem poteſt expedire actum, videlicet ſubueniendi miſero, non tamen ex motiuo honeſtatis, & decoris operantis, nec ſine requiſita dependentia à forma ſyllogiſtica, & reuelatione diuina credita per antecedentes præmiſſas, ſed dependenter ab illis, modo iam à nobis expoſito ſect. 2. vnde diſtantia inter vtramque virtutem ſufficienter apparet.

103. Objicies primò, ille actus eſt fidei, cuius oppoſitus eſt hæreſis: ſed actus oppoſitus concluſioni Theologiæ de obiecto reuelato eſt hæreſis: ergo concluſio Theologica erit actus fidei; & conſequenter elicita ab habitu fidei. Minor patet in hoc ſyllogiſmo. ***Omnes Apoſtoli vocati ſunt à Chriſto: Petrus & Andreas ſunt Apoſtoli: ergo vocati à Chriſto***, in quo actus oppoſitus concluſioni, videlicet, Petrum & Andræam non eſſe à Chriſto vocatos, eſt hæreſis. *Reſpondeo* negans maiorē; vt enim actus ſit hæreſis ſatis eſt quod ſit contra obiectum à Deo reuelatum, vt verò ſit fidei, non ſatis eſt, obiectum eſſe reuelatum, ſed vltra opus eſt, quod propter reuelationem tanquam motiuum præbeantur aſſenſus, quod non præſtat concluſio illa, cuius

cuius motiuum ſolæ ſunt præmiſſæ obiectiuæ, quoad obiectum materiale, vel intrinſeca veritas extremorum.

104. Sed inſtabis, datur concluſio deducta ex duplici præmiſſa fidei, quæ nititur motiuo fidei: ergo hæc erit actus fidei: ergo habitus fidei, & Theologiæ diſtincti non erunt. Antecedens probatur in hoc ſyllogiſmo; *quidquid Deus dicit verum eſt, quia ipſe dicit: ſed Deus dicit Antichriſtum futurum: ergo verum eſt, Antichriſtum futurum; quia quidquid Deus dicit verum eſt, & Deus dicit, Antichriſtum futurum.* Reſpondeo eam concluſionem eſſe fidei ſimul, & Theologiæ, quia vtriuſque obiectum formale in ea reperitur, ſcilicet, & identitas extremorum cum medio, & reuelatio diuina; atque adeò ea concluſio elicita eſt ab vtroque habitu, ſcilicet fidei, & Theologiæ; inde tamen non ſequitur eos habitus indiſtinctos eſſe, nam habitus diſtincti in vnum actum confluere poſſunt, ſi ex vtriuſque motiuo moueatur aſſenſus, ſicut actus qui ſimul ex motiuo charitatis, & miſericordiæ moueretur, elicitus eſſet ab vtroque habitu charitatis & miſericordiæ, cum tamen iſti diſtincti ſint. Quid de concluſione Theologica innixa motiua fidei.

SECTIO VI.

De ſubiecto habitûs Theologiæ.

105. CErtum eſt primò, habitum Theologiæ in ſola ſubſtantia rationali mediatè, aut immediatè reſidere, quia ſola illa capax eſt diſcurrendi, & concluſiones Theologicas eliciendi. Certum eſt ſecundò, immediatè in ſola ſubſtantia rationali ſubiectari Theologiam, ſi nullæ ſint potentiæ realiter ab illa diſtinctæ, quia præter ſubſtantiam rationalem, aliud non eſt ſubiectum immediatum, quam potentia ab ea realiter diſtincta: ergo ſi hæc nulla eſt, Theologia ſubſtantiæ rationali inhærebit immediatè. Difficultas ergo eſt prima, ſuppoſitâ diſtinctione potentiarum, an Theologiæ habitus infuſus

immediatè recipiatur in ſola ſubſtantia rationali, vel in ſolo intellectu ab ea diſtincto, vel in vtroque. Secunda, in quibus ſubſtantiis, aut perſonis reſideat Theologia.

Habitus infuſus Theologiæ immediatè in ſola ſubſtantia rationali recipitur.

106. Aſſero primò, habitum infuſum Theologiæ immediatè recipi in ſola ſubſtantia rationali. Id idem ſentiunt de habitu fidei P. Arriaga diſp. 18. ſect. 1. & Cardinalis de Lugo apud ipſum, contra P. Soarium diſp. 7. ſect. 1. num. 3. P. Coninch diſp. 16. dub 1. P. Granadum tract. 13. diſp. 6. num. 1. & P. Morotium diſp. 12. 13. & 14. exiſtimantes habitum fidei in ſolo intellectu immediatè recipi. Probatur concluſio, quia Theologia eſt proprietas gratiæ ſanctificantis, ſicut & reliqui habitus infuſi: ergo omnes in eodem ſubiecto cum gratia, quam comitantur, ſubiectari debent: gratia autem in ſola ſubſtantia rationali immediatè recipitur: ergo, & Theologia. Confirmatur, nam habitus infuſi ſe habent per modum potentiæ in ordine ſupernaturali: ergo ſicut potentiæ naturales immediatè in ſola ſubſtantia recipiuntur, ita & ſupernæ.

107. Objicies, habitus Theologiæ reſidet immediatè in ſubiecto, quod immediatè agit, & recipit illius actus: intellectus autem immediatè agit, & recipit actus Theologiæ: ergo & habitus immediatè reſidebit in illo. Confirmatur: virtus ſuperna donatur, vt potentiam naturalem, de ſuo improportionatam, eleuet ad agenda opera ſuperna: ergo recipienda eſt immediatè in tali potentia. *Reſpondeo*, ſuppoſito quod potentiæ immediatè agant, & ſimul recipiant actus vitales, quod vltimum negat P. Ripalda citatus num. 4. habitum Theologiæ recipi immediatè, non in ſubiecto agente tantum, & ſuſtentante actus, ſed ſimul etiam ſuſtentante potentiam cum qua habitus infuſi ſint potentiæ, inde eos ſuſtentare ſoli competit ſubſtãtiæ rationali. Confirmatio autẽ non vrget, nã vt intellectus per virtutem infuſam proportionetur, & eleuetur ad agendos, & recipiendos actus, non opus eſt vt virtus ſit intrinſeca potentiæ; ſed ſufficit aſſiſtens, vt patet in Deo defectum habitus intrinſeci extrinſecè ſupplente.

108. In

108. In quibus autem ſubſtantiis, aut perſonis infuſus Theologiæ habitus reſideat. Aſſero ſecundò in Chriſto Domino non fuiſſe habitum infuſum noſtræ Theologiæ, bene verò Theologiæ beatorum. Ratio primi eſt, quia in Chriſto non fuit habitus fidei, cui ſubordinata eſt Theologia noſtra: ergo neque fuit habitus noſtræ Theologiæ. Ratio ſecundi eſt, quia anima Chriſti ex principiis reuelatis euidenter vna cum reuelatione cognitis, plures poterat concluſiones Theologicas euidenter inferre, vt patet in diſputationibus Domini cum Iudæis.

Quænam Theologia fuerit in Chriſto.

109. Circa Angelos viatores, an habuerint habitum infuſum Theologiæ, dum viatores fuerunt aliqualis emergit difficultas, & pars negans ſuaderi poteſt. *Primò*, quia Angeli incapaces ſunt diſcurſus: ergo & habitus Theologiæ, qui diſcurſiuus eſt. *Secundò*, quia Angelorum via breuiſſima diffinita fuit à Deo, & fortè vnico tantum inſtanti, aut duplici concluſa, vt plures Theologi tuentur: habitus autem infuſus non donatur à Deo cito tranſiturus ſed permanſurus, ad actus frequentes; vnde qui admittunt, Diuum Paulum, aut alium iuſtum, in via eleuatum eſſe ad viſionem Dei intuitiuam, non concedunt infuſum ad id fuiſſe habitũ luminis gloriæ, quamuis pluſquam duo inſtãtia durauerit viſio. *Tertiò*, ſi quas concluſiones Theologicas elicuerint Angeli prioritate naturæ, aut temporis ante iuſtificationem, illæ procedere non poterant ab habitu Theologico, nam iſte in adultis non infunditur à Deo ante gratiam, ſed conſequenter ad gratiam tanquam proprietas illius: ergo otioſus eſſet talis habitus.

110. Aſſero tamen tertiò, Angelos viatores habuiſſe habitum Theologiæ, non tamen antecedenter ad iuſtificationem, & infuſionem gratiæ, ſed conſequenter ad illam, poſterioritate, non temporis, ſed à quo. Ratio eſt quia actus Theologiæ neceſſarius non eſt ad iuſtificationem, ſicut actus fidei: ergo quamuis præceſſerit habitus fidei, quod non eſſe omnino indubitabile, tenet. P. Ripalba diſp. 18. de fide ſect. 2. non ſtat fundamentum, vt habitus Theologiæ præcedere dicatur. Cum verò habitus

Angeli viatores habuerunt habitũ infuſum Theologiæ, & quo pacto.

Digitized by Google

tus infuſus Theologiæ ſit proprietas ſanctificantis gratiæ, ratione illius conceſſus fuit Angelis. Nam licet iſti incapaces ſint diſcurſus circa obiecta naturalia, circa ſuperna quæ ipſis naturaliter euidentia eſſe non poſſunt, non eſt cur diſcurſus incapaces aſſerantur. Quod autem via Angelorum breuiſſima definita ſit à Deo, id per accidens eſt reſpectu habitus Theologiæ, ſicut per accidens eſt reſpectu habitus fidei, nam iſti ex natura ſua permanere potuiſſent, longius Deo viam Angelorum protrahente, quod aliter contigit in lumine gloriæ de ſe exigente ſtatum, non viatoris, ſed comprehenſoris.

Quid de primis parentibus in ſtatu innocentiæ.

111. Idem iudico dicendum de primis parentibus in ſtatu innocentiæ, ſi eorum diſpoſitio præceſſerit infuſionem gratiæ. Si verò independenter ab omni eorum diſpoſitione in primo creationis inſtanti infuſa fuerit à Deo gratia, pariter cum iſta infuſus fuit habitus Theologiæ, ſicut & aliarum virtutum. Quia non minus habitus Theologiæ proprietas eſt gratiæ, eamque comitatur, quam cæteræ virtutes infuſæ, & primi parentes capaces illius erant. Idemque de Angelis viatoribus, ſi pariter independenter ab omni ipſorum diſpoſitione in gratia creati fuerint, dicendum eſt, ob ſimilem rationem.

Beatorum Theologia non obſcura ſed euidens.

112. Aſſero quartò, Beatos omnes ſiue homines, ſiue Angelos habere habitum infuſum Theologiæ, non noſtrum obſcurum, & fidei ſubiectum, ſed alterum euidentem, & lumini gloriæ ſubordinatum. Ratio eſt quia in patria lumen gloriæ ſuccedit lumini fidei, vt beati in patria euidenter cognoſcant, quæ confuſè in hac vita crediderunt: ergo etiam vt euidenter inferant concluſiones Theologicas, quas in hac vita ex fidei principiis elicuerunt, concedendus illis erit habitus Theologicus lumini gloriæ ſubordinatus, veritas enim, quæ ex principiis reuelatis confuſè cognitis inferri poteſt confuſè, ex eiſdem euidenter cognitis deduci poteſt euidenter, nec id ab ſtatu beatifico alienum eſt, aut illi repugnans, cum ſit ſpecialis modus cognoſcendi clariſſimus.

113. Aſſero

Digitized by Google

113. Aſſero quintò, habitum ſupernaturalem, & infuſum Theologiæ non manere in peccatore hæretico. Ratio eſt, quia habitus Theologiæ ſubordinatus eſt fidei ſibi præmiſſas miniſtranti: ergo cum in peccatore hæretico non maneat fides, neque Theologia manebit. Et quamuis maneant concluſiones aliquæ ſimiles Theologicis,non tamen ſunt propriæ Theologiæ,nec ab habitu infuſo procedunt, ſed ab acquiſito,quia non procedunt ex præmiſſis reuelatis per veram fidem infuſam creditis,ſed creditis per fidem imperfectam, naturalem, & acquiſitam. Et quamuis negans vnum myſterium, aut fidei articulum credere poſſet alia actu fidei ſupernaturali,& concluſio ex illis deducta ſupernaturalis eſſet, adhuc non maneret habitus Theologicus ſicut nec maneret habitus fidei, etiamſi haberi poſſent illi actus fidei circa alios articulos.

Habitus infuſus Theologiæ non manet in hæretico.

114. An verò habitus infuſus Theologiæ maneat in peccatore fideli. Affirmant aliqui etiam eorum, qui habitum Theologiæ ab habitu fidei adæquatè diſtingunt,quia in peccatore fidei manet fides, cui ſubordinatur Theologia. Card. verò de Lugo diſp. 1. de fide ſect. 13. §. 7.num. 364. docet habitum Theologiæ manere in peccatore fideli,ſeu catholico,qua parte includit habitũ fide, vt opinatur ipſe;qua verò parte includit alium habitum ad concluſiones practicas proponentes honeſtatem particularem aliarum virtutum moralium verius iudicat non manere.

115. Aſſero ſextò, habitum infuſum Theologiæ,quem diximus iam adæquatè diſtinctum à fide, non manere in peccatore fideli,ſeu catholico. Ratio eſt quia ſubordinatio ad fidem ſufficiens non eſt, vt manente fide, maneat etiam cum illa Theologia. Tum quia habitus charitatis ſubordinatur fidei, nec tamen manet in peccatore, etiamſi non ſit forma ſanctificans. Tum etiam quia alij actus ad iuſtificationem diſponentes dependent à fide, atque adeò eorum habitus ſubordinantur fidei, nec tamen in peccatore manent. Tum prætereà quia Theologiam ſubordinari fidei, præſtat, Theologiam pendere à fide, atque adeò exiſtente Theologia exiſtere fidem; ergo fi-

Habitus infuſus Theologiæ non manet in peccatore fideli.

dem non ſubordinari Theologiæ, præſtabit fidem non pendere à Theologia, atque adeò non præſtabit; exiſtente fide exiſtere Theologiam. Tum denique quia habitus fidei, & ſpei, ideò manent in peccatore, quia ſunt radix, & fundamentum conuerſionis ad Deum, quod fundamentum Deus non tollit à peccatore Catholico, vt connaturalius per habitum infuſum concepta fide, & & ſpe, iuſtificationem ordiatur; quod non militat in Theologia: ergo.

In damnatis non eſt habitus infuſus Theologiæ.

116. Aſſero ſeptimò, in damnatis non eſſe habitum infuſum Theologiæ, bene verò in animabus purgatorij. Ratio eſt quia in damnatis non ſtat fides infuſa ſuperna, vt contra Durandum, Alenſum & Magiſtrum tenent cæteri Theologi, ſed tantum acquiſita, & naturalis: ergo neque ſtabit Theologia infuſa, & ſuperna, vtpote fidei ſubordinata. Et quamuis in damnatis decedentibus cum fide permaneret iſta, ſecus de Theologia ſentiendum eſt, nam hæc deperdita fuit vna cum gratia per finale peccatum: ergo ſicut damnatis, qui per peccatum finale infidelitatis fidem vna cum gratia perdiderunt, à nemine conceditur fides infuſa; ita neque Theologia concedenda eſt. Nam qui in via, ante damnationis terminum ſua ſe voluntate habitu infuſo ſpoliauerunt, indigni ſunt; quibus Deus de nouo illum infundat in ſtatu deſperatæ ſalutis. Secenda concluſionis pars oſtenditur, quia in animabus purgatorij ſtant fides, & gratia: ergo & Theologia noſtra, quæ proprietas eſt gratiæ durante fide.

117. Dices, in damnatis manet character ſacramentalis: ergo & Theologia. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negās conſequentiam. Primò quia character ſacramen talis ſignum eſt indelebile: & quod per nullū expungitur peccatum, quales non ſunt habitus infuſi, nā fides perditur per infidelitatis peccatū, & Theologia per quodcumq; mortale, ſicut & virtus moralis infuſa. Secundò, quia character non eſt qualitas actiua, ſed ſignaculum ad diſtinguendos fideles ab infidelibus, aut varios fidelium ordines inter ſe, quod in ſtatu damnationis ad confuſionem fidelium damnatorum

Digitized by Google

naturorum deſeruit. Habitus autem infuſi ſunt operatiui actuum de ſe conducere valentium ad impetrationem, & meritum, quæ in damnatis locum non habent.

SECTIO VII.

De locis Theologicis.

118. Locus Theologicus dicitur ille, qui continet media, ſeu principia ad concluſiones Theologicas inferendas conducentia. Plura numerari ſolent. S. Thomas 1. part. quæſt. 1. art. 8. numerat quatuor, nempe, Authoritatem diuinæ reuelationis, Rationem naturalem, Authoritatem Philoſophorum, & Authoritatem Doctorum Eccleſiæ. P. Valentia quæſt. 1. punct. 5. numerat ſeptem, videlicet ſcripturam ſacram, Traditionem Apoſtolicam, authoritatem Pontificum, Conciliorum, Doctorum Eccleſiæ, concenſum communem fidelium, & rationem naturalem euidentem coniunctam veritati fidei. P. Vaſquez diſp. 12. cap 1. His addit Authoritatem Theologorum, Scholaſticorum, & Authoritatem humanæ hiſtoriæ. His omnibus ſuperaddit P. Gillius lib. 1. tract. 7. cap. 1. Authoritatem Angelicam, & Iuriſprudentiam. Difficultas ergo eſt, an hæc omnia propriè, & ſtrictè ſint loca Theologica.

Quid & quotuplex ſit locus Theologicus. S. Thomas. P. Valencia. P. Vaſquez. P. Gillius.

119. Aſſero primò, humanam hiſtoriam ratione ſui non eſſe propria, & ſtrictè locum Theologicum. Ratio eſt, quia authoritas illius non eſt infallibilis, atque adeò non continet ratione ſui præmiſſam infallibilem, ex qua concluſio Theologica infallibilis erumpere poſſit. Eſt tamen valdè vtilis ad intelligendas tum ſacras litteras earumque alluſiones, tum diffinitiones, & dogmata Pontificum, & conciliorum, quæ præcognitis per hiſtoriam erroribus contrariis, maiore luce nobis innoteſcunt.

Humana hiſtoria non eſt propriè locus Theologicus.

120. Aſſero ſecundò, authoritatem omnium Patrum vnanimi conſenſu ſcripturas interpretantiū non eſſe ſimpli-

Quid de authoritate Patrum.

citer, & ſtrictè locum Theologicum de ſuo, ſi verò accedat illis authoritas Eccleſiæ, conſtabit infra quid dicendum. Ratio eſt, quia licet ea Patrum, & Theologorum authoritas ſit magni ponderis, de ſuo tamen tanta non eſt quæ poſſit infallibiliter, & authoritatiuè, definire, & declarare fidei veritates, id enim ſolius eſt Eccleſiæ, & ſedis Apoſtolicæ, & quamuis Tridentium ſeſſ. 4. in decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum, Clementina vnica de ſumma Trinitate, & Concilium Lateranenſe ſect. 11. in primo Leonis decreto, diſtricte prohibeant interpretationem ſcripturæ contra vnanimem Patrum ſenſum, & intelligentiam propter periculum pluſquam moraliter euidens errandi, non idcirco agnoſcunt authoritatem Patrum eſſe de ſuo omnimodè infallibilem, ſed proximam fidei, cui accedente authoritate Eccleſiæ declarante, illam Patrum intelligentiam veram eſſe, redditur veritas infallibilis omnimodè non ab authoritate Patrum, ſed ab authoritate Eccleſiæ.

Quod idem à fortiori dicendum eſt de authoritate Patrum aſſerentium, aliquid eſſe de fide abſque ſcripturæ teſtimonio. Quamuis enim ea Patrum authoritas præbere poteſt argumentum pluſquam moraliter certum, & & fidei proximum, tum propter eorum ſanctitatem, tum etiam propter antiquam eorum ſucceſſionem à primordiis naſcentis Eccleſiæ deriuatam, tum inſuper propter doctrinam ab Apoſtolis acceptam, & per eos in nos tranſfuſam; præbere tamen non poteſt argumentum omnimodè infallibile, nam id, vt videbimus, ſolius eſt Eccleſiæ decernere & declarare, vnde conſtat quid dicendum de authoritate ſcholaſticorum, vnanimiter in aliquod aſſertum conſpirantium, quia eorum authoritas maior eſſe non poteſt vnanimi Patrum authoritate, & conſenſu.

Authoritas Pontificis, & Concilij generalis ſtrictè eſt locus Theologus.

121. Aſſero tertiò, authoritatem Pontificis, & Concilij generalis ritè, & legitimè coacti obtinere ſtrictam, & propriam rationem loci Theologi. Eſt contra P. Granadum diſp. 3. ſect. 5. exiſtimantem, eas authoritates, quamtumuis infallibiles, non eſſe in omni rigore loca

Theo

Theologica, quia Pontificibus, & Conciliis reuelantur veritates fidei, ſed ſolum ſit illis à Deo poteſtas definiendi, ac declarandi, & proponendi infallibiles res fidei iam antea reuelatas à Deo; quare ſolam Scripturam ſacram, & traditionem Eccleſiaſticam cenſet eſſe in toto rigore loca Theologica. Probatur tamen aſſertum, nam de ratione loci Theologi ſtrictè, & propriè talis, non eſt, quod ipſi reuelatio facta ſit, ſed continere medium, ſeu principium, aut præmiſſam infallibilem aptam concluſioni Theologiæ: tales ſunt omnes veritates à Pontificibus, & Conciliis definitæ, non ſolum propter diuinam reuelationem, ſed etiam propter Pontificum, & Conciliorum authoritatem ex aſſiſtentia Spiritus ſancti illis à Deo promiſſa: ergo.

122. Confirmatur, nam ad concluſionem ſtrictè Theologicam neceſſarij non ſunt aſſenſus præmiſſarum, qui moueantur formaliter ex reuelatione diuina, ſed ſufficit aſſenſus propter authoritatem Eccleſiæ, deſcendens à promiſſione, & reuelatione diuina de aſſiſtentia Spiritus ſancti ad veritates fidei declarandas, vt poſuimus in ſuperioribus: ergo aliqua principia, & plura Theologiæ continentur in authoritate Pontificum, & Conciliorum; atq; adeò de toto rigore inter loca Theologia numeranda ſunt. Aliter quæſtio alioqui grauiſſima in ſolas voces euaneſceret.

123. Aſſero quartò, reuelationem diuinam, ſcripto, aut verbo factam, obtinere ſtrictam, & rigoroſam rationem loci Theologici, idemque de traditione Chriſti, & Apoſtolorum dicendum eſt. In hac concluſione conueniunt omnes, & ratio facilis eſt ex dictis. Nam ea omnia ſunt infallibilis authoritatis, atque adeò continent principia omnino infallibilia, & aptiſſima concluſionibus theologicis. Nam inprimis aſſenſus propter reuelationem diuinam verbo, aut ſcripto traditam, vtpote fidei aptiſſimus eſt; aſſenſus verò propter traditionem Chriſti, & Apoſtolorum ab Eccleſia perpetuo approbatam, & conſeruatam vt talem, infallibilis omnino etiam eſt, ergo & concluſioni Theologiæ ſufficiens.

Reuelatio diuina ſcripto, aut verbo facta ſtrictè eſt locus Theologicus.

Ratio naturalis ſtrictè etiam locus Theologicus.

124. Aſſero quintò, rationem naturalem obtinere ſtrictam & propriam rationem loci Theologici. Hæc aſſertio conſtat ſatis ex dictis ſect. 3. vbi oſtendimus ex vna præmiſſa naturali euidenti, & altera de fide, ſequi poſſe concluſionem Theologicam: ergo ratio naturalis continens eam præmiſſam naturalem euidentem, ſtrictè & propriè locus erit Theologicus, cum ad iſtum aliud non deſideretur.

SECTIO VIII.

De ſcriptura ſacra, & in quo ſenſu concluſionibus Theologicis inſeruire poſſit.

Scriptura ſacra, eiuſque canonici libri.

125. Scriptura ſacra eſt reuelatio diuina ſcripto tradita, de qua Tridentinum ſeſſ. 4. decreto de Canonicis ſcripturis, & traditionibus Eccleſiaſticis, vbi ſacrorum librorum indicem hunc adſcribit. *Sunt verò infra ſcripti, Teſtamenti veteris quinque Moyſi, id eſt, Geneſis, Exodus, Liuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ioſuë, Iudicum, Ruth; quatuor Regum, duo Paralipomenon, Eſdra primus, & ſecundus, qui dicitur Neemias, Tobias, Iudith, Heſter, Iob, Pſalterium Dauidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Hieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim Prophetæ minores, id eſt, Oſea, Ioël, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Naũ, Abacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorum, primus & ſecundus; Teſtamenti noui, quatuor Euangeliſtæ, ſecundum Mathæum, Marcum, Lucam & Ioannem. Actus Apoſtolorum à Luca Euangeliſta conſcripti, quatuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſaloniſſenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos, Petri Apoſtoli duæ, Ioannis Apoſtoli tres, Iacobi Apoſtoli vna, Iudæ Apoſtoli vna, & Apocalipſis Ioannis Apoſtoli.* His omnibus libris Canonicis conſtat volumen Scripturæ ſacræ.

Digitized by Google

126. Senſus ſcripturæ duplex communiter ab expoſitiuis aſſignari ſolet, vnus literalis, ſeu hiſtoricus, alter ſpiritualis, ſeu miſticus. Litteralis eſt, qui ſtatim apparet, & proximè, & immediatè ſignificatur per verba, ſiue propria, ſiue metaphyſica, ſæpius enim ſcriptura immediatè, & proximè verbis metaphoricis aliquid ſignificat. Sic Chriſtus ſignificatur his vocibus, Agnus, Leo, Petra, & intellectus Dei ſignificatur nomine oculorum, & aurium. *Oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum Pſal.*33. Senſus ſpiritualis eſt, qui remotè tantum per verba ſignificatur, proximè verò per rem verbis ſignificatam, & profundiori indiget conſideratione. Vtrumque ſenſum pulchrè ponderat Origenes lib. 10. in Leuit. aiens. *Sicut in nobiliſſimis diebus Verbum ex Beata Virgine proceſſit carne veſtitum in hunc mundum, & aliud erat in eo, quod videbatur, & aliud quod intelligebatur: ita cum Verbum diuinum, per Prophetas, aut Legiſlatores proceſſit ignomines, non proceſſit ſine decentibus indumentis; vt ſicut illic diuinitus tegebatur in carne, ita hic ſpiritus velamine litteræ.* Quibus eleganter comparat Verbum Dei externum cum Verbo increato, vt ſicut in hoc fuit corpus, quod videbatur, & diuinitas, quæ latebat; ita in verbis ſcripturarum eſſet ſenſus litteralis, qui ſtatim apparet, & ſpiritualibus, qui altiori indiget conſideratione. Quid ſenſus litteralis, quid myſticus ſeu ſpiritualis.

127. Senſus ſpiritualis, ſeu myſticus ſubdiuidi ſolet in Allegoricum, Anagogicum, & Moralem, ſeu Tropologicum. Allegoricus eſt, quando ſcripturæ verba mediatè ſignificant ea, quæ pertinent ad fidem, & ſtatum Eccleſiæ militantis. Sic in veteri Teſtamento ſerpens à Moyſe exaltatus ſignificabat Chriſtum Dominum, & Manna venerabile Euchariſtiæ ſacramentum. Anagogicus eſt quando ſcripturæ verba etiam mediatè ſignificant ea, quæ ſpectant ad ſtatum Eccleſiæ triumphantis. Moralis ſeu Tropologicus eſt, quando ſimili modo ſignificantur ea, quæ pertinent ad mores, & nos facere debemus, vt oratio, & ieiunium Chriſti, iuxta illud Pauli Romani 15. *Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum, ſpem habeamus.* Subdiuiſio ſenſus ſpiritualis ſeu myſtici.

128. Scriptu

Digitized by Google

Quid dicendum de authoritate Patrum vnanimiter ſcripturas explicantium.

128. Scripturam autem ſacram ſub eadem littera plures aliquando ſenſus ab Spiritu ſancto intentos habere, ſiue ambo litterales ſint, ſiue litteralis vnus, & ſpiritualis alter, conſtans eſt Catholicis omnibus, vt referunt P. Vaſquez diſp. 13. cap. 2. P. Valentia diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5. aliqua congerentes ſcripturæ loca, quæ ipſo Chriſto teſtante duplicem præfatum ſenſum admittunt. Ioannis enim 3. docet Chriſtus, ſerpentem à Moyſe exaltatum in deſerto, & à uenenoſis morſibus ſaluantem eos, qui percuſſi oculos in ipſum intenderent, ſignificaſſe ipſum Chriſtum in ligno crucis exaltatum pro vulnerati generis humani medela. *Sicut Moyſes*, inquit Chriſtus, *exaltauit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in ipſum non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Inſuper Matth. 12. docet idem Chriſtus Ionam abſortum tribus diebus in ventre ceti, ſignificaſſe ipſius Chriſti mortem & ſepulturam. *Sicut fuit Ionas, inquit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; ſic erit Filius hominis in corde terræ.* Alia apud Authores citatos videas.

129. An verò idem ſcripturæ locus duos ſenſus litterales habere poſſit, vel duos ſpirituales. Affirmant communiter Doctores cum ſancto Thoma, & Auguſtino 12. confeſſionum cap. 30. & 31. docente, non ſolum poſſe, ſed etiam de facto pluribus in locis reperiri. Nec video quid implicare poſſint duo ſenſus in vno loco, vt communiter intelligitur illud Iſaiæ 53. *Generationem eius quis enarrabit*, in quo P. Vaſquez, cum pluribus aliis, tenet vtramque Chriſti generationem declarari temporalem, ſcilicet & eternam. De his tamen, quorum diſputatio, ad expoſitiuos pertinet, aliquid prælibaſſe ſat eſt.

Opportuna Doctorum prænotatio.

130. Hic tamen hoc vnum aduertas à Doctoribus opportunè prænotatum, ſcilicet, etiamſi aliquando plura ſcripturæ loca varie à Patribus, & Doctoribus explicentur, non ideò omnes illos ſenſus litterales eſſe. Nam licet probabiliter diſcurrendo poſſit quis vnum ſenſum, & alter alterum, in eodem ſcripturæ loco contentum opinari, non inde fit, eos omnes à Spiritu ſancto fuiſſe intentos; imò

poſſibile

poſſibile eſt nullum eorum intentum eſſe, ſed alium nobis occultum, vt inſinuat Auguſtinus de doctrina Chriſtiana lib. 2. cap. 27. docens, etiamſi lateat nos, quid ſenſerit ſcriptor ſacer, poſſe tamen non vnum aliquid, ſed duo, vel plura ſentiri circa illum locum. Quod ſi opiniones ſibi inuicem contrarientur, & affirmet vna, quod altera negat, certum eſt, vtrumque ſenſum non potuiſſe intendi ab Spiritu ſancto, qui non poteſt eſſe ſibi contrarius. In dubio verò Sedis Apoſtolicæ eſt, verum ſenſum declarare, & fidelibus proponere.

131. Senſus accommodatitius, vt ipſum nomen præſefert, proprius non eſt, ſed improprius, & per accommodationem, eo quod, quæ de vno dicta ſunt propter ſimilitudinem cum altero, accommodentur ipſi, quod in Sanctorum officiis paſſim præſtat Eccleſia, accommodans illis, quæ de aliis in ſcripturis dicta ſunt, & ſanctis Patribus, & Concionatoribus id frequentiſſimum eſt. Quod idem præſtari à Scriptore ſacro poſſe, nihil verum; nam in hoc nihil ſcintillat veritati, aut rationi diſſonum, aliter Eccleſiæ, & Patres id finiſtre præſtarent, quod dici non poteſt. An autem id de facto ſacer aliquis ſcriptor præſtiterit. Negat P. Valencia diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5. exiſtimans omnia loca, quæ vnus ſacer ſcriptor citat ex alio, litteraliter, aut ſpiritualiter extendi ad ſcopum allegantis. Affirmat Vaſquez cum pluribus diſp. 14. inclinat P. Arriaga diſp. 1. ſect. 6. ſubſect. 1. fine. Nam ex tot, quot in vno libro citantur ex alio, ſibi perſuadet, id aliquando accommodatitie contigiſſe non tamen aſſignat locum.

Senſus accommodatitius improprius & qualis.

P. Valencia. P. Vaſquez. P. Arriaga.

132. Mihi tamen probabilior eſt ſententia P. Valenciæ, nam ſi omnia teſtimonia allegata ab ſcriptore ſacro litteraliter, aut ſpiritualiter ſe extendant ad intentum allegantis, maioris ſunt firmitatis, & roboris, quam ſi accommodatitie tantum vſurpentur: nullum autem producitur ſcripturæ teſtimonium allegatum à ſcriptore ſacro, quod commodè extendi non poſſit ad allegantis intentum, vt de his quæ pro ſe citat Vaſquez, fatetur Arria-

Senſus accommodatitius à nullo ſcriptore vſurpatus de facto.

Digitized by Google

ga, & ipſe pro ſe nullum affert: ergo. Et quidem ſemel admiſſo aliquo teſtimonio accommodatitie allegato ſcriptore ſacro, facile non eſſet diſcernere inter ea, quæ litteraliter, vel ſpiritualiter, & quæ accommodatitie citantur.

Scriptura ſacra in ſenſu litterali, & ſpirituali concluſioni Theologicæ apta.

133. Ad rem ergo noſtram aſſerendum eſt ex quouis ſenſu proprio Scripturæ ſacræ, ſiue litterali, ſiue ſpirituali, dummodo certo conſtet eum à Spiritu ſancto intentum eſſe deſumi poſſe efficax argumentum ad concluſiones Theologicas inferendas. *Dixi ſi certo conſtet*, nam aliquando ſenſus obſcurus eſt, aliquando incertus, ac dubius, & tunc niſi accedat Eccleſiæ declaratio, ſufficiens non erit; nam concluſioni Theologicæ, vtpote infallibili, ſenſus fallibilis inſeruire non poteſt. Conſtat autem certo, quando verba ſunt adeò clara, vt prudenter de eorum ſenſu dubitari non poſſit, tum etiam quando ipſa ſcriptura, vel Eccleſia, aut Concilium explicant ſcripturæ locum alioqui difficilem, & abſtruſum.

Quid ſi eiuſdem loci plures ſint ſenſus litterales.

134. Si verò eiuſdem loci plures ſint ſenſus, ſiue litterales omnes, ſiue ſpirituales, aut vnus litteralis, & aliter ſpiritualis, & certo omnes conſtent, apti quoque erunt Theologico diſcurſui. Si verò vnus tantum certo conſtet, ſolus ille aptus erit; ſi autem nullus certo conſtet, neque aptus erit, quia præmiſſa probabilis, vt dictum eſt, concluſioni certæ non ſufficit; vnuſquiſque tamen iuxta ſenſum à ſe admiſſum concedere tenetur conſequentiam legitimè ex illo deductam, aliter negaret, id quod legitimè ſequitur ex reuelatione diuina ab ipſo vt tali admiſſa.

DISPV

DISPVTATIO II.

Quanta, & quali certitudine, & euidentia conſtet exiſtentia Dei, eiuſque vnitas.

1. DEVM exiſtere, ſcilicet primam cauſam, ex qua tanquam à primo fonte originem trahant creaturæ omnes, certiſſimum eſt, cuius perſpicuæ veritatis fundamenta toto diſputationis curſu ſubjiciemus de illius certitudine, & euidentia diſputantes. Nunc monitum volo, non eſſe nobis controuerſiam de Deo, vt Trino, ſed tantum vt vno; Trinitas enim Perſonarum longè abſtruſior nobis eſt, ratione illius notiſſimi principij *Quæ ſunt eadem vni tertio ſunt idem inter ſe*; & quid in ea dicendum eſt, traditum iam à nobis eſt tractatu de Myſterio Trinitatis.

SECTIO I.

An Deum eſſe ſit veritas per ſe nota.

2. DIuerſimoda intelligentia veritatis per ſe notæ innumeras inter Doctores peperit diſſentiones, vocum potius, quam rerum, quibus prætermiſſis. Cenſeo illam veritatem obiectiuam eſſe per ſe notam, quæ ex terminis ipſis patet, aut ſola indiget ſimplici, & facili terminorum explicatione, vt cuilibet intellectui ſtatim apparet veritas obiecti, eique citra omnem falſitatis for- Declaratur quid, ſit veritas per ſe nota.

midinem, præbeatur aſſenſus à quocumque intelligente ſui compote. Ratio eſt, quia ſi termini propoſitionis obiectiuæ difficilem habeant explicationem, hoc ipſo propoſitio non erit per ſe nota, ſed potius occulta, & indigens manifeſtatione. Si verò termini propoſitionis, vltra ſimplicem declarationem vlteriori diſcurſu, aut probatione indigeant; hoc ipſo veritas, non per ſe ſed ex aliis principiis propoſitionis nota erit. Dicitur citra omnem falſitatis formidinem, quia ſi in præbendo aſſenſu trepidare poſſit intellectus argumento aliquo, quamtumvis apparenti; hoc ipſo propoſitionis veritas per ſe nota non erit, cum de ratione iſtius ſit excludere quidquid poſſit aſſenſum retardare. Sic per ſe notum eſt, vlnam maiorem eſſe palmo, & lineam puncto; quia ſimplici & facili terminorum explicatione citra omnem falſitatis formidinem præbetur aſſenſus à quocumque ſano intelligente. Difficultas ergo eſt, an talis ſit hæc veritas, ſeu propoſitio obiectiua (non enim agitur de formali) ***Deus eſt***, ſiue, ***Deus exiſtit***.

Bonauētura. Ægidius. Argentinas. Scotus. Henricus. P Arriaga. P. Faſolus. P. Ribas.

3 Prima ſententia abſolutè affirmat eſſe per notam, etiam hominibus viatoribus. Ita ſanctus Bonauentura diſt. 8. art. 1. quæſt. 2. Ægidius diſt. 3. quæſt. 2. Argentinas diſt. 3. quæſt. 1. art. 3. ***Secunda Sententia*** abſolute negat. Ita Scotus 1. diſt. 2. quæſt. 2. Henricus in ſumma art. 22. quæſt. 1. 2. & 4. P. Arriaga 1. part. diſp. 2. ſect. 1. & alij. ***Tertia Sententia*** docet eſſe ſecundum ſe per ſe notam, non verò quoad nos viatores. Ita P. Faſolus hic quæſt. 2. art. 1. dub. 3. P. Ribas hic diſp. 1. cap. 1. num. 1. Et tribuitur communiter S. Thomæ.

Hæc veritas, *Deus eſt*, non eſt ſimpliciter, & abſolutè per ſe nota.

4 Aſſero primò, hanc veritatem ***Deus eſt***, non eſſe ſimpliciter, & abſolutè per ſe notam. Probatur, quia vt aliqua veritas ſimpliciter, & abſolutè per ſe nota ſit, in explicatione terminorum, ſubiecti, ſcilicet, aut prædicati, nulla, nullique intelligenti, ſuboriri debent dubia retardantia aſſenſum: in explicatione autem huius obiecti ***Deus***, ſiue declaretur per primam cauſam, ſiue per ens ſimpliciter neceſſarium, aut per ſubſtantiam omnium perfectiſſimam,

Digitized by Google

mam plura ſuboriuntur dubia retardantia aſſenſum prædicati: ergo ſimpliciter, & abſolutè non eſt veritas per ſe nota. Maior conſtat tum ex dictis num. 2. tum etiam quia Trinitas, & poſſibilitas plurium entium, tam naturalium, quam ſupernorum, ideò ſimpliciter, & abſolutè non eſt veritas per ſe nota, quia in explicatione ſubiecti tot dubia occurrunt, quæ retardent aſſenſum. Minor verò probatur, quia tam in ente neceſſario, quam in prima cauſa, & ſubſtantia omnium perfectiſſima, ſtatim occurrit, quomodo poſſit idem eſſe à ſe ipſo, cum nullus ſe ipſum producere valeat, cur dari debeat prima omnium cauſa, cum non detur prima omnium duratio; aut quomodo poſſibilis ſit ſubſtantia omnium præſtantiſſima, cum poſſibilis non ſit inter creaturas vna omnium perfectiſſima; quæ omnia nouo diſcurſu, & probatione ſuperanda ſunt, quod eſt contra rationem veritatis ſimpliciter, & abſolutè per ſe notæ: ergo.

5. Confirmatur, nam dum primò Deus euidenter cognoſcitur à nobis, id, ſtando communi rerum curſui, contingit, non per ſpeciem propriam Dei, ſed per alienam, ſcilicet, creaturarum, ex quarum cognitione in notitiam Creatoris aſcendimus: id autem, quod ex creaturis innoteſcit, non ex ipſis terminis, ſed per diſcurſum à poſteriori deprehenditur: ergo cum hæc veritas, *Deus eſt*, primò nobis ex creaturis ſcintillet, per ſe nota non erit. Maior certa eſt, quia viatores non habemus, nec communi prouidentia habere poſſumus in via ſpeciem intuitiuam, imò nec quidditatiuam Dei, ſed tantum abſtractiuam à creaturis præcognitis emendicatam; atque adeò nec poſſumus primò Dei exiſtentiam intuitiuè, aut quidditatiuè cognoſcere, ſed abſtractiuè tantum ex creaturis: ergo Dei exiſtentia non erit veritas per ſe nota, quæ ex ipſis terminis communi prouidentia ab omni intelligente, & quidem facilè in ſe ipſo cognoſcibilis eſſe debet.

Prima noſtra cognitio Dei abſtractiua eſt.

6. Diſces in ea opinione, ex præmiſſis ſequi poſſe concluſionem attingentem identitatem extremorum inter ſe, non propter identitatem eorum cum tertio, ſeu propter

Digitized by Google

præmiſſas obiectiuas, ſed propter intrinſecam eorum veritatem: ergo dum primò Deus cognoſcitur à nobis ex creaturis per demonſtrationem euidentem in ſe ipſo, & ex ipſis terminis cognoſci poterit: ergo exiſtentia Dei per ſe nota erit, etiam dum primò à nobis cognoſcitur euidenter.

7. Reſpondeo negans hanc vltimam conſequentiam. Nam ad veritatem ſimpliciter, & abſolutè per ſe notam ſufficiens non eſt, quod termini propter intrinſecam veritatem attingantur; ſed vlterius opus eſt, quod ea veritas non applicetur per præmiſſas aliorum obiectorum, nec per ſpeciem genitam ab illis; obiectum enim, quod ita applicatur, non ex ſe ipſo ſed ex alio præcognito innoteſcit. Hæc autem veritas, *Deus exiſtit*, dum primò à nobis cognoſcitur euidenter, applicatur intellectui, non per ſpeciem propriam, ſed per creaturarũ præmiſſas, ideoque ſimpliciter per ſe nota non erit, etiam ſi primò propter intrinſecam extremorum veritatem præberetur concluſionis aſſenſus, quod tamen facilè non eſt, nec ita communiter contingit, vnde iterum Dei veritas per ſe nota cenſenda non eſt.

Ad veritatẽ ſimpliciter per ſe notã non ſufficit eam eſſe talem reſpectu alicuius.

8. Probatur ſecundò concluſio: Nam ſi ad veritatem ſimpliciter, & abſolutè per ſe notam, ſufficeret, eam eſſe talem reſpectu alicuius ſtatus, aut perſonæ, fieret, omnes veritates quantumlibet reconditas, & occultas, eſſe per ſe notas, quod dici non poteſt: ergo vt veritas aliqua ſimpliciter, & abſolutè per ſe nota ſit, omnibus, & pro quouis ſtatu, ex ipſis terminis innoteſcere debet. Sequela probatur, quia nulla eſt veritas, quæ alicui perſonæ, & pro aliquo ſtatu non ſit per ſe nota, nam beatis per ſe nota eſt Trinitas, & Angelis quælibet veritas naturalis: & inter homines multo plures veritates Adamo, Salomoni, aliiſque Doctioribus fuerunt per ſe notæ, quam ruſticis, & minus doctis: ergo ſi ad veritatem ſimpliciter, & abſolutè per ſe notam ſufficeret, eam eſſe talem reſpectu alicuius ſtatus, aut perſonæ, omnes veritates eſſent per ſe notæ, cum nulla ſit, quæ alicui, & pro aliquo ſtatu ex ipſis terminis innoteſcere non poſſit.

Digitized by Google

9. Aſſero ſecundò, hanc veritatem, ***Deus eſt***, eſſe ſecundum quid, & reſpectiuè per ſe notam, etiam hominibus viatoribus. Probatur, nam ſuppoſita ſemel exiſtentia Dei ex creaturis, poteſt ea veritas, dum ſecundò, & deinceps cognoſcitur, ex ipſis terminis innoteſcere: ergo erit ſecundum quid per ſe nota, licet ſimpliciter talis eſſe non poſſit, eo quod primò ex ipſis terminis apparere non valeat. Antecedens probatur, nam prima cognitio exiſtentiæ Dei ex creaturis concepta relinquit in intellectu ſpeciem impreſſam ſui obiecti, quæ licet genita ſit ex cognitione Dei ex creaturis, parere tamen poteſt cognitionem Dei in ſe ipſo; id eſt cognitionem attingentem Deum eſſe, non iam propter creaturas, ſed propter intrinſecam, & propriam veritatem extremorum, aliter ſpecies impreſſa ab actu concluſionis relicta mouere non poſſet ad aſſenſum extremorum inter ſe, niſi propter connexionem earundem cum tertio; atque adeò nullus, qui per diſcurſum plures concluſiones obiectiuas comparauerit, poſſet vltimam cognoſcere, niſi ſimul omnium præcedentium ſyllogiſmorum præmiſſas obiectiuas attingeret, quod eſt contra manifeſtiſſimam experientiam, qua nouimus, ſemel concepta, & ſtabilita veritate alicuius concluſionis obiectiuæ, non fieri deinceps recurſum ad præmiſſas obiectiuas, propter quas aſſenſus fuit primò datus, ſed abſolutè præbere aſſenſum propter propriam, & intrinſecam extremorum veritatem: ergo.

Hæc veritas *Deus eſt*, ſecundum quid, & reſpectiuè eſt per ſe nota.

10. Confirmatur. Nam veritatem aliquam eſſe ſecundum quid, & reſpectiuè per ſe notam, aliud non exigit, quam vt cuilibet ex ipſis terminis innoteſcere poſſit, aliquando; exiſtentia autem Dei talis eſt: ergo. Maior probatur tum ex dictis num. præcedenti, tum etiam quia ſuppoſita ex aliis principiis naturaliter demonſtrabilibus poſſibilitate entis neceſſarij, & aſſenſu illius, ſola explicatione entis neceſſarij & exiſtentiæ illius, apparet Deum exiſtere, nullo in contrarium argumento aſſenſum retardante, ſola enim formido poſſibilitatis retardare poſſet: ergo ſuppoſita poſſibilitate naturaliter demonſtrabili, eiuſque

Quid ſit veritatem aliquam eſſe reſpectiuè per ſe notã.

Digitized by Google

eiuſque aſſenſu, per ſe notum erit, Deum eſſe, cum hæc veritas innoteſceret omni intelligenti terminorum explicatione.

Difficilis obiectio ſumpta à propoſitione diſiunctiua per ſe nota.

11. Objicies contra primum aſſertum, primò. Hæc propoſitio eſt ſimpliciter per ſe nota. *Quodlibet vel eſt, vel non eſt*: ergo etiam iſta, *Deus vel eſt, vel non eſt*: Deum autem non eſſe, non eſt veritas per ſe nota, cum id falſum re ipſa ſit: ergo Deum eſſe erit veritas per ſe nota. Patet hæc conſequentia, nam ſi ea propoſitio, quo ad neutram partem eſſet per ſe nota, nulla ratione talis eſſet, cum duplex tantum ſit illius pars, & reſpectu nullius eſſet per ſe nota. *Confirmatur*, propoſitio formalis attingit Deum, eiuſque exiſtentiam, cum de Deo aſſerat, vel eſſe, vel non eſſe: ergo hoc ſubiectum Deus, eiuſque exiſtentia attinguntur à propoſitione formali per ſe nota ſimpliciter. Vel ergo attinguntur ex ipſis terminis, & ſic hæc propoſitio, Deus eſt, ſimpliciter erit per ſe nota. Vel attinguntur ex aliis principiis per diſcurſum, & ita, ſic attingi extrema non obſtabit propoſitioni per ſe notæ ſimpliciter, cuius oppoſitum nos ſupra docuimus.

Falacia argumenti detecta.

12. Hoc argumentum fallax eſt, euincit enim, Trinitatem, & omnem aliam quamcumque veritatem ſimpliciter eſſe per ſe notam. Nam hæc propoſitio eſt ſimpliciter per ſe nota, *Quodlibet vel eſt, vel non eſt*: ergo etiam iſta alia, *Trinitas vel eſt, vel non eſt*: Trinitatem autem non eſſe, non eſt veritas per ſe nota, cum id falſum re ipſa ſit: ergo Trinitatem eſſe, erit veritas per ſe nota. Patet hæc conſequentia, nam ſi ea propoſitio quoad neutram partem eſſet per ſe nota, nulla ratione talis eſſet, cum duplex tantum ſit illius pars, & reſpectu nullius eſſet per ſe nota. Similiter applicari poteſt confirmatio.

Vnde ſit per ſe nota propoſitio hæc diſiunctiua, Deus vel eſt, vel non eſt.

13. Miſſis aliorum ſolutionibus. Reſpondeo, veritatem illam, *Quodlibet vel eſt, vel non eſt, Deus eſt vel non eſt*. Idemque dicendum de conſimilibus aliis, eſſe quidem ſimpliciter per ſe notam, non tamen quia aliqua pars diſiuncti talis ſit; ſed quia exiſtere carentiam vtriuſque ſimul, ſeu, quod idem eſt, neutram earum exiſtere impoſſibile eſt,

quam

quam impoſſibilitatē conſequitur à parte-rei carentia poſſibilitatis,vt neutra diſiuncti pars exiſtat: Ab illa ergo impoſſibilitate, & à carentia poſſibilitatis, vt neutra diſiuncti pars exiſtat; dicitur veritas illa per ſe nota non ab exiſtentia rei, neque à non exiſtentia illius. Sicut neceſſitas voluntatis vel ad amandum, vel non amandum, poſitis ad vtrumque requiſitis, non eſt neceſſitas ad amorem, neque ad non amorem; ſed neceſſitas ſumpta ab impoſſibilitate, & carentia poſſibilitatis vtrumque ſimul omittendi. Sicut ergo optimè ſtat neceſſitas voluntatis, vel ad amandum, vel ad non amandum, cum libertate tam ad amorem, quam ad non amorem; ita ſtat hæc veritas per ſe nota *Deus vel eſt, vel non eſt*, quin talis ſit, Deum eſſe, neque Deum non eſſe.

14. Ad confirmationem reſpondeo, Deum eiuſque exiſtentiam attingi quidem ex ipſis terminis à propoſitione formali ſimpliciter per ſe nota, propoſitione inquam, non determinante exiſtentiam de Deo, neque non exiſtentiam, ſed diſiungente inter vtramque, aſſerendo, *Deus vel eſt vel non eſt*. Huiuſmodi autem propoſitio, diſiunctiua à neutra parte diſiuncti eſt per ſe nota, ſed ab impoſſibilitate, & carentia poſſibilitatis, vt neutra diſiuncti pars exiſtat. Inde licet propoſitio formalis diſiunctiua attingat Deum, eiuſque exiſtentiam in ſe ipſis, & abſque vllo diſcurſu, non ſequitur, hanc veritatem, *Deus eſt*, eſſe per ſe notam, ſed ſolam impoſſibilitatem, & carentiam poſſibilitatis, vt neutra diſiuncti pars exiſtat. Quæ omnia lucem acupient, ex traditis à nobis, tum Tract. de voluntate Dei diſp. vlt. ſect. 4. circa decretum diſiunctiuum, eiuſque obiectum, tum etiam tract. de Trinitate diſp. 17. ſect. 6. circa proceſſionem verbi ex ſcientia diſiunctiua, qua neceſſario cognoſcit Deus vel exiſtere petrum, vel eius carentiam.

15. Objicies ſecundo, tunc aliqua propoſitio eſt per ſe nota, quando prædicatum identificatur cum ſubiecto: exiſtentia autem Dei identificatur cum Deo: ergo hæc veritas, Deus exiſtit, erit per ſe nota. Maior eſt ſancti

Thomæ 1. part. quæſt. 2. art. 1. de corpore aiens *Dico ergo, quod hac propoſitio, Deus eſt, quantum in ſe eſt, per ſe nota eſt, quia prædicatum eſt idem cum ſubiecto.* Minor autem certiſſima, nam exiſtentia Dei diſtincta non eſt realiter, imò, nec fortè virtualiter à Deo. *Confirmatur* primò, nam exiſtentia eſt de conſtitutiuo Dei: ergo penetrato hoc termino *Deus*, per ſe notum erit, Deum eſſe. Secundò, Deus, & ens neceſſarium ſunt omnino idem: ſed penetrato ente neceſſario eſt per ſe notum exiſtere: ergo penetrato hoc termino, *Deus*, per ſe notum erit, Deum eſſe.

Identitas prædicati cum ſubiecto ſufficiēs non eſt veritati per ſe notæ.

16. Reſpondeo negans maiorem de veritate ſimpliciter & abſolutè per ſe nota. Nec ſanctus Thomas obiectus plus docet, quam hanc veritatem, Deus eſt, eſſe ſecundum quid per ſe notam, id eſt, reſpectiuè. Nam in fine corporis expreſſe docet, non eſſe nobis per ſe notam, his verbis *Sed quia nos non ſcimus de Deo, quid eſt, non eſt nobis per ſe nota, ſed indiget demonſtrari, per ea quæ ſunt magis nota quo ad nos.* Ratio eſt, quia ſi ad veritatem ſimpliciter, & abſolutè per ſe notam ſufficeret identitas prædicati cum ſubiecto, non minus eſſet per ſe nota exiſtentia Trinitatis, quam Dei, cum vtrique realiter identificetur exiſtentia; imò nulla eſſet veritas, quæ per ſe nota non eſſet. Sicut ergo exiſtentia Trinitatis, poſſibilitas Incarnationis, & innumera alia non ſunt veritas ſimpliciter per ſe nota, vel quia difficilis eſt apprehenſio terminorum, vel quia apprehenſionem formido aliqua apparentis dubij comitatur, ſufficiens ad retardandum aſſenſum. Similiter dicimus veritatem iſtam, *Deus eſt*, non eſſe ſimpliciter per ſe notam; quia apprehenſio terminorum non excludit formidinem omnem difficultatis apparentis, ex aliis mediis, & capitibus vincendæ.

17. Ad vtramque confirmationem Reſpondeo ſimiliter non probari veritatem ſimpliciter per ſe notam, ſed ad ſummum ſecundum quid. Nam licet exiſtentia eſſet de conſtitutiuo Dei, & ens neceſſarium omnino idem cum Deo; apprehenſio tamen horum terminorum non excludit formidinem omnem difficultatis apparentis, ex aliis mediis

Digitized by Google

nediis,& capitibus vincenda. Quod ſi inſtes: ergo reſpectu eorum, quibus nullæ ſuboriuntur vincendæ difficultates in apprehenſione terminorum, erit veritas per ſe nota, Deum eſſe, vt contingit in Angelis & omnibus beatis, imò, & viatoribus poſt Dei exiſtentiam ex creaturis primo conceptam. Reſpondeo ea omnia ſolum conuincere veritatem ſecundum quid, & reſpectiuè per ſe notam, non ſimpliciter, vt ſæpius dictum eſt.

18. Objicies tertiò, illud Pſal. 13. *dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus*: ergo omni intelligenti ſenſato erit veritas per ſe nota Deum eſſe; cum ſolus ſtultus, & inſipiens dixerit, non eſſe Deum. *Reſpondeo* apud Pſalmiſtam, nomine inſipientis non inuere homines vacui cerebri, ſed corruptæ voluntatis; qua fraſi peccatores in ſcripturis vocantur ſæpius ſtulti, & inſipientes. Si enim ab illis receſſiſſet mens, fruſtra eorum opera peccati arguerentur, cum peccatum eſſe non poſſit, vbi ſana non eſt mens, quod tamen præſtat Pſalmiſta ſequentibus verbis. *Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis, non eſt qui faciat bonum, &c.* Vnde obiectionis argumentum eſt pro nobis. Nam ſi viri ſanæ mentis, quamuis corruptæ voluntatis, Deum eſſe negauerunt: ergo hæc veritas ſimpliciter per ſe nota non eſt; quæ enim talis eſt, ex ipſis terminis innoteſcit cuilibet ſano intelligenti.

Quo pacto dixerit inſipiens non eſt Deus.

19. Objicies quartò. Hæc eſt veritas ſimpliciter per ſe nota, *Deus eſt colendus*: ergo etiam iſta *Deus eſt*. Probatur conſequentia, quod per ſe notum eſt, colendum non eſſe, quod non eſt: ergo quod per ſe notum eſt, eſſe colendum, quoque erit per ſe notum eſſe. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Nam ea propoſitio, Deus eſt colendus, facit ſuppoſitionem exiſtentiæ Dei, attingit enim Deum ſuppoſito quod ſit; atque adeò idem valet, ac iſta; Deus ſuppoſito quod detur, colendus eſt. Deum autem ſuppoſitum iam exiſtentem colendum eſſe, eſt quidem veritas ſimpliciter per ſe nota; veritas autem ſimpliciter per ſe nota ex ſuppoſitione, quod ſubiectum ſit, non arguit exiſtentiam ſubiecti ſimpliciter per ſe notam; nam

Hæc veritas Deus eſt colendus ſimpliciter eſt per ſe nota; ſecus iſta alia, Deus eſt.

Digitized by Google

ex ſuppoſitione, quod Deus ſit Trinus & vnus, per ſe notum eſt adorandam eſſe Trinitatem, nec tamen exiſtentia Trinitatis eſt eo modo per ſe nota, quo per ſe notum eſt adorandam eſſe Trinitatem, ſuppoſito quod Deus ſit Trinus.

SECTIO II.

An Deum eſſe demonſtretur à poſteriori.

Quid, & quotuplex ſit demonſtratio.

20. Demonſtratio eſt duplex, vna à priori, à poſteriori altera; Demonſtratio à priori ea eſt in qua euidenter oſtenditur effectus per ſuam cauſam, ſeu principium. Huc reuocantur demonſtrationes euincentes proprietates per ipſorum eſſentias, etiam ſi virtualiter tantum ſeu Logica, aut ratione noſtra fluant ab eſſentia. Demonſtratio à poſteriori dicitur illa, quæ cauſam manifeſtat per illius affectum, & eſſentiam per illius proprietatem, ſeu conceptum ſaltem Logica poſteriorem. Cæteri verò alii ſyllogiſmi certo, & euidenter concludentes identitatem extremorum inter ſe propter identitatem cum tertio, quod tertium nec cauſa eſt, nec effectus, vt in hoc ſyllogiſmo. *Omnis homo eſt animal: Petrus eſt homo; ergo Petrus eſt animal*, & pluribus aliis; dici ſolent demonſtrationes à priori, non poſitiuè, ſed negatiuè, id eſt, non à poſteriori. Difficultas præſens ergo eſt, an exiſtentia Dei demonſtretur à poſteriori, id eſt, ex creaturis, quarum Deus eſt vera, & prima cauſa.

Exiſtentia Dei demonſtrabilis eſt à poſteriori.

21. Et quidem exiſtentiam Dei eſſe demonſtrabilem à poſteriori, ſeu poſſibilem eſſe talem demonſtrationem, pono tanquam certum cum omnibus Theologis contra Aliaſenſem, Gabrielem, Boſolem, Maiorem, Carthuſianum, & Adamum relatos à P. Faſolo hîc art. 2. dubit. 2. Quam ſententiam negantem exiſtentiam Dei poſſe ex creaturis à poſteriori demonſtrari multi abnuunt Docto-

res

res cum S. Thoma 1. contra gentes cap.12.vbi eam vocat errorem. Ratio eſt, quia eſſentialis dependentia creaturarum à Deo, eſt eſſentialis connexio cum exiſtentia Dei, eamque de facto conſiſtere, ſaltem fide diuina certiſſimum eſt, ergo ſi ea dependentia, & connexio euidenter penetraretur à nobis, euidenter quoque ex illa exiſtentiam Dei inferre poſſemus: poteſt autem ita penetrari: ergo & exiſtentia Dei à poſteriori demonſtrari. Minor probatur, quia in ea notitia nullum apparet veſtigium implicantiæ, imò de facto Angelis conceditur ab omnibus; quid enim implicare poteſt cognoſci à nobis euidenter creaturæ alicuius quidditatem, & dependentiam à Deo.

22. Difficultas tamen eſt, an de facto huiuſmodi demonſtratio conſiſtat. Et quamuis partem affirmantem vnanimes teneant communiter Theologi omnes, in aſſignanda tamen demonſtratione, tanta eſt diuiſio, vt propriam quiſque ſemitam alienâ derelictâ, moliatur. Proponam communes Doctorum demonſtrationes, & quanta ſit earum euidentia librabimus. Nec procedit controuerſia de demonſtratione morali, aut phyſica tantum certitudine, & euidentia, oſtendente Deum eſſe, ſed de demonſtratione metaphyſicè certa, & euidenti; adeò clarè exiſtentiam Dei conuincente, vt nulla creatura rationalis, ſui compos valeat abſolutè negare præmiſſas, nec ex ſuppoſitione præmiſſarum conſequentiam: Id intellige de negatione mentali, demonſtrationis enim non eſt frenare linguam, ſed captiuare mentem.

23. Prima Thomiſtarum demonſtratio eſt. Omne quod mouetur, ab alio mouetur: ergo vel abeundum eſt in infinitum motorum, & mouentium, vel admittendus eſt primus motor qui à nemine moueri poſſit. Non primum quia abſurdum eſt: ergo ſecundum; atque adeò exiſtet primus omnium motor, ſcilicet Deus.

Prima Thomiſtarum demonſtratio inſufficiens.

24. Hic tamen diſcurſus demonſtratio non eſt. Imprimis enim antecedens illud, omne quod mouetur ab alio mouetur, ſi de motu locali ſermo ſit, falſum eſt; nam grauia, & leuia à ſe ipſis, non ab agente extrinſeco mouen-

tur. Quod autem communiter reſpondent Thomiſtæ, grauia ſcilicet, & leuia, à generante moueri, falſum id eſt, cum moueantur abſente, & diſtante genitore, & quamuis verum eſſet, non tamen nobis certum, aut euidens, ſed ad ſummum probabile. Idem dicimus, ſi nomine motus veniat qualitas præmouẽs, ſeu prędeterminans ad motum. Si verò nomine motus veniat concurſus Dei ſimultaneus, verum quidem eſt antecedẽs illud, ſed non euidens, cum plures eum concurſum Deo negent. Inſuper dato antecedenti, proceſſus infinitus motorum, & mouentium, non oſtenditur metaphyſica falſus euidentia, ſicut nec proceſſus generationum infinitus; Adamum enim fuiſſe primum hominem, ſola euidentia morali, & fide diuina oſtendi poteſt: ergo diſcurſus ille demonſtratio non eſt.

Secunda demonſtratio ſumpta à cauſalitate & productione, etiã ſufficiens.

25. Secunda, & communior demonſtratio. Vel omne ens in vniuerſo contentum eſt productum, vel non? Si non omne productum eſt: ergo exiſtit aliquod improductum, & à ſe, atque adeo Deus. Si omne eſt productum: ergo vel ab alio, quod ſit extra totam collectionem, vel quod ſit intra? Non ſecundum, quia admittenda eſſet mutua duorum cauſalitas in ſe ipſos: ergo ab alio quod ſit extra collectionem omnis entis producti: ergo hoc erit ens improductum, & à ſe, atque adeò Deus.

26. Neque diſcurſus iſte demonſtratio eſt, vtpote principio ineuidenti fundatus; ſcilicet ſeriem, aut collectionem entium productorum infinitam non eſſe, quod licet fide certum ſit, metaphyſica tamen euidentia non conuincitur. Suppoſita autem infinita collectione entium productorum, non probatur mutua duorum cauſalitas in ſe ipſos. Quemadmodum admittentes poſſibilem motum ſucceſſiuum, aut ſeriem generationum æternam, id præſtant, abſque mutua cauſalitate duorum in ſe ipſos, quamuis nulla ſit generatio, quæ producta non ſit. Quod ſi inſtes, fieri inde collectionem omnium entium productorum, productam non eſſe, nec ab alio, cum tamen nullum in ea ſit ens, quod productum non ſit, & ab alio. Facilè eludi poſſet inſtantia in æternitate, & ſerie generationum

num æterna; nam collectio omnium inſtantium, nullum ſupponit inſtans, nec collectio generationum generationem, quamuis nullum in ea ſit inſtans, aut generatio non ſupponens aliam: ergo licet in collectione omnium entium productorum, nullum exiſtat, quod productum non ſit, & ab alio, poterit collectio nec producta eſſe, nec ab alio.

27. Sit ergo prima, & efficax demonſtratio. Euidens eſt ens neceſſarium, ſeu à ſe, non eſſe impoſſibile: ergo euidens eſt eſſe poſſibile, nam eo pacto, quo conſtat, aliquid impoſſibile non eſſe, conſtat eſſe poſſibile: ergo euidens eſt actu exiſtere ens neceſſarium, ſeu à ſe, cum hoc aliud non ſit, quam ens ſumme determinatum ad exiſtendum. Antecedens probatur, quia ens neceſſarium, ſeu à ſe, eſt ſumma perfectio, & illuminatio, cum eſſe ab alio ſit imperfectio, limitatio, & indigentia illius ad exiſtendum: ergo euidens eſt ens neceſſarium, ſeu à ſe, impoſſibile non eſſe, cum euidens ſit, ſummam perfectionem non eſſe chymæram; eo quod quidquid impoſſibile eſt, imperfectum ſit, & à vero ente defficiens.

Prima demonſtratio ſumpta ab euidenti poſſibilitate entis neceſſarij, & à ſe.

28. Nec diſcurſus iſte videtur facilè eludi poſſe, ſi negaretur antecedens, & ad probationem diceretur, neceſſarium, & à ſe, non eſſe perfectionem, eo quod nihil exiſtere poſſit, niſi per veram, & realem productionem, & idem non valeat producere ſe ipſum, atque adeò, egere alio ad exiſtendum, imperfectionem non eſſe. Quorum omnium falſitas eo argumento non conuincitur euidenter. Sed contra eſt, nam indigere alio, ab eoque ſtrictè dependere ex terminis ipſis, imperfectionem limitationis importat.

29. Secunda, & efficax demonſtratio, ſumpta ex contingentia rerum eſt. Vel collectio omnis entis eſt de ſe, & natura ſua indifferens ad exiſtendum, & non exiſtendum, vel non? Si ſecundum: ergo datur aliquod ens de ſe, & natura ſua determinatum ad exiſtendum, ſeu quod idem eſt, ens neceſſarium, atque adeò Deus. Si primum? Ergo non potuit collectio omnis entis à ſe ipſa determinari

Secunda & ſolida demonſtratio ſumpta ex contingentia rerum.

Digitized by Google

ri ad exiſtendum: ergo ab alio ſe ipſo determinato ad exiſtendum, ſi enim hoc aliud etiam eſſet indiferens, non poſſet determinare collectionem omnis entis indifferentis cum non poſſet determinare ſe ipſum, cum tamen ſit vnum ex indifferentibus. Prior conſequentia probatur, quia indifferens, ea ratione qua indifferens eſt, niſi liberum ſit, non poteſt à ſe ipſo determinari: nullum autem ens liberum eſt ad exiſtendum; cum exiſtentia reſpectu nullius poſſit eſſe actus liber, eo quod iſte, vt exerceatur, eſſentialiter ſupponat agens liberum exiſtens: ergo ſi collectio omnis entis eſſet de ſe, & natura ſua indifferens ad exiſtendum, & non exiſtendum, non poſſet à ſe ipſa determinari ad exiſtendum.

30. Confirmatur, videmus enim aliqua modo exiſtere quæ antea non fuerũt: ergo accipere debent eſſe ab aliquo, quod neceſſario exiſtat. Probatur conſequentia, quia ſi omnia eſſent contingentia, fieri poſſet, vt aliquando nihil eſſet: ſi autem potuit aliquando nihil eſſe: ergo non fuit poſſibile vnquam aliquid exiſtere, nam ſemel dato, quod nihil eſſet, non eſt conceptibile per quid poſſet tunc aliquid de nouo incipere, niſi exiſtat ens neceſſarium, à quo exiſtentia de nouo incipiens determinetur.

Effugium quod tentari poſſet.

31. Dices primò, argumentum iſtud efficax futurum, ſi entium poſitiuorum collectio præterita, & exiſtens ſupponatur finita, & vnum omnium primum, de quo procedat argumentum. Cæterum cum ſuppoſitio iſta, licet quoad creaturas vera, & fide certa, non probetur euidenter, nec diſcurſus ille poteſt eſſe abſolutè demonſtratio. Nam ſi ſucceſſiua entium poſitiuorũ ſeries ſupponatur infinita, facile eludi poſſet dicendo, impoſſibile ſemper fuiſſe, nullum exiſtere ens poſitiuum ex omnibus poſſibilibus, & carentiam huiuſmodi poſſibilitatis ſemper exiſtere neceſſario, exigendo ſub diſiunctione, aliqua entia poſitiua eſſe, quin inde fiat, vllum exiſtere neceſſariò. Sicut ex eo quod impoſſibile ſit, neutram libertatis contradictionis partem exiſtere, fit quidem neceſſario, eſſe carentiam poſſibilitatis, vt neutra pars cõtradictionis exiſtat, quin inde fiat vllam exiſtere neceſſario. 32. Con-

32. Contra, quia carentia illa cum ſua exigentia diſ- junctiua nullam creaturam ex indifferentibus determinat ad exiſtendum:ergo ad determinandã vnam partem libertatis ex vtraque indifferenti, eſſentialiter requiſitum eſt aliud ens poſitiuum, vltra carentiam illam, & vtramque libertatis partem, ſcilicet voluntas, ita ad determinandum aliquod, vel aliqua entia ex ominibus indifferentibus, eſſentialiter requiſitum erit aliud ens poſitiuum vltra carentiam illam poſſibilitatis, vt nullum exiſtat, & vltra omnia entia indifferentia; hoc non poteſt eſſe indifferens ad exiſtendum, vt perſpicuum eſt: ergo determinatum,atque adeò ens neceſſarium.

Præcluditur euaſio ſuamet inſtãtia.

33. Dices ſecundò, dari quidem ens neceſſarium, ſed indiſtinctum à collectione omnis entis, quin vllum ens in particulari neceſſariò exiſtat. Quod licet falſum, falſitatis tamen non conuincitur euidenter imò inſtantiis firmari poſſet,nam collectio omnium inſtantium æterna eſt, quin vllum inſtans in particulari æternum ſit; & collectio vnitatum ſine termino infinita eſt, quin vlla vnitas infinita ſit, & collectio trium vnitatum conſtituit numerum ternarium, quin vlla vnitas in particulari ſit ternarius, idemque eſt de pluribus aliis: ergo ſimiliter collectio omnis entis poterit eſſe ens neceſſarium, quin vllum ens in particulari tale ſit, ſed potius natura ſua indifferens ad exiſtendum, & non exiſtendum.

Aliud effugium, quod tentari poteſt.

34. Contra, quia dum dicimus collectionem omnium inſtantium eſſe æternam, ſolum intendimus nullum eſſe in ea inſtans, quod non ſupponat aliud,& hoc verum eſt, etiamſi nullum inſtans in particulari æternum ſit, idemque eſt de infinito; & vnitatem non eſſe ternarium, eſt, non eſſe tres vnitates, quod etiam verum eſt. Eſſe autem ens neceſſarium,eſt eſſe ſe ipſo determinatum ad exiſtendum, & nunquam poſſe ab exiſtentia deficere. Vel ergo id habet collectio omnis entis ab aliquo, vel pluribus in ea contentis. Si ab aliquo,habemus intentum, non enim modo diſputamus, an ens neceſſarium ſit vnicum, vel plura, ſed an ſit oſtenſuri ſect. ſequenti vnicum eſſe, vel

Euaſiones inſtantiæ declarantur, & falſitas aperitur.

id habet ab omnibus ſimul, & id euidenter eſt falſum; tum quia nullum eſt ens in particulari, quod ab exiſtentia deficere non poſſit per vos; deficiat ergo vnum. Rogo nunc, an exiſtat ens neceſſarium, vel non? Si dicas exiſtere: ergo collectio omnis entis non erat ens neceſſarium ab omnibus ſimul, ſed ab aliquo, vel aliquibus, cum aliis deficientibus ens neceſſarium perſiſtat. Si dicas non exiſtere implicas in terminis dicens ens neceſſarium aliquando non exiſtere. Idem argumentum fieri poteſt de quacumque collectione.

35. Confirmatur, vel collectio omnis entis, quæ dicitur ens neceſſarium, complectitur omnia entia pure poſſibilia, exiſtentia, præterita & futura, vel non? Si primum: ergo collectio omnis entis non eſt ens neceſſarium, cum maior illius pars de facto non exiſtat, & conſequenter neque collectio: Si non dicit omnia illa entia, neque dicere poteſt pure poſſibilia, neque præterita, aut futura, cum de facto actu non exiſtant, & implicet in terminis ens neceſſarium actu non eſſe: ergo ſola dicit exiſtentia. Collectionem autem creaturarum exiſtentium innumeras ſubire mutationes, quis ſenſatus negare poteſt? ergo eſſe ens neceſſarium, delirium erit, cum nulla ſit collectio, quæ in eodem ſtatu conſiſtat, & permaneat, ſed perpetua in conſtantia, & variatione rerum, perpetua ſit etiam collectionum variatio, ita vt quæ præceſſit non ſit eadem, quæ nunc eſt, & quæ modo exiſtat non ſit eadem quæ poſtmodum erit.

Tertia & ſolida demonſtratio ſumpta ex regimine morali.

36. Tertia ſolida etiam, & efficax demonſtratio ſumpta, à regimine morali eſt; Nam lumine naturæ eſt euidens, virtuti debitum eſſe præmium ab ea diſtinctum, & ſupplicium vitio, vniuerſitas enim in qua boni ſola ſua bonitate manerent præmiati, & nefarij ſola ſua nequitia puniti, iniqua eſſet; deficeret enim ſtimulus virtuti, & frænum vitio: ergo concedendus eſt ſupremus gubernator à vero & bono indefectibilis, à quo iuſtis præmia diſpenſentur, & iniquis ſupplicia; ſi enim gubernator ille defectibilis eſſet à bono, aut vero, poſſet errore, aut malitia diſpenſare

præmia

Digitized by Google

præmia indignis, & affligere iuſtos, quo maneret irremunerata virtus, & impunita nequitia, quin talis error reparari poſſet, aut malitia corripi; quod lumine naturæ diſſonum eſt: talis autem gubernator Deus eſt: ergo exiſtit Deus. Minor iſta probatur, quia vel ille ſupremus, rerum omnium gubernator eſt à ſe, vel non? Si eſt à ſe habemus intentum: Si ab alio: ergo hoc aliud euidenter eſt Deus, cum ſupremus creaturarum omnium gubernator nequeat ſupra ſe creaturam aliquam habere: ergo qui ſupra illum gubernatorem eſſet, Deus eſſet.

37. Confirmatur, *primò* nam ſi ſupremus rerum omnium gubernator ſupra ſe alium haberet, iam ſupremus non eſſet: ergo non poteſt eſſe ab alio, ſed à ſe. *Secundò* quia ſi gubernator ille non exiſteret neceſſariò, ſed deficere poſſet ab exiſtentia, poſſet etiam rectitudo regiminis ipſius cum eo deficere; atque adeò poſſet virtus irremunerata manere, & impunita nequitia, quod lumine naturæ diſſonum eſt: ergo talis gubernator eſt ens neceſſarium, & ab exiſtentia indefectibile, atque adeò Deus.

38. Quarta demonſtratio, quia nomine Dei intelligimus ens carens omni defectu: ens autem carens omni defectu non eſt chymæra, cum eſſe chymeram, ſit defectus, & imperfectio: ergo Deus erit ens poſſibile, & verum. Præterea poſſe non exiſtere non eſt perfectio entis ſumme, & vndequaque perfecti: ergo non poſſe non exiſtere erit perfectio illius: ergo cum Deus ſit ens ſumme, & vndequaque perfectum, de ratione illius erit non poſſe non exiſtere: ergo exiſtit Deus, cum de ratione non potentis non exiſtere, ſit exiſtere. Quarta demonſtratio ex negatione defectus in Deo.

SECTIO III.

An demonſtretur vnicum tantum eſſe Deum.

39. STatuta iam exiſtentia Dei, ſiue entis neceſſarij, & à ſe. Quærimus, an tale ens vnicum tantum eſſe demonſtretur. Affirmant communiter Docto- Sententia affirmans demonſtrari vnitatem Dei.

Digitized by Google

res contra negantes aliquos relatos iam à nobis ſect. præcedenti num. 21. In aſſignanda tamen demonſtratione vnitatem Dei conuincente diſſidium eſt inter Doctores affirmantes. Mitto tanquam inefficacem tentatum ab aliquibus diſcurſum, videlicet. Quia ſi duo eſſent entia à ſe in aliquo conuenirent, & diſconuenirent in alio: ergo in vtroque eſſet admittenda compoſitio. Nam id ſolum euincit compoſitionem Metaphyſicam, quæ Deo non repugnat, imò conceditur de facto, cum Deus, & creaturæ, in aliquo conueniant, ſcilicet in ratione ſubſtantiæ intelligentis, &c. & in alio diſconueniant, videlicet in ente, à ſe, & ab alio.

Prima demonſtratio eo quod Deus ſit eſſentialiter exiſtens.

40. Prima ergo demonſtratio communibus Doctorum ſuffragiis approbata, eſt. Ens neceſſarium ſeu à ſe, eſt eſſentialiter exiſtens: ergo eſt eſſentialiter ſingulare; cum nihil vniuerſale, & multiplicabile exiſtat à parte rei, ſed tantum penes noſtros conceptus. Nihil autem eſſentialiter ſingulare poteſt eſſe multiplex, cum ſingularitas multiplicitatem excludat: ergo Deus vtpote ens neceſſarium, & à ſe multiplex eſſe non poterit, ſed vnicus tantum.

Hic tamen diſcurſus, non videtur demonſtratio. *Primò* quia plures Philoſophi, nec improbabiliter tuentur, naturam vniuerſalem exiſtere realiter formaliter à parte rei, non quidem cum vnitate reali formali, ſed reali virtuali: ergo ex eo quod ens neceſſarium exiſtat à parte rei, non ſequitur, multiplicabile non eſſe; licet enim opinio illa falſa ſit, manifeſte tamen arguit, illius diſcurſus fundamentum intra probabiliatis terminos contineri, vel ſaltem demonſtrationis naturam non attingere. *Secundò*, & præcipuè, quia perſona diuina eſt ens neceſſarium, & à ſe non minus quam Deus, & tamen perſona diuina multiplicatur in Patre, Filio, & Spiritu ſancto: ergo ex præſciſa ratione entis, neceſſarij, & à ſe, non demonſtratur immultiplicabilis Deus; aliter eâdem argumenti forma, qua probatur vnicus tantum Deus demonſtraretur vnica tantum perſona, vt patebit applicanti formam argumenti; aliunde ergo vnitas Dei comprobanda eſt.

41. Secun

41. Secunda demonſtratio ſumpta ex perfectione Dei ſimpliciter infinita, eſt: Quia ſi eſſent plura entia neceſſaria, & à ſe, vel eſſent plura ſpecie diſtincta, vel numero tantum, vtroque modo implicat eſſe plura: ergo vnicum tantum eſt. Minor quoad vtramque partem probanda eſt. Quoad ſecundam, videlicet, implicare plura entia neceſſaria, & à ſe numero diſtincta, oſtenditur argumento ſuperiori, nam quod eſſentialiter exiſtit, eſſentialiter eſt ſingulare. Quoad primam verò partem, ſcilicet, implicare plura entia neceſſaria, ſeu à ſe ſpecie diſtincta, probatur, tam ſecundum perfectiones abſolutas, quam relatiuas. Quando aliquod ens includit omnem perfectionem alicuius gradus, non poteſt multiplicari quoad perfectionem talis gradus; nam extra omnem perfectionem alicuius generis, dari aliquam eiuſdem generis implicat euidenter: ens autem neceſſarium, & à ſe, includit omnem perfectionem poſſibilem in gradu exiſtendi: ergo exiſtentia entis neceſſarij, ſeu à ſe multiplicari non poteſt. Minor probatur, quia ens neceſſarium, & à ſe, eſt ſimpliciter infinitum in gradu exiſtendi, cum excludat omnem limitationem, quin illius exiſtentia deſtrui, impediri, vel immutari poſſit: quod autem eſt ſimpliciter infinitum in aliquo gradu, includit omnem perfectionem poſſibilem talis gradus omnemque limitationem excludit: ergo ens neceſſarium, & à ſe, includit omnem perfectionem poſſibilem in gradu exiſtendi.

Secunda demonſtratio eo quod perfectio diuina ſimpliciter infinita ſit, etiam inſufficiens.

42. Nec diſcurſus iſte videtur demonſtratio, vtpote inferens vnitatem Dei, eo quod ſit ens neceſſarium, & à ſe; atque adeò ſimpliciter infinitum in gradu exiſtendi. Nam relatiuum diuinum eſt ens neceſſarium, & à ſe, non minus quam abſolutum. Vel ergo eſt ſimpliciter infinitum in gradu exiſtendi, vel non? Si non ſit: ergo abſolutum neque tale erit ex præmiſſa ratione entis neceſſarij, & à ſe. Si eſt ſimpliciter infinitum cum hoc ſtat, eſſe in Deo tres reuelationes ſpecie, & numero diſtinctas, & relatiuum vt ſic non habere vnitatem ſimplicem, ſed aggregationis ex omni relatiuo diuino: ergo ex premiſſa ratione entis

Digitized by Google

neceſſarij, & à ſe, non demonſtratur ſimplex vnitas ſpecifica, aut numerica Dei. Nam ratio entis neceſſarij, & à ſe, ſolum dicit indefectibilitatem exiſtentiæ, quæ ſcilicet, nec poſſit, nec potuerit non eſſe; non verò excluſionem alterius diſtincti, & ſimiliter infallibilis in exiſtendo; hæc enim excluſio in prædicatis abſolutis Dei probanda eſt.

43. Dices, relatiuum diuinum comparari cum pluribus relationibus diſtinctis, ratione differentiarum Paternitatis, Filiationis, & Spirationis paſſiuæ dicentium oppoſitionem relatiuam inter ſe; quam cum non dicant prædicata abſoluta, nec eſt vnde plura eſſe poſſint. Fateor id verum eſſe, cæterum reſtat demonſtrandum dari in Deo prædicata abſoluta, quæ ſimilem relatiuis oppoſitionem non dicant; idq; ex præmiſſa ratione entis neceſſarij, & à ſe oſtendi non poteſt, cum ſit ratio communis enti relatiuo, quod cum multiplici, & oppoſita differentia componitur: aliunde ergo vnitas Dei demonſtranda eſt.

Vera & efficax demonſtratio vnitatis Dei ex libertate deſumpta.

44. Placet demonſtratio ſumpta ex libertate. Nam ſi eſſent Plures Dij, vel ita eſſent concordes vt vnus non poſſet velle, quod nollet alter, neque poſſet alter nolle, quod vellet iſte: & hoc eſt euidenter falſum; tum quia nulla eſſet maior ratio, cur vnus potius raperet ad ſe voluntatem alterius, quam è contra: tum etiam quia nullus haberet dominium in alterius voluntatem; cum vnuſquiſque eſſet perfectè Dominus ſuæ libertatis, nec alteri ſubordinatus: ergo nullus poſſet neceſſitare alium ad volendum, quod nollet ipſe. Vel ita conſtituerentur, vt vno nolente, equum v. g. exiſtere, poſſet alter velle, & hoc etiam eſt euidenter falſum. Quia volente vno, & nolente altero, vel poneretur equus, vel non: ſunt enim contradictoria. Si poneretur: ergo volens poni equum, potentior eſſet nolente, & conſequenter ſolus ipſe Deus, ſupremus omnium Domius. Si non poneretur: ergo nolens poni equum potentior eſſet volente, & conſequenter ſolus ipſe Deus, & ſupremus omnium Dominus.

45. Confirmatur, nam euidens eſt ſupremum rerum omnium moderatorem eſſe liberum, cum hæc ſit perfectio

ſine

ſine imperfectione, & arguat dominium in omnia ſibi ſubiecta: non autem poſſet eſſe liber, ſtante Deorum pluralitate, ergo plures eſſe non poſſunt. Minor probatur, quia duplex eſt tantum libertas, videlicet, contrarietatis, & contradictionis, neutram habere poſſent: ergo nullam. Minor oſtenditur, quia quancumque libertatem haberent, poſſent adinuicem ſibi contrariari, atque adeò poſſent inter illos inimicitiæ irreparabiles, odia, & diſcordiæ ſeminari, & totus orbis confundi, quin vllum eſſet tanto malo remedium: id autem lumine naturali diſſonum eſt; impune enim creaturæ diuidi poſſent, & Deum quem vellent ſequi, & alterum odiſſe, ridere, & blaſphemare: ergo neutram libertatem ex qua tantum, tamque irreparabile, malum oriri poſſet, habere valerent. Ad hæc ergo monſtra vitanda pluralitas Deorum exterminanda prorſus eſt, & vnicus tantum Deus, qui indefectibilis à bono, & vero cuncta moderatur, admittendus.

SECTIO IV.

An exiſtentia Dei poßit à priori poſitiuè ſaltem Logicæ, ſeu noſtro modo concipiendi Demonſtrari.

46. DIxi poſitiuè; quia exiſtentiam Dei poſſe à priori negatiuè, id eſt non à poſteriori demonſtrari; mihi certum eſt hoc, vel ſimili diſcurſu. *Omne ens neceſſarium actu exiſtit: Deus eſt ens neceſſarium: ergo exiſtit actu.* Præmiſſas autem poſſe eſſe certas, & euidentes, quis ambigat? Difficultas ergo eſt; an exiſtentia Dei poſſit à priori poſitiuè demonſtrari, non quidem per cauſam, quam Deus nullam habere poteſt, ſed per conceptum logicè ſeu ratione noſtra priorem exiſtentia. Prior ſententia negat. Ita Albertus in ſum. tract. 3. quæſt. 17. Henricus quæſt. 4. art. 22. P. Faſolus quæſt. 2. art. 2. dub. 1. P. Arria- Exiſtentia Dei poteſt, à priori negatiuè demonſtrari. Albertus. Henricus. P. Faſolus. Scotus.

Okam. Gabriel. P. Soarius.

ga diſp. 2. ſect. 2. Et communiter Recentiores. Poſterior ſententia affirmat. Tuentur Scotus 1. diſt. 2. quæſt. 2. Okam diſtin. 3. quæſt. 4. Gabriel ibid. P. Soarius tom. 2. Metaph. diſp. 29. ſect. 3. quamuis non vno omnes trahantur fundamento.

Exiſtentia attributorũ & relationum poteſt à priori poſitiuè demonſtrari.

47. Aſſero primò, exiſtentiam attributorum & relationum poſſe à priori poſitiuè demonſtrari. Ratio eſt, quia attributa, & relationes, ſunt poſteriores eſſentia ſaltem Logicè, & mea opinione etiam virtualiter, & eſſentia prior titulo principij virtualis eorum omnium: ergo poterunt per eſſentiam poſitiuè à priori demonſtrari, cum ad id, niſi de voce contendatur, non amplius opus ſit, quam demonſtrari per conceptum ſaltem Logicè priorem.

Similiter etiam exiſtentia intellectionis neceſſariæ etiam ſi eſſet Dei eſſentia.

48. Aſſero ſecundò, exiſtentiam intellectionis actualis neceſſariæ, etiam ſi ſit eſſentia Dei, poſſe poſitiuè à priori demonſtrari. Probatur, quia intellectio actualis neceſſaria eſt poſterior, ſaltem Logicè, & mea opinione etiam virtualiter, intellectiuo diuino, hocque prius, titulo radicis, ſeu principij virtualis intellectionis neceſſariæ: ergo exiſtentia intellectionis neceſſariæ poterit à priori demonſtrari poſitiuè. Vnde à fortiori colliges, intellectionem liberam poſſe etiam poſitiuè à priori demonſtrari, propter eandem rationem; idemque de volitione tam libera quam neceſſaria dicendum eſt. Quia omnia iſta ſupponunt intellectiuum diuinum Logicè ſaltem, ſeu ratione noſtrâ prius.

49. Potiſſima tamen difficultas eſt, An exiſtentia intellectiui diuini propriæ, quam ſupponimus nunc omnium primam; ſaltem Logicè, & ratione noſtra poſſit poſitiuè monſtrari à priori. Et quod de intellectiuo nos dicemus, in quacumque ſententia controuerti poteſt de exiſtentia propria illius conceptus, qui ſit eſſentia Dei formaliſſima & primus omnium, cæterorumque radix, ſiue ſit ſimpliciſſimus, ſiue Logicè, aut virtualiter compoſitus. An videlicet tota illius exiſtentia valeat poſitiuè à priori demonſtrari per eſſentiam, cum aliud non ſit, vnde talis exiſtentia, vtpote omnium prima oſtendi poſſit.

50. Vt

50. Vt clarius in ſequentibus procedamus, duplex prioritas Logica, ſeu noſtro modo concipiendi diſtinguenda eſt, vna cum fundamento intrinſeco in ipſis perfectionibus, ratione cuius vna in ſe ipſa dici poſſit prior altera, ſeu radix illius. Quo pacto actus cognoſcens rem aliquam in ſe ipſa vt priorem altera, ſi re ipſa intrinſecè talis eſt, conſtituit prioritatem logicam, ſeu formalem cum fundamento intrinſeco. Altera eſt prioritas cum fundamento extrinſeco deſumpto à connotatis rei extrinſecis, eo quod connotatum vnius ſit prius connotato alterius; quo pacto actus cognoſcens rem in ordine ad connotatum, prius conſtituit prioritatem logicam, ſeu cum fundamento extrinſeco, ſicuti actus cognoſcens diſtincta, quæ re ipſa talia ſunt, conſtituit diſtinctionem logicam, ſeu formalem cum fundamento intrinſeco, qui verò penes diuerſa tantum connotata diſtinguit, ſi ea diſtinctioni virtuali non ſufficiant, conſtituit diſtinctionem logicam, ſeu formalem. Quod ſi ſolum ſtet fundamentum extrinſecum, & non intrinſecum, prioritas illa poterit dici pure logica, vtpote fundamentum intrinſecum excludens. His poſitis, quæ iterum inferius firmabuntur. *Duplex prioritas logica, ſeu noſtro modo concipiendi diſtinguitur.*

51. Aſſero tertiò, exiſtentiam eſſentiæ diuinæ propriam poſſe per ipſammet eſſentiam, quatenus eſt ens à ſe logicè ſeu noſtro modo concipiendi, poſitiuè à priori demonſtrari, quæ prioritas erit purè logica, ſi virtualem excludat, de quo ſect. ſequenti. Miſſis aliquorum fundamentis, moueor, quia vt vna res ſit logicè prior altera, duo ſufficiunt. Primum eſt diſtinctio logica, ſeu noſtro modo concipiendi vnius ab altero. Secum prioritas connotati, vnius, & poſterioritas connotati alterius: vtrumque reperitur in eſſentia diuina, quatenus eſt ens à ſe, & in exiſtentia neceſſaria: ergo & prioritas logica eſſentiæ, & poſterioritas exiſtentiæ. Vtraque præmiſſa probanda eſt. *Exiſtentia eſſentiæ logicè à priori demonſtrabilis per eſſentiam.*

52. Maior igitur, ſcilicet, illa duo ſufficere ad prioritatem logicam oſtenditur. Nam diſtinctio connotatorum ſufficiens eſt ad diſtinctionem logicam, ſeu rationis: ergo prioritas ſeu poſterioritas eorundem ſufficiens etiam *Requiſita ad prioritatem logicam ſeu noſtro modo concipiendi.*

Digitized by Google

erit prioritati, & poſterioritati logicæ, ſeu rationis. Probatur conſequentia, quia vt duo conceptus logicè differant ratione noſtrâ, non opus eſt, quod re ipſa intrinſecè, & & ex parte obiecti diſtinguantur; ſed ſatis eſt connotatorum diuerſitas: ergo, vt vnus conceptus ſit logicè prior ratione noſtra, neceſſe non erit, quod re ipſa intrinſecè, & ex parte obiecti prior ſit, ſed ſatis erit prioritas, & poſterioritas connotatorum. Qua ratione apprehenſiuum prius eſt iudicatiuo, ſenſitiuum appetitiuo, rationale volitiuo, & riſibili, ſi nulla eſſet diſtinctio virtualis inter illa, idemque eſt de omni eſſentia, reſpectu proprietatis ſolo noſtro modo concipiendi ab illa diſtinctæ ſi quæ ſit, quam non negant, imò expreſsè concedunt aduerſarij noſtri.

Inſtantia ſumpta à virtute intellectiua liberorum in Deo.

53. Dices, illa duo prioritati logicæ non ſufficere. Nam vis intellectiua, & volitiua liberorum in Deo logicè diſtinguuntur, & connotatum virtutis volitiuæ, nempe volitio libera prius eſt connotato virtutis intellectiuæ, ſcilicet ſcientia ſimiliter libera; nec tamen ea vis volitiua prior eſt logicè virtute intellectiua, imò poſterior cum vis intellectiua ſit eſſentia, volitiua verò proprietas, vt conſtabit ex dicendis de conſtitutiuo Dei. Idem meditari licet in creatis in virtute cognoſcitiua per actus pendentes à libero voluntatis imperio ipſis priori; nam voluntas quatenus productiua actus imperantis prior logicè non eſt, virtute intellectiua per actus imperatos, etiamſi actus voluntatis imperans prior ſit actu intellectus imperato, imò eſt poſterior.

Vis intellectiua liberorum in Deo quo pacto prior & poſterior.

54. Contra, quia vis intellectiua liberorum in Deo, eſt quidem titulo eſſentiæ logicæ prior, fundamento intrinſeco, virtute eorundem volitiua, id tamen non obſtat, quominus ſit logicè poſterior cum fundamento extrinſeco: ergo doctrina à nobis tradita circa prioritatem logicam vera eſt. Antecedens probatur, quia vim intellectiuam liberorum eſſe logicè priorem cum fundamento intrinſeco, eſt, concipi à nobis vt radicem volitiui, & re ipſa talem eſſe, cum hoc autem optimè ſtat, cognoſci à nobis eandem vim intellectiuam in ordine ad connotatum.

Digitized by Google

notatum poſterius connotato virtutis volitiuæ, in quo ſtat poſterioritas logica cum fundamento extrinſeco: ergo vim intellectiuam liberorum eſſe priorem cum fundamento intrinſeco virtute eorundem volitiua, non excludit, eam eſſe poſteriorem cum fundamento extrinſeco, cum non excludat tale fundamentum, ſcilicet, connotatum poſterius re ipſa tale. De ratione enim eſſentiæ habentis re ipſa connotatum poſterius connotato proprietatis, non eſt priorem eſſe cum extrinſeco fundamento, ſed cum intrinſeco tantum, ſi inter eſſentiam, & proprietatem ſtet diſtinctio virtualis. Secunda verò inſtantia ab actu imperante voluntatis, & imperio intellectus petita, non eſt ad rem præſentem, nam ea poſterioritas actus imperati eſt valdè per accidens, de qua non procedit noſtra argumentatio, ſed de ſola prioritate, & poſterioritate per ſe, de qua idem dicendum eſt in creatis, quod in diuinis, ſi eodem modo ſe habeant intellectiuum, & volitiuum, eorumque actus in creatis, quo ſe habent in diuinis; videlicet cum diſtinctione virtuali, prioritate actus voluntatis, & poſterioritate intellectus.

55. Iam prioris ſyllogiſmi minor illa, ſcilicet, illa duo, nempe, diſtinctionem logicam, ſeu noſtro modo concipiendi, & prioritatem connotatorum reperiri in eſſentia diuina, quatenus formaliter eſt ens à ſe, & in exiſtentia neceſſaria, probatur. Nam eſſentia diuina quatenus formaliter ens à ſe, non ſtante inter eos conceptus diſtinctione virtuali eſt tota natura diuina ſe ipſa reddens impoſſibilem, omnem ſui cauſam cum eſſentiam diuinam eſſe à ſe non plus valeat, nec aliud ſit formaliter, & explicitè, quam non eſſe, nec poſſe eſſe ab alio, videlicet cauſa, atque adeò eſt tota natura diuina in ordine ad cauſam; quatenus verò exiſtentia neceſſaria, non ſtante diſtinctione virtuali, eſt tota eadem natura ſe ipſa reddens impoſſibilem omnem ſui meram poſſibilitatem, & futuritionem; atque adeò eſt tota natura diuina in ordine ad meram poſſibilitatem, & futuritionem: ſicut negata diſtinctione virtuali in creatis, homo vt formaliter rationa-

Ad prioritatem logicam in eſſentia diuina reperta omnia requiſita.

Digitized by Google

lis eſt totus homo in ordine ad diſcurſum; & quatenus riſibilis eſt totus homo in ordine ad riſum: cauſa autem ex vna parte, & mera poſſibilitas, & futuritio, ex altera ſunt connotata diſtincta, & diſtinctioni logicæ ſufficientia: ergo eſſentia diuina, quatenus formaliter eſt ens à ſe, diſtincta eſt logicè ab exiſtentia neceſſaria; vnde ex hoc capite prioritas eſſentiæ, quatenus ens à ſe, & poſterioritas exiſtentiæ negari non poterit.

Connotata tranſcendentia non obſtant diſtinctioni noſtro modo intelligendi.

56. Dices, ad diſtinctionem logicam ſufficere quidem connotata diuerſa, dummodo tranſcendentia non ſint, qualia ſunt illa entis à ſe, & exiſtentiæ neceſſariæ. *Contra*, quia connotata eſſe tranſcendentia, nihil obſtat, quo minus explicitè, & formaliter, perfectio diuina cognoſci poſſit in ordine ad vnum, quin cognoſcatur in ordine ad alterum; aliter nulla perfectio diuina cognoſci poſſet in ordine ad vnum connotatum, quin omnia prædicata communia, & omnia attributa tranſcendentia cum ſuis connotatis æquali diſtinctione, & claritate noſcerentur, quod eſt contra manifeſtiſſimam experientiam: ergo connotata tranſcendentia non obſtant diſtinctioni rationis.

57. Dices iterum ens à ſe reddere formaliter impoſſibilem, non ſolum omnem ſui cauſam, ſed etiam meram poſſibilitatem, & futuritionem. Quia vtraque iſta dicit formaliter potentiam non exiſtendi; nihil enim poteſt eſſe mere poſſibile, aut futurum quod non poſſit non exiſtere, vt eſt certum. Potentia verò non exiſtendi eſſentialiter eſt à cauſa, atque adeo cum ens à ſe formaliter reddat impoſſibilem omnem ſui cauſam, reddet quoque impoſſibilem potentiam non exiſtendi, & cum ea meram poſſibilitatem, & futuritionem. Idemque eſt de exiſtentia neceſſaria, cum enim iſta reddat impoſſibilem effectum, ſcilicet meram poſſibilitatem, & futuritionem, etiam reddit impoſſibilem illius cauſam.

Ens à ſe qua ratione connotet meram poſſibilitatem, & futuritionem.

58. Contra, quia id ſolum probat, ens à ſe formaliter mediatè reddere impoſſibilem, meram poſſibilitatem, & futuritionem, quatenus videlicet immediatè reddit impoſſibilem cauſam, à qua potentia non exiſtendi, imbibita

ta

ta in mera poſſibilitate, & futuritione, dependet. Idemque è contra eſt de exiſtentia neceſſaria. Id autem non obſtat diſtinctioni logicæ, cum connotata immediata entis à ſe, & exiſtentiæ neceſſariæ ſint diuerſa; & patet in ſcientia diuina, nam licet cognitio directa effectus indirectè reſpiciat cauſam, diſtincta eſt noſtro modo concipiendi, à cognitione directa cauſæ; idemque eſt de cognitione directa Paternitatis, & indirecta Filiationis reſpectu cognitionis directæ Filiationis, & indirectæ Paternitatis, & mille aliis.

59. Quod verò connotatum directum entis à ſe prius ſit connotato directo exiſtentiæ neceſſariæ, quæ erat ſecunda illius minoris pars, oſtenditur. Nam connotatum directum entis à ſe eſt cauſa, cum ens à ſe idem ſit, ac ens non ab alio, ſcilicet cauſa: connotatum verò exiſtentiæ neceſſariæ eſt effectus cauſæ, cum ſit mera poſſibilitas, & futuritio, quæ vtraque effectus eſt cauſæ; cum potentia non exiſtendi in illis imbibita ſit effectus cauſæ: cauſa autem prior eſt effectu: ergo & connotatum entis à ſe directum, prius erit connotato directo exiſtentiæ neceſſariæ. Connotatum entis à ſe prius eſt cõnotato exiſtentiæ neceſſariæ.

60. Confirmatur, nam mera poſſibilitas, & futuritio entis ſunt effectus cauſæ potentis producere, & non producere tale ens: ergo mera poſſibilitas, & futuritio Dei erunt effectus cauſæ potentis producere Deum, qui effectus ſine dubio poſterior eſſet, cauſa verò prior. Conceptus autem entis à ſe connotat cauſam Dei reddens illam prorſus impoſſibilem, conceptus verò exiſtentiæ neceſſariæ connotat meram poſſibilitatem, & futuritionem reddens ſimiliter impoſſibilem vtramque: ergo connotatum entis à ſe prius eſt connotato exiſtentiæ neceſſariæ; cum vnum ſit effectus, alterum verò cauſa illius.

61. Obijcies primò, nos tractatu de voluntate diſp. 1. ſæpius negaſſe prioritatem purè logicam, quam nunc admittimus, eo quod vt vna res ſit logicè prior altera, debet cognoſci à nobis vt prior, & vt ita bene concipiatur, debet rè ipſa prior eſſe, nam alioqui res conciperetur à nobis aliter ac eſt in ſe; & cum prædicato ſibi repugnante,

quod chymera potius eſſet, quam prioritas. *Reſpondeo* negatam ibi eſſe à nobis prioritatem purè logicam, non tamen omnem, ſed illam, quæ eſt cum fundamento intrinſeco, qualem intendimus eſſe illam, quæ reperitur, inter eſſentiam, & voluntatem diuinam, & inter voluntatem, & volitionem, de quibus ibi ſermo erat. Nam ad huiuſmodi prioritatem logicam, debet perfectio in ſeipſa intrinſecè concipi à nobis vt prior, ad quod opus eſt, eſſe reipſa priorem, & non tantum penes noſtros conceptus temporales, & contingentes. Hæc autem non excludunt prioritatem purè logicam cum fundamento purè extrinſeco, quam nunc admittimus.

Quomodo actus conſtituens prioritatem logicam objectum attingat.

62. Sed inſtabis, nam illud idem fundamentum militat etiam in prioritate purè logica cum fundamento extrinſeco, nam actus conſtituens illam debet cognoſcere perfectionem, quatenus priorem: ergo debet in ſe eſſe prior. *Reſpondeo* negans antecedens, ſicut enim actus diſtinguens purè logicè aliquam perfectionem, non cognoſcit illam vt diſtinctam, ſed diſtinguit cognoſcendo illam in ordine ad vnum connotatum; ita actus conſtituens prioritatem purè logicam non cognoſcit perfectionem, vt priorem, ſed conſtituit priorem, cognoſcendo illam in ordine ad connotatum prius. Quod ſi huiuſmodi perfectio vt prior cognoſcenda ſit, id per actum reflexum contingere neceſſe eſt, non minus, quàm vt diſtincta cognoſcatur.

Ens à ſe quā meram poſſibilitatem & futuritionem reddat impoſſibilē.

63. Obijcies ſecundò, ens à ſe non ſolum reddit impoſſibilem omnem ſui cauſam exiſtentem, ſed etiam merè poſſibilem & futuram: ergo reddit impoſſibilem meram poſſibilitatem, & futuritionem. *Reſpondeo* conceſſo antecedenti, diſtinguens conſequens, reddit impoſſibilem meram poſſibilitatem, & futuritionem cauſæ, concedo: meram poſſibilitatem, & futuritionem ſui, id eſt, ipſius Dei, nego; iſtam enim formaliter ſola exiſtentia neceſſaria reddit impoſſibilem, quam diſtinctam eſſe, à mera poſſibilitate, & futuritione cauſæ, quis ambigat?

Cauſa quantumuis impoſſibilis

64. Obiicies tertiò, cauſa impoſſibilis, non eſt prior effectu ſimiliter impoſſibili: cauſa autem Dei eſt impoſſibilis,

Digitized by Google

bilis, ſimiliterque mera poſſibilitas, & futuritio: ergo non ſunt connotata priora, & poſteriora. *Reſpondeo* diſtinguens maiorem, cauſa impoſſibilis non eſt prior prioritate reali effectu impoſſibili, concedo: prioritate rationis, nego. Et conceſſa minori neganda eſt conſequentia. Quia omnis cauſa, modo, quo eſt cauſa, eſt prior effectu. Prior effectu.

SECTIO V.

An exiſtentia neceſſaria eſſentiæ propria poſſit à priori demonſtrari per ipſammet eſſentiam virtualiter priorem.

65. ASſerendum eſt, non poſſe. Quam aſſertionem multis cum Arriaga tentant Recentiores ſtabilire, quæ aliquibus inſolubilia viſa ſunt, mihi tamen non ita. Primò ergo argumentantur ita, ſupponentes eſſentiam non poſſe eſſe virtualiter priorem exiſtentia, niſi ſit radix, aut principium virtuale illius, cum ea prioritas non poſſit eſſe in quo, nec dependentiæ ab independenti, ſed tantum, à quo originis. Quæ ſuppoſitio, non diſplicet nobis, & ea poſita argumentantur ita. Si eſſentia eſſet radix, aut principium virtuale ſuæ exiſtentiæ, eſſet quoque principium ſui ipſius: id implicat: ergo. Sequela probatur, quia eſſe principium alicuius, aliud re non eſt, quam producere illius exiſtentiam: ergo eſſentia diuina, ſi produceret ſui exiſtentiam, principium eſſet ſui ipſius. Ratio iſta intentum non euincit. Nam idem producere ſe ipſum non eſt vtcumque producere ſuam exiſtentiam, ſed producere ſuam exiſtentiam, ſed producere ſuam exiſtentiam indiſtinctam ab eſſentia: eſſentia autem diuina producens ſuam exiſtentiam, non produceret exiſtentiam indiſtinctam virtualiter ab eſſentia, ſed diſtinctam; atque adeò non eſſet virtuale principium ſui ipſius, ſed alterius diſtincti, ſcilicet exiſtentiæ.

Exiſtentia neceſſaria demonſtrabilis non eſt per eſſentiã virtualiter priorem.

Prima ratio quia eſſentia eſſet principium ſui ipſius.

66. Inſta

66. Inſtare poſſes, ſi exiſtentia creata diſtingueretur realiter ab eſſentia, non alia ratione produceretur eſſentia, quam productione exiſtentiæ, & qui cauſaret exiſtentiam, hoc ipſo cauſare diceretur eſſentiam: ergo ſi eſſentia diuina produceret ſuam exiſtentiam, quantumuis diſtinctam, hoc ipſo produceret ſe ipſam. Facilè reſponderi poteſt, negando conſequentiam. Nam in eo caſu, qui produceret exiſtentiam, eadem actione, vel diſtincta, ſimul etiam produceret eſſentiam, non præcisè quia produceret exiſtentiam, ſed quia vna cum illa ſimul etiam produceret eſſentiam; quod ſi ſola per impoſſibile produceretur exiſtentia, non inde producta foret eſſentia. In noſtro autem caſu eſſentia manet improducta, titulo entis virtualiter à ſe, & ſola exiſtentia virtualiter produceretur; atque adeò eſſentia non produceret ſe ipſam, etiamſi ſuam produceret exiſtentiam.

Secunda probatio quia eſſentia diſtinguenda eſſet virtualiter à ſe ipſa.

67. Argumentatur ſecundò, ſi eſſentia diuina eſſet radix virtualis exiſtentiæ, fieret, exiſtentiam diuinam diſtinguendam eſſe virtualiter à ſemetipſa, quod planè implicat: ergo. Sequela probatur; nam quælibet res poſſibilis talis eſt naturæ, vt etiam ex ſuppoſitione quod actu exiſtat, poſſibilis ſit; poſſibile enim eſt, quod ſi eſſet nihil implicaret, id eſt, quod cum ſuppoſitione exiſtentiæ nullam dicit contradictionem: ergo eſſentia diuina cum ſuppoſitione exiſtentiæ poſſibilis erit: ergo ſi vt poſſibilis eſſet radix exiſtentiæ, etiam cum ſuppoſitione exiſtentiæ eſſet radix exiſtentiæ, cum vt ſic poſſibilis ſit: non autem eſſet radix exiſtentiæ diſtinctæ, ab exiſtentia ſuppoſita: ergo eiuſdem. Vnde eadem exiſtentia, vtpote radix, & terminus diſtincta eſſet virtualiter à ſemetipſa.

Aperitur præcedentis rationis æquiuocatio.

68. Hæc tamen ratio æquiuoca eſt. Permitto eſſentiam diuinam eſſe logicè poſſibilem ſub conditione, non implicantis exiſtentiæ, ſeu cum ſuppoſitione illius; nego tamen vt ſic poſſibilem, eſſe radicem exiſtentiæ. Tantum enim eſſentia radix eſt, quatenus abſolutè poſſibilis, ſeu quatenus abſolutè exigens ſuam exiſtentiam producere, & nihil eam implicare, quo pacto exiſtentia, nec inadæ

inadæquatè ingreditur conceptum radicis, ſed tantum eſt purus terminus illius. Vnde exiſtentia, nec ſui ipſius radix eſt, nec à ſemetipſa diſtincta.

69. Inſtant; Nam eſſentia diuina non ſolum ſe habet per modum potentis radicare exiſtentiam, qua ratione noſtra ſolutio ſuſtineri poſſet; ſed etiam per modum eſſentialiter actu radicantis: id autem competit eſſentiæ cum ſuppoſitione exiſtentiæ: ergo eſſentia cum ſuppoſitione illa erit actualis radix exiſtentiæ. Minor probatur, *primò*, quia eſſentia non poteſt actu radicare ſine actualitate, ſeu exiſtentia habita, quomodo enim erit radix actualis, niſi ſupponatur cum actualitate: ergo eſſentiam eſſe actu radicantem competit illi cum ſuppoſitione actualis exiſtentiæ. *Secundò*, quia eſſentiam actu radicare exiſtentiam, conuenit illi ratione poſſibilitatis: ergo cum eſſentia ſit poſſibilis cum ſuppoſitione exiſtentiæ, cum eadem ſuppoſitione radicabit illam.

70. Hæc inſtantia melior eſt, ſed aliunde vrgenda, dici enim poſſet, eſſentiam diuinam dici eſſentialiter actu radicare, ſeu radicem actualem exiſtentiæ, non ab eodem conceptu, ſed diuerſis. Nam radix exiſtentiæ eſt, & dicitur à poſſibilitate abſoluta tantum; actualis verò eſt, & dicitur ab ipſa exiſtentia, cuius eſſentialiter eſt radix, & per quam actu, & eſſentialiter exiſtit. Vnde eſſentia non eſt radix vna cum ſuppoſitione exiſtentiæ; ſed actualis, ſiue exiſtens per talem ſuppoſitionem; atque adeò ſuppoſitio exiſtentiæ non intrat adhuc inadæquatè conceptum radicis, ſed tantum eſt id, quo integra radix, redditur formaliter, & denominatur exiſtens, & actualis.

Qua ratione eſſentia diuina ſit & dicatur radix actualis exiſtentiæ.

71. Argumentatur tertiò, eſſentia diuina non poteſt diſtingui virtualiter ab exiſtentia neceſſaria: ergo neque poterit eſſe virtualis radix illius. Antecedens probatur. Nam exiſtentia diuina neceſſaria eſt formaliter perfectio ſe ipſa reddens impoſſibilem omnem futuritionem, & meram poſſibilitatem eſſentiæ, hoc idem eſt formaliter eſſentia: ergo. Minor probatur, nam eſſentia eſt formaliter intellectiuum virtualiter à ſe: hoc formaliter ſe ipſo red-

Tertia ratio probans identitatem virtualem eſſentiæ, & exiſtentiæ.

Digitized by Google

dit impoſſibilem omnem ſui futuritionem, & meram poſſibilitatem: ergo. Minor oſtenditur, nam de ratione meræ poſſibilitatis, & futuritionis eſt, poſſe rem non exiſtere: ergo quòd talem potentiam redderet formaliter impoſſibilem, quoque redderet formaliter impoſſibilem meram poſſibilitatem, & futuritionem: ſed intellectiuum à ſe reddit eam potentiam impoſſibilem: ergo etiam meram poſſibilitatem, & futuritionem. Minor probatur, nam potentia non exiſtendi, quam habent futura, & mere poſſibilia eſſentialiter eſt à cauſa: ſed intellectiuum à ſe reddit impoſſibilem omnem ſui cauſam: ergo & potentiam non exiſtendi, vtpote pendentem eſſentialiter à cauſa.

72. Reſpondeo eſſentiam diuinam, ſi in intellectiuo realiter, & virtualiter à ſe conſiſtat, de quo infra, reddere quidem impoſſibilem omnem ſui cauſam, & ſimul etiam potentiam non exiſtendi, & cum ea meram poſſibilitatem, & futuritionem, idemque præſtare exiſtentiam, ſed modo longè diuerſo. Nam eſſentia formaliter, & immediatè tantum reddit impoſſibilem omnem ſui cauſam; potentiam verò non exiſtendi, & cum ea meram poſſibilitatem, & futuritionem, mediatè, ratione impoſſibilitatis cauſæ, à qua pendet. Exiſtentia verò neceſſaria è contra, formaliter, & immediatè ſolam reddit impoſſibilem potentiam non exiſtendi, & cum ea meram poſſibilitatem, & futuritionem, mediatè verò cauſam, à qua pendet, quo ſolo non probatur indiſtinctio virtualis eſſentiæ ab exiſtentia.

Quarta probatio ſumpta à repugnantia eſſentiæ diuinæ cum omni prædicato finito, & limitato.

73. Arguitur quartò, diuinæ eſſentiæ in quocumque conſiſtat, repugnat prædicatum finitum, & limitatum cuiuſcumque generis; atque adeò reddit illud impoſſibile: potentia autem non exiſtendi eſt prædicatum finitum, & limitatum alicuius generis: ergo eſſentia diuina reddit eam potentiam impoſſibilem; atque adeò etiam futuritionem, & meram poſſibilitatem, imbibentes formaliter potentiam illam. Maior probatur, nam prædicato in aliquo genere ſimpliciter infinito repugnat coniungi cum prædi-

prædicato finito, & limitato cuiuſcumque generis: ergo cum intellectio diuina ſimpliciter infinita ſit in proprio genere, repugnabit illi prædicatum finitum, & limitatum cuiuſcumque generis. Reſponderi poſſet, eſſentiæ diuinæ, in proprio genere ſimpliciter infinitæ repugnare ratione ſui, formaliter, & immediatè ſolum prædicatum finitum in genere intelligendi; cœtera verò mediatè, ratione aliarum perfectionum, quarum eſſentia radix eſt. Sic limitatio quoad durationem,& præſentiam, repugnat eſſentiæ ratione immenſitatis, & æternitatis, & limitatio in virtute productiua ratione omnipotentiæ, & limitatio id volendo ratione volitionis infinitæ,&c.

Noſtra concluſionis probatio, quia eſſentia diſtincta nõ eſt ab exiſtentia.

74. Probatur ergo primò concluſio noſtra,nam eſſentia diuina non poteſt diſtingui virtualiter ab exiſtentia ſua neceſſaria,ergo neque poterit eſſe virtualiter prior illa. Antecedens probatur, nam vt oſtendi in metaphyſica, exiſtentia in quolibet ente eſt ipſummet eſſe, ſeu conſtitutiuum illius, non ſolum realiter, ſed etiam virtualiter: ergo exiſtentia neceſſaria propria eſſentiæ erit ipſummet eſſe, ſeu conſtitutiuum eſſentiæ; atque adeo diſtingui virtualiter non poterit ab eſſentia. Antecedens ex ibi dictis breuiter oſtenditur, nam ſi exiſtentia diſtincta foret, virtualiter ab eſſentia, abeundum eſſet in infinitas virtualitates eſſentiæ, & exiſtentiæ, cuius rei nulla eſt neceſſitas, aut fundamentum: ergo. Antecedens probatur, nam virtualitas exiſtentiæ, quatenus ab eſſentia diſtincta, habet ſuam eſſentiam, & conſtitutiuum: ergo iterum eſſet ab ea eſſentia, ſeu conſtitutiuo virtualiter diſtinguenda. Deinde virtualitas exiſtentiæ ſecundo diſtinctæ ab eſſentia, etiam haberet ſuam eſſentiam, ſeu conſtitutiuum ob eandem rationem: ergo eſſet tertio diſtinguenda in infinitum.

Etiam ſi in creatis eſſentia,& exiſtẽtia diſtinguerentur, non ita in diuinis.

75. Confirmatur primò,quia in creatis ratio diſtinguendi realiter, aut virtualiter eſſentiam, & exiſtentiam, eſt, quia eſſentia eſt contingenter exiſtens, id eſt, non neceſſario exiſtens, vt ibidem explicui: hæc autem ratio non militat in eſſentia diuina, quæ non contingenter exiſtit,

ſed omnino neceſſario : ergo neque militat ratio diſtinguendi illam à ſua exiſtentia. *Confirmatur primo*, nam Exodi 3. roganti Moyſi, quod tibi nomen eſt. Reſpondit Deus : *Ego ſum, qui ſum, & ſic dices filiis Iſraël, qui eſt miſit me ad vos.* Nomen autem ſapienter impoſitum indicat rei naturam, & eſſentiam, teſtante Ariſtotele 4. Metaph. textu 28. Ratio, inquit, quam nomen ſignificat, eſt definitio : ergo cum Deus nomen aſſumpſerit ab exiſtentia, hæc natura erit, & eſſentia illius. Secundo, quia exiſtentia relationum & attributorum non eſt virtualiter ab ipſis diſtincta, vt attigimus tract. de Trinitate diſp. 12. ſect. 5. ergo neque exiſtentia eſſentiæ erit virtualiter ab ea diſtincta.

Conceptus entis à ſe nō exigit productionem exiſtentiæ.

76. Confirmatur ſecundo, quia ſi exiſtentia neceſſaria eſſet virtualiter ab eſſentia diſtincta, maxime, quia eſſentia eſt virtualiter à ſe, qui conceptus ſaluari non poteſt, niſi eſſentia eſſet virtualis radix ſuæ exiſtentiæ, cum eſſe à ſe, idem ſit, ac à ſemetipſo exiſtentiam habere : Hoc autem fundamentum nullum eſt : ergo. Minor probatur primo, quia eſſentia diuina non ſolum eſt ens virtualiter à ſe, ſed etiam eſt ens realiter formaliter à ſe : conceptus autem entis formaliter realiter à ſe ſaluatur hoc præciſè, quod non ſit ab alio, etiamſi non ſit radix, aut principium reale formale ſuæ exiſtentiæ : ergo pariter conceptus entis virtualiter à ſe ſaluus erit, hoc præciſè, quod non ſit virtualiter ab alio, etiamſi non ſit radix, aut principium virtuale ſuæ exiſtentiæ. Secundò quia ſicut eſſentia eſt virtualiter à ſe exiſtens, ita etiam eſt à ſe abſolute ſubſiſtens, intellectiua, ſpiritualis, illimitata, &c. id autem ſufficiens fundamentum non eſt, vt eſſentia diuina aſſeratur principium, aut virtualis radix ſubſiſtentiæ abſolutæ, virtutis intellectiuæ, ſpiritualitatis, illimitationis, &c. ergo neque vt aſſeratur radix virtualis exiſtentiæ neceſſariæ.

Secunda noſtræ concluſionis probatio, quia prius eſt eſſe, quam operari.

77. Secundò probatur concluſio, nam eſſentia non poteſt alio titulo diſtingui virtualiter ab exiſtentia, niſi quia radix ſit, aut principium virtuale illius, diuerſa enim connotata, aut æquifalenciam rebus diſtinctis non ſufficere ad diſtinctionem virtualem in Deo, mihi certum eſt; nec aliunde

Digitized by Google

aliunde ſeorſim à conceptu radicis, aut principij aſſignari poſſe prædicata contradictoria, videtur clarum; negata enim ratione principij, aut radicis, quid dici poterit intrinſecè de eſſentia, quod idem verè negatur de exiſtentia? Implicat autem eſſentiam diuinam eſſe radicem, aut principium virtuale ſuæ exiſtentiæ: ergo & diſtingui virtualiter ab illa. Minor probatur, nam priùs eſt eſſe, quam operari, vt vnanimes omnes Philoſophi, de connaturali opperatione tuentur; id eſt, res ante omnem ſui operationem præcedere debet vna cum exiſtentia prioritate à quo: ergo exiſtentia diuina non poteſt eſſe operatio eſſentiæ, cum exiſtentia non poſſit adhuc virtualiter præcedere ſeipſam, aliter eſſet principium ſui ipſius.

Inſtantiæ in diuinis idem firmantes.

78. Confirmatur primo, eſſentia diuina, vt actu ſit virtualis radix attributorum, prioritate à quo vna cum exiſtentia præcedere debet exiſtentiam attributorum, & perſona Patris, vt actu Filium producat, prioritate à quo, vna cum exiſtentia præcedere debet exiſtentiam Filij: ergo etiam eſſentia, vt eſſet actu radix virtualis ſuæ exiſtentiæ, prioritate à quo, vna cum exiſtentia præcedere deberet ipſammet exiſtentiam: id implicat; fieret enim eandem exiſtentiam eſſe radicem ſui ipſius, & conſequenter à ſeipſa diſtingui, ergo. Quod ſi duplicem exiſtentiam impingas eſſentiæ, vnam priorem, & poſteriorem alteram. Rogo, an eſſentia ſit radix prioris exiſtentiæ, vel non? ſi primum, prior illa exiſtentia ſupponet aliam, cum non minus, ſit ab eſſentia, quam poſterior, & de illa idem procedat argumentum. Si eſſentia non ſit radix prioris exiſtentiæ: poſterior inutilis omnino eſt, cum ante illam iam Deus ſupponatur exiſtens, & nihil ſpeciale habeat præter eſſe virtualiter productam, quo ſolo fundamento diuinæ perfectiones multiplicari non poſſunt.

79. Confirmatur ſecundo, eſſentia diuina non eſſet tantum radix poſſibilis exiſtentiæ ſuæ, ſed potius actualis, cum actu, & non potentia tantum inferret illam: ergo præcedere debet exiſtentiam ſuam, non ſolum ſecundum poſſibilitatem, ſed etiam ſecundum actualitatem, ſiue exi-

ſtentiam. Probatur conſequentia, quia res actu inferens aliam aliquid addit ex parte principij vltra præciſam poſſibilitatem illius; non niſi exiſtentiam: ergo exiſtentia eſſentiæ præcedere deberet illam exiſtentiam, cuius eſſet radix actualis: id implicat, vt oſtenſum eſt: ergo & eſſentiam eſſe radicem ſuæ exiſtentiæ. Confirmatur tertiò, nam productio actu exiſtens neceſſariò eſt ad terminum exiſtentem, quem actu producit: ergo etiam à principio exiſtente, & non tantum poſſibili, à quo producitur actu.

80. Dices, hoc vltimum fundamentum noſtrum probare contra nos, eſſentiam, quatenus ens à ſe, non poſſe eſſe priorem exiſtentia neceſſaria noſtro modo intelligendi. Nam eſſentia prioritate à quo præcedere deberet omnem ſui operationem: ergo exiſtentia non poteſt eſſe adhuc noſtro modo concipiendi operatio eſſentiæ; quia ſicut res, vt operetur, præcedere debet exiſtens; ita vt concipiatur operans, concipi debet præcedere exiſtens. Quod eiſdem noſtris inſtantiis vrgeri poteſt. *Reſpondeo*, negans ſequelam. Diſparitas inter prioritatem virtualem, & pure logicam eſt, quia vna eſt intrinſeca, altera extrinſeca à connotato rationis priori, vnde iſta non exigit, quod res concipienda ſit præcedens quoad perfectionem intrinſecam, ſed ſatis eſt concipi in ordine ad connotatum extrinſecum prius, vt dictum eſt ſectione præcedenti.

SECTIO VI.

An exiſtentia Dei eiuſque vnitas certo nobis conſtent fide diuina.

81. POſuimus in ſuperioribus exiſtentiam Dei, eiuſque vnitatem conſtare nobis euidenter ratione naturali; quærimus modo, an certo conſtent fide. Id eſt, an ſicut per demonſtrationem naturalem ſcire poſſumus, &

& de facto ſcimus, Deum eſſe, & vnicum eſſe; ita per actum fidei diuinæ certo credere poſſimus, & de facto credamus eandem veritatem; quo aſſenſu, vtpote re ipſa infallibili, certiſſimi de exiſtentia Dei, eiuſque vnitate maneamus. Hæc difficultas coincidit in illam, ſolitam agitari tract. de fide, an videlicet aſſenſus ſcientificus pugnet cum aſſenſu fidei, eiuſdem obiecti; ſi enim id non repugnet, neque ſubſiſtere poteſt fundamentum; vnde exiſtentia Dei, eiuſque vnitas fide diuina credi non poſſit, eo quod ſcientia naturali cognoſcatur.

82. *Prior ſententia* docet exiſtentiam Dei, & vnitatem eius, non poſſe fide diuina credi ab hominibus ſapientibus, & clarè aliunde ſcientibus, Deum exiſtere, vnumque eſſe. Ita communiter Thomiſtæ, Caietanus, Capreolus, Canus, Zumel, Scotus, Richardus, P. Molina, & alij apud P. Valentiam diſp. 1. de fide punct. 4. quæſt. 1. §. 2. Et P. Soarium diſp. 3. ſect. 9. num. 1. *Poſterior ſententia* tuetur, exiſtentiam Dei, eiuſque vnitatem, poſſe, & debere fide diuina credi ab omnibus, quamtumuis ſapientibus, non obſtante naturali euidentia illius veritatis. Ita Magnus Doctor P. Soarius diſp. 3. de fide ſect. 9. num. 7. P. Valentia diſp. 1. de fide punct. 4. quæſt. 1. §. 2. P. Coninch ibid. diſp. 11. dub. 15. P. Hurtadus ibid. diſp. 30. ſect. 2. Cardinalis de Lugo diſp. 2. etiam de fide ſect. 2. P. Ouiedus ibid. controu. 7. num. 32. Eandem ſententiam tenent Alexander, Alenſis, Albertus Magnus, Altiſiodorenſis, Bonauentura, apud citatum valentiam; & etiam Catherinus in cap. 11. Epiſt. ad Hebræos. Vbi etiam noſter Salmeron.

Caietanus. Capreolus. Canus. Zumel. Scotus. Richardus. P. Molina. P. Soarius. P. Valencia. P. Coninch. P. Hurtadus. C. de Lugo. P. Ouiedus, Alexander. Alenſis. Albertus M. Atiſiodoren. S. Bonauent. Catherinus. P. Salmeron.

83. Aſſero primò, exiſtentiam Dei, vnitatemque eius, poſſe, & debere fide diuina credi, ſaltem virtualiter, & implicite, etiam ab hominibus ſapientibus eam veritatem naturali euidentia penetrantibus. Probatur, quia Deus vnicus, fide diuina poteſt, & ab omnibus etiam ſapientibus, credi debet, terræ, cælique creator, incarnatus, ſaluator, & redemptor, vt eſt certum: ergo credendus eſt, ſaltem implicite, & virtualiter exiſtens.

Exiſtentia Dei eiuſque vnitas implicite poſſunt ab omnibus fide diuina credi.

Proba

Probatur conſequentia, quia creator eſſe non poteſt, nec incarnatus, neque ſaluator, aut redemptor qui non exiſtit: ergo credendus quoque eſt exiſtens ſaltem implicitè, & virtualiter: vel propter neceſſariam connexionem creationis, redemptionis, aut incarnationis cum exiſtentia creantis, redimentis, aut incarnati, vel quia creans, redimens, &c. imbibit exiſtentiam creantis, & redimentis. *Confirmatur*, ideò aſſerens, Petrum legere, aut currere, virtualiter, & implicite aſſerit, Petrum exiſtere, quia concretum legentis, & currentis includunt exiſtentiam ſubiecti: concretum autem creantis, redimentis, &c. includit exiſtentiam ſubiecti creantis, aut redimentis: ergo qui aſſerit Deum creare, virtualiter, & implicite aſſerit, exiſtere; maximè cum aſſenſus fidei nitatur teſtimonio Dei dicentis; atque adeò virtualiter aſſerat, Deum dicere: ergo, & Deum exiſtere.

84. Dices, eos actus, nec virtualiter, aut implicitè aſſerere, exiſtere ſubiectum, ſed ſupponere eam veritatem aſſertam per alium actum; cuius carentia neceſſaria erat ad implicitam, & virtualem affirmationem exiſtentiæ ſubiecti.

Fides implicita & virtualis declaratur, & munitur.

85. Contra, quia actus qui eſt virtualis, & implicita affirmatio alicuius obiecti, talis permanet etiam ſi coniungatur illi formalis affirmatio illius, ſic propoſitio hæc vniuerſalis, *Omnis homo eſt redemptus*, quia implicite continet hanc ſingularem, *Petrus eſt redemptus*, permanet implicitus aſſenſus Petri redempti, etiam ſi coniungatur illi eiuſdem Petri excipliciitus aſſenſus. Inſuper, quia affirmatio alicuius prædicati eſt virtualis, & implicita negatio oppoſiti, talis permanet, etiamſi coniungatur illi actus explicitè negans oppoſitum prædicatum. Rurſus præmiſſæ ſunt virtualis aſſenſus concluſionis obiectiuæ, etiamſi illis formalis concluſionis aſſenſus coniunctus ſit, nec poſſit non coniungi. Prætereà electio medij propter intrinſecam conducibilitatem illius ad finem, eſt virtualis amor finis, quamuis formalis eius amor, ſcilicet intentio ſit illi coniuncta; idemque eſt de contritione, que virtualis

lis eſt amor Dei, etiamſi illi formalis amor coniungatur: ergo. Et ratio omnium eſt, quia huiuſmodi actus non ſunt contingenter, aut extrinſecè virtualis amor, aut aſſenſus obiecti, ſed intrinſecè ex modo tendendi, qui variari non poteſt per acceſſum formalis amoris, aut aſſenſus.

86. Aſſero ſecundò, exiſtentiam Dei, vnitatemque eius, poſſe, & deberi, etiam à ſapientibus, fide explicita diuina credi. Probatur primò, quia in ſcripturis ſacris exiſtentia Dei, eiuſque vnitas, abſque exceptione perſonarum, proponitur omnibus fide diuina credenda: ergo etiam ſapientibus. Antecedens probatur. Nam Deuteronomij 4. dicitur. ***Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius extra ſe.*** Pſalm. 85. ***Tu es Deus ſolus.*** Et in ſymbolo. ***Credo in vnum Deum.*** In quibus vnitas Dei explicitè proponitur credenda. Exiſtentia verò Dei apertiſſimè proponitur à Paulo. Hebræor. 11. ***Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt.*** Et Paulo ante dixerat, ſine fide impoſſibile eſt placere Deo; & explicans Apoſtolus, quænam ſit fides illa neceſſaria; eam eſſe ait, qua credatur Deum exiſtere. Nunc ita, omnes, quantumuis ſapientiſſimi tenentur ad Deum accedere: id autem præſtari non poteſt ſine fide, qua credatur Deum eſſe: ergo ab omnibus exiſtentia Dei credenda eſt.

Exiſtentia Dei, atque vnitas fide diuina explicata ab omnibus credi poſſunt.

87. Reſpondet primò Caietanus, ex verbis Apoſtoli non conuinci neceſſariam fidem diuinam, de exiſtentia Dei; ſed tantum aſſenſum aliquem certum, quatenus abſtrahit ab aſſenſu ſupernaturali fidei diuinæ, & naturali ſcientiæ, & alterum eorum intendere Paulum neceſſarium eſſe omnibus accedentibus ad Deum. Vnde in omnibus doctoribus, in quibus ſtat aſſenſus naturalis euidens de exiſtentia Dei, fides diuina neceſſaria non eſt.

Prima reſponſio Caietani, & ſectatorum eius.

88. Contra, nam ibi loquitur Apoſtolus de fide, quæ eſt diſpoſitio ad iuſtificationem, vt definit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. his verbis: ***Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, libere mouentur in Deum credentis vera eſſe, quæ diuini-***

Expulſa Caietani reſponſio ex Tridentino.

Digitized by Google

tus reuelata & promiſſa ſunt. Et ſtatim ſubiungit. *De hac diſpoſitione ſcriptum eſt, Antecedentem ad Deum oportet credere, quia eſt.* Scientia autem naturalis, Dei exiſtentiam ex creaturis demonſtrans, diſpoſitio eſſe non poteſt ad iuſtificationem: ergo Apoſtolus non loquitur de aſſenſu certo, quatenus abſtrahit ab aſſenſu fidei diuinæ, & naturali ſcientiæ, ſed de ſolo aſſenſu fidei diuinæ; cum ſolus iſte ad iuſtificationem poſſit eſſe diſpoſitio. Minor probatur, tum quia cognitio naturalis ſufficiens de ſe non eſt, ad mouendam voluntatem ad contritionem, vel amorem Dei ſupernum, quæ ſunt vltima ad iuſtificationem diſpoſitio. Tum etiam, quia aſſenſus ſcientificus naturalis de exiſtentia Dei neque eſt ex auditu, neque ad illam libere mouemur, ſed potius cogimur, & neceſſitamur ab euidentia obiecti; fides autem neceſſaria ad iuſtificationem ex Apoſtolo, & à Tridentino declarata, eſt fides ex auditu, & quæ libere concipitur à nobis: ergo non eſt actus ſcientiæ naturalis, & neceſſarius de exiſtentia Dei.

89. Confirmatur, nam fidei nomen ex mente Pauli aſſenſum indicat obſcurum, eſt enim, vt ipſe ait Apoſtolus, argumentum non apparentium: ſcientia autem naturalis de exiſtentia Dei, nec obſcura eſt, nec argumentum non apparentium: ergo ad mentem Pauli nulla verborum proprietate, nec ſtabili fundamento poterit illi nomen fidei coaptari, ſicut illi obſcuritatis nomen compingi non poteſt, ſcientia enim clara eſt, & argumentum apparentium: ergo ad mentem Apoſtoli fidei nomen violentum eſt illi; ſicut nomen ſcientiæ aſſenſui obſcuro violentum eſſet.

Secunda reſponſio Cani reiecta.

90. Secundò reſpondet Canus lib. 12. locis Theologicis cap. 4. eſſe quidem neceſſariam fidem de exiſtentia Dei, vt authoris ſupernaturalis, non verò vt authoris naturalis. Contra. Nam Apoſtolus in eo loco duo ad iuſtificationem proponit fide diuina credita, videlicet, & Deum eſſe, quod ad ordinem naturalem ſpectat, & remuneratorem eſſe, quod ad ordinem ſupernaturalem pertinet; ait enim *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quod inquirentibus*

bus ſe remunerator ſit: ergo Apoſtolus non minus ſtatuit neceſſariam fidem Dei, vt authoris naturalis, quam ſuperni, cum vtrumque clariſſimè exprimant Apoſtoli verba ſincere accepta. *Confirmatur*, nam ſi habens aliunde euidentiam de exiſtentia Dei, vt authoris naturæ, non poſſet eandem exiſtentiam fide diuina credere, prioris eſſet conditionis homo ſapiens, quam ruſticus, & idiota; cum iſte eam veritatem per fidem meritoriam, & ſupernaturalem credere poſſet, quod doctus, & ſapiens præſtare non valeret.

91. Dices, non fore ſapientes deterioris conditionis, nam licet actu fide diuina non credant exiſtentiam Dei, vt authoris naturæ, parati tamen ſunt ad credendam illam ſi ſcientia abeſſet. *Contra*, quia, ea animi præparatio non eſt actu credere, aut per fidem mereri, ſed habere voluntatem conditionatam credendi ſi ſcientia abeſſet: ad iuſtificationem autem omnis adulti, ſaltem primam, neceſſaria eſt vera, & abſoluta fides; vera, & abſoluta voluntas credendi; vt tract. de iuſtificatione oſtendimus: ergo cum ſapientes ſolam haberent voluntatem conditionatam credendi iuſtificari non poſſent; atque adeò deterioris eſſent conditionis, quam idiotæ, & ruſtici, qui id per veram fidem præſtare valerent. Sicut qui ſolam habere poſſet voluntatem conditionatam contritionis, & dilectionis Dei ſuper omnia, peioris eſſet conditionis illo, qui ipſam contritionem, & dilectionem concipere valeret, eo quod nullus ſola voluntate conditionata conterendi iuſtificari poſſit: ſed neque poteſt ſola voluntate conditionata credendi ad iuſtificationem diſponi, cum neceſſaria ſit ipſa vera fides, ſicut neceſſaria eſt ipſa contritio: ergo. **Effugium præcluditur.**

92. Probatur ſecundò concluſio: Si ſapientes fide diuina credere non poſſent exiſtentiam Dei, idemque eſt de vnitate, maximè, quia ſcientiam haberent talis exiſtentiæ, cui fides, vt pote obſcura, coniungi non poſſet: id falſum eſt: ergo. Maior, eſt vnicum aduerſariorum fundamentum. Minor probatur primò, nam cum ſcientia exiſten- **Scientia & fides de eodem obiecto componi poſſunt.**

Digitized by Google

tiæ Dei coniungi poteſt hæc cognitio. ***Quidquid Deus dicit verum eſt***, & etiam coniungi poteſt iſta altera, ***Deus dicit ſe exiſtere***, cum ea legi poſſet à ſapientibus in ſcripturis: ergo & poterit coniungi concluſio iſta: ***ergo Deus exiſtit***, cum ſuppoſitis præmiſſis neceſſario ſequatur: huiuſmodi autem concluſionis aſſenſus eſt obſcurus de exiſtentia Dei, cum altera præmiſſarum videlicet, ***Deus dicit exiſtere***, obſcura ſit eiuſque veritas, motiuum concluſionis: ergo cum actu ſcientiæ coniungi poteſt actus obſcurus eiuſdem obiecti: ergo & aſſenſus fidei, ſola enim obſcuritas in ſententia aduerſariorum obſtaculum erat.

93. Eadem minor probatur ſecundò. Nam ſcientia componi poteſt cum fide implicita eiuſdem obiecti, vt oſtendimus aſſertatione 1. ergo & cum explicita componi poſſet. Probatur conſequentia. Tum quia fides implicita, modo, quo fides eſt, obſcura eſt. Tum etiam quia habens actum, qui virtualiter & implicite aſſenſus eſt alicuius obiecti, habere quoque poteſt aſſenſum formalem eiuſdem: ſciens autem exiſtentiam Dei habet vna cum ſcientia implicitum fidei aſſenſum eiuſdem exiſtentiæ: ergo & coniungere poterit explicitum. Maior probatur inſtantiis à nobis adductis, num. 83. Quibus præocupata etiam eſt aduerſariorum reſponſio, ſi fortè dicant, ad concipiendum explicitum fidei aſſenſum neceſſariam eſſe carentiam ſcientiæ. Tum quia carentia, quæ neceſſaria non eſt ad implicitum aſſenſum, neque ad explicitum neceſſaria eſſe poteſt; carentia autem ſcientiæ neceſſaria non eſt ad implicitum fidei aſſenſum de exiſtentia Dei, vt oſtenſum eſt: ergo neque ad explicitum neceſſaria erit. Tum etiam, quia actus implicitus alicuius obiecti coniungi poteſt cum explicito eiuſdem. Videantur ibi dicta.

Actus certus cum incerto & clarus cum obſcuro componi poſſunt.

94. Tertiò probatur eadem minor, quia maiorem oppoſitionem non habet ſcientia cum fide, quam actus certus cum incerta, & clarus cum obſcuro: iſti autem circa idem obiectum coniungi poſſunt: ergo & ſcientia cum fide. Minor probatur, nam quæ credimus fide diuina, poſſumus ratione naturali probabili confirmare, congruentiis

natura

naturalibus adhibitis, imo ruſtici fideles fide diuina credunt, propter teſtimonium Dei ipſis propoſitum, ea quæ fide ſimul humana credunt propter parentum, aut Parochi teſtimonium: Fides autem diuina certa eſt, & infallibilis, humana verò fallibilis, & incerta: ergo actus certus, cum in certo circa idem objectum conjungi poteſt. Idemque oſtenditur de claro, & obſcuro, tum quia cognitio diffiniti confuſa eſt, definitionis vero clara, quæ tamen communiter conjunguntur. Tum quia hæc propoſitio. Omnis homo eſt animal, cònfuſè attinget Petrum eſſe animal, & tamen conjungitur cum cognitione clara eiuſdem Petri in hoc diſcurſu: *Omnis homo eſt animal, ſed Petrus eſt homo: ergo Petrus eſt animal.* Tum præterea, quia cognitio clara entis eſt confuſa differentiarum, & cognitio clara eminentiæ productiuæ Petri eſt confuſa eminentiæ productiuæ Pauli; & tamen cognitio clara entis conjungi poteſt cum cognitione clara differentiæ, & cognitio clara eminentiæ productiuæ Petri cum cognitione clara eminentiæ productiuæ Pauli: Tum denique, quia docti bene norunt, Deum reuelare ſuam exiſtentiam: ergo in ea reuelatione, tanquam medio confuſè ab ipſis cognito, confuſè etiam attingunt exiſtentiam Dei.

95. Confirmatur, actus, quo doctiores Thomiſtæ negant, exiſtentiam Dei poſſe fide ab ipſis credi, attingit exiſtentiam Dei: ille autem actus eſt fallibilis, incertus & obſcurus, cum probabilis tantum ſit: aliunde conjunctus eſt cum ſcientia ejuſdem exiſtentiæ Dei, alioqui vere Docti non eſſent Thomiſtæ illius opinionis: ergo conjunguntur in ipſorum intellectu cognitio clara, & obſcura; certa, & incerta; fallibilis & infallibilis de eodem objecto, videlicet de exiſtentia Dei. Quod ſi dicant, ſuam illam opinionem aſſertiuam non eſſe, ſed apprehenſiuam exiſtentiæ Dei, & conjungi poſſe apprehenſionem confuſam cum ſcientia eiuſdem objecti. Idem ego dico de judicio, & reddenda illis ſupereſt ratio, cur ſciéntia excludere debeat judicium obſcurum, & non apprehenſionem ſimiliter obſcuram eius objecti? Idem argumentum fieri

Digitized by Google

poteſt in hoc actu fidei à doctis elicito, *Deus eſt Trinus & vnus, quia dicit ipſe.* per quem confuſsè exiſtentia Dei, eiuſque vnitas attinguntur.

Actus liber cum neceſſario, & efficax cũ inefficaci coniungi poſſunt.

96. Quartò probatur eadem minor. Quia amor liber non pugnat cum alio amore neceſſario eiuſdem objecti: nec efficax cum inefficaci: ergo neque ſcientia cum fide. Patet conſequentia, quia maior contrarietas non eſt inter clarum, & confuſum, quam inter liberum, & neceſſarium, efficax, & inefficax. Antecedens probatur: Nam Chriſtus Dominus amore neceſſario ex viſione beata diligebat Deum, & ex ſcientia infuſa amore libero, quo nobis merebatur. Inſuper Deus affectu inefficaci vult ſalutem omnium, etiam reproborum, ſalutem verò prædeſtinatorum efficaci etiam. Qualis autem fuerit in hac parte Aquinatis mens, liberabitur ſect. ſequenti, dum Cajetani, & diſcipulorum fundamenta ſoluuntur.

SECTIO VII.

Soluuntur objectiones.

Multiplex Sancti Thomæ teſtimonium objectum.

97. Obijcies primo Sanctum Thomam 1. parte q. 2. art. 2. vbi diſputans, an Deum eſſe ſit demonſtrabile, cum primo ſibi objeciſſet, eam veritatem eſſe articulum fidei; atque adeo demonſtrabilem non eſſe, eo quod demonſtratio faciat ſcire; fides autem ſit de non apparentibus ex Apoſtolo. Ita reſpondet: *Ad primum ergo dicendum, quod Deum eſſe, & alia huiuſmodi, quæ per rationem naturalem nota poſſunt eſſe de Deo, vt dicitur. Rom. 1. non ſunt articuli fidei, ſed præambula ad articulos. Sic enim fides præſupponit cognitionem naturalem, ſicut gratia naturam, & vt perfectio perfectibile. Nihil tamen prohibet, illud, quod ſecundum ſe demonſtrabile eſt, & ſcibile, ab aliquo accipi vt credibile, qui demonſtrationem non capit.* Vbi aperτiſſime docere videtur S. Doctor, primo, hanc veritatem, Deus eſt, fidei articulum non

non eſſe. Secundo, quod demonſtrabile eſt, poſſe quidem ab aliquo fide diuina credi, non tamen ab eo, qui demonſtrationem illius veritatis habet, ſed ab illo, qui ſimilem demonſtrationem non capit; quibus fides excluditur ab eo, qui ſcientiam habet.

98. Confirmatur. Nam 22. quæſt. 1. art. 5. diſputans S. Thomas. Vtrum ea, quæ ſunt fidei, poſſint eſſe ſcita, quæ eſt præſens noſtra controuerſia, negatiuam partem articuli corpore definit his verbis. *Reſpondeo dicendum, quod omnis ſcientia habetur per aliqua principia per ſe nota, & per conſequens viſa: & ideo oportet, quæcunque ſunt ſcita, aliquo modo eſſe viſa. Non autem eſt poſſibile, quod idem ab eodem ſit viſum, & creditum. Vnde etiam impoſſibile eſt, quod ab eodem idem ſit ſcitum & creditum.* Et tandem concludit, *ideo fides, & ſcientia non ſunt de eodem.* Ibidem ad tertium, vbi ſibi objecerat hanc veritatem, Deum eſſe, & vnicum eſſe, demonſtrari, & ſciri, cum tamen ſit materia fidei, Reſpondet: *Ad tertium dicendum quod ea quæ demonſtratiuè probari poſſunt, inter credenda numerantur, non quia de ipſis ſimpliciter ſit fides apud omnes; ſed quia præexiguntur ad ea, quæ ſunt fidei, & oportet ea ſaltem per fidem præſupponi ab alijs, qui eorum demonſtrationem non habent*; Et ibidem ad quartum. *De eodem ſecundum idem non poteſt eſſe ſimul in vno homine ſcientia, nec cum opinione, nec cum fide* Et in calce. *Non poteſt ſimul idem, & ſecundum idem eſſe ſcitum, & creditum, quia ſcitum eſt viſum, & creditum eſt non viſum.*

99. Reſpondeo, exiſtentiam Dei bifariam cognoſci poſſe. Primo ex creaturis demonſtrata ante reuelationem. Secundo poſt ipſam reuelationem. Primo modo non eſt articulus fidei; bene vero ſecundo. Sapiens autem, & idiota hoc differunt; non quod doctus concipere non poſſit fidem exiſtentiæ Dei poſt reuelationem, ſed quia cognitionem certam de exiſtentia Dei habere poteſt ante reuelationem, quam ruſticus habere non poteſt, niſi poſt ipſam. Nec amplius intendit S. Thomas. **Quo pacto ad mentem Aquinatis exiſtẽtia Dei non ſit fidei articulus.**

100. Ad confirmationem, quæ magis vrgere videtur. Reſpondeo, nomine ſcientiæ, & viſionis excludentis fidem, **Qualem ſcientiam ad mentem**

S. Thomæ fides excludat.

dem, ſolum intelligi à ſancto Thoma ſcientiam intuitiuam, ſeu viſionem beatam, non vero abſtractiuam. Quod enim quæſt. prima art. 5. nobis obiecto tradiderat, reformauit, limitauit, & explicauit quæſt. 5. art. 1. vbi diſputans, vtrum Angelus, aut homo in prima ſui conditione habuerit fidem. Affirmatiuam partem probat ex Apoſtoli teſtimonio. *Accedentem ad Deum oportet credere*; ſed Angelus, & homo in prima ſui conditione erant in ſtatu accedendi ad Deum: ergo fide indigebant. Et articuli corpore explicans, quomodo Angelus, & homo, qui in prima ſui conditione euidentiam habebant de exiſtentia Dei, poterant habere fidem, ita rem dirimit. *Reſpondeo dicendum, quod quidam dicunt, quod in Angelis ante confirmationem, & lapſum, & in homine ante peccatum non fuit fides propter manifeſtam contemplationem, quæ tunc erat de rebus diuinis. Sed cum fides ſit argumentum non apparentium, ſecundum Apoſtolum, & per fidem credantur ea, quæ non videntur, vt Auguſtinus dicit, illa ſola manifeſtatio excludit fidei rationem, per quam redditur apparens, vel viſum id, de quo principaliter eſt fides. Principale autem obiectum fidei eſt veritas prima, cuius viſio beatos facit, & fidei ſuccedit. Cum ergo Angelus ante confirmationem, & homo ante peccatum, non habuerit illam beatitudinem, qua Deus per eſſentiam videtur: manifeſtum eſt, quod non habuit ſic manifeſtam cognitionem, qua excluderetur ratio fidei.* Quibus euidenter docet S. Thomas ſolam viſionem beatam fidem excludere.

Secunda obiectio ex fidei merito deſumpta.

101. Objicies ſecundò, fides eſt meritoria: nullum autem eſt meritum, vti videtur, quod creditur iuxta illud Chriſti Domini, *Quia vidiſti me Thoma, & credidiſti, beati qui non viderunt, & crediderunt.* Et illud Gregorij homil. 26. in Euangeliſta, *Nec fides habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum*: ergo cum exiſtentia Dei ſit nobis euidenter nota, nulla eſſe poterit de illa fides. *Confirmatur primò*, nam viſio beata, ideò excludit fidem, quia eſt cognitio clara Dei: demonſtratio autem exiſtentiæ Dei, eſt cognitio clara illius: ergo fidem excludet. *Secundò*, homo oculis cernens parietem album, etiamſi alius illi teſtimonium

nium reddat albedinis, non poteſt fide humana credere parietem eſſe album, etiamſi alius dicat: non ex alio capite, niſi quia clarè cognoſcit id quod dicitur: ergo cum clarè cognoſcatur à nobis exiſtentia Dei, credi non poterit, quia Deus illam dicit.

102. Reſpondeo conceſſa maiori, diſtinguens minorem, nullum eſt meritum vbi videtur, quod creditur, & ſimul etiam motiuum, propter quod creditur, concedo: vbi videtur, quod creditur, & motiuum non videtur, nego; & nego conſequentiam. Nam licet clara conſtet nobis ex creaturis exiſtentia Dei, non tamen reuelatio diuina. Inde aſſenſus exiſtentiæ Dei propter ipſius teſtimonium, obſcurus manet, & meritorius. Chriſtus autem Dominus verbis illis, *Quia vidiſti me Thoma*, &c. non intendit adimi meritum fidei, quando obiectum creditum, eſt aliunde clarè notum, ſed minui, eo quod difficultas vincenda minuatur. Idemque Gregorio, aliiſque Patribus, qui obijci poſſent, reſpondendum eſt.

103. Ad primam confirmationem dicimus, ideò viſionem beatam excludere fidem, quia conſtituit ſtatum perfectum patriæ, in quo etiam diuina reuelatio euidenter cognoſcitur, non minus quam obiecta, quæ à nobis viatoribus credita fuerunt. Ad ſecundam confirmationem dicimus, hominem parietem album claris oculis cernentem, ideò non poſſe fide humana propter alterius hominis teſtimonium id credere; primò quia eadem euidentia conſtat illi teſtimonium ex auditu, qua conſtat illi parietem eſſe album ex viſu. Secundò quia teſtimonium alterius hominis augere non poteſt videntis certitudinem. Nam ſi ipſe perhibeat teſtimonium, quia ab alio audiuit, minor eſt illius certitudo, quam certitudo videntis; ſi verò teſtimonium perhibeat, quia vidit, certitudo eſt æqualis; certitudo verò diuini teſtimonij, multo maior eſt, quam certitudo noſtri actus euidenter ex creaturis cognoſcentis Deum eſſe, & aliunde non eſt clarè cognitum, ideoque fidem diuinam non excludit.

Vnde viſio beata fidem excludat diuinam, & viſio materialis fidem humanam.

Obijcies tertiò, fides diuina de exiſtentia Dei niti de-

 beret

beret teſtimonio ipſius Dei ſe exiſtere teſtantis: ergo deberet præſupponere Deum, non ſolum re ipſa exiſtentem, quia dicere, & loqui non eſt niſi perſonæ exiſtentis; ſed etiam præcognitum à nobis exiſtentem, quia prius cognoſci debet, perſonam eſſe, quam loqui: ergo fides innixa teſtimonio Dei dicentis, ſe exiſtere, non poteſt credere Deum exiſtere, cum præſupponat iam Deum cognitum exiſtentem. *Reſpondeo*, permiſſo toto argumento, negans vltimam conſequentiam. Nam cognitio antecedens exiſtentiæ Dei, etiamſi eſſet euidens, non impedit conſequentem fidei aſſenſum eiuſdem obiecti propter teſtimonium Dei dicentis illud, vt conſtat ex dictis. An autem in eodem actu fides, & ſcientia ex diuerſo motiuo, vel ex eodem diuerſimode applicato coniungi poſſint, res eſt alterius inſtituti, in preſenti enim ſolum contendimus per diuerſos actus id poſſe contingere.

SECTIO VIII.

An exiſtentia Dei poſsit inuincibiliter ignorari.

Ignorantia inuincibilis qualis.

105. IGnorantia inuincibilis dicitur illa, quæ abſque vlla creaturæ culpa contingit, cum tamen ſit ignorantia rerum, quas ſcire tenemus. Vt autem ignorans immunis ſit à culpa opus eſt, vt nulla prorſus occurrat notitia, dubium, aut ſcrupulus eius rei, quæ ſciri debet, aut obligationis inquirendi: eo enim ipſo, quod aliquod eorum menti occurrat, ignorantia, quæ præceſſerat inuincibilis, & abſque culpa, fit culpabilis, & vincibilis. *Prior* ergo ſententia abſolutè negat poſſibilem eſſe ignorantiam inuincibilem Dei. Ita P. Granadus controuerſ. 1. diſp. 1. ſect. 3. Gonzalez quæſt. 2. art. 2. & alij. *Poſterior* abſolutè affirmat. Ita P. Molina 1. part. quæſt. 2. art. 1. P. Arriaga ibid. diſp. 2. ſect. 3. num. 17. Zumel 1. part. quæſt. 2. art. 1. concluſ. 3. & cum ipſis plures alij.

106. Cenſeo primò, inuincibilem ignorantiam Dei impoſſibi-

poſſibilem moraliter eſſe in hominibus omnibus. Ratio eſt quia in tanta hominum multitudine, & geniorum, ingeniorumque varietate, contingere moraliter non poteſt, vt nulli occurrat ſcientia, dubium aut ſcrupulus inquirendi, an ſit Deus: eo autem ipſo, quod aliquid eorum occurrat, iam ignorantia inuincibilis non eſt: ergo. Maior oſtenditur, tum quia ad Dei prouidentiam ſpectat impedire, ne omnes homines finem ſuum vltimum ignorent, ad quem obtinendum conditi ſunt. Tum etiam quia Deus ex ſeria voluntate, qua cunctos homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, vt ait Paulus 1. ad Timoth. 2. diſpenſat omnibus auxilia ſufficientia, vt ſalui fiant. Exiſtentia autem Dei eſt obiectum ſimpliciter neceſſarium, & primariò agnoſcendum: ergo impoſſibile moraliter eſt, in nullo hominum eius notitiam excitari. Tum præterea, quia contingere moraliter non poteſt, vt ſpectantibus omnibus tantum terræ, cœlique pulchritudinem, nulli occurrat, ſit ne ſupremus omnium artifex, cuius potentia condita ſit, & prouidentia gubernata. Tum denique quia impoſſibile moraliter eſt, vt in tanta hominum multitudine, ſubtiliſſima non naſcantur ingenia, in rebus naturalibus, cauſis, & effectibus verſatiſſima; quibus, vel alicui eorum occurrat ſaltem dubium, an ſit prima omnium cauſa, ineuitabile moraliter eſt. Idem ob eandem rationem de integra natione, aut prouincia iudico dicendum.

Inuincibilis ignorantia Dei impoſſibilis eſt moraliter in omnibus hominibus.

107. Cenſeo ſecundò, in nullo hominum ſui compote, eſſe moraliter poſſibilem ignorantiam Dei inuincibilem per longum vitæ ſpatium, attenta communi Dei prouidentia. Ratio huius aſſerti ſumitur ex præcedentis probatione. Tum quia ad moralem Dei prouidentiam pertinet, vt nullus longo tempore ſuum finem vltimum ignoret. Tum etiam, quia cum Deus velit omnes homines ſaluos fieri, eiſque auxilia ſufficientia prouideat, videtur incredibile, quod diuturnioris vitæ ſpatio priuet illum notitiâ ſui.

In nullo poſſibilis eſt moraliter longum tempus inuincibilis ignorantia Dei.

108. Dices cum P. Molina, Braſiliæ incolas nullum vn-

 quam

Digitized by Google

quam Deum coluiſſe, nullamque prorſus de Deo notitiam habuiſſe, antequam illuc Luſitani perueniſſent: ergo in integra natione poſſibilis eſt inuincibilis ignorantia Dei, vel ſaltem in aliquibus longo id vitæ tempore contigiſſe videtur. *Reſpondeo*, Braſilienſes dubitaſſe ſaltem de aliqua Deitate. Et quamuis nullum Deum colerent, non inde ſequitur, nullum prorſus cognouiſſe, vel de aliquo non dubitaſſe, ſed noluiſſe inquirere, & ſubijcere ſe Deo, vt major eſſet viuendi libertas; excuſſa omni lege; qua ratione apud Pſalmiſtam, dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Idemque Atheiſtis dicendum, non enim Deum eſſe negant, eo quod notitiam ſaltem ſufficientem obligationis inquirendi non habeant, ſed vt, excuſſo jugo legis, liberius viuant.

Explicatus Paulus circa gentes quæ ignorant Deum.

109. Dices iterum ex Paulo 1. ad Ieſalon. 4. vbi illos ita hortatur Apoſtolus. *Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra; vt abſtineatis vos à fornicatione; vt ſciat vnuſquiſque veſtrum vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, & honore; non in paſſione deſiderij, ſicut & gentes quæ ignorant Deum:* ergo cenſet Paulus dari gentes ignorantes Deum. *Reſpondeo*, ſermonem ibi non eſſe de ignorantia inuincibili, ſed culpabili in gentibus, quæ ad liberius peccandum, ignorant, ideſt, nolunt ſe ſubijcere vero Deo. Vel ſermo eſt de gentibus quibus non ita, ac Teſalonicenſibus, fidei lumen effulſerat; vnde ad ſanctificationem hortatur eos Apoſtolus, vtpote maioribus beneficiis cumulatos à Deo.

Per breue aliquod ſpatium contingere valet inuincibilis ignorantia Dei.

110. Cenſeo tertiò, per breue aliquod ſpatium contingere poſſe inuincibilem ignorantiam Dei. Ratio eſt, tum quia inter gentiles doctrina pænitus deſtitutos, id contingere nihil implicat, ſaltem ſi valdè rudes ſint, & ſolitariè in ſiluis enutriti. Nec illa lege tenetur Deus omnibus notitiam ſui præbere, vt primum illius rationis lumen effulſerit. Tum etiam; quia licet homo, vt primum rationis lumen attingit, teneretur præcepto diligendi Deum, adhuc poſſibilis eſſet ignorantia inuincibilis tum Dei, tum obligationis præcepti, ſi vtramque notitiam vellet Deus in futurum tempus protrahere; tunc enim omiſſio amoris

Digitized by Google

amoris, peccatum non eſſet; nec Deus ex vi præcepti donare tenetur notitiam objecti, & obligationis, niſi omiſſio operis imputanda ſit ad culpam, vt patet in his, qui naturali, & inculpabili obliuione opus præceptum omittunt, v. g. recitationem completorij; & in his qui ſæpius comedunt prorſus immemoris diem eſſe jejunij, vel carnibus veſcuntur non aduertentes diem eſſe prohibitum.

DISPVTATIO III.

Quo pacto Deo competat ratio ſubſtantiæ, & ſubſiſtentiæ.

1. STabilita in ſuperioribus exiſtentia, & vnitate Dei, ad ipſius naturam, & eſſentiam deprehendendam, faciliorem ſequentes diſputationes ſternent viam, perfectionibus diuinis prælibatis, quæ Deo cum creaturis communes ſunt, vnde faciliùs erit diſcernere, & ſecernere, quænam Metaphyſicum Dei conſtitutiuum, & eſſentiam ſibi vendicent. Prædicata Deo cum creaturis communia dicuntur illa, quæ vtriſque verè conueniunt, vt ens reale, ſubſtantia, ſpiritus, viuens, & intelligens. Propria verò Dei ſunt ea, quæ nulli poſſunt creaturæ competere, vt eſſe omnipotentem à ſe, infinitum, &c. Et quidem Deum eſſe ens reale non hîc diſputo, ſed ſuppono ex dictis diſp. præcedenti, vbi oſtenſum eſt, Deum actu exiſtere;

quod autem actu exiſtit, non repugnat exiſtere, quod eſt eſſe ens reale: ergo.

SECTIO I.

An, & quo pacto ratio ſubſtantiæ diuinis perfectionibus competat.

Deum eſſe ſubſtantiam fides docet, & ratio naturalis oſtendit.

2. DEum eſſe ſubſtantiam, definitum eſt cap. *Firmiter* de ſumma Trinitate, vbi ſtatuitur, Deum eſſe ſubſtantiam ſimplicem. Et ratio à priori prompta eſt. Nam ſubſtantia vel eſt ens per ſe, id eſt, non exiſtens in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis; vel ens per ſe ſubſiſtens; vel mea opinione ens de conſtitutiuo ſuppoſiti, aut concreti ſubſtantiui; Deus autem non eſt in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis, eſt ens per ſe ſubſiſtens, & ens de conſtitutiuo ſuppoſiti, cum natura diuina triplici perſonalitate, tria ſuppoſita, & tres perſonas conſtituat: ergo ſubſtantia erit. *Confirmatur*, nam accidens phyſicum eſt ens de ſe imperfectiſſimum, ſupponens ſubſtantiam, à qua ſuſtentatur, trahenſque ſecum imperfectiones potentialitatis, & compoſitionis realis, quæ omnia Deo, vtpote vndequaque perfectiſſimo, penitus repugnant. Difficultas tamen eſt, an ratio ſubſtantiæ omnibus diuinis perfectionibus competat, tum abſolutis, tum relatiuis, earumque differentiis.

Natura diuina in quocumque cōſiſtat, eſt formaliter ſubſtantia.

3. Aſſero primò, naturam diuinam, in quocumque conſiſtat, eſſe formaliter ſubſtantiam. Ratio eſt, quia natura diuina non eſt in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis, eſt per ſe ſubſiſtens, & ens de conſtitutiuo ſuppoſiti diuini, coaleſcentis ex natura, & ſubſiſtentia: ergo ſubſtantia. *Confirmatur*, Nam, vt conſtat ex num. præcedenti, Deus eſt ſubſtantia ratione alicuius perfectionis diuinæ, quæ ſubſtantia ſit; ſi enim omnes ſubſtantiæ eſſent, natura quoque diuina talis etiam eſſet: nulla autem perfectio diuina

diuina potiori jure rationem ſibi ſubſtantiæ vindicare poteſt, quam natura: ergo.

4. Aſſero ſecundò, intellectionem diuinam neceſſariam, etiamſi non ſit Dei eſſentia adhuc inadæquata, eſſe formaliter ſubſtantiam. Hujus aſſerti fundamentum jactum eſt tract. de Trinitate, diſp. 7. vbi poſuimus, intellectionem neceſſariam, eſſe formalem communicationem reſpectu filij, ſeu rationem formalem communicandi naturam diuinam Filio, eo quod ſit immediata conjunctio eſſentiæ, ſeu naturæ diuinæ cum perſonalitate Filij; conjunctio autem naturæ cum perſonalitate; eſt de conſtitutiuo ſuppoſiti, vnde dixi in Philoſophia vnionem naturæ cum ſubſiſtentia, ſubſtantiam eſſe: ergo cum intellectio ſit quaſi vnio naturæ diuinæ cum Perſonalitate Filij, quibus ſtat ſuppoſitum illis omnibus conſtitutum, ſubſtantia erit, etiamſi non ſit Dei eſſentia adhuc inadæquata; cum ratio ſubſtantiæ, aliud non ſit, quam ens de conſtitutiuo ſuppoſiti, ſiue per modum naturæ, ſiue per modum ſubſiſtentiæ, aut per modum vnionis vtriuſque.

Etiam intellectio neceſſaria quamuis non ſit Dei eſſentia, adhuc inadæquata.

5. Aſſero tertiò, volitionem diuinam neceſſariam eſſe etiam formaliter ſubſtantiam. Hæc concluſio eodem, ac præcedens, nititur fundamento. Nam ſicut intellectio neceſſaria eſt ratio formalis communicandi eſſentiam Filio, & inde eſt de conſtitutiuo ſuppoſiti, Filij; ita volitio neceſſaria, eſt ratio formalis communicandi eſſentiam diuinam Spiritui Sancto, ac proinde erit de conſtitutiuo ſuppoſiti Spiritûs Sancti: ergo, ſicut intellectio neceſſaria eſt formaliter ſubſtantia, talis etiam erit volitiò neceſſaria.

Pariter etiã, volitiò diuina neceſſaria.

6. Aſſero quartò, omnes diuinas perfectiones neceſſarias, eſſe formaliter ſubſtantias, quatenus ſubſtantia opponitur accidenti, tam reali, quam virtuali; nomen enim ſubſtantiæ in præſenti non idem valet, ac natura ſiue eſſentia. Probatur, quia licet nõ omnis perfectio diuina ſit de conſtitutiuo formali cuiuſvis ſuppoſiti diuini, nulla tamen eſt, quæ non ſit de alicuius conſtitutiuo vel formali, vel integrali, vt diximus tract. de Trinitate, cuiuſlibet enim perfectionis

Similiter omnes diuinæ perfectiones neceſſariæ.

Digitized by Google

fectionis neceſſariæ defectu, ſuppoſitum diuinum integrum non eſſet: ergo omnis perfectio diuina neceſſaria erit formaliter ſubſtantia; ad id enim ſatis eſt, eſſe de conſtitutiuo ſuppoſiti, ſiue formali, ſiue integrali.

7. Maior tamen difficultas eſt circa actus liberos diuinos, an videlicet ſint formaliter ſubſtantia, vel accidentia virtualia. Dixi virtualia, quia non poſſe eſſe accidentia realia, certum eſt: nam accidens reale dicitur, quod diſtinguitur realiter à ſubiecto, eique intrinſecè ſuperuenit, quod actibus diuinis omnino pugnat in quacumque ſententia, & ſpecialiter in noſtra, conſtituente actus liberos diuinos adæquatè Deo intrinſecos, eique realiter identificatos.

Actus diuini liberi non ſunt formaliter ſubſtantia, ſed accidentia virtualia.

8. Aſſero quintò, actus diuinos liberos non eſſe formaliter ſubſtantias, ſed accidentia virtualia. Ratio facilis eſt ex dictis. Nam actus liberi non ſunt de conſtititutiuo ſuppoſiti diuini, ſed quid ipſi adæquatè conſtituto virtualiter, & contingenter adueniens: ergo non ſunt formaliter ſubſtantia, ſed accidentia virtualia. *Confirmatur*, ſi intellectio, & volitio libera realiter à Deo diſtinguerentur, eſſent accidens reale: ergo cum virtualiter diſtinguantur de facto, aſſerenda ſunt accidens virtuale. Nec dicas rationem accidentis præciſam à reali, & virtuali dicere imperfectionem: nam ſicut ratio diſtinctionis præciſa, à reali & virtuali imperfectionem non dicit, ſed ab ea præcindit, idem de ſimili conceptu accidentis iudicamus.

An differentiæ attributorum ſint formaliter ſubſtantia.

9. Circa ſecundam ſectionis partem, an videlicet ratio ſubſtantiæ competat differentiis perfectionum diuinarum: difficultas eſt, an quælibet diuina perfectio neceſſaria, non ſolum ſit formaliter ſubſtantia ſecundum conceptam communem entis per ſe; ſeu entis de conſtitutiuo ſuppoſiti, in ſingulis imbibitum, ſed etiam ſecundum proprias differentias; ita vt differentia propria cuiuſlibet diuinæ perfectionis neceſſariæ, quatenus diſtincta à qualibet ratione communi entis per ſe, ſeu entis de conſtitutiuo ſuppoſiti, ſit formaliter ſubſtantia. Quæ controuerſia agitari poteſt tam in ſententia ſolas præciſiones ex parte

actûs

actus, admittente, quas ſolas nos admittimus in Deo, quam in admittente obiectiuas.

10. Prior, & communis ſententia docet differentias diuinarum perfectionum non eſſe formaliter ſubſtantias eo modo, quo ab illis ratio ſubſtantiæ præſcindi poteſt. Quidam tamen Recentior admiſſa communi diffinitione ſubſtantiæ, ſcilicet, ens per ſe, id eſt, independens à ſubiecto inhæſionis, ſeu alio; admiſſis inſuper præciſionibus obiectiuis, etiam in diuinis, aſſerit, differentias diuinarum perfectionum eſſe formaliter obiectiuæ ſubſtantias; diuerſimodè tamen, nam attributa ſunt ſubſtantia completa, quia ipſis ratione ſubſtantiæ quam dicunt, debita eſt ſubſiſtentia, differentiæ verò non ita, quia ipſis ratione ſubſtantiæ, quam dicunt, non eſt formaliter debita ſubſiſtentia, ſeu independentia à ſuppoſito alieno, quod idem eſt in eius ſententia; ſed tantum materialiter, ratione idẽtitatis realis cum cõceptu ſubſtantiæ completæ, quam dicunt attributa. Quod ſi obiicias, differentias attributorum ratione ſui eſſe formaliter independentiam à ſuppoſito alieno, atque adeo debitam eſſe illis ratione ſui ſubſiſtentiam, in ea independentia conſiſtentem. Reſpondet, differentiis debitam non eſſe formaliter, & ratione ſui eam independentiam, ſed tantum materialiter ratione identitatis realis, quam habent differentiæ, cum ratione ſubſtantiæ, quam dicunt attributa. *Singularis ſententia circa differentias attributorum expoſita*

11. Hæc ſententia duplici à ſuo authore ſtabilita eſt fundamento; primum quia differentia omnipotentiæ eſt formaliter virtus principaliter productiua ſubſtantię: ergo eſt formaliter ſubſtantia. Conſequẽtia patet, tum quia eo fundamento probatur, Deum eſſe ſubſtantiam. Tum etiã, quia ſimili fundamento probatur Deus ſubſtantia intelligens, iuxta illud Prophetæ Pſalm. 93. *Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non conſiderat?* Antecedens probatur, quia omnipotentia eſt virtus principaliter productiua plurium ſubſtantiarum, quas nulla creatura principaliter producere poteſt: huiuſmodi autem virtus eſt formaliter differentia omnipotentiæ: ergo differentia *Primum eius ſententiæ fundamentum eiuſque ſolutio.*

Q omni

Digitized by Google

omnipotentiæ eſt formaliter productiua ſubſtantiæ. *Confirmatur*, differentia omnipotentiæ eſt prior omni producibili: ergo ea prioritate habet differentia omnipotentiæ, non ſupponere ſubiectum alienum, atque adeò independere ab illo, quod eſt eſſe ſubſtantiam.

12. Hoc tamen fundamentum non videtur ſufficiens. Nam differentia non eſt omnipotentiæ virtus principaliter productiua ſubſtantiæ, ſed ſpecialis ſubſtantiæ, ſeu differentiæ illius; atque adeò neque erit formaliter ſubſtantia; ſicut in ſententia huius authoris non eſt formaliter ſubſtantia completa, quamuis ſit virtus productiua ſubſtantiæ completæ. Sicut ergo apud aduerſarium, id ſolum euincit, differentiam omnipotentiæ trahere ſecum per realem identitatem rationem ſubſtantiæ completæ, idem nos intendimus. Sicut inſuper prioritas reſpectu ſuppoſiti alieni, non dicit formaliter, ſed materialiter tantum independentiam à ſuppoſito alieno in aduerſantis ſententia; ita neque dicit formaliter, ſed materialiter tantum, independentiam à ſubiecto; atque adeò ſicut non dicit formaliter ſubſiſtentiam, neque dicit ſubſtantiam.

Secundum fundamentum libratum.

13. Secundum fundamentum eſt. Quia differentiæ attributorum ſunt formaliter ens à ſe: ergo & ens per ſe. Hoc tamen fundamentum non eſt firmius præcedenti, nam admiſſis præſciſionibus obiectiuis inter ens à ſe, & differentias diuinarum perfectionum, idem iudicamus dicendum de ente à ſe, quod de ſubſtantia mox dicimus.

Differentiæ diuinarum perfectionũ non ſunt formaliter ſubſtantia.

14. Aſſerò vltimò, differentias diuinarum perfectionum non eſſe formaliter ſubſtantias, eo modo, quo ratio ſubſtantiæ præſcindi poteſt ab illis. Quare ſi præcindi valeat obiectiuè, quod non probamus, differentiæ attributorum non erunt obiectiuæ ſubſtantiæ, ſi vero ſola præſciſio ex parte actus, cum probabiliori ſententia poſſibilis aſſeratur, differentiæ attributorum erunt quidem formaliter obiectiuæ ſubſtantiæ, non verò noſtro modo concipiendi. Probatur, quia eo modo, quo conceptus aliquis eſt præſcindibilis à ſua differentia, hæc diſtinguitur ab illo: ergo eo modo, quo conceptus ſubſtantiæ eſt præſcindibilis

à

à differentia diuinarum perfectionum, hæc non erit ſubſtantia. Antecedens probatur, quia præciſio non ſtat, niſi inter conceptus diſtinctos, eo modo quo eſt præciſio.

15. Dices, hoc noſtrum fundamentum verum quidem eſſe de conceptibus præſciſis non tranſcendentibus, ſecus verò de illis, quæ tranſcendentes ſunt, ſic plures tenent rationalitatem eſſe formaliter obiectiuè ens, etiamſi iſtud obiectiuè à differentiis præſcindatur. Conceptus autem ſubſtantiæ tranſcendens eſt reſpectu omnis differentiæ diuinæ, vnde etiamſi obiectiuæ præſcindatur, adhuc differentiæ ſunt formaliter obiectiuæ ſubſtantiæ.

16. Contra *primò*, quia nulla eſt neceſſitas, quæ cogat ad eam ſubſtantiæ tranſcendentiam aſſerendam, nec ſufficiens ratio, vt conſtat ex ſolutione fundamentorum, quibus oppoſita ſententia inniti connabatur. *Secundò*, quia chymera mihi prorſus eſt obiectiua præciſio cum tranſcendentia: iſta enim præſtat indiſtinctionem obiectiuam à differentiis, præſciſio verò diſtinctionem, quæ ſunt extrema contradictoria. Nec placet quod tentarunt aliqui, videlicet tranſcendentiam non præſtare diſtinctionem mutuam excludentis ab excluſo, ſed non mutuam includentis ab incluſo. Nam præſciſo obiectiuè ente à differentiis, adhuc indifferentiæ includunt ens, etiamſi ens non includat differentias. Non inquam placent, nam vt differentia diſtinguatur obiectiuè ab ente, tanquam includens ab incluſo, debet continere conceptum entis, & alterum ſe mutuo excludentes obiectiuè; ſicuti vt vna res diſtinguatur realiter ab altera tanquam includens ab incluſa, continere debet incluſam, & alteram ſe mutuo realiter excludentes: ergo ſi ens diſtingueretur obiectiuè à differentiis, iſtæ excluderent obiectiuè ens; idemque de ratione ſubſtantiæ dicendum eſt reſpectu differentiæ attributorum.

Effugium tranſcendentiæ reiectum.

17. Obijcies, differentiæ attributorum ſunt formaliter de conſtitutiuo ſaltem integrali ſuppoſiti: ergo ſunt formaliter ſubſtantia, inde enim nos probabimus, attributa diuina eſſe formaliter ſubſtantias. Antecedens probatur,

quia ſuppoſitum diuinum abſque differentia naturæ, & attributorum integrum non eſſet & perfectum, ſed mutilum, non minus, quam ſiné attributis: ergo ſicut attributa pertinent ad conſtitutiuum, integrale ſaltem ſuppoſiti diuini, ita & differentiæ. *Reſpondeo*, differentias attributorum eſſe quidem de conſtitutiuo ſuppoſiti diuini, non in ratione ſuppoſiti, ſed in ratione talis ſuppoſiti, vnde non ſit eſſe formaliter ſubſtantias, ſed differentias illius: attributa autem, quæcunque illa ſint à natura indiſtincta, pertinent ad integritatem naturæ, vt natura eſt, & conſequenter ad integritatem ſuppoſiti, vt ſuppoſitum eſt, & inde ſunt formaliter ſubſtantia.

SECTIO II.

An dentur in Deo ſubſiſtentiæ relatiuæ.

Placita Doctorum & quinam negauerint ſubſiſtentias relatiuas in Deo.

18. DIxi jam tract. de Trinitate diſputatione 13. ſect. 4. de ratione ſubſiſtentiæ tantum eſſe complere, & perficere naturam, conſtituendo cum illa concretum ſubſtantiuum, ſiue ſubſiſtentia ſit prior, ſiue poſterior, ſiue ſupponat naturam, ſiue ſupponatur ab illa; ab his enim omnibus præſcindere conceptum ſubſiſtentiæ oſtenſum ibidem eſt ſect. 3. Quærimus ergo nunc, an dentur in Deo ſubſiſtentiæ relatiuæ, ſeu an ratio ſubſiſtentiæ diuinis relationibus conueniat. Negant Durandus, Scotus, Paludanus, & Capreolus apud P. Soarium 1. p. tract. 3. lib. 3. cap. 4. Solam ſubſiſtentiam abſolutam admittentes in Deo.

Omnes relationes perſonales ſubſiſtētiæ ſunt.

19. Aſſerendum eſt primo cum communi ferè omnium Theologorum ſententia, relationes perſonales, ſcilicet Paternitatem, Filiationem, & Spirationem paſſiuam eſſe ſubſiſtentias. Probatur primo ex Conciliis, & Patribus.

Concilium Nicænum:

Nicænum lib. 2. de actis in Concilio Nicæno, reſponſione data per Protogenem Sardicenſem: §. *Non difficile*, ita ſtatuit,

tuit, *vna eſt diuinitas Sanctæ Trinitatis, quæ in tribus ſubſiſtentiis perfectis & æqualibus conſideratur.* Prima Synodus Conſtantinopolitana epiſtolâ ad Damaſum Papam, decernit. *Credimus æqualem honorem, ac dignitatem, & imperium coæternum in tribus perfectiſſimis ſubſiſtentiis, ſeu tribus perfectis perſonis.* Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus epiſt. quæ habetur in ſexta Synodo generali actione 11. 4. ejuſdem epiſt. ait: *ſubſiſtentiis, & proprietatibus intellectualibus perfectis numerari Trinitatem.* Iuſtinus in expoſitione fidei de Trinitate. *Maluimus vnius Deitatis in tribus perfectis ſubſiſtentiis notitiam exponere.* Denique Hieronymus epiſt. 57. ad Damaſum. *Sufficiat nobis dicere vnam ſubſtantiam, tres perſonas ſubſiſtentes.* Prima Synodus conſtantinopolitana.

20. Ratione probatur *Secundò* concluſio; Nam in diuinis ſunt tres perſonalitates tres perſonas diſtinguentes: ergo & tres ſubſiſtentiæ, cum omnis perſonalitas, qua talis, ſubſiſtentia ſit. *Tertiò*, quia vnio hypoſtatica facta fuit in ſubſiſtentia verbi, qua veriſſimè Chriſti humanitas ſubſiſtit: non autem facta eſt in ſubſiſtentia abſoluta; aliter non eſſet, vnde Filius, potius quam Pater, aut Spiritus Sanctus, incarnatus eſſet, cum ſubſiſtentia abſoluta æqualiter omnibus communis ſit; ergo vnio hypoſtatica facta eſt in ſubſiſtentia relatiua propria verbi. Minor patet ex Tholetano VI. definiente, vnionem eſſe factam in eo, quod eſt proprium verbi, ſolum autem relatiuum eſt proprium verbi; ergo facta eſt, non in ſubſiſtentia abſoluta, ſed relatiua. *Quartò* quia tres relationes perſonales conſtituunt tria concreta ſubſtantiua, tres ſcilicet perſonas, ad multiplicationem autem trium concretorum, neceſſario multiplicanda eſt natura, vel ſubſiſtentia; natura autem diuina multiplicari non poteſt, nec ſubſiſtentia abſoluta: ergo relatiua. Ratio vnde omnis relatio perſonalis ſubſiſtentia ſit.

21. Obijcies primo; admiſſa ſubſiſtentia abſoluta, ſubſiſtentiæ relatiuæ ſunt inutiles; ergo reijciendæ. Antecedens probatur, quia Pater ex vi ſubſiſtentiæ abſolutæ, eſſet per ſe, & ex vi relationis Paternitatis, eſſet incommunicabilis: ergo præciſis ſubſiſtentiis relatiuis, haberet Admiſſa ſubſiſtentia abſoluta non ſuperfluunt relatiuæ.

Digitized by Google

Pater quidquid ad perſonam neceſſarium eſſet, atque adeo ſuperfluæ erunt ſubſiſtentiæ relatiuæ. *Reſpondeo*, negans antecedens, ad probationem diſtinguo antecedens, Pater ex vi ſubſiſtentiæ abſolutæ eſſet per ſe perſona à cæteris diſtincta in eſſe perſonæ, nego: eſſet per ſe modo omnibus perſonis communi, concedo. Et neganda eſt conſequentia, quia Pater in eſſe perſonæ ſingularis ſubſiſtentis diſtinctus eſſe debet à cœteris perſonis.

Conceptus ſubſiſtentiæ & relationis non pugnāt inter ſe.

22. Obijcies ſecundò, conceptus ſubſiſtentiæ, & relationis pugnant inter ſe: ergo non poſſunt in diuina relatione componi. Antecedens probatur, nam relatio eſt ad aliud, ſubſiſtentia vero eſt ad ſe: idem autem non poteſt eſſe ad ſe, & ſimul ad aliud: ergo neque ſubſiſtentia poterit eſſe relatio, nec relatio ſubſiſtentia. *Reſpondeo*, negans antecedens, ad cuius probationem dicimus, eſſe ad aliud, tanquam terminum, & eſſe ad ſe, id eſt, eſſe per ſe, nullam dicere oppoſitionem. Nam ſubſiſtentia creata eſt ad aliud, ſcilicet, ad cauſam, & naturam, quas tranſcendentaliter reſpicit, & ad ſe, ideſt, per ſe, ſiue reddens naturam completam, ſubſiſtentem, ſiue vltimo terminatam, aut concretam, iuxta effectum formalem proprium ſubſiſtentiæ.

Quælibet ſubſiſtentia perſonalis reddit naturam diuinā ſubſiſtētem.

23. Aſſero ſecundò, quamlibet relationem perſonalem reddere naturam diuinam ſubſiſtentem. Ratio eſt, nam, quælibet forma, vel quaſi forma applicata ſubjecto communicat illi effectum formalem, cuius eſt capax; ſi capax ſit omnium, communicat omnes, ſi alicuius tantum, aliquem; natura autem diuina eſt capax effectus formalis ſubſiſtendi, & quælibet relatio perſonalis eſt ſubſiſtentia intimè eidem applicata naturæ: ergo communicabit illi effectum formalem ſubſiſtendi. *Confirmatur*, Nam eo quod humanitas Chriſti capax ſit effectus ſubſiſtendi; & ſubſiſtentia verbi ſit illi applicata per phyſicam vnionem, communicat illi effectum formalem ſubſiſtendi: ergo cum eadem ſubſiſtentia verbi, idémque eſt de aliis, altiori modo applicata ſit naturæ diuinæ, ſcilicet per phyſicam, & realem identitatem, hæcque capax ſit effectus formalis

ſubſi

ſubſiſtendi; illum naturæ communicabit. Aliud enim ad effectum formalem impertiendum non deſideratur, quam applicatio formæ, & capacitas ſubiecti.

24. Objicies primò, nulla relatio, quantumuis intime applicata denominare poteſt naturam diuinam relatam, ergo neque ſubſiſtentem. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia natura diuina, vtpote ſubſtantialis, eſt capax effectus ſubſiſtentis, non vero relatæ. Nam huiuſmodi effectus exigit diſtinctionem inter relatum, & terminum ad quem refertur; ideò Filius refertur ad Patrem, & Spiritus Sanctus ad Patrem, & Filium, quia inter ipſos ſtat diſtinctio realis. Natura autem diuina à nullo termino diuino realiter diſtingui poteſt, ideoque nec realiter relata denominari; ſicuti propter eandem rationem à productione relationis producta denominari non poteſt, nec incommunicabilis ab incommunicabilitate eiuſdem. Cur relatio non denominet naturam diuinã relatam cum denominet ſubſiſtentẽ.

25. Objicies ſecundò, Relationes diuinæ ſunt ſanctitas applicata, & natura diuina capax effectus ſanctitatis; nec tamen denominant Deitatem ſanctam: ergo neque ſubſiſtentem. Prima maioris pars oſtenditur; nam relatio ſiue ſubſiſtentia verbi, denominat humanitatem Chriſti ſanctam, quod autem ſanctitas non eſt, nec poteſt ſubiectum aliquod denominare ſanctum, ſicut quod Albedo non eſt non poteſt denominare album, ergo relatio verbi ſanctitas eſt. Idemque de relatione Patris, & Spiritus ſancti dicendum videtur, nam quælibet earum ſi humanitatem terminaret, ſanctificaret illam, non minus, quam relatio verbi de facto ſanctificat. *Reſpondeo*, relationes diuinas non eſſe ſimpliciter, & abſolutè ſanctitates in Deo, cum in eo non ſint radices totius rectitudinis, eſſe tamen reſpectiuè ad humanitatem, quam poſſunt terminare, quia vt ſic ſunt principium totius rectitudinis ſuppoſiti. Vnde nihil mirum, quod Deitatem non determinet ſanctam, etiam ſi ſubſiſtentia verbi ſanctam denominet humanitatem. Cur pariter non denominet naturam ſanctã.

26. Aſſero tertiò, relationem ſpiratoris eſſe etiam ſubſiſtentiam. Ratio eſt, quia indiuiduum ſpiratoris eſt concretum Relatio ſpiratoris ſubſiſtentia eſt.

cretum

cretum ſubſtantiuum, vt oſtendimus de conſtitutiuo ſpiratoris; ergo conſtat ſubſiſtentia relatiua, vtpote oppoſita Spiritui ſancto. Nec inde ſequitur in Trinitate quaternitas à Lateranenſi damnata cap. damnamus. Nam ibi ſermo eſt de quaternitate mutuo inter ſe diſtincta; ſicut ergo quarta relatio lateranenſi nullatenus contrariatur, ita neque quarta ſubſiſtentia. Nec obſtat relationem ſpiratoris eſſe Patri, Filioque communem, nam de ratione ſubſiſtentiæ non eſt, eſſe communicabilem, vt in ſubſiſtentia abſoluta conſtabit ſect. ſequenti: ergo relatio ſpiratoris, quantumuis Patri, Filioque communis ſubſiſtentia erit. Cur autem perſonalitas non ſit, neque perſonam conſtituat conſtabit ſect. 5. à num. 65.

SECTIO III.

An vltra ſubſiſtentias relatiuas, ſubſiſtentia aliqua abſoluta concedenda ſit Deo.

Nomine ſubſiſtentiæ abſolutæ quid intelligitur.

27. NOmine ſubſiſtentiæ abſolutæ intelligitur complementum ſubſtantiæ, ſeu naturæ diuinæ, non minus commune omnibus perſonis, quam natura ipſa. Quæritur ergo, an ſicut in Deo eſt vnica natura ſingularis omnibus perſonis communis, pariter etiam vna ſit eius naturæ ſubſiſtentiæ ſingularis, & communis omnibus perſonis. Dixi ſingularis, quia nomine ſubſiſtentiæ abſolutæ, non intelligitur ſubſiſtentia ab omnibus relatiuis præciſa, quantumuis illa communis ſit beneficio præciſionis.

Sententia affirmans. Scotus. Durandus Caietanus. P. Soarius. P. Molina.

28. Prior ſententia affirmat, dari in Deo vnam ſubſiſtentiam abſolutam omnibus perſonis communem, ſiue ſint tres relatiuæ, vt omnes Theologi tuentur, ſiue non, vt tenent Doctores ſect. præcedenti citati. Ita Scotus in 3. diſt. 1. quæſt. 2. §. *ad quæſtionem*, Durandus in 1. diſt. 26. quæſt. 1. Caietanus 3. part. quæſt. 3. art. 2. P. Soarius tom. 1. in 3. part. diſp. 11. ſect. 3. & 1. part. tract. 3. lib. 4. cap. 11. P. Moli

P. Molina 1. par. quæſt. 29. art. 2. diſp. 3. Pater Granadus tract. 4. diſp. 4. ſect. 3. P. Martinus Perez diſp. 11. de Trinitate ſect. 2. num. 2. P. Ludouicus de Ribas de attributis diſp. 1. ſect. 2. & plures alij. P. Granadus. P. Ribas. P. Perez.

29. Poſterior ſententia negat, in Deo ſubſiſtentiam abſolutam ſolis relatiuis contenta; ita P. Vaſquez 1. part. diſp. 125. cap. 3. P. Valencia 3. part. quæſt. 13. punct. 3. P. Ruiz diſp. 54. de Trinitate à ſect. 5. P. Arrubal diſp. 109. P. Zuniga quæſt. 30. diſp. 5. dub. 10. memb. 1. P. Arriaga 1. part. diſp. 51. ſect. 1. Henricus 1. part. art. 46. quæſt. 6. & quod lib. 5. quæſt. 8. Ricardus in 1. diſt. 26. art. 1. qu. 1. Genebrardus lib. 2. de Trinitate, paulo poſt initium, & plures alij. Sententia negans. Vaſquez. P. Valencia. P. Ruiz. P. Zuniga. P. Arriaga. Henricus. Richardus.

30. Aſſero vltra ſubſiſtentias relatiuas, concedendam eſſe Deo ſubſiſtentiam abſolutam. Hæc concluſio probanda eſt iuxta fundamenta in Philoſophia præiacta, circa naturam, & effectum formalem ſubſiſtentiæ. A priori hæc mihi vnica eſt, & plena ratio. Nam præciſis omnibus relationibus, Deitati competit effectus ſubſiſtendi: ergo præciſis omnibus relationibus concedenda illi erit ſubſiſtentia abſoluta, à qua talem effectum ſortiatur, impoſſibile enim eſt, præciſa omni ſubſiſtentia, effectum formalem ſubſiſtendi reperiri, non minus, quam effectum formalem cognoſcentis, abſque cognitione conſiſtere. Antecedens probatur. Quia effectus formalis ſubſiſtentiæ eſt, reddere naturam concretam, conſtituendo cum abſtracto vnum concretum ſubſtantiuum, id eſt, cum humanitate hominem, Deitate Deum, vt tradidi in Philoſophia: Huiuſmodi autem effectus reperitur in Deo, omni præciſa relatione, ergo & effectus formalis ſubſiſtendi. Minor probatur, quia præciſa omni relatione, reperitur Deitas, quæ eſt abſtractum, & reperitur etiam Deus, qui eſt concretum ſubſtantiuum, nam vt oſtendam infra, Deus nulla ratione formaliter relationibus conſtituitur: ergo reperitur concretum ſubſtantiuum & conſequenter effectus formalis ſubſiſtendi. Vltra ſubſiſtentias relatiuas admittenda eſt in Deo ſubſiſtentia abſoluta.

31. Confirmatur ex S. Thoma pluribus in locis noſtram

R ſenten

Digitized by Google

Confirmatio efficax ex S. Thom. ſententiam innuente. Præcipuè 1. ſententiæ diſt. 21. quæſt. 2. art. 1. corpore, ita ſcribente. *Iſte terminus, Deus, prædicat naturam diuinam de tribus Perſonis, quæ etiam in ſe eſt, habens eſſe ſubſiſtens, nulla perſonarum diſtinctione intellectâ.* Si ergo hic terminus, *Deus*, communis eſt omnibus perſonis, cum de illis prædicetur, & in ſe habet eſſe ſubſiſtens, nulla perſonarum, ſiue relationum diſtinctione intellecta: ergo habet eſſe ſubſiſtens, præciſa omni relatione, atque adeò à ſubſiſtentia abſoluta. Inſuper, ſi hic terminus, *Deus*, non minus communis eſt, quam Deitas, cum non minus quam Deitas de omnibus perſonis prædicetur: ergo cum terminus; *Deus*, ſit concretum ſubſtantiuum, ſubſiſtencia, qua conſtituitur, non minus communis erit quam ipſa Deitas, & conſequenter relatiua non erit, ſed abſoluta vtpote communis omnibus perſonis. Antecedens patet ex S. Thoma, nam hic terminus, *Deus*, prædicat naturam diuinam in ſe ſubſiſtentem de omnibus perſonis: natura autem diuina in ſe ſubſiſtens, & Deus, idem omnino ſunt: ergo terminus, *Deus*, non minus communis eſt, quam ipſa Deitas.

Idem iterum ex S. Thoma firmius ſtabilitum. 32. Vrgentiora habet ſanctus Thomas ibidem diſt. 26. quæſt. 1. art. 1. ad quartum his verbis: *Ad quartum dicendum quod perſona, vt dictum eſt, non diſtinguitur in diuinis ex parte naturæ, vel ex parte ipſius eſſe: ſed ſolum ex parte proprietatum. Vnde illa nomina, quæ dicuntur ſecundum reſpectum ad proprietatem, pluraliter prædicantur, ſicut hypoſtaſis, & perſona, quæ autem dicuntur per reſpectum ad eſſe, prædicantur ſingulariter, vt ſubſiſtentia & eſſentia, quamuis nomen ſubſiſtententiæ apud vſum Sanctorum ſumatur pro hypoſtaſi.* In quibus S. Doctor apertiſſime docet, dari ſubſiſtentiam in Deo, quæ ſingulariter de omnibus Perſonis prædicetur, non minus, quam eſſentia. Quod aliud non eſt, quam admittere ſubſiſtentiam ſingularem, non minus communem, ſeu abſolutam, quam eſſentiam.

Prima reſponſio, ſumptam eſſe 33. Nec dici poteſt, nomen ſubſiſtentiæ vſurpatum eſſe à S. Thoma pro ſubſtantia, eo quod addiderit. *Quamuis nomen ſubſiſtentiæ apud vſum Sanctorum ſumatur pro hypoſtaſi,* vt

vt tentat P. Ruiz, Tum, quia ibi diſtinguit S. Doctor inter perſonam, hypoſtaſim, ſubſiſtentiam, & eſſentiam; & dum negat hypoſtaſim, & perſonam prædicari ſingulariter, id de ſubſiſtentia, & eſſentia concedit: ergo nullum eſt fundamentum ad dicendum nomen ſubſiſtentiæ impropriè aſſumptum eſſe, quando cœtera omnia propriiſſimè vſurpata ſunt. Tum etiam, quia nomen ſubſiſtentiæ pro eodem quod ſubſiſtantia, non vſurpatur à patribus pro perſona, & hypoſtaſi: nomen autem ſubſiſtentiæ aſſumptum à S. Thoma vſurpatur à Patribus pro hypoſtaſi, & perſona: ergo idem non valet, ac ſubſtantia. Tum denique, quia additio illa S. Thomæ potius firmat, quam infringit, nomen ſubſiſtentiæ, non pro ſubſtantia, ſed pro ſubſiſtentia aſſumptum eſſe, ſenſus eſt; licet nomen ſubſiſtentiæ apud vſum Sanctorum ſumatur pro hypoſtaſi, id tamen non obſtat, quo minus ſumatur etiam pro ſubſiſtentia abſoluta, quæ ſingulariter prædicatur, non minus quam eſſentia, & iſte videtur legitimus ſenſus eorum verborum: *Quæ autem dicuntur per reſpectum ad ſe, prædicantur ſingulariter, vt ſubſiſtentia, & eſſentia, quamuis nomen ſubſiſtentia apud vſum Sanctorum ſumatur pro hypoſtaſi.*

Subſiſtentiā pro ſubſtantia nō ſtat.

34. Nec dici poteſt, S. Thomam locutum fuiſſe de ſubſiſtentia radicali, non formali, vt tentant recentiores. Tum, quia id liberè, & abſque fundamento dicitur, vt conſtabit ſincere legenti teſtimonia à nobis adducta. Tum etiam, quia ſubſiſtentia radicalis non eſt revera ſubſiſtentia, nec reddit naturam ſubſiſtentem, ſed tantum eſt radix ſubſiſtentiæ reddentis naturam ſubſiſtentem, aliter intentum haberemus, & de ſolo nomine radicalis foret diſſentio: ſubſiſtentia autem de qua agit S. Doctor reddit naturam diuinam ſubſiſtentem, nam de natura diuina ait in priori teſtimonio, habere eſſe ſubſiſtens, nulla intellecta diſtinctione relationum. Tum denique quia in poſteriori teſtimonio comparat inter ſe hypoſtaſim, perſonam, ſubſiſtentiam, & naturam. Hypoſtaſis autem, & perſona non ſumuntur radicaliter, vt eſt certum: ergo neque ſubſiſtentia, maximè cum diſtinguat inter ſubſi-

Secunda reſponſio, ſermonem fuiſſe de ſubſiſtentia radicali minus idonea.

ſtentiam, & naturam illius verbis: *Prædicatur ſingulariter, vt ſubſiſtentia, & eſſentia.*

Concretum Deus eſt commune omnibus perſonis atque adeo conſtās ſubſiſtentia cõmuni.

35. Ratione confirmatur 2. Nam concretum Deus, eſt commune omnibus perſonis, cum de illis prædicetur, & omnes ſint vnus, idémque Deus: ergo conſtituitur ſubſiſtentia communi & conſequenter abſoluta, nam nulla relatiua communis eſt omnibus Perſonis. Antecedens videtur certum, nam Pater Filius, & Spiritus Sanctus ſunt Deus, & Pater non eſt diuerſus Deus à Filio, nec Filius à Patre, nec vterque à Spiritu ſancto: ergo concretum Deus commune eſt, & vnum idémque in omnibus perſonis.

36. Dices primo, concretum Deus, eſſe quidem commune omnibus perſonis, & conſtitui ſubſiſtentia communi, non tamen abſoluta, ſed relatiua præciſa à ſubſiſtentiis relatiuis.

Concretum Deus non conſtituitur ſubſiſtentia relatiua præciſa.

37. Contra tamen primò, quia concretum Deus, exiſtit independenter ab omni intellectus præciſione, & independenter ab eadem, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, ſunt vnus, idemque Deus: ergo nequit conſtitui relatione à tribus perſonis præciſa. Maximè in ſententia aduerſariorum fere omnium præciſiones objectiuas, à Deo penitus exterminantium: ergo relatio conſtituens concretum Dei, tantum poteſt eſſe præciſa ex parte actus omnes diuinas relationes confundentis: relatio autem præciſa, intrinſecè, & ex parte objecti non eſt vnica, ſed cumulus omnium, qui de ſingulis perſonis prædicari non poteſt: ergo concretum ea relatione conſtitutum de ſingulis perſonis prædicari non poteſt, ſaltem integrum, ſed inadæquatum de vna, & inadæquatum de altera. Vnde fieret concretum Deus quod prædicaretur de Patre, diuerſum eſſe à concreto Deus, quod enunciaretur de Filio: ad quod vitandum ſubſiſtentia illa communis inuenta fuerat. *Secundo*, quia concretum Deus, non conſtituitur relatione præciſa, vt oſtendam: ergo neque conſtituitur ſubſiſtentia relatiua præciſa. *Tertio* quia concretum Deus, ita commune eſt omnibus perſonis, vt nihil illius multiplicetur in ſingulis, aliter

Digitized by Google

aliter Pater, Filius & Spiritus ſanctus, non eſſent idem Deus: ſubſiſtentia autem relatiua ab omnibus præciſa multiplicatur in ſingulis perſonis: ergo non poteſt conſtituere concretum Deus. *Quartò*, quia vt aiebat S. Thomas ſupra num. 32. ſubſiſtentia conſtituens hunc terminum, Deus, prædicatur ſingulariter, non minus quam natura: ergo eſt ſingularis, & non tantum communis beneficio præciſionis.

38. Dices ſecundò, concretum Deus, in tota ſua latitudine non eſſe ſingulis perſonis commune, vtpote conſtitutum triplici ſubſiſtentia relatiua, & nulla abſoluta. Id tamen non obſtat, quo minus ſingulæ Perſonæ ſint Deus; nam Pater conſtituitur Deitate, & Paternitate, *Deus*, Filius Deitate, & Filiatione Deus, Spiritus ſanctus Deitate, & ſpiratione paſſiua. Nec id obſtat, quo minus omnes perſonæ dicantur vnus, & idem *Deus*; nam ad id ſufficit habere omnes vnam, & eandem Deitatem, quam concretum Deus principalius importat. Sicut Pater, & Filius ſunt vnus, & idem ſpirator ab vnica, eademque ſpiratione actiua vtrique communi, & principalius importata à concreto ſpiratoris; ſicut inſuper *Deus*, & *homo* in Chriſto, quantumuis diſtinctis naturis conſtituti, ſunt vna, eademque perſona ab vnica, eademque perſonalitate verbi, quam perſona Chriſti principalius importat. Quid ſentiant alij circa concretum Dei eiuſque ſubſiſtentiã.

39. Contra, quia concretum Deus in tota ſua latitudine eſt ſingulis perſonis commune, vtpote, conſtitutum natura diuina in ſe ſubſiſtente, nulla intellecta diſtinctione, aut multiplicitate relationum, vt aiebat ſanctus Thomas ſupra. Vnde licet ab vnica Deitate abſtracta perſonæ omnes dici poſſint vnus, & idem Deus, ſicut Pater & Filius dicuntur vnus ſpirator ab vnica ſpiratione actiua vtrique communi, & ſicut homo, & Deus in Chriſto dicuntur vna & eadem perſona ab vnica, eademque perſonalitate verbi; non tamen omnes perſonæ dici poſſent vnus; idemque Deus ab vnica, eademque Deitate concreta, id eſt, in ſe ſubſiſtente, nulla intellecta multiplicate, aut diſtinctione relationum: ergo vt omnes perſonæ ita ſint Concretum Deus in tota ſua latitudine commune eſt omnibus perſonis.

vnus, idemque Deus, quæ eſt expreſſiſſima mens Diui Thomæ, admittenda eſt ſubſiſtentia abſoluta in Deo.

Natura diuina titulo radicis perſonalitatum ſupponenda eſt abſolutè ſubſiſtens.

40. Confirmatur tertiò ad hominem contra aduerſarios. Quia natura diuina in ſententia plurium eorum eſt radix, & principium virtuale omnium relationum: ergo ante omnes relationes ſupponenda eſt ſubſiſtens, & completa: non ſubſiſtentia relatiua, vt eſt certum: ergo abſoluta. Prior conſequentia probatur ad hominem contra aduerſarios contendentes naturam diuinam non poſſe eſſe radicem, aut principium virtuale ſuæ exiſtentiæ, quia natura quælibet ad operandum præſupponi debet ſubſiſtens: ergo cum natura diuina ſit connaturalis radix, & principium virtuale omnium relationum, ante illas præſupponenda eſt ſubſiſtens.

SECTIO IV.

Solvuntur obiectiones.

Sophronius Patriarcha, aliique Patres expoſiti.

41. Objicies primò, in ſexta Synodo actione 11. Sophronius Patriarcha Conſtantinopolitanus epiſt. profeſſ. fidei col. 3. (quæ recipitur ab eadem Synodo actione 13.) ait. *Neque ſecundum quod Trinitas vnus Deus agnoſcitur, & ſubſiſtentiæ tres, & tres Perſonæ, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus dicitur contractus, vel compoſitus, vel confuſus, & in vnam ſe colligens ſubſiſtentiam, in vnamque coercens non numerabilem Perſonam. Sabellianorum iſta & prauitas, in vnam ſubſtentiam tres confundere ſubſtitentias, & in vnam perſonam eaſdem tres conſpergens Perſonas.* In quibus Sophronius, approbante Concilio, reſpuit ſubſiſtentiam vnicam eadem cenſurâ, quâ damnat vnicam Perſonam. Vnde poſt pauca ſubiungit. *Vtrumque eſt impium tam ſingularitas circa ſubſiſtentiam, quam ternalitas in natura*: ergo in Deo non datur vna ſubſiſtentia ſingularis omnibus perſonis communis. *Reſpondeo*, ſermonem ibi non eſſe de ſubſiſtentia abſoluta, ſed de relatiuis, quas aſſerere vnicam tantum eſſe

ſubſi

ſubſiſtentiam, eadem cenſura damnatur, ac aſſerere, omnes perſonalitates vnicam tantum eſſe perſonam, & perſonas diuinas ſolis nominibus diſtingui, quæ erat Sabellianorum probitas. Similiter expendendi ſunt Patres vnicam ſubſiſtentiam communem refutantes.

42. Objicies ſecundò, ſuppoſitum, hypoſtaſis, perſona & ſubſiſtens pro eodem vſurpantur à Patribus: ſed non datur vnum ſuppoſitum, nec vna hypoſtaſis, aut perſona abſoluta: & aliæ relatiuæ: ergo neque vna ſubſiſtentia abſoluta, & aliæ relatiuæ. *Non datur vna perſona abſoluta: ergo neque ſubſiſtentia.*

43. Reſpondet primò Caietanus 3. part. quæſt. 2. art. 2. concedens ſemiſuppoſitum, aut ſemiperſonam abſolutam, hoc eſt imperfectam rationem ſuppoſiti, aut perſonæ, eo quod illi incommunicabilitas deficiat. Hæc autem doctrina communiter reprehenditur à Doctoribus. Hoc enim certum, conſonam non eſſe S. Thomæ ſect. ſuperiori hoc diſtinguenti ſubſiſtentiam, & perſonam, aut hypoſtaſim, quod iſta dicat incommunicabilitatem, non verò ſubſiſtentia, atque adeò vnde admittit ſubſiſtentiam abſolutam, inde manifeſtiſſime rejicit hypoſtaſim, aut perſonam abſolutam, & conſequenter ſemiperſonam. *Reſponſio Caietani ſemiperſonã abſolutam admittentis.*

44. Reſpondent alij ſecundò, ſubſiſtentiam ſimpliciter qua ratione vſurpatur à Patribus, ſupponere pro complemento incommunicabili, quo pacto idem valet ſubſiſtens, ac ſuppoſitum, hypoſtaſis, aut perſona. Hoc tamen non prohibet ſubſiſtentiam abſolutam, quæ tantum eſt ſubſiſtentia cum addito. Hæc tamen reſponſio non videtur omnino plena. Nam ſi non obſtante communi Patrum locutione, ſubſiſtentia cum addito, ſcilicet abſoluta, admitti poteſt: ergo etiam hypoſtaſis, & perſona cum addito, ſcilicet abſoluta, admitti poterit, & ſicut de ratione ſubſiſtentiæ cum addito, non eſt; eſſe incommunicabilem, neque erit de ratione hypoſtaſis, & perſonalitatis cum addito, ſcilicet abſolutæ. *Communis reſponſio Doctorum*

45. Reſpondeo, ergo negans maiorem; ſubſiſtentia enim ex ſancto Thoma ſupra adducto latius patet, quam hypoſtaſis, & perſona; eo quod illa de omnibus perſonis prædicari *Planior argumenti ſolutio.*

dicari poteſt ſingulariter, non minùs quam eſſentia, non verò hypoſtaſis, neque perſona; inde licet concedatur ſubſiſtentia abſoluta, admittenda non eſt hypoſtaſis, nec perſona abſoluta, vt dicemus ſect. 5.

Vltimus terminus non eſt de ratione omnis ſubſiſtentiæ.

46. Obijcies tertiò, ſubſiſtentia eſt vltimus terminus: ergo interminabilis vlterius: nihil autem abſolutum eſt in Deo vlterius interminabile, cum omne abſolutum per ſubſiſtentias relatiuas terminetur: ergo nihil abſolutum poterit eſſe formaliter ſubſiſtentia. *Reſpondeo* negans antecedens de omni ſubſiſtentia, de ratione enim ſubſiſtentiæ tantum eſt, complere naturam, conſtituendo cum illa concretum ſubſtantiuum. Cum autem Deus ſit concretum ſubſtantiuum commune omnibus perſonis, vt conſtat ex ſect. præcedenti, & vlterius per ſubſiſtentias relatiuas terminabile, inde ſubſtantia abſoluta, & vlterius terminabilis admittenda eſt in Deo, vt omnes ſint vnus idémque Deus iuxta ibidem tradita.

Ex ſubſiſtentia abſoluta, & relatiuis nihil impedit reſultare vnum per ſe.

47. Obijcies quarto, ſi Deitas ſubſiſteret per ſubſiſtentiam abſolutam eſſet per illam ſubſtantia completa: ergo non poſſet cum ſubſiſtentiis relatiuis conſtituere vnum per ſe, ſed per accidens, quod dici non poteſt. *Reſpondeo* conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Nam Deitas licet ſit completa per ſubſiſtentiam abſolutam, non tamen eſt vltimo completa, atque adeo poteſt per ſubſiſtentias relatiuas vlterius compleri, & cum illis vnum per ſe conſtituere. Sicut materia, licet compleatur per formam, poteſt vlterius compleri per ſubſiſtentiam, quia per formam non eſt vltimo completa.

48. Quod ſi inſtes, fieri inde, ſubſiſtentiam abſolutam compleri, & ſubſiſtere per relatiuam; atque adeo dari ſubſiſtentiam ſubſiſtentiæ, & infinitum abeundum. *Reſpondeo*, ſubſiſtentiam abſolutam compleri quidem, & ſubſiſtere per relatiuas, non tamen in eodem genere, ſcilicet abſoluto, qua ratione ſubſiſtentia abſoluta complet eſſentiam; ſed in diuerſo, ſcilicet relatiuo. Vnde nullus eſt proceſſus infinitus. Quod ſi iterum inſtes, non dari actionem actionis, neque vnionem vnionis: ergo neque ſubſiſten

ſiſtentiam ſubſiſtentiæ. *Reſpondeo* poſſibilem eſſe actionem actionis, & de facto dari vnionem vnionis, nam eductio vnionis humanæ eſt vnio ipſius vnionis: ergo his potius probaretur poſſibilis, & exiſtens ſubſiſtentia abſoluta, quam impoſſibilis.

49. Obijcies quintò, ſi daretur ſubſiſtentia abſoluta, relatiua eſſet ſuperflua; ergo non datur. Antecedens probatur, nam ſubſiſtentia relatiua neceſſaria tantum eſt, vt Perſona diuina ſit ſubſiſtens, & incommunicabilis alteri: id haberet, etiamſi relatio non eſſet ſubſiſtentia: ergo ſubſiſtentia relatiua ſuperflua eſt. Minor probatur, nam per ſubſiſtentiam abſolutam eſſet quælibet perſona ſubſiſtens, & per propriam relationem, etiam ſi ſubſiſtentia non eſſet, incommunicabilis eſſet alteri: ergo eſſet ſubſiſtens & incommunicabilis alteri. *Confirmatur*, quælibet ſubſiſtentia relatiua reddit naturam perfectè ſubſiſtentem, & completam: ergo ſuperflua erit alia ſubſiſtentia abſoluta, qua iterum compleatur, & ſubſiſtat.

Objectio: Si daretur ſubſiſtentia abſoluta, relatiua eſſet ſuperflua.

50. Reſpondeo negans antecedens, ſubſiſtentia enim relatiua neceſſaria eſt ad vltimo conſtituendum concretum Perſonæ, quod nec præſtare poteſt ſubſiſtentia abſoluta, nec præſtaret relatio, ſi ſubſiſtentia non eſſet. Ad confirmationem conceſſo antecedenti, neganda eſt conſequentia. Quia licet Paternitas reddat naturam diuinam perfectè ſubſiſtentem, non inde fit ſuperfluam eſſe Filiationem eadem perfectione naturam diuinam complentem; quia neceſſaria eſt ad aliud concretum ſubſtantiuum perſonale conſtituendum. Subſiſtentia autem abſoluta neceſſaria eſt ad concretum ſubſtantiuum *Deus* commune omnibus perſonis conſtituendum, quod nulla relatio præſtare poteſt, atque adeo ſuperflua non erit, etiamſi ſubſiſtentia relatiua naturam diuinam reddat perfectiſſimè ſubſiſtentem.

Manus, & neceſſitas ſubſiſtentiæ abſolutæ, & relatiuæ.

51. Obijcies ſextò, ſi daretur ſubſiſtentia abſoluta, maximè, vt omnes Perſonæ eſſent vnus, idemque Deus: ad id ſubſiſtentia abſoluta neceſſaria non eſt: ergo reijcienda. Major eſt vnicum fundamentum à nobis ſect. præcedenti

Objectio contra potiſſimũ noſtræ ſententiæ fundamentũ ejuſque ſolutio.

denti ſtabilitum. Minor probatur. Nam vt omnes Perſonæ ſint vnus, & idem Deus, ſatis eſt, vnam, & eandem Deitatem eſſe in omnibus, quamuis non ſit vna, & eadem ſubſiſtentia, ſed diuerſa: ergo Antecedens probatur. Nam concretum *Deus* principalius importat Deitatem, quam ſubſiſtentiam, ſicut concretum Perſonæ principalius importat Perſonalitatem, quam naturam: ergo ſicut homo, & Deus, quamtumuis naturis diſtinctis conſtituti, ſunt in Chriſto vna, eadémque Perſona, ab vnica perſonalitate verbi, quam concretum *Perſona* principalius importat, ita omnes diuinæ Perſonæ, quantumuis diſtinctis ſubſiſtentiis conſtitutæ, erunt vnus, idémque Deus, ab vnica, eadémque Deitate, quam concretum Deus principalius importat: ergo ad id ſubſiſtentia abſoluta ſuperflua erit.

52 Reſpondeo ex dictis ſect. præcedenti ſubſiſtentiam abſolutam neceſſariam non eſſe, vt omnes perſonæ ſint vnus, & idem Deus ab vnica Deitate abſoluta, ſed vt tales ſint ab vnica Deitate concreta, ſiue à concreto *Deus*, ſecundum totam ſuam latitudinem omnibus perſonis communi. Nam omnes ita eſſe vnum, eundemque Deum ſtabilitum eſt ex S. Thoma.

Recens obiectio proceſſum infinitum ſubſiſtentiarum intendens.

53. Objicies vltimò, Recentior doctus. Si daretur ſubſiſtentia abſoluta, procedendum eſſet in infinitas ſubſiſtentias abſolutas virtualiter diſtinctas, quarum vna eſſet alterius ſubſiſtentia, & altera iſtius, &c. id ſine dubio abſurdum eſt: ergo non datur. Ad ſequelæ probationem ponit, ſubſiſtentiam, quæ in eius ſententia eſt vltimus terminus præſupponens naturam, eſſe reflexiuam in naturam, ſeu attingere illam, non vtcumque, ſed vt præſuppoſitam ad ſubſiſtentiam. Quo poſito, ita probat ſequelam. Subſiſtentia abſoluta reddit realiter formaliter naturam ſubſiſtentem: ergo natura ſumpta realiter formaliter redditur ſubſiſtens per ſubſiſtentiam abſolutam. Patet conſequentia, nam ſi ob aliquam rationem, natura eo modo ſumpta non redderetur ſubſiſtens per ſubſiſtentiam abſolutam, maximè, quia alicui, quod eſt realiter formaliter

liter

Digitized by Google

liter natura, non conueniret reddi ſubſiſtens per ſubſiſtentiam abſolutam: id autem dici non poteſt: ergo. Minorem probat, quia omne prædicatum abſolutum, quod conuenit naturæ, ea ratione, qua ipſi conuenit, conuenit etiam realiter formaliter cuilibet prædicato, tam abſoluto, quam relatiuo, ſic quia natura diuina eſt intelligens, Paternitas realiter formaliter eſt intelligens: ergo quia virtualitatem naturæ reddi ſubſiſtentem per ſubſiſtentiam abſolutam, totum eſt quid abſolutum, debet realiter formaliter conuenire cuilibet prædicato Dei: ergo natura diuina ſumpta realiter formaliter redditur ſubſiſtens per ſubſiſtentiam abſolutam; atqui non poteſt ſubſiſtentia abſoluta ita reddere naturam ſubſiſtentem, quin aliquo modo, ſaltem virtualiter, tanquam vltimus terminus reflectat, ſeu attingat naturam ſumptam realiter formaliter: ergo cum ex parte naturæ ſic ſumptæ detur ſubſiſtentia abſoluta, debet ſubſiſtentia attingens naturam ſumptam realiter, attingere etiam ſubſiſtentiam abſolutam: ergo in ſubſiſtentia abſoluta debet dari aliquod prædicatum, quod per modum vnius virtualitatis reflectat ſupra ſubſiſtentiam abſolutam: ergo cum iſta reflexio ſit per modum vltimi termini, ſubſiſtentia erit: ergo concedenda eſſet vna virtualitas, quæ eſſet ſubſiſtentia alterius ſubſiſtentiæ, & ſic in infinitum, cum de qualibet idem procedat argumentum.

54. Hæc obiectio, ſui authoris verbis propoſita, licet ſpecioſa, non tamen videtur efficax. Inprimis baſis illius, & fundamentum, ſcilicet ſubſiſtentiam eſſe vltimum terminum naturam præſupponentem, negatur à nobis, quo totam argumenti machinam corruere, quis ambiget? Tota enim ſubſiſtentiarum diſtinctio in ea præſuppoſitione rei ſubſiſtentis à ſubſiſtentia nittebatur. In noſtra autem ſententia, ſubſiſtentia abſoluta non aliter reflectit, ſeu attingit naturam, quam in ſententia objicientis intellectio neceſſaria attingit, & reflectit in ſe ipſam. Sicut ergo ex reflexione intellectionis in ſe ipſam, non ſequitur proceſſus infinitus intellectionum in tua ſententia, ita *Baſis, & fundamentũ obiectionis dirutum.*

S 2 neque

neque ſubſiſtentiarum in noſtra ex reflexione ſubſiſtentiæ in naturam.

Ea baſi, & fundamẽto donatis aſſumptum, non probatur.

55. Deinde, ea baſi, & fundamento donatis, aſſumptum ſequelæ non probari, videtur clarum. Nam vel ſubſiſtentia relatiua reddit realiter formaliter naturam diuinam ſubſiſtentem, vel non? Si non ita reddit, cur ſubſiſtentia abſoluta ita denominare debet. Si reddit realiter formaliter naturam diuinam ſubſiſtentem? Rogo, an ex hoc tuo antecedenti bona ſit hæc conſequentia: ergo natura ſumpta realiter formaliter redditur ſubſiſtens per ſubſiſtentiam relatiuam. Si dicas bonam non eſſe, vnde hæc eadem conſequentia tua in ſubſiſtentia abſoluta ex eo antecedenti bona probabitur. Si dicas, quod neceſſe eſt bonam eſſe, ſtat tuum argumentum contra te in ſubſiſtentia relatiua. Nam ideo abſoluta reflectere debet in ſe ipſam, quia per modum vltimi termini reddit ſubſiſtentem naturam diuinam realiter formaliter ſumptam, qua ratione eſt ipſa ſubſiſtentia abſoluta, ſed natura diuina realiter formaliter ſumpta eſt ipſa ſubſiſtentia relatiua: ergo cum iſta denominet ſubſiſtentem naturam diuinam realiter formaliter ſumptam, reflectere debet in ſe ipſam per modum vltimi termini, non minus quam abſoluta: ergo in vtraque, vel in nulla, dari debet ſubſiſtentia in infinitum.

56. Confirmo, nam ſuppoſito argumentantis fundamento, quod ſcilicet ſubſiſtentia debeat præſupponere naturam, ſubſiſtentia abſoluta, ſi daretur, eſſet virtualitas à natura diſtincta, non minus quam relatiua: ergo non ſequeretur proceſſus infinitus, atque adeò ex hoc inconuenienti non bene probatur impoſſibilis ſubſiſtentia abſoluta. Conſequentia probatur, ideò in ſubſiſtentia relatiua non probatur per te proceſſus infinitus, quia licet denominet naturam ſubſiſtentem, non tamen denominat illam realiter formaliter ſumptam; ſed ſolam denominat ſubſiſtentem virtualitatem naturæ, idem autem præſtaret ſubſiſtentia abſoluta, ſi eſſet; cum non minus eſſet virtualitas à natura diuina diſtincta, quam relatiua: ergo non ſequeretur proceſſus infinitus; atque adeò

Digitized by Google

adeò ex hoc inconuenienti ſequendo, non probatur impoſſibilis ſubſiſtentia abſoluta; cum tale inconueniens non ſequatur in mea ſententia negante ſubſiſtentiam debere præſupponere naturam, nec in tua id affirmante: ergo in nulla.

57. Ad argumentum reſpondeo, ſubſiſtentiam abſolutam denominare virtualitatem naturæ realiter formaliter ſubſiſtentem, id eſt verè, & formaliter ſubſiſtentem, & non per æquiualentiam tantum; quod ſi ſubſiſtentia abſoluta indiſtincta virtualiter ſit à natura diuina, cenſeo etiam denominare ſe ipſam realiter formaliter ſubſiſtentem, non minus, quam naturam, quidquid ſit noſtro modo concipiendi. Quia ſubſiſtentia intrinſecè, & ex parte obiecti eſt ipſa natura, & natura ipſa ſubſiſtentia. Non ſecus, nec aliter, ac in communi ſententia in ſola actuali intellectione naturam diuinam conſtituente, intellectio actualis naturam, & ſe ipſam denominat realiter formaliter intelligentem, eo quod ipſa intellectio eſt natura, & ipſa natura eſt intellectio. Nec ex eo quod ſubſiſtentia abſoluta in ſe ipſam reflectat, inferri poteſt inter ſubſiſtentiam, & ſe ipſam diſtinctio vlla virtualis; quia ea reflexio non maiorem deſiderat diſtinctionem, quam reflexio diuinæ ſcientiæ neceſſariæ in ſe ipſam, quæ ſtat abſque vlla diſtione virtuali. Idemque eſt de reflexione amoris neceſſarij, vt oſtendi tract. de voluntate Dei diſp. 3. ſect. 1. Nam vt conſtat ex dictis ſectione præcedenti, de ratione non eſt ſupponere naturam, ſed cum illa concretum ſubſiſtentatiuum conſtituere. Satis conſtet præcedenti fundaméto.

SECTIO V.

Dubia aliquot circa ſubſiſtentiam abſolutam reſoluuntur.

58. DVbium primum, an naturæ diuinæ ſubſiſtentia abſoluta concedenda ſit. Reſpondeo affirmatiuè. Naturæ diuinæ ſubſiſtentia ab-

ſoluta concedenda. Ratio eſt, quia cuicumque perfectioni diuinæ ſubſiſtentia abſoluta concedatur, eſſentiæ, ſeu naturæ negari non poteſt, imò potiſſimo titulo illi concedenda, cum ſubſiſtentia ſit naturæ complementum. Quod ſi aliis perfectionibus concedatur, eo quod ſubſtantiæ ſint: ergo cum natura diuina ſubſtantia ſit, concedenda illi erit ſubſiſtentia abſoluta.

Attributis ſubſiſtentia abſoluta propria ipſorum minimè concedenda.

59. Dubium ſecundum, an attributis quatenus ab eſſentia diſtinctis concedenda ſit ſubſiſtentia abſoluta propria ipſorum. Affirmant Recentiores, nam ſubſiſtentia eſt complementum ſubſtantiæ; & attributa, quatenus ab eſſentia diſtincta propriam ſibi vendicant rationem ſubſtantiæ. Reſpondeo tamen negatiuè. Nam ſubſiſtentia non eſt complementum debitum rationi ſubſiſtentiæ, ſed ſoli naturæ ſubſtantiali, vnio enim hypoſtatica ſubſtantia eſt, & nulla gaudet ſubſiſtentia, aliter in Chriſto duplex eſſet, creata vna, & increata altera, vnde dixi in Metaphyſica vnioni inter materiam, & formam ſubſtantialem debitam non eſſe propriam ſubſiſtentiam, quantumuis ſubſtantialis ſit, eo quod natura non ſit, ſed vinculum naturarum. Attributa autem quatenus ab eſſentia diuina diſtincta, natura non ſunt: ergo neque debita erit ſubſiſtentia propria.

60. Objicies, attributa, quatenus diſtincta ab eſſentia, ſunt ſubſtantiæ completæ: ergo habent complementum, quo compleantur in ratione ſubſtantiæ: hoc autem eſt ſubſiſtentia: ergo. Antecedens probatur, quia attributa diuina non ſe habent tanquam rationes ſuperiores, aut inferiores contrahibiles, aut contractæ; ſed tanquam phyſicæ quædam entitates inter ſe, & ab eſſentia diſtinctæ: ergo ſicut aliis phyſicis entitatibus ſecum debetur complementum ſubſtantiale, ſi ſubſtantiæ ſint, & accidentale, ſi accidentia; ita etiam ſpeciale complementum ſubſtantiale debebitur attributis, quæ ſubſtantiæ ſunt. *Confirmatur*, quia non minus completa eſt diuina volitio, v. g. in ſuo eſſe ſubſtantiali, quam volitio creata in eſſe accidentali: volitioni autem creatæ debitum eſt proprium

comple

Digitized by Google

complementum accidentale, videlicet inhærentia: ergo & volitioni ſubſtantiali diuinæ proprium complementum ſubſtantiale, nempe ſubſiſtentia.

61. Reſpondeo attributa, diuina eſſe quidem ſubſtantias completas, non tamen complemento proprio, ſed complemento naturæ, quia licet in ſe ſint formaliter ſubſtantiæ, non tamen ſunt formaliter natura, cuius ſolius proprium eſt complementum ſubſtantiale. Ad probationem, conceſſo antecedenti, neganda eſt conſequentia; nam entitates creatæ ſunt formaliter natura, vnde quid mirum ſi debita ſit illis propria ſubſiſtentia; attributa verò diuina, quatenus ab eſſentia diſtincta, non ſunt formaliter natura; atque adeò non propria eſt ipſis debita ſubſiſtentia. Ad confirmationem dicimus volitionem diuinam neceſſariam non minus eſſe completam complemento ſubſtantiali, quam creatam accidentali, non tamen complemento proprio, ſed complemento naturæ.

Attributa licet ſubſtantiæ completæ ſint, non tamen propriam habẽt ſubſiſtentiã.

62. Inſtabis, omne accidens connaturaliter exiſtens habet proprium complementum, ſcilicet inhærentiam: ergo & omnis ſubſtantia proprium habebit complementum, ſcilicet ſubſiſtentiam: attributa autem, vt ab eſſentia diſtincta ſunt ſubſtantia connaturaliſſimè exiſtens: ergo proprio donanda ſunt ſubſiſtentiæ complemento; non enim videtur diſpar ratio, cur ſubſiſtentia non debeat eſſe omnis ſubſtantiæ complementum, ſicut inhærentia eſt omnis accidentis. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Diſparitas eſt, quia inhærentia eſt exiſtentia accidentis in ſubiecto, qualiter eſt omne accidens connaturaliter exiſtens; ſubſiſtentia verò in creatis non eſt productio connaturalis ſubſtantiæ, aliter productio vnionis hypoſtaticæ ſubſiſtentia eſſet; ſed productio connaturalis naturæ ſubſtantialis, cuius eſt proprium complementum ſubſiſtentia, cum qua perſonam, vel ſuppoſitum, aut concretum ſubſtantiuum conſtituit.

Soluitur inſtantia a cõplemento accidentis petita.

63. Dubium tertium, an ſubſiſtentia abſoluta diſtinguatur virtualiter à natura diuina. Reſpondeo negatiuè cum magno Soario lib. 4. de Trinitate c. 11. n. 3. & tom. 1. in

Subſiſtentia abſoluta nõ diſtinguitur virtualiter à natura diuina.

Digitized by Google

in 3. part. diſp. 11. ſect. 3. Ratio eſt, nam ſubſiſtentia abſoluta, & natura diuina nulla componunt prædicata realiter contradictoria, nec vna eſt principium alterius, in quo ſtat diſtinctio virtualis, vt conſtabit ſuo loco. Antecedens probatur, quia nulla prædicata competunt realiter naturæ diuinæ, quæ abſolutæ ſubſiſtentiæ non conueniant, hactenus enim aſſignata non ſunt; aliunde natura diuina non eſt principium virtuale ſubſiſtentiæ abſolutæ, cum nulla huius rei ſit neceſſitas, de ratione enim ſubſiſtentiæ non eſt eſſe à natura, tanquam à principio, non ſubſiſtentia creata non producitur à natura, ſed potius eſt naturæ productio; neque de ratione ſubſiſtentiæ eſt, eſſe naturæ productionem, vt patet in ſubſiſtentiis relatiuis; atque adeò nulla ſtat neceſſitas conſtituendi rationem principij & termini inter ſubſiſtentiam abſolutam, & naturam diuinam, & conſequenter nec diſtinctionem virtualem.

64. Nec dici poteſt, ſubſiſtentiam abſolutam, & naturam diſtingui virtualiter, non diſtinctione illa maxima componente, prædicata realiter contradictoria, aut rationem principij, aut termini, ſed altera minori ſolam diuerſitatem connotatorum, vel æquiualentiam entibus realiter diſtinctis exigente. Non inquam id dici poteſt, nam eam connotatorum diuerſitatem, aut æquiualentiam ſufficientem non eſſe diſtinctioni virtuali conſtabit expreſſo diſp. 7.

Subſiſtentia abſoluta, nec perſonalitas eſt, nec perſonam abſolutam, aut ſuppoſitum conſtituit

65. Dubium quartum, an ſubſiſtentia abſoluta conſtituat vnà cum natura perſonam, aut ſuppoſitum abſolutum, & commune. Caietanus 3. part. quæſt. 2. art. 2. exiſtimat ſubſiſtentiam abſolutam eſſe perſonalitatem abſolutam, & perſonam abſolutam conſtituere, quam tamen perſonam non vult eſſe plenam, & perfectam, ſed ſemiperſonam tantum, & incompletam.

66. Reſpondeo tamen, ſubſiſtentiam abſolutam perſonalitatem non eſſe, nec perſonam abſolutam, aut ſuppoſitum conſtituere. Hæc eſt communis ferè omnium Theologorum ſententia contra Caietanum. Probatur primò, ex S. Thoma diſt. 26. quæſt. 1. art. 1. ita ſcribente

Ad quartum dicendum eſt, quod perſona, vt dictum eſt, non diſtinguitur in diuinis ex parte naturæ, vel ex parte ipſius eſſe; ſed ſolum ex parte proprietatum, vnde illa nomina quæ dicuntur ſecundum reſpectum ad proprietatem pluraliter prædicantur ſicut hypoſtaſis, & perſona: ergo ex parte naturæ, ſeu eſſentiæ diuinæ non correſpondet perſona abſoluta. Nam ibi diſtinguit S. Doctor inter perſonam hypoſtaſim, & eſſentiam, ſeu naturam, & dum concedit naturam eſſe communem, idemque præſtat de ſubſiſtentia abſoluta; expreſsè negat perſonam, & hypoſtaſim eſſe communem, aut ſingulariter prædicari, ſicut eſſentia, & ſubſiſtentia abſoluta ſingulariter prædicantur: ergo ex mente S. Thomæ nulla ſtat perſona abſoluta.

66. Probatur ſecundò. Nam perſona abſoluta eſſet in Deo omnino otioſa, & fortè principiis fidei pernitioſa: ergo rejicienda eſt, & extirpanda. Antecedens probatur, quia perſona illa vnica abſoluta ad nullum alium effectum inſeruire poſſet; niſi vt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus eſſent vna perſona: id autem, omnino otioſum eſt, imò fidei principiis repugnans, docentibus non vnicam eſſe perſonam, ſed tres; & aliam eſſe perſonam Patris, aliam Filij, & aliam Spiritûs ſancti: ſubſiſtentia autem abſoluta neceſſaria eſt vt omnes tres perſonæ ſint vnus, idemque Deus concrete: ergo etiam admiſſa ſubſiſtentia nullum eſt, vel leue fundamentum, ad perſonam abſolutam admittendam. **Perſona abſoluta eſſet in Deo omnino otioſa.**

67. Tertiò, de ratione perſonalitatis eſt, eſſe ſubſiſtentiam indiuiduam, id eſt, eſſe ſubſiſtentiam incommunicabilem pluribus, ſiue diſtinctis: ergo implicat in terminis perſonalitas abſoluta. Patet conſequentia, nam perſonalitas abſoluta, hoc ipſo eſſet, & non eſſet communicabilis, eſſet quidem, quia omne abſolutum communicabile eſt omnibus perſonis; non eſſet, quia incommunicabilitas eſt de ratione perſonalitatis: ergo. *Confirmatur*, nam perſonalitas abſoluta conſtitueret perſonam virtualiter diſtinctam à Patre, Filio, & Spiritu ſancto: ergo conſtitueret quartam perſonam, ſicut relatio Spiratoris conſtituit **Implicat terminos perſonalitas abſoluta.**

Digitized by Google

quartam relationem, etiamſi à Paternitate, & Filiatione virtualiter tantum diſtinguatur.

68. Dices, incommunicabilitatem non eſſe de ratione perſonalitatis vt ſic, ſed de ratione tantum perſonalitatis relatiuæ ſicut non eſt de ratione ſubſiſtentiæ vt ſic, ſed de ratione tantum ſubſiſtentiæ relatiuæ. Sicut enim vltra ſubſiſtentias relatiuas admittitur à nobis abſoluta, cur etiam vltra perſonalitates relatiuas admittenda non erit abſoluta.

Incommunicabilitas eſt de ratione perſonalitatis.

69. Contra primò, quia de ratione perſonalitatis eſt, eſſe ſubſiſtentiam indiuiduam, id eſt, ſubſiſtentiam incommunicabilem, vt loquuntur omnes Patres, à quibus in intelligentia nominum ſpectantium ad fidei myſteria recedere non licet. De ratione autem ſubſiſtentiæ id non eſſe, non noſtra fulcimus authoritate, ſed grauium Theologorum conſenſu, & expreſſiſſima S. Thomæ Doctrina; non ergo idem ferendum eſt iudicium de ſubſiſtentia abſoluta, & perſonalitate, maximè cum vtriuſque non ſit eadem neceſſitas, vt vidimus. *Secundò*, quia ſi de ratione perſonalitatis non eſſet incommunicabilitas, relatio Spiratoris cum ſubſiſtentia relatiua ſit, & Patri, Filioque communis, perſonalitas eſſet etiam relatiua, vtrique communis; vnde non ſolum daretur perſona abſoluta omnibus communis, ſed etiam relatiua Patri, Filioque communis, quod nec Caietanus admittet, nec vllus alius.

70. Objicies, Deitas, vt eſt vna entitas abſoluta, eſt ſubſiſtentia completa: aliunde eſt incommunicabilis alieno ſuppoſito: ergo eſt perſona abſoluta. Patet conſequentia, quia ad perſonam aliud non exigitur, quam ſubſtantia completa incommunicabilis alteri. *Reſpondeo*, Deitatem, quatenus eſt vna entitas abſoluta, & à relationibus diſtincta, eſſe ſubſtantiam completam ſubſiſtentia abſoluta; & pluribus communi, non verò ſubſiſtentia incommunicabili pluribus, ſiue diſtinctis. Ad rationem autem perſonalitatis, non ſat eſt incommunicabilitas alieno ſuppoſito, quam ex ſuis prædicatis habet natura; ſed vlterius opus, eſt incommunicabilitas pluribus ſuppoſitis diſtinctis

diſtinctis, etiamſi propria ſint; ſubſiſtentia autem abſoluta pluribus diſtinctis incommunicabilis non eſt, & conſequenter neque perſonalitas.

71. Inſtabis, in creatis quælibet ſubſiſtentia naturæ rationalis eſt perſonalitas: ergo etiam in Deo: ergo ſubſiſtentia abſoluta perſonalitas erit abſoluta. *Reſpondeo* conceſſo antecedente, negans vtramque conſequentiam diſparitas eſt, quia in creatis nulla eſt ſubſiſtentia naturæ rationalis, quæ ſit communicabilis pluribus ſuppoſitis diſtinctis, inde quælibet perſonalitas eſt; in Deo autem ſubſiſtentia abſoluta eſt communicabilis pluribus ſuppoſitis diſtinctis, ideoque perſonalitas eſſe non poteſt.

DISPVTATIO IV.

Quo pacto ſit Deus ſubſtantia Spiritualis, viuens, & intelligens.

1. DEVM eſſe ſubſtantiam ſpiritualem, certum eſt fide ex illo Ioan. 4. *Spiritus eſt Deus.* Et ratio eſt, quia ſubſtantia ſpiritualis, vel eſt ſubſtantia indiuiſibilis in partes extenſionis, vel ſubſtantia natura ſua replicabilis: Deus autem indiuiſibilis eſt in partes extenſionis, vtpote compoſitionem arguentes; & natura ſua replicabilis in omni loco: ergo & ſubſtantia ſpiritualis. Deum inſuper viuentem, & intelligentem eſſe, veritas eſt etiam de fide. Prima pars exprimitur Daniel vltimo. *Dominum meum adoro, quia ipſe eſt Deus viuens.* Et Apoc. 5. *Adorauerunt viuentem in*

Deus ſubſtantia ſpiritualis eſt, & intelligẽs.

ſæcula ſæculorum. Secunda frequentiſſima eſt in ſacris litteris inferius ſubjiciendis, & vtriuſque ratio manifeſta. Nam Deus continere debet perfectiſſimum gradum entis, qualis eſt viuentium, & inter viuentia continere debet ſupremum, qualis eſt intelligentium. Difficultas ergo eſt circa modum quo huiuſmodi perfectiones competant Deo.

SECTIO I.

An ſit Deus viuens, & intelligens in actu primo, ſeu an ſit in Deo actus primus intelligendi.

Status controuerſiæ ponitur.

2. NOn differo nunc, an reſpectu intellectionis abſolutæ, tam liberæ, quam neceſſariæ detur in Deo actus primus intelligendi per modum principij productiui, aut receptiui actualis intellectionis; neque an talis actus primus ſit realis formalis, aut tantum virtualis, ſeu noſtro ſolo modo concipiendi diſtinctus ab actuali intellectione, hæc enim omnia futuris ſectionibus derimenda venient. Ab his ergo omnibus præſcindendo controuerſia nobis eſt, an ſicut in intelligente creato cum diſtinctione reali, non ſolum reperitur intellectio, ſeu expreſſio, aut perceptio obiecti, ſed etiam ſubſtantia intellectiua illius; ita in intelligente diuino cum identitate reali, non ſolum reperiatur actualis intellectio correſpondens intellectioni creatæ, ſed etiam ſubſtantia intellectiua, & perceptiua obiecti correſpondens actui primo intelligendi creato.

Sententiæ doctorum Scotus, P. Soarius. P. Arrubal.

3. Prior, & communis ſententia affirmat, dari in Deo actum primum intelligendi reſpectu intellectionis abſolutæ, tam liberæ, quam neceſſariæ, non enim hic agitur de intellectione notionali. Ita Scotus in 1. diſt. 2. quæſt. 7.

P. Soa

P. Soarius diſp. 3. metaph. ſect. 15. P. Arrubal 1. part. diſp. 28. cap. 5. P. Granadus, Molina, Torres, Vaſquez Floraluante, Portugal, & Machin, apud noſtrum Hemelman tom. 1. tit. 3. diſp. 1. P. Raynaudus in ſua Theologia naturali diſt. 8. quæſt. 1. P. Arriaga de ſcientia Dei diſp. 15. tota ſect. 3. P. Franciſcus de Lugo lib. 1. de Deo vno diſp. 16. cap. 4. P. Martinon 1. part. diſp. 3. num. 7. Henricus 1. parte ſummæ art. 36. Durandus in 1. diſt. 35. quæſt. 1. num. 8. Alenſis 1. part. quæſt. 19. num. 1. Auerſa hic quæſt. 14. ſect. 2. *Poſterior ſententia* negat. Ita P. Herice diſp. 2. de Scientia Dei cap. 3. Secutus Aureolum in 1. diſt. 35. art. 3. & Gabrielem ibidem dubio primo. Eandem ſententiam tenent. P. Hemelman tom. 1. in primam partem tit. 3. diſp. 1. cap. 5. P. Ribas de Scientia Dei diſp. 1. cap. 2. & 3. P. Ribadinera ibidem diſp. 2. cap. 7. & alij Recentiores.

P. Granadus. P. Molina. P. Torres. P. Vaſquez. P. Raynaud. P. Arriaga. P. F. de Lugo P. Martinon. Henricus. Durandus. Alenſis. Auerſa. P. Herice. Aureolus. Gabriel P. Hemelm. P. Ribas.

4. Aſſerendum eſt cum priori ſententia, dari in Deo actum primum intelligendi reſpectu intellectionis abſolutæ tam liberæ quam neceſſariæ. Aſſertum ſuadetur primò ex Concilio Rhemenſi ſub Eugenio Papa III. contra Gilbertum Porretanum Pictauienſe Epiſcopum, vbi innuitur, in Deo dari cum identitate reali, id quod eſt ſapiens & id quo eſt ſapiens: ergo in Deo non ſolum admittenda eſt actualis intellectio, quæ eſt ſapiens, & intelligens vt quo; ſed etiam capacitas intelligendi, quæ ſit ſapiens, vt quod; & conſequenter actus primus intelligendi in ea capacitate conſiſtens. Cum enim Gilbertus diceret inter alia, Deum eſſe ſapientem, non verò ſapientiam, quibus manifeſtiſſimè conſtituebat in Deo actum primum intelligendi ab actuali intellectione realiter diſtinctum; firmatum eſt à Patribus Prouinciarum contra illum, Deum, *non niſi ea ſapientia, quæ eſt ipſe Deus, ſapientem eſſe.* Quibus non excluditur à Patribus actus primus intelligendi, ſed ſola diſtinctio realis illius ab actu ſecundo. Cuius rei meminit S. Bernardus ſerm. 80. in cantica acriter exprobans Gilberti errores. *Confirmatur.* Nam ex illo Prophetæ Pſalm. 93. *Qui plantauit aurem non audiet, aut*

Datur actus primus intelligendi in Deo.

qui finxit oculum non conſiderat. Inferunt communiter Theologi, eſſe in Deo cognitionem, eo quod illam nobis impertitus eſt: ergo etiam erit in Deo actus primus intelligendi, quem nobis largitus eſt. Imo potiſſimum exprimitur eo teſtimonio, vbi non actus ſecundus creatus, ſed primus memoratur à Propheta nominibus auris, & oculi; ac ſi diceret, qui mentis aurem plantauit, & oculum finxit, ſimilibus perfectionibus carebit.

Secunda probatio ex Patribus. Irenæus. Cyrillus Alex. Fulgentius. Thomas.

5. Secundò probatur ex Patribus concedentibus Deo intellectum, ſiue mentem Irenæus lib. 2. aduerſus hæreſes. cap. 48. *Deus totus exiſtens mens, & totus exiſtens logos.* Cyrillus Alexandrinus lib. 1. in Ioan. cap. 5. *Filius appellatur verbum, ac ſapientia, quoniam ex intellectu immediatè, atque indiuiſibiliter eſt:* Et iterum, *mens enim & intellectus in verbo.* Fulgentius lib. 3. ad Monimum cap. 7. *ſic eſt verbum apud Deum, ſicut eſt in mente verbum.* S. Thomas 1. part. quæſt. 19. articulo 1. corpore. *Reſpondeo dicendum, in Deo eſſe voluntatem, ſicut & in eo eſt intellectus: voluntas enim intellectum conſequitur.* Et infra, *vnde in quolibet habente intellectum eſt voluntas, ſicut in quolibet habente ſenſum eſt appetitus animalis, & ſic oportet eſſe in Deo voluntatem, cum ſit in eo intellectus.* Intellectus autem expreſſius denotat actum primum intelligendi, quam actualem intellectionem, cum ſit ratio conueniendi cum intellectu, & non cum intellectione creata: ergo.

Tertia probatio, quia à Deo & creatura præſcindi poteſt ratio ſubſtantiæ intellectiuæ.

6. Tertiò ratione probatur: Nam à Deo, & Angelo poteſt præſcindi ratio intelligentis: huiuſmodi autem conceptus, ita proprius eſt actus primi creati, vt actui ſecundo nulla ratione competat: ergo datur in Deo conceptus intelligentis ita proprius actus primi creati, vt actui ſecundo nulla ratione competat. Nec dicas à Deo, & Angelo præſcindi ſolum poſſe conceptum intelligentis communem intelligenti vt quo, & vt quod, qui conceptus communis eſt, tam actui primo intelligendi creato, quam ſecundo, cum intellectio creata ſit intelligens vt quo. Non inquam id dicas, nam à Deo, & Angelo præſcindi poteſt ratio ſubſtantiæ intelligentis, qui conceptus ita proprius

ita

ita eſt actus primi creati, vt actui ſecundo, vtpote pure accidentali, conuenire non poſſit: ergo ſtat in Deo conceptus ita proprius actus primi, qui actui ſecundo nullatenus communis eſt.

7. Quartò, intellectio creata non continet integram, & adæquatam perfectionem generis intelligentis: ergo ſi intelligens diuinam ſolam diceret perfectionem actualis intellectionis, & non actum primum intelligendi, non diceret integram, & adæquatam perfectionem generis intelligentis. Antecedens probatur; nam differentia, per quam ſubſtantia creata contrahitur ad intellectiuum, eſt perfectio generis intelligentis, vt eſt certum: cognitio autem creata, non dicit eam differentiam, cum ab illa realiter diſtinguatur: ergo nec dicit integram, & adæquatam differentiam generis intelligentis. *Confirmatur*, nam in creatis potiſſima perfectio generis intelligendi poſita non eſt in actuali intellectione, ſed in actu primo intelligendi: ergo ſi iſte Deo negaretur, potiſſima perfectio generis intelligendi extirparetur ab illo.

Quarta, quia actus primus intelligendi eſt perfectio generis intellectiui.

8. Dices, differentiam, per quam ſubſtantia creata contrahitur ad intellectiuum, eſſe quidem perfectionem generis intelligentis, ſed mixtam imperfectionibus potentialitatis, atque adeò exterminandam à Deo, vt eius actualis intellectio ſit actus puriſſimus nulli potentialitati ſubiectus.

9. Contra *primò*; nam etiam intellectio creata permixta eſt imperfectionibus formæ, & tamen quia perfectio eſt generis intelligentis, conceditur Deo actualis intellectio, expulſis imperfectionibus creatis: ergo cum actus primus intelligendi creatus ſit perfectio generis intelligentis, concedendus Deo erit præciſis imperfectionibus creatis. *Secundò*, quia in Deo datur actus primus intelligendi reſpectu veritatis contingentis: ergo iſte nullam dicit in Deo imperfectionem, atque adeò etiam reſpectu veritatis neceſſariæ concedendus Deo erit. Antecedens probatur, nam capacitas intelligendi libera, eſt perfectio Deo neceſſaria, actualis verò intellectio contin-

Effugium quod tentari poſſet, infringitur.

gens

gens: ergo capacitas intelligendi obiecta libera non poteſt eſſe actus ſecundus, cum iſte ſit contingens: ergo erit actus primus reſpectu intellectionis liberæ. *Tertiò*, in Deo datur actus primus volendi, non ſolum reſpectu volitionis liberæ, ſed etiam neceſſariæ, ſiue in eſſentia diuina, vt volunt aliqui, conſiſtat, ſiue in voluntate ab illa diſtincta, vt tenent alij: ergo concedendus etiam eſt actus primus intelligendi per intellectionem neceſſariam, ſiue virtualiter ſiue logicè tantum diſtinctus, de quo modo non diſputo.

Quinta probatio ex diuino ſubſiſtente, & ſubſiſtentia.

10. *Quintò*, in ſubſiſtente diuino non ſolum datur conceptus ſubſiſtentiæ correſpondens ſubſiſtentiæ creatæ, & non conueniens naturæ; ſed etiam conceptus ſubſiſtentis vt quod, correſpondens naturæ creatæ, & nulla ratione conueniens ſubſiſtētię: ergo pariter in intelligente diuino, non ſolum dabitur conceptus intellectionis correſpondēs intellectioni creatę, & non conueniens intellectui ſed etiā cōceptus intelligentis vt quod, correſpondens intellectiuo creato, & non conueniēs intellectioni. Probatur cōſequentia, ideò in Deo, vltra ſubſiſtentiam, conceditur ſubſiſtens vt quod, quia vtrumque eſt de gradu integro, & completo ſubſtantiæ; qui gradus perfectus eſt: ſimiliter autem tam intellectio, quam intelligens vt quod, ſunt de gradu intelligendi integro, & perfecto, qui gradus perfectiſſimus eſt: ergo vtrumque Deo concedendum erit.

Sexta, quia intelligens v quod cæteris paribus maior eſt perfectio, quam intellectio.

11. Sextò, intelligens vt quod, cæteris paribus, perfectius eſt actuali intellectione, vel ſaltem æqualis perfectionis cum illa: ergo conceſſa Deo intellectione actuali, nullum ſtat fundamentum ad actum primum intelligendi negandum. Antecedens probatur: nam intellectus accidentalis perfectior eſt intellectione accidentali: ergo & intellectus ſubſtantialis perfectior erit intellectione ſubſtantiali, & intellectus ſimpliciter infinitus perfectior erit intellectione ſimpliciter infinita, vel ſaltem æqualis erit perfectionis cum illa.

12. Dices primò, intellectum accidentalem eſſe quidem perfectiorem ſua intellectione; quia nulla intellectio accidenta

Digitized by Google

dentalis continet extenſionem intellectus; iſte enim extenditur ad omne cognoſcibile; intellectio verò ad vnum vel ad alterum tantum; intellectio autem diuina extenditur ad omne cognoſcibile, ideoque maiorem arguit perfectionem, quam intellectus.

13. Contra *primò*, quia intellectus accidentalis non ſolum eſt perfectior vna, vel altera intellectione accidentali, ſed etiam omni intellectione ipſi poſſibili, potentia autem accidentalis intellectiua non habet maiorem extenſionem, quam cumulus omnis intellectionis accidentalis: ergo licet potentia intellectiua diuina non contineat maiorem extenſionem, quam intellectio, erit illa perfectior, vel ſaltem æqualis perfectionis quod ſufficit argumentationi noſtræ. *Secundò*, quia ſicut potentia intellectiua accidentalis maiorem habet extenſionem, quam vna, vel altera intellectio hominis, vel leonis; ita potentia intellectiua diuina maiorem habet extenſionem, quam vna, vel altera intellectio diuina hominis, vel leonis; & ſicut potentia intellectiua accidentalis æqualem habet extenſionem cum omni intellectione accidentali; ita potentia intellectiua diuina æqualem haberet extenſionem cum omni intellectione diuina: ergo ſicut potentia intellectiua accidentalis non ſolum eſt perfectior vna vel altera cognitione hominis, vel leonis, ſed etiam cumulo omnis intellectionis, ita potentia intellectiua ſubſtantialis diuina, non ſolum erit perfectior vna, vel altera intellectione ſubſtantiali diuina hominis, vel leonis, ſed cumulo omnis intellectionis; vel ſaltem æqualis erit perfectionis. *Tertiò*, poſſibilis eſt potentia intellectiua per vnicam tantum intellectionem, & vnius tantum obiecti perceptiua, in ea autem tanta eſſet extenſio intellectionis, quanta potentiæ; & tamen potentia eſſet perfectior intellectione: ergo licet intellectio diuina tantam contineat extenſionem, quantam potentia intellectiua, ſufficiens non eſt fundamentum ad negandam potentiæ intellectiuæ maiorem, vel æqualem perfectionem.

14. Dices ſecundò, potentiam intellectiuam, cæteris

V paribus

Digitized by Google

paribus, æqualem eſſe perfectionem cum intellectione, cæterum implicare in Deo, quia derogat perfectioni intellectionis, extrahendo illam à ratione actus puriſſimi.

Reſponſio actus puriſſimi librata.

15. Contra tamen primò; nam ſi ſemel ſtatuatur, potentiam intellectiuam æqualem eſſe perfectionem cum actuali intellectione, attendendum non eſt, vtrum deroget perfectioni formali ſui actûs, nec inde Deo negari poteſt, vt fatentur aduerſarij, in conceptu ſubſtantiæ, & ſubſiſtentiæ. Etenim, quia melius eſt Deo integrum ſubſtantiæ genus continere, quam partem, conceditur illi non ſolum ſubſiſtentia, ſed etiam ratio ſubſtantiæ ſubſiſtentis vt quod, quia vterque conceptus eſt de integritate ſubſtantiæ: nec obſtat, quod conceptus ſubſtantiæ ſit actus primus reſpectu ſubſiſtentiæ, & deroget perfectioni actus puriſſimi formalis, qualis eſſet ſubſiſtentia, ſi nullum ſupponeret actum primum ſui: melius autem eſt Deo habere integrum genus intelligendi, quam partem; ergo melius illi erit eſſe ſimul intelligentem, vt quo, & vt quod; quam eſſe tantum intelligentem, vt quo: ergo licet potentia intelligendi deroget perfectioni formali actus puriſſimi erit Deo concedenda.

Qualem potent â actus puriſſimus excludere debeat.

16. Secundò, quia noſtra argumenta contendunt, nullam eſſe imperfectionem reſpectu Dei, quod intellectio neceſſaria non ſit actus formaliter puriſſimus, quatenus iſte excludit omnimodam potentiam intelligendi, ſed quatenus tantum excludit potentiam realem formalem; ſic eſſentia diuina, citra omnem imperfectionem, dicitur attributorum, relationumque radix, & apud aduerſarios eſt actus primus reſpectu intellectionis liberæ, & iſta actus ſecundus: ergo ſicut de ratione intellectionis diuinæ liberæ non eſt, eſſe actum formaliter puriſſimum, neque erit de ratione intellectionis neceſſariæ.

17. Tertiò, quia potentia generatiua Patris nihil derogat perfectioni, & puritati Filiationis idem eſt de potentia ſpiratiua Patris, & Filij reſpectu Spiritûs ſancti: ergo neque potentia intellectiua derogaret puritati, & perfectioni intellectionis, etenim ſicut Filiatio eſt actus ſecundus

dus formalis realis potentiæ generatiuæ, ita intellectio eſſet actus ſecundus virtualis, aut per rationem potentiæ intellectiuæ; cur ergo Filiatio ſtabit puriſſima, & perfectiſſima, quantumuis ſupponat potentiam generatiuam, & non ſtabit intellectio quantumuis ſupponeret potentiam intellectiuam.

Potentia intellectiua non eſſet pura radix intellectionis diuinæ.

18. Vltimò probatur concluſio, concuſſo aliquorum fundamento. Si Deo repugnaret actus primus, ſeu potentia intelligendi, maximè, quia eſſet pura radix intellectionis nullam dicens perfectionem formalem: id falſum eſt: ergo &c. Minor probatur quia pura radix tantum dicit vim ſui termini productiuam: potentia autem intellectiua, non tantum id dicit: ergo neque erit pura radix. Minor probatur, tum quia poteſt reperiri virtus productiua intellectionis abſque potentia intelligendi per illam, vt patet in lumine gloriæ, & habitibus infuſis habentibus vim productiuam viſionis beatæ, & actuum ſupernaturalium abſque vlla potentia intelligendi; tum etiam, quia, Deus non habet virtutem producendi cognitionem creatam, quin habeat capacitatem intelligendi per illam: ergo potentia intellectiua ſpeciale continet prædicatum præter vim intellectionis productiuam. Confirmatur *primò*, ſi in Deo eſſet potentia intelligendi, ea eſſet perfectio formalis: ergo non ideò neganda, quia eſſet pura radix nullam dicens perfectionem formalem. Antecedens probatur, potentia intelligendi in Angelo, & homine perfectio formalis eſt, non minus quam intellectio: ergo etiam in Deo. *Secundò*, quia principium connaturale ſubſiſtentiæ, ideò non eſt pura radix, quia eſſe principium ſubſiſtentiæ, vel poſſe ſubſiſtere, dicit eſſe ſubſtantiam, eſſe autem principium intellectionis, ſeu poſſe intelligere, dicit eſſe ſubſtantiam intellectiuam: ergo non erit pura radix, ſed perfectio formalis.

Actus primus volendi concedẽdus Deo.

19. Ex dictis collige, admittendum eſſe in Deo actum primum volendi, ſeu volitiuum radicale. Hæc aſſertio eiſdem argumentis, quibus præcedens, firmanda eſt, &

ex profeſſo à nobis ſtabilita fuit tract. de voluntate diſp. 1. ſect. 2.

SECTIO II.

An actus primus intelligendi diuinus ſit realis formalis.

Placita doctorum. Albiz. Aureolus. Scotus. Durandus. Alenſis. P. Granadus. P. Alarcon.

20. HÆc controuerſia agitatur inter Doctores admittentes in Deo actum primum intelligendi, & ex ſuppoſitione illius. *Prior* ergo ſententia negat actum primum intelligendi diuinum eſſe realem formalem reſpectu intellectionis abſolutæ. Ita Albiz, Aureolus & alij, quos citat, & ſequitur P. Hemelman tom. 1. tit. 3. diſp 1. cap. 3. *Poſterior* ſententia affirmat, quæ tamen diuerſimodè defenditur. Nam Scotus in 1. diſt. 2. quæſt. 7. ſua diſtinctione reali formali admittit realem formalem productionem intellectionis abſolutæ à potentia intelligendi. Ab Scoto vix diſtant Durandus in 1. diſt. 35. quæſt. 1. num 8. & Alenſis 1. part. quæſt. 20. P. vero Granadus 1. part. controu. 7. tract. 1. diſp. 1. cap. 1. P. Alarcon tract. 2. diſp. 1. cap. 1. & alij docent; ad actum primum realem formalem neceſſariam non eſſe rationem principij realis formalis, ſed ſufficere capacitatem realem formalem, vt Deus vnione perfectiſſima identitatis per intellectionem denominetur intellegens vt quod.

21. Ab his ſententiis iudico maiori ex parte de voce potius, quam de re contendi, excepto illo Scoti fundamento diſtinctionis realis formalis ex natura rei, conſimiliſque productionis inter potentiam intellectiuam, & actualem intellectionem abſolutam. Huiuſmodi enim diſtinctionem, & productionem, niſi in virtualem coincidat, nullam eſſe inter prædicata abſoluta Dei mihi compertum eſt. Vt clarius tamen conſtet diſſidium illud nomini eſſe, vtriuſque ſententiæ fundamenta producemus, vnde apparebit, quid vnaquæque ſententia actui primo intelligendi concedat, quidque neget.

Digitized by Google

22. Doctores ergo negantes in Deo, reſpectu intellectionis abſolutæ, actum primum realem formalem intelligendi; hoc trahuntur fundamento. Nam de ratione actus primi realis eſt, eſſe principium reale formale actus ſecundi, ſicut de ratione actus primi realis virtualis eſt, eſſe principium virtuale actus ſecundi: reſpectu autem intellectionis abſolutæ implicat principium reale formale, cum hoc non ſtet abſque diſtinctione reali formali à termino: ergo & actus primus realis formalis. Confirmant, nam ſi intellectio eſſet realiter formaliter actus ſecundus, deberet eſſe realiter formaliter ab actu primo, cum actus ſecundus, modo quo talis eſt, debeat eſſe ab actu primo illique oppoſitus: id autem implicat, vtpotè diſtinctionem realem formalem inuoluens, eo quod nulla res poſſit eſſe connaturale principium ſui ipſius, quidquid ſit de obedientali, vnde nos tractatu de Trinitate, principium, quo proximum realiter productiuum diximus non poſſe in abſoluto conſiſtere, ſed in ſolo relatiuo perſonæ producentis, quia hoc ſolum diſtinctum realiter eſt à termino producto: ergo. Fundamentũ ſententiæ negantis actum primum realem formalem intelligendi in Deo.

23. Doctores verò affirmantes in Deo, reſpectu intellectionis abſolutæ, actum primum realem formalem intelligendi potiſſimè mouentur, quia Deus verè propriè, & realiter formaliter intelligit per intellectionem abſolutam, quantumuis realiter formaliter improductam & indiſtinctam: ergo verè propriè, & realiter formaliter eſt potens intelligere; nam qui actu intelligit potens eſt intelligere, cum ab actu ad potentiam legitima ſit illatio: ergo verè propriè, & realiter formaliter habet Deus potentiam intelligendi per intellectionem, quantumuis realiter indiſtinctam, & improductam; nam qui potens eſt aliquid præſtare, eſt habens potentiam ad præſtandum illud: potentia autem intelligendi per intellectionem, & actus primus intelligendi apud admittentes illum, verba ſunt tantum diuerſa: ergo cum ſit in Deo verè propriè, realiter formaliter potentia intelligendi, quoque erit verè propriè, & realiter formaliter actus primus intelligendi. Fundamentum ſententiæ affirmantis.

Digitized by Google

24. Ex his fundamentis ſatis apparet non idem intelligi ab vtriuſque ſententiæ Doctoribus nomine actus primi realis formalis; nam negantes intelligunt principium realiter formaliter intellectionis productiuum, qualis actus primus non concluditur ab affirmantibus; affirmantes vero intelligunt potentiam realiter formaliter intelligendi, per intellectionem quantumuis realiter improductam, & indiſtinctam, quam non crediderim à negantibus expungi. Tota ergo lis conſiſtet in intelligentia nominis actus primi, an videlicet intelligendum ſit principium reale formale actus ſecundi, an verò capacitas, ſeu potentia intelligendi abſque tali ratione principij, idcirco.

Qua ratione negandus in Deo actus primus intelligendi realis formalis.

25. Cenſeo primò, nullum dari in Deo actum primum realem formalem intelligendi ſumptum pro principio realiter formaliter productiuo actus ſecundi. Ratio eſt, quia connaturaliter idem non poteſt eſſe principium reale formale ſui ipſius, ſed neceſſario debet eſſe principium termini realiter formaliter diſtincti, vt multis ſtabiliuimus tract. de Trinitate diſp. 6. ſect. 1. inter prædicata autem abſoluta qualia ſunt actus primus intelligendi, & actualis intellectio, nulla diſtinctio realis formalis poteſt conſiſtere: ergo nec ratio principij realis formalis. Idem firmari poteſt ex principio virtuali, quod neceſſariò debet eſſe termini virtualiter diſtincti.

Quo pacto admittẽdus.

26. Cenſeo ſecundò, admittendum eſſe in Deo actum primum realem formalem intelligendi ſumptum pro potentia intelligendi per intellectionem, quantumuis realiter indiſtinctam, & improductam. Ratio eſt, quam pro doctoribus affirmantibus expoſuimus ſupra. Nam huiuſmodi actus primus non ſumit denominationem realis formalis à productione actus ſecundi, ſed à capacitate quam habet, vt ab actu ſecundo reddatur realiter formaliter intelligens. Quod ſi dicas hoc pacto admittendum eſſe in Deo actum primum realem formalem ſubſiſtendi per ſubſiſtentiam abſolutam, quantumuis realiter, & virtualiter diſtinctam à natura, quia iſta per illam denominatur realiter formaliter ſubſiſtens. Reſpondeo id

id verum quidem eſſe, nec vllum continens abſurdum. Vnde actus primus intelligendi etiamſi ſolo noſtro modo concipiendi ab actu ſecundo diſtingueretur, adhuc rationem actus primi realis formalis contineret.

SECTIO III.

An actus primus intelligendi ſit virtualiter diſtinctus ab actuali intellectione, vel ſolo noſtro modo concipiendi.

27. PRior ſententia docet eſſe virtualiter diſtinctum. Ita Pater Vaſquez, P. Molina, P. Granadus, P. Turrianus, & alij citati à noſtro Hemelman tom. 1. tit. 3. diſp. 1. Inſuper P. Arrubal tom. 1. in 1. part. diſp. 28. P. Raynaudus ſua Theologia naturali diſt. 8. quæſt. 1. num. 5. Auerſa hic quæſt. 14. ſect. 2. *Poſterior ſententia* tenet, actum primum intelligendi tantum noſtro modo concipiendi diſtingui ab actuali intellectione neceſſaria; à libera verò virtualiter. Ita P. Arriaga diſp. 15. ſect. 3. ſubſect. 5. & multi Recentiores cum ipſo. Sententiæ Doctorum, P. Vaſquez. P. Molina. P. Granadus. P. Torres. P. Arrubal. P. Raynaud. P. Arriaga.

28. Aſſero primò, actum primum intelligendi diſtingui virtualiter ab intellectione libera. Concluſio hæc facilè probatur. Nam actus primus, & ſcientia libera fundant prædicata realiter contradictoria, ſcilicet, potuiſſe non eſſe realiter in Deo, quod non fundat actus primus intelligendi, vtpote omnino Deo neceſſarius, quod tractatu de voluntate agentes de conſtitutiuo actus liberi fuſius proſequuti ſumus; ibi enim magna illa difficultas, quomodo actus diuinus liber potuerit in Deo realiter non eſſe, cum tamen idem ſit realiter adæquatè cum ſolo ipſo, declarata à nobis eſt interuentu diſtinctionis virtualis prædicata realiter contradictoria componentis; quod idem de ſcientia libera tuendum eſt. Actus primus intelligendi diſtinctus virtualiter ab intellectione libera.

29. Aſſero ſecundò, actum primum intelligendi diſtingui

Virtualiter etiam diſtinctus ab intellectione neceſſaria.

gui etiam virtualiter ab intellectione neceſſaria. Probatur, nam intellectio diuina neceſſaria eſt actio, ſeu operatio potentiæ intellectiuæ: ergo eſt à potentia intellectiua operante: non operante realiter formaliter, cum id abſque diſtinctione reali formali conſiſtere non poſſit: ergo operante realiter virtualiter. Quod autem eſt à principio realiter virtualiter operante, diſtinguitur virtualiter ab illo: ergo & intellectio neceſſaria à potentia intellectiua. Primum Antecedens probatur primò (reliqua enim ex terminis nota ſunt, cum idem non poſſit eſſe principium ſui ipſius) Nam ſexta Synodus generalis actione 18. ſtatuit volitionem diuinam, præſcindendo à libera, & neceſſaria, operationem eſſe diuinæ voluntatis, vt ex profeſſo attingimus tract. de voluntate diſp. 1. ſect. 2. ergo etiam intellectio diuina præſcindendo, à libera & neceſſaria, operatio erit intellectus diuini.

Sexta Synodus generalis.

S.Thomas.

30. Et ſanctus Thomas 1. part. quæſt. 27. art. 5. corpore diſputans vtrum ſint plures proceſſiones in diuinis, quam duæ? rem dirimit his verbis. *Reſpondeo dicendum quod proceſſiones in diuinis accipi non poſſunt niſi ſecundum actiones, quæ in agente manent. Huiuſmodi autem actiones in natura intellectuali, & diuina, non ſunt niſi duæ ſcilicet, intelligere, & velle.* Sermonem autem ibi eſſe de intellectione, & volitione neceſſaria, certum eſt, cum per illas, & fortè ſolas, ſint diuinæ proceſſiones; vtrumque autem vocat S. Thomas actionem, ſeu operationem manentem in agente, id eſt, in ſuo principio: ergo intellectio neceſſaria eſt operatio potentiæ intellectiuæ, & hoc illius principium. Vrgentiora habet S. Thomas, eadem prima parte, quæſt. 14. ita ſcribens. *Poſt conſiderationem eorum, quæ ad diuinam ſubſtantiam pertinent, reſtat conſiderandum de his, quæ pertinent ad operationem ipſius Et quia operatio quædam eſt quæ manet in operante, quædam verò quæ procedit in exteriorem effectum, primo agemus de ſcientia, & voluntate (nam intelligere in intelligente eſt, & velle in volente)* ibi autem ſermonem eſſe de omni ſcientia, etiam neceſſaria, indubitatum eſt, cum de iſta potiſſimum diſputet in ſequentibus; eodemque modo

de

de intellectione, & volitione loquatur, & volitione etiam neceſſariam comprehendat, id quod S. Doctor clariſſimè explicat art. 4. loquens enim de intellectione, quæ eſt Dei eſſentia, nempe phyſica, qualis non eſt ſcientia libera; ſed ſola neceſſaria ait. ***Ad primum ergo dicendum, quod intelligere non eſt operatio exiens ab ipſo operante ſed manens in ipſo***: ergo intellectio neceſſaria eſt operatio à diuina eſſentia operante; qui termini gratis à Recentioribus ad operationem pure grammaticalem referuntur, cum phyſicæ potius proprij ſint, ſcilicet, actio, operatio manens in operante, in agente, & manere non ſit purè grammatialiter, ſed phyſicè per identitatem realem.

31. Secundò idem antecedens ratione probatur, quia actus vitalis eſt perfectio ab intrinſeco, id eſt, manens in eodem principio à quo fluit; vt explicant communiter omnes: intellectio autem diuina neceſſaria eſt perfectiſſimus actus vitalis: ergo eſt ab intellectu diuino, in quo manet, tanquam à principio. Nec placent Recentiores reſpondentes, de ratione actus vitalis diuini non eſſe, quod ſit ab intrinſeco poſitiuè, ſed tantum negatiuè, id eſt, quod non ſit ab extrinſeco principio. Non inquam placent: Tum quia omnipotentia, formaliter vt talis, non poteſt eſſe ab extrinſeco principio, nec tamen eſt formaliter actus vitalis: ergo ad actũ vitalem diuinum, non ſat eſt, quod ſit perfectio ab intrinſeco negatiuè. Tum etiam, quia modo quo actus eſt vitalis debet eſſe ab intrinſeco: intellectio autem diuina neceſſaria eſt actus perfectiſſimè, & poſitiuè vitalis, & non negatiuè tantum; cum ſit poſitiua tendentia intentionalis in obiectum: ergo debet eſſe ab intrinſeco poſitiuè, & non tantum negatiuè. Tum denique quia intellectio libera eſt poſitiuè ab intrinſeco, idque perfectio illius eſt: ergo etiam neceſſaria, cum iſta non diſtinguatur à libera, præciſè, quia operatio intentionalis eſt; ſed quia vna contingens eſt, altera vero neceſſaria.

Actus vitalis eſt perfectio ab intrinſeco poſitiuè.

32. Tertiò, prædicatum actus primi, ſeu potentia, aut capacitas intelligendi vt quod, ita imbibit formaliter

Prædicatum actus primi imbibit rationem

Digitized by Google

tionem principij actus ſecundi. rationem principij ſui actus ſecundi; vt illius defectu, actus primus, ſeu potentia, aut capacitas intelligendi vt quod, penitus euaneſcat, non ſolum materialiter, ſed formaliter, quantumuis cætera omnia prædicata conſiſtant; aliter poſſemus nos intelligere per intellectionem à nobis minimè productam, quod negant aduerſarij, ex illo capite docentes, nos non poſſe intelligere per ſcientiam diuinam, quamuis vniretur intellectui noſtro, quia intelligere formaliter imbibit eſſe principium intellectionis: ergo ſi in Deo non eſſet conceptus principij reſpectu intellectionis neceſſariæ, neque eſſet prædicatum actus primi, ſeu potentiæ, aut capacitatis intelligendi vt quod. Confirmo, nam aduerſarij non alia ratione impugnant actum primum realem formalem in Deo, vt vidimus ſectione 2. niſi quia futurum eſſet principium reale formale ſui actus ſecundi, idque firmant actu primo reali virtuali, qui formaliter imbibit rationem principij virtualis: ergo conceptus actus primi intelligendi, modo quo actus primus eſt, eſt conceptus principij ſui actus ſecundi; vnde conceptus actus ſecundi erit conceptus operationis ab actu primo.

33. Dices, actum primum intelligendi eſſe quidem principium, & actualem intellectionem, operationem; non tamen realiter formaliter, nec realiter virtualiter, ſed tantum noſtro modo concipiendi, quo non probatur diſtinctio virtualis, ſed ſola diſtinctio rationis. Hæc eſt ſolutio in qua recentiores peccatiſſimi viuunt. Idcirco illam ex profeſſo infringere neceſſe eſt.

Quid eſt operatio noſtro modo intelligendi. 34. Contra primò, quia intellectionem diuinam eſſe operationem, ſeu procedere noſtro modo intelligendi ab intellectu diuino aliud non eſt, quam concipi à nobis inſtar operationis procedentis à diuino intellectu: vel ergo re ipſa, & obiectiuè correſpondet noſtro modo intelligendi intellectio, quæ ſit operatio procedens ab intellectu diuino, vel non? ſi primum? ergo intellectio non tantum noſtro modo intelligendi, ſed intrinſecè, & ex parte obiecti diſtincta erit à diuino intellectu, cum ab eo intrinſe-

cè

cè, & ex parte obiecti procedat. Si ſecundum? Fit primò non eſſe in Chriſto duas operationes, ſed apprehendi à nobis, quod eſt contra Concilium ſtatuens, eſſe in Chriſto duas operationes. Fit ſecundò, male à nobis concipi diuinam intellectionem inſtar operationis ab intellectu procedentis, cum talis non ſit, nec eſſe poſſit.

35. Confirmatur. Ideò Deus benè à me concipitur intelligens, ſecus verò ſentiens; quia ex parte obiecti meo conceptui correſpondet intellectio; non verò ſenſatio: ergo ſi ex parte obiecti non correſponderet intellectio, quæ eſſet operatio intellectus, malè à me conciperetur vt talis diuina intellectio.

36. Occurrere poſſet aliquis, ad concipiendam diuinam intellectionem, & operationem diuini intellectus, duos intercedere actus, vnum directum, reflexum alterum. Directus attingit intellectionem diuinam in ordine ad intellectionem creatam, qui non exprimit intellectionem diuinam ſub conceptu operationis, ſed illam conſtituit in eſſe operationis. Reflexus verò exprimit intellectionem diuinam, & actum directum attingentem illam in ordine ad intellectionem creatam, quibus conſtituitur in eſſe operationis. Sicut actus directus exprimens hominem in ordine ad ſenſationem, non cognouit diſtinctionem animalis à rationali, ſed illam conſtituit. Reflexus verò exprimens hominem, & actum directum attingentem illum in ordine ad ſenſationem, exprimit diſtinctionem animalis à rationali, quia coniunctum illud verè eſt diſtinctio animalis à rationali.

37. Diſplicet reſponſio. Primò, quia fieret ex illa, operationem diuini intellectus eſſe intellectionem diuinam, & noſtrum actum attingentem illam in ordine ad intellectionem creatam; quod, quam abſurdum ſit demonſtrabit, vel leuis rei attenta meditatio, idem de cæteris perfectionibus diuinis dici poteſt. Et vnde precor tantum priuilegium in noſtros tenues conceptus deriuari potuit, vt eorum ſubſidio ſtet diuini intellectus operatio, eorumdemque defectu penitus euaneſcat? vnde iterum fieret

Reſponſio operationis ſolo noſtro modo concipiendi nõ ſatisfacit.

Digitized by Google

operationem diuini intellectus eſſe temporalem, & contingentem. Nam coëxiſtentia intellectionis diuinæ, & noſtri actus directi contingens eſt, & temporalis, in eaque conſiſteret operatio diuini intellectus. Et confirmatur, ideo diſtinctio rationis eſt Deo contingens, & temporalis, quia includit noſtros temporales conceptus, & Deo contingentes: operatio autem diuini intellectus includeret noſtrum conceptum temporalem, & Deo contingentem: ergo eſſet temporalis & contingens Deo.

Operatio ſolo noſtro modo concipiendi reiicitur ab inconuenienti.

38. Diſplicet reſponſio ſecundò. Quia ex ea fieret, in Deo, ſeorſim à noſtris conceptibus, non dari intellectionem, neque volitionem, atque adeò Deum, ſeorſim à noſtris conceptibus, non eſſe intelligentem, neque volitionem, quod abſurdiſſimum eſt. Sequela probatur: Quia non minus certum eſt dari in Deo operationem diuini intellectus, quam dari intellectionem, & volitionem: operatio autem diuini intellectus eſſet diuina intellectio, & noſter conceptus exprimens illam in ordine ad operationem creatæ intellectionis: ergo diuina intellectio, & volitio eſſent diuina perfectio, & noſter conceptus exprimens illas in ordine ad intellectionem, & volitionem creatam: ergo ſicut ſeorſim à noſtris conceptibus non ſtat operatio diuini intellectus, ita neque ſtaret intellectio, neque volitio cum idem ſint. Non ſtantibus autem intellectione, & volitione non ſtaret intelligens, & volens: ergo Deus ſeorſim à noſtris conceptibus non eſſet volens, neque intelligens.

39. Confirmatur: ſi ſeorſim à noſtris conceptibus non eſſet in Deo intrinſecè cognitio, neque poſſet eſſe extrinſecè per noſtrum conceptum directum attingentem Deum in ordine ad cognitionem creatam: ergo ſi ſeorſim à noſtris conceptibus non eſſet in Deo intrinſecè operatio intellectus, neque poſſet eſſe extrinſecè per noſtrum conceptum directum attingentem Deum in ordine ad operationem creati intellectus. Sicut ergo non præcedente intrinſecè cognitione in Deo, inanis eſſet tuus conceptus directus attingens Deum in ordine ad intellectio-

nem

nem creatam, vt conſurgeret in Deo cognitio, ita non præcedente in Deo operatione diuini intellectus inanis eſſet tuus conceptus directus attingens Deum in ordine ad operationem intellectus creati, vt conſurgeret in Deo talis operatio.

40. Diſplicet tertiò, quia Deus ſeorſim à noſtris conceptibus cognoſcit omnia, quæ in ipſo intrinſecè exiſtunt; vel ergo cognoſcit operationem diuini intellectus, in ipſo exiſtentem, vel non? Si cognoſcit: ergo eſt in Deo intrinſecè talis operatio. Si non cognoſcit: ergo in Deo non eſt talis operatio contra Concilium ſuperius adductũ, ſtatuens, duplicis naturæ eſſe in Chriſto duplicem operationem, non ait apprehendi à nobis, ſed eſſe in Chriſto; quod à noſtris apprehenſionibus prorſus independet: ergo ſi Deus independenter à noſtris conceptibus non cognoſceret, eſſe in ipſo operationem intellectus, neque per noſtros conceptus poſſet eſſe in ipſo talis operatio, cum intrinſeca debeat eſſe Deo, non minus, quam intellectio. **Diuina cognitio adſtruit intellectionem eſſe intrinſecè operationem in Deo.**

41. Diſplicet quartò, quia præſcindendo à diſtinctione, datur in Deo prædicatum actus primi ſiue potentia, aut capacitas intelligendi, & prædicatum actus ſecundi, ſcilicet intellectio; ſicut datur potentia, ſeu capacitas ſubſiſtendi, & ſubſiſtentia: prædicatum autem actus primi, ſeu potentiæ, aut capacitatis intelligendi eſt, vel imbibit prædicatum principij intellectionis: ergo intrinſecè, & ex parte obiecti datur in Deo prædicatum principij intellectionis: idem autem non poteſt eſſe intrinſecè, & ex parte obiecti principium ſui ipſius: ergo alterius intrinſecè, & ex parte obiecti, ſeu quod idem eſt, virtualiter diſtincti. Maior mihi certa eſt, quia ſicut noſter actus non poteſt ponere in Deo conceptum ſubſtantiæ, & ſubſiſtentiæ, ſed diſtinguere inter illas ſuppoſitas intrinſecè exiſtentes in Deo, ita nec ponere poteſt capacitatem intelligendi, nec intellectionem, ſed diſtinguere inter illas ſuppoſitas intrinſecè exiſtentes in Deo. Minor verò conſtat ex dictis, nam actus primus, ſui capacitas intelli-

Digitized by Google

gendi impræſcindibilis eſt à principio intellectionis.

Actus diſtinguens inter perfectiones diuinas ſupponit illas intrinſecè exiſtentes in Deo.

42. Diſplicet quintò, actus noſter diſtinguens inter aliquas perfectiones diuinas ſupponit illas intrinſecè & ex parte obiecti exiſtentes in Deo, vt patet in actu diſtinguente inter ſubſtantiam, & ſubſiſtentiam abſolutam, aliter actus noſter potius fingeret prædicatum in Deo, quam diſtingueret: actus autem noſter per vos diſtinguit inter capacitatem intelligendi, & actualem intellectionem: ergo vtramque ſupponit intrinſecè exiſtentem in Deo. Confirmo, ſi actus noſter non eſſet diſtinctio inter prædicata diuina, nec poſſet illa conſtituere per rationem diſtincta: actus autem noſter non eſt productio intellectionis diuinæ neceſſariæ, vt eſt indubitatum: ergo nec poterit conſtituere principium illius per rationem: ergo cum actus primus intelligendi ſit principium non id habebit extrinſecè à noſtris conceptibus, ſed intrinſecè & ex parte obiecti à ſe ipſa.

SECTIO IV.

Soluuntur obiectiones.

Impoſſibilitas productionis virtualis in diuinis obijcitur.

43. Objicies primò, in Deo nulla eſt poſſibilis productio virtualis: ergo non benè probata à nobis eſt ſect. 2. diſtinctio virtualis inter intellectionem, & intellectum diuinum, eo quod intellectio virtualiter ab intellectu procedat. Antecedens probatur, quia productio virtualis continere debet conceptum communem, tam productioni virtuali, quam reali, ſicut diſtinctio virtualis continet conceptum communem, tam diſtinctioni virtuali, quam reali, ſcilicet, componere prædicata contradictoria, id implicat: ergo. Minor probatur, quia conceptus ille productionis, tam reali, quam virtuali, talis naturæ debet eſſe, vt conſtituat productionem realem, eo præciſè, quod coniungatur cum extremo finito, & limitato

Digitized by Google

limitato: ſicut conceptus diſtinctionis communis, tam reali, quam virtuali, ſcilicet componere prædicata contradictoria, talis eſt naturæ, vt conſtituat diſtinctionem realem, eo præcisè, quod extremo finito,& limitato coniungatur. Huiuſmodi autem prædicatum impoſſibile eſt in Deo: ergo, & productio virtualis.

44. Minor hæc vltima probatur,quia conceptus communis productionis non coniungi poteſt cum extremo finito, & limitato, quin inde conſurgat productio realis: ergo impoſſibile eſt in Deo prædicatum productionis, quod talis ſit naturæ, vt conſtituat productionem realem, eo præcisè, quod extremo finito, & limitato coniungatur. Antecedens probatur, quia natura humana, & voluntas ſunt extrema finita, & limitata, quæ participant conceptum communem productionis; nam voluntas titulo proprietatis eſt à natura humana, tanquam à principio productiuo: nec tamen inter naturam humanam, & voluntatem intercedit productio realis, ſed tantum virtualis: ergo conceptus communis productionis talis naturæ non eſt, vt conſtituat productionem realem, eo præcisè,quod extremis finitis coniungatur.

45. Scio hoc argumentum non premere eos, qui diſtinctionem virtualem in creatis admittunt, etiam illam,quæ componit prædicata contradictoria.Id tamen alibi moroſius expendendum eſt,interim placet argumenti doctrina, ſcilicet, diſtinctionem virtualem, pariterque productionem talis eſſe naturæ, vt coniuncta cum extremo finito,& limitato, eo præcisè conſtituat diſtinctionem, & productionem realem, quia componere prædicata contradictoria cum identitate reali,perfectionem finitam,omnemque limitationem excedit; non minus quam identificari cum tertio, & non identificari inter ſe, quod maiorem perfectionem non arguit, quam componere prædicata contradictoria. Duo autem identificari cum vno tertio, & non inter ſe, fatentibus omnibus, arguit perfectionem infinitam, omnemque limitationem excedentem, eoque præcisè, quod coniungatur extremo finito, conſtituit ſeparatio

Diſtinctio & productio in creatis virtuales eſſe non poſſunt, ſed reales.

Digitized by Google

paratiouem realem in identitate, ſi extrema non ſunt idem cum tertio, vel coniunctionem, ſi idem ſint cum illo: ergo ſimiliter diſtinctio virtualis, pariterque productio coniuncta cum extremo finito, & limitato, conſtituit diſtinctionem realiter, pariterque productionem.

Quælibet proprietas in creatis diſtincta eſt realiter à ſua eſſentia.

46. Reſpondeo igitur, voluntatem eſſe quidem proprietatem naturæ humanæ, non tamen virtualiter, ſed realiter ab illa diſtinctam. Satius enim mihi eſt diſtinguere realiter proprietates creatas, à ſuis eſſentiis, quam perfectiones Dei infinitas fæcibus creaturarum permiſcere. Idcirco cum ex vno capite conſtet voluntatem eſſe proprietatem naturæ humanæ, vt vidimus ex ſexta Synodo generali à nobis expenſa ſect. 3. pro intellectu diuino. Et ex alio capite non poſſit virtualiter tantum diſtingui à natura humana; cum non poſſit virtualiter tantum produci, dicimus voluntatem titulo proprietatis eſſe diſtinctam à natura humana, idemque de omni proprietate creata reſpectiuè ad ſuam eſſentiam dicendum eſt, nam vna eſt omnium, eademque ratio. Quia ſcilicet de ratione proprietatis, eſt, conſequi eſſentiam; cum autem in creatis implicet emanatio virtualis, ſola conſiſtere poteſt emanatio realis, quæ non ſtat, nec ſtare poteſt ſine diſtinctione reali.

Productionē virtualem nihil poſſe eſſe formaliter in Deo.

47. Objicies ſecundò, omne prædicatum exiſtens in Deo, & quod virtualiter eſt aliud, debet eſſe aliquid formaliter in ſe vltra id, quod eſt, eſſe virtualiter aliud: ſic diſtinctio virtualis vltra id, quod eſt, æquiualere diſtinctioni reali, eſt in ſe formaliter compoſitio prædicatorum contradicentium: omnipotentia, quæ eſt virtualiter quælibet creatura, formaliter eſt virtus actiua illius, & aurum vltra id, quod eſt, eſſe æquiualenter argentum, in ſe eſt formaliter aurum: ergo prædicatum productionis virtualis, vltra id, quod eſt, eſſe æquiualenter, ſeu virtualiter productionem realem debet in ſe eſſe aliquid formaliter. Productio autem virtualis nihil poteſt eſſe formaliter, vltra id, quod eſt, eſſe æquiualenter productionem realem: ergo implicat in Deo productio virtualis.

Minor

Minor probatur, quia productio virtualis non poteſt eſſe formaliter origo vnius ab altero, aliter non eſſet productio virtualis, ſed formalis: ergo.

48. Confirmatur primò. Si productio virtualis eſſet origo formalis, non eſſet vnde diſtingueretur ab origine reali: id falſum eſt: ergo. Sequela probatur, quia vtraque eſſet formalis origo vnius ab altero, vtraque eſſet realis: ergo vtraque eſſet origo realis formalis: ergo non eſſet vnde vna ab altera diſtingueretur, vnde fieret conceptum originis formalis vnius ab altero, non arguere diſtinctionem realem inter virtutem productiuam, & terminum productum; atque adeò tractatu de Trinitate; non benè à nobis probari principium quo productiuum conſiſtere in relatiuo perſonæ producentis, eo quod virtus productiua diſtincta debeat eſſe à termino producto, ex illo principio: idem non poſſe eſſe principium ſui ipſius, quod euidens eſt. **Non poſſe eſſe originẽ formalem, quia eſſet origo realis formalis.**

49. Confirmatur ſecundò: Productio realis, ſeorſim à diſtinctione reali, aliquid habere debet per quod diſtinguatur à productione virtuali, ſeorſim etiam à diſtinctione virtuali: id non haberet, ſi vtraque eſſet origo formalis: ergo talis non eſt. Minor videtur certa, nam vtraque productio verè dat eſſe termino producto, eiuſque poſſibilitatem conſtituit in ſtatu exigentiæ, & ſeorſim à diſtinctione reali, & virtuali vtraque eſt vera, & formalis origo. Maior ergo probatur, quia productio realis ſe ipſa infert diſtinctionem realem, non vero virtualis: explicandum ergo eſt illud prædicatum, quod in productione reali infert diſtinctionem realem, potius quam in virtuali. Hoc autem aliud eſſe non poteſt, quam origo formalis vnius ab altero: ergo ſi productio virtualis eſſet origo formalis, iam virtualis non eſſet, ſed realis, & inferens diſtinctionem realem inter principium productiuum, & terminum productum.

50. Reſpondeo, productionem virtualem non eſſe originem formalem, ſed virtute tantum, & æquiualenter; aliter enim, vt benè probat obiectio, diſtinctio, & pro- **Productio virtualis non eſt origo formalis.**

Y ductio

quæ prædicata cōponat ductio virtualis diſtingui non poſſunt à reali. Prædicata ergo contradictoria, quæ componit productio virtualis, & in quibus formaliter conſiſtit ſunt, vnum eſſe prius à quo per ſe, aliud verò poſterius, quæ prædicata eo præciſè, quod differentiæ finitæ, & limitatæ coniungantur, conſtituunt productionem realem.

51. Inſtabis compoſitio eorum prædicatorum; ſcilicet prioris, & poſterioris à quo, & formaliter origo vnius ab altero: ergo ſi productio virtualis conſiſteret formaliter in illa, eſſet formaliter origo vnius ab altero.

Prius & poſterius quid commune eſt origini virtuali, & formali. 52. Reſpondeo negans antecedens; compoſitio enim prioris, & poſterioris à quo, non eſt formalis origo, ſed quid commune origini formali, & virtuali; ſicut compoſitio prædicatorum contradicentium, non eſt diſtinctio formalis, ſed prædicatum commune, tam diſtinctioni formali, qualis eſt ſola realis, quàm virtuali, quæ formaliter diſtinctio non eſt, ſed virtute tantum, & æquiualenter. Et quamuis hæc æquiualentia ſit formaliter in Deo, non inde fit, eſſe diſtinctionem inter prædicata abſoluta. Sicut licet aurum ſit æquiualenter argentum, imò ſit ipſamet formalis æquiualentia, non inde fit eſſe formaliter argentum.

53. Objicies tertiò ſi eſſet poſſibilis in Deo productio virtualis, componeret prædicata contradictoria productionis realis, id implicat: ergo & productio virtualis. Maior conſtat, non enim eſt potior ratio, cur diſtinctio virtualis componere debeat prædicata contradictoria diſtinctionis realis, & productio virtualis componere non debeat prædicata contradictoria productionis realis. Minor probatur, quia productionis realis; non alia poſſunt aſſignari prædicata contradictoria, quàm extenſio numeri poſitione alterius vnitatis. Huiuſmodi autem prædicata componi non poſſunt ab eſſentia diuina, & intellectione neceſſaria: ergo. Minor probatur quia intellectio neceſſaria, & eſſentia diuina ſunt vna, & eadem vnitas: ergo nulla eſt inter illas extenſio numeri poſitione alterius vnitatis.

54. Hoc

Digitized by Google

54 Hoc argumentum contra diſtinctionem virtualem conuerti poteſt, quia extenſio numeri poſitione alterius vnitatis non minus inducitur diſtinctione reali, quàm productione: ergo vel vtraque, vel neutra ea prædicata componere debet, atque adeò vtraque, vel neutra implicabit. Quare nodus iſte ab omnibus ſoluendus eſt. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem, nego maiorem; Prædicata enim contradictoria, quæ componit productio realis, tam in diuinis, quàm in creatis, ſunt vnum prius eſſe à quo, alterum verò poſterius. Hæc autem prædicata componuntur ab intellectu diuino, & intellectione neceſſaria, vt conſtat ex nuper dictis.

In quo productio virtualis, æquiualere debeat reali.

55. Inſtabis, prædicata contradictoria, quæ componere debet productio virtualis, talia eſſe debent, vt coniuncta extremis finitis, & limitatis componant diſtinctionem realem, & extra huiuſmodi extrema finita, & limitata, non illam componant, talia autem non ſunt prædicata à nobis aſſignata: ergo. Maior probatur, quia ea prædicata inter Patrem, & Filium in diuinis conſtituunt productionem realem, cum tamen non ſint extrema finita, & limitata: ergo talia non ſunt, vt extra finita, & limitata non componant productionem realem.

56. Reſpondeo negans minorem; prædicata enim contradictoria, quæ cōponit productio virtualis, ſatis eſt eſſe talia, quæ cōiuncta extremis finitis, & limitatis & eo præciſè, conſtituere debeant productionem realem, etiamſi extra talia extrema conſtituere poſſint productionem realem. Sicuti prædicata contradictoria, quæ componit diſtinctio virtualis, etiamſi eo præciſè, quod coniungantur extremis finitis, & limitatis conſtituant diſtinctionem realem, non tamen opus eſt, quod extra huiuſmodi extrema non valeant illam conſtituere. Nam produci, & non produci, quæ ſunt prædicata contradictoria diſtinctionis virtualis inter Filiationem, & eſſentiam; conſtituunt diſtinctionem realem inter Paternitatem & Filiationem.

57. Objicies quartò: Implicat in Deo accidens virtuale: ergo & productio virtualis. Antecedens commune eſt in-

Implicat in Deo accidēs virtuale:.

ter Theologos, etiam productionem virtualem propugnantes; nam ratio accidentis realis, non ex alio capite repugnat Deo, niſi quia ratio accidentis vt ſic eſt impræſcindibilis ab imperfectione, quod longè aliter contingit in ratione productionis, & diſtinctionis vt ſic; etenim conceptus iſti, vtpote præſcindentes ab omni imperfectione, realiter in Deo reperiuntur; nam inter perſonalitates diuinas, realis intercedit productio, realiſque diſtinctio; atque adeò conceptus productionis, vt ſic præſcindens à reali, & virtuali, neceſſe quoque eſt, præſcindat ab omni imperfectione. At ratio accidentis realis Deo penitus repugnat: ergo non ex alio capite, niſi quia ratio accidentis vt ſic præſcindere non poteſt ab imperfectione.

58. Prima igitur conſequentia probatur: ſi eſſet in Deo productio virtualis; admittendum quoque eſſet accidens virtuale; hoc admitti non poteſt: ergo neque productio virtualis. Maior probatur, quia ſi diuina intellectio realiter produceretur, realiter quoque eſſet accidens in Deo: ergo ſi virtualiter produceretur, virtualiter quoque eſſet accidens, & vitari non poſſet virtuale accidens in Deo. Patet conſequentia, nam ideo diuina intellectio eſſet accidens reale, ſi realiter produceretur, quia eſſet realiter extra conſtitutiuum ſubſtantiale Dei; ſi autem virtualiter produceretur, eſſet virtualiter extra conſtitutiuum ſubſtantiale Dei: ergo eſſet virtualiter accidens.

Accidens virtuale in Deo quinam tueantur.

59. In primis mihi improbabile non eſt, quod multi, & ingenioſi recentiores tuentur, cum P. Alarcon 1. part. tract. 3. diſp. 4. cap. 7. num. num. 20. Videlicet admitti poſſe in Deo abſque vllo ſcrupulo accidens virtuale, quo ſponte tota corruit argumenti moles.

Diuina intellectio neceſſaria accidens virtuale non eſt etiamſi ſit virtualiter producta.

60. Cæterum ad præſentem diuinæ intellectionis neceſſariæ controuerſiam, iudico nullam eſſe neceſſitatem admittendi accidens virtuale, quidquid ſit de intellectione libera. Nam vt tradidi in metaphyſica ens ſubſtantiale commune Deo, & creaturis, aliud non eſt, quam ens de conſtitutiuo ſuppoſiti. Vel ergo facta hypotheſi impoſſibili,

bili, quod intellectio diuina neceſſaria realiter produceretur; constitueret ſuppoſitum diuinum, vel non? Si primum, dicimus futuram realiter in eo euentu diuinam intellectionem neceſſariam ens ſubſtantiale, & non accidens. Si ſecundum, dicimus futuram accidens. Inde tamen ſola iſta ſequitur conſequentia: ergo ſi diuina intellectio neceſſaria eſſet virtualiter producta, & non eſſet virtualiter de conſtitutiuo ſuppoſiti, non eſſet ens ſubſtantiale, ſed accidens virtuale. Quæ illatio vera eſt, cum ea ſuppoſitione, *Si non eſſet virtualiter de conſtitutiuo ſuppoſiti*. Negamus tamen ſuppoſitionem. Nam diuina volitio neceſſaria virtualiter, & formaliter eſt de conſtitutiuo ſuppoſiti Spiritus ſancti, non minus, quam intellectio Filij. Imò, vt oſtendi tractatu de Trinitate, omnes diuinæ perfectiones neceſſariæ abſolutæ, quamuis non omnes eodem modo conſtituunt virtualiter, & formaliter diuinas perſonas; atque adeo omnes ſubſtantiales ſunt.

61. Ad argumentum in forma reſpondeo conceſſo antecedente, circa perfectiones diuinas neceſſarias, negans conſequentiam.

62. Ad probationem, nego maiorem de productione virtuali perfectionis diuinæ neceſſariæ (circa liberas enim non grauabor admittere accidens virtuale, cum omnes ſint virtualiter extra conſtitutiuum ſuppoſiti diuini.) Nec vltima probatio vrget: nam perfectionem aliquam eſſe ſubſtantialem, vel accidentalem, hauriendum non eſt, ex eo, quod ſit, vel non ſit extra conſtitutiuum ſubſtantiale metaphyſicum Dei, aliter omnes relationes eſſent accidens, cum nulla ſit de metaphyſico conſtitutiuo Dei. Nec hauriendum eſt ex eo quod ſit perfectio realiter producta, nam relationes Filij, & Spiritus ſancti ſunt realiter productæ, nec tamen ſunt accidens. Attendendum ergo eſt; an ſint, vel non ſint de conſtitutiuo ſuppoſiti, ſiue producantur realiter, aut virtualiter, ſiue non. Cum autem intellectio neceſſaria, & omnes diuinæ perfectiones neceſſariæ ſint de conſtitutiuo ſuppoſiti: inde

Digitized by Google

eſt, omnes eſſe ſubſtantiales, nullam verò accidens, adhuc virtuale.

63. Objicies vltimò, vbi nulla ſtat diſtinctio virtualis, nec ſtare poteſt ſimilis productio: ſed inter actum primum intelligendi, & actualem intellectionem neceſſariam nulla ſtat diſtinctio virtualis: ergo neque productio virtualis: atque adeò non benè à nobis ex productione virtuali colligitur diſtinctio. Minor probatur, nam diſtinctio virtualis non ſtat, niſi inter extrema, de quibus verificantur prædicata realiter contradictoria: hæc autem non verificantur de actu primo intelligendi, & actuali intellectione neceſſaria, cum nihil competat realiter vni, quod non etiam alteri realiter conueniat; nec vlla hactenus prædicata contradictoria oſtenſa ſunt, nec abſque vrgentiſſimo fundamento admittenda, quale non apparet in præſenti: ergo.

Alia prædicata contradictoria, quæ componunt actus primus intelligendi, & actualis intellectio.

64. Reſpondeo conceſſa maiori, negans minorem; ad cuius probationem neganda eſt ſimiliter minor. Plurima enim ſunt prædicata realiter contradictoria, quæ actus primus intelligendi, & actualis intellectio neceſſaria componunt, dedimus iam propria productionis virtualis, nunc alia diſtinctioni communia ſubjicimus. Nam actualis intellectio neceſſaria eſt realis, & formalis communicatio reſpectu Filij, & talis non eſt actus primus intelligendi, ſed tantum eſt terminus per intellectionem communicatus, quæ omnia ex profeſſo tractatu de Trinitate præcipuè diſp. 7. ſtabilita ſunt à nobis, eorumque neceſſitas ibidem oſtenſa diſp. 10.

SECTIO

SECTIO V.

An actus primus diuinus, tam intelligendi quàm volendi ſit proximus, vel remotus.

65. Actus primus proximus bifariam ſumi poteſt. *Primò* relatiuè ad remotum, quo pacto, ſi in Deo non fuerit actus primus remotus, neque proximus erit videlicet ſupponens remotum. *Secundò* abſolutè, & ſimpliciter, pro ſubſtantia ſe ſola ſufficiente, abſque adminiculo vllo potētiæ ſuperadditæ, vel habitus aut ſpeciei impreſſæ, quibus reddatur proximè potens ad intelligendum, & volendum; qua ratione diſtinguentes potentias ab anima rationali tuentur, iſtam eſſe actum primum intelligendi, & volendi remotum, potentias verò proximum. Quare ſi ſubſtantia diuina intellectiua nulla indigeat potentia ſuperaddita, habitu, aut ſpecie, erit ſimpliciter, & abſolutè actus primus proximus; ſi verò indigeat, remotus erit. In hac controuerſia, qui intellectum diuinum ab eſſentia diſtinguunt, fateri tenentur, eſſentiam eſſe actum primum intelligendi remotum, intellectum verò proximum.

Actus primus proximus quot modis ſumi poſſit, & diſtinctio illius à remoto?

66. Aſſero primò, in Deo nullum dari actum primum intelligendi remotum, ſed tantum ſimpliciter, & abſolutè proximum. Ratio eſt quia, cum ſubſtantia intellectiua diuina, quam nunc ſupponimus eſſe naturam, & eſſentiam Dei, ſit formaliter ſimpliciter infinita, in genere intellectiuo, nullam aliam ſubſtantiam intellectiuam à ſe diſtinctam pati poteſt: intellectus autem, ab eſſentia diſtinctus, eſſet formaliter ſubſtantia intellectiua: ergo impoſſibilis eſt. Minor eſt certa, nam intellectus, vtpote perfectio neceſſaria, non poteſt eſſe accidens, maximè cum intellectio actualis neceſſaria ſit ſubſtantia; aliunde verò nihil haberet præter eſſe formaliter ſubſtantiam intellecti

Nullus in Deo actus primus intelligendi remotus, ſed proximus.

intellecti

Digitized by Google

tellectiuam. Maior autem probatur, nam perfectio ſimpliciter infinita formaliter in aliquo genere continet formaliter omnem perfectionem talis generis, quin patiatur aliam diſtinctam eiuſdem generis; ſic impoſſibiles ſunt in Deo duplex intellectio, & volitio eiuſdem rationis, & obiecti, duplex omnipotentia, &c. eo quod quælibet earum in ſuo genere ſit formaliter ſimpliciter infinita: ergo cum ſubſtantia diuina intellectiua ſit formaliter ſimpliciter infinita in ſuo genere, impoſſibilis erit alia ſubſtantia intellectiua, ſcilicet intellectus ab ea diſtinctus.

Actus primus ab ſpeciebus aut habitibus diſtinctis impoſſibilis in Deo, & vnde.

67. Nec ſubſtantia intellectiua diuina poteſt eſſe actus primus remotus ab ſpeciebus, aut habitibus ipſi ſuperadditis; nam habitus diſtincti à ſubſtantia intellectiua præſtant reddere facilem potentiam, quæ de ſe talis non eſt, eiuſque difficultatem iuuare, ſpecies verò præſtant determinare ex parte obiecti potentiam de ſe indifferentem ad cognoſcendum, etiam ſuppoſitâ obiecti veritate. Subſtantia autem diuina intellectiua de ſe eſt ſummè facilis, prompta, & determinatiſſima ad cognoſcendum quamcunque veritatem, eo ipſo quod exiſtat: ergo ſpecies & habitus diſtincti ſuperflui penitus, & otioſi erunt in Deo, & conſequenter impoſſibiles.

Stat in Deo actus primus remotus volendi, & quare.

68. Aſſero ſecundò, admittendum eſſe in Deo actum primum remotum volendi. Ratio eſt, quia eſſentia, ſeu natura diuina, cum tantum ſit formaliter de genere intellectiuo, & non volitiuo, vt ſuo loco dicetur; nec poſſet eſſe voluntas, nec volitio; ſed hæc omnia, titulo proprietatis, vtpote extra eſſentiam, diſtincta eſſe debent ab ipſa eſſentia: ergo voluntas erit actus primus volendi proximus, eſſentia verò remotus. Vnde per volitionem, tam liberam, quam neceſſariam, ſola diuina voluntas erit proximè volens non eſſentia, cum de genere volitiuo non ſit, ſed de genere tantum intellectiuo, ſicut omnipotentia eſt actus primus proximus productiuus, eſſentia verò remotus, eo quod iſta non ſit formaliter de genere productiuo, ſed tantum intellectiuo. Quod ſi inquires, quid ſit, eſſentiam diuinam eſſe actum primum remotum volendi?

lendi? Reſpondeo aliud non eſſe, quam eſſe radicem virtualem diuinæ voluntatis, quod proprium eſt generis intellectiui.

69. Objicies primò, vel eſſentia diuina eſt volens per volitionem, vel non? Si non eſt volens: ergo neque viuens per volitionem, cum viuere per volitionem idem ſit quod velle per ipſam. Si eſſentia eſt volens: ergo eſt capacitas, ſeu potentia volendi, quæ cum ſimpliciter infinita ſit pati non poterit aliam capacitatem, & potentiam volendi à ſe diſtinctam, qualis eſſet voluntas. *Reſpondeo*, eſſentiam diuinam eſſe viuentem per volitionem, non quidem proximè, ſed remotè, quatenus videlicet eſt radix virtualis voluntatis proximè per volitionem viuentis, & volentis. Eſſentia per volitionem remotè tantum eſt viuens, & volens.

70. Objicies ſecundò, ſi voluntas diuina eſſet virtualiter ab eſſentia diſtincta, vellet quin intelligeret: id implicat, quia nihil volitum quin præcognitum: ergo. Occurrunt aliqui reſpondentes, axioma illud, nihil volitum quin præcognitum, intelligendum non eſſe de eadem potentia, ſed diuerſa, ita vt ſenſus ſit; nihil eſſe volitum à voluntate, quod non ſit præcognitum ab intellectu; quidquid tamen de hoc ſit. *Reſpondeo*, ſufficere identitatem realem voluntatis cum eſſentia, ne illa in incognitum ferri dicatur.

71. Objicies tertiò, eſſentia diuina eſt principium virtuale proximum, & immediatum omnium attributorum: ergo etiam volitionis: ergo erit principium proximè & immediatè volitiuum. *Reſpondeo* conceſſo entymemate, negans ſecundam conſequentiam, nam principium volitiuum non ſtat in ſolo principio volitionis productiuo, ſed vltra in ſpeciali prædicato, quemadmodum de intellectiuo dictum eſt; huiuſmodi autem prædicatum vtpote generis volitiui, non eſt formaliter in eſſentia, ſed in ſola voluntate. Vnde licet eſſentia ſit principium proximè, & immediatè volitionis productiuum, principium tamen proximè volitiuum formaliter non erit. Sicut omnipotentia principium volitiuum non eſt etiamſi immediatè vnà Etiamſi ſit principium immediatè productiuũ volitionis.

cum voluntate creata noſtram volitionem producat. Idemque eſt de habitibus, & ſpeciebus impreſſis immediatè ad actus noſtros vitales concurrentibus.

Eſſentia ſimul eſt principium proximum, & remotum volitionis.

72. Inſtabis, eſſentia diuina eſt principium virtuale proximum, & immediatum volitionis: ergo non erit principium remotum; atque adeo nec erit remotè volens, ſed proximè. *Reſpondeo* negans conſequentiam, nam eſſentia diuina dupliciter eſt principium volitionis, & immediatè per ſe ipſam qua ratione eſt principium proximum, & media voluntate, qua ratione remotum eſt.

Soluitur inſtantia à natura rationali creata ſumpta.

73. Objicies quartò, etiamſi in creatis intellectus, & voluntas diſtinguantur realiter ab anima, tamen iſta non ſolum eſt remotè intelligens, & volens, mediis potentiis, ſed etiam proximè, recipiendo, & producendo immediatè vna cum potentiis intellectionem, & volitionem: ergo etiamſi eſſentia diuina ſit remotè volens media voluntate, cum proximè, & immediatè producat volitionem, quoque erit proximè, & immediatè volens per illam. *Reſpondeo* conceſſo antecedente, negans conſequentiam, diſparitas eſt, quia anima rationalis vtrumque genus continet, formaliter intellectiuum, ſcilicet, & volitiuum abſque vlla diſtinctione intrinſeca inter vtrumque; vnde ſi immediatè producat, & recipiat ſuos actus vna cum potentiis, proximè quoque, & immediatè intelliget, & volet per illos. Eſſentia autem diuina non continet formaliter genus volitiuum, ſed ſolum intellectiuum, eminenter continens volitiuum, inde etiamſi immediatè volitionem producat, non eſt immediatè, & proximè volens per illam.

DISPV

DISPVTATIO V.

In quo ſtet conſtitutiuum ſeu eſſentia Dei.

1. HÆc controuerſia grauiſſima eſt, & ex qua plurium aliarum pendet in Theologia deciſio, idcirco iure quidem optimo ſolita eſt ex profeſſo à Doctoribus agitari. Innumera pene eſt ſententiarum varietas, magna ex parte anſam præbente diſſimili vſurpatione conſtitutiui, ſeu eſſentiæ. Ne ergo in ſequentibus, hiſce ſcrupulis offendamus eas omnes prior diſputationis ſectio comprehendet.

SECTIO I.

Variæ acceptiones conſtitutiui, ſeu eſſentiæ diſcutiuntur.

2. MItto aliquos, quos non ſemel in publicis certaminibus audiui intrepidè pronuntiantes, illud eſſe de conſtitutiuo, ſeu eſſentia alicuius rei, ſine quo iſta nec exiſtere, nec intelligi poteſt. Huiuſmodi enim doctrinam falſitatis apertiſſimè conuincit quælibet metaphyſica connexio. Nam res ita alteri connexa, nec valet exiſtere ſine termino, cui eſſentialiter connectitur, nec intelligi ſine illo, ſi ſit connexio cum vnico tantum termino, nec ſine aliquo, ſi pluribus connectatur, nec

tamen vllus terminus eſt de conſtitutiuo rei connexę; vnio enim non conſtituitur extremis, nec actus intuitiuus obiecto, nec homo diſcurſui adhuc poſſibili, & idem eſt de aliis ſexcentis: ergo conſtitutiuum non eſt id, ſine quo res nec exiſtere, nec intelligi poteſt.

Prima conſtitutiui, ſeu eſſentiæ vſurpatio minimè ſufficiens. P. Soarius. P. Molina.

3. Prima ergo vſurpatio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ eſt Patris Soarij diſp. 30. Metaphyſicæ ſect. 6. P. Molinæ quæſt. 29. ad art. 2. diſp. 1. & aliorum, aſſerentium, conſtitutiuum, ſeu eſſentiam eſſe omne illud prædicatum, quod eſt inſeparabile à ſubiecto, & indiſtinctum realiter ab ipſo. Dicitur inſeparabile propter actus liberos diuinos, qui licet ſint realiter idem cum Deo, illum tamen nulla ratione adhuc materialiter conſtituunt, eo quod Deus ſine illis, ſaltem quoad denominationem, exiſtere potuerit, & nulla res exiſtere poſſit ſine ſuo conſtitutiuo, ſeu eſſentia, cum nulla res exiſtere valeat ſine ipſa, & conſtitutiuum, ſeu eſſentia ſit ipſa res.

4. Hæc tamen acceptio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ propria non eſt, & rigoroſa. *Primò*, quia ſi ſermo ſit de conſtitutiuo reali à phyſico, ſeu materiali, & metaphyſico, ſeu virtuali præſcindente vtrique minimè congruere poteſt, plurima enim ſunt realiter inſeparabilia, & indiſtincta ab eſſentia metaphyſica Dei, quæ non ſunt de conſtitutiuo metaphyſico illius, vt conſtabit ex dicendis. *Secundò* quia licet ſermo ſit de conſtitutiuo phyſico, & materiali, adhuc eſt inſufficiens; nam relationes diuinæ ſunt inſeparabiles, & realiter idem cum natura diuina, nec tamen adhuc materialiter ſunt de eſſentia illius, vt oſtendam ſect. ſequenti: ergo ea conſtitutiui ſeu eſſentiæ acceptio propria non eſt, & rigoroſa.

Secunda, & communis acceptio conſtitutiui. P. Herice.

5. Secunda vſurpatio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ, quam tuetur P. Herice tract. 1. diſp. 3. cap. 3. num. 10. quamque ait eſſe communem omnium ſcholaſticorum, docet, illud prædicatum eſſe de conſtitutiuo ſeu eſſentia rei, quod eſt primum conſtituens, & determinans ſpeciem, ſeu quo vnaquæque res redditur talis, & diſtinguitur à quolibet alio. Dicitur primum conſtituens reſpectiuè ad alia,

quæ

Digitized by Google

quæ ad illud conſequuntur. Dicitur determinans ſpeciem, quia determinat alia prædicata magis vniuerſaliora ſeu indifferentia ad determinatam ſpeciem, propriam, & completam talis entis.

6. Non placet acceptio iſta. *Primò*, quia non minus differentia indiuidualis eſt de conſtitutiuo, & eſſentia indiuidui, quam ſpecifica ſpeciei: ergo vltra prædicatum determinans ſpeciem, datur prædicatum de conſtitutiuo, & eſſentia rei, niſi de voce contendatur. *Secundò*, quia apud aduerſarium negantem diſtinctionem virtualem in creatis, non datur v. g. in homine prædicatum prius, & poſterius: ergo rationale non erit primum conſtituens: & tamen eſt de conſtitutiuo, & eſſentia hominis: ergo. *Tertiò*, quia in homine phyſicè ſumpto ſola anima eſt, quæ vltimo determinat materiam de ſe indifferentem ad ſpeciem hominis; nec tamen ſola anima eſt de conſtitutiuo ſeu eſſentia hominis, cum ſola anima non ſit homo phyſicè. *Quartò*, quia diuina Paternitas, quatenus ab eſſentia diſtincta, eſt primum conſtituens, & determinans ad ſpeciem Patris in eſſe Patris, cũ aliud ad id non ſupponat; eſt inſuper id quo Pater conſtituitur in eſſe Patris, & diſtinguitur ab aliis, & tamen Paternitas non eſt, nec dici poteſt adhuc relatiuè eſſentia Patris, idemque eſt de aliis relationibus: ergo primum conſtituens, & determinans ſpeciem non eſt idem, quod eſſentia. *Confirmo*, quia Pater redditur talis per paternitatem, & per illam, & non per eſſentiam, vtpote communem, diſtinguitur à Filio: ergo ſi id quo vna res redditur talis, & diſtinguitur ab aliis eſſet eſſentia, potius Paternitas, quam prædicatum abſolutum, vtpote commune, eſſet eſſentia Patris.

Præcedens conſtitutiui vſurpatio reiecta.

7. Tertia acceptio vſurpat conſtitutiuum, ſeu eſſentiam, pro natura abſtracte ſumpta, & quatenus diſtincta à ſubſiſtentia. Sic humanitas dicitur conſtitutiuum, & eſſentia hominis; & frequens eſt inter Theologos, eſſentiam diuinam vocare naturam, & naturam eſſentiam. Hæc tamen vſurpatio diminuta eſt, nam in creatis non minus eſt de eſſentia hominis ſubſiſtentia, quam natura,

Tertia vſurpatio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ libratæ.

& idem eſt de ſubſiſtentia abſoluta reſpectu Dei, vt concretum ſubſtantiuum, atque adeò non ſoli naturæ competit eſſe, quid de conſtitutiuo ſeu eſſentia rei. *Quarta acceptio* eſſentiæ eſt Recentiorum aſſerentium, illud prædicatum eſſe eſſentiam rei, quo ſtante ſtant res, etiamſi cætera per impoſſibile deficerent, & quo deficiente res deficerēt, etiamſi cætera per impoſſibile perſiſtérct. Diſplicet etiam, nam prædicatum relationis ad Filium tale eſt, vt eo ſtante ſtaret Paternitas, etiamſi cætera per impoſſibile deficerent, & eo deficiente deficeret Paternitas, etiamſi cætera per impoſſibile perſiſterent: nec tamen eſt eſſentia Paternitatis prædicatum relationis ad Filium, idemque eſt in Filiatione de prædicato relationis ad Patrem: ergo ea regula exacta non eſt pro eſſentia præſcindente à creata, & increata, tam phyſica, & materiali, quam metaphyſica, & virtuali.

Quarta acceptio Recentiorum.

Non idem ſemper eſt conſtitutiuũ & eſſentia.

8. Cenſeo ergo primò, non idem ſemper eſſe conſtitutiuum, quod eſſentia. Moueor, nam relationes diuinæ, quatenus ab eſſentia diſtinctæ, habent propria conſtitutiua relatiua, cum habeant propria prædicata intrinſeca relatiua, ſeu eſſe relationem, quod conſtitui formaliter non poteſt prædicato abſoluto, ſed relatiuo: non autem habent proprias eſſentias, adhuc relatiuas, cum eſſentia ſit vna tantum omnium relatiuorum, & plures admitti non poſſint, iuxta Catholicam doctrinam: ergo conſtitutiuum non ſemper idem eſt, quod eſſentia. *Confirmo*, eſſentia diuina diſtincta virtualiter eſt à prædicatis relatiuis propriis vniuſcuiuſque relationis: ergo & diſtincta erit à conſtitutiuo proprio ipſius: ergo non idem erit virtualiter conſtitutiuum Paternitatis, quod eſſentia illius.

9. Dices, eſſentia eſt ipſummet eſſe rei, ſeu ipſamet prædicata intrinſeca rei: hoc ipſummet eſt conſtitutiuum: ergo conſtitutiuum, & eſſentia idem ſunt. *Reſpondeo*, falſam eſſe maiorem in diuinis, nam eſſentia Paternitatis non eſt ipſummet eſſe relatiuum ipſius, ſed quid abſolutum virtualiter diſtinctum à prædicatis relatiuis Paternitatem formaliter conſtituentibus. Vnde in diuinis non idem

idem ſunt conſtitutiuum, & eſſentia, quamuis in creatis idem ſunt.

10. Cenſeo ſecundò, illam perfectionem eſſe de eſſentia ſubiecti, præſcindendo à creata, & increata, phyſica, & metaphyſica, à qua ſubiectum eſt inſeparabile, indiſtinctum, quæque eſt communis omni, & ſoli illi, in quo ſubiectum tali prædicato conſtitutum reperitur. Dicitur inſeparabile, & indiſtinctum, inſeparabilitate, & indiſtinctione præſcindente, à materiali, & etiam virtuali, vt vtrique conſtitutiuo eſſentiæ, tam phyſico, qua virtuali conueniat. Dicitur commune omni, & ſoli illi, in quo ſubiectum tali prædicato conſtitutum reperitur, quo excluduntur diuinæ relationes à conceptu eſſentiæ, quia iſtæ communes non ſunt omnibus perſonis, in quibus Deus eſſentia conſtitutus, reperitur, cum Paternitas communis non ſit Filio, in quo Deus eſſentia conſtitutus reperitur, idemque eſt de Filiatione reſpectu Patris, & Spiratione paſſiua reſpectu Patris, & Filij. *Regula conſtitutiui ſeu eſſentiæ tam in creatis quam in diuinis.*

11. Hinc colligo communem diuiſionem eſſentiæ, in phyſicam, ſeu materialem; & metaphyſicam, ſeu virtualem. Illa ergo perfectio erit de eſſentia phyſica ſeu materiali, à qua ſubiectum eſt inſeparabile, & materialiter, ſeu phyſicè indiſtinctum, & communis eſt omni, & ſoli illi, in quo ſubiectum, tali prædicato conſtitutum, reperitur. Illa verò erit de eſſentia metaphyſica, ſeu virtuali, à qua ſubiectum eſt inſeparabile, & metaphyſicè, ſeu virtualiter, indiſtinctum, & communis omni, & ſoli illi, in quo ſubiectum tali prædicato conſtitutum, reperitur. Quæ omnia clariora fient ex dicendis toto Diſputationis progreſſu, vbi etiam conditiones proprias eſſentiæ metaphyſicæ aperiemus. *Diuiſio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ in phyſicam, & metaphyſicā.*

12. An autem prædicata diuiſio ſit in membra realiter diſtincta? Affirmant aliqui in conſtitutiuo phyſico, & metaphyſico entis naturalis, conſtantis materia, & forma, nam vtraque pars eſt de conſtitutiuo phyſico eſſentiæ, ſola vero forma de metaphyſico; coniunctum autem ex materia & forma diſtinctum realiter eſt à ſola forma. Non placet, *Non eſt in membra realiter diſtincta contra aliquos affirmantes.*

placet, quia ſola anima nec phyſicè, nec metaphyſicè eſt homo, etiamſi ſit potiſſima pars, & vltimo determinans compartem ad ſpeciem hominis. *Reſpondeo*, ergo prædictam diuiſionem non eſſe in membra realiter diſtincta, ſed ad ſummum virtualiter, eo quod eſſentia phyſica plures contineat conceptus virtualiter diſtinctos, quam metaphyſica; vt patet in Deo, cuius phyſica eſſentia complectitur omnia prædicata abſoluta, quorum aliqua ſunt ab eſſentia metaphyſica virtualiter diſtincta. Idemque erit in creatis, ſi ſtet diſtinctio virtualis inter eſſentiam metaphyſicam, eiuſque proprietates.

SECTIO II.

Quænam prædicata ſint de eſſentia phyſica, ſeu materiali Dei.

13. DVo ſunt genera prædicatorum, quæ phyſicam Dei, ſeu materialem eſſentiam conſtituere poſſent. Alia ſunt relatiua, vt Paternitas, Filiatio, & Spiratio tam actiua, quam paſſiua. Alia abſoluta, & ex his quædam ſunt neceſſaria, vt eſſentia, & attributa, quædam contingentia, vt ſcientia, & volitio libera. Quærimus ergo, an hæc omnia ſint de conſtitutiuo materiali eſſentiæ Dei.

Placita Doctorum, Bañez. Albiz. P Valencia. C.Belarm. P Soarius. S Auguſtin. Boetius. Henricus. Ægidius. Argentinas. P.Torres. Ferrara. P.Molina.

14. *Prima ſententia* affirmat, non ſolum prædicata abſoluta, ſed etiam relatiua eſſe de eſſentia materiali Dei. Ita Bañez 1. part. quæſt. 27. dub. 3. Albiz tract. 4. diſp. 10. ſect. 6. P. Valencia tom. 1. diſp. 2. quæſt. 4. *Secunda ſententia* negat proprietates relatiuas eſſe de eſſentia materiali Dei & affirmat conſtitui omnibus, & ſolis profectionibus abſolutis neceſſariis. Ita Cardinalis Bellarminus tom. 1. lib. 2. de Chriſto cap. 9. P. Soarius lib. 4. de Trinitate cap. 5. num. 2. citans pro ſe Auguſtinum, Boëtium, Henricum, Ægidium, Argentinam, Turrianum, & Terraram. Eandem

dem ſententiam tenent Pater Molina 1. parte quæſt. 28. art 2. diſp. 6. P. Ribas diſp. 1. cap. 4. P. Ruiz de Trinitate diſp. 14. ſect. 2. referens pro ſe Durandum, Scotum, Ocham, Gabrielem, Albertum Magnum, Gregorium Ariminum, ſanctum Bonauenturam, Vaſquium, Carthuſianum, Alexandrum, Richardum, Marſilium, & alios. *Tertia ſententia*, eſſe poſſet, relationes in particulari non eſſe de eſſentia materiali Dei, benè verò conceptum communem relationis ab omnibus præciſum.

P. Ribas. P. Ruiz. Durandus. Scotus, Ocham. Gabriel. Albertus M. Gregorius. S. Bonauent. P. Vaſquez. Carthuſian. Ricardus. Marſilius.

15. Aſſero primò, Perfectiones liberas non eſſe de eſſentia materialî Dei. Ratio eſt nam ens, & perfectio, quæ eſt de eſſentia materiali illius, debēt eſſe inſeparabiles ad inuicem, vt dictum eſt ſect. precedenti, nulla enim res à ſua eſſentia ſeparari poteſt: Deus autem à perfectiónibus liberis de facto exiſtentibus ſeparari potuit, cum potuerit ſine illis exiſtere, & à non exiſtentibus de facto ſeparatus eſt, cùm ſine illis exiſtat: vt tract. de voluntate oſtenſum eſt: ergo perfectiones liberæ non ſunt de eſſentia materiali Dei. *Confirmatur*, Si perfectiones liberæ eſſent de eſſentia Dei materiali, cum defectibiles ſint, aliquo etiam modo defectibiles eſſent de eſſentia Dei; & conſequenter Deus, tali eſſentia conſtitutus: Deus autem nullo pacto eſt, aut dici poteſt defectibilis: ergo nec perfectiones liberæ poterunt eſſe de eſſentia materiali illius.

Perfectiones liberæ non ſunt de eſſentia materiali Dei.

16. Aſſero ſecundò, neque relationes in particulari eſſe de eſſentia materiali Dei. Probatur primò ex Conciliis. Nam Lateranenſe cap. *Firmiter*, & cap. *damnamus*, Florentinum, & alia decernunt, *Patrem communicaſſe Filio totam eſſentiam, non verò relationem*: ergo relatio non eſt de eſſentia Dei adhuc materiali, cum nec materialiter Pater communicat Filio Paternitatem. Inſuper Nicæna fides apud Nazianzenum orat. 50. profitetur, *Filium eſſe Deum de Deo, perfectum de perfecto, plenum de pleno*: ergo in Filio eſt plenitudo diuinitatis: non autem in illo eſt Paternitas: ergo iſta non eſt de plenitudine diuinitatis. Similiter in Patre eſt plenitudo diuinitatis, non autem eſt Filiatio:

Neque relationes in particulari ſunt de eſſentia materiali Dei.

Concilium Lateranenſe, & Florentinum.

Digitized by Google

ergo. Ruſus eodem cap. *Firmiter* decernitur: *Hæc ſancta Trinitas ſecundum communem eſſentiam indiuidua, & ſecundum perſonales proprietates diſcreta*; & cap. *damnamus* à medio. *Vt diſtinctio ſit in perſonis, & vnitas in natura.* Et in Symbolo. *Patris & Filij, & Spiritus ſancti vna eſt diuinitas*, iuxta illud Ioan. 10. *Ego & Pater vnum ſumus.* Et 1. Ioan. 5. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt*: in quibus ſtabilitur vnica trium perſonarum diuinitas, & eſſentia: ergo cum perſonalitates ſint tres, non erunt de eſſentia Dei, aliter tres eſſent eſſentiæ ſaltem relatiuæ, quod dici non poteſt, ſicut nec tres Dij.

Damaſcen. 17. Secundò probatur ex Patribus, Damaſcenus lib. 3. fidei cap. 6. *Non differunt ab inuicem hypoſtaſes ſecundum ſubſtantiam, ſed ſecundum accidentia.* Vbi nomen accidentis vſurpat, vt denotet hypoſtaſes, ſeu peſonalitates non eſſe de eſſentia Dei, quam intelligit nomine ſubſtantiæ, ſed extra illam, omne enim accidens extra eſſentiam eſt. Iterum idem Damaſcenus. *Confitemur Deitatis naturam omnem in vnaquaque ſuarum hypoſtaſeon perfectè eſſe, omnem in Patre, omnem in Filio, omnem in Spiritu ſancto*: ergo cum in Patre non ſit Filiatio adhuc materialiter, nec in Filio Paternitas, &c. nulla relatio erit de natura ſeu eſſentia materiali

Auguſtinus. Dei. Auguſtinus in Pſalm. 68. concione 1. *Pater, quod Deus eſt, hoc ipſo ſubſtantia eſt. Et quia eiuſdem ſubſtantia Filius, proculdubio, & Filius Deus. At verò quod Pater eſt, quia non ſubſtantia nomen eſt, ſed refertur ad Filium, non ſic dicimus Filium Patrem eſſe, quomodo dicimus Filium Deum eſſe.* Vbi ſignanda ſunt verba illa de Paternitate, *quoniam non ſubſtantia nomen eſt*, id eſt eſſentiæ, quam ibi vſurpat nomine ſubſtantiæ,

Athanaſius. vt Patribus commune eſt. Athanaſius Dialogo 1. de ſancta Trinitate contra Anomæum. *Eſſentia declarat communitatem, & ſi quid eſt eſſentia proprium, id quoque commune eſt hypoſtaſibus, quæ eſſentia ſubſunt.* Et poſt pauca. *Quæ propria ſunt eſſentia ſimiliter ſunt communia Patri, Filio, & Spiritui ſancto*: nulla autem hypoſtaſis communis eſt: ergo neque de eſſentia Dei. Idem Athanaſius oratione contra gregales ſabellij.

Digitized by Google

ſabelli]. *Vniuerſa plenitudo, & integritas Deitatis eſt, Pater, vt Pater; vniuerſa item plenitudo Deitatis eſt, Filius, vt Filius; quandoquidem amborum vna forma intelligitur, qua integrè ſe in vno quoque, & ſolide exhibet.* Vbi apertiſſimè docet plenam integram, & totam Deitatem eſſe quamlibet perſonam, cum tamen vna perſona non ſit altera: ergo nulla perſonalitas erit de plenitudine, & integritate eſſentiæ. Idem vnanimes cæteri Patres docent hoc punctum agitantes.

18. Tertiò probatur ratione; illud eſt de conſtitutiuo materiali eſſentiæ diuinæ, quod commune eſt omni ſuppoſito diuino: nulla autem relatió adhuc materialiter communis eſt omni ſuppoſito diuino: ergo nulla eſt de conſtitutiuo materiali eſſentiæ Dei. Minor certiſſima eſt, quia paternitas communis non eſt Patri cum Filio, aut Spiritu ſancto, idemque eſt de Filiatione, & Spiratione tam actiua, quam paſſiua. Maior autem conſtat, tum ex dictis ſect. præcedenti, tum etiam ex Conciliis, & Patribus proximè relatis, conſtanter aſſerentibus, Patrem communicare Filio totam eſſentiam, omnium perſonarum vnam eſſe diuinatem, & totam in ſingulis exiſtere. Et confirmatur, nam in Patre prioritate à quo ſupponitur tota eſſentia communicanda Filio: non autem ſupponitur Filiatio: ergo hæc non eſt de conſtitutiuo eſſentiæ.

Conſtitutiuum materiale Dei debet eſſe quid commune.

19. Quartò, ſi Paternitas v. g. eſſet de eſſentia Deitatis, fieret, aut Filium non eſſe totam diuinitatem, aut eſſe Patrem: neutrum dici poteſt: ergo. Minor certa eſt quoad ſecundam partem, nam Filius non eſt Pater; quoad primam, verò conſtat ex Conciliis, & Patribus ſtatuentibus in qualibet perſona diuina eſſe totam, integram, & plenam diuinitatem, ſeu ſubſtantiam, aut formam Dei. Sequela igitur oſtenditur, nam ſi Paternitas eſſet de eſſentia Deitatis, vel Filius eſſet tota Deitas, vel non? Si primum: ergo eſſet Paternitas, cum foret partialis Deitas. Si ſecundum: ergo Filius non eſſe tota Deitas. Imò de nulla perſona tota Deitas prædicari poſſet, cum tota Deitas complecteretur omnes relationes, eſſetque tota Trinitas, quæ de nulla perſona ſigillatim prædicari poteſt; Pater

Abſurda, quæ incurrit oppoſita ſententia. Nullā perſonam fore plenā diuinitatem.

enim non eſt tota Trinitas, idemque eſt de Filio, & Spiritu ſancto.

Quia admitti deberent plures eſſentiæ.

20. Quintò, in Deo admitti non poſſunt plures eſſentiæ, adhuc cum addito, ſcilicet relatiuæ, ſicut nec admitti poſſunt plures Dij: admittendæ autem eſſent, ſi relationes forent de eſſentia Dei: ergo non ſunt. Maior conſtat ex Conciliis, & Patribus. Minor probatur, quia relationes eſſent de eſſentia Dei ſaltem inadæquata: relationes autem ſunt plures; ergo & eſſentiæ ſaltem inadæquatè forent plures. *Confirmatur*, ideò perſonæ diuinæ ſunt plures, quia perſonalitates plures ſunt: ergo ſi perſonalitates quâ tales eſſent, eſſentia, cum perſonalitates plures ſint, plures quoque eſſentiæ eſſent; ſicut plures ſunt perfectiones, eo quod vnaquæque ſit perfectio, & perſonalitates qua tales, plures ſint.

Admittenda quoque foret diſtinctio intra eſſentiam.

21. Sextò, vnitatem eſſentiæ, ſiue ſubſtantiæ, Concilia, & Patres intelligunt talem, quæ non patiatur intra ſe diſtinctionem, ſiue diuiſionem, ſed tota diuiſio, ſeu diſtinctio in perſonis, ſeu relationibus conſiſtat: ſi autem relationes eſſent de eſſentia Dei, iſta intra ſe diuiſionem, ſeu diſtinctionem pateretur, cum relationes ſint diſtinctæ: ergo. Maior conſtat ex Conciliis, & Patribus à nobis adductis, & dilucidè traditur à Boëtio libello, *vtrum Pater, Filius & Spiritus ſanctus de diuinitate ſubſtantialiter prædicentur*, in quo prope initium, ita ſcribit. *Vna igitur ſubſtantia trium, nec ſeparari vllo modò aut disiungi poteſt, nec velut partibus in vnum coniuncta eſt, ſed eſt vna ſimpliciter.* Et circa finem eiuſdem libelli: *Quod ſi perſonæ diuiſa ſunt, ſubſtantia verò indiuiſa ſit, neceſſe eſt vocabulum, quod ex perſonis originem capit, id ad ſubſtantiam non pertinere. At Trinitatem perſonarum diuerſitas facit: Trinitas igitur non pertinet ad ſubſtantiam*, id eſt non ita pertinet, vt ſubſtantialiter prædicetur tanquam de quidditate Deitatis.

Identitas realis relationum cum eſſentia non ſat eſt, vt ſint de conſtitutiuo Dei.

22. Vltimò probatur concluſio, ſi relationes eſſent de eſſentia materiali Dei, maximè, propter identitatem realem earum cum Deo: id non ſufficit: ergo. Minor probatur, tum quia ſcientia, & decretum liberum ſunt materiali

terialiter idem cum Deo; vt oſtendi tract. de voluntate; nec tamen illum materialiter conſtituunt, eo quod Deus ſit ens neceſſarium, ſcientia verò, & decretum liberum contingentia: Deus autem eſt vnus: ergo non poteſt multiplici relatione conſtitui, cum non minus repugnet vnitati multiplicitas, quam neceſſitati contingentia. Tum etiam quia diſtinctio virtualis inter eſſentiam, & relationes, præſtat relationem v. g. Filij materialiter produci, & nulla ratione adhuc materialiter, produci eſſentiam: ergo etiam præſtare poterit, Deum perfectionibus abſolutis neceſſariis materialiter conſtitui, & nullatenus relatiuis, æquè enim difficilis eſt vtrorumque extremorum compoſitio.

23. Objicies primò, relationes ſunt materialiter eſſentia Dei, cum non differant materialiter, ſed potius identificentur cum illa: ergo ſunt de conſtitutiuo eſſentiæ Dei. Probatur conſequentia, illud eſt de materiali conſtitutiuo eſſentiæ Dei, quod eſt materialiter ipſa eſſentia Dei, nihil enim eſt magis de conſtitutiuo rei quam ipſius eſſentia: relationes autem ſunt materialiter ipſa eſſentia Dei: ergo & de conſtitutiuo illius. Hoc argumentum ſoluendum eſt ab aduerſariis in ſcientia, & volitione libera, quæ materialiter ſunt ipſa eſſentia, cum ab ea realiter non differant, nec tamén ſunt materialiter de eſſentia Dei. Obiicitur identitas materialis relationum cum eſſentia.

24. Reſpondeo diſtinguens antecedens, relationes ſunt materialiter eſſentia Dei, cum diſtinctione virtuali ab illa, præſtante, eſſentiam eſſe materialiter communem, & tales non eſſe relationes, concedo: ſine tali diſtinctione nego. Et neganda eſt conſequentia. Ad cuius probationem diſtinguenda eſt ſimiliter vtraque ſyllogiſmi præmiſſa, & neganda conſequentia. Aliud enim eſt relationes eſſe materialiter eſſentiam diuinam; aliud eſſe de conſtitutiuo eſſentiæ. Primum verum eſt, quia tantum valet, relationes identificari materialiter eſſentiæ. Secundum falſum, nam vt aliquid ſit de conſtitutiuo eſſentiæ diuinæ, non ſat eſt identificari realiter illi, ſed vltra requiritur, Cur ea identitas ad conſtitutiuum materiale non ſufficiat.

Digitized by Google

quiritur, eſſe aliquid omnibus commune, vt ex Conciliis, & Patribus oſtenſum eſt. Cum autem nulla relatio ſit omnibus perſonis communis, inde nulla poteſt eſſe de conſtitutiuo materiali eſſentiæ Dei; idem dicendum eſt de his propoſitionibus, *Deus eſt Pater, Deus eſt Filius, Deus eſt Spiritus ſanctus, Deus eſt tota Trinitas*; Quarum veritas tota nititur identitati reali prædicati cum ſubiecto, quæ non ſufficit, vt Trinitas ſit de conſtitutiuo Dei.

Qua ratione Pater dicatur fons & principium totius diuinitatis.

25. Objicies ſecundò, Pater eſt fons, & principium totius diuinitatis, vt loquuntur communiter Patres: ergo aliquod principiatum eſt de diuinitatis conſtitutiuo: Omne autem principiatum eſt relatiuum: ergo aliquod relatiuum eſt de conſtitutiuo Diuinitatis. *Reſpondeo*, Patrem non dici principium totius Diuinitatis, eo quod totam eſſentiam, aut aliquid de illius conſtitutiuo producat; ſed quia totam diuinitatem exteris perſonis procedentibus communicat, vt diximus diſp. 15. de Trinitate ſect.2. vnde non ſequitur quidquam relatiuum eſſe de conſtitutiuo Dei; imò oppoſitum; nam ſi Pater eſt principium, communicans totam eſſentiam Filio, & Spiritui ſancto: ergo cum non communicet Paternitatem, hæc non erit de conſtitutiuo eſſentiæ.

Nazianzenus declaratus.

26. Objicies tertiò ex Nazianzeno orat 5. de Theologia aſſerente, Patrem & diuinitatem, ſine Spiritu ſancto fore imperfectam: ergo perſonalitas Spiritus ſancti eſt de perfectione deitatis, & conſequenter de conſtitutiuo illius. *Reſpondeo* primò, relationes perficere eſſentiam inſtar proprietatis æquiualentis diſtinctioni reali; vnde ſicut proprietas realiter ab eſſentia diſtincta, illam nõ perficit, quin materialiter conſtituat, ita diuinæ relationes. Dico ſecundò, Nazianzenum, alioſque Patres, tantum contendere, naturam Dei fore imperfectam deficiente perſonalitate, non quidem formaliter, & immediatè ex defectu perſonalitatis, quod requiritur ad rationem conſtitutiui, ſed mediatè, nam deficiente perſonalitate, conſequenter radicalis fœcunditas naturæ deficeret, & ratione illius integritas, & perfectio eſſentiæ.

27. Obji

27. Objicies quartò, perſonalitas eſt complementum ſubſtantiæ, & de conſtitutiuo ſubſtantiæ completæ: Deus autem eſt ſubſtantia completa: ergo & perſonalitas de conſtitutiuo illius. *Reſpondeo*, perſonalitatem eſſe complementum ſubſtantiæ diuinæ, non abſolutum, ſed relatiuum. Deus autem non conſtituitur ſubſtantia relatiuè, ſed abſolutè completa, ſola enim conſtituitur ſubſiſtentia abſoluta omnibus perſonis communi. **Quo pacto ſubſtantia completa ſit de eſſentia Dei.**

28. Aſſero tertiò, nec relationem in communi ab omnibus præciſam, eſſe de eſſentia materiali Dei. Ratio eſt tum quia conſtitutiuum phyſicum, & materiale Dei, ſtat independenter à præciſionibus noſtris. Tum etiam, quia relatio in communi diſtinguenda foret virtualiter à relationibus in particulari, cum phyſicè, & materialiter illa & non iſta, Deum conſtituerent, quæ ſine dubio prædicata ſunt contradictoria, & fortè penitus repugnantia, cum rationi communi relationis intrinſecè conueniret prædicatum conſtituendi phyſicè Deum, quod particularibus repugnaret. Tum prætereà, quia relatio in communi, vtpote ex parte tantum noſtri actus præciſa, eſſet cumulus omnium relationum, qui de ſingulis perſonis in particulari prædicari non poteſt; atque adeò nulla perſona eſſet tota, & plena Deitas, aut eſſentia. Tum denique quia eſſentia diuina, ſaltem tota, non eſſet indiuidua, & ſingularis, contra Concilia, & Patres, ſed partim eſſet vniuerſalis, & multiplicabilis, quod dici non poteſt. **Relatio præciſa non eſt de eſſentia materiali Dei.**

29. Aſſero quartò, omnes, & ſolas perfectiones abſolutas neceſſarias eſſe de conſtitutiuo materiali eſſentiæ Dei. Ratio eſt, nam illa perfectio eſt de eſſentia materiali alicuius ſubiecti, à qua tale ſubiectum eſt phyſicè, & materialiter inſeparabile, & indiſtinctum, quæque reperitur in omni, & ſolo ſuppoſito, in quo ſubiectum, tali perfectione conſtitutum, reperitur, vt vidimus ſect. 1. Ita autem ſe habent omnia, & ſola prædicata abſoluta neceſſaria: ergo. Minor probatur, quia Deus inſeparabilis eſt & indiſtinctus ab omni abſoluto neceſſario; & omne abſolutum reperitur in omni & ſolo ſuppoſito, quod Deus eſt, **Omnes, & ſolæ perfectiones abſolutæ neceſſariæ ſunt de conſtitutiuo materiali eſſentiæ Dei.**

Digitized by Google

eſt : cum commune ſit omnibus diuinis perſonis, & ſolis illis : ergo.

Obiectio à poſſibilitate actus liberi petita ſoluitur.

30. Objicies, Deus eſt inſeparabilis, & indiſtinctus à poſſibilitate intrinſeca, & obiectiua volitionis liberæ, eſtque poſſibilitas illa in quolibet ſuppoſito, quod Deus eſt, cum ſit communis omnibus perſonis vtpote perfectio non relatiua, ſed abſoluta : nec tamen eſt de eſſentia materiali Dei : ergo ad conſtitutiuum materiale non ſat eſt, eſſe perfectionem, à qua Deus inſeparabilis ſit, & indiſtinctus, quæque omni ſuppoſito, quod Deus eſt, communis ſit. Minor probatur, quia ſi poſſibilitas intrinſeca, & obiectiua volitionis liberæ, eſſet de conſtitutiuo materiali eſſentiæ, cum talis non ſit exiſtentia eiuſdem volitionis, diſtinguenda virtualiter foret iſta ab eiuſdem poſſibilitate; cum ad id ſufficiat, prædicata contradictoria componere, qualia ſunt eſſe de conſtitutiuo materiali eſſentiæ, & non eſſe : implicat autem exiſtentia ab eius intrinſeca, & obiectiua poſſibilitate virtualiter diſtincta : ergo.

31. Hæc obiectio roboris non eſt aduerſus ſententiam negantem connexionem Dei cum creaturis poſſibilibus, pariter enim etiam negat connexionem, & inſeparabilitatem Dei ab actibus liberis poſſibilibus. Nec efficax eſt in ſententia eam connexionem admittente. Nam inſeparabilitas à nobis pro conſtitutiuo materiali tradita, non eſt inſeparabilitas à præciſa poſſibilitate, ſed ab illa ſimul, & exiſtentia, quam non habet Deus reſpectu actuum liberorum, ſed reſpectu tantum perfectionis neceſſariò exiſtentis. Vnde nec poſſibilitas, nec actualis exiſtentia liberorum de conſtitutiuo materiali diuinæ eſſentiæ dicendæ ſunt.

SECTIO

SECTIO III.

An volitio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.

32. CONſtitutiuum metaphyſicum virtuale, quatenus à phyſico diſtinctum, tantum reperitur in eo ente, in quo plures dantur conceptus virtualiter diſtincti. Idcirco ſi in creatis nulla ſtet diſtinctio virtualis, neque metaphyſicum conſtitutiuum virtuale à phyſico diſtinctum conſiſtet, ſedtantum metaphyſicum per rationem ſi detur, de quo modo non diſputo. In Deo autem cum plures ſint conceptus virtualiter diſtincti, locus eſt inquirendi, quiſnam eorum ſit de metaphyſico conſtitutiuo virtuali Dei. Nec dicitur conſtitutiuum virtuale, eo quod virtute tantum, & non formaliter conſtituat, ſed eo quod ab aliis conceptibus non conſtituentibus virtualiter tantum diſtinguatur. **Vbinam conſtitutiuũ metaphyſicũ virtuale reperiatur.**

33. Tria omnium calculis ad metaphyſicum conſtitutiuum virtuale neceſſaria ſunt, ſcilicet, vt ſit conceptus omnium prior, adæquatus in proprio gradu, & nulli alteri communis. Dicitur prior tum nobilitate, vel quia cæteros excedit perfectione, vel à nullo ſaltem exceditur, tum ordine, quia non conſequitur ad aliud, ſed omnia conſequuntur ad illum. Dicitur adæquatus in ſuo gradu, ſi fortè differentia vltimo conſtitutiua plura contineat in proprio gradu virtualiter diſtincta, vt de apprehenſiuo, iudicatiuo, & diſcurſiuo tenent aliqui reſpectu rationalis. Dicitur alteri minimè communis, quia differentia propria vnius eſſentiæ, alteri, quod talis eſſentia non eſt, competere non poteſt; aliter iam non eſſet propria, nec ab omni alio diſtingueret. His poſitis, quæ ex dicendis longè clariorem lucem accipient. **Requiſita ad metaphyſicũ conſtitutiuũ virtuale neceſſaria.**

34. Aduertendum eſt, nullum eſſe præſenti controuer-

ſiæ locum, niſi gradus intelligendi, & volendi ſupponantur inter ſe virtualiter diſtincti, ſi enim ſint vnum & idem, cum gradus intelligendi ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ, talis etiam erit gradus volendi; nam ex duplici conceptu virtualiter indiſtincto, impoſſibile eſt, vnum virtualiter intrinſecè, & ex parte obiecti conſtituere, & non alterum. Ne ergo à quæſtione de conſtitutiuo Dei, in quæſtionem de diſtinctione diuinarum perfectionum fiat tranſitus. Supponendum eſt potius, quam ex profeſſo probandum, actualem volitionem neceſſariam diſtinctam eſſe virtualiter ab actuali intellectione, ſimiliter neceſſaria, eo quod volitio neceſſaria, & non intellectio, nec intellectiuum, ſit ratio formalis communicandi eſſentiam Spiritui ſancto, & è contra, intellectio neceſſaria, & non volitio, nec volitiuum, ſit ratio formalis communicandi eſſentiam Filio, quæ omnia ex profeſſo à nobis tractatu de Trinitate tradita ſunt diſp. 7.

Sententiæ Doctorum, P. Perez. Albiz. P. Becanus. P. Ruiz. P. Quiros P. Ribaden. P. Zuñiga.

35. Prior ergo ſententia affirmat volitionem neceſſariam eſſe de metaphyſico conſtitutiuo virtuali diuinæ eſſentiæ; atque adeo eſſe inadæquatam eſſentiam Dei, nam adæquatam non eſſe, non eſt qui dubitat. Ita P. Martinus Perez de Trinitate diſp. 11. ſect. 6. citans per ſe duos alios Martinos, ſcilicet Albiz de ſcientia diſp. 2. ſect. 6. & P. Becanum 1. part. cap. 1. de Attributis §. *id* quæſt. 1. num 6. Eiuſdem ſententiæ ſunt P. Ruiz de Trinitate diſp. 8. ſect. 5. P. Bernardus de Quiros de viſione Dei quæſt. 57. P. Ribadeneyra de voluntate à diſp. 3. vſque ad 6. P. Zuñiga de Trinitate quæſt. 27. diſp. 2. dub. 20. memb. 8. & Plures alij. Hæc tamen ſententia variè defenditur ab authoribus ſuis, ab aliquibus enim negando diſtinctionem virtualem inter gradus intelligendi, & volendi, ab aliis vero ea diſtinctione admiſſa, vel permiſſa.

P. Soarius. P. Herice. P. Faſolus. P. Arriaga.

36. Poſterior ſententia negat volitonem neceſſariam eſſe de conſtitutiuo metaphyſico virtuali adhuc inadæquato eſſentiæ Dei. Ita P. Soarius diſp. 30. Metaphyſ. ſect. 16. & lib. 11. de Trinitate cap. 6. num. 17. P. Herice diſp. 12. cap. 2. P. Hurtado diſp. 20. Metaphyſ. ſect. 2.

P. Faſolus

Google

P. Faſolus tom. 1. quæſt. 4. art. 2. & tom. 3. quæſt. 27. art. 2. dubitatione 13. num 123. P. Arriaga 1. part. diſp. 24. ſect. 2. Et quotquot diſcrimen diuinæ generationis vſurpant, ex eo quod ſecundæ Trinitatis perſonæ communicetur ex vi formalis proceſſionis ſola intellectio quæ integra Dei natura eſt, & eſſentia; tertiæ vero ſola volitio, quæ eſſentia non eſt.

37. Aſſerendum eſt, volitionem neceſſariam non eſſe de conſtitutiuo metaphyſico virtuali, adhuc inadæquato eſſentiæ Dei. Probatur, quia volitio neceſſaria ſupponit virtualiter gradum priorem, adæquatum, & proprium Dei, ſcilicet gradum illimitatum intelligendi: ergo ſupponit virtualiter conſtitutiuum metaphyſicum adæquatum eſſentiæ, atque adeo volitio nihil erit eſſentiæ virtualiter, ſed tota extra eſſentiam. Conſequentia optima eſt ex regula ſuperius tradita, quam cum cæteris approbat Martinus Perez citatus ſect. 5. num. 5. Antecedens ergo, in quo tota voluitur difficultas, quoad ſingulas illius partes probandum eſt.

Volitio neceſſaria non eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei.

38. Quoad primam ergo, ſcilicet gradum illimitatum intelligendi eſſe virtualiter priorem volitione neceſſaria, oſtenditur. Et in primis ſi ſermo ſit de prioritate perfectionis certum eſt, gradum intelligendi eſſe de ſe nobiliorem gradu volendi; quod ſi ratione ſubiecti, omnes perfectiones æquales in Deo ſint, neceſſarius non erit exceſſus, vt vna ſit prior altera, modo quo id requiritur ad cōſtituendam metaphyſicam eſſentiam, aliter nullus gradus præ alio poſſet in Deo metaphyſicam eius eſſentiam conſtituere, cum nullus eſſet prior altero, id eſt perfectior. Deinde ſi ſermo ſit de prioritate à quo virtuali (prioritas enim in quo nulla eſt inter perfectiones neceſſarias) duas requiruntur ad illam, videlicet & diſtinctio virtualis inter vtrumque conceptum, & influxus in aliquo genere principij conceptus prioris in poſteriorem: gradum autem intelligendi diſtinctum virtualiter eſſe à volitione neceſſaria, admittunt aliqui aduerſariorum, & ad præſentem controuerſiam permittunt alij, & euincit myſterium

Grad[us in]telligen[di] virtualiter prior eſt volitione neceſſaria.

Digitized by Google

diuinæ generationis; nam gradus intelligendi, & non gradus volendi, eſt ratio proceſſionis Filij, & è contra volitio, & non gradus intelligendi, eſt ratio proceſſionis Spiritus ſancti, vt diſp. 7. de Trinitate oſtenſum à nobis eſt, quæ prædicata, vtpote contradictoria, ſufficiunt diſtinctione virtuali. Inſuper gradum intelligendi præſtare influxum in aliquo genere principij in volitionem neceſſariam patet; nam eſt directiuus volitionis, & conſtitutiuus poteſtatis proximè volendi, vel ſaltem prærequiſitus ad illam, cum nihil volitum quin præcognitum: ergo gradus intelligendi prior erit volitione neceſſaria.

39. Reſpondet Martinus Perez diſp. illa 11. ſect. 6. num. 23. gradum intelligendi, ſeu intellectionem neceſſariam non eſſe priorem à quo, nec radicem volitionis; quia in creatis cognitio eſt mera conditio ad volitionem, nullum præſtans concurſum efficientem in illam, quod idem de diuina intellectione reſpectu volitionis dicendum eſt.

Præcedens Martini Perez reſponſio frangitur.

40. Contra *primò*, quia licet applicatio cauſæ ad agendum, v. g. approximatio, ſit in creatis mera conditio virtutis productiuæ, tamen pertinet ad actum primum proximum priorem effectu: ergo licet intellectio diuina ſit mera conditio, ſeu applicatio obiecti reſpectu potentiæ volendi, tamen pertinebit ad actum primum priorem volitione. *Secundò* licet ſcientia neceſſaria, ſit mera conditio reſpectu decreti liberi, tamen eſt prior illo, eo quod non ſit in Deo poteſtas proxima decernendi ſine conditione obiecti: ſed neque eſt poteſtas proxima neceſſariò amandi ſine cognitione: ergo. *Teriò*, quia idem Martinus Perez tom. de Pœnitentia diſp. 6. ſect. 4. num. 7. contrarium docet, poſtquam enim concurſum efficientem actui imperanti in imperatum internum conceſſit, ſcribit ita. ***Similiter ob eandem rationem in mea ſententia conditur idem actiuus influxus intellectioni in ordine ad actum volitionis, aſſenſui quoque principiorum in ordine ad aſſenſum concluſionis, & actui intentionis in ordine ad actum electionis, ita pariter actui imperanti in ordine ad actum imperatum. Omnes enim iſta applicationes, ac determinationes nequeunt rectè explicari, niſi***

Digitized by Google

niſi per influxum effectiuum. Si ergo in diuinis idem cum proportione, quod in creatis, de intellectione, & volitione dicendum eſt, diuina intellectio non erit mera conditio reſpectu volitionis, ſed principium illius.

41. Nec dici poteſt, intellectionem priorem non eſſe volitione, eo quod volitio ſit obiectum intellectionis, & nullum obiectum ſupponat ſui cognitionem. Tum quia in ſententia Perez citati de Trinitate num. 14. omnipotentia eſt obiectum intellectionis, & volitionis neceſſariæ, & tamen vtraque iſta prior eſt, & radix omnipotentiæ. Tum etiam, quia ſcientia proceſſionis Verbi, & amor proceſſionis Spiritûs ſancti, priores ſunt illis: ergo ratio obiecti non excludit prioritatem à quo ſuæ cognitionis, maximè in diuinis, vbi obiectum motiuum non eſt, ſeu productiuum cognitionis, ſed mere terminatiuum. Intellectio neceſſaria prior eſſe poteſt ſuo obiecto.

42. Vtramque noſtram inſtantiam ſic ad hominem confirmo. Nam etiamſi cognitio creata eſſet mera conditio reſpectu volitionis, non idcirco idem de diuina dicendum eſſet. Nam licet in creatis volitio non ſit radix potentiarum, tamen in diuinis apud aduerſarium volitio eſt radix omnipotentiæ: ergo etiamſi cognitio creata eſſet mera conditio reſpectu volitionis, non idcirco diuina quoque futura talis eſſet; Inſuper licet obiectum eſſet motiuum, ſeu productiuum creatæ cognitionis, non idcirco tale eſt, nec eſſe poteſt reſpectu diuinæ. Rurſus licet cognitio creata eſſet mera cognitio reſpectu volitionis noſtræ liberæ; non idcirco talis eſt diuina, imò eſt vera radix, & principium illius: ergo licet cognitio creata reſpectu volitionis eſſet mera conditio, firmum non eſt fundamentum, vt inde talis etiam futura ſit diuina. Denique quia vt oſtendi tract. de Auxiliis, illuſtrationes ſupernæ efficienter cauſant actus noſtræ voluntatis deliberatos, non ergo omnis cognitio creata pura erit conditio reſpectu volitionis. Etiam ſi cognitio creata eſſet mera conditio, nō idcirco idem de diuina dicendum.

43. Quoad ſecundam partem, ſcilicet gradum illimitatum intelligendi eſſe adæquatum, probatur illud idem antecedens. Nam gradus intelligendi ſolis intellectioni- Gradus intelligendi adæquatus eſt.

bus integratur, & adæquatur; ſicut in ſententia Martini Perez, gradus viuentis ſola vita: volitio autem neceſſaria non eſt virtualiter intellectio: ergo neque erit virtualiter de integritate gradus intelligentis: ergo iſte ſeorſim à volitione erit integer, & adæquatus. *Confirmatur* ad hominem contra Perez, ideo enim ait ſect. 1. exiſtentiam neceſſariam non intrare formale Dei conſtitutiuum, quia non integrat formaliter gradum viuentis; & ideò non integrat formaliter, quia licet intrinſecè, & ex parte obiecti ſit vita, non tamen formaliter, ſeu noſtro modo concipiendi: volitio autem non eſt virtualiter intellectio: ergo neque gradum intelligendi virtualiter integrabit; atque adeo iſto ſeorſim à volitione adæquatus erit, & completus.

44. Reſpondet Perez citatus ſect. 6. num. 15. gradus intelligentis, & volentis eſſe quidem inter ſe integros, & completos non tamen reſpectu gradus viuentis perfectiſſimi, quo Deus metaphyſicè conſtituitur. Addit ibidem noſtram argumentationem conuincere, nec phyſicè poſſe Deum gradu volentis conſtitui, cum ſit adæquatè diſtinctus à gradu intelligentis. Vnde autem id inferat non video; etenim gradus metaphyſicè virtualiter adæquati ſunt phyſicè vnum, & idem: ergo licet metaphyſicè virtualiter Deum conſtituere non poſſint, phyſicè tamen conſtituere poterunt, quia phyſicè non ſe excludunt, benè verò metaphyſicè.

Deus non conſtituitur gradu viuentis complectens volitionem.

45. Contra, nam in ſententia aduerſarij diſp. 8. de Trinitate ſect. 6. proceſſiones diuinæ ſunt perfectiſſimè immanentes, & vitales, & conſequenter generis viuentis perfectiſſimi, non tamen Deum vlla ratione conſtituunt: ergo gradus viuentis perfectiſſimi, non conſtituit metaphyſicè Deum. Nec ſat eſt dicere, Deum non conſtitui gradu viuentis communiſſimo prædicatis abſolutis, & relatiuis, ſed ſolo gradu viuentis abſoluto. Tum quia in oppoſita ſententia omnipotentia eſt vita abſoluta; nec tamen Deum metaphyſicè conſtituit, eo quod ſupponat vitam intentionalem nobiliorem: vita autem affectiua, ſeu

ſeu volitiua ſupponit intellectionem nobiliorem : ergo Deum metaphyſicè non conſtituet. Tum etiam quia ſi ſemel coarctandus ſit gradus viuentis, ad id præſtandum, omnium aptiſſimus eſt gradus intelligendi, cum ſit in ſuo genere completus, & de ſe nobilior, ergo ſolo illo metaphyſicè Deus conſtituendus erit.

46. Quoad tertiam verò partem, ſcilicet, gradum illimitatum intelligendi eſſe proprium ſolius Dei, oſtenditur primum illud idem Antecedens. Tum quia omne intelligens creatum finitum eſt, & limitatum. Tum etiam quia volitio apud aduerſarios non ponitur inadæquata Dei eſſentia virtualis, eo quod intellectio illimitata non ſit propria Dei, vnde enim erit propria volitio, ſi talis non eſſet intellectio, ſed vt gradus eſſentiæ adæquatus ſit, & completus: ergo intellectio illimitata, ſeu gradus intelligendi illimitatus, erit perfectio Dei propria, non minus quam volitio. Gradus illimitatus intelligentis proprius ſolius Dei.

47. Probatur ſecundò concluſio, vnico Martini fundamento concuſſo. Ideò enim tuetur, Deum volitione neceſſariâ metaphyſicè conſtitui, quia Deus conſtituitur vita intellectuali perfectiſſima, quam ait integrari volitione, eo quod extra vitam vegetantem, & ſentientem intellectualis ſola conſiſtat: vita autem volitionis non eſt vegetans, nec ſentiens: ergo intellectualis. Hic autem diſcurſus firmus non eſt: ergo. Minor probatur, tum quia apud Martinum ſupra, proceſſiones diuinæ ſunt vita perfectiſſima; non vegetans, nec ſentiens, vt eſt certum: ergo intellectualis. Hic autem diſcurſus non conuincit, Deum proceſſionibus conſtitui: ergo neque tuus ille ſimillimus conuincit, Deum volitione conſtitui. Tum etiam, quia ſicut volitio non eſt vegetatio, nec ſenſatio, ita neque apud te eſt virtualiter intellectio: ergo neque erit virtualiter vita intellectualis, ſed affectiua. Tum denique quia apud aduerſarium omnipotentia eſt perfectiſſima vita: non vegetatiua nec ſenſitiua, vel ergo eſt vita intellectualis, vel non? Si primum conſtituet Deum contra te. Si ſecundum: ergo ex eo quod volitio ſit perfectiſſima vita, & non Fundamentũ oppoſitæ ſententiæ dirutum.

ſit

Digitized by Google

ſit vegetatiua, nec ſenſitiua, non ſequitur eſſe intellectualem.

SECTIO IV.

An voluntas diuina ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.

48. NOn idem ſentiendum de voluntate, quod de actuali volitione in ordine ad conſtitutiuum metaphyſicum virtuale diuinæ eſſentiæ, cenſet P. Arriaga 1. part. diſp. 24. ſect. 2. docens, voluntatem eſſe de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ, non verò volitionem, eo quod volitio, & non voluntas, ſit virtualiter diſtincta ab actuali intellectione, quam ſupponit metaphyſicam Dei eſſentiam. Alij verò voluntatem, & volitionem neceſſariam virtualiter identificantes, & vtramque ab actuali intellectione, quam ſupponunt metaphyſicam Dei eſſentiam, diſtinguentes, idem de voluntate, quod de volitione iudicant ſentiendum. Quibus adſcribendi ſunt illi, qui voluntatem diuinam tam à gradu intelligendi, quam à volitione neceſſaria virtualiter diſtingunt, & eſſentiam metaphyſicam Dei in ſolo gradu intelligendi, conſtituunt, quam diſtinctionem voluntatis ſtabiliuimus nos ex profeſſo tract. de voluntate diſp. 1. eo quod intrinſecè, & ex parte obiecti proprietas ſit naturæ diuinæ.

Voluntas diuina non eſt de conſtitutiuo metaphyſico eſſentiæ Dei

49. Aſſerendum eſt, voluntatem diuinam non eſſe de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei. Probatur quia ſupponit gradum intelligendi virtualiter priorem, adæquatum, & proprium Dei: ergo & adæquatam eſſentiam metaphyſicam; atque adeò voluntas non aliquid erit de conſtitutiuo eſſentiæ ſed extra totam eſſentiam adæquatam, & conſequenter proprietas ad eſſentiam conſecuta. Conſequentia bona eſt apud omnes. Antecedens ſolum indiget probatione quoad diſtinctionem virtualem

Digitized by Google

tualem voluntatis à gradu intelligendi, quod iam à nobis tract. de voluntate diſputatum eſt, à ſect. 3. Nunc aſſumptum ad hominem contra P. Arriagam oſtendere extra rem non erit.

50. Oſtenditur ergo primò. Ideò apud P. Arriagam volitio diſtinguitur virtualiter ab intellectione, quia intellectio communicatur Verbo ex vi formalis proceſſionis, non verò volitio; & è contra, volitio ex vi formalis proceſſionis communicatur Spiritui ſancto, non autem intellectio. Et ideò communicatur intellectio verbo, & non volitio, & è contra, Spiritui ſancto volitio, & non intellectio, quia verbum cum ſit de linea tantum intelligendi, & Spiritus de linea tantum volendi, inde verbum ſolum exigit intellectionem, quæ de linea intelligendi eſt, & Spiritus ſanctus volitionem, quæ de linea volendi eſt: voluntas autem eſt de linea volendi, vt eſt certum: ergo verbum non illam exigit, ſicut nec volitionem: exigit autem intellectionem: ergo intellectio, & voluntas virtualiter diſtinguntur, non minus quam intellectio, & volitio. Voluntas diſtincta eſt virtualiter ab intellectione neceſſaria

51. Oſtenditur ſecundò, nam ſententia illa P. Arriagæ proceſſionis verbi per ſolam intellectionem, & Spiritus per ſolam volitionem, colligitur ex Patribus, eo quod aſſerant proceſſionem verbi eſſe per intellectionem, ſpiritus verò per amorem: iidem autem Patres ſimiliter, & frequentius docent, verbum producere per intellectum, & ſpiritum per voluntatem: ergo verbum ad ſui proceſſionem exiget intellectum, & non voluntatem, & ſpiritus voluntatem, & non intellectum. *Confirmatur*, nam ſi verbum procederet per voluntatem non ſolum eſſet de linea intelligendi, ſed etiam volendi, quod eſt falſum: ergo non ita procedit. Antecedens probatur, tum quia ideò verbum eſt generis intellectiui, quia procedit per intellectionem, quæ eſt de linea intelligendi: procederet autem etiam per voluntatem, quæ eſt de linea volendi: ergo etiam eſſet generis volitiui. Tum etiam quia ſi verbum procederet per intellectionem ſimul & amorem, eſſet Idem ex proceſſione Verbi & Spiritus ſancti confirmatur contra P. Arriagam.

de vtroque genere intelligendi, & volendi: ergo idem eſſet ſi per intellectionem ſimul & voluntatem procederet. Tum denique quia ſi Spiritus ſanctus procederet per volitionem, & intellectum, eſſet de vtraque linea intelligendi, & volendi: ergo etiam Verbum ſi per intellectionem, & voluntatem prodiret.

Qua ratione volitio neceſſaria eſſentiam diuinam denominet volentem.

52. Obiicies primò, natura diuina à volitione neceſſaria denominatur volens, per eamque verè vult: ergo natura diuina eſt voluntas. Probatur conſequentia, nam quod per volitionem vult, & denominatur volens, voluntas eſt; cum hæc aliud formaliter non ſit, quam capacitas volendi. *Reſpondeo*, naturam diuinam per volitionem neceſſariam non eſſe, nec denominari proximè volentem, quod neceſſarium eſt ad rationem voluntatis; ſed tantum remotè, quatenus videlicet eſt radix voluntatis proximè volentis, vt dictum eſt diſp. præcedenti ſect. 5. vbi alia, quæ hic obiici poſſent ſoluta ſunt.

Licet volitiuum Angelum, & hominemque conſtituat, non tamen Deum.

53. Obiicies ſecundò, intellectiuum, & volitiuum in Angelo, & homine conſtituunt virtualiter vnam eſſentiam: ergo etiam in Deo. *Reſpondeo*, antecedens falſum eſſe, ſi detur in creatis diſtinctio virtualis inter intellectiuum, & volitiuum; ſi vero ea diſtinctio non ſtet in creatis, nec valet conſequentia cum in diuinis detur diſtinctio virtualis inter intellectiuum, & volitiuum, ratione diuinarum proceſſionum, quarum prior, ſcilicet Verbi, eſt per intellectum, & non per voluntatem; poſterior vero, videlicet Spiritus ſancti, è contra per voluntatem, & non per intellectum, iuxta dicta tractatu de Trinitate, tum diſp. 7. tum etiam 10. ſect. 8.

Cur Deus non ſit volẽs per participationem.

54. Obiicies tertiò, Deus non eſt volens per participationem: ergo per eſſentiam: ergo voluntas eſt de eſſentia. Antecedens eſt certum. Conſequentia probatur, quia quod eſt aliquid per formam extra eſſentiam, habet tale eſſe per participationem: ergo ſi Deus eſſet volens per voluntatem extra eſſentiam, volens quoque eſſet per participationem. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, & priori conſequentia negans poſteriorem. Nam quod habetur

per

per participationem habetur ab alio per formam creatam, & limitatam. Quod habetur, à ſe per formam increatam dicitur haberi per eſſentiam, etiam ſi virtualiter ab eſſentia diſtinguatur, & hoc pacto dicitur Deus volens per eſſentiam, & non per participationem.

55. Obiicies quartò. Eſſentia diuina etiam metaphyſicè eſt ſimpliciter infinita: ergo continet de conceptu eſſentiali omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem: voluntas autem eſt prefectio ſimpliciter ſimplex: ergo continetur in eſſentia de conſtitutiuo illius. Idem argumentum fieri poteſt de volitione. *Reſpondeo*, metaphyſicam Dei eſſentiam eſſe quidem ſimpliciter infinitam, formaliter quidem in ſolo genere intelligendi, complectens omnem perfectionem generis intellectiui, in omni alio genere, non formaliter, ſed eminenter, cum ſit generalis radix omnium aliarum perfectionum proximè, vel remotè. Addo hoc argumentum probare contra ſuos authores, relationes diuinas eſſe de conſtitutiuo Dei metaphyſico cum ſint perfectiones ſimpliciter ſimplices, vt oſtendimus de Trinitate diſp. 12. ſect. 12.

Quomodo eſſentia diuina ſit ſimpliciter infinita in omni genere.

56. Inſtabis, Eſſentia diuina ita eſt in ſummo gradu perfectionis, vt nihil illa perfectius eſſe, aut excogitari poſſit: natura autem, quæ metaphyſicè contineret de conſtitutiuo, non ſolum eminẽter, ſed etiam formaliter omnem perfectionem, eſſet in ſummo gradu perfectionis, & nihil illa perfectius eſſe, aut excogitari poſſet: ergo talis erit eſſentia metaphyſica Dei.

57. Reſpondeo, conceſſa maiori, negans minorem. Nam de perfectione eſſentiæ metaphyſicæ, quatenus à phyſica diſtinctæ, eſt, quod ſit gradus prior, adæquatus, & proprius; ſi autem voluntas, aut volitio eſſent de quidditate eſſentiæ metaphyſicæ, hæc iam non eſſet gradus prior adæquatus, & proprius, ſed permixtio gradus prioris cum poſteriori, quod eſt contra perfectionem eſſentiæ metaphyſicæ. Quod ſi inter gradum intelligendi, & volendi prioritas, & poſterioritas negaretur hoc ipſo è medio tolleretur diſtinctio virtualis, & conſequenter fœcunditas diui-

Eſſentiam diuinam includere formaliter volitiuum non eſt maior illius perfectio.

na ad duplicem proceſſionem diſtinctam, vnam Filij per ſolum gradum intelligendi procedentis, & aliam Spiritus per gradum ſolum volendi, quod grandis quidem eſſet imperfectio naturæ, vtpotè ad duplicem illam proceſſionem infæcundæ.

Obiectio ſumpta ab identitate reali voluntatis cum eſſentiâ.

58. Obiicies vltimò, voluntati, & volitioni neceſſariæ realiter formaliter conuenit, non ſolum eſſe phyſicum conſtitutiuum Dei, ſed etiam metaphyſicum virtuale: ergo realiter formaliter non ſolum erunt de conſtitutiuo phyſico, ſed etiam metaphyſico virtuali. Antecedens probatur *primò*, quia voluntas, & volitio neceſſaria, ſunt realiter formaliter gradus intelligendi: gradus autem intelligendi eſt formaliter de metaphyſico virtuali conſtitutiuo Dei: ergo voluntas, & volitio realiter formaliter idem erunt. *Secundò*, quia ideo voluntas, & volitio ſunt realiter formaliter gradus intelligendi, quia non diſtinguntur realiter formaliter ab illo: ſed neque diſtinguuntur realiter formaliter à conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei: ergo erunt realiter formaliter metaphyſicum Dei conſtitutiuum virtuale.

Inſtantiæ, quas patitur præcedens obiectio

59. Hæc obiectio quantumuis difficilis, falax eſt, ne dicam periculoſa. Eâdem enim forma probaretur, *primò*, eſſentiam diuinam realiter formaliter contingentem eſſe, quia realiter formaliter identificatur cum decreto libero, quod eſt formaliter contingens. *Secundò*, eſſe relatiuam, quia realiter formaliter identificatur perſonalitatibus, quæ formaliter relatiuæ ſunt. *Tertiò*, eſſe productam, quia realiter formaliter identificatur Filiationi, quæ formaliter eſt realiter producta. Imò eſſentia diuina realiter formaliter indiſtincta eſt ab ipſamet contingentia actûs liberi, ab ipſomet relatiuo perſonalitatum, & ab ipſomet eſſe producto Filiationis, nec tamen hæc de eſſentia diuina realiter formaliter dici poſſunt; eo quod ſint prædicata, propter quæ eſſentia diſtinguitur virtualiter ab actu libero, Perſonalitaltibus, & Filiatione producta, quod fuſius proſecuti ſumus circa volitionem liberam tract. de voluntate Dei diſp. 8. ſect. 7. ex ibi ergo dictis.

60. Reſpon

Digitized by Google

60. Reſpondeo, negans antecedens. Ad primam probationem, conceſſa maiori & minori, neganda eſt conſequentia, quia ea forma argumenti non valet in Diuinis ratione diſtinctionis virtualis, vt oſtenſum eſt. Ad ſecundam probationem diſtinguenda eſt maior, ideo voluntas, & volitio ſunt realiter formaliter gradus intelligendi, quia præcisè non diſtinguuntur realiter ab illo, nego: quia non diſtinguuntur, nec ſub illis conceptibus ſunt ratio virtualis diſtinctionis inter illos concedo. Et conceſſa minori nego conſequentiam, quia conceptus conſtitutiui metaphyſici virtualis, vt talis, eſt ratio diſtinctionis virtualis inter gradum intelligendi, & volendi, inde talis conceptus dici non poteſt realiter formaliter de voluntate, aut volitione, ſed de ſolo intellectiuo, ſicut contingens, relatiuum, & productum dici non poſſunt de eſſentia, ob eandem rationem.

61. Ex hactenus dictis colligo, idem, quod de voluntate, dicendum eſſe de omnipotentia, in ordine ad conſtitutiuum metaphyſicum virtuale diuinæ eſſentiæ. Nam, vt oſtendam infra, omnipotentia diuina eſt virtualiter indiſtincta à voluntate: ergo cum voluntas non ſit de conſtitutiuo virtuali eſſentiæ; neque omnipotentia erit. *Omnipotentia non eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei.*

SECTIO V.

An actualis intellectio neceſſaria ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentia Dei.

62. Sententia affirmans bipartita eſt. Negantes enim omnem actum primum intelligendi, tum virtualem, tum logicum, ſeu noſtro modo tantum concipiendi diſtinctum actuali intellectione, aſſerunt in ſola iſta poſitum eſſe integrum, & adæquatum conſtitutiuum metaphyſicum virtuale eſſentiæ Dei. Hi ſunt P. Herize diſp. 3. cap. 3. P. Hurtadus diſp. 20. Metaphy. ſect. 2. *Placita Doctorum. P. Herize. P. Hurtadus. P. Soarius. Capreolus. Caietanus. Ferrarienſis. P. Molina. P. Vaſquez.*

P.Torres. P.Gillius. P.Arrubal. P.Granadus.

Et multi Recentiores cum ipſis. Admittentes verò actum primum intelligendi ſubdiuiſi ſunt; nam qui identificant virtualiter illum cum actuali intellectione, vtroque aiunt conſtitui metaphyſicè Deum. Ita P. Soarius diſput. 30. metaphy.ſect.15.nobili, & numeroſo Recentiorum agmine ſtipatus; Qui vero actum primum intelligendi virtualiter ab actuali intellectione neceſſaria diſtingunt,ex maiori parte aſſerunt, intellectionem neceſſariam nec inadæquatam eſſe Dei eſſentiam metaphyſicam, ſed omnino extra illam,non minus quam ſit volitio. Ita ex Thomiſtis Capreolus 1. diſt.8.quæſt.4.art.1.& diſt.25. quæſt.1. art.2. Caietanus part.1. art.7. Et in hac quæſt. art.5. & 22. quæſt.1.art.1. Ferrarienſis 1. contra gentes cap.45. & alij. Ex noſtris vero P.Molina 1. part. quæſt.2.art.3. P.Vaſquez 1. part. quæſt.13. art.2. num.30. & tom.2. diſp.119. cap.3. P.Turrianus diſp.2. de obiecto formali dub.1.P.Gillius libro 2. tract.1. cap.12. P. Arrubal tom.1. in 1.part. diſp.28. cap.3.P.Granadus ibidem controu. 2. tract.1.diſp.3.ſect.2. & plures alij.

Intellectio neceſſaria non eſt adæquata Dei eſſentia metaphyſica.

63. Aſſero primò,intellectionẽ neceſſariam non eſſe virtualiter adæquatam Dei eſſentiã metaphyſicam.Probatur, quia vt vidimus diſp.precedenti,admittendus eſt in Deo actusprimus intelligendi virtualiter prior,& diſtinctus ab actuali intellectione neceſſaria, vel ſaltẽ noſtro modo cõcipiendi:hic autem excludi non poteſt à metaphyſica Dei eſſentia,ſi actualis intellectio ad illam pertineat:ergo.Maior probatur *primò*,quia actus primus intelligendi prior eſt actuali intellectione, & non minoris perfectionis quam illa, eiuſdemque generis intelligentis. *Secundò*, quia actus primus intelligendi eſt de conſtitutiuo metaphyſico omnis intelligentis, vt patet in homine, & Angelo : ergo cum Deus ſit perfectiſſimus intelligens, actus primus intelligendi erit de metaphyſico conſtitutiuo illius; atque adeo actualis intellectio modo, quo ab intellectiuo diſtinguitur,non erit adæquata Dei eſſentia.

Nec eſt inadæquata eſſentia Dei

64. Aſſero ſecundò, actualem intellectionem neceſſariam non eſſe metaphyſicam Dei eſſentiam adhuc inadæquatam

quatam, ſed omnino extra illam, non minus quam ſit volitio neceſſaria. Probatur primò, quia intellectio neceſſaria ſupponit virtualiter conceptum priorem, adæquatum, & proprium Dei: ergo neque inadæquatè erit de eſſentia metaphyſica virtuali Dei. Conſequentia optima eſt apud aduerſarios, eo fundamento volitionem neceſſariam expungentes ab eſſentia metaphyſica virtuali Dei. Antecedens probatur, nam actualis intellectio neceſſaria ſupponit actum primum, ſeu potentiam intelligendi, aut intellectiuum radicale ab actuali intellectione virtualiter diſtinctum, & priorem illa titulo principij, vt diſp. præcedenti oſtenſum eſt. Eſſe autem gradum adæquatum ſeorſim ab actuali intellectione neceſſaria, mihi clarum eſt, tum quia intellectio non eſt actus primus, ſed ſecundus, tum etiam quia in creatis actus primus intelligendi ſtat completus ſeorſim ab actuali intellectione, etiam neceſſariò producta. Eſſe denique proprium Dei, negari non poteſt ab aduerſariis propugnantibus, intellectionem neceſſariam infinite perſpicacem, & à ſe, propriam eſſe Dei: ergo etiam potentia intellectiua infinita perſpicacitatè perceptiua obiecti, & à ſe, propria Dei erit.

metaphyſica, ſed extra illã non minus quã volitio.

65. Probatur ſecundò ab aliquibus, nam intellectio neceſſaria nihil habet, quo diſtinguatur à libera, niſi rationem entis neceſſarij, vtraque enim eſt intellectio, vtraque enim eſt intellectio, vtraque infinitè perſpicax: ratio autem entis neceſſarij eſt communis volitioni neceſſariæ: ergo non poteſt eſſe differentia metaphyſica eſſentiæ Dei, quæ non eſſentiæ communis eſſe non poteſt. *Confirmatur*, ideò conceptus cognitionis non eſt differentia metaphyſica eſſentiæ, quia communis eſt non eſſentiæ: conceptus autem perſpicacitatis infinitæ communis eſt non eſſentiæ, ſcilicet intellectioni liberæ, & ſimiliter conceptus entis neceſſarij communis eſt non eſſentiæ, videlicet, volitioni neceſſariæ: ergo neuter erit differentia metaphyſica Dei.

Aliquorum probatio minus efficax.

66. Reſpondetur, differentiam Dei metaphyſicam non conſtitui infinita perſpicacitate communi intellectioni liberæ

Aliorum reſponſio ad præcedens fundamẽtũ.

beræ; nec ente neceſſario communi volitioni neceſſariæ, ſed ſpeciali ſcilicet infinita perſpicacitate exigente, vel habente virtualem identitatem cum ente neceſſario; & ſimiliter ente neceſſario exigente, vel habente identitatem virtualem cum perſpicacitate infinita, qui conceptus communes non ſunt intellectioni liberæ, nec volitioni neceſſariæ, vtpote virtualiter diſtinctis ab intellectione neceſſaria.

Inſtantia cōtra præcedētem reſponſionem.

67. Inſtant illi, id verum eſſe, ſed non ſufficiens ad præſentem controuerſiam; ſolutio enim differentiam Dei reducit ad identitatem duplicis conceptus de ſe communis non eſſentiæ, qui fiunt proprij eſſentiæ ratione identitatis virtualis inter ſe. Quo pacto etiam ens, ſubſtantia, cognitio, &c. dicendæ eſſent differentia metaphyſica Dei, ſcilicet quæ virtualem identitatem habent cum intellectione neceſſaria, cum propria illius ſint, & nulli communia. Quod non videtur plenum ad præſentem controuerſiam inueſtigantem formam, quæ ſeorſim ab identitate ſit ratione ſui propria eſſentiæ. Cæterum, qui aſſignet eam, quis eſt hic, & laudabimus eum; non enim apparet, vnde conceptus ad eſſentiæ diuinæ conſtitutiuum confluentus, proprij fiant niſi ad identitatem virtualem recurratur, quod in ſingulis ſententiis facilè erit expendere cuique.

Reſponſio aliarum.

68. Reſpondetur iterum, intellectionem actualem neceſſariam habere formam eſſentiæ metaphyſicæ propriam, videlicet rationem entis virtualiter à ſe, quod nulli extra eſſentiam competit, ſiue creato, ſiue increato; nam omnia creata ſunt realiter ab alio, quod excluditur ab ente virtualiter à ſe; increata verò ſunt virtualiter ab alio, ſcilicet eſſentia. Inſuper intellectioni neceſſariæ competit eſſe radicem virtualem omnium attributorum, quod nulli attributo competere poteſt, aliter aliquod eorum eſſet virtualis radix, & ratio exiſtendi ſui ipſius, quod implicat.

Quid in præcedenti reſponſione diſpliceat.

69. Id mihi diſplicet *primò*, quia actualis intellectio neceſſaria non eſt virtualiter à ſe, ſed ab alio, titulo actus perfecti

perfectiſſimè vitalis, qui neceſſariò debet eſſe à principio intrinſeco, vt diſp. præcedenti oſtenſum eſt. *Secundò*, quia differentiam metaphyſicam Dei eſſe ens virtualiter à ſe, ſicut & eſſe conceptum omnium priorem, cæterorumque radicem, nemo dubitat, nec de hoc eſt controuerſia, ſed in aſſignanda perfectione, cuius id proprium ſit: ergo ſicut qui diceret, differentiam Dei metaphyſicam eſſe conceptum omnium priorem: cæterorumque radicem, inexplicatam relinqueret perfectionem, cuius id proprium eſſet; ita qui diceret eſſe ens virtualiter à ſe. *Tertiò*, quia differentiam metaphyſicam Dei eſſe virtualiter à ſe, & non ab alio, colligendum eſt, ex eo quod habeat formam, quæ ratione ſui non patiatur aliam priorem: hæc non aſſignatur in intellectione neceſſaria infinitè perſpicaci, cum nec conceptus intellectionis infinitè perſpicacis excludat ex ſe aliam formam priorem, vt patet in intellectione libera, nec conceptus entis neceſſarij, vt conſtat in volitione neceſſaria: ergo non eſt vnde cum fundamento colligatur intellectionem neceſſariam eſſe virtualiter à ſe. *Quartò*, quia perfectio, quæ virtualiter eſt ab alia priori, adæquata, & propria; radix non eſt omnium attributorum, ſed potius ipſa eſt à tali radice: ita ſe habet intellectio neceſſaria, vt probatum eſt: ergo.

70. Objicies primò, ſanctum Auguſtinum de Trinitate pluribus in locis, præcipuè lib. 15. ita ſcribentem. *Non eſt aliud ſapientia eius, aliud eſſentia, cui hoc eſt eſſe, quod ſapientem eſſe.* S. Maximum apud Eutymium in Planopia part 1. tit. 3. cap. *Deus propriè*, aſſerentem. *Reliquum igitur eſt, vt poſt hæc, dicamus Deum intelligentiam, & ſolam intelligentiam, &c.* Quibus excludere videtur ab eſſentia volitionem dum ſolam intelligentiam admittit, atque adeò ſermonem fuiſſe de eſſentia metaphyſica. *Reſpondeo* eos Patres, & alios ſimiles locutos de eſſentia non metaphyſica, ſed phyſica. Nec Maximus particula illa, *ſolam intelligentiam*, volitionem excludit, ſed ſolam potentiam intelligendi realiter diſtinctam, ne Deus, vt ipſe antea dixerat, *compoſitus exiſtimaretur.* Satisfit Patribus obiectis, Auguſtino, & Maximo.

S.Thomas obiectus, & declaratus.

71. Objicies ſecundò, ſanctum Thomam docentem 1. part. quæſt. 14. art. 4. corpore; *Quod intelligere Dei eſt eius ſubſtantia.* Et iterum, *quod ipſum eius intelligere ſit eius eſſentia & eius eſſe.* Quod idem pluribus aliis locis inculcat ſæpius. Rurſus quæſt. 27. art. 2. ideò ait, verbum eſſe Filium, quia procedit per conceptionem intellectus, ſeu intellectionem de qua ait. *Idem eſſe intelligere, & eſſe.* Ibi autem ſumi non poteſt phyſicè, ſed metaphyſicè; nam quo pacto ibi affirmat, verbum procedere per intellectionem, negat. art. 4. per illam procedere Spiritum ſanctum, aiens, illius proceſſionem eſſe tantum per amorem: ergo intellectio metaphyſicè ſumpta eſt eſſentia Dei. *Reſpondeo*, vtroque teſtimonio Angelicum Doctorem locutum de eſſentia phyſica; in primo quia eodem modo loquitur de volitione quæſt. 19. art. 1. aiens. *Et ſicut ſuum intelligere eſt ſuum eſſe, ita ſuum velle.* Et quæſt. 54. art. 2. *Vnde ſolum eſſe diuinum eſt, ſuum intelligere, & ſuum velle.* Ad ſecundum teſtimonium dicimus loqui ſanctum Thomam de intellectione metaphyſicè ſumpta in ordine ad proceſſionem verbi, dum verò ait, eam eſſe eſſentiam loquitur de eſſentia phyſica, non metaphyſica, quia eodem modo intellectio, & volitio vocantur eſſentia.

Iterum ſtabilita ex S. Thoma.

72. Solutio noſtra confirmatur ex Patribus, vnde ſumpta eſt obiectio. Nam primò Damaſcenus lib. 1. fidei cap. 4. ita loquitur de natura diuina. *Nam etſi bonam, ſi iuſtam, ſi ſapientem, ſi quidvis aliud dixeris, non naturam dicis Dei, ſed ea quæ circa naturam.* Ac ſi diceret, nec bonitate, ſcilicet morali, neque iuſtitia, neque ſapientia, nec his ſimilibus, dicitur natura, videlicet metaphyſica, nam phyſicam dici, quis dubitet; ſed dicuntur tantum ea, quæ circa naturam ſunt, nempe attributa, qualis eſt bonitas moralis, iuſtitia, ſapientia, & quoduis aliud ſimile iſtis, videlicet miſericordia, conſtantia, & reliquæ virtutes. Vnde non video, quo fundamento perſuaſerint ſibi Recentiores, per ea verba, *ſed ea quæ circa naturam*, non attributa, ſed creaturas intelligi, & tantum intendere Damaſcenum, conceptum Dei à nobis in hac vita formatum, intuitiuum

non

non eſſe, ſed abſtractiuum in creaturis, quæ circa naturam ſunt.

73. Secundò S.Thomas 1. part. quæſt.14. ita ſcribit. ***Poſt conſiderationem eorum, quæ ad diuinam ſubſtantiã pertinent, reſtat conſiderandum de his quæ pertinent ad operationem ipſius. Et quia operatio quædam eſt, quæ manet in operante; quædam verò, quæ procedit in exteriorem effectum. Primò agemus de ſcientia, & voluntate: (nam intelligere in intelligente eſt, & velle, in volente,) & poſtmodum de potentia Dei, quæ conſideratur vt principium operationis diuinæ in effectum exteriorem procedentis.*** Ibi autem ſermonem eſſe de omni ſcientia, etiam neceſſaria, indubitatum eſt, cum de iſta potiſſimum diſputet in ſequentibus S. Doctor, eodemque modo de intellectione, & volitione loquatur, & volitione, etiam neceſſariam comprehendat. Id quod ipſe Thomas clariſſimè explicat art.4. eiuſdem quæſt. loquens enim de intellectione, quæ eſt ſubſtantia Dei phyſica, qualis non eſt intellectio libera, ſed ſola neceſſaria, ait. ***Ad primum: ergo dicendum, quod intelligere non eſt operatio exiſtens ab ipſo operante, ſed manens in ipſo.*** Ergo intellectio neceſſaria, vtpotè operatio manens in eſſentia operante, non pertinet ad illam.

Iterum ſtabilita ex S. Thoma.

74. Dices cum Recentioribus S.Thomam nec locutum ibi de eſſentia metaphyſica, ſed de phyſica tantum, & materiali; nec ſcientiam vocare operationem phyſicam, ſed grammaticalem tantum, nec aſſerere eam eſſe de eſſentia metaphyſica. ***Contra***, Tum quia intellectio neceſſaria non pertinet ad ſubſtantiam, ſeu eſſentiam de qua ibi eſt ſermo, ſed ad operationem ipſius: pertinet autem ad ſubſtantiam ſeu eſſentiam phyſicam fatentibus aduerſariis: ergo ſubſtantia, de qua ibi agitur, non eſt phyſica, ſed metaphyſica. Tum etiam quia intellectio neceſſaria non eſt operatio eſſentiæ phyſicæ: ergo eſſentia cuius aſſeritur operatio, metaphyſica eſt. Tum præterea quia verba illa, ***operans & operatio, quæ manet in operante***, gratis referuntur ad operarionẽ purè grammaticalem. Tum denique, quia ſcientia aſſeritur eſſe ab eſſentia verbis illis. ***Reſtat conſiderandum de his, quæ pertinent ad operationem ipſius,***

Solutio Recentiorum expuncta.

 ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet ſubſtantiæ, ſeu eſſentiæ; ſcientia autem non eſt operatio ab eſſentia phyſica: ergo à metaphyſica.

Noſtra ſententia iterũ ex S. Thoma firmata.

75. Tertiò, idem S. Thomas quæſt. 26. art. 2. diſputans de Beatitudine Dei, quam ait, conſiſtere in cognitione neceſſaria, ait, concedendam eſſe Deo beatitudinem, quia eſt in eo cognitio ſui, de qua cognitione neceſſaria, ait. *In Deo autem non eſt aliud eſſe, & intelligere ſecundum rem, ſed tantum ſecundum intelligentiæ rationem.* Id eſt non eſſe aliud realiter, benè virtualiter: ergo actualis intellectio neceſſaria non eſt virtualiter eſſe, ſeu eſſentia Dei.

Reſponſio aduerſariorum reiecta

76. Occurrunt Aduerſarij dicentes, ſanctum Thomam non ſcribere, intellectionem neceſſariam eſſe aliud virtualiter ab eſſentia, imò id excludit aſſerens, eſſe aliud tantum ſecundum intelligentiæ rationem quo ſola permittitur diſtinctio noſtro modo concipiendi intellectionis ab aliis conceptibus in eſſentia incluſis. *Contra*, nam ea phraſi S. Thomas non excludit poſitiuè diſtinctionem virtualem. Sic eandem 1. part. q. 28. art. 2. diſputans de identitate, & diſtinctione relationum ab eſſentia, circa finem corporis ait. *Et ſic manifeſtum eſt, quod relatio exiſtens in Deo eſt idem eſſentiæ ſecundum rem, & non differt niſi ſecundum intelligentiæ rationem.* Id eſt virtualiter, & non tantum noſtro modo concipiendi, quod fateri tenentur aduerſarij, non tantum noſtro modo intelligendi, ſed virtualiter diſtinguentes relationes ab eſſentia, etiam ſi S. Thomas aſſerat non differre, *niſi ſecundum intelligentiæ rationem*: ergo ea locutio non excludit diſtinctionem virtualem, vt aiebant Recentiores, ſicut nec à Concilio Florentino excluditur diſtinctio virtualis, quantumuis aſſerente, diuinitatem ſola ratione ab hypoſtaſibus diſtingui, vt Tractat. de Trinitate nobiſcum tenent aduerſarij.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO VI.

Vera ſententia de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ Dei.

77. Asſero, conſtitutiuum metaphyſicum virtuale eſſentiæ Dei conſiſtere in ſubſtantia intellectiua, ſeu actu primo, aut potentia intelligendi infinita perſpicacitate de ſe cognoſcitiua cuiuſcumque obiecti. Ita communiter Doctores diſtinguentes virtualiter actum primum intelligendi ab actuali intellectione, etiam neceſſaria, quos dedimus initio ſectionis præcedentis. Probatur, quia hic eſt conceptus virtualiter omnium prior, adæquatus, & proprius, nullique communis extra eſſentiam: ergo & adæquata Dei eſſentia. Conſequentia optima eſt. Antecedens quoad omnes illius partes probatur. Nam conceptus ſubſtantiæ intellectiuæ infinita perſpicacitate cognoſcitiuæ, &c. inprimis eſt virtualiter prior, intellectione neceſſaria, voluntate, volitione, & omnipotentia, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt: Deinde nullum alium conceptum ſupponit virtualiter priorem, adæquatum, & proprium: ergo virtualiter eſt omnium prior adæquatus, & proprius. Secunda antecedentis pars probatur, nam ſi quis eſſet conceptus, quem virtualiter ſupponeret gradus intellectiuus aſſignatus à nobis, maximè exiſtentia neceſſaria, vel infinitas ſimpliciter, aut ens à ſe: ita autem non ſupponuntur virtualiter à gradu intellectiuo, nec ſunt conceptus proprij eſſentiæ, ſed communes etiam attributis: ergo virtualiter nullum ſupponit conceptum priorem adæquatum, & proprium. Minor probatur, quia exiſtentia neceſſaria vel indiſtincta eſt virtualiter ab eſſentia, vel illa poſterior, vt dicam ſect. ſequenti. Infinitas verò ſimpliciter, & ens à ſe, indiſtincta ſunt virtualiter à conceptu ſubſtantiæ intellectiuæ ſupe- In quo ſtet metaphyſicum conſtitutiuum virtuale Dei.

rius explicatæ, cum nulla component prædicata contradictoria cum illa: ergo.

Intellectiuum diuinū conceptus eſt omnium prior.

78. Confirmatur, conceptus communes, non poſſunt determinari ad differentiam cum prioritate virtuali reſpectu illius; conceptus autem exiſtentiæ neceſſariæ, infinitatis ſimpliciter, & entis à ſe, ſunt communes intellectiuo, & volitiuo apud aduerſarios: ergo nequeunt determinari ad differentiam intellectiui cum prioritate virtuali reſpectu illius. Maior probatur, quia conceptus communis, quantumuis eſſet virtualiter diſtinctus à differentia, non poteſt eſſe radix illius, aliter gradus ſuperiores poſſent eſſe differentiarum radices: ergo neque poterunt determinari ad differentias cum prioritate virtuali reſpectu ipſarum; cum prioritas virtualis tota conſiſtat in conceptu radicis.

Per ens virtualiter à ſe non ſatis explicatur eſſentia Dei.

79. Dices, id probare quidem, intellectiuum non ſupponere gradus illos, vtpote communes, virtualiter priores; non autem euincere, ens virtualiter à ſe non eſſe conceptum intellectiuo virtualiter priorem, vtpote nulli communem, & proprium totius diuinæ eſſentiæ. *Contra*, quia licet ens virtualiter à ſe, proprium ſit ſolius diuinæ eſſentiæ, pro iſtius tamen conſtitutiuo aſſignanda eſt perfectio diuina, cuius potius, quam alterius, proprium ſit, eſſe ens virtualiter à ſe, id eſt primum omnium, cæterorumque radicem; quandiu enim talis perfectio, non aperiatur, inexplicata manet eſſentia, ſeu perfectio illa, cuius potius, quam alterius, proprium ſit, eſſe ens virtualiter à ſe: huiuſmodi autem perfectio alia eſſe non poteſt, quam ſubſtantia intellectiua à nobis aſſignata: ergo hæc erit, quæ virtualiter eſt à ſe, & omnium prima.

In vnaquaque eſſentia explicanda perfectio omnium prior, cæterumque radix.

80. Confirmatur, nam ſi quis diceret, Deum metaphyſicè eſſe conceptum omnium primum, cæterorumque radicem, verum reipſa diceret, ſed eſſentiam Dei non explicaret, quouſque perfectionem illam reuelaret, cuius proprium eſſet, eſſe omnium priorem, cæterorumque radicem; aliter vnica definitione poſſent rerum omnium eſ-

ſentiæ

Digitized by Google

ſentiæ declarari, etenim de Deo, homine, Angelo, Leone, pariete, &c. verum eſt, conſtitui metaphyſicè per conceptum omnium primum, cæterorumque radicem: ergo ſicut in vnoquoque ente, vltra hoc, declarari debet perfectio illa, cuius potius quam alterius proprium ſit, eſſe omnium primam cæterorumque radicem; ita in Deo manifeſtanda eſt perfectio illa, cuius potius, quam alterius proprium ſit, eſſe ens virtualiter à ſe: hæc alia eſſe non poteſt, quam ſubſtantia intellectiua à nobis declarata: ergo hæc erit in Deo conceptus omnium metaphyſicè prior, cæterorumque radix, & conſequenter ens virtualiter à ſe.

81. Objicies, vis cognoſcitiua liberorum non eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali diuinæ eſſentiæ: ea autem eſt ſubſtantia intellectiua, ſeu actus primus, aut potentia intelligendi infinita perſpicacitate cognoſcitiua obiecti: ergo hæc non eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei. Maior probatur, nam vis cognoſcitiua liberorum connectitur eſſentialiter cum intellectionibus diuinis liberis, ſaltem poſſibilibus: eſſentia autem diuina non connectitur cum illis adhuc poſſibilibus: ergo vis intellectiua liberorum non eſt virtualiter eſſentia diuina, cum contradictoria ſint connecti, & non connecti eidem. Hoc idem argumentum fieri poteſt de virtute intellectiua creaturarum poſſibilium, nam ea cum poſſibilis connectitur, non vero eſſentia. Obiectio contendens vim intellectiuam liberorum eſſentiã non eſſe.

82. Confirmatur, vis intellectiua liberorum eſt virtualiter poſterior vi eorundem volitiua: vis autem volitiua liberorum eſt poſterior virtualiter eſſentia, cum ſit voluntas, quam oſtendimus ſect. 3. eſſe poſteriorem virtualiter eſſentia: ergo, & vis intellectiua liberorum poſterior virtualiter erit vi eorundem volitiua. Maior probatur, nam quoties actus vnius potentiæ eſt poſterior actu alterius, etiam potentia actus prioris, prior eſt potentia actus poſterioris, ſic in Deo intellectiuum neceſſarium prius eſt eorundem volitiuo, quia intellectio neceſſaria prior eſt volitione ſimiliter neceſſaria, & in creatis ob Et poſteriorem eſſe vi eorundem volitiua, eo quod intellectio libera ſit volitione poſterior.

eandem

eandem rationem intellectus prior eſt voluntate, & apprehenſiuum iudicatiuo: actus autem potentiæ volitiuæ liberorum prior eſt actu potentiæ eorundem intellectiuæ, cum volitio libera prior ſit intellectione pariter libera: ergo vis intellectiua liberorum poſterior eſt vi eorundem volitiua.

83. Reſpondeo, præcedens argumentum nullum eſſe admiſſa connexione Dei cum creaturis, & actibus liberis poſſibilibus. Nam ea connexione ſtante, falſum eſt, eſſentiam diuinam non connecti cum intellectionibus liberis poſſibilibus; atque adeo vis intellectiua liberorum, propter eam connexionē, ab eſſentia non debet expungi. In ſententia verò negante Deo eam connexionem, facilè etiam reſpondetur, Deum non conſtitui vi intellectiua liberorum abſoluta, ſeu quoad ſufficientiam; ſicut in ſimili de omnipotentia dici ſolet. Idcirco addidi in concluſione de ſe cognoſcitiua, vt ab ea ſententiarum varietate nunc præſcinderem.

Prioritas, & poſterioritas virtualis potentiarum ex prioritate, & poſterioritate actuum metienda non eſt.

84. Ad confirmationem neganda eſt vtraque maior. Prioritas enim virtualis vnius potentiæ, & poſterioritas alterius, non ex prioritate, & poſterioritate actuum metienda eſt, ſed ex aliis capitibus comprobanda, quando videlicet, eadem ratio prioritatis, & poſterioritatis actuum militat in potentiis, quod non ſtat in præſenti; nam in actibus liberis ratio cur volitio ſit virtualiter prior ſcientia, eſt, independentia à dependenti, quæ non reperitur inter potentias. Libeat doctrinam iſtam inſtantiis confirmare: nam in creatis virtus intellectiua per actus pendentes à libero voluntatis imperio, poſterior non eſt virtualiter virtute productiua imperij prioris, aliter ſi potentiæ inter ſe, & ab anima diſtinguerentur, daretur vnus intellectus prior voluntate, & alter poſterior. Præterea in actu, qui ſimul eſt intentio, & electio, conceptus electionis prior virtualiter non eſt conceptu intentionis, quamuis media, quæ ſunt electionis obiectum ſint fine priora. Inſuper cognitio diuina neceſſaria repreſentans Patrem, prior virtualiter non eſt cognitione repræſentan-

te

te Filium, quamuis Pater ſit prior Filio. Rurſus in omnipotentia virtus productiua cauſæ prior non eſt virtute productiua effectûs, etiamſi cauſa ſit prior effectu. Idemque eſt de virtute productiua diſpoſitionum, & formæ ſubſtantialis. Denique in homine animal quamuis vniuerſalius, non tamen eſt prius rationali, etiamſi ſenſatio ſit prior diſcurſu: ergo vnum actum eſſe priorem, ſeu radicem alterius, hoc præcisè non arguit vnam potentiam altera virtualiter priorem.

85. Inſtabis contra ſecundam argumenti ſolutionem, expuncta connexione Dei cum creaturis, & actibus liberis poſſibilibus, vis intellectiua liberorum quoad ſufficientiam, & quoad efficaciam, eo tantum diſtinguntur quod illa ſit omnino neceſſaria, non verò iſta: ergo conſtituere Deum vi intellectiua quoad ſufficientiam erit conſtituere Deum duplici conceptu communi, videlicet, vi intellectiua, quæ communis eſt, tam ſufficienti, quam efficaci, & ente omninò neceſſario, quod etiam commune eſt virtuti volitiuæ, quoad ſufficientiam, qui modus conſtituendi Deum ſufficiens non eſt.

86. Reſpondeo, vim intellectiuam quoad ſufficientiam eſſe quidem in ſe omnino neceſſariam, & talem non eſſe vim intellectiuam, quoad efficaciam, vnam independentem à creaturis, & actibus liberis poſſibilibus, dependentem alteram ſicut de omnipotentia, & voluntate, quoad ſufficientiam, & quoad efficaciam tenent eius ſententiæ Doctores. Nego tamen conſtitui à nobis differentiam Dei prædicato aliquo communi non eſſentiæ, ſed ſpeciali, & proprio, qualis eſt vis intellectiua habens virtualem identitatem cum independentia à creaturis, & è contra, hic enim conceptus nulli communis eſt extra eſſentiam. Qui modus conſtituendi eſſentiam Dei ineuitabilis eſt, vt ſingulorum ſententias expendenti patebit, cum quælibet perfectio fiat propria Dei ratione illimitationis, & hæc de ſe communis ſit non minus quã ens neceſſarium. Sicut ergo eſſentia diuina, hoc non obſtante optimè conſtituitur illimitatione propria generis intellectiui;

Differentia Dei non cõſtituitur duplici conceptu communi, ſed ſpeciali proprio.

Digitized by Google

cur ſimiliter ente omnino neceſſario proprio generis intellectiui conſtitui non poterit.

SECTIO VII.

An exiſtentia neceſſaria propria eſſentiæ ſit de conſtitutiuo metaphyſico virtuali illius?

Placita Doctorum. Mayron. Heruæus. S.Thomas. P.Soarius. P.Gillius. P.Ribas.

87. DIxi propria eſſentiæ, quia exiſtentiam attributorum, vtpote ab ipſis virtualiter indiſtinctam, non conſtituere metaphyſicam Dei eſſentiam, conſtat ſatis ex dictis. Difficultas ergo eſt, an exiſtentia neceſſaria propria eſſentiæ, illa videlicet, per quam prioritate à quo ad omnes relationes, & attributa, eſſentia metaphyſica actu exiſtens denominatur, ſit de metaphyſico conſtitutiuo virtuali Dei. *Prior ſententia* negat, ita Mayron. in 1. diſt. 2. art. 2. docens exiſtentiam eſſentiæ eſſe modum eius intrinſecum, Heruæus eandem tenet ſententiam, non tamen fundamentum in 1. diſt. 19. quæſt. 2. art. 1. dub. 1. *Poſterior* affirmat, ita S.Thomas 1. contra gentes cap. 22. P.Soarius lib. 1. de eſſentia Dei cap. 2. P.Gillius lib. 2. tract. 1. c. 5. & tract. 2. cap. 1. P. Ribas diſp. 1. cap. 2. numero 5. & plures alij.

Exiſtentia eſſentiæ propria eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali illius.

88. Aſſero primò, exiſtentiam eſſentiæ propriam eſſe de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei. Probatur, nam quidquid eſt virtualiter idem cum eſſentia metaphyſica Dei, quoque eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali ipſius Dei: exiſtentia autem neceſſaria eſt virtualiter idem cum eſſentia metaphyſica Dei: ergo & de conſtitutiuo metaphyſico virtuali ipſius. Maior eſt certa, nam conſtitutiuum metaphyſicum virtuale eſt totum illud, quod eſt virtualiter ipſum conſtitutiuum, & in eadem virtualitate impoſſibile eſt, vnum conſtituere virtualiter, & aliud non, hoc enim ipſo, iam non vna, ſed plures eſſent virtualitates. Minor autem conſtat ex dictis diſput. 2. ſect. 5.

vbi ex profeſſo oſtendimus, exiſtentiam neceſſariam eſſentiæ propriam non poſſe ab ipſa virtualiter diſtingui.

89. Obiicies primò, eſſentia diuina eſt potentia, exiſtentia vero actus: actus autem, & potentia virtualiter diſtinguuntur: ergo eſſentia, & exiſtentia. Maior probatur, nam eſſentia denominatur exiſtens ab exiſtentia: quod autem denominatur potentia eſt, ſiue ſubiectum; quod vero denominat, actus: ergo eſſentia eſt potentia, exiſtentia vero actus. *Reſpondeo* negans maiorem de potentia, & actu intrinſecè, & ex parte obiecti; quibus non ſufficit præciſa denominatio: nam homo dicitur rationalis abſque diſtinctione virtuali à rationalitate, & Deus dicitur intelligens abſque diſtinctione virtuali ab actuali intellectione neceſſaria, ſi in ea conſiſtat eſſentia, & intellectiuus à virtute intelligendi, & diuinus à diuinitate. Et ratio eſt, qui denominatio vna eſt per eſſentiam, altera per formam aduenientem eſſentiæ iam conſtitutæ, & ſola hæc arguere poteſt actum, & potentiam virtualiter. Denominatio autem exiſtentis eſt Deo per eſſentiam, atque adeo non patitur actum, & potentiam.

Exiſtentia, & eſſentia non ſe habent inſtar actus & potentiæ.

90. Obiicies ſecundò, ſi exiſtentia propria eſſentiæ non foret ab illa virtualiter diſtincta, neque exiſtentia propria attributorum foret ab illis virtualiter diuerſa: id autem implicat: ergo. Maior probatur, quia inde fieret, eſſe in Deo plures exiſtentias, & per omnes illas quamlibet perfectionem abſolutam exiſtere, cum omnes capaces ſint effectus exiſtendi, & exiſtentia ſit ſufficienter applicata per realem identitatem, quod videtur abſurdum. *Reſpondeo*, id nullum eſſe abſurdum, quia cum plures exiſtentiæ virtualiter diſtinctæ euitabiles non ſint, eo quod ſimilia conſtitutiua attributorum, & eſſentiæ negari non poſſint, inconueniens non eſt, quod quælibet perfectio de ſe capax exiſtendi per omnes illas denominetur exiſtens, ſicut inconueniens non eſt, quod natura diuina de ſe capax ſubſiſtendi, pluribus ſubſiſtentiis, tum abſolutis, tum relatiuis terminetur.

Plures eſſe in Deo exiſtentias abſolutas, per eaſque perfectiones diuinas exiſtere, nullum eſt inconueniens.

Exiſtentia virtualiter ab eſſentia diſtincta nō foret de conſtitutiuo illius.

91. Aſſero ſecundò, exiſtentiam naturæ diuinæ propriam non futuram de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei ſecundum ſe, admiſſa diſtinctione virtuali inter eſſentiam, & eius exiſtentiam. Dixi ſecundum ſe, quia dubium non eſt, exiſtentiam futuram de conſtitutiuo eſſentiæ, quatenus actualis. Probatur concluſio, nam tunc exiſtentia illa ſupponeret gradum virtualiter priorem, adæquatum, & proprium: ergo non eſſet de conſtitutiuo metaphyſico virtuali eſſentiæ. Conſequentia conſtat ex hactenus dictis. Antecedens probatur, nam exiſtentia non poſſet alio titulo diſtingui virtualiter ab eſſentia, niſi quia iſta radix eſſet, aut principium virtuale illius: diuerſa enim connotata, aut æquiualentiam rebus diſtinctis, non ſufficere, certum mihi eſt; nec aliunde aſſignari poſſe prædicata contradictoria videtur apertum: igitur exiſtentia ſupponeret gradum virtualiter priorem, ſcilicet intellectiuum; quod non adæquaretur exiſtentia, cum iſta tunc non eſſet virtualiter vis intellectiua: illum autem gradum proprium eſſe Dei conſtat ex dictis: ergo.

Idem, quod de exiſtētia, dicendum de attributis tranſcendentibus.

92. Idem, quod de exiſtentia neceſſaria, dicendum eſt de attributis tranſcendentibus, ſi enim ſint virtualiter idem cum eſſentia, etiam erunt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali illius, ſecus vero ſi diſtincta fuerint, de quo infra, eadem enim eſt omnium ratio, quæ de exiſtentia neceſſaria, quæ vnum eſt ex attributis tranſcendentibus. Nec dicuntur attributa, eo quod proprietates ſint eſſentiæ, ſed quia perfectiones ſunt, quæ attribuuntur illi, ſeu de illa prædicantur, quæ non excluduntur ab eſſentia.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO VIII.

De conſtitutiuo metaphyſico Dei *noſtro modo intelligendi.*

93. RECentiores aliqui non diſtinguentes actum primum intelligendi, ſeu intellectiuum diuinum ab actuali intellectione neceſſaria, & vtroque Deum virtualiter conſtituentes, docent nunc. Conſtitutiuum metaphyſicum formale ſeu per rationem conſiſtere in ſolo intellectiuo diuino, quin actualis intellectio adhuc inadæquatè conſtitutiuum ingrediatur. Ducuntur, quia ſicut conſtitutiuum virtuale eſt gradus virtualiter omnium prior, adæquatus, & proprius, ita conſtitutiuum per rationem debet eſſe gradus noſtro modo concipiendi omnium prior, adæquatus, & proprius: tale autem eſt ſolum intellectiuum, quod logicè prius eſt actuali intellectione, cum noſtro modo intelligendi, iſta ſit actus ſecundus illius: ergo ſolum intellectiuum diuinum erit de conſtitutiuo formali Dei noſtro modo concipiendi.

Sententia Recentiorũ de conſtitutiuo noſtro modo concipiendi.

94. Vnde autem intellectiuum diuinum ſit logicè ſeu noſtro modo concipiendi prius actuali intellectione neceſſaria, hoc opus, huius ſententiæ labor; nam confugere non poteſt ad connotata priora, & poſteriora, cum nihil poſſit cognoſcere actualis intellectio, cuius intellectium diuinum non ſit vis cognoſcitiua. Aliunde vt intellectiuum diuinum ſit noſtro modo intelligendi actus primus prior, & actualis intellectio ſecundus poſterior, contingere id debet cum fundamento ex parte obiecti, ſaltem extrinſeco; & non mera cognoſcentis libertate, res enim per actûm, quo ſit logicè prior, debet cognoſci vt eſt in ſe, ſi enim concipiatur aliter ac in ſe eſt, non prioritas, ſed chymera conſurget: nullum autem ſtat fundamentum ex parte obiecti, vnde intellectiuum diuinum ſit prius, & actualis intellectio poſterior: ergo.

Difficultas eius ſententiæ circa prioritatem intellectiui diuini reſpectu intellectionis neceſſariæ.

95. Occurrunt aduerſarij, fundamentum eſſe, quia intellectiuum diuinum, quatenus formaliter tale, eſt ratio conueniendi cum intellectu creato, qui eſt actus primus, & prior reſpectu intellectionis ſuæ; intellectio autem diuina, vt formaliter talis, non eſt ratio conueniendi cum intellectu creato, ſed cum ſola intellectione, quæ eſt actus ſecundus, & poſterior; inde intellectiuum diuinum eſt logicè, & ratione noſtra prius, & actualis intellectio poſterior.

Conuenientia intellectiui diuini cum creato inſufficiens prioritati.

96. Contra, quia intellectiuum diuinum, qua tale, eſt quidem ratio conueniendi cum creato intellectu, non tamen eſt ratio conueniendi cum illo, quatenus prior eſt intellectionem, ſed tantum quatenus eſt vis perceptiua obiecti in quo conceptu, vtpote communi, tam intellectiuo diuino, quàm creato, nullum ſtat fundamentum ex parte obiecti ad actum primum priorem, imò præciſio à tali fundamento, cum præſcindat ab intellectiuo creato, quod eſt actus primus prior, & à diuino, quod nec actus primus prior eſt, nec eſſe poteſt: ergo nullum ſtat fundamentum, vnde intellectiuum diuinum adhuc ratione noſtra poſſit eſſe prius reſpectu intellectionis actualis. *Confirmatur*, nam ea conuenientia intellectiui diuini cum creato non eſt fundamentum; vt intellectiuum diuinum ſit ens ab alio noſtro modo concipiendi, etiamſi creatum ſit ab alio, quia in eo prædicato re ipſa non conueniunt, ſed potius diſconueniunt, & opponuntur: in prædicato autem actus primi prioris re ipſa intellectiuum diuinum, & creatum non conueniunt, ſed potius diſconueniunt, & opponuntur, cum eſſe re ipſa actum primum priorem intellectiuo diuino penitus repugnet: ergo.

Ab abſurdis incurrendis idem confirmatur.

97. Contra ſecundò, ſi conuenientia duorum in aliquo prædicato communi, eſſet fundamentum, vt vnum haberet per rationem, quod alterum continet re ipſa, innumera ſequerentur abſurda; Paternitas enim in conceptu relationis conuenit cum Filiatione, nec tamen noſtro modo concipiendi poteſt eſſe Filiatio, eo quod huiuſmodi conceptus non eſt reipſa, nec eſſe poſſit in Paternitate. Similiter

Digitized by Google

liter homo in conceptu animalis conuenit cum leone, nec tamen noſtro modo concipiendi poteſt eſſe leo: eo quod huiuſmodi conceptus non ſit reipſa, nec eſſe poſſit in homine: conceptus autem actus primi prioris re ipſa non eſt, nec eſſe poteſt in intellectiuo diuino reſpectu intellectionis actualis neceſſariæ: ergo præciſa conuenientia illius cum intellectiuo creato quod re ipſa, actus primus prior eſt, non eſt fundamentum, vt noſtro modo concipiendi intellectiuum diuinum ſit actus primus prior.

98. Dices, intellectiuum, & actualem intellectionem in Deo habere connotata re ipſa priora, & poſteriora; nam intellectiuum connotat immediatè ſolam intellectionem, intellectio verò etiam creaturas poſſibiles, quæ poſteriores ſunt ipſa intellectione neceſſaria, titulo entis ab alio. *Contra primò*, quia intellectio neceſſaria reipſa non eſt connotatum intellectiui, ſed ipſummet intellectiuum, cum nulla ſtet inter ipſos diſtinctio virtualis in aduerſariorum ſententia. *Secundò*, quia ex ea reſponſione fieret intellectiuum diuinum reſpectu intellectionis ipſius Dei, non eſſe formaliter actum primum logicum, cum connotatum huiuſmodi intellectionis poſterius non ſit ipſa intellectione. Vnde iterum fieret Deum noſtro modo intelligendi, non conſtitui virtute intelligendi ſe ipſum, cum ea virtus actus primus intelligendi non eſſet ſed ſola virtute intelligendi creaturas poſſibiles, quod non admittent aduerſarij. Reſponſio connotati prioris, & poſterioris infringitur.

99. Alij verò Doctores exiſtimant, conſtitutiuum metaphyſicum noſtro modo intelligendi idem omnino eſſe cum conſtitutiuo metaphyſico virtuali, nec vllam diſtinctionem interiici. Quia quod reipſa eſt de conſtitutiuo rei tale etiam eſt noſtro modo intelligendi. Vel enim res cōcipitur vt eſt in ſe, vel aliter ac eſt in ſe. Non ſecundum, quia id non eſſet eſſentiam concipere, ſed prædicatum repugnans impingere. Si ergo res concipiatur vt eſt in ſe: ergo prædicatum quod in ſe eſt de conſtitutiuo rei, quoque tale erit noſtro modo intelligendi. Aliorum iudicium circa conſtitutiuū. noſtro modo concipiendi.

100. Non placet aliis diſcurſus iſte. Quia licet in conſti-

tutiuo

Quid in præcedenti diſcurſus diſpliceat alijs.

tutiuo metaphyſico, per rationem non debeat concipi res aliter ac eſt in ſe, poteſt tamen concipi res in ordine ad vnum terminum nobiliorem, non concepta in ordine ad alterum minus nobilem; quo pacto non ſtante diſtinctione virtuali in creatis, homo concipi poteſt in ordine ad diſcurſum, quin in ordine ad riſum cognoſcatur, & id ſufficit, vt quamuis homo ſit vnica indiuiſibilis virtualitas, tamen rationale eſt eſſentia noſtro modo concipiendi, & tale non eſt riſibile, etiamſi virtualiter vtrumque ſit eſſentia: ergo pariter in eadem virtualitate eſſentiæ, cum plura ſtent connotata, poterit intellectiuum diuinum concipi in ordine ad actualem intellectionem, quin in ordine ad alios terminos, ſiue intrinſecos, ſiue extrinſecos concipiatur, & poterit in ordine ad vnum eſſentiam noſtro modo concipiendi conſtituere, quin formaliter conſtituat in ordine ad alterum.

Conſtitutiuum Dei noſtro modo concipiendi, & ex parte obiecti idem omnino eſt.

101. Aſſerendum eſt, idem omnino eſſe conſtitutiuum Dei noſtro modo concipiendi cum conſtitutiuo ex parte obiecti, ſeu virtuali, nec poſſe eſſe diuerſum; atque adeo omnia, quæ intrant metaphyſicum conſtitutiuum virtuale Dei, ſunt etiam de conſtitutiuo metaphyſico illius per rationem. Probatur primò, quia ſi conſtitutiuum noſtro modo intelligendi diſtinctum eſſet à conſtitutiuo ex parte obiecti, fieret eſſentiam formaliſſimam Dei noſtris actibus inadæquatè conſtitui, quodquam abſurdum ſit, quis vel cœcus non videat. Tum quia eſſentia formaliſſima tota eſt intrinſeca Deo, actus verò noſter extrinſecus, & eſſentia extrinſeca termini ſint implicantes, ſicut albedo nigra. Tum etiam, quia eſſentia Dei formaliſſima eſſet temporalis, & contingens, cum coniunctum ex perfectione diuina, & noſtro actu, in quo ſtaret eſſentia Dei formaliſſima, contingens ſit & temporale. Et vnde tantum priuilegium in tenues noſtras cognitiones deriuari poterit; vt earum præſentia ſtet formaliſſima Dei eſſentia, earundemque abſentia penitus euaneſcat; vt Deum inſuper, hominem quæ conſtituant.

102. Sequela igitur probatur primò, quia eſſentia formaliſſima

maliſſima nihil addit, aut trahit intrinſecum eſſentiæ virtuali, vt eſt certum: ergo nihil habet, quo intrinſecè diſtinguatur ab illa: ergo ex perfectionibus virtualiter identificatis, vnam eſſe eſſentiam formaliſſimam, & aliam talem non eſſe, habetur formaliter ab extrinſeco noſtro actu; ſi enim vna perfectio ab intrinſeco haberet eſſe eſſentiam formaliſſimam, & alia id non haberet, cum prædicata ſint contradictoria, hoc ipſo virtualiter diſtinguerentur. *Confirmatur*, ideò diſtinctio, & prioritas rationis includit de conſtitutiuo noſtrum actum, quia inter perfectiones virtualiter identificatas, nulla ſtat intrinſecè prioritas aut diſtinctio: ſed neque ſtat vnam eſſe eſſentiam formaliſſimam, & aliam non eſſe: ergo id includit de conſtitutiuo noſtrum actum.

Eſſentiam formaliſſimã incluſuram noſtrum actũ oſtenditur.

103. Secundò probatur eadem ſequela & vt cum aduerſariis colloquamur, demus intellectiuum, & actualem intellectionem eſſe virtualiter idem, & intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem, modo ſic. Intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſima, & talem non eſſe intellectionem, non habetur ab illis, niſi quatenus inter ſe diſtinctis: quatenus autem inter ſe diſtincta includunt de conſtitutiuo noſtrum actum: ergo & intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem includet de conſtitutiuo eundem actum. Maior Probatur, nam intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem, habetur ab intellectiuo quatenus excludente intellectionem à conceptu eſſentiæ formaliſſimæ: intellectiuum autem, quatenus excludens intellectionem à conceptu eſſentiæ formaliſſimæ, eſt intellectiuum quatenus diſtinctum ab intellectione: ergo. Idem quod de diſtinctione; dicendum eſt de prioritate rationis; nam intellectiuum non eſt eſſentia formaliſſima, potius quam intellectio, niſi quatenus eſt prius illa, quæ prioritas includit noſtrum actum.

Eadem ſequela ſecundò probatur

104. Dices, intellectiuum diuinum non eſſe eſſentiam formaliſſimam Dei, quatenus ratione noſtra diſtinctum, aut

Reſponſio aduerſariorum ad ar-

gumentum noſtrum. aut prius actuali intellectione; qua ratione includeret quidem noſtrum actum, cum prioritas, & diſtinctio rationis illum includant; ſed eſſentiam formaliſſimam eſſe intellectiuum, quod à prioritate, & diſtinctione, & conſequenter à noſtro actu, denominatur prius, & diſtinctum: ſubiectum autem ita denominatum nec includit de conſtitutiuo ipſius prioritatem, nec diſtinctionem, nec noſtrum actum; ſed ſolam perfectionem adæquatè Deo intrinſecam; ſicut paries, qui denominatur albus, non includit albedinem de conſtitutiuo ſubiecti denominati per albedinem, ſed ſolum intrinſecam entitatem parietis. Similiter intellectionem non eſſe formaliſſimam Dei eſſentiam, non habetur ab illa, quatenus diſtincta, & poſterior eſt intellectiuo diuino, ſed ab intellectione, quæ à diſtinctione, & poſterioritate rationis denominatur poſterior, & diſtincta, quod nihil eſt intrinſecum perfectioni intellectionis.

Infringitur præcedens reſponſio, primò. 105. Contra primò, quia ante noſtrum actum, prioritatem, & diſtinctionem rationis, non datur intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem, benè vero poſt noſtrum actum: ergo intellectiuum diuinum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe ntellectionem, quid extrinſecum addit de cõſtitutiuo eſſentiæ formaliſſimæ, & non eſſentiæ, vltra perfectionem intrinſecam diuinam, quę ante noſtrum actum ſemper fuit, niſi nouum myſterium ſimile libertati pro eſſentia formaliſſima erigere tentes in Deo, quod tamen in creatis locum non habebit. Antecedens probatur, nam ſi ante noſtrum actum, prioritatem, & diſtinctionem rationis, daretur, intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & intellectionem talem non eſſe, intrinſecè, & ex parte obiecti eſſet in Deo, intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, vel talem non eſſe intellectionem, quæ cum prædicata ſint contradictoria, intellectiuum, & intellectionem virtualiter diſtinguerent. Et quid præſtarent noſtri actus ſi ante illos, iam intellectiuum eſſet eſſentia formaliſſima, & intellectio non eſſet; cum pariter præcedere

deberent

deberent diſtinctio inter vtrumque, & prioritas vnius, & poſterioritas alterius.

106. Contra ſecundò, licet ſola perfectio intrinſeca intellectiui ſit quæ à diſtinctione, & prioritate rationis denominatur prior, & diſtincta, ſicut ſolus Petrus ab albedine denominatur albus; tamen ſola perfectio intrinſeca intellectiui excluſa prioritate, & diſtinctione rationis non eſt eſſentia formaliſſima, potius quam intellectio, nam de ratione eſſentiæ formaliſſimæ non eſt nuda, & ſola quælibet perfectio intrinſeca diuina, cum talis ſit intellectio, quæ non eſt eſſentia; ſed eſt perfectio diuina vna cum prioritate, & diſtinctione à non eſſentia, atque adeo non erit ſolum ſubiectum, quod denominatur, ſed concretum ex illo & prioritate, & diſtinctione rationis. Sicuti, licet ab albedine ſolus Petrus denominetur albus, quia tamen Petrum eſſe album, non ſtat excluſa albedine, & manente ſolo Petro, inde Petrum eſſe album non eſt ſolus Petrus ſed concretum ex ipſo, & albedine: ergo eſſentia formaliſſima includet de conſtitutiuo prioritatem, & diſtinctionem rationis; atque adeò noſtrum actum. **Secundò eadem reſponſio cõfutatur**

107. Confirmatur, ideo intellectiuum eſſe diſtinctum ab intellectione, non eſt ſola perfectio intrinſeca intellectiui, ſed includit vltra de cõſtitutiuo noſtrum actum, quia ante illum non datur, intellectiuum eſſe diſtinctum ab actuali intellectione, cum intrinſecè, ex parte obiecti, & virtualiter, intellectiuum, & intellectio ſint vnum, & idem: ſed neque datur ante noſtrum actum, intellectiuum eſſe adæquatum Dei eſſentiam, & intellectionem non eſſe, adhuc inadæquatam, cum intrinſecè, ex parte obiecti, & virtualiter, apud aduerſarios, nec intellectiuum ſit adæquata eſſentia ſine intellectione, nec intellectio ſit minus eſſentia, quàm intellectiuum: ergo intellectiuum eſſe totam eſſentiam, & intellectionem non eſſe, adhuc inadæquatam, vltra perfectionem intrinſecam intellectiui includet de conſtitutiuo noſtrum actum. **Idem vrgetur ex diſtinctione rationis includẽtis noſtrum actum.**

108. Contra tertiò, quia etiamſi ſolus Petrus denominetur albus ab albedine, non tamen perfectio intrinſeca **Tertio ad hominem vrgetur aſ.**

aſſumptum ipſomet adueſariorum exemplo.

intellectiui poteſt denominari prior, & eſſentia, & talis non denominari perfectio intrinſeca intellectionis, nulla ſtante inter ipſas diſtinctione intrinſeca, vt arbitrantur aduerſarij, ſed tota perfectio intrinſeca denominari debet prior in ordine ad connotatum poſterius, qua ratione nulla eſt contradictio, cum prioritas, & poſterioritas ſint reſpectu diuerſorum, ſicut nec contradictio eſt, cognoſci hominem in ordine ad ſenſationem, & non cognoſci in ordine ad diſcurſum. Et ratio eſt, quia idem ab eadem forma denominari, & non denominari prius, ſunt contradictoria; quæ non ſtant abſque diſtinctione virtuali: intellectiuum autem, & intellectio ſecundum perfectionem intrinſecam ſunt idem: ergo non poteſt intellectiuum ſecundum intrinſecum, quod dicit, ab eodem actu denominari prius, & talis quoad intrinſecum non denominari intellectio. Nec dici poteſt intellectiuum eſſe capax eius denominationis, & non eſſe intellectionem. Nam idem ab eadem forma, & eiuſdem effectus; eſſe capax, & non eſſe, manifeſta eſt contradictio.

Secunda noſtræ concluſionis probatio.

109. Probatur ſecundò concluſio; ſi ſola perfectio intrinſeca intellectiui eſſet eſſentia Dei formaliſſima, & talis non eſſet intellectio; ſicut directè poſſum ego aſſerere eſſe in Deo perfectionem intrinſecam intellectiui, & intellectionis; pariter aſſerere poſſem ſolam perfectionem intrinſecam intellectiui eſſe eſſentiam formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem, cum æqualiter intrinſecè vtrumque eſſet in Deo. Vel ergo huiuſmodi actus directus verus eſſet, vel falſus. Si verus: ergo ex parte obiecti correſpondere debet, intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & intellectionem non eſſe, atque adeo diuerſa erunt conſtitutiua ex parte obiecti. Si actus falſus eſt: ergo vel quia ſola perfectio intellectiui non eſt eſſentia formaliſſima, vel quia intellectio talis eſt, vtrumque eſt contra aduerſarios: ergo conſtitutiuum formaliſſimum diſtinctum eſſe non poteſt à conſtitutiuo ex parte obiecti, niſi noſtrum actum includat: iſtum includere non poteſt: ergo.

100. Tertiò,

110. Tertiò, vel ex parte obiecti datur fundamentum, vel ſolum intellectiuum aſſeratur eſſentia formaliſſima Dei, vel non? ſi non ſtat fundamentum: ergo ſine fundamento aſſeritur intellectiuum eſſe eſſentiam Dei formaliſſimam, & talem non eſſe intellectionem. Si ſtat fundamentum: ergo intellectio, quæ dicitur extra eſſentiam formaliſſimam Dei, etiam ex parte obiecti erit extra illam, atque adeo idem erit conſtitutiuum ex parte obiecti, & noſtro modo concipiendi. Probatur conſequentia, quia intellectiuum dare fundamentum, vt aſſeratur eſſentia Dei formaliſſima, & tale fundamentum non dare intellectionem, ſunt contradictoria; ergo intellectio non dans fundamentum, vt aſſeratur formaliſſima Dei eſſentia virtualiter, & obiectiuè diſtincta erit ab intellectiuo ſimile fundamentum præbente. Vnde nihil mirum ſi vnus conceptus ſit eſſentia formaliſſima, non verò alter. Nec recurſus fieri poteſt ad fundamentum extrinſecum ex parte obiecti à connotatis prioribus, & poſterioribus petitum, cum huiuſmodi connotata nulla ſint reſpectu intellectiui, & intellectionis, vt oſtenſum eſt.

Tertia probatio ſumpta ex fundamento ex parte obiecti.

111. Dices intellectiuum, & intellectionem non præbere fundamenta ſecundum ſe, qua ratione virtualiter diſtinguenda forent; ſed quatenus exiſtunt in intellectu, vnuſque conceptus, ſcilicet intellectiuum, concipitur per actum directum ad modum prioris, & non alter ſcilicet intellectio; non quod intellectiuum terminet illum modum concipiendi, & eundem non terminet intellectio, id enim contradictorium eſſet, ſed quia vterque conceptus terminat ex parte obiecti ſolam expreſſionem intellectiui, & non intellectionis, exprimentem intellectiuum diuinum ad modum intellectiui creati. Hic autem modus concipiendi, ſicut ſolum exprimit ex parte actûs intellectiuum; ita ex parte actûs ſolum concipit intellectiuum diuinum ad modum prioris, & conſequenter ſolum ipſum conſtituit, redditque prius ex parte actus, ſeu ex modo concipiendi; Hocque eſt fundamentum, vt poſtea intellectus per actum reflexum concipiat intel-

Aduerſariorum reſponſio de expreſſione intellectiui diuini in ordine ad creatum.

Digitized by Google

lectiuum eſſe prius intellectione ex modo concipiendi.

Præfata reſponſio libruta, & reiecta.

112. Hæc tamen reſponſio qua parte confugit ad expreſſionem intellectiui diuini in ordine ad intellectiuum creatum expuncta iam eſt ſectionis initio. Qua vero parte ait, actum directum concipere intellectiuum ad modum prioris, non ſubſiſtit, nam quod in ſe prius non eſt concipi per actum directum ad modum prioris, eſt concipi cum prædicato ſibi repugnante. Quod vero additur de prioritate rationis, non agitur in argumento de illa, quam ſupponimus extrinſecam eſſe intellectiuo cum aduerſario, ſed de eſſentia formaliſſima, quæ ipſo approbante, & appoſitum abhorrente, nihil extrinſecum de conſtitutiuo dicere poteſt. Denique reſponſionem argumentum non ſoluere, ita oſtendo. Vel ante actum directum datur intellectiuum eſſe eſſentiam formaliſſimam Dei, & talem non eſſe intellectionem, vel non? ſi primum: ergo actus directus concipiens Deum in ordine ad intellectiuum creatum ſupponit eſſentiam formaliſſimam Dei, & fundamentum illius non erit. Si ſecundum: ergo cum ante noſtrum actum directum ſit tota intrinſeca perfectio Dei, & non ſit eſſentia formaliſsima, hæc aliquid dicet extrinſecum de conſtitutiuo illius.

Inſtantia ſumpta ex inconnexione Dei cum creaturis poſſibilibus.

113. Confirmo ad hominem, nam in ſententia reſpondentis, Deus nulla ratione connectitur cum poſsibilibus creatis. Vel ergo nullo poſſibili noſtro actu, eſſet ſolum intellectiuum eſſentia formaliſſima Dei, vel non? Si primum: ergo eſſentia formaliſſima non pendet à noſtris actibus directis, aut reflexis, & ſeorſim ab illis ſtat ex parte obiecti fundamentum talis eſſentiæ. Si ſecundum: ergo ſola intrinſeca ea perfectio intellectiui non eſt eſſentia formaliſſima Dei, ſed vna cum illa aliquid extrinſecum. Nec dici poteſt noſtrum actum directum eſſe puram conditionem, vt eſſentia formaliſſima adæquatè Deo intrinſeca reſultet, vt de actu libero tenent multi. Tum quia perfectio reſultans in Deo ex aliqua conditione creata ipſi contingenti neceſſaria Deo eſſe non poteſt: ergo neque eſſentia formaliſſima neceſſaria Deo eſſet, quod

Digitized by Google

quod implicat cum nihil contingens poſſit conſtituere Deum. Tum etiam, quia idem dici poſſet de prioritate, & diſtinctione rationis, quod non admittitur ab aduerſario.

114. Quartò, noſter actus præſtare non poteſt, vt conceptus, qui re ipſa eſt eſſentia, talis non ſit, & qui re ipſa proprietas non eſt, talis fiat: intellectio autem re ipſa eſt eſſentia per vos, & non proprietas: ergo noſter actus præſtare non poteſt, intellectionem non eſſe eſſentiam, & eſſe proprietatem: præſtaret autem: ergo. Maior probatur, nam intellectio eſſet extra eſſentiam formaliſſimam adæquatam fatentibus aduerſariis: ergo non eſſet eſſentia. Quidquid autem eſt extra eſſentiam, modo quo extra illam eſt, proprietas eſt cum ſubiecto neceſſario conueniat; intellectio autem neceſſario Deo conuenit: ergo ſi extra eſſentiam formaliſſimam eſſet, proprietas foret ſolo noſtro modo concipiendi: proprietas autem ſolo noſtro modo concipiendi talis eſt implicatoria, vt oſtendam diſp. ſequenti ſect. 2. ergo & conſtitutiuum noſtro modo intelligendi diſtinctum à conſtitutiuo ex parte obiecti. Et quamuis ea conſtitutiua in ſcriptis noſtris aliquando videantur à nobis admiſſa, id tamen præſtitum eſt, vel ſuppoſita communi ſententia ea conſtitutiua diſtinguente, vel tantum quoad diſtinctionem conceptuum noſtro modo intelligendi.

Quarta probatio, quia noſter actus præſtare non poteſt, vt quod eſſentia eſt, tale non ſit.

115. Objicies, intellectiuum diuinum eſt gradus, ratione noſtra diſtinctus, & prior intellectione; aliunde eſt adæquatus, & proprius Dei: ergo & eſſentia formaliſſima. Hæc ratio non militat contra nos, qui ſolum intellectiuum diximus eſſe eſſentiam Dei metaphyſicam ex parte obiecti, vnde licet ſolum intellectiuum eſſet eſſentia noſtro modo concipiendi, non probatur diſtinctum eſſe conſtitutiuum ex modo concipiendi à conſtitutiuo ex parte obiecti. Quia tamen circa alios conceptus ab intellectiuo virtualiter indiſtinctos, & ratione noſtra poſteriores illo, idem argumentum contra nos fieri poteſt.

Obiectio ſumpta ex prioritate intellectiui reſpectu intellectionis.

116. Reſpondeo, prioritatem purè logicam, ſeu ratio-

nis

Digitized by Google

Prioritas purè logica ſufficiens nõ eſt vt conceptus prior ſit eſſentia, & talis non ſit poſterior.

nis, ſufficientem non eſſe, vt conceptus prior ſit eſſentia formaliſſima, & talis non ſit poſterior; nam ea prioritas intrinſeca non eſt perfectioni diuinæ priori, ſed extrinſeca, & inuoluens noſtrum actum; eſſentia autem formaliſſima tota eſt intrinſeca; atque adeò, vt vna perfectio ſit eſſentia formaliſſima, & non alia, intrinſecè debet eſſe prior; cumque inter conceptus virtualiter indiſtinctos, impoſſibilis ſit prioritas intrinſeca, vnde impoſſibile eſt vnum eſſe eſſentiam formaliſſimam, & non alterum. Prioritas ergo, & diſtinctio rationis, ſolum præſtabunt perfectiones eiuſdem eſſentiæ diſtinctas eſſe, & vnam altera priorem.

DISPVTATIO VI.

De attributis Dei in communi, eorumque incluſione, & emanatione ab eſſentia.

Quo ſenſu vſurpandum attributum in præſenti.

1. POSITA exiſtentia, vnitate, & eſſentia Dei metaphyſica, eius nos vocant attributa, nunc in communi, & ſequentibus diſputationibus in particulari. Nec ſermo eſt de attributis largiſſimè ſumptis, ſcilicet, provt vox attributum ſignificat idem, ac prædicatum, quod in propoſitione attribuitur ſubiecto, quo pacto etiam eſſentia diuina dici poſſet attributum, cum de Deo prædicetur, non minus, quam eſſentia hominis de homine. Controuerſia igitur eſt de attributis propriè, & ſtrictè talibus, quatenus attributum idem

Digitized by Google

idem valet, ac perfectio conſequens eſſentiam. Cuius leges, & requiſita ſectione ſequenti aperientur.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex ſit attributum diuinæ eſſentiæ.

2. TRes conditiones communi Theologorum conſenſu pro attributi conſtitutiuo præfigi ſolent. *Prima*, vt eſſentiam ſupponat iam conſtitutam; etenim ſi ex defectu attributi formaliter, & immediatè integritas deficeret eſſentiæ; huiuſmodi perfectio, non attributum ſed pars eſſentiæ numeranda foret. *Secunda*, eſt, vt ſit perfectio poſitiua adæquatam conſequens eſſentiam. Perfectio quidem poſitiua, quia reali identitate eſſentiæ debet eſſe coniuncta. Conſequens verò adæquatam eſſentiam, quia debet eſſe poſterior tota eſſentia, nam ſi poſterior eſſet partiali eſſentia, non inde attributum neceſſariò foret; poſterior inquam, non in quo, cum nulla perfectio diuina, etiam libera, poſſit eſſe adhuc virtualiter futura reſpectu alterius; nec poſterior natura, cum inter perfectiones neceſſarias nulla ſtet dependentia ab independenti; ſed à quo, ſiue origine, cum alia prioritas non ſit. *Tertia*, vt ſit perfectio neceſſariò afficiens, & denominans eſſentiam; nam attributum, ſeu proprietas neceſſario conuenit eſſentiæ. Conditiones pro conſtitutiuo attributi præfiguntur.

3. His conditionibus communi omnium plauſu receptis, alij alias ſuperaddunt. Quarum prima eſt, vt ſit perfectio abſoluta: exiſtimant enim relationes diuinas attributa non eſſe. *Primò*, quia attributum commune debet eſſe omni illi, cui communis eſt eſſentia, quod nulli competit relationi. *Secundò*, quia iuxta frequentem Patrum locutionem, Pater Filio communicat eſſentiam, &

Gg attribu

attributa omnia, non verò Paternitatem. *Tertiò*, quia relationes non ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices. Ita P. Ribas hîc diſp. 3. cap. 1. num. 3. ex P. Soario, & aliis.

P. Ribas. P. Soarius.

4. Hæc autem conditio, licet pro attributis abſolutis, vera ſit; ſufficiens tamen non eſt fundamentum ad attributa relatiua neganda. *Primò*, quia omnis perfectio eſſentiam conſecuta, vel eſt accidens, vel proprietas, ſeu attributum: relationes autem diuinæ reſpectu naturæ non ſunt accidens, cum non illam contingenter, ſed omnino neceſſario afficiant: ergo attributa erunt ſaltem cum addito, ſcilicet relatiua. *Tertiò*, quia communi Patrum, Theologorumque locutione relationes diuinæ dicuntur proprietates relatiuæ: ergo & attributa, cum voces ſint tantum diuerſæ non res. *Tertiò*, quia relationes diuinæ ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices, vt oſtendi tract. de Trinitate diſp. 12. ſect. 10. eo quod nullius relationis defectus per aliam perfectionem compenſabilis ſit, atque adeo ex hoc capite ab attributi ratione non deficient.

Attributa relatiua negãda non ſunt.

5. Secundam conditionem ſuperaddit Ægidius lib. 5. de Beatitudine quæſt. 4. art. 4. ſcilicet attributum debere eſſe creaturarum reſpectiuum. Non placet, nam diuinus amor eſſentiæ, & relationum, vt formaliter talis, attributum eſt, & in ſentententia noſtra, etiam ſimilis cognitio; nec tamen vt ſic reſpiciunt creaturas. Inſuper relationes diuinæ ſunt attributa relatiua, cum tamen non ſint ad creaturas reſpectus. Præterea ſi Deus cognitione neceſſaria creaturarum poſſibilium metaphyſicè conſtituatur tam reſpectiua creaturarum erit eſſentia, quam attributum; nempe volitio neceſſaria: ergo reſpectus ad creaturas conditio non erit propria attributorum.

Non opus eſt, attributũ eſſe creaturarum reſpectiuum, contra Ægidiũ.

6. Tertiam conditionem ſuperaddit P. Vaſquez, videlicet, attributum debere eſſe perfectionem naturaliter demonſtrabilem. Etiam diſplicet, nam virtus vnionis hypoſtaticæ productiuæ, amor diuinus Trinitatis, & relationes attributa ſunt, & naturaliter indemonſtrabilia. Et quamuis attributum deberet eſſe demonſtrabile, id proprium illius non eſſet, ſed commune etiam eſſentiæ: ergo ad dignoſcendum attributum inutilis eſt conditio illa.

Nec eſſe perfectionem naturaliter demonſtrabilem, contra P. Vaſquium.

Digitized by Google

7. Aſſerendum igitur eſt primò, attributum eſſe perfectionem cum identitate reali adæquatam eſſentiam neceſſario, attributum conſecutam. Probatur ex dictis. Nam quælibet perfectio extra eſſentiam adæquatam, vel eſt accidens, vel proprietas, ſeu attributum: accidens eſt, quæ contingenter conſequitur eſſentiam: ergo quæ neceſſariò conſequitur attributum erit. In Deo autem nullum attributum diſtinguitur realiter ab eſſentia: ergo attributum diuinum erit, perfectio cum identitate reali eſſentiam neceſſario conſecuta. Qua autem ratione attributum conſequatur eſſentiam. Reſpondeo attributum quod virtualiter diſtinguitur ab eſſentia, virtualiter etiam conſequi illam; quod vero logicè tantum, ſeu noſtro modo concipiendi diſtinguitur, logicè tantum, ſeu noſtro modo concipiendi conſequetur, quod amplius declarabitur infra.

Quidditas attributi declarata.

8. Circa ſecundam ſectionis partem, quotuplex videlicet ſit attributum diuinæ eſſentiæ, ſermo eſſe poteſt, vel de attributis virtualiter ab eſſentia diſtinctis, vel logicè tantum, ſeu ratione noſtra diſtinctis; in Deo enim nullum dari attributum realiter formaliter ab eſſentia diſtinctum, res eſt certiſſima. Dari autem in Deo attributa purè logica, vix eſt qui neget. Nam qui diſtinctionem virtualem inter voluntatem, & eſſentiam non admittunt, concedunt diſtinctionem logicam, & ſimilem poſterioritatem voluntatis reſpectu eſſentiæ; idemque eſt de negantibus diſtinctionem virtualem inter abſoluta diuina. Qui verò, admiſſo actu primo intelligendi, illum identificant cum actuali intellectione, & iſtam excludunt ab eſſentia noſtro modo intelligendi; concedunt actualem intellectionem neceſſariam eſſe logicum attributum eſſentiæ. Denique cum attributa tranſcendentia non poſſint virtualiter ab eſſentia diſtingui, concedunt, ea eſſe attributa pura logica.

9. Aſſerendum eſt ſecundò, tria eſſe attributa virtualiter inter ſe, & ab eſſentia diſtincta; videlicet intellectionem neceſſariam, voluntatem, & volitionem pariter ne-

Attributa abſoluta virtualiter inter ſe, & ab

eſſentia diſtincta, tria tantum.

ceſſariam, omnipotentiam enim indiſtinctam eſſe à voluntate diuina conſtabit infra. Suadetur, & inprimis ea omnia eſſe virtualiter ab eſſentia diſtincta, conſtat, de actuali intellectione ex dictis diſp. præcedenti ſect.5. de voluntate verò, & volitione, conſtat ex ibidem dictis ſect.3. & 4. eſſe autem virtualiter inter ſe diſtincta conſtat tum ex dictis tract. de voluntate diſp.1. tum etiam tract. de Trinitate diſp.7. vbi oſtenſum eſt ſolam intellectionem neceſſariam eſſe rationem formalem communicandi reſpectu filij, & ſolam voluntatem principium communicatum reſpectu Spiritus ſancti, & ſolam volitionem communicationem reſpectu ipſius.

Attributa verò relatiua quatuor tantum.

10. Aſſerendum eſt tertiò, attributa relatiua quatuor tantum eſſe. Ratio eſt, quia quatuor ſunt tantum relationes in Deo, videlicet Paternitas, Filiatio, Spiratio actiua, & paſſiua; ergo & quatuor tantum erunt attributa relatiua circa attributa purè logica, ſeu noſtro tantum modo concipiendi eſſentiam conſecuta, aliqua ſunt obſeruatione digna, idcirco ea, eiuſque requiſita & conditiones in ſectionem ſequentem differo libranda.

SECTIO II.

An ſint in Deo attributa purè logica ſeu noſtro tantum modo concipiendi.

Ad attributum purè logicum neceſſaria diſtinctio tantum noſtro modo concipiendi.

11. CErtum mihi eſt primò, ad attributum purè logicum, excluſa diſtinctione virtuali, opus eſſe, vt ab eſſentia noſtro modo intelligendi diſtinguatur. Ratio eſt quia attributum, modo quo attributum eſt alicuius eſſentiæ, non eſt eſſentia, ſed ſupponens eſſentiam, quam conſequitur; ſic perfectio, quæ virtualiter eſt attributum eſſentiæ, virtualiter quoque ſupponit, & conſequitur eſſentiam, atque adeo virtualiter diſtinguitur ab illa: ergo attributum purè logicum ſupponere debet noſtro modo

conci

Digitized by Google

concipiendi eſſentiam, quam conſequitur; atque adeò & ab illa diſtingui. Pariter quoque certum videtur ex dictis, attributum purè logicum debere conſequi eſſentiam noſtro modo concipiendi, quia modo quo attributum eſt eſſentiæ, debet eſſe poſterius illa.

12. Certum mihi eſt ſecundò, attributum purè logicum contingere debère per cognitionem attingentem perfectionem diuinam, vt eſt in ſe; nam ſi attingatur aliter, ac eſt in ſe; Chymera potius, quam attributum conſurget. His tamen non intenditur, perfectionem attingendam eſſe in ordine ad omnes terminos, quos reſpicit, ſed ordine ad vnum, vel ad alterum ex his, quos re ipſa connotat. Sicut diſtinctio noſtro modo concipiendi contingit per cognitionem, non quidem attingentem rem aliter ac eſt in ſe, ſed vt eſt in ſe, id eſt, in ordine ad vnum, vel alterum terminum ex his, quos re ipſa connotat. Et quidem in hac parte eandem eſſe rationem diſtinctionis, & poſterioritatis purè logicæ, quis dubitet? Attributum purè logicũ contingere debet per cognitionẽ rei vt eſt in ſe.

13. Verum inſuper mihi eſt tertiò, ad prioritatem, & poſterioritatem purè logicam, ſufficere connotata re ipſa priora, & poſteriora. Ratio eſt, quam fuſius expendimus diſput. 2. ſect. 4. Nam vt duo conceptus purè logicè differant ratione noſtra, non opus eſt, quod de re ipſa intrinſecè, & ex parte obiecti diſtinguantur, ſed ſatis eſt connotatorum diuerſitas: ergo vt vnus conceptus ſit purè logicè poſterior, aut prior altero, non opus erit, quod re ipſa intrinſecè, & ex parte obiecti prior ſit, aut poſterior, ſed ſatis erit prioritas, & poſterioritas connotatorum. Qua ratione apprehenſiuum prius eſt iudicatiuo, ſenſitiuum appetitiuo, rationale volitiuo, & riſibili, etiamſi nulla ſtet inter illa diſtinctio virtualis. Ad prioritatem, & poſterioritatẽ purè logicã ſufficiunt connotata priora, & poſteriora.

14. Verum præterea mihi eſt quartò, dari in Deo perfectiones logicè tantum noſtro modo concipiendi diſtinctas ab eſſentia, & habentes connotatum poſteriuś connotato eſſentiæ. Ratio eſt, quia eſſentia noſtro modo concipiendi ſtat in ſolo intellectiuo diuino, quatenus connotante intellectionem ſaltem neceſſariam; Immenſitas au- Dantur in Deo perfectiones logicè diſtinctæ, priores, & poſteriores.

 tem

Digitized by Google

tem connotat ſpatium, Æternitas tempus, ens à ſe carentiam cauſæ, quæ omnia connotata poſteriora ſunt intellectione neceſſaria.

Ratio dubitandi circa attributa purè logica. 15. Difficultas ergo eſt, an hæc omnia ſufficiant ad attributum purè logicum. Ratio dubitandi eſt, quia attritum purè logicum, ſeu noſtro tantum modo concipiendi, eſt aggregatum indiuiſibiliter claudens diuinam perfectionem, & cognitionem creatam attingentem illam in ordine ad connotatum poſterius: hoc autem coniunctum non conſequitur neceſſariò eſſentiam, ſed omnino contingenter, cum per accidens omnino ſit reſpectu eſſentiæ, quod exiſtat creata cognitio: ergo attributum non erit, cum de ratione iſtius ſit, eſſentiam conſequi, non vtcunque, ſed omnino neceſſario, quo attributum diſtinguitur ab accidente. Maior certa eſt, nam perfectio diuina ex ſe, & intrinſecè nec attributum logicum eſt, neque conſequitur eſſentiam, ſed totum id habet à cognitione attingente illam in ordine ad connotatum poſterius, ſicut eſſe logicè diſtinctam habet formaliter à cognitione.

Strictè, & propriè non ſunt in Deo attributa purè logica. 16. Aſſero, ſtrictè, & propriè, neganda eſſe in Deo attributa purè logica, etiam in ordine ad connotata poſteriora neceſſaria; Connotata neceſſaria voco, non quæ ſunt ens neceſſarium, ſed quæ neceſſariò, & non contingenter connotantur ab eſſentia, ſiue ea ſint impoſſibilia, quá ratione ens à ſe connotat ſui cauſam, reddendo illam impoſſibilem, & exiſtentia neceſſaria meram ſui poſſibilitatem, & futuritionem; ſiue ſint poſſibilia, qua ratione immenſitas connotat ſpatium, & Æternitas tempus, vel abſolutè, vel ſaltem ſub conditione, quod poſſibilia ſunt. Probatur concluſio quia, vt optimè conuincit ratio dubitandi, attributum purè logicum eſt aggregatum indiuiſibiliter claudens diuinam perfectionem, & noſtrum actum attingentem illam in ordine ad connotatum poſterius, quod coniunctum non neceſſario, ſed contingenter conſequitur eſſentiam: ergo ſtrictè, & propriè attributum non erit de cuius ratione eſt, eſſentiam neceſſario conſequi, non ſolum partialem, ſed integram, & adæquatam,

quatam, quod impoſſibile eſſe conſtat ſatis ex dictis diſp. præcedenti ſect. 8.

17. Confirmatur, cognitio creata diſtinguens noſtro modo concipiendi vnam perfectionem diuinam ab altera, non poteſt conſtituere illam neceſſario diſtinctam, ſed purè contingenter: ergo neque cognitio reddens vnam perfectionem diuinam poſteriorem altera, poterit conſtituere illam neceſſario poſteriorem, ſeu neceſſario conſecutam ad illam: ergo nec poterit attributum purè logicum conſtituere, de cuius ratione eſt, eſſentiam conſequi neceſſario. Conſequentia probatur, ideò cognitio creata diſtinguens noſtro modo concipiendi vnam perfectionem diuinam ab altera, non poteſt conſtituere illam neceſſario diſtinctam, ſed purè contingenter, quia forma diſtinguens, ſcilicet cognitio, omnino per accidens ſe habet reſpectu diuinæ perfectionis: forma autem reddens diuinam perfectionem poſteriorem altera, ſcilicet cognitio creata, omnino per accidens ſe habet reſpectu perfectionis diuinæ: ergo non poterit conſtituere illam neceſſario poſteriorem, atque adeo nec attributum.

Confirmatur ex diſtinctione purè logica, ſeu noſtro modo concipiendi

18. Dices, ad attributum purè logicum, non opus eſſe quod forma illius, ſcilicet cognitio, neceſſario conſequatur, nec obeſt conſequi contingenter, ſicut vt eadem forma reddat eſſentiam priorem, non opus eſt, quod ſit prior eadem eſſentia, nec obſtat eſſe poſteriorem illa; ſed ſufficit cognoſci à tali forma in ordine ad connotatum poſterius non contingenter, ſed neceſſario connotatum; ſicut vt eſſentia ſit logicè prior, ſufficit, cognoſci in ordine ad connotatum eſſentiale prius.

19. Contra, quia licet hoc pacto vnus conceptus poſſit neceſſario conſequi alterum, id non ſufficit ad ſtrictum attributum, de cuius ratione eſt, conſequi neceſſario totam eſſentiam, & non ſolum aliquid eſſentiæ: perfectio autem cognita in ordine ad connotatum neceſſarium poſterius, eſt aliquid eſſentiæ, etiam noſtro modo concipiendi, vt oſtenſum eſt diſp. præcedenti ſect. 8. ergo ſtrictè & propriè attributum non erit, ſed largiſſimè, & valdè impropriè.

Ad attributum opus eſt adæquatam eſſentiam neceſſario conſequi.

SECTIO

SECTIO III.

An eſſentia diuina includat formaliter attributa, vel includatur in illis.

Sententiæ Doctorum, P.Soarius. P.Molina. P Valencia. P.Arrubal. P. Amicus. P.Granadus. P.Turrianus. P.Vaſquez. P.Gillius. P.Faſolus. P.Ribas. Albiz. P. Martinon. P.Quiros

20. Dicitur formaliter, quia controuerſia non eſt, de incluſione virtuali, ſeu eminentiali, qua vna res virtute tantum, & eminenter continere dicitur aliam. *Prima ſententia* vtrumque affirmat, & eſſentiam claudere formaliter attributa, & attributa eſſentiam. Ita P. Soarius diſp. 30. metaphyſ. ſect. 6. & hic lib. 1. cap. 12. P. Molina quæſt. 28. art. 2. diſp. 4. P. Valencia quæſt. 12. punct. 6. P. Arrubal diſp. 10. cap. 13. P. Amicus diſp. 3. ſect. 7. num 123. P. Granadus 1. part. tom. 1. tract. 2. diſp. 7. P. Turrianus 1. par. quæſt. 28. diſp. 2. dub. vlt. Henricus in ſumma art. 32. quæſt. 4. & alij. *Secunda ſententia* negat vtrumque. Ita P. Vaſquez 1. part. diſp. 119. cap. 2. P. Gillius lib. 2. tract. 2. cap. 7. P. Faſolus hic. P. Ribas tract. 1. diſp. 3. & plures tum Thomiſtæ, tum etiam Scotiſtæ. *Tertia ſententia*, & media inter vtramque, docet, eſſentiam diuinam includere formaliter attributa, non verò attributa eſſentiam. Ita Albis tract. 1. diſp. 2. ſect. 6. P. Martinon diſp. 3. ſect. 95. num. 9. P. Quiros diſp. 18. ſect. 1. & alij.

Neque eſsẽtia includit formaliter attributa, neque attributa eſſentiam

21. Aſſerendum eſt, neque eſſentiam metaphyſicam Dei includere formaliter attributa, neque attributa eſſentiam. Probatur primò, vnum includere aliud formaliter, eſt, continere formaliter illud, & ſimul aliud mutuo ſe formaliter excludentia: ergo eſſentiam includere formaliter attributa, erit continere formaliter attributa, & ſimul aliud, nempe eſſentiam, mutuo ſe formaliter excludentia: ergo eſſentia, & attributa mutuo ſe formaliter excludunt, & conſequenter neque eſſentia includet attributa, neque attributa eſſentiam. Vtraque conſequentia

optima

optima eſt, ſi antecedens ſit verum; ex illis enim iſte formatus ſyllogiſmus. Omne includens aliquid dicit incluſum, & aliud mutuo ſe excludentia; eſſentia autem diuina includit formaliter attributa: ergo dicit formaliter attributa, & aliquid aliud, nempe eſſentiam, mutuo ſe excludentia: ergo eſſentia, & attributa ſe mutuo non includunt. Tota ergo difficultas eſt in antecedentis probatione.

22. Quod ſic oſtendo, nam homo phyſicè ſumptus, ideò dicitur includere animam, quia propter illam continet corpus, quod corpus, & anima phyſicè mutuo ſe excludunt; ſimiliter homo metaphyſicè ſumptus ideo dicitur includere animal, quia præter illud, continet rationale, quod rationale, & animal mutuo ſe formaliter excludunt, modo ſcilicet quo diſtinguuntur inter ſe; & ratio eſt, quia diſtinctio includentis ab incluſo eſt propria totius reſpectu ſuæ partis, nam ſi vna pars includeret compartem, iam non eſſet pars, ſed totum, cuius eſt proprium continere partes; vnde nec includeretur in toto, cum totum non includatur in ſe ipſo; etenim homo non includitur in homine, nec leo in leone: ergo quælibet pars incluſa in toto, debet excludere compartem: ergo vnum includere formaliter aliquid, erit continere illud, & ſimul aliud, mutuo ſe excludentia, cum vnum & aliud ſint partes includentis.

Quid opus, vt vnum includat aliud.

23.

24. Probatur ſecundò concluſio, ſi eſſentia diuina includeret formaliter attributa, & attributa eſſentiam, fieret, eſſentiam eſſe coniunctũ ex attributis, & eſſentia, & attributa eſſe cõiunctum ex eſſentia, & attributis; nam includens nihil eſt aliud quàm coniunctum incluſorum: ergo eſſentia, & attributa non ſe mutuo includunt. Probatur conſequentia, quia idem neque includit, neque includitur in ſe ipſo; eſſentia autem, & attributa ſunt idem coniunctum ex eſſentia, & attributis: ergo implicat eſſentiam, & attributa ſe mutuo includere, aliter idem coniunctum clauderet ſe ipſum, quod mente percipi vix poteſt.

Ab abſurdo firmatur concluſio.

25. Tertiò, eſſentia nihil poteſt claudere, quod non ſit

Hh forma

Eſſentia nihil poteſt claudere, quod non ſit eſſentia.

formaliter eſſentia, nec attributum poteſt aliquid includere, quod non ſit formaliter attributum: attributa autem non ſunt formaliter eſſentia, neque eſſentia formaliter attributum, fatentibus aduerſariis: ergo neque eſſentia poterit claudere formaliter attributa, neque attributa eſſentiam. *Confirmatur primò*, quidquid eſt formaliter in eſſentia eſt de conſtitutiuo eſſentiæ: attributa autem non ſunt formaliter de conſtitutiuo eſſentiæ: ergo neque continentur formaliter in eſſentia. Inſuper quidquid clauditur in attributo eſt de conſtitutiuo illius: eſſentia autem diuina non eſt formaliter de conſtitutiuo attributi: ergo neque includitur formaliter in attributo. *Confirmatur ſecũdò*, quia attributum non poteſt continere formaliter, quod formaliter nõ attributum eſt: eſſentia autem formaliter attributũ non eſt: ergo neq; poteſt formaliter in attributis contineri. Quomodo enim attributum poterit eſſe attributũ, & ſimul etiam quod attributum non eſt, videlicet eſſentia, etenim coniunctum ex eſſentia, & attributis aliquid amplius dicit, quam attributa pura: ergo illud amplius nequit in puro attributo contineri, quia hoc ita eſt attributum, vt formaliter nihil amplius ſit.

Si volitio includeretur in eſſentia, quoque eſſet eſſentia.

26. Quartò, in ſententia aduerſariorum coſta actualis intellectio neceſſaria eſt eſſentia Dei, non verò volitio: ergo volitio non includitur formaliter in intellectione, nec intellectio in volitione. Probatur conſequentia, quia ſi intellectio clauderet formaliter volitionem, cuius eſt eſſentia intellectio, eſſentia quoque erit volitio: ergo non includit illam. Antecedens probatur, quia cuius eſt eſſentia includens, eſt etiam incluſum; ſic quia homo eſt eſſentia Petri, etiam eſt incluſum in homine, videlicet animal: ergo ſi intellectio clauderet formaliter volitionem, volitio incluſa eſſet eſſentia Dei, cuius eſt eſſentia intellectio. Præterea, quod continetur in attributo eſt extra eſſentiam, extra quam eſt attributum: ergo ſi intellectio in attributis clauderetur, eſſet extra eſſentiam Dei, extra quam ſunt attributa: vnde fieret *primò*, intellectionem eſſe formaliter eſſentiam, & non eſſe; eſſe, vt ſupponitur

Digitized by Google

nitur ab aduerſariis; Non eſſe, quia eſſet formaliter attributum eſſentiæ, quod in ſententia aduerſariorum formaliter non eſt eſſentia. *Secundò*, volitionem eſſe, & non eſſe attributum, quia intellectio, quæ attributum non eſſet clauderet volitionem.

27. Confirmatur, nam ex doctrina aduerſariorum, Filio ex vi formalis proceſſionis ſola communicatur intellectio, & Spiritui ſancto volitio: ergo neutra includit aliam. Probatur conſequentia, nam ſi mutuo ſe includerent, vtraque communicaretur formaliter, tam Filio, quam Spiritui ſancto: ergo. Minor probatur, quia illi communicaretur formaliter volitio, cui communicatur formaliter includens volitionem, & illi communicatur formaliter intellectio, cui communicatur formaliter includens intellectionem, inintelligibile enim eſt, communicari alicui includens, quin communicetur incluſum: Filio autem communicatur formaliter includens volitionem, ſcilicet intellectio: ergo & communicatur formaliter volitio. Inſuper Spiritui ſancto communicatur formaliter includens intellectionem, nempe volitio: ergo & communicatur formaliter intellctio.

Oppoſita ſententia ſuorum authorũ principiis contraria.

28. Quintò, eſſentia diuina eſt radix, & principium attributorum, vt conſtat ex dictis; non autem eſſet, ſi includeret formaliter attributa: ergo non includit. Minor probatur *primò*, quia principium non continet formaliter terminum cuius eſt principium, ſed tantum eminenter: ergo ſi eſſentia contineret formaliter attributa, non eſſet eorum radix, & principium. *Secundò*, quia idem non poteſt eſſe connaturale ſui principium: ſi autem eſſentia, & attributa mutuo ſe includerent, idem omnino eſſet eſſentia, & attributum: ergo neutrum poſſet eſſe principium alterius. *Tertiò*, quia attributum conſequitur eſſentiam, eſt illa poſterius, & nulla ratione prius: ſi autem eſſentia includeret formaliter attributa, & iſta eſſentiam, attributa eſſent priora, & poſteriora ſe ipſis; priora quatenus includerentur in intellectione, quæ prior eſt: poſteriora quatenus eſſent attributa eſſentiam conſecuta. Similiter eſſen-

Eſſentia diuina titulo radicis attributorum excludit illa.

tia eſſet prior, & poſterior ſe ipſa; prior quatenus radix attributorum; poſterior quatenus incluſa in attributo poſteriori.

29. Sextò conceptus iuſtitiæ, aut omnipotentiæ, non eſt conceptus eſſentiæ: ergo conceptus eſſentiæ eſt extra conceptum cuiuſuis attributi: ergo excluditur ab attributo. Pariter conceptus eſſentiæ non eſt conceptus attributi: ergo conceptus attributi eſt extra conceptum eſſentiæ: ergo excluditur ab eſſentia.

Reſponſio Aduerſariorum conuſa ab abſurdo.

30. Reſpondent Aduerſarij, conceptum explicitum attributorum non eſſe explicitum eſſentiæ, eſſe tamen implicitum; & idem eſt de conceptu explicito eſſentiæ reſpectu attributorum. *Contra* tamen *primò*, quia ex ea reſponſione clarè fit, eſſentiam, & attributa in conceptu explicito mutuo ſe excludere, cum conceptus explicitus vnius, ſit tantum implicitus alterius: ergo eſſentia, & attributa in conceptu explicito mutuo ſe excludent. *Secundò*, quia explicandum reſtat Aduerſariis, quid ſit implicitè continere aliud? ſi enim ſit eminenter continere, non eſt ad præſens inſtitutum; diſſerimus enim de continentia formali; ſi ſit conceptum clarum attributi, eſſe confuſum eſſentiæ, ad eum modum, quo conceptus clarus hominis eſt confuſus animalis, falſum omnino eſt, quia eſſentia eſſet de conſtitutiuo attributi, & attributum de conſtitutiuo eſſentiæ, ſicut animal eſt de conſtitutiuo hominis, ſicut ergo in homine, non obſtante implicita continentia illa, animal, eiúſque differentia mutuo ſe excludunt, ita in attributo eſſentia, & differentia attributi mutuo ſe excludent.

31. Si autem implicitè continere ſit, ſolo noſtro modo concipiendi diſtingui, non videtur doctrina conſona principiis Aduerſariorum diſtinctionem virtualem, & obiectiuam propugnantium, nec inde ſoluitur argumentum; Nam duo ſe excludere formaliter ex modo concipiendi, nihil eſt aliud, quàm conceptum clarum vnius, non eſſe conceptum clarum alterius, ſed conceptum tantum confuſum & implicitum; nec ex alio capite mutuo ſe excludunt

dunt animal, & rationale in ſententia ſolas præciſiones formales admittente: Conceptus autem clarus eſſentiæ, non eſt clarus, & explicitus attributorum, ſed implicitus tantum, & confuſus, & è contra: ergo eſſentia, & attributa mutuo ſe excludent noſtro modo concipiendi.

32. Septimò, quia ex oppoſita ſententia fieret, totum non eſſe maius ſua parte, contra principium per ſe notum. Sequela probatur, quia includens reſpectu incluſi eſt totum, incluſum verò reſpectu includentis pars; etenim ſi incluſum pars non eſſet, ſed integrum totum in quo clauditur, ſicut totum non includit ſe ipſum, ita neque includeret ſuam partem: includens autem maius non eſſet incluſo: ergo neque totum maius eſſet ſua parte. **Ex oppoſita ſententia fieri, totum non eſſe maius ſua parte.**

33. Minor probatur, quia nihil diceret totum quod non diceret pars: ergo totum non eſſet maius ſua parte. Conſequentia clara eſt, quia vt totum maius eſſet ſua parte deberet dicere aliquid quod non diceret pars. Antecedens probatur, quia totum, nempe eſſentia, eſſet coniunctum ex eſſentia, & attributis; pars verò, nempe attributum, eſſet coniunctum ex attributis, & eſſentia: ergo nihil diceret totum, quod non diceret pars.

34. Ex dictis collige primò eſſentiam diuinam, & attributa mutuo ſe excludere, eo pacto quo diſtinguuntur inter ſe, idem dicendum de eſſentia reſpectu relationis. Tum ob rationes præmiſſas; Tum etiam quia tota eſſentia, & quidquid in illa formaliter continetur, communicatur omnibus perſonis incommunicatis relationibus: ergo relationes non includuntur formaliter in eſſentia, neque è contra. **Eſſentia, & attributa mutuo ſe excludunt.**

35. Collige ſecundò, neque vnum attributum aliud includere, quia attributum includens præter incluſum deberet dicere aliud mutuo ſe excludentia; partes enim totius mutuo ſe excludunt, quamuis quælibet earum includatur in toto; modo ergo quo vnum attributum diſtinguitur ab alio, excludit illud. **Et vnum attributum alterum.**

56. Obiicies primò, quodlibet attributum eſt formaliter ens à ſe: ens autem à ſe eſt formaliter eſſentia: ergo &

quodlibet attributum erit formaliter eſſentia. *Reſpondeo*, quodlibet attributum eſſe ens tãtum realiter à ſe, non verò virtualiter quod proprium eſt eſſentiæ, vt autẽ attributum includeret eſſentiam deberet eſſe ens virtualiter à ſe. Addo ex communi ſententia attributa, & eſſentiam eſſe quidem ens virtualiter à ſe, ſed non idem ens formaliter, ſed diuerſum, quod non ſufficit ad mutuam incluſionem; etenim licet animal, & rationale ſint formaliter ens, quia tamen non ſunt formaliter idem ens, ſed diuerſum, neque ſe formaliter includunt.

Bernardus obiectus, & explicatus.

37. Objicies ſecundò; argumentum, quo vſus eſt Bernardus contra Gilbertum ſerm. 80. in Cant. ſi iuſtitia, & eſſentia diuina ſe mutuo non includunt eſſentialiter; quæro, an iuſtitia ſit æqualis eſſentiæ, vel maior, aut minor? maior eſſe non poteſt, quia nihil maius Deo, nec minor, quia iuſtitia diuina non eſt aliquid creatum; ſi autem eſt æqualis, includit neceſſariò omnes perfectiones eſſentiales Deo: ergo eſſentiam. *Reſpondeo*, mentem Bernardi alienam eſſe à noſtra controuerſia, aſſumptum enim erat ſtabilire identitatem realem inter eſſentiam, & attributa contra Gilbertum; vnde nomine incluſionis ſolam identitatem realam intelligebat, de quo non diſſerimus, aliter ex inæqualitate formali iuſtitiæ, cum eſſentiæ non inferret optimè fore iuſtitiam creaturam. Sermo ergo erat de æqualitate reali iuſtitiæ cum eſſentia per mutuam earum identitatem realem.

Quo pacto eſſentia ſit ſimpliciter infinita in omni genere.

38. Objicies tertiò; ex noſtra ſententia fieri eſſentiam Dei non eſſe ſimpliciter infinite perfectam in omni genere, cum non includat perfectiones attributorũ: ergo vt ſit perfecta in omni genere, includere debet attributa. *Reſpondeo*, eſſentiam diuinam tantũ eſſe infinitam formaliter in ſuo genere, & eminenter in omni, quia eminenter tantum, & non formaliter continet attributa, quod autem aliqui objiciunt, admittendam fore in Deo compoſitionem, contra ſimplicitatem diuinam; non eſt momenti; nam diuinæ ſimplicitati ſola repugnat compoſitio realis formalis, non autem virtualis, aut per rationem.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO IV.

Quo pacto eſſentia metaphyſica Dei contineat attributa virtualiter ab ipſa diſtincta.

Placita Doctorum, S. Bonauent. Durandus. P. Herice. P. Hemelm. P. Ribaden. Alos.

39. PRima *ſententia* tenet, eſſentiam diuinam continere attributa per modum principij, tam actiui, quam paſſiui, producentis ſcilicet, & recipientis attributa, iuxta modum diſtinctionis illorum ab eſſentia. Ita S. Bonauentura in 1. diſt. 5. quæſt. 1. Durandus ibidem quæſt 2. *Secunda Sententia* tuetur, eſſentiam diuinam eſſe quidem principium actiuum attributorum, non verò paſſiuum. Ita plures Recentiores. *Tertia ſententia*, vtrumque negat eſſentiæ, & rationem principij actiui, & paſſiui attributorum, etiam admiſſa, vel permiſſa diſtinctione virtuali eorum ab eſſentia. Ita P. Herice diſp. 12. cap. 1. P. Hemelmon diſp. 1. cap. 13. exiſtimantes, eſſentiam, & attributa tantum ſe habere, tanquam perfectiones primarias, & ſecundarias. P. Ribadeneyra de voluntate diſp. 3. cenſens, impoſſibilem eſſe productionem virtualem in Deo, etiam ſuppoſita virtuali diſtinctione. Alos in ſuis ſelectis diſp. 1. cap. 1. docens, eſſentiam reſpectu attributorum eſſe ſubiectum puræ informationis, ad eum modum, quo materia informatur anima rationali, abſque vlla actione, & paſſione. Aliqui tandem Recentiores intendunt, attributa eſſe puros terminos reſpectu eſſentiæ, ſicut verbum reſpectu humanitatis Chriſti.

Eſſentia diuina continet eminenter attributa inſtar principij productiui virtualis.

40. Aſſero, eſſentiam Dei metaphyſicam continere eminenter attributa per modum principij phyſicè virtualiter, ſeu æquiualenter productiui. Dicitur virtualiter, ſeu æquiualenter, quia ſicut diſtinctio virtualis non eſt formaliter diſtinctio, ſed virtute tantum, & æquiualenter ad diſtinctionem realem formalem, componendo cum identitate reali formali prædicata contradictoria illius

lius, ita principium virtuale productiuum non eſt formaliter principium, ſed virtute tantum, & æquiualenter ad principium realiter formaliter productiuum, componendo cum identitate reali formali prædicata contradictoria illius, ſcilicet eſſentiam eſſe priorem à quo, & rationem cur exiſtant attributa, non verò è contra.

Productio virtualis nihil implicat in Deo.

41. Moueor primò, quia hoc noſtro aſſerto planè percipitur, qua ratione eſſentia ſit prior, & radix attributorum, & quo pacto iſta conſequantur eſſentiam; quod in aliis ſententiis duriuſculè innoteſcit. Aliunde productio virtualis attributorum ab eſſentia nihil implicat: ergo. Minor oſtenditur, ſi productio virtualis attributorum ab eſſentia implicaret, maximè, quia componere deberet extenſionem numeri poſitione alterius vnitatis ſimpliciter diuerſæ: id falſum eſt: ergo. Maior eſt vnicum fundamentum P. Ribadeneyræ ſolutum à nobis tract. de voluntate diſp. 1. ſect. 5. Minor verò ex ibidem dictis probatur, quia etiamſi per diſtinctionem realem formalem inducatur extenſio numeri poſitione alterius vnitatis ſimpliciter diuerſæ, non minus quàm per productionem realem formalem; tamen diſtinctio virtualis eam muneri extenſionem componere non debet, ſed prædicata contradictoria in extenſione numeri fundata: ergo idem erit de principio virtuali.

Firmatur ex influxu morali virtuali.

42. Confirmatur ad hominem contra P. Ribadeneyram, concedentem intellectioni moralem influxum virtualem in volitionem. Etenim in creaturis non minus arguitur extenſio numeri additione alterius vnitatis ſimpliciter diuerſæ per influxum moralem, quàm per phyſicum: & tamen in Deo influxus moralis virtualis eam numeri extenſionem non arguit: ergo neque influxus phyſicus virtualis arguet. Maior eſt certa, nam in creatis ſicut idem non poteſt producere ſeipſum phyſicè, ita nec poteſt moraliter, vnde influxus cognitionis in amorem, nec ſtat, nec ſtare poteſt abſque diſtinctione reali inter vtrumque, etiamſi moralis tantum ſit.

43. Moueor ſecundò, quia eſſentia diuina habet omnia

nia requiſita ad perfectam rationem principij virtualiter productiui attributorum : ergo continebit illa per modum principij productiui. Antecedens probatur, nam ad rationem principij virtualiter productiui alicuius termini duo ſufficiunt, vltra diſtinctionem virtualem inter vtrumque, videlicet prioritas vnius, & poſterioritas alterius, id eſt vnum eſſe rationem à priori exiſtentiæ alterius; inſuper conceptum priorem non continere formaliter poſteriorem : id autem totum habet eſſentia reſpectu attributorum : ergo. Maior patebit expendenti ſingula principia productiua. Minor verò probatur, nam inprimis eſſentia non continet formaliter attributa virtualiter ab ipſa diſtincta, aliter non iam attributa diſtincta forent, ſed ipſa eſſentia. Deinde eſſentia eſt ratio à priori cur exiſtant attributa, nam eſſentia eſt propter ſe, attributa verò propter eſſentiam præſuppoſitam ab ipſis exiſtentem; aliter eſſentia nullam haberet prioritatem reſpectu attributorum. Eſſentia diuina habet omnia requiſita ad rationem principij virtualiter productiui.

44. Dices eſſentiam eſſe quidem priorem attributis, non tamen per modum principij productiui, ſed tantum per modum puræ conditionis prærequiſitæ ad attributorum exiſtentiam; ſicut in creatis applicatio cauſæ prior eſt effectu, & mera conditio ad iſtius exiſtentiam.

45. Contra *primò*, nam quoties aliqua perfectio, vt exiſtat, præſupponit, & prærequirit aliquam conditionem, etiam vna cum illa prærequirit, & exigit virtutem productiuam, vt patet in creatis, vbi nulla eſt pura conditio prædito prærequiſita ad exiſtentiam alicuius, abſque aliqua virtute productiua illius; quod ſi nulla eſſet virtus productiua diſtincta, neque vlla eſſet pura conditio, ſed idem quod eſſet conditio, ſimul etiam eſſet virtus productiua: in Deo autem extra eſſentiam, nulla eſt virtus productiua attributorum : ergo eſſentia mera conditio non erit, ſed virtus productiua attributorum. *Secundò*, quia melius eſt eſſentiæ antecedere attributa per modum principij virtualiter productiui, quam per modum puræ conditionis: aliunde autem id non implicare, conſtabit ex obiectionum ſolutione : ergo. Eſſentia diuina non eſt pura conditio ad exiſtentiam attributorum.

Ii 46. Obiicies

Obiectio ſumpta à Perſonis virtualibus ſoluenda ab aduerſariis.

46. Obiicies primò, ſi attributa virtualiter producerentur ab eſſentia, fieret, dari in Deo tot perſonas virtualiter, quot eſſent attributa virtualiter producta, id autem abſurdum eſt: ergo. Sequela probatur, nam in Deo id quod realiter producitur eſt perſonalitas realis, & conſtituit perſonam realem: ergo quidquid virtualiter producitur erit perſonalitas virtualis, & conſtituet perſonam virtualem, hoc argumentum in aduerſarios conuerti poſſet, admittentes diſtinctionem virtualem, & productionem negantes. Nam quæ in diuinis realiter diſtinguuntur, neceſſariò vnum debet eſſe producens realiter, & alterum realiter productum; ergo quæ virtualiter diſtinguuntur, neceſſario vnum debet eſſe virtualiter producens, & aliud productum, atque adeo eſſentia, vtpotè virtualiter ab attributis diſtincta principium eſſet productiuum eorum.

Gemina argumenti ſolutio.

47. Reſpondeo ergo, negans ſequelam, & probationis conſequentiam. Diſparitas eſt *prima*, quia de ratione perſonalitatis vt ſic, eſt omnimoda incommunicabilitas pluribus diſtinctis, vnde dicitur rationalis naturæ indiuiduæ ſubſtantia; inde nec ſubſiſtentia abſoluta, nec relatio ſpiratoris poſſunt eſſe perſonalitas: Prædicata autem abſoluta, quantumuis virtualiter producta communia ſunt pluribus diſtinctis, atque adeo perſonalitas eſſe non poſſunt adhuc virtualis. *Secunda*, quia ad perſonam diuinam duo requiruntur, ſcilicet productio termini, & communicatio naturæ correſpondens productioni; communicatio inquam, ſeu identitas realis, ſi productio ſit realis, & virtualis, ſi virtualis, vt patet in omni proceſſione perſonali; perfectioni autem abſolutè, & virtualiter productæ, correſpondere non poteſt communicatio, ſeu identitas virtualis naturæ, cum ſtet diſtinctio virtualis inter vtramque, vnde nec perſona virtualis conſurgere valet; ſicut conſiſtere non poſſet perſona realis, ſi ſtante productione reali non ſtaret realis naturæ communicatio, ſeu identitas.

Neceſsitas productionis virtualis in Deo.

48. Obiicies ſecundò, productio virtualis admittenda in Deo non eſt abſque vrgentiſſimo fundamento, ſicut nec diſtinctio: huiuſmodi autem fundamentum non apparet

paret in productione virtuali attributorum ab eſſentia: ergo. *Reſpondeo*, negans minorem. Nam de ratione attributi virtualiter ab eſſentia diſtincti, intrinſecè ex parte obiecti talis, eſt, conſequi eſſentiam virtualiter; hæc autem conſecutio conſiſtere non poteſt, præſuppoſita eſſentia tanquam pura conditione, vt in ſecunda probatione oſtenſum eſt, vnde neceſſario tanquam principium virtuale præſupponenda eſt. Hæc ratio vniuerſalis eſt pro omnibus attributis, etiam illis, quæ operatio vitalis non ſunt; nam de intellectione neceſſaria, quæ operatio eſt vitalis eſſentiæ, ſpecialem dedimus rationem diſp.4. ſect.3. agentes de diſtinctione actûs primi intelligendi ab actu ſecundo.

49. Obiicies tertiò, ſi eſſentia diuina eſſet principium virtuale productiuum attributorum, & relationum, fieret, Filium eſſe principium virtuale Paternitatis, & Spiritum ſanctum Filiationis: id falſum eſt: ergo. Sequela probatur, quia natura diuina eſt principium Paternitatis, Filius eſt natura diuina: ergo & principium virtuale Paternitatis. Inſuper natura diuina eſt principium virtuale Filiationis: Spiritus ſanctus eſt natura diuina: ergo & principium virtuale Filiationis. Imò quælibet perſona eſſet principium virtuale cuiuſuis relationis, tam propriæ, quam alienæ, cum quælibet perſona ſit natura diuina, & hæc principium virtuale omnium relationum. *Confirmatur*, ideò tres diuinæ Perſonæ ſunt Deus, quia Deitas eſt illis omnibus communis: ratio autem principij Paternitatis, Filiationis, &c. eſt ſimiliter omnibus communis, cum ſit ipſamet natura: ergo omnes perſonæ erunt principium virtuale Paternitatis, Filiationis, &c.

Obiectio. Filium futurum principium virtuale Paternitatis, & Spiritum ſanctum Filiationis.

50. Hoc argumentum vrget etiam tenentes, eſſentiam diuinam eſſe conditionem ad exiſtentiam attributorum, & relationum prærequiſitam. Nam quælibet perſona eſt eſſentia diuina: eſſentia diuina eſt conditio prærequiſita ad exiſtentiam cuiuſuis relationis, tam propriæ, quam alienæ: ergo & quælibet perſona con-

Quos vrgeat præcedens obiectio.

ditio erit; atque adeò Filius conditio erit prærequiſita ad exiſtentiam Paternitatis, & Spiritus ſanctus ad exiſtentiam Filij. Imò quælibet perſona eſſet conditio prærequiſita ad exiſtentiam cuiuſuis relationis, tam propriæ, quam alienæ; cum quælibet perſona ſit natura diuina, & hæc conditio prerequiſita ad exiſtentiam omnium relationum. Similiter applicari poteſt argumenti confirmatio. Vrget etiam admittentes diſtinctionem virtualem eſſentiæ à relationibus: nam eſſentia eſt virtualiter diſtincta à Paternitate: Filius eſt eſſentia: ergo & virtualiter diſtinctus à Paternitate, quod falſum eſt. Vrget denique omnes, nam eſſentia eſt Pater: Filius eſt eſſentia: ergo Filius eſt Pater. Inſuper eſſentia eſt communis. Filius eſt eſſentia: ergo & communis.

Obiectioni præeunti ſatisfit.

51. Reſpondeo igitur negans ſequelam. Ad probationem conceſſis præmiſſis, neganda eſt conſequentia, quæ non tenet in myſterio Trinitatis. Ratio eſt, quia licet in Filio, & Spiritu ſancto ſit principium virtuale Paternitatis, imò etiam in ipſo Patre, cum in omnibus ſit natura diuina, in qua ſtat formaliter tale principium; non tamen eos denominat, nec denominare poteſt principium, eo quod huiuſmodi denominationis incapaces ſint; ſunt autem incapaces denominationis principij virtualis Paternitatis, quia ſunt realiter poſteriores à quo ipſa Paternitate, & nihil realiter poſterius altero priori poteſt ſortiri denominationem principij virtualis illius, cum nec poſſit eſſe virtualiter prius. Similiter & Pater incapax eſt eiuſdem denominationis principij Paternitatis, quia prior eſſe non poteſt ipſa Paternitate. Vnde patet ad confirmationem, quod enim quælibet perſona denominetur Deus, id prouenit, quia omnes capaces ſunt talis denominationis, ad quam ſola exigitur perſonalitas coniuncta diuinitati, quæ in omnibus reperitur. Alia, quæ obiici poſſent contra productionem virtualem ſoluta iam ſunt diſp.4. ſect.3.

SECTIO

SECTIO V.

An eſſentia diuina ſit immediatum principium virtualiter productiuum omnium attributorum.

51. SErmo eſt de attributis virtualiter ab eſſentia diſtinctis, nam productio virtualis inter ſola extrema virtualiter diſtincta conſiſtere poteſt, ſicut productio realis inter ſola extrema realiter diſtincta. Attributa ergo diuina virtualiter ab eſſentia diſtincta; alia ſunt relatiua, ſcilicet, Paternitas, Filiatio, & Spiratio, tam actiua, quam paſſiua; alia abſoluta, videlicet, intellectio neceſſaria, voluntas, volitio neceſſaria, & omnipotentia, vt dictum eſt ſect. 10. Difficultas ergo eſt, an eſſentia diuina ſit immediatum principium virtualiter productiuum omnium attributorum, vel mediatum tantum, ſaltem reſpectu alicuius.

53. Aſſero primò, eſſentiam diuinam eſſe immediatum principium virtualiter productiuum intellectionis neceſſariæ. Hæc aſſertio ex noſtris principiis facilis eſt. Nam integra, & adæquata eſſentia metaphyſica, tota poſita eſt in actu primo, ſeu capacitate intelligendi, quod idem eſt, ac intellectiuum, ſeu intellectus diuinus: intellectus autem immediatum eſt intellectionis principium: ergo & eſſentia diuina talis erit. *Confirmatur*, nam intellectus creatus diſtinctus realiter ab intellectione creata eſt realiter formaliter principium immediatè productiuum illius, cum nulla ſtet inter intellectum, & intellectionem creatam potentia media: ergo intellectus diuinus diſtinctus virtualiter ab intellectione neceſſaria, erit principium virtualiter immediatè productiuum illius.

Eſſentia diuina eſt immediatum principium virtualiter productiuũ intellectionis neceſſariæ.

54. Aſſero ſecundò, eſſentiam diuinam eſſe immediatum principium virtualiter productiuum voluntatis diui-

Etiam eſt principium voluntatis diuinæ.

 næ.

næ. Ratio eſt quia, inter eſſentiam, & voluntatem diuinam nulla mediat potentia, quæ poſſit eſſe immediata radix, & principium voluntatis: ergo eſſentia eſt immediatum principium virtualiter diuinæ voluntatis productiuum. Antecedens probatur, nam ſi inter eſſentiam, & voluntatem diuinam aliqua eſſet potentia media, vel illa eſſet de genere intellectiuo, & ſic eſſet eſſentia, vel de genere volitiuo, & ſic eſſet voluntas: ergo inter eſſentiam, & voluntatem diuinam, nulla mediat potentia, quæ poſſit eſſe proxima, & immediata radix, & principium virtualiter productiuum voluntatis. Idem quod de voluntate, dicendum eſt de omnipotentia; nam hæc, vt ex dicendis conſtabit, indiſtincta virtualiter eſt, à voluntate, atque adeò eſſentia vtriuſque erit immediatum principium virtualiter productiuum.

Pariter etiã volitionis neceſſariæ.

55. Aſſero tertiò, eſſentiam diuinam, eſſe etiam principium immediatum virtualiter productiuum volitionis neceſſariæ. Ratio eſt, quia licet eſſentia non ſit virtualiter voluntas, neque proximè, & immediatè volens per volitionem, vt dictum eſt diſp. 4. ſect. 4. tamen ad maiorem illius perfectionem ſpectat, eſſe vna cum voluntate diuina, immediatum principium volitionis; ſicut ad maiorem Dei perfectionem pertinet concurrere immediatè ad omnes creaturarum effectus, & non mediatè tantum ſolas creaturas, earumque potentias immediatè producendo, vt communior tenet Philoſophia, & Theologia: ergo eſſentia principium erit proximè, & immediatè virtualiter productiuum volitionis neceſſariæ. Idemque de volitione libera ob eandem rationem dicendum.

56. Objicies, principium immediatum eſt illud, inter quod, & terminum productum nullum mediat aliud principium: inter eſſentiam verò, & volitionem neceſſariam mediat voluntas: ergo eſſentia non erit principium immediatum volitionis. *Confirmatur*, idem non poteſt eſſe principium immediatum, & mediatum eiuſdem termini, nam principium immediatũ excludit mediatum; eſſentia autem diuina eſt principium mediatum volitionis

nis neceſſariæ, cum ſit principium immediatum principij volitionis, nempe voluntatis: ergo non erit principium immediatum volitionis neceſſariæ, ſed tantum mediatum.

57. Reſpondeo negans argumenti, confirmationiſque maiorem. Nam principium immediatum ſolum excludit medium, quando mediatum ſimul non eſt. Vt patet tum in Deo mediatè ſimul, & immediatè actione creaturarum producente; mediatè, quia producit cauſam immediatam earum operationum, nempe creaturam; immediatè, quia non ſola creatura, ſed etiam eius actio ratione ſui eſt à Deo ſimul & creatura. Tum etiam in cognitione directa ſimul, ſeu immediata, & indirecta, ſeu mediata eiuſdem obiecti, quæ non excludit medium, id enim ſicut proprium eſt ſolius cognitionis purè immediatæ, ita & principij purè immediati, qualis non eſt eſſentia reſpectu volitionis neceſſariæ, cum ſit mixta ex principio mediato ſimul, & immediato. Quando, & quomodo principium immediatum excludat mediatum & è contra.

58. Aſſero quartò, eſſentiam diuinam eſſe principium immediatum virtualiter productiuum omnium relationum, ſcilicet, Paternitatis, Filiationis, & Spirationis tam actiuæ, quam paſſiuæ. Huius aſſerti ratio exhibita iam à nobis eſt aſſerto præcedenti. Nam fecunditas immediata in omnes relationes melior eſt eſſentiæ diuinæ, quam ſola mediata: ergo concedenda eſt eſſentiæ reſpectu attributorum omnium, & relationum ratio principij virtualiter immediatè productiui, etiam reſpectu eorum, quæ non à ſola eſſentia, ſed etiam ab alia perfectione diuina immediatè producuntur. Eſſentia diuina eſt principium immediatũ omnium relationum.

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO VII.

De diſtributione attributorum ab eſſentia & inter ſe.

Diſtinctio attributorũ ab eſſentia quotuplex.

1. TRiplex eſt diſtinctio, qua attributa inter ſe, & ab eſſentia diſtingui poſſent. *Prima* eſt diſtinctio ex natura rei. *Secunda* eſt diſtinctio virtualis. *Tertia* eſt diſtinctio rationis, ſeu noſtro modo concipiendi. Quia tamen circa eas omnes diſtinctiones non vna eſt doctorum omnium mens, nec ſenſus vnus, operæ prætium erit aliquid vniuſcuiuſque prælibare, vt hæc ſatis implicata controuerſia radicitus à fundamentis diſſoluatur, & regula generalis, quantum fieri poſſit, pro diuinis omnibus perfectionibus adinuicem ſecernendis præfigatur.

SECTIO I.

An attributa diſtinguantur ab eſſentia, & inter ſe formaliter ex natura rei.

Quidditas diſtinctionis formalis ex natura rei.

2. HVius diſtinctionis patrocinium pro viribus ſuſcepit Scotus in 1. diſt. 8. quæſt. 3. quamuis de mente illius ambigant nonnulli. Subtiliſſimum Magi-ſtrum

ſtrum tota ſeraphica familia ſubſequuta eſt. Diſtinctionem formalem ex natura rei vocat diſtinctionem quandam inter realem abſolutam, quam nos vocamus materialem, & inter diſtinctionem rationis, ſeu à noſtri intellectus conſideratione pendentem, per quam vna perfectio actu, & formaliter ſeorſim à noſtris conceptibus non eſt alia. Itaque diſtinctio formalis ex natura rei tota ſe tenet ex parte obiecti, nec à noſtra conſideratione dependet, ſed ante illam ab intrinſecis prædicatis diſtinguuntur formaliter extrema, vnde dicta eſt ex natura rei huiuſmodi diſtinctio. In quo autem conſiſtat, id hactenus vberiorem deſiderat applicationem. Aliqui docent eos conceptus diſtingui formaliter ex natura rei, qui diſtinctas habet formalitates, & diſtinctiones: alij verò exigunt conceptus, quorum vnus ſit ratio conueniendi, alter verò diſconueniendi.

3. Hanc ſententiam multis tentant iuniores impetere, quæ mihi efficacia non ſunt. Arguunt *primò*, ex Concilio Florentino, ita loquente: ***Porro autem, ne diuinitatem coniunctionemque diuinæ ſubſtantiæ diſtribuere, ac ipſam eandem ſubſtantiam re, non autem ſola ratione ab hypoſtaſibus, & perſonis differre credere videamur, &c.*** Ex quo Florentini teſtimonio Recentiores illis fidentes ſatis, ita argumentantur. Attributa, & eſſentia ſola ratione diſtinguuntur: ſed diſtinctio realis formalis ex natura rei, non eſt diſtinctio rationis, ſed omnino independens à noſtri intellectus conſideratione: ergo attributa, & eſſentia non diſtinguuntur realiter formaliter ex natura rei.

Primum recentiorum argumentũ contra illam ex Florentino.

4. Hæc tamen ratio facilè contra diſtinctionem virtualem conuerti poteſt, quippe à pia noſtri intellectus meditatione omnino independentem: etenim non communicari Paternitatem, & communicari eſſentiam, nullatenus pendet à noſtra conſideratione, in quo conſiſtit diſtinctio virtualis; ergo cum attributa, & eſſentia ſola ratione ex Florentino diſtinguantur, nullatenus virtualiter diſtingui poterunt, ſicut nec poſſunt formaliter ex natura rei diſtingui: ſicut ergo arguentes, ſuam diſtinctionem virtua-

Præcedens argumentũ diſtinctionẽ virtualem expugnat.

Digitized by Google

lem cum Florentino componunt, explicantes illud de diſtinctione materiali: cur non poterunt componere Scotiſtæ cum diſtinctione ex natura rei explicantes idem Concilium de diſtinctione reali abſoluta, ſiue materiali.

Secundum Recentiorum argumentum.

5. Arguunt ſecundò ratione. Diſtinctio realis vt ſic opponitur identitati reali vt ſic: ergo impoſſibile eſt, vt eidem entitati conueniant diſtinctio, & identitas reſpectu eiuſdem. Antecedens patet, nam tunc aliqua opponuntur, quando vnum inducit alterius negationem: ſed identitas realis vt ſic, inducit negationem diſtinctionis realis vt ſic; ergo identitas realis vt ſic, & diſtinctio realis vt ſic opponuntur. Minor probatur, quia idẽtitas realis vt ſic opponitur contradictoriè non identitati; ſed non identitas eſt diſtinctio: ergo identitas realis vt ſic, eſſentialiter dicit, vel inducit non diſtinctionem, & conſequenter carentiam diſtinctionis: at attributa, & eſſentia dicunt identitatem realem inter ſe: ergo dicere non poſſunt diſtinctionem realem formalem ex natura rei.

Identitas realis vt ſic, ſicut non opponitur diſtinctioni virtuali, ita neque formali ex natura rei.

6. Non eſt momenti incurſio iſta, eamque facillimè eludent Scotiſtæ: Etenim identitas realis materialis, ſiue abſoluta, ſoli opponitur diſtinctioni reali materiali, ſiue abſolutæ; non autem formali ex natura rei, quæ diſtinctio minor eſt, quam realis abſoluta: ſicut identitas materialis non opponitur diſtinctioni reali virtuali, in ſententia argumentantium; ſed ſoli diſtinctioni reali materiali, ſicut ergo optimè componuntur identitas realis materialis, & diſtinctio realis virtualis; ita, inquiunt Scotiſtæ, optimè cohærent identitas realis abſoluta, & diſtinctio realis formalis ex natura rei.

Efficacior Recentiorum inſtantia.

7. Inſtant Recentiores efficaciter, vt ipſi aiunt, contẽdentes identitatem realem abſolutã etiam opponi diſtinctioni reali formali ex natura rei. Identitas realis vt ſic, præciſa ab identitate reali formali ex natura rei, & ab identitate abſoluta, opponitur diſtinctioni reali vt ſic præciſæ à diſtinctione reali formali ex natura rei, & diſtinctione reali abſoluta: ergo identitas realis vt ſic, opponitur etiam diſtinctioni

Digitized by Google

diſtinctioni reali formali ex natura rei:ergo identitas realis abſoluta opponitur diſtinctioni reali formali ex natura rei. Antecedens clarum eſt, quia identitas & diſtinctio ſunt termini inter ſe oppoſiti, ſicut eſſe, & non eſſe.

8. Prima conſequentia,ſcilicet,identitatem realem vt ſic opponi diſtinctioni ex natura rei;probatur. Diſtinctio ex natura rei participat ratione͂ diſtinctionis realis vt ſic:ergo ide͂titas realis vt ſic quæ opponitur diſtinctioni reali vt ſic, opponitur diſtinctioni ex natura rei,quæ rationem co͂munem diſtinctionis participat. Antecedens probatur, nam ratio co͂munis diſtinctionis realis præſcindit à diſtinctione reali ex natura rei, & reali abſoluta; ſicut animal ab homine, & leone; ergo ſicut homo, & leo participant rationem animalis, ſic diſtinctio ex natura rei, & realis abſoluta participant rationem diſtinctionis realis præciſæ. Prima conſequentia probatur, quia quod opponitur alicui prædicato alicuius conſtituti, opponitur etiam ipſi conſtituto, ſic ratio accidentis opponitur homini ratione prædicati communis ſubſtantiæ, quod eſt de conſtitutiuo ipſius hominis; ſed identitas realis vt ſic opponitur diſtinctioni reali vt ſic, quæ eſt prædicatum eſſentiale diſtinctionis realis formalis ex natura rei; ergo identitas realis vt ſic opponitur diſtinctioni reali ex natura rei.

9. Secunda conſequentia primi entymematis, ſcilicet identitas realis abſoluta opponitur diſtinctioni reali formali ex natura rei, probatur. Quando duo prædicata communia dicunt inter ſe oppoſitionem, etiam inferiora includentia talia prædicata dicunt inter ſe oppoſitionem: ergo ſi identitas realis vt ſic, & diſtinctio realis vt ſic, dicunt inter ſe oppoſitionem, etiam identitas realis abſoluta, & diſtinctio realis formalis ex natura rei, quæ ſunt inferiora includentia rationes identitatis, & diſtinctionis, dicent inter ſe oppoſitionem. Antecedens probatur, quia ex eo quod accidens, & ſubſtantia, dicant inter ſe oppoſitionem, rectè infertur, quantitatem & leonem, quæ ſunt inferiora includentia rationes ſubſtantiæ & accidentis, dicere inter ſe oppoſitionem: ergo ex eo quod

identitas realis vt ſic, & diſtinctio realis vt ſic dicant inter ſe oppoſitionem, rectè ſequetur, identitatem realem abſolutam, & diſtinctionem ex natura rei dicere inter ſe oppoſitionem.

Inſtantia præcedens vel inefficax eſt, vel diſtinctionem virtualem euertit.

10. Hæc autem ratio, vel prorſus inefficax eſt, vel penitus diſtinctionem realem virtualem euertit. Nam identitas realis vt ſic, præciſa ab identitate reali materiali, & identitate reali virtuali, opponitur diſtinctioni reali vt ſic, præciſæ à diſtinctione reali materiali, & diſtinctione reali virtuali: ergo identitas realis vt ſic præciſa, opponitur diſtinctioni reali virtuali: ergo identitas realis materialis opponitur diſtinctioni reali virtuali. Antecedens clarum eſt, nam identitas, & diſtinctio ſunt termini per ſe oppoſiti, ſicut eſſe, & non eſſe. Prima, & ſecunda conſequentia eiſdem arguentium probationibus, euidenter conuincuntur, vt cuivis expendere facillimum erit: ergo arguentium labor, vel inanis eſt contra Scotiſtas, vel ipſorum diſtinctionem virtualem penitus euertit.

11. Sicut ergo arguentes velint, nolint, fateri tenentur identitatē à reali materiali & reali virtuali præſcindentem nō opponi diſtinctione præſcindenti à materiali, & virtuali, quia impoſſibilis eſt cum diſtinctione virtuali, rationem diſtinctionis, vt ſic contrahenti; ita facilè Scoticæ reſpondebunt, identitatem realem, ab identitate abſoluta, & ex natura rei præſcindentem, non opponi diſtinctioni præſcindenti, à diſtinctione abſoluta, & ex natura rei, quia compoſſibilis eſt cum diſtinctione ex natura rei, rationem diſtinctionis vt ſic contrahente. Et ſicut arguentes fateri tenentur identitatem illam realem præciſam, ſoli opponi diſtinctioni reali materiali, ita docent Scotiſtæ ſoli opponi diſtinctioni abſolutæ.

Tertium recentiorum argumentū.

12. Arguunt tertiò, attributa, & natura diuina ſunt idem realiter: ergo nulla intercedit diſtinctio realis inter ipſas, adhuc ex natura rei. Antecedens eſt de fide. Conſequentia probatur, quia vel ſunt idem realiter abſolutè, vel realiter omnimodè? ſi ſecundum: ergo ſunt idem realiter formaliter ex natura rei. Si primum, ita inſtant; identitas abſoluta

abſoluta per vos eſt inter entitatem, & entitatem: vel ergo attributa ſunt entitates, vel non? ſi primum, ergo diſtinctio, quæ intercedit inter ipſas eſt realis abſoluta contra fidem. Si ſecundum: ergo non ſunt idem realiter abſolutè: ergo erunt idem realiter formaliter ex natura rei.

13. Pariter ratio iſta contra diſtinctionem virtualem conuerti poteſt. Deinde reſpondent Scotiſtæ attributa reſpectu eſſentiæ non eſſe entitates, ſed formaliter, ſicut nos dicimus eſſe virtualitates. Nec capio, qua forma ſyllogiſtica, ex eo quod attributa, entitates non ſint, inferatur non eſſe idem realiter abſolutè cum eſſentia, cum ſequatur oppoſitum, nam ex contextu argumenti ad diſtinctionem realem abſolutā duorum, opus eſt, vtramque entitatē eſſe, cum diſtinctio realis abſoluta ſit inter entitatē & entitatem: ergo ex eo quod attributa, entitates non ſint, non ſequitur diſtinctas eſſe realiter abſolutè ab eſſentia. Nec ſecunda, & vltima conſequentia ex præcedenti ſequitur, nam ex eo quod attributa, & eſſentia non ſint idem realiter abſolutè, non ſequitur eſſe idem formaliter ex natura rei; implicat enim, quæ realiter abſolutè diſtincta ſint eſſe idem formaliter ex natura rei. His ergo omiſſis, *Præcedens ratio pariter contra diſtinctionem virtualem conuerſa.*

14. Aſſerendum eſt cum communi Thomiſtarum & Ieſuitarum eſſentia, nullam eſſe poſſibilem diſtinctionem formalē ex natura rei, niſi coïncidat cum virtuale. Quo caſu vocibus tantum Scotiſtæ à communi ſententia diſcreparent, quas non probamus; nam diſtinctio virtualis non eſt formaliter diſtinctio, ſed virtute tantum, & æquiualenter ad diſtinctionem realem, vt conſtabit infra: ergo dicēda non eſt diſtinctio formalis ex natura rei. Probatur ergo concluſio diruto Scotiſtarum fundamento. Nam ſimilitudo, & diſſimilitudo, poſſunt eidem indiuiſibili conceptui conuenire: ergo ex illis nulla inferri valet diſtinctio formalis ex natura rei. Antecedens probatur nam eadem rationalitas eſt diſſimilis rugibilitati, cum ſit illi oppoſita, & ſimilis, cum vtraque ſit differentia determinans genus, & conſtituens ſpeciem. Inſuper vnum attributum eſt ſimile alteri, cum vtrumque attributum ſit eiuſdem *Nulla eſt poſſibilis diſtinctio formalis ex natura rei à virtuali diſtincta.*

Digitized by Google

eſſentiæ; & diſſimile cum differentia vnius diſſimilis ſit differentiæ alterius, idemque eſt de differentiis vltimis quarumcunque formalitatum, cum omnes in ratione differentiæ conueniant, & diſconueniant. Et quamuis ſimilitudo, & diſſimilitudo diſtinctionem intrinſecam exigerent, eam formalem eſſe, & virtuali maiorem, nullo fundamento probatur: ergo.

15. Dices, ſimilitudinem eſſe identitatem, diſſimilitudinem verò diſtinctionem inducentem negationem identitatis; atque adeò non poſſe eidem conceptui conuenire.

Quid ſimilitudo, & quid diſſimilitudo.

16. Contra, nam ſi ſimilitudo eſſet identitas, imago Cæſaris nulla ratione eſſet realiter illi ſimilis, cum nulla ratione ſit idem realiter cum Cæſare, idemque eſſet de Petro reſpectu Pauli. Præterea ſi diſſimilitudo eſſet diſtinctio, omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei eſſent realiter omnino diſſimilia, cum ſint omnino realiter diſtincta. Ad ſimilitudinem ergo neceſſaria non eſt identitas, ſed ſatis eſt, vt vna res ſit inſtar alterius, id eſt vt vna habeat prædicatū, in quo quantumuis diſtinctio, conueniat cum alia, imò ſi diſtinctum non eſſet, neq; foret ſimilitudo, nam idem non eſt ſibi ſimile. Quod optimè declarat ſimilitudo illa imaginis cum repreſentato, quæ licet accidentalis ſit, exigit diſtinctionē inter extrema accidentalia: ergo & eſſentialis inter eſſentialia; diſtinctio enim vtrique ſimilitudini communis eſt, ſolumque diſtinguuntur, quia extrema vnius accidentalia ſunt, alterius verò eſſentialia.

Aliud Scotiſtarum fundamentum diruitur.

17. Aliud verò fundamentum de formalitatibus, & definitionibus diſtinctis, minus placet, nam vel ſermo eſt de formalitatibus, & definitionibus obiectiuis ratione noſtra diſtinctis; & ſic ſola probatur diſtinctio rationis, vel de formalitatibus, & definitionibus obiectiuis virtualiter diſtinctis; & ſic ſola ſtat diſtinctio virtualis; vel de formalitatibus, & definitionibus obiectiuis diſtinctis formaliter ex natura rei; & ſic aſſumptum manet inexplicatū. Inquirenti enim, quid ſit diſtingui formaliter ex natura rei; reſpondere, eſſe, continere formalitates, & definitiones obiectiuas diſtinctas formaliter ex natura rei, eſt tradere idē, per idem. Si verò Scotiſtæ

Digitized by Google

tiſtæ ad prædicata contradictoria confugiant, hæc eſt diſtinctio virtualis tantum, & non formalis; per æquiualentiam ad diſtinctionem realem, illius effectus componẽdo, quo ſubſtantia præſentis controuerſiæ tota ceſſat, & ſola manet vocũ diſſenſio, in qua diutius immorandũ non eſt.

SECTIO II.

In quo conſiſtat diſtinctio virtualis. Aliorum placita.

18 PRima ſententia eſt Caietani, & aliorum aſſerentium apud Ægidium lib. 5. quæſt. 6. art. 7. illos conceptus obiectiuos eſſe virtualiter inter ſe diſtinctos qui diuerſos conceptus formales generare poſſunt. Hæc tamen opinio, abſque vberiori explicatione, punctum difficultatis non ſoluit. Inquirimus enim, quid habere debeant obiecta ad diſtinctos illos conceptus generandos, vnde deprehendatur, quænam poſſint, & quænam non, eos diſtinctos conceptus generare: ratio ergo generandi conceptus illos deſideratur explicanda. Hinc expungendi ſunt, ſi qui doceant, diſtinctionem virtualem conſiſtere in perfectionibus fundantibus carentiam identitatis virtualis abſque vlteriori declaratione rationis fundandi, in qua indaganda tota præſens occupatur controuerſia. Veriſſimum enim ſupponitur ab omnibus, diſtingui virtualiter ea, quæ inferunt carentiam identitatis virtualis inter ſe, vnde tamen inferant hæc præſens eſt vincenda difficultas. Sententia Caietani, Ægidij, & aliorum depulſa.

19. Secunda ſententia eſt quorundam Recentiorum conſtituentium diſtinctionem virtualem in principiis affectuum realiter diſtinctorum; ſic animal & rationale virtualiter diſtinguuntur, quia animal eſt principium ſentiendi, rationale diſcurrendi, qui effectus realiter diſtinguuntur. Similiter omnipotentiam diuinam in tot virtualitates diuidunt, quot ſunt effectus creati realiter inter ſe diſtincti, realiterque procedentes ab illa. Secunda recentiorum ſententia inſufficiens.

20. Diſplicet hæc opinio. Primò, quia plura diſtinguuntur virtualiter apud authores ſuos, quæ principia non ſunt effectuum realiter diſtinctorũ. *Primò*, intellectio diuina neceſſaria Plura diſtinguuntur virtualiter in ea ſentẽtia,

quæ non ſunt principium effectuum distinctorum.

ceſſaria exprimens volitionem, & volitio diligens intellectionem. *Secundò*, volitio diuina volens Petrum, & cognitio diuina eundem omnino Petrum repræſentans. *Tertiò*, ſcientia, qua Deus ſuam cognoſcit eſſentiam, & ſcientia, qua ſua cognoſcit attributa. *Quartò*, ſcientia viſionis Petri, & ſcientia viſionis Pauli, qua nulla ratione ſunt principium Petri, neque Pauli, *Quintò*, ſcientia poſſibilium, & futurorum, quæ ex parte obiecti nullatenus diſtinguuntur, idemque eſt de amore, & ſcientia neceſſariis eiuſdem obiecti, ſiue creati; imò & de tota collectione amoris neceſſarij comparatiuè ad totam collectionem ſcientiæ etiam neceſſariæ. *Sextò*, formalitas repræſentans lapidem, & formalitas repræſentans leonem, in eadem cognitione creata vtrumque ſimul exprimente. *Vltimò*, differentia ſpecifica, & indiuidualis, quæ non ſunt principium effectuum diſtinctorum. Imò plures differentiæ ſpecificæ, quales ſunt, quæ ex diſſimili modo tendendi in obiectum diuerſitatem hauriunt ſpecificam, nullius operationis ſunt principium, vt patet in intellectione, & volitione eiuſdem obiecti, quæ reſpectiuè ad illud diſtinguuntur, cum tamen illud minimè cauſent.

Plura inſuper ſunt principia effectuum diſtinctorũ abſque diſtinctione virtuali.

21. Diſplicet ſecundò, nam plura dantur principia terminorum realiter diſtinctorum abſque vlla diſtinctione virtuali. *Primò*, natura diuina, tota & eadem virtualiter, quæ eſt principium Paternitatis, eſt etiam principium Filiationis, & ſpirationis paſſiuæ, aliter non omnes eſſent virtualiter ab eadem natura diuina. *Secundò*, Rationalitas eâdem indiuiſibili virtualitate, qua eſt principium diſcurſus, ſimul etiam eſt principium diſtinctionis, ſeu carentiæ identitatis cum omni alio. *Tertiò*, quælibet eſſentia eâdem virtualitate qua eſt principium nobilioris, ſuæ operationis, ſimul etiam eſt principium ſuarum proprietatum, cum iſtæ ab eſſentia formaliſſima promanent. *Quartò*, eadem potentia intellectiua naturalis indiuiſibili virtualitate eſt productiua actus naturalis, & ſuperni; cum virtualitas naturæ eleuetur, à principio ſuperno ad præſtandos ſupernaturales effectus. *Vltimò*, eadem virtualitas

materiæ

materiæ primæ, quæ eſt materialiter cauſatiua formæ ſubſtantialis, eſt etiam cauſatiua diſpoſitionum ad illam, cum à diſpoſitionibus id idem ſubiectum præparetur ad formam ſubſtantialem, quod recipit illam, & non diuerſum adhuc virtualiter; plura ſunt ergo principia terminorum realiter diſtinctorum, quæ virtualiter minimè diſtinguuntur.

22. Tertia ſententia docet, diſtinctionem virtualem in diuinis conſiſtere in conceptibus, vel continentibus eminenter perfectiones creatas realiter diſtinctas, vel quorum ſimiles in creatis realiter diſtinguuntur. Ita magnus Doctor P. Soarius lib. 4. de Trinitate cap. 4. P. Molina 1. part. quæſt. 20. art. 2. diſp. 2. & docti Recentiores. Vnde inferunt, intellectionem diuinam, volitionem, iuſtitiam, miſericordiam, &c. diſtinctas virtualiter eſſe, quia licet non ſint principia effectuum diſtinctorum, ſimiles tamen perfectiones in creatis realiter diſtinguuntur. Tertia ſententia P. Soarij, & P. Molinæ, pluriumque Recentiorum.

23. Hæc tamen ſententia, quoad priorem ſui partem, ſcilicet, continentiam effectuum diſtinctorum, impugnata iam eſt his, quæ contra ſecundam opinionem à qua non diſcrepat, propoſuimus. Quoad poſteriorem verò diſplicet etiam. *Primò*, quia in omnipotentia indiuiſibilis eminentia continet perfectiones creatas realiter inter ſe diſtinctas, ſcilicet, actionem, & terminum. *Secundò*, quia productio paſſiua, & terminus in diuinis ſunt virtualiter idem, cum tamen ſimiles perfectiones in creatis diſtinguantur. *Tertiò*, quia natura, & ſubſtantia abſoluta in diuinis ſunt virtualiter idem, etiamſi in creatis ſimiles perfectiones naturæ, & ſubſiſtentiæ realiter differant. Idemque eſt de Filiatione, & ſubſiſtentia relatiua. *Quartò*, prioritas à quo dependentiæ ab independenti non fundat in diuinis futuritionem virtualem, vt oſtendi diſput. 10. de voluntate, etiamſi ſimilis prioritas fundet, aut fundare poſſit in creatis futuritionem realem extremi poſitiui dependentis reſpectiuè ad independens. *Vltimò*, in Filiatione diuina conceptus Filiationis, & relationis, ſunt virtualiter idem, cum Filiatio, qua talis, Non ſufficit diſtinctioni virtuali continere conceptus, quorum ſimiles in creatis realiter diſtinguuntur.

ſit relatio; licet ſimiles conceptus in creatis realiter diſtinguuntur: ergo.

24. Dices conceptus relationis, & Filiationis nullibi reperiri mutuo realiter ſeparatos, nam omnis Filiatio, etiam in creatis, eſt relatio, quamuis non omnis relatio Filiatio ſit; Ad diſtinctionem autem virtualem duplicis diuinæ perfectionis opus eſt, vt illis ſimiles, in creatis, mutuo poſſint realiter ſeparari.

Reſponſio, quæ tentari poſſet, excluſa.

25. Contra, tum quia hæc reſponſio non ſoluit inſtantias à nobis obiectas, continentes perfectiones virtualiter diſtinctas, cum tamen ſimiles perfectiones in creatis mutuo poſſint realiter ſeparari. Tum etiam, quia conceptus qualitatis vt ſic, & differentia cognitionis v.g. parietis, differunt virtualiter in Aduerſariorum ſententia, nec tamen ſunt principia effectuum diſtinctorum, nec alicubi in creatis poſſunt mutuo realiter ſeparari, cum nulla ſit poſſibilis cognitio creata, quæ realiter qualitas non ſit. Inſuper rationale, & animal diſtinguuntur virtualiter apud Aduerſarios, quamuis non poſſint mutuo ſeparari cum omnis homo ſit animal, etiamſi omne animal homo non ſit. Idemque eſt de rationali, & Petreitate, aliiſque differentiis indiuidualibus reſpectu ſpeciei, & iſtius reſpectu generis.

Quarta Recentiorum ſententia.

26. Quarta ſententia, diſtinctionem virtualem explicat per reſpectum ad connotata eſſentialia realiter diſtincta, quæ ſcilicet à connotante non contingenter, ſed neceſſariò reſpiciuntur; ſiue ſint effectus, ſiue non; vnde docet, meras non repugnantias non diſtingui virtualiter à ſuis ſubiectis. Ita Docti Recentiores. An autem cum his alia eorum Doctrina cohæreat, ſcilicet, quintum prædicabile, diſtingui virtualiter à differentiis, cum tamen reſpectus ſit ad connotatum contingens, ipſi videant, mihi enim hæc duo non conſonant.

Plura diſtinguuntur virtualiter, quæ diſtincta realiter

27. Diſplicet etiam ſententia iſta, plura enim diſtinguuntur virtualiter, quæ diſtincta realiter non reſpiciunt. *Primò*, intellectio & volitio diuina eiuſdem omnino obiecti. *Secundò*, intellectio diuina exprimens volitionem, & volitio

volitio diligens intellectionem.*Tertiò*,ſcientia poſſibilium, & futurorum,quæ ex parte obiecti minimè diſtinguuntur, ſed ſolum ex diuerſo modo tendendi in ſuum obiectum, idemque eſt de aliis inſtantiis contra præcedentes ſententias obiectis. Inſuper plura reſpiciunt connotata diuerſa, quæ virtualiter nullatenus diſtinguuntur. *Primò*, natura diuina indiuiſibili virtualitate reſpicit tres perſonalitates realiter diſtinctas. *Secundò*, quælibet eſſentia eâdem virtualitate, qua potiſſimam ſuam reſpicit operationem, ſimul etiam reſpicit proprietates ſuas. *Tertiò*, eadem virtualitas omnipotentiæ reſpicit actionem, & terminum realiter diſtinctos. *Quartò*, rationale indiuiſibiliter reſpicit diſcurſum, & carentiam identitatis, cum omni alio, imò etiam, & carentiam repugnantiæ ad exiſtendum. **connotata non reſpiciunt. Plura reſpiciunt, quæ non diſtinguuntur.**

28. Nec dicas primò, ſufficere ad diſtinctionem virtualem connotata realiter, vel virtualiter diſtincta. Tum quia intellectio diuina, & volitio eiuſdem omnino obiecti, diſtinguuntur virtualiter abſque vllo connotato diuerſo. Tum etiam, quia ea reſponſio ſupponeret dari virtualem diſtinctionem in connotatis,quod diſputatur. Tum denique, quia nulla eſſet virtualitas tam in Deo, quàm in creatis, quæ in infinitas virtualitates diuidenda non foret. Etenim nulla eſſet virtualitas, quæ plures alias ſecum realiter identificatas, non reſpiceret, quæ eſſent connotata virtualiter diſtincta: ergo nulla eſſet virtualitas, quæ in plures diuidenda non foret. Deinde quælibet iſtarum plurium connotaret etiam plures, & quælibet iſtarum alias plures ſine termino; ergo. **Diuerſa virtualiter connotata minimè neceſſaria.**

29. Nec dicas ſecundò, ad diuerſas virtualitates ſufficere, vel diuerſa connotata, vel diuerſum modum tendendi in idem connotatum. Nam primum falſum eſſe, conſtat ex dictis. Secundum verò difficillimum eſt. Rogo enim quanta, & qualis debeat eſſe diuerſitas in modo tendendi, quæ ſufficiat diſtinctioni virtuali, in cuius declaratione, nihil tutum reperio. *Primò*, nam quilibet diuerſus modus tendendi in idem obiectum,ſcilicet, clarus, **Diuerſus modus tendendi rem non explicat.**

& confuſus ſufficiens non eſt diſtinctioni virtuali; imò nec quilibet diuerſus modus tendendi in obiecta diſtincta, vt patet tum in cognitione directa vnius, & indirecta alterius; tum etiam in Filiatione diuina diuerſo modo reſpiciente eſſentiam, & Paternitatem; Tum præterea in intellectione diuina diuerſo modo reſpiciente obiectum, & volitionem, quam dirigit; tum inſuper in eminentia productiua ſolis diuerſo modo reſpiciente ſolem, & cæteras eminentias; tum rurſus in natura diuina diuerſo modo reſpiciente omnipotentiam, quatenus obiectum, & quatenus attributum; tum denique in rationali diuerſo modo reſpiciente diſcurſum, tanquam effectum, & carentiam repugnantiæ: nec tamen diuerſi iſti reſpectus ſufficientes ſunt diſtinctioni virtuali: ergo.

Additio recens inſufficiens.

30. Nec ſolidius eſt, quod aliqui Recentiores addidere, videlicet, ad diſtinctionem virtualem ſufficere connotata eſſentialia, & in modo connotandi independentia. *Primò*, quia, vt conſtat ex dictis, ad diſtinctionem virtualem nulla requiſita ſunt, nec ſufficientia connotata diſtincta: ergo neque in modo connotandi indepentia. *Secundò*, quia explicanda reſtat indepentia illa qualis, & quanta debeat eſſe, quæ diſtinctioni virtuali ſufficiat. *Tertiò*, quia ſi rem premas, dicere connotata in modo connotandi independentia, aliud non eſt, quam rem connotantem, ita plures reſpicere terminos, vt reſpectus ad vnum independens ſit, ſiue diſtinctus à reſpectu ad alterum, quod eſt ipſa quæſtio. Denique ab his recentioribus explicandum eſt, cur rationale in modo connotandi diſcurſum, non ſit independens à modo connotandi carentiam repugnantiæ, & identitatis cum aliis. Præterea, cur natura diuina in modo connotandi Paternitatem non ſit independens à modo connotandi Filiationem, volitionem, aut omnipotentiam. Idemque eſt de cæteris inſtantiis ſuperius obiectis.

Quinta ſententia Ægidij, Fuſter, & Alior.

31. Quinta ſententia diſtinctionem virtualem ait conſiſtere, in eo quod prædicata realiter identificata ita ſe habeant, ac ſi realiter diſtinguerentur præſtando cum

identitate

identitate reali ea, quæ cum diſtinctione præſtantur ab aliis. Vel vt alij explicant, vt æquiualeant rebus ſecundum eoſdem conceptus realiter diſtinctis, vel exerceant ſua munera, ac ſi realiter diſtinguerentur. Vnde inferunt, animal & rationale diſtingui virtualiter inter ſe; quia homo in conceptibus ſenſitiui, & intellectiui realiter identificatis æquiualet leoni, & Angelo, ſecundum eos conceptus realiter diſtinctis, & ita ſe habet homo quoad exercitium ſentiendi, ac ſi rationalis non eſſet; cum ſenſatio ſolum exigat animal tanquam ſui principium, non verò rationale, vt patet in brutis. Ita Ægidius à præſentatione lib. 5. quæſt. 6. art. 7. §. 2. Canonicus Tuſter de voluntate à num. 717. Et vix diſcrepat Magiſter Alos in ſelectis diſp. 1. cap. 8. num. 161. Quibus conſentiunt docti Recentiores.

32. Nec placet hæc opinio, quia plura æquiualent entibus realiter diſtinctis, eorumque munera præſtant, ac ſi realiter diſtinguerentur; cum tamen virtualiter minimè diſtinguantur. *Primò*, natura diuina, & ſubſiſtentia abſoluta, abſque diſtinctione virtuali æquiualent naturæ creatæ eiuſque ſubſiſtentiæ, earumque munera præſtant, non minus quam præſtarent ſi realiter diſtinguerentur. *Secundò*, productio paſſiua, & terminus in diuinis æquiualent actioni, & termino creatis, & realiter diſtinctis, eorumque munera præſtant, non minus quam ſi realiter diſtinguerentur, vt oſtendimus tract. de Trinitate. *Tertiò*, Filiatio diuina in conceptibus relationis, & perſonalitatis, æquiualent diſtinctis, eorumque munera præſtant abſque vlla diſtinctione virtuali. *Quartò*, natura diuina indiuiſibili virtualitate eſt principium perſonalitatis Patris, & Filij, quantumuis æquiualeat principiis creatis ſimilium effectuum realiter diſtinctis, eorumque munera præſtet.

Plura æquiualent diſtinctis abſque diſtinctione virtuali.

33. Nec ſatisfacit Alos reſpondens, æquiualentiam illam non ſemper præſtare diſtinctionem virtualem, ſed ibi tantum, vbi ex tali diſtinctione nullum ſequitur inconueniens; quale ſequeretur, ſi proceſſio paſſiua, &

 termi

terminus diſtinguerentur in diuinis, quia eſſent duplex relatio. Contra quia hæc reſponſio dat nobis aſſumptum contendentibus, præciſam illam æquiualentiam ſufficientem non eſſe, & aliquod vltra illam deſiderari, ex quo nullum ſequatur inconueniens poſita diſtinctione virtuali: id autem explicatum non manet: ergo.

Sexta Recentiorum ſententia

34. Sexta ſententia Recentiorum docet, diſtinctionem virtualem conſiſtere in perfectionibus realiter identificatis, & inter ſe independentibus, quoad modum reſpiciendi ſiue idem, ſiue diuerſum connotatum. Tunc autem vnam perfectionem eſſe independentem ab alia, quando ſecundum ſua prædicata metaphyſica non exigit identitatem realem cum illa, ſed eodem pacto reſpiceret idem, vel diuerſum connotatum, etiamſi per impoſſibile realiter diſtinguerentur. Sic animal realiter identificatum cum rationali, diſtinguitur virtualiter ab illo, quia ita reſpicit ſenſationem, vt, ſecundum ſua prædicata metaphyſica conſideratum, non exigit identitatem realem cum rationali reſpiciente diſcurſum, ſed eodem modo reſpiceret ſenſationem, etiamſi eſſet realiter à rationali diſtinctum. Nam tunc ſenſatio totum ſuum principium haberet, eodemque modo oriretur ab animali, ac oritur de facto, atque adeò non exigit identitatem realem, quam habet animal cum rationali.

Præcedens ſententia minimè apta.

35. Non placet. *Primò*, vel animal identificatum realiter cum rationali, poteſt exiſtere ſine tali identitate, vel non. Si primum ergo poteſt diſtingui realiter à rationali, quod eſt chymericum, ſcilicet realiter identificata poſſe realiter diſtingui, vel non identificari. Si non poteſt exiſtere ſine identitate reali cum rationali: ergo pendet ab illa; atque adeo nulla ſtabit diſtinctio virtualis. *Secundò*, quia in ſententia eorum Recentiorum animal hominis ex parte ſui, dicit identitatem realem cum rationali virtualiter indiſtinctam ab ipſomet animali; idemque eſt de animali leonis reſpectu rugibilitatis; quam identitatem vocant differentiam minus notam, & à qua animal eſt virtualiter impræſcindibile: ergo animal hominis non poteſt

teſt eſſe independens ab identitate reali cum rationali; idemque eſt de animali leonis reſpectu identitatis realis cum rugibilitate. *Tertiò*, quia ſi animal hominis eſſet independens ab identitate reali cum rationali: ergo ſicut ſenſatio non pendet à differentia magis nota, ſcilicet, rationali, ita neque penderet à differentia minus nota, ſcilicet, identitate reali ex parte animalis cum rationali; atque adeò ſicut propter eam independentiam animal diſtinguitur virtualiter à rationali, ita etiam diſtingueretur ab identitate reali ex parte ipſius cum rationali. *Quartò*, quia diſtinctio virtualis neceſſariò eſt inter extrema realiter identificata: ergo pendet ab identitate reali. *Quintò*, quia in ſententia horum Recentiorum, animal hominis, etiam vt virtualiter diſtinctum à rationali, habet aliquid, quo realiter diſtinguitur ab animali leonis, etiam vt virtualiter à rugibilitate diſtincto: id autem eſt identitas realiter ex parte animalis hominis cum rationali, à qua eſt virtualiter impræſcindibile: ergo ab illa independens eſſe non poteſt.

36. Sed demus Recentioribus iſtis, animal ſecundum ſua prædicata eſſentialia conſideratum non pendere eſſentialiter ab identitate reali cum rationali, ſed ab illa præſcindere. Adhuc reſtat illis explicandum, quid opus ſit, vt vnum prædicatum realiter identificatum cum alio ſit independens ab identitate reali cum illo, potius quàm alterum, quod eſt myſterium præſentis controuerſiæ. Et vnde idem dici non poſſit de ſubſtantia diuina, & intellectione neceſſaria, de natura & ſubſiſtentia abſoluta, & attributis negatiuis, ſeu tranſcendentibus, quæ in eorum ſententia virtualiter non diſtinguuntur. Idemque eſt de rationali, in ordine ad diſcurſum, & carentiam repugnantiæ, & diſtinctionis à cæteris.

37. Septima ſententia docet, illa diſtingui virtualiter in creatis, quorum vnum reperitur in aliquo ente realiter ab altero diuiſum, ſeu ſeparatum. Sic inſtantia diſtinguitur virtualiter à corpore, quia reperitur in Angelo realiter diuiſa ab illo. Senſitiuum diſtinguitur virtualiter, à rationali,

Septima ſententia, de cõceptibus in aliquo ente ſeparatis, etiam ſufficiens.

rationali, quia reperitur in leone realiter à rationali ſeparatum: idemque eſt de aliis gradibus ſuperioribus, etiam entis, eorumque differentiis. Dicitur in creatis, quia ea diſtinctionis regula non cenſetur ſufficiens in diuinis. Sicut compoſitio prædicatorum contradicentium, quamuis ſit regula diſtinctionis realis, ſufficiens non eſt in diuinis. Vnde irrito conatu ex eo capite eam ſententiam deturbare tentarunt iuniores aliqui.

Vnde diſpliceat ſententia præcedés.

38 Diſplicet hæc ſententia. *Primò*, quia ſi in Deo totum id componi poteſt cum identitate virtuali reddenda eſt ratio, cur non poſſit in creatis. *Secundò*, quia diſtinguere virtualiter ens à differentiis creatis, eſt contra Philoſophum, & ſanctum Thomam, communemque ſententiam. *Tertiò*, quia in cognitione creata directa vnius, & indirecta alterius, iſti conceptus ſunt virtualiter indiſtincti, cum eadem formalitas, quæ eſt directa vnius, ſit indirecta alterius, aliter vtraque foret directa: & tamen formalitas directa reperitur realiter diuiſa ab indirecta in cognitione purè directa: ergo id non ſufficit diſtinctioni virtuali. *Quartò*, conceptus Paternitatis, & differentia indiuidualis, diuiduntur in Paulo abſque vlla diſtinctione virtuali. Similiter conceptus intellectiui, & identitatis cum animali, ſeparantur in Angelo, nec tamen diſtinguuntur virtualiter in rationalitate hominis. Idemque de pluribus aliis poterit quiſque facilè meditari: ergo.

SECTIO III.

Noſtra ſententia de diſtinctione virtuali intrinſeca.

In quo conſiſtat diſtinctio virtualis intrinſeca.
P.Hurtadus.
P.Herize.

39. CEnſeo diſtinctionem virtualem intrinſecam conſiſtere in perfectionibus per ſe talibus cum identitate reali, realiter prædicata intrinſeca contradictoria componentibus, ſeu vt loquuntur alij, æquiualentibus diſtinctioni reali, aut effectibus illius. Ita communis ſententia

tentia inter Doctores noſtros, quam tuentur ex profeſſo P.Hurtadus diſp. 6. metaphyſ. à ſect. 3. P. Herize diſp. 12. de voluntate à num. 5. P. Arriaga diſp. 42. de Trinitate, & ſæpius in Philoſophia, P. Ouiedus controu. 4. Metaphyſ. punct. 4. P. Ribadeneyra diſp. 2. de ſcientia Dei num. 8. P. Linceus tom. 3. Philoſophiæ lib. 2. tract. 4. P. Antonius Perez de Trinitate diſp. 1. cap. 2. & de voluntate diſp. 2. cap. 1. P. Arriaga. P. Ouiedus. P. Ribaden. P. Lynceus. P. Ant. Perez.

40. Dixi, *Prædicata contradictoria intrinſeca*, qualia ſunt, quæ intra prædicata ipſa entis fundantur, & componuntur ab ipſis. Nam extrinſeca, qualia ſunt, quæ ab alterius entis prædicatis contradictoriis, extrinſecè denominantibus, & afficientibus, oriuntur, non ſufficere diſtinctioni virtuali in ſubiecto denominato, cōpertum mihi eſt. Nam huiuſmodi prædicata contradictoria extrinſeca quælibet res inconnexa alteri; de ſe ſuſcipere valet etiam in creatis, vt conſtabit ex dicendis diſp. 8. ſect. 6. Res enim alteri inconnexa perſiſtere poteſt, etiamſi terminus implicaret, etiamſi exiſteret, & non exiſteret; etiamſi poſſibilis eſſet, & non poſſibilis, quo caſu res inconnexa coëxiſteret illi, & non coëxiſteret, quæ ſunt prædicata contradictoria extrinſeca ſubiecti etiamſi intrinſeca ſint reſpectu formæ. Et ratio eſt, quia extrinſeca contradictio non eſt reipſa cōtradictio ſubiecti quod denominat, ſed formæ denominātis, nec ſimilem infert contradictionem in ſubiecto inconnexo; atque adeò diſtinctioni virtuali ſufficiens non eſt, cum in omni formalitate, & virtualitate, tam creata, quam increata, ſit de ſuo capacitas ad ea prædicata extrinſeca ſuſcipienda reſpectu termini, cui non connectitur. Quænam ſint prædicata contradictoria intrinſeca.

41. Probatur concluſio. Nam diſtinctio virtualis intrinſeca, eſt æquiualentia ad diſtinctionem realem, præſtando effectus illius proprios cum identitate reali; diſtinctio enim virtualis non eſt in ſe formaliter diſtinctio, ſed virtute tantum, & per æquiualentiam ad diſtinctionem realem, quæ ſola eſt formaliter diſtinctio, ſicut aurum licet ſit æquiualenter argentum, non tamen eſt formaliter: huiuſmodi autem æquiualentia diſtinctioni reali, ſolum- Concluſionis noſtræ probatio.

Digitized by Google

modo ſtat, quando perfectiones aliquæ cum identitate reali, realiter ſuſcipiunt, vel ſuſcipere poſſunt prædicata de ſe contradictoria, quæ ſcilicet contradictoria forent, niſi interueniret diſtinctio virtualis: ergo diſtinctio virtualis conſiſtit in perfectionibus cum identitate reali, realiter prædicata de ſe contradictoria componentibus. Minor oſtenditur, quia effectus proprij diſtinctionis realis ſunt, prædicata de ſe contradictoria realiter componere, idemq; quod verè, & realiter affirmatur de vno, verè etiam & realiter de altero negari poſſe, & è contra: ergo æquiualentia diſtinctioni reali ſolum ſtabit, quando perfectiones cum identitate reali, realiter componunt prædicata de ſe contradictoria. Sic natura diuina diſtincta eſt virtualiter à relationibus, quia realiter componunt prædicata de ſe contradictoria; natura enim realiter communis eſt omnibus perſonis, nullá verò relatio realiter eſt omnibus communis, &c.

Prima, & difficilis obiectio ex tract. de Trinitate deſumpta.

42. Objicies primò, plura dantur quæ componunt realiter prædicata contradictoria; nec tamen virtualiter diſtinguuntur: ergo noſtra expoſitio diſtinctionis virtualis nulla eſt. Antecedens probatur in noſtra ſententia tract. de Trinitate diſp. 7. ſect. 3. nam de intellectione, & communicatione reſpectu Filij virtualiter indiſtinctis, verum eſt dicere, intellectionem eſſe realiter volitionem, & communicationem reſpectu Filij non eſſe realiter volitionem. Similiter de volitione, & communicatione reſpectu Spiritûs ſancti virtualiter indiſtinctis, verum eſt dicere, volitionem eſſe realiter intellectionem, & communicationem reſpectu Spiritus ſancti non eſſe realiter intellectionem, quæ ſine dubio ſunt prædicata contradictoria: ergo hæc ſufficientia non ſunt diſtinctioni virtuali. Idem firmari poteſt in communi ſententia aſſerente terminum formalem communicationis verbi eſſe ſolam intellectionem, & Spiritus ſancti volitionem, etiam realiter. Nam de intellectione & termino formali communicationis verbi virtualiter indiſtinctis verum eſt dicere, intellectionem realiter eſſe volitionem, & terminum formalem communicationis

nicationis reſpectu verbi non eſſe realiter volitionem; ſimiliter de volitione, & termino formali communicationis reſpectu Spiritus ſancti virtualiter indiſtinctis, verum eſt dicere, volitionem eſſe realiter intellectionem, & terminum formalem communicationis reſpectu Spiritus ſancti non eſſe realiter intellectionem.

43. Hoc argumentum propoſuimus, & ſoluimus tract. de Trinitate loco citato, & oſtendimus ab omnibus ſoluendum. Tum quia eſſentia diuina eſt realiter volitio libera, & contingens, nec tamen eſt realiter eſſentia libera, & contingens, quod eſt prædicatum virtualiter indiſtinctum à volitione libera. Tum etiam quia eſſentia diuina eſt realiter Filiatio; nec tamen eſt realiter producta, aut relatiua, quæ ſunt prædicata virtualiter à Filiatione indiſtincta. Tum præterea, quia eſſentia diuina eſt realiter Paternitas, non tamen eſt realiter incommunicabilis, quod eſt prædicatum à Paternitate virtualiter indiſtinctum. Quæ omnia ſine dubio ſunt prædicata contradictoria, dici ſcilicet de eodem vnum prædicatum, & non dici aliud, cum vnum, & aliud ſint non ſolum realiter, ſed etiam virtualiter vnum, & idem. Quod ſi inſtantiæ omnes iſtæ aſſumantur contra nos, noſtrumque diſtinctionis virtualis conſtitutiuum; ſi fortè tentauerit quis illis armatus omnem expugnare diſtinctionem virtualem, etiam in diuinis. Ea obiectio ab omnibus ſoluenda.

44. Reſpondeo, prædicata contradictoria ſolum diſtinguere virtualiter perfectiones quæ ſunt formaliter, & per ſe tales, id eſt, quæ ſeorſim ab aliis ſunt perfectio in Deo, quaſi per ſe ſtans, & non purè adiacendo alteri perfectioni, tanquam munus ab ea præſtitum. Sic intellectio, volitio, eſſentia, Paternitas, Filiatio, &c. ſunt perfectiones per ſe, quas diſtinguunt prædicata contradictoria, ſcilicet produci, & non produci, communicari, & non communicari, eſſe communicationem, ſeu terminum formalem, & non eſſe. Huiuſmodi verò prædicata contradictoria nequeunt per alia à ſuis ſubiectis virtualiter diſtingui, quia verè dicuntur de illis omnimoda identitate. Sic eſſe Quales perfectiones diſtinctioni virtuali neceſſariæ ſint, & ſufficientes.

productam dicitur de Filiatione, & non eſſe productam de eſſentia; hoc tamen diſcrimine; quod eſſentia, & Filiatio ſunt perfectiones in Deo quaſi per ſe ſtantes, & non purè adiacendo alteri, tanquam munus ab ea præſtitum, ideoque virtualiter diſtinguuntur. Eſſe autem productum, & non eſſe, ſeorſim, à Filiatione, & eſſentia, aliiſque perfectionibus per ſe talibus, nihil eſſent in Deo. atque adeo, vt quid ſint, in aliqua alia perfectione per ſe tali imbibi formaliter debent, eique adiacere omnimoda identitate; & inde impoſſibilis prorſus eſt diſtinctio virtualis eorum à ſuis obiectis, de quibus dicuntur. Idem dicimus de communicatione reſpectu Filij, & Spiritus ſancti, eſſe ſcilicet purum prædicatum, & munus adiacens intellectioni, & volitioni; atque adeo ab illis diſtingui virtualiter non poſſe quia ad id non minus opus eſt, prædicata contradictoria componere, quam componentes eſſe perfectiones per ſe.

Inſtantia vltima ſoluta.

45. Inſtabis: ergo præciſa compoſitio prædicatorum contradicentium ſufficiens non eſt diſtinctioni virtuali. *Reſpondeo*, diſtinguens, ſufficiens non eſt diſtioni virtuali inter perfectiones per ſe ea prædicata componentes, nego: inter perfectiones per ſe ex vno capite, & ipſa prædicata, quæ componunt ex alio, concedo. Cur autem ibi, & non ei ſufficiant, exhibita iam eſt ratio ſupra.

Secunda obiectio quia perfectiones ſola ratione diſtinctæ componunt prædicata contradictoria.

46. Obiicies ſecundò, conceptus ſola ratione diſtincti ſunt virtualiter idem: componunt autem prædicata realiter contradictoria: ergo iſta inſufficientia ſunt diſtinctioni virtuali. Minor probatur, quia de conceptibus ſola ratione diſtinctis, qualia ſunt in noſtra ſententia iuſtia, & miſericordia; eminentia productiua hominis, & leonis, verè dicitur, poſſe clarè cognoſci vnum, & alterum non cognoſci clarè. Verè inſuper dicitur poſſe nos formare explicitum conceptum vnius, & non alterius, dum enim formatur à nobis conceptus explicitus entis, hoc præciſè non formatur conceptus explicitus differentiarum, & dum formatur à nobis conceptus explicitus miſericordiæ, aut eminentiæ productiuæ hominis, hoc

præciſè,

præciſè, non formatur conceptus explicitus iuſtitiæ, aut eminentiæ productiuæ leonis: hæc autem ſunt prædicata contradictoria: ergo.

47. Reſpondeo, negans maiorem omneſque eius perfectiones. Nam inter conceptus virtualiter identificatos ratio noſtra non diſtinguit intra ipſos, ſed penes extrinſecos, aut connotata, cognoſcendo vnum, & non alterum, ſeu cognoſcendo omnes conceptus virtualiter identificatos in ordine ad vnum terminum, aut connotatum, & non in ordine ad alterum, in quo nulla eſt contradictio, vnde eâdem claritate vnus,& alter conceptus cognoſcitur quoad intrinſecum; quia tamen non omnia exprimuntur extrinſeca connotata, à quibus noſter conceptus, vtpote abſtractiuus, denominatur explicitus; inde quamuis concepta eminentia productiua hominis, etiam eadem claritate concipiatur ſecundum intrinſecum eminentia productiua leonis, quia tamen concipitur in ordine ad hominem, & non in ordine ad leonem, inde dici ſolet conceptus explicitus eminentiæ hominis, & non leonis, quia homo,& non leo concipitur in obliquo,quoad conceptum explicitum noſtrum neceſſe eſt. Sic dum concipitur homo quatenus ens eſt, formaliter conceptus explicitus entis, & non rationalitatis, non quia intrinſecum rationalitatis non exprimatur,ſed quia non exprimitur in obliquo diſcurſus, ſed ſola carentia repugnantiæ, quæ eſt connotatum ſub quo exprimitur ens.

Vnde conceptus explicitus vnius dicatur implicitus alterius indiſtincti.

48. Inſtabis, eminentia productiua hominis, idemque eſt de aliis conceptibus ſola ratione diſtinctis, diſtinguitur noſtro modo concipiendi ab eminentia productiua leonis: non autem ita diſtinguitur à ſe ipſa, quæ ſunt prædicata contradictoria: ergo hæc non ſufficiunt diſtinctioni virtuali.

Inſtantia ſumpta à diſtinctione rationis.

49. Reſpondent aliqui, eminentiam productiuam hominis etiam à ſe ipſa ratione noſtra diſtingui, non minus quam ab eminentia productiua leonis; atque adeo nulla verificari prædicata contradictoria. *Non placet.* Tum quia, modo, quo vna res diſtinguitur ab alia, non diſtinguitur

Aliquorum reſponſio inſufficiens.

Digitized by Google

à ſe ipſa, ſic Petrus realiter diſtinctus à Paulo non eſt diſtinctus à ſe ipſo, & Paternitas diſtincta virtualiter ab eſſentia diuina, non eſt diſtincta virtualiter à ſe ipſa: ergo neque eminentia hominis diſtincta ex modo concipiendi ab eminentia leonis, erit eo modo diſtincta à ſe ipſa. Tum etiam, quia eminentia hominis plus differt ratione noſtra ab eminentia leonis, quam ab eminentia hominis, ſicut animal, & animal minus differunt, quam animal, & ens. Tum præterea, quia formaliter eminentia hominis, vt talis, ſolum reſpicit hominem, & eminentia leonis vt talis, ſolum leonem, quæ duo connotata vtpotè diſtincta, ſunt fundamentum, vt eminentia hominis ſit ratione diſtincta ab eminentia leonis: ſolus autem homo non eſt tale fundamentum: ergo neque poterit eminentia hominis, & formaliter talis, diſtingui à ſe ipſa, modo ſaltem quo diſtinguitur ab eminentia leonis.

Eminentiā hominis diſtingui ex modo concipiendi ab eminentia leonis, non ſunt contradictoria.

50. Reſpondeo, ergo ea prædicata contradictoria non eſſe. Quia eminentiam hominis diſtingui ratione ab eminentia leonis, & non à ſe ipſa, non eſt quid ipſis intrinſecum, ſed extrinſecum à noſtris conceptibus nullo pacto pugnantibus inter ſe, tanquam affirmatio, & negatio eiuſdem de eodem. Nam eminentiam hominis, vt formaliter talem, non poſſe à ſe ipſa diſtingui, eſt, non poſſe cognoſci in ordine ad hominem, quin cognoſcatur homo; & eandem diſtingui eminentia leonis, eſt poſſe cognoſci in ordine ad hominem, quin cognoſcatur in obliquo leo: eminentiam autem hominis, vt formaliter talem, non poſſe cognoſci, quin in obliquo cognoſcatur homo, & poſſe cognoſci, quin cognoſcatur leo, nulla eſt contradictio affirmationis, & negationis eiuſdem de eodem, & reſpectu eiuſdem, quod ad diſtinctionem virtualem intrinſecam neceſſarium eſt.

Tertia obiectio, quia nullum reſtaret fundamentum pro diſtinctione reali diuinarum perſonarum.

51. Obiicies tertiò, ſi diſtinctio virtualis poſſet componere cum identitate reali prædicta realiter contradictoria, nullum conſiſteret fundamentum pro diſtinctione reali diuinarum Perſonarum: id dici non poteſt: ergo neque diſtinctionem virtualem poſſe componere prædicata

cata

cata realiter contradictoria cum identitate reali. Maior probatur, quia fundamentum diſtinctionis realis diuinarum perſonarum poſitum à nobis diſp. 6. de Trinitate cum communi ſententia, eſt, relatio producentis, & producti: hoc fundamentum inſufficiens eſſet: ergo. Minor probatur, nam relatio producentis, & producti, componi poſſet cum ſola diſtinctione virtuali, non enim maiorem oppoſitionem dicere poſſet, quàm prædicata contradictoria: ergo. *Confirmatur*, alia prædicata contradictoria componuntur in diuinis cum ſola diſtinctione virtuali, ſcilicet communicari, & non communicari: produci, & non produci; exiſtere, & non exiſtere: ergo etiam poterunt producens, & productum cum ſola diſtinctione virtuali componi,

52. Reſpondeo negans maiorem, ad probationis minorem, & ad illius probationem, negandum eſt antecedens. Et ratio eſt, quia diſtinctio virtualis in diuinis extendenda non eſt, imò nec admittenda, niſi cogente fide, aut ineuitabili ratione ſuadente, eo quod diuinæ perfectiones aliter conſiſtere non poſſunt. Sic admittitur diſtinctio virtualis inter abſoluta, & relatiua, quia fides docet identitatem realem inter abſoluta, & relatiua, & prædicata contradictoria inter ipſa negari non poſſunt, cum eſſentia communicetur, & Paternitas non communicetur; Filiatio producatur, & eſſentia non producatur. Ad extendendam autem diſtinctionem virtualem inter perſonas producentes, & productas, non ſolum non cogit fides, ſed poſitiuè prohibet, ſtatuta reali diſtinctione Perſonarum, quæ non conſiſteret cum ſola diſtinctione virtuali; atque adeò nec ratio vlla ineuitabilis eſſe poteſt, quæ inter producens, & productum diſtinctionem virtualem ſuadere valeat, inde inter relationem producentis, & producti admittenda non eſt. Cur diſtinctio virtualis extendi non poſſit ad producens, & productum.

53. Objicies quartò, hoc ipſo quod de eadem entitate verificentur prædicata contradictoria, chymera eſt: ergo ſi de Deo verificarentur prædicata contradictoria, hoc ipſo verus Deus non eſſet, ſed chymera: Antecedens probatur, Quarta obiectio quia quod componit prædicata con-

quia

Digitized by Google

tradictoria chymera eſt. quia illud eſt chymera, de quo, ſi eſſet, verificarentur prædicata contradictoria, hæc enim eſt regula, vnde ens aliquod dicitur implicans, & chymera: ergo ſi de Deo ea prædicata verificarentur, hoc ipſo chymera eſſet. *Confirmatur*, ideò alius Deus chymera eſt, quia ſi exiſteret, verificarentur de illo prædicata contradictoria: ergo ſi de vero Deo nunc exiſtente verificarentur prædicata contradictoria, non iam verus Deus eſſet, ſed chymera.

Perfectio infinita componere valet prædicata contradictoria.

54. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens, hoc ipſo, quod de aliqua entitate finita, & limitata verificentur prædicata contradictoria, chymera eſt, concedo: de entitate infinita, & illimitata, qualis eſt Deus, nego. Et neganda eſt conſequentia. Quia Deus ratione ſuæ infinitatis componere poteſt, quæ creatura ratione ſuæ limitationis componere non valet. Ad confirmationem conceſſo antecedente neganda eſt conſequentia, quia alius Deus ſi eſſet, hoc ipſo Deus non eſſet, nec infinitus, aut illimitatus, ſed eſſet quid finitum, & limitatum, eo quod duo infinita, & illimitata omnino pugnent inter ſe, inde eo ipſo quod de illo verificentur prædicata contradictoria, chymera eſt, non verus Deus, qui illimitatus, & infinitus eſt.

Inſtantia ab vnica virtualitate infinita non valente ſuſcipere prædicata contradictoria.

55. Inſtabis, vnica virtualitas diuina eſt infinita, & illimitata; ſi tamen ſuſciperet prædicata contradictoria, chymera eſſet; ergo Deus, quantumuis infinitus ſit, & illimitatus, ſi prædicata contradictoria ſuſciperet, chymera foret. Antecedens probatur, quia ſi vnica virtualitas ſuſciperet prædicata contradictoria, hoc ipſo iam vna non eſſet, ſed multiplex: virtualitas autem vnica, & non vnica eſt chymera: ergo. Nec dici poteſt, Deum ideo poſſe ſuſcipere prædicata contradictoria, non præcisè, quia ſimpliciter infinitus eſt, ſed quia infinitus eſt in omni genere omnem complectens perfectionem, quo pacto vnica virtualitas infinita non eſt. Non inquam dici poteſt, quia duplex tantum virtualitas infinita non eſt ſimpliciter eo modo in omni genere: & tamen ſuſcipere poteſt prædicata

cata contradictoria: ergo. *Confirmatur*, ſi Deus cum omnium ſuarum perfectionum latitudine componeret hæc prædicata contradictoria, ſcilicet, abſoluta inter ſe, aut à relatiuis diſtingui, eſſentiam eſſe formaliter relationem, aut eſſe contingentem & neceſſariam, eſſe productam, & improductam, communicatam, & non communicatam; hoc ipſo chymera foret: ergo idem erit de quibuſcumque prædicatis contradictoriis.

56. Reſpondeo, conceſſis præmiſſis, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia perfectio infinita, hoc ipſo, capax non eſt ad quæcunque prædicata contradictoria componenda, ſed ad illa tantum, quæ ineuitabilia ſunt ex fide, vel vrgentiſſima ratione, qualia non ſunt, vnicam virtualitatem ſuſcipere prædicata contradictoria, aut abſoluta inter ſe, vel à relatiuis eſſe realiter diſtincta, idemque eſt de aliis in confirmatione contentis; imò oppoſitum ſtatuit fides, & ſuadet ratio; vnde nihil mirum ſi cum his prædicatis contradictoriis, Deus foret chymera, non vero cum aliis, cum illa componere, Deo penitus repugnet, non vero iſta. Et quamuis diſtinctio virtualis de fide non ſit, tamen prædicata contradictoria ex quibus ineuitabiliter infertur, vel de fide ſunt, aut ab illa, vel ab ineuitabili ratione deriuata. Inde diſtinctio virtualis, vbi euitabilis fuerit poſſibilis non erit; ſicut de diſtinctione reali fatentur omnes in diuinis. Quæ prædicata componere valeat perfectio infinita.

57. Objicies quintò, implicat compoſitio prædicatorum contradicentium cum identitate reali: ergo & diſtinctio virtualis. Antecedens probatur, nam quæ realiter identificantur, poſſunt realiter in recto vnum de altero verè prædicari; ſic quia filiatio, & eſſentia; intellectio, & volitio, ſunt realiter idem, realiter in recto ad inuicem prædicantur, & iſtæ prædicationes veræ ſunt. *Eſſentia eſt realiter filiatio. Filiatio eſt realiter volitio. Intellectio eſt realiter volitio. Volitio eſt realiter intellectio.* Id autem falſum eſſet, ſi prædicata contradictoria cum identitate reali componerentur: ergo implicat componi. Minor probatur, quia in filiatione, eſſe filiationem, & eſſe productam, ſunt Quinta objectio, quia realiter identificata non poſſent in recto vnum de altero prædicari.

omnino idem, etiam virtualiter, & vtrique realiter identificatur eſſentia; ſimiliter in eſſentia, eſſe eſſentiam, & eſſe improductam, ſunt omnino idem, etiam virtualiter & filiatio vtrique realiter identificatur, & tamen neque Filiatio poteſt dici realiter improducta, nec eſſentia producta: ergo quæ realiter identificantur, non poſſent in recto realiter, vnum de altero verè prædicari.

Quæ prædicata poſſint in recto vnum de altero prædicari.

58. Reſpondeo, vt duo extrema poſſint in recto, vnum de altero verè, & realiter prædicari, non ſat eſſe, quod vnum identificetur realiter alteri, ſed vlterius opus eſt, quod non ſit formaliter ratio diſtinguendi virtualiter vnum ab alio. Filiatio autem, vt præcisè filiatio eſt; & eſſentia, vt præcisè eſſentia eſt, non ſunt formaliter ratio diſtinctionis virtualis inter vtramque, ideoque poſſunt ad inuicem in recto vna de altera verè prædicari. Productum autem, & non productum, ſunt formaliter ratio diſtinctionis virtualis inter Filiationem, & eſſentiam; ideoque prædicatum *producta*, quod dicitur de Filiatione in recto in hac prædicatione, *Filiatio eſt producta*, dici non poteſt de eſſentia, cum falſa ſit hæc prædicatio, *Eſſentia eſt realiter producta*. Similiter prædicatum *improducta*, ſeu *non producta*, quod dicitur de eſſentia dici non poteſt in recto de Filiatione ob eandem rationem.

59. Inſtabis, fieri ex hac doctrina, hæc duo extrema diuina, ſcilicet, *eſſentia*, & *producta*, diſtingui realiter inter ſe. Nam illa diſtinguuntur realiter inter ſe, quæ non poſſunt ad inuicem in recto vnum de altero verè, & realiter prædicari. *Reſpondeo*, ad diſtinctionem realem id non ſufficere, ſed vltra opus eſſe, quod nec poſſint in recto vnum de altero verè, & realiter prædicari, nec ſint ratio formalis diſtinguendi virtualiter vnum ab altero, qualia ſunt *producta*, & *improducta*, eo enim ipſo, quod ſint ratio diſtinguendi virtualiter, excludere non poſſunt identitatem realem, quam ſupponunt.

SECTIO

SECTIO IV.

An admittenda ſit in creatis diſtinctio virtualis.

60. Conſtat ex dictis diſtinctionem virtualem conſiſtere in perfectionibus cum reali identitate, realiter prædicata intrinſeca contradictoria componentibus. Difficultas nunc eſt, an huiuſmodi, vel ſimilis diſtinctio inter creatas perfectiones reperiatur. *Prior ſententia* negat, ita Doctores illi omnes, quos dedimus ſectione præcedenti pro noſtra ſententia. *Poſterior ſententia* affirmat, dari in creatis diſtinctionem virtualem realiter prædicata contradictoria componentem. Ita Pater Ricardus, Lynceus lib. 2. Metaphyſicæ tract. 4. & aliqui recentiores cum illo. Aliqui verò diſtinguere tentarunt inter prædicata contradictoria intrinſeca, qualia ſunt, quæ componuntur in diuinis, & intrinſeca, qualia ſunt cognoſci, & non cognoſci; vnde licet in creatis negent diſtinctionem virtualem prædicata intrinſeca contradictoria componentem, admittendam cenſent diſtinctionem virtualem ſola prædicata extrinſeca contradictoria componentem, Sententiæ Doctorum, P. Lynceus.

61. Aſſero primò, impoſſibilem eſſe in creatis diſtinctionem virtualem prædicata intrinſeca contradictoria realiter componentem. Probatur primò. Quia in creatis eo ipſo, quod ex poſitione alicuius duo ſequantur contradictoria vera, ſeu quod idem eſt, verificantur realiter contradictoria, chymera eſt; & illud ſolum dicitur poſſibile, ex cuius poſitione, nulla ſequitur contradictio, ſeu nulla verificantur prædicata contradictoria: ergo in creatis poſſibilis non eſt diſtinctio virtualis prædicata intrinſeca contradictoria realiter componens; poſſibile enim, & contradictorium termini ſunt implicantes in differentia creata. Et ratio eſt, nam ea prædicata componuntur in Deo ratio- Implicat in creatis diſtinctio virtualis prædicata intrinſeca contradictoria componens.

ne perfectionis illimitatæ, & infinitæ, cum autem omne creatum finitum ſit, & limitatum, inde rem eſſe creatam, & contradictoria realiter componere, chymera eſt. Sicuti quia identificari realiter cum tertio, & non identificari inter ſe componuntur in diuinis ratione perfectionis illimitatæ, & infinitæ, eo ipſo in creatis, vbi omnia finita & limitata ſunt, chymera eſt, duo eſſe idem realiter cum tertio, & non eſſe idem realiter inter ſe. Nec in hoc maior vlla repugnantia ſcintillare poteſt, quam in compoſitione prædicatorum realiter contradicentium: vtrumque ergo vno iure negandum eſt in creatis. Aliter inſcrutabilia Trinitatis, & libertatis diuinæ myſteria beneficio diſtinctionis virtualis in diuinis compoſita, poſſibilia quoque forent in creatis.

Implicat etiam componens prædicata contradictoria extrinſeca.

62. Aſſero ſecundò, impoſſibilem quoque eſſe in creatis diſtinctionem virtualem prædicata extrinſeca contradictoria realiter componentem. Ratio aliorum eſt prima, quia ea extrinſeca contradictoria componi non poſſunt, quin intrinſeca componantur. Nam eo ipſo quod animal terminet realiter cognitionem, & eandem non terminaret realiter rationale, aut è contra, eſſet intrinſeca capacitas in animali, ad terminandum realiter cognitionem ſui ſolius; & ea intrinſeca capacitas non eſſet in rationali, cum iſtud capacitatem intrinſecam habere non poſſit terminandi realiter cognitionem, quæ realiter ſolius animalis ſit cognitio, & non rationalis; ſicut paries capacitatem intrinſecam non habet terminandi cognitionem ſolius papyri, eo quod cognitio ſolius parietis extendi non poſſit ad papyrum exprimendam: cognitio autem ſolius animalis extendi non poſſet ad rationale: ergo in iſto non eſſet intrinſeca capacitas terminandi cognitionem ſolius animalis: eſſet autem in animali: ergo.

63. Secunda ratio eſt, quia prædicata contradictoria extrinſeca ſunt intrinſeca reſpectu alicuius. Vnde Petrus eodem tempore non poteſt eidem loco eſſe præſens, & non eſſe, etiamſi præſentia nihil ſit intrinſecum; ſimiliter neque poteſt eodem tempore durare, & non durare; eſſe-

eſſe poſteriorem tempore Paulo, & non eſſe; coëxiſtere Ioanni, & non coëxiſtere; nec id diſtinctis virtualitatibus præſtare poteſt, etiamſi ſint prædicata extrinſeca ſubiecto: ergo neque præſtare poterit, cognoſci, & non cognoſci, ab eadem cognitione; cum omnia ſint prædicata contradictoria, æqualiter extrinſeca ſubiecto. Idem vrgeri poteſt prædicatis aliis apud aduerſarios extrinſecis, ſcilicet, ſimilitudinis, æqualitatis, veritatis, & falſitatis. Nam eadem res nequit eſſe ſimilis, aut æqualis alteri, & non eſſe. Idem actus reſpectu eiuſdem obiecti nequit eſſe verus, aut falſus, & non eſſe.

64. Dices, rationale etiam terminare realiter cognitionem animalis, non verò formaliter, & id ſufficere diſtinctioni virtuali. *Contra primò*, quia vel terminare animal formaliter cognitionem ſui, & non illam terminare formaliter animal, ſunt prædicata realiter contradictoria, vel non. Si ſunt, conſtat ex dictis componi non poſſe. Si non ſunt: ergo in creatis nulla eſt diſtinctio virtualis componens prædicata realiter contradictoria adhuc extrinſeca, quod intendimus. *Secundò*, nam ex reſponſione apertiſſimè ſequitur, eſſe in animali formaliter capacitatem terminandi cognitionem ſui, & eam capacitatem non eſſe formaliter in rationali. Rogo ergo, quid ſit, eam capacitatem non eſſe formaliter in rationali. Si ſit, non eſſe per rationem tantum; id per vos ſolum arguit diſtinctionem ex modo concipiendi, vt in ente, & differentia. Si verò ſit vltra, non eſſe virtualiter in rationali eam capacitatem; id eſt, ſupponere diſtinctionem virtualem, de qua diſſeritur, & rem inexplicatam relinquere, vt attingimus iam ſupra. Si verò ſit capacitatem formalem terminandi cognitionem ſolius animalis, eſſe realiter in animali, & non in rationali: hæc ſunt prædicata intrinſeca contradictoria, ſicut in plurium aduerſariorum ſententia capacitas terminandi formaliter, ſeu termini formalis generationis verbi, realiter in intellectione reperta, & non in volitione prædicata ſunt contradictoria intrinſeca: ergo.

Effugium ab aliquibus tentatum præcluditur.

Tertia ratio mihi longè ſolidior eſt. Quia prædicata contradictoria extrinſeca ſubiecto, eſſent intrinſeca formæ, alicui enim intrinſeca eſſent: ergo cum prædicata contradictoria intrinſeca implicent in creatis, etiam forma, cui ea prædicata intrinſeca forent, implicaret. Vel ergo ſubiectum connecteretur poſſibilitati talis formæ, vel non? Si connecteretur, implicante forma, etiam ſubiectum implicaret; atque adeò diſtinctio virtualis in illo chymera foret. Si non connecteretur, poſſet quidem illud ſubiectum de ſe ſuſcipere prædicata contradictoria formæ ſibi extrinſeca, nam etiamſi illa implicaret, etiamſi illa eſſet, & non eſſet, maneret ſubiectum, ſuſcipiens prædicata extrinſeca contradictoria, coëxiſtentis formæ, & non coëxiſtentis, cum forma exiſteret, & non exiſteret. Id autem non ſufficit diſtinctioni virtuali, nam quælibet formalitas indiuiſibilis, & inconnexa alteri, tam diuina, quam creata, ea prædicata extrinſeca ſuſcipere poteſt; exiſtente enim, & non exiſtente forma, quælibet formalitas ſubiecti coëxiſteret illi, & non coëxiſteret: ergo propter prædicata contradictoria extrinſeca nulla eſt poſſibilis diſtinctio virtualis.

Obiectio ſumpta ex actu, qui ſimul eſt amor Dei, & odiũ peccati.

65. Objicit primò P. Lynceus. Idem realiter actus creatus poteſt eſſe amor vnius obiecti, & odium alterius: in huiuſmodi autem actu formalitas amoris, & odij componunt prædicata realiter contradictoria: ergo diſtinctio virtualis componens prædicata, realiter contradictoria, poſſibilis eſt in creatis. Maior patet in actu contritionis odio habente malitiam peccati propter diuinam bonitatem, qui eſt amor diuinæ bonitatis, & odium peccati. Vel in actu odio habente peccatum propter ipſius malitiam, vt oppoſitam diuinæ bonitati, & ſimul diuinam bonitatem propter ſeipſam diligente, ſi fortè renuas bonitatem poſſe eſſe motiuum odij. Minor probatur, nam de formalitate amoris verum eſt dicere; quod realiter terminatur ad diuinam bonitatem, & non ad peccatum; è contra verò, de formalitate odij verum eſt dicere, quod realiter terminatur ad peccatum, & non ad diuinam bonitatem:

tatem:

tatem: hæc autem ſunt prædicata contradictoria: ergo. Maior oſtenditur, nam ſi formalitas amoris terminaretur ad peccatum, eſſet amor illius, nec enim amare peccatum, aliud non eſt, quam amorem meum ad peccatum terminari; & ſi formalitas odij terminaretur ad diuinam bonitatem, eſſet odium illius; me enim odiſſe Deum, aliud non eſt, quam odium meum ad Deum terminari: formalitas autem odij in eo actu non eſt realiter odium Dei, nec formalitas amoris eſt realiter amor peccati, cum id malum ſit, actus autem bonus: ergo nec formalitas odij terminatur realiter ad Deum, nec formalitas amoris ad peccatum.

66. Reſpondeo, conceſſa maiori, negans minorem. Ad cuius probationem dicimus, formalitatem amoris terminari ad peccatum, non quidem amando illud, ſed odio proſequendo; ſimiliterque formalitatem odij terminari ad Deum, non quidem odio habendo illum, ſed amore proſequendo. Eandem autem formalitatem terminari ad Deum diligendo illum, & non odio habendo; & terminari ad peccatum odio proſequendo illud, & non amore, non ſunt contradictoria cum ſint reſpectu diuerſorum. Sicut in formalitate cognitionis attingente creaturam directè, & Deum indirectè, nulla eſt contradictio, quod terminetur ad creaturam, directè attingendo illam, & non indirectè; & quod terminetur ad Deum indirectè attingendo illum, & non directè. Contradictio ergo eſſet, ſi eadem formalitas amoris terminaretur, & non terminaretur ad Deum, vel terminaretur amando, & non amando illum: aut ſi terminaretur, & non terminaretur ad peccatum, vel terminaretur odio, & non odio proſequendo illud.

Quomodò vtraque formalitas eius actus terminatur ad Deum, & ad peccatum.

67. Objicies ſecundò, in albedine ratio diſgregatiua viſus, & ratio dependentiæ à Deo ſunt extrema realiter indiſtincta: fundant autem prædicata realiter contradictoria: ergo. Minor probatur, quia ratio diſgregatiui terminat realiter viſionem ocularem, & eandem viſionem, non terminat realiter ratio dependentiæ; terminare autem

Secunda objectio in albedine a vi: diſgregatiua viſus, & dependentia à Deo.

tem

tem realiter, & non terminare eandem viſionem, ſunt prædicata realiter contradictoria. Secunda maioris pars probatur, quia ſi ratio dependentiæ albedinis à Deo viſionem ocularem terminaret, illam etiam terminaret Deus cum dependentia eſſentialis ab aliquo termino videri non poſſit, non viſo termino; implicat autem videri Deum oculo corporeo, vt videbimus tract. de viſione diſp. 15. ergo & implicat rationem dependentiæ terminare realiter viſionem ocularem.

Etiamſi dependentia albedinis à Deo videatur viſione oculari, non tamen Deus.

68. Reſpondeo, viſionem ocularem albedinis non minus terminari ad ipſam albedinem, quam ad dependentiam illius à Deo, & ad omnem conceptum ipſi realiter identificatum. Nec inde fit, videndum fore Deum adhuc indirectè. Tum, quia ſenſus externi reflexiui non ſunt, ex eorum limitatione, quo fit, vt viſa dependentia albedinis à Deo, nec videatur Deus, nec videri poteſt viſione corporea. Tum etiam quia licet ſenſus externi reflexiui eſſent ab vno obiecto ſenſibili in alterum ſenſibile, non tamen ab vno ſenſibili, in alterum ſpirituale, & nullo modo ſenſibile, qualis eſt Deus; quia ſenſibile eſt ratio formalis adæquata ſenſûs, quæ ratio cum Deo repugnat, quoque repugnat viſionem ſenſibilem terminare. Vnde licet dependentia albedinis à Deo, vtpote ſenſibilis, videatur, ſiſtit in ea viſio, quia in ea finita eſt, & conſummata ſphæra ſenſus. Sicut intellectus progredi non poſſet ab vno obiecto vero in aliud, quod verum non eſſet, quia ſphæra illius, in ſolo vero conſummata eſt.

Tertia obiectio à ratione entis, & differentia malitiæ.

69. Objicies tertiò, in peccato malitia, & ens, ſunt realiter idem: ſuſcipiunt autem prædicata realiter contradictoria: ergo. Maior noſtris Doctoribus communis eſt. Minor probatur, quia peccatum, qua ens eſt, à Deo eſt, tanquam à cauſa, qua verò malitia, à Deo non eſt, tanquam à cauſa, ſed à nobis. Inſuper peccatum, qua ens, bonum eſt; qua verò malitia, bonum non eſt: ergo ens & malitia ſuſcipiunt prædicata contradictoria. *Reſpondeo*, peccatum qua ens, & qua malitia, eſſe à Deo tanquam à cauſa permiſſiua, & quoad neutrum eſſe à Deo tanquam

à cauſa

à cauſa propria & per ſe. Similiter dicendum eſt peccatum, & qua ens, & qua malitia, malum eſſe moraliter, & quoad neutrum bonum eſſe, in quo nulla eſt contradictio. Plura circa hæc dedimus tract. de voluntate diſp. 14. vbi etiam ſect. 2. mens Auguſtini, & Thomæ declarata eſt.

70. Objicies quartò, eadem realiter cognitio poteſt eſſe clara; & intenſa reſpectu vnius, v. g. creaturæ, & obſcura, & remiſſa reſpectu alterius, videlicet creatoris: id intelligi non poteſt, niſi prædicata contradictoria componantur: ergo. Minor probatur, quia habere formam, & carentiam eiuſdem formæ ſunt prædicata realiter contradictoria; illa autem cognitio reſpectu creaturæ haberet formam claritatis, & intenſionis, & carentiam talis formæ reſpectu Dei: ergo & prædicata realiter contradictoria. Miſſis aliquibus modernis reſpondentibus, contradictorium non eſſe eandem rem habere ſimul formam, eiuſdemque carentiam reſpectu diuerſorum, nihil enim magis eſt contradictorium, quam formam, eiuſque carentiam ſimul in eodem ſubiecto, reſpectu quorumcunque conſideratur, cum vna ſit alterius deſtructio. **Quarta obiectio à claritate, & intenſione cognitionis reſpectu vnius, & non alterius.**

71. Reſpondeo ergo, conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem conceſſâ maiori, nego ſuppoſitum in minori, videlicet claritatem, & intenſionem reſpectu creaturæ, & claritatem, & intenſionem reſpectu Dei eſſe eandem formam, non eſt, niſi diuerſa, & diſtincta, cum de facto in ea cognitione realiter ſeparentur. Vnde eam cognitionem habere formam claritatis reſpectu creaturæ, & carentiam formæ claritatis reſpectu creatoris, non eſt habere formam eiuſdemque carentiam, ſed cum vna forma habere carentiam alterius, in quo nulla eſt contradictio. Quod ſi inſtes, quia eadem, quæ eſt claritas, & intenſio reſpectu creaturæ, non eſt claritas, & intenſio reſpectu Dei: ergo eſt carentia eiuſdem claritatis, & intenſionis, & non formæ diuerſæ in ea cognitione. Reſpondeo falſam eſſe conſequentiam, quia claritatem reſpectu creaturæ, non eſſe claritatem reſpectu Dei, non eſt **Eos conceptus minimè oppoſitos eſſe declaratur.**

Oo carentia

carentia claritatis, ſed identitatis inter claritatem reſpectu creaturæ, & claritatem reſpectu Dei, cum quo benè ſtat, eſſe in eo actu claritatem reſpectu creaturæ, quin ſit carentia illius, ſed ſola carentia identitatis vnius claritatis cum alia, in quo nulla eſt contradictio. Nam de facto tua anima rationalis ſtat in materia abſque priuatione ſui & cum negatione identitatis cum mea anima rationali. Quod diligenter aduertendum eſt, quoties ſimilis aſſumatur argumentandi norma.

Idem exemplo cõmuni confirmatur.

72. Res amplius declaratur, & confirmatur, in actu attingente directè creaturam, & indirectè tantum creatorem. In eo enim actu formalitas directa creaturæ, & formalitas indirecta creatoris, diſtingui virtualiter non poſſunt, aliter vtraque directa foret; nam formalitas attingens directè creaturam vt talem, non indirectè creatorem attingeret, ſed ſola formalitas, quæ dicitur indirecta; illa autem non attingeret creatorem in creatûra, aliter eſſet formalitas directa creaturæ: ergo attingeret creatorem in ſe ipſo, atque adeo directè. Vnde clarum eſt, eas formalitates non componere prædicata contradictoria: componunt autem habere formam tendentiæ directæ in creaturam, & non habere formam tendentiæ directæ in creatorem: ergo hæc non ſunt contradictoria. Id autem non ex alio capite prouenire poteſt, niſi quia illum actum non habere tendentiam directam in creatorem, non ſibi vult habere carentiam tendentiæ directæ in creaturam, ſed habere negationem identitatis tendentiæ directæ in creaturam cum tendentia directa in creatorem: ergo noſtra ſolutio tenenda eſt ab aduerſariis.

Obiectio quinta à ſimilitudine, & diſſimilitudine.

73. Objicies quintò, abſque prædicatis contradictoriis non poteſt eadem entitas eſſe ſimilis, & diſſimilis alteri. Homo autem eſt realiter ſimilis & diſſimilis leoni, ſimilis in conceptu animalis, & diſſimilis in rationali: ergo. Minor videtur certa, quia ſi homo non ſolum eſſet ſimilis leoni in conceptu animalis, ſed etiam in conceptu rationalis, non eſſet maior ſimilitudo hominis cum homine, quam hominis cum leone, cum ſimilitudo homi

hominis cum homine, ſit ſimilitudo in vtroque conceptu animalis, & rationalis: ergo ſi in vtroque eodem conceptu eſſet homo ſimilis leoni, maior non eſſet ſimilitudo hominis cum homine, quam cum leone. Maior ergo illa probatur, quia abſque prædicatis contradictoriis non poteſt eadem entitas eſſe ſimilis, & non ſimilis alteri: ergo neque poterit eſſe ſimilis, & diſſimilis, cum diſſimilitudo ſit non ſimilitudo. *Confirmatur*, eadem entitas abſque prædicatis contradictoriis non poteſt eſſe alteri quantitatiuè æqualis, & inæqualis: ergo neque ſimilis, & diſſimilis.

74. Reſpondeo negans maiorem. Ad probationem conceſſo antecedente, neganda eſt conſequentia; quia non ſimilitudo eſt carentia ſimilitudinis, atque adeo prædicatum ſimilitudini contradictorium; diſſimilitudo autem non eſt, non ſimilitudo in rationali reperta, ſed in effectu illius, ſcilicet diſcurſu, etenim quia ſententia communis eſt homini cum leone, inde totus homo in ordine ad ſenſationem ſimilis eſt leoni, & quia diſcurſus communis non eſt, inde totus, & idem homo diſſimilis eſt leoni, & magis ſimilis alteri homini, quia diſcurſus vtrique communis eſt. Quod autem ſenſatio communis ſit homini cum leone, non verò diſcurſus, nulla eſt contradictio. Ad confirmationem, conceſſo antecedente neganda eſt conſequentia. Nam æqualitas conſiſtit in indiuiſibili; eo enim ipſo quod vna linea alteram excedat vno ſolo puncto æqualis illi non eſt, inde æqualitas ſecum affert carentiam inæqualitatis. Similitudo autem non ſtat in indiuiſibili, cum detur vna maior alia, magis enim ſimilis eſt homo homini, quam leoni.

Similitudo, & diſſimilitudo nulla fundant prædicata contradictoria.

SECTIO V.

Reliquæ obiectiones ad diſtinctionem pertinentes ſoluuntur.

Sexta obiectio à determinatione quoad indiuiduum, & non quoad ſpeciem, declarata.

75. OBjicies ſextò, Deus realiter determinat voluntatem liberam, quoad indiuiduum, & non quoad ſpeciem: ergo differentia indiuidualis eſt realiter terminus diuinæ determinationis, & non ſpecifica, hæc ſunt prædicata contradictoria: ergo. *Reſpondeo*, Deum non dici determinare ad indiuiduum, & non ad ſpeciem, quia ponat connexionem aliquam cum differentia indiuiduali, & non cum ratione ſpecifica illius: ſed quia negato concurſu ad cæteros amores, numero diſtinctos, præparat concurſum ad amorem. A v.g. tam quoad differentiam indiuidualem, quam quoad ſpecificam illius propriam, idemque eſt, de odio, in quo nulla eſt contradictio: nam re ſtrictè diſcuſſa, non minus, nec aliter determinat Deus ad differentiam indiuidualem, quam ſpecificam; etenim, negando concurſum ad cæteros numero amores & odia, etiam negat illum ad differentias ſpecificas proprias eorum, & concedendo illum ad differentiam indiuidualem amoris A, & odij, etiam concedit ad differentiam ſpecificam, propriam eorum.

Septima obiectio à poſſibilitate, & exiſtentia creaturæ.

76. Objicies ſeptimò, poſſibilitas intrinſeca Petri, eiuſdemque actualis exiſtentia ſunt realiter idem: componunt autem prædicata realiter contradictoria: ergo. Minor probatur quia poſſibilitas intrinſeca Petri eſt realiter terminus ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, eiuſque connexionis, quam habet, ſaltem quoad efficaciam, cum poſſibilibus: exiſtentia autem actualis Petri non eſt realiter terminus illius ſcientiæ, aut connexionis illius, ſed tantum eſt terminus ſcientiæ viſionis, quæ diſtincta eſt à ſimplici intelligentia, etiam quoad efficaciam: eſſe autem realiter terminum,

Digitized by Google

minum, & non eſſe eiuſdem ſcientiæ, & connexionis ſunt prædicata realiter contradictoria: ergo. Hæc obiectio continet grauem illam difficultatem de diſtinctione ſcientiarum ſimplicis intelligentiæ, & viſionis. Ex dictis ergo de ſcientia Dei.

Scientiæ diuinæ non diſtinguuntur ex parte obiecti creati poſſibilis & exiſtentis.

77. Reſpondeo, eas ſcientias non diſtingui ex parte obiecti, ſed ex modo tendendi in idem omnino obiectum; atque adeo non minus poſſibilitatem, quam exiſtentiam Petri vtramque ſcientiam, eiuſque connexionem terminare. Nam ſcientia ſimplicis intelligentiæ ita habet, *Si Petrus eiuſque actualis exiſtentia eſſent, nihil implicarent*; quæ ſcientia poſſibilitatem ſimul, & exiſtentiam attingit, non tamen attingit modo abſoluto, ſed conditionato. Scientia verò viſionis ita habet, *Poſſibilitas, & exiſtentia Petri ſunt & nihil implicant*; quæ ſcientia poſſibilitatem ſimul, & exiſtentiam attingit, non tamen attingit modo conditionato, ſed abſoluto, quo diſtinguitur à ſimplici intelligentia. Hinc fit ſimplicem intelligentiam nullam habere connexionem abſolutam cum poſſibilitate, aut exiſtentia Petri, atque adeo poſſe exiſtere, quin aliqua earum actu ſit, & abſolutè, ſcientiam verò viſionis abſolutam cum vtraque connexionem habere, atque adeo non poſſe exiſtere, quin vtraque actu, & abſolutè ſit pro ſua temporis differentia, ad quam viſio terminatur. Et ratio eſt, quia modus tendendi conditionatus in obiectum non pendet ab eo quod obiectum reipſa ſit, vel non ſit abſolutè, vt patet in ſcientia, promiſſione, & contractibus conditionatis, ſecus verò abſolutus infallibilis, qualis eſt diuinus.

Octaua obiectio à veritate actûs & intentione eiuſdem.

78. Objicies octauò. In actu intrinſecè vero, qualem nos admittimus, veritas, & qualitas ſunt realiter idem: componunt autem prædicata realiter contradictoria: ergo. Minor probatur, quia qualitas realiter ſuſcipere poteſt magis, & minus; veritas autem non poteſt, cum in indiuiſibili conſiſtat: poteſtas autem ſuſcipiendi magis, & minus, & carentia talis poteſtatis contradictoria ſunt: ergo. Nec ſatisfaciunt Recentiores negantes ea eſſe præ-

dicata contradictoria, quia ſunt reſpectu diuerſorum, nam, vt attingimus obiectione 4. forma eiuſque carentia in eodem ſubiecto nec reſpectu diuerſorum componi poſſunt, quia ergo hæc obiectio ſimillima eſt illi, ſimilis etiam reſponſio exhibenda eſt.

Nulla ibi latent contradictoria.

79. Reſpondeo ergo, qualitatem poſſe quidem ſuſcipere magis, & minus quoad gradus intenſionis, quod augmentum, & diminutio quid reale eſt; & quoad hoc etiam veritatem ſuſcipere poſſe, magis, & minus, non minus nec aliter, quam ipſam qualitatem. Magis verò, aut minus in veritate, non ſunt augmentum, aut diminutio realis, ſed chymera, quam nec qualitas, nec veritas ſuſcipere poſſunt. Qualitatem autem habere potentiam ſuſcipiendi magis, & minus quoad gradus intentionis, & augmentum reale, eandemque habere veritatem, & vtramque habere carentiam potentiæ ſuſcipiendi magis, & minus, quoad augmentum chymerum in veritate, contradictoria non ſunt, vt per ſe patet, nam carentia illa non eſt formæ exiſtentis in actu, ſed non exiſtentis, nec exiſtere valentis, vt conſtat ex dictis ad 4. obiectionem.

Nona obiectio quia cognoſci poteſt animal non cognito rationali.

80. Objicies nonò, Animal, & Rationale in homine componunt prædicata realiter contradictoria: ergo & diſtinctionem virtualem intrinſecam. Antecedens probatur, nam cognoſci animal, & per eandem cognitionem non cognoſci rationale, ſunt prædicata realiter contradictoria: hæc componuntur: ergo. Minor probatur, nam cognita ſenſatione, cognoſcitur illius principium, nempe animal: non autem cognoſcitur rationale: ergo. Minor probatur, quia poteſt cognoſci ſenſatio, quin cognoſcatur diſcurſus, vt patet in brutis: non autem poſſet, ſi cognita ſenſatione cognoſceretur rationale: ergo non cognoſcitur. Minor oſtenditur, quia cognito rationali, cognoſcendus eſt diſcurſus, ſaltem in obliquo: ergo ſi cognita ſenſatione cognoſcendum eſſet rationale, non poſſet cognoſci ſenſatio, quin cognoſceretur diſcurſus in obliquo. Antecedens probatur, quia rationale eſt ordo tranſcendentalis ad diſcurſum, non minus, quam ſenſatio ad animal: ergo ſicut

cognita

cognita ſenſatione, cognoſcendum eſt animal, ita cognito rationali, cognoſcendus eſſet diſcurſus.

81. Confirmatur primò, cognito reſpectu tranſcendentali directè, & in recto, neceſſario indirectè, & in obliquo cognoſcendus eſt terminus illius, ſi autem animal, & rationale virtualiter idem eſſent, virtualiter quoque forent vnus, & indiuiſibilis ordo tranſcendentalis ad ſenſationem, & diſcurſum; atque adeo non poſſet cognoſci ordo tranſcendentalis ad ſenſationem, quin pariter ordo tranſcendentalis ad diſcurſum noſceretur: ergo neque poſſet cognoſci animal, quin cognoſceretur diſcurſus, ſaltem indirectè, & in obliquo, ſicut non poteſt, quin cognoſcatur ſenſatio, quod eſt contra manifeſtiſſimam experientiam. *Secundò,* quia dum quis videt à longè, aliquid ſe mouere motu progreſſiuo, cognoſcit, illud, quod ita mouetur, eſſe animal; non tamen cognoſcit eſſe hominem, quamuis reipſa homo ſit: ergo cognoſcit animal, & non cognoſcit rationale, vel ſaltem dubitat de rationali, cum de animali non dubitet, quæ non minus contradictoria ſunt, quam cognoſci animal, & non cognoſci rationale. Duplex eiuſdem argumenti confirmatio.

82. Reſpondent aliqui cognita ſenſatione, cognoſci rationale, non tamen clarè, ſed confuſè, quod non ſufficit, vt in illo diſcurſus cognoſcatur. Non placet, nam cognoſci clarè animal, & non ita cognoſci rationale per eandem cognitionem, non minus contradictoria ſunt, quam cognoſci, & non cognoſci, ideo enim iſta contradictoria ſunt, quia animal terminaret cognitionem, & eandem non terminaret rationale; animal autem terminaret claritatem, eandemque non terminaret rationale: ergo omnia pariter contradictoria erunt; atque adeo reſponſio incidit in idem inconueniens, quod fugere deſiderabat. Aliquorum reſponſio inſufficiens.

83. Reſpondent alij *ſecundò.* cognita ſenſatione, cognoſci etiam clarè rationale, non minus quam animal; neutrum tamen cognoſci in ordine ad diſcurſum, ſed tantum in ordine ad ſenſationem, ſeu tanquam principium illius, Aliorum reſponſio de cognitione animalis per ſpeciem ſenſationis.

quia

quia totus homo cognoſcitur per ſpeciem ſenſationis, & non per ſpeciem diſcurſûs. Hæc tamen reſponſio, quamuis circa cognitionem hominis in ſenſatione ſuſtineri poſſit, ſufficiens tamen non eſt circa cognitionem hominis in ſe ipſo. Nam cum iſte ſit indiuiſibilis reſpectus ad ſenſationem, & diſcurſum, & poſſit in ſe ipſo cognoſci per propriam ſpeciem in ordine ad ſenſationem, & non in ordine ad diſcurſum; explicanda deſideratur ratio, vnde cognitio attingens indiuiſibilem ordinem tranſcendentalem ad plures terminos in vnum ita deflectat, vt alterum nullatenus attingat, quo pacto beati in indiuiſibili omnipotentia, non omnia poſſibilia, ſed aliqua pertingunt, cum tamen omnipotentia æqualis ſit, & indiuiſibilis reſpectus ad omnes creaturas poſſibiles. Quæ erat difficultas prioris confirmationis.

Ordo tranſcendentalis ad plura non eſt medium neceſſitans, ad omnia in illa cognoſcenda.

Vnde vnus terminus potius quam alter cognoſcatur.

84. Vt clarius ad argumenti ſolutionem procedamus, doctrinam in eo implicitam explicare neceſſe eſt. Circa reſpectum ergo tranſcendentalem ad plures terminos, qui erat baſis, & fundamentum illius, cenſeo, ordinem tranſcendentalem, eſſe quidem medium aptum, & ſufficiens, vt in illo omnes, & quicumque illius termini cognoſci poſſint; non verò eſſe medium neceſſitans, vt omnes in illo, etiam in ſe ipſo cognito, cognoſcantur adhuc indirectè. Ratio ſecundæ partis eſt (de prima enim non eſt, qui ambigat) finitas, & limitatio intellectus noſtri, & dependentia illius ab impari, & diſſimili excitatione ſpecierum ad cognoſcendum neceſſaria. Nam intellectus, & ſpecies impreſſa propria, ad cognoſcendum indiuiſibilem reſpectum, plurium terminorum in ſe ipſo, determinari, & excitari poſſunt, vel determinatione cum vno tantum termino connexa, & tum erumpit cognitio totius reſpectus in ſe, & vnius tantum termini in illo, vel determinatione cum duplici tantum termino connexa: & tunc concipitur cognitio totius reſpectûs in ſe ipſo & duplicis tantum termini in illo, & ſic de cæteris. Quod ſi determinatio cum omnibus terminis connexa ſit, omnes in illo cognoſcendi erunt. Hæc mihi eſt ratio com-

munis

munis experientiæ, qua eandem rem modo cognoſcimus in ordine ad vnum terminum, prorſus immemores alterius, modo in ordine ad alterum ſimiliter immemores illius, quam doctrinam diuerſis tractatibus tradidimus ſæpius.

85. Hinc facillima eſt argumenti, & primæ confirmationis ſolutio. Nam etiamſi homo ſit indiuiſibilis reſpectus ad vtramque operationem ſentiendi, & diſcurrendi; cum ille cognoſci poſſit in ordine ad vnam, & non in ordine ad alteram, etiam in ſe ipſo; quantumuis cognita ſenſatione cognoſcatur totus homo, totuſque reſpectus, nihil cogit, vt in eo diſcurſus adhuc indirectè cognoſcatur, quia tunc non ſtat determinatio connexa cum diſcurſu, quod neceſſe erat, ſed cum ſola ſenſatione, quod non ſufficit. Et hæc eadem determinatio eſt ratio cognoſcendi hominem in ordine ad ſenſationem, & non in ordine ad diſcurſum, quod citra doctrinam noſtram non ita facilè declarari poteſt, vel ſaltem non ita clarè. *Argumenti ſolutio.*

86. Ad ſecundam confirmationem, dum à longè videmus aliquid progreſſiuè moueri. Reſpondeo, tunc rationale eadem claritate cognoſci, qua animal, ſi quod mouetur homo ſit. Quia tamen totus homo cognoſcitur tunc in ordine ad ſolam ſenſationem, & nullatenus in ordine ad diſcurſum, inde vulgo dicitur cognoſci animal, & non rationale, quia ſola cognoſcitur ſenſatio, quæ eſt operatio communis homini cum bruto, & non cognoſcitur diſcurſus, quæ eſt propria hominis operatio. Quod idem fateri tenentur aduerſarij non diſtinguentes virtualiter rationem entis, & indiuidui, ab vltimis differentiis ſingularibus; nam dum longiſſimè videtur aliquid, clarè cognoſcimus illud eſſe ens, & indiuiduum; non tamen clarè cognoſcimus, quale indiuiduum ſit. Hoc ergo ſolo nec probantur in creatis prædicata contradictoria, nec diſtinctio virtualis intrinſeca. *Confirmationis ſolutio.*

87. Objicies decimò, & vltimò. Nulla eſt ratio, cur in diuinis cum identitate reali componi poſſint prædicata contradictoria, & non in creatis. Nam ſicut in diuinis ea *Vltima objectio in diuinis non pugnât præ-*

Digitized by Google

dicata contradictoria: ergo neque in creatis.

prædicata cum diſtinctione virtuali nihil implicant, ita neque in creatis cum ea diſtinctione implicarent: ergo.

Ratio diuerſitatis P. Ant. Perez.

88. P. Antonius Perez diſp. 1. de Trinitate cap. 2. num. 64. & ſæpius alibi, cenſet ideo in creatis implicare ſuſceptionem prædicatorum contradicentium, non verò in diuinis; quia omnis perfecta identitas eſt ſumma vnitas, & communicatio, & è contra, nullam patiens diuiſionem, aut differentiam inter ea, quæ ſunt ſummè idem. Si autem formalitas *A* creata componeret prædicata contradictoria cum formalitate *B*, hoc ipſo non haberet ſummam vnitatem cum illa, nam maiorem haberet cum ſe ipſa; formalitas enim *A* ita ſibi eſt vna, vt nihil de ipſa dici poſſit, quod idem de ipſa negare poſſemus, quam vnitatem non haberet cum formalitate *B*, cum id idem, quod de vna dici poſſet, de altera negare poſſemus: ergo formalitas *A* haberet ſecum quaſi duplicatam vnitatem, & cum formalitate *B* quaſi ſimplicem; haberet enim cum formalitate *B* vnitatem communicationis, & non aliam, ſecum verò haberet & vnitatem communicationis non minorem, & præterea vnitatem repugnantiæ ad prædicata contradictoria: maior igitur, & perfectior eſſet vnitas, qua ſecum eſſet vna, quam vnitas, qua eſſet vna alteri; cum vnitas finita, additione vnitatis, maior fiat, & perfectior: ergo formalitas *A* non haberet ſummam vnitatem cum formalitate *B*, qualem habet ſecum; atque adeo non eſſet perfectè idem cum illa.

Inſufficientia præcedentis rationis oſtenditur.

89. Non placet, videtur enim idem ſequi in diuinis, nam formalitas naturæ habet ſecum quaſi duplicatam vnitatem, & cum formalitate Paternitatis, quaſi ſimplicem: haberet enim cum Paternitate vnitatem communicationis infinitam, ſecum vero eandem, & vltra vnitatem repugnantiæ ſuſcipiendi prædicata contradictoria, qualem repugnantiam cum Paternitate non habet, atque adeo formalitas naturæ non habet ſummam vnitatem cum Paternitate, qualem habet ſecum: ergo neque perfectam identitatem.

90. Reſpondet, vnitatem ſolam infinitæ communica-

tionis

tionis æquipollere vnitati infinitæ communicationis ſimul cum vnitate repugnantiæ ad prædicata contradictoria, & vtriuſque eandem eſſe æſtimationem; id enim eſt rei infinitæ proprium, vt multiplicatum æſtimatione non creſcat. Sic Deus ſolus tantum eſt bonum, tantâque æſtimatione dignum, quanta Deus, & creatura ſimul: vna perſona, quam tres ſimul, & vnus actus Chriſti, quam omnes reſpectiuè ad præmium. Poteſt enim res infinita numero, & extenſiuè augeri, æſtimatione non poteſt. Poteſt titulus infinitudinis multiplicari, non valor; & prætium. Sic Trinitas habet plures infinitudinis titulos perſonales, quam vnica perſona, ſed honorabilior non eſt, nec maioris valoris aut prætij. Quod aliter contingit in creatis, vbi cum omnia finita ſint, vnitas additione vnitatis, fit maior, & perfectior vnitas, atque adeo maior, & perfectior communicatio. Reſponſio eiuſdem Authoris.

91. Contra, quia ad diſtinctionem realem in diuinis non requiritur duplex vnitas, quarum vna ſit intrinſecè perfectior, aut æſtimabilior altera; ſed ſufficit duplex vnitas eiuſdem omninò perfectionis, & æſtimabilitatis; vt patet in Paternitate, & Filiatione, quæ apud aduerſarium ſunt omnino æquiualentes inter ſe, & vna vtrique ſimul, & æquiualentia vnius ad alteram, & vtrique ſimul, non obſtat diſtinctioni, quia cum ea ſtat duplex vnitas. Formalitas autem naturæ diuinæ habet duplicem vnitatem ſecum, ſcilicet, infinitæ cómmunicationis, & repugnantiæ ſuſcipiendi prædicata contradictoria, non verò cum Paternitate: ergo quamuis quælibet æquiualeat vtrique ſimul, non idem erunt. Sicut licet vnitas Paternitatis æquiualeat vnitati Filiationis, & vtrique ſimul, quia tamen eſt duplex earum vnitas, diſtinguuntur realiter inter ſe: ergo etiam eſſentia, & Paternitas ob duplicem earum vnitatem. Quod ſi dicas eas duas vnitates naturæ cum Paternitate, & ſe ipſa, ſufficientes non eſſe diſtinctioni reali, quia ſunt tantum virtualiter, aut ratione diſtinctæ, idem tibi dicetur in creatis. Nam identitas realis perfecta tantum eſt ſumma vnitas realis, qualem haberet vna for- Replica contra reſponſionem ex diſtinctione reali in diuinis.

 malitas

Digitized by Google

malitas cum altera, non minus quam cum ſe ipſa; non verò vnitas virtualis, quam vna formalitas haberet cum ſe ipſa, & non cum altera.

Vnde in creatis prædicata contradictoria componi non poſſint.

92. Reſpondeo ergo inſiſtens his, quæ dixi ſectionis initio, videlicet, ideò in diuinis componi poſſe prædicata contradictoria, & poſſibilem eſſe diſtinctionem virtualem, quia extrema infinita prorſus, & illimitata ſunt, cum autem implicet, extrema eſſe creata & infinita; inde pariter implicat extrema eſſe creata, & prædicata contradictoria componere, ſeu diſtinctionem virtualem intrinſecam habere, quia hoc idem eſt eſſe infinita, & illimitata.

SECTIO VI.

Quæ perfectiones diuinæ diſtinguantur virtualiter inter ſe.

Relationes, & eſſentia virtualiter diſtinguntur.

93. Aſſero primò, relationes omnes diſtingui virtualiter ab eſſentia, & eſſentiam ab illis. Ratio eſt, quia eſſentia, & relationes componunt prædicata contradictoria; eſſentia enim communis eſt omnibus perſonis, nulla verò relatio communis eſt omnibus. Eſſentia communicatur Spiritui ſancto, Paternitas autem, Filiatio, & Spiratio actiua non illi communicantur: Filiatio, & Spiratio paſſiua producuntur, eſſentia non producitur. Similiter dicendum eſt, relationes omnes diſtingui virtualiter ab omni perfectione abſoluta, quia omnis perfectio abſoluta eſt omnibus communis, & nulla relatio ita communis eſt.

Relatio Spiratoris diſtincta virtualiter à Paternitate & Filiatione.

94. Aſſero ſecundò, relationem Spiratoris diſtingui virtualiter à Paternitate, & Filiatione. Quia identificatur illis, cum tamen iſtæ non identificentur inter ſe, quæ ſine dubio prædicata ſunt contradictoria. Inſuper relatio Spiratoris non eſt relatio ad Patrem aut Filium, ſed ad ſolum.

lum Spiritum ſanctum: Paternitas autem eſt relatio ad Filium, & Filiatio ad Patrem. Præterea relatio Spiratoris non eſt principium, quo productiuum Filij, Paternitas autem talis eſt, vt oſtendimus de Trinitate. Denique relatio Spiratoris producta non eſt, Filiatio verò producta eſt: ergo.

95. Aſſero tertiò, eſſentiam diuinam diſtingui virtualiter ab actuali intellectione tam neceſſaria, quam libera. De libera mihi certũ eſt, ex dictis de voluntate Dei; vbi oſtendi, tam volitionem, quam ſcientiam liberam potuiſſe non eſſe realiter in Deo; eſſentia autem non potuit non eſſe realiter, quæ ſunt prædicata contradictoria: ergo. Hæc eadem ratio conuincit omnes perfectiones neceſſarias diſtinctas eſſe virtualiter à liberis; de intellectione neceſſaria oſtenſum eſt ex profeſſo tum diſp. 5. ſect. 6. vbi probauimus eſſentiam metaphyſicam poſitam eſſe in ſola ſubſtantia intellectiua, ſeu actu primo intelligendi; tum etiam diſp. 4. à ſect. 3. vbi actum primum intelligendi diſtinctum virtualiter eſſe ab actuali intellectione neceſſaria multis ſtabiliuimus, & prædicata contradictoria dedimus, videas ibi.

Eſſentia diuina diſtincta virtualiter ab intellectione tam neceſſaria, quã libera.

96. Aſſero quartò, intellectionem, & volitionem neceſſarias diſtingui virtualiter inter ſe. Id idem latè tradidimus diſp. 1. de voluntate ſect. 4. fundamento ſumpto ex tractatu de Trinitate diſp. 7. & 10. Nam verbum diuinum, intrinſecè, & ex parte obiecti procedit potius per intellectionem, quam volitionem, & è contra Spiritus ſanctus procedit potius per volitionem, quam intellectionem; imò verbum ita procedit per intellectionem, vt nec realiter procedat per volitionem; & Spiritus ſanctus ita procedit per volitionem, vt nec realiter per intellectionem procedat. Quia etiamſi intellectio, & volitio ſint realiter idem, ratione tamen diſtinctionis virtualis, ſola intellectio eſt realiter communicatio, ſeu ratio formalis communicandi Filio cæteras diuinas perfectiones abſolutas ipſi cum Patre, & Filio communes. Quæ omnia non hoc probanda ſunt, ſed ex proprio tract. de Trinitate

Intellectio, & volitio neceſſaria diſtinctæ virtualiter inter ſe.

Pp 3 ſuppo

ſupponenda: ea autem eſſe prædicata contradictoria quis dubitet: ergo.

Voluntas, & volitio neceſſaria diſtinctæ virtualiter ab eſſentia.

97. Aſſero quintò, voluntatem, & volitionem neceſſariam diſtingui virtualiter ab eſſentia diuina. Ratio eſt, quam fusè proſequuti ſumus tractatu de voluntate diſp. 1. ſect. 3. quia tam voluntas, quam volitio neceſſaria ſunt proprietas eſſentiæ: de ratione autem proprietatis eſt eſſe extra eſſentiam, cuius eſt proprietas, eamque conſequi quod abſque diſtinctione virtuali ſtare non poteſt: ergo. Maiorem ſtabiliuimus ex ſexta Synodo generali, cuius actio 18. ad firmandam duplicem in Chriſto voluntatem, diuinam, ſcilicet, & humanam, ita ſtatuit. *Quemadmodum duas percipimus naturas, ita & duas naturales operationes & duas naturales voluntates cognoſcimus. Neutram tamen earum, quæ Chriſti ſunt naturarum in eius diſpenſatione audemus abſque voluntate, vel abſque operatione pronunciare, ne fortè earum parimentes proprietates, etiam naturas, quarum ſunt proprietates perimamus.* In quibus voluntas diuina ſtatuitur proprietas eſſentiæ; euaſioneſque aduerſariorum præcluſimus ibidem. Idem quod de voluntate, dicendum eſt de omnipotentia, vtpote virtualiter indiſtincta à voluntate.

Voluntas diſtincta virtualiter ab intellectione neceſſaria.

98. Aſſero ſextò, voluntatem diuinam diſtingui virtualiter ab intellectione neceſſaria. Ratio huius aſſerti petenda eſt ex tract. de Trinitate diſp. 7. & 10. Nam intellectio neceſſaria eſt communicatio, ſeu ratio formalis communicandi reſpectu Filij, & talis non eſt voluntas. Inſuper voluntas eſt principium communicatiuum reſpectu Spiritûs ſancti, & talis non eſt intellectio.

Voluntas diſtincta virtualiter à volitione neceſſaria.

99. Aſſero ſeptimò, voluntatem diſtingui virtualiter à volitione neceſſaria. Ratio huius aſſertionis eadem eſt cum ea, quam pro diſtinctione intellectus ab intellectione dedimus concluſione 3. & quam tradidimus ex profeſſo tract. de voluntate diſp. 1. ſect. 2. vbi comprobauimus, volitionem neceſſariam eſſe operationem diuinæ voluntatis, & iſtam principium illius; tum ex ſexta ſynodo nuper relata; tum etiam quia volitio neceſſaria eſt actus perfectiſſimè vitalis: de ratione autem actus vitalis eſt, quod ſit

ſit perfectio ab intrinſeco; manens ſcilicet in principio, à quo fluit: hoc autem principium eſt voluntas diuina viuens, & volens per talem actum: ergo diuina voluntas eſt principium diuinæ volitionis neceſſariæ: non realiter formaliter producens ipſam: ergo virtualiter: idem autem non poteſt eſſe principium virtuale ſui ipſius: ergo alterius virtualiter diſtincti; atque adeò diuina voluntas, & volitio neceſſaria virtualiter diſtinguntur. Tum denique, quia volitio neceſſaria eſt formalis communicatio reſpectu Spiritûs Sancti, & talis non eſt voluntas.

100. Aſſero vltimò, nullam perfectionem diuinam, ſiue relatiuã, ſiue abſolutam diſtingui virtualiter ab attributis tranſcendentibus ſibi propriis. Dixi, *ſibi propriis*, quia quamlibet diuinã perfectionẽ diſtingui virtualiter ab attributis tranſcendentibus alterius virtualiter ab ipſa diſtinctæ, certum mihi eſt, aliter enim duæ perfectiones diuinæ eſſent idem virtualiter cum tertio, & non intèr ſe, vnde fieret tertium diſtinguendum eſſe virtualiter ab vtraque, & non diſtinguendum. Non diſtinguendum, quia ita ſupponitur. Diſtinguendum, quia eſſe idem virtualiter cum vno tertio, & non inter ſe, ſunt prædicata contradictoria arguentia diſtinctionem virtualem tertij cum extremis. Nulla perfectio diuina diſtincta virtualiter ab attributis tranſcendẽtibus ſibi propriis.

101. Probatur aſſertio, quia nulla perfectio diuina fundare poteſt prædicata contradictoria cum attributis tranſcendentibus ſibi propriis: ergo nec ab illis virtualiter diſtingui. Antecedens probatur, quia attributa tranſcendentia fundare poſſent prædicata contradictoria, vel quia attributa ſunt, ſeu proprietates eſſentiæ, & hoc non, quia reipſa proprietates non ſunt, ſed quidditas eſſentiæ, & ſolum dicuntur attributa, id eſt, prædicata tranſcendentia, quia in ſingulis diuinis perfectionibus denominatio reperitur. Vel quia diuerſa reperiunt connotata, vel quia æquiualent rebus diſtinctis; & id non ſufficere diſtinctioni virtuali conſtat ex dictis. Alioqui nulla eſt neceſſitas cogens ad huiuſmodi diſtinctionem virtualem admittendam: ergo.

102. Confirmatur, nam exiſtentia neceſſaria propria eſ-

ſentiæ

ſentiæ nequit virtualiter ab illa diſtingui, vt latè proſequuti ſumus diſp.2.ſect. 5. Præterea infinitas intelligendi, & amandi, aut producendi diſtingui virtualiter non poſſunt ab intellectu, voluntate, aut omnipotentia in diuinis, cum omnia iſta intimè eas perfectiones habeant, vnaquæque in ſuo genere, & modo tendendi, & quoad vltimam differentiam infinitam, illimitatam; ſicut differentia creata diſtingui non poteſt à conceptibus ſimilitudinis, & finitatis. Idem dicendum eſt de aliis attributis tranſcendentibus, ſi in omnibus diuinis perfectionibus multiplicentur, de quo ex profeſſo diſp. 12. ſect. vltima.

Doctrina tentans, omnem diſtinctionem virtualem à Deo expungere.

103. Sed dicere poſſet aliquis, nulla in diuinis componi prædicata contradictoria, etiam inter abſoluta, & relatiua, & conſequenter nec vllam eſſe diſtinctionem virtualem. Quia nihil affirmatur de eſſentia, quod de relationibus negetur. Nam ſicut de eſſentia dicitur, quod communicatur Filio, ita etiam dicitur de Paternitate, quod communicatur Filio, non communicatione Paternitatis, ſed communicatione eſſentiæ. Et ſicut de Filiatione dicitur, quod producitur, pariter dicitur de eſſentia, quod producitur, non productione eſſentiæ, ſed productione Filiationis. Idemque de diſtinctione, aliiſque prædicatis cum proportione dicendum.

Præfatæ doctrinæ confutatio.

104. Contra *primò*, nam Paternitatem communicari communicatione eſſentiæ, & non communicari communicatione Paternitatis, eſt, dari communicationem eſſentiæ, & non dari communicationem Paternitatis; & eſſentiam produci productione Filiationis, & non produci productione eſſentiæ, eſt dari productionem Filiationis, & non dari productionem eſſentiæ: id autem aliud non eſt, quam communicari eſſentiam, & non communicari Paternitatem; produci filiationem, & non produci eſſentiam, quæ ſunt prædicata contradictoria: ergo. *Secundò*, vel productio Filiationis eſt productio Filiationis ſolius, vel illius ſimul & eſſentiæ? Si primum: ergo eſſentia non eſt producta; eſt autem producta Filiatio, quæ ſunt prædicata contradictoria: ergo. Si ſecundum: ergo

ſicut

ſicut Filiatio eſt producta productione ſui, ita & eſſentia, quod dici non poteſt. *Tertiò*, quia eſſentiam communicari communicatione ſui, & Paternitatem non communicari communicatione ſui, ſunt prædicata contradictoria, & ſimiliter Filiationem produci productione ſui & eſſentiam non produci productione ſui: ergo. *Quartò*, quia ſi Paternitas dici poſſet communicari Filio communicatione eſſentiæ, ſimiliter dici poſſet, Paternitatem eſſe communem omnibus perſonis communitate eſſentiæ, illis ſimiliter identificari identitate eſſentiæ, & humanitatem Chriſti terminare terminatione eſſentiæ, quæ omnia Conciliorum, Patrumque locutiones in myſterio Trinitatis valdè confunderent, & perturbarent. *Quintò*, quia abſolutè, & ſine addito hæc propoſitio, *Pater eſt Filius*, ſuſtinenda non eſt; nec iſta altera abſolutè negari poteſt, *eſſentia eſt Filius*, quæ abſolutè ſunt prædicari contradictoria de Patre, & eſſentia, *Vltimò*, hæc propoſitio falſa eſt, *Eſſentia eſt multiplex multiplicitate relationum*, & etiam iſta altera. *Perſona in diuinis eſt vnica vnitate eſſentia:* ergo etiam iſta falſa erit, *Paternitas communicatur communicatione eſſentia.*

105. Objicies primò, Concilium Florentinum ita ſtatuens, *Porro autem ne diuinitatem coniunctionemque diuina ſubſtantia diſtribuere, ac ipſam eandem ſubſtantiam re, non autem ſola ratione ab hypoſtaſibus, & perſonis differre, credere videamur*, &c. In quibus Florentinum ſolam diſtinctionem rationis ſtatuit: Quæ autem virtualiter diſtinguuntur non ſola ratione differunt, cum diſtinctio virtualis omnino ſit independens à noſtri intellectus conſideratione: ergo inter relationes, & eſſentiam nulla ſtat diſtinctio virtualis, ſed rationis tantum. *Reſpondeo*, Florentinum nullatenus excludere diſtinctionem virtualem inter relationes, & eſſentiam. Nam ſcopus erat firmare identitatem realem perſonalitatum cum eſſentia, quæ optimè ſtat cum diſtinctione virtuali. Nec verba illa, *non autem ſola ratione*, intendunt hypoſtaſes, & eſſentiam ſolo noſtro modo concipiendi diſtingui, ſed prohibere, ne dicamus non ſolum

Concilium Florentinum obiectum, & declaratum.

Qq ratione,

Digitized by Google

ratione, ſed etiam re diſtingui, id eſt realiter, in quo nec ſyllaba eſt contra diſtinctionem virtualem, quæ re diſtinctio non eſt, ſed tantum per æquiualentiam.

Diſtinctio virtualis non pugnat cum identitate reali, licet identitas virtualis pugnet cum diſtinctione reali.

106. Objicies ſecundò, quæ realiter diſtinguuntur non poſſunt virtualiter identificari: ergo quæ realiter identificantur, non poterunt virtualiter diſtingui. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam, quia identitas virtualis, cum ſtrictior ſit identitas, ſupponit realem, vnde pugnat cum diſtinctione reali. Diſtinctio verò virtualis cum ſit compoſitio prædicatorum contradicentium, & hæc inter extrema realiter identificata componantur, inde non pugnat cum identitate reali; imò ſine illa conſiſtere non valet, cum non ſit re ipſa diſtinctio, ſed ſolum per æquiualentiam.

Obiectio inculcans diſtinctionem virtualem, & identitatem realem inter ſe pugnare.

107. Objicies tertiò, iterum inculcans diſtinctionem virtualem: & identitatem realem inter ſe pugnare. Nam identitas realis vt ſic, præciſa ab identitate reali formali, & ab identitate reali virtuali, opponitur diſtinctioni reali vt ſic, præciſæ à diſtinctione reali materiali, & à diſtinctione reali virtuali: ergo identitas realis vt ſic, opponitur diſtinctioni virtuali: ergo identitas realis materialis opponitur etiam diſtinctioni virtuali. Antecedens videtur certum, nam identitas, & diſtinctio reſpectu eiuſdem ſunt termini inter ſe oppoſiti, ſicut eſſe, & non eſſe. Prior conſequentia probatur, nam diſtinctio virtualis participat conceptum diſtinctionis realis vt ſic, præciſum à conceptu diſtinctionis realis materialis, & virtualis; ſicut homo, & leo participant rationem communem animalis, ab vtroque præciſam: ergo cum identitas realis vt ſic opponatur diſtinctioni vt ſic, etiam opponetur diſtinctioni virtuali participanti rationem communem diſtinctionis vt ſic. Patet hæc conſequentia, nam quod opponitur prædicato alicui, pariter etiam opponitur participanti illud; ſic quia ratio accidentis opponitur ſubſtantiæ, etiam opponitur homini eam rationem ſubſtantiæ participanti: ergo cum identitas realis vt ſic opponatur diſtinctioni reali vt ſic, etiam opponetur diſtinctioni

diſtinctioni virtuali, vtpote participanti conceptum diſtinctionis vt ſic.

108. Poſterior primi entymematis conſequentia, ſcilicet, identitatem realem materialem opponi diſtinctioni virtuali, probatur. Nam quoties duo prædicata communia dicunt inter ſe oppoſitionem, eandem etiam dicunt inferiora eos conceptus communes includentia; ſic quia prædicata communia accidentis, & ſubſtantiæ dicunt inter ſe oppoſitionem, eandem etiam dicunt homo, & qualitas, quæ ſunt inferiora eos conceptus communes includentia; idemque eſt de ratione corporis, & ſpiritus reſpectu leonis, & Angeli: identitas autem materialis, & diſtinctio virtualis, ſunt inferiora participantia rationes communes identitatis, & diſtinctionis vt ſic, inter ſe oppoſitas: ergo etiam opponentur inter ſe; atque adeo inter relationes, & eſſentiam, cum ſtet identitas realis materialis, conſiſtere non poterit diſtinctio virtualis.

109. Hanc obiectionem contra Scoticam diſtinctionem à Recentioribus armatam, ſolui diſp. 2. de Trinitate ſect. 4. & ibidem oſtendi eodem ictu impetere diſtinctionem virtualem. Reſpondeo igitur ex ibi dictis, negans antecedens. Identitas enim vt ſic, præciſa à reali, & virtuali, non opponitur diſtinctioni vt ſic, ſimiliter à reali & virtuali præciſæ, ſed præſcindit ab oppoſitione, & non oppoſitione cum illa; ab oppoſitione quidem, quia diſtinctio vt ſic præſcindit à reali materiali, cui opponitur omnis identitas, & conſequenter etiam identitas, & conſequenter etiam identitas vt ſic, & à reali virtuali, cui non opponitur identitas realis materialis, cum extrema realiter identificata videlicet, relationes, & eſſentia, componant prædicata realiter contradictoria; in quo ſtat diſtinctio virtualis, vt conſtat ex dictis.

Præcedentis obiectionis ſolutio.

SECTIO VII.

An perfectiones diuinæ virtualiter inter ſe diſtinctæ, diſtinguantur etiam formaliter obiectiuè.

Quid ſit vnũ ab altero formaliter obiectiuè diſtingui.

110. VNum ab altero formaliter obiectiuè diſtingui, eſt, poſſe vnum directè, & in recto cognoſci, altero non ita cognito. Dicitur non ita cognito, quia ad diſtinctionem formalem obiectiuam non opus eſt, vnum poſſe cognoſci, quin aliud adhuc indirecte, & in obliquo cognoſcatur; ſed ſatis eſt, vnum poſſe directè, & in recto cognoſci, quin aliud directè, & in recto cognoſcatur. Nam indirecta cognitio, ſeu in alio, ſicut non obſtat diſtinctioni reali, ita obſtare non poteſt diſtinctioni formali obiectiuæ. Difficultas ergo eſt, an perfectiones diuinæ virtualiter diſtinctæ, & quæ prædicata aliqua realiter contradictoria componunt, componere etiam poſſint cognoſci vnam directè, & in recto, altera non ita cognita; quod eſt obiectiuè diſtingui. *Prior ſententia* negat perfectiones diuinas virtualiter inter ſe diſtinctas diſtingui etiam formaliter obiectiuè, quam tuentur P. Hurtadus diſp. 6. metaphyſ. ſect. 4. ſubſect. 6. P. Ouiedus controu. 4. metaphyſ. punct. 8. & docti Recentiores. *Poſterior* affirmat quaſcumque perfectiones diuinas virtualiter inter ſe diſtinctas, diſtingui etiam formaliter obiectiuè, atque adeo poſſe directè cognoſci, quin altera ita cognoſcatur. Tenent hanc ſententiam P. Vaſquez 1. part. diſp. 113. cap. 2. P. Arriaga diſp. 5. metaphyſ. ſect. 4. ſubſect. 2. & eſt communis inter Recentiores.

Sententiæ Doctorum, P. Hurtadus. P. Ouiedus. P. Vaſquez. P. Arriaga.

Fundamentũ ſententiæ affirmantis, diſtingui obiectiuè, quæ virtualiter diſtinguntur.

111. Sententias aſſerens, quaſcumque perfectiones diuinas virtualiter inter ſe diſtinctas, diſtingui etiam formaliter obiectiuè, probari ſolet, quia diſtinctio virtualis vnius perfectionis diuinæ ab altera, ſine diſtinctione obiectiua

jectiua ſaluari non poteſt: ergo quę virtualiter diſtingũtur, obiectiuè quoque diſtinguẽdæ ſunt. Conſequentia optima etiam eſt apud aduerſarios. Antecedens igitur probatur, nã eo ipſo quod duæ perfectiones diuinæ virtualiter diſtinguãtur, ſuſcipere poſſunt prædicata realiter contradictoria, & vni debet realiter conuenire, quod alteri non cõueniat, vt conſtat ex dictis, & id idẽ quod affirmatur de vna debet non affirmari, ſed negari de altera: id autem abſque diſtinctione obiectiua conſiſtere non poteſt: ergo. Minor probatur. Nam eo ipſo quod de vna perfectione affirmari poſſit aliquod prædicatum, & idem de altera affirmari non poſſit, per actum affirmantem attingitur vna, de qua verè dicitur prædicatum illi conueniens, & non attingitur altera, de qua idem prædicatum verè dici non poteſt; hoc autem eſt diſtingui obiectiuè: ergo. Minor probatur, quia illa ſola perfectio attingitur per huiuſmodi actum, cui conuenit prædicatum aſſertum: hoc autem ſoli conuenit vni, & non alteri: ergo.

112. Confirmatur, nam ſubiectum huius actûs, *Eſſentia communicatur Filio*, eſt ſolum id, quod communicatur ipſi, & non id, quod non communicatur, nec communicari poteſt; ſimiliter ſubiectum iſtius actûs, *Paternitas non communicatur Filio*, eſt ſolum id quod non communicatur: ergo primus actus ſolam attingit eſſentiam, quæ ſola communicatur, ſecundus verò ſolam Paternitatem, quæ non communicatur; aliter vterque actus falſus eſſet; primus, quia attingeret paternitatem aſſerendo communicari; ſecundus, quia attingeret eſſentiam aſſerendo non communicari. Vnde iterum fieret, actus, quibus fide cogimur ea credere myſteria, falſos eſſe, imò & ipſas reuelationes diuinas diuiſiuè ea myſteria reuelantes ob eandem rationem, quod dici non poteſt.

113. Si dicas cum P. Ouiedo ſubiectum verificationis eorum actuum diuerſum eſſe à ſubiecto affirmationis, nam ſubiectum verificationis huius actus, *Eſſentia communicatur*, eſt ſola eſſentia; & ſubiectum verificationis iſtius, *Paternitas non communicatur*, eſt ſola paternitas; ſubiectum *Reſponſio P. Ouiedi ad præcedens fundamentum.*

verò affirmationis vtriuſque eſt verumque ſimul; Paternitas, ſcilicet, & eſſentia, nec minus vna, quam altera; vnde verum non eſt ab actu affirmatiuo attingi vnam, & non alteram. Id explicat in hac propoſitione diſiunctiua, v. g. quidam homo currit, in qua currente ſolo Petro, ipſe ſolus eſt ſubiectum verificans propoſitionem, quamuis alij etiam homines ſint ſubiectum affirmationis, non minus nec aliter, quam ipſe Petrus.

Replica Recentiorum contra doctrinam P. Ouiedi.

114. Inſtant *primò*, quia propoſitio diſiunctiua ideo non verificatur à toto ſubiecto, quia diſiunctiuè attingit illud, aſſerens, vnum, vel alterum ex decem v. g. hominibus currere; ſi enim de omnibus illis determinatè diceret. Omnes currere, ſolo Petro currente, falſa eſſet: Hæc autem propoſitio, *Eſſentia communicatur*, determinata eſt: ergo ſubiectum verificationis, & affirmationis idem erit: Paternitas autem non poteſt eſſe ſubiectum verificationis: ergo neque affirmationis. Propoſitio enim determinata eo ipſo, quod de aliquo ſubiecto affirmet prædicatum illi repugnans falſa eſt. *Secundò*, vel actus, quo ait Ouiedus, ſolam naturam eſſe ſubiectum verificationis huius propoſitionis, *natura communicatur*, attingit pro ſubiecto ſolam naturam, vel etiam Paternitatem? ſi primum; ergo natura, & Paternitas diſtinguntur obiectiuè, quod intendimus. Si ſecundum: ergo Paternitas eſt ſubiectum verificationis, cum de illa id affirmetur, non minus quam de eſſentia: id autem dici non poteſt: ergo.

115. Confirmatur, actus affirmãs determinatus, hoc ipſo verus eſt, vel falſus, ſi prædicatum aſſertum conueniat aut non conueniat ſubiecto, id enim eſt actũ conformari, vel difformari obiecto, quod ſi ſubiecto ex aliquo capite prædicatum diſconueniat, hoc ipſo difformatur actus obiecto, & verus non eſt, quia affirmatio prædicati cadit ſupra totum ſubiectum affirmationis; vnde in actu affirmatiuo de ſubiectis diſtinctis eo præcisè, quod prædicatum vni diſconuenit, falſitas reperitur, vt in hoc actu, *Paternitas, & eſſentia communicantur Filio*: ergo ſi Paternitas, & eſſentia eſſent ſubiectum huius actûs, *Eſſentia communicatur*, falſus

falſus eſſet, cum Paternitas incommunicabilis ſit.

116. Probari ſolet ſecundò ab aliquibus concluſio, quia non minus opponuntur communicari, & non communicari, quam cognoſci, & non cognoſci: Eſſentia autem, & Paternitas componere poſſunt communicari, & non communicari: ergo etiam cognoſci, & non cognoſci. Hæc tamen ratio, niſi ab altera probatione iuuetur, efficax non eſt. Quia diſtinctio virtualis, & compoſitio prædicatorum contradicentium à ſola paritate extendenda non eſt. Etenim minus opponuntur exiſtere, & non exiſtere, quam produci, & non produci, & tamen actus liberi componentes cum eſſentia, exiſtere eſſentiam, & non exiſtere decretum alterius mundi, componere non poſſunt, produci realiter actum liberum, & non produci eſſentiam; attendenda ergo eſt neceſſitas, & ineuitabilitas compoſitionis prædicatorum contradicentium, ad diſtinctionem virtualem extendendam. Aliud fundamentum ſententiæ affirmantis.

117. Sententia negans probatur *primò*, quia cognitio diuina aſſerens, *Paternitas non eſt Filiatio*, & viſio beatifica idem affirmans, non aſſeuerat, eſſentiam eſſe diſtinctam à Filiatione: nec tamen cognitio diuina, nec viſio beata diſtinguunt obiectiuè Paternitatem, & eſſentiam, ſed eadem cognitio diuina, & viſio beata directè attingunt ex parte ſubiecti eſſentiam, & Paternitatem: ergo licet iſte actus noſter; *Eſſentia communicatur Filio*, attingat ex parte ſubiecti Paternitatem, id præſtabit, quin vnam ab altera obiectiuè diſtinguat. Hæc tamen ratio ſufficiens non eſt, nam vt duæ perfectiones diuinæ obiectiuæ diſtinguantur, non opus eſt, quod per omnem cognitionem vna ſine altera cognoſcatur, ſed ſufficit, quod per aliquam attingi poſſit vna ſine altera. Vnde licet, cognitio diuina; ratione ſuæ ſimplicitatis, & viſio beata ratione ſuæ perfectionis, non diſtinguant obiectiuè Paternitatem, & eſſentiam, ſed vtramque attingant ex parte ſubiecti, non inde probatur indiſtinctio earum obiectiua. Sententiæ negantis fundamentũ vnum.

118. Secundò, quia licet hæc cognitio diuina, *Eſſentia communicatur Filio*, attingat ex parte ſubiecti Paternitatem, Eiuſdem ſententiæ fundamentũ alterum.

tamen

tamen veriſſima eſt, & nullo expoſitam periculo falſitatis: *Reſpondetur*, conceſſo antecedente negando conſequentiam. Nam cum Paternitas, & eſſentia ſint in ordine ad noſtros actus obiectiuè diſtincta, quamuis ſcientia aſſerens, eſſentiam communicari Filio, vtramque attingat pro ſubiecto vera eſſe poteſt; ſi autem diſtinctio obiectiua Paternitatis, & eſſentiæ non ſtaret in ordine ad noſtros actus, nec veritas diuina, nec creata conſiſtere valerent, ideoque in ordine ad noſtros actus admittenda eſt. Hæc ſunt vtriuſque ſententiæ momenta, quid autem de illis ſentiam ſequentibus exponam.

Diſtinctio obiectiua nō admittenda in Deo abſque ineuitabili fundamento.

119. Cenſeo primò, diſtinctionem obiectiuam admittendam in Deo non eſſe abſque vrgentiſſimo, & ineuitabili fundamento. Ratio eſt, quia ſimplicitas maior eſt Dei perfectio, quam diſtinctio, vbi iſta euitabilis eſt; ergo ſi euitabilis ſit diſtinctio obiectiua, maior eſt Dei perfectio ſimplicitas, & indiſtinctio obiectiua; atque adeo diſtinctio abſque ineuitabili fundamento admitti non debet, vt circa diſtinctionem virtualem, & realem in diuinis fatentur communiter omnes. Nec vllam earum ſententiarum iudico ab hoc noſtro aſſerto recedere poſſe, nam quæ diſtinctionem obiectiuam negat, id præſtat, quia æuitabilis eſt; quæ verò affirmat, mouetur, quia aliter noſtræ fidei actus quo credimus, Eſſentiam communicari Filio, verus eſſe non poteſt, cum tamen veritas huiuſmodi actus ineuitabilis ſit: ergo.

Diſtinctio obiectiua euitabilis, & euitanda in Deo circa perfectiones neceſſarias.

120. Senſeo ſecundò, diſtinctionem obiectiuam inter perfectiones diuinas neceſſarias virtualiter diſtinctas, euitabilem eſſe, atque adeo nullatenus admittendam. Probatur, nam ſi diſtinctio obiectiua ineuitabilis eſſet inter perfectiones diuinas virtualiter diſtinctas v.g. inter Paternitatem, & eſſentiam, maximè, quia actus fidei credens v. g. eſſentiam communicari Filio, verus eſſe non poteſt, eo quod ex parte ſubiecti Paternitatem attingeret: id non ſequitur: ergo. Maior eſt vnicum aduerſæ partis fundamentum. Minor probatur, quia ſola diſtinctio virtualis inter Paternitatem, & eſſentiam ſufficit, vt quamuis vtraque

que

Digitized by Google

que attingatur ex parte ſubiecti, verificetur de ſola eſſentia, quod communicatur, & non id de Paternitate verificetur: ergo actus aſſerens eſſentiam communicari Filio verus eſſet. Antecedens probatur primò, nam verificari de eſſentia, quod communicatur, & non verificari de Paternitate, tantum ſunt prædicata contradictoria, ad quæ componenda ſola ſufficit diſtinctio virtualis. *Secundò*, quia hæc cognitio diuina, *Eſſentia communicatur*, quamuis attingat ex parte ſubiecti Paternitatem, veriſſima eſt, fatentibus aduerſariis propter diſtinctionem virtualem inter Paternitatem, & eſſentiam; & hæc altera falſa, *Paternitas communicatur*: ergo pariter actus fidei aſſerens, eſſentiam communicari, verus erit, etiamſi ex parte ſubiecti Paternitatem attingat. Et ratio eſt quia licet attingat Paternitatem apprehendendo illam, non tamen affirmando de illa, quod communicatur, ad quæ componenda ſola ſufficit diſtinctio virtualis.

121. Res amplius declaratur in creatis, vbi nullam Aduerſarij agnoſcunt diſtinctionem virtualem. Nam actus indiuiſibilis aiens, Petrum currere, & Paulum non currere, vel ſolum Petrum currere, currente Petro, & Paulo ſedente, verus eſt, etiamſi Petrum, ſimul & Paulum attingat ex parte ſubiecti, vterque enim ſubiectum eſt illius actus. Et ratio eſt, quia licet vterque attingatur ab actu ex parte ſubiecti, diſtinctio tamen realis eorum componit, attingi vnum affirmando de illo curſum, & alterum non ita attingi; ſed affirmando oppoſitum, ſcilicet, non currere: diſtinctio autem virtualis, vtpote reali æquiualens, ea prædicata contradictoria componere valet: ergo etiamſi actus affirmans, eſſentiam communicari, attingit ex parte ſubiecti Paternitatem, poterit illam attingere non affirmando illam communicari, ſed eſſentiam, vnde veriſſimus erit. Nec id ſufficit diſtinctioni obiectiuæ, ad quam neceſſe eſt, vnum directè, & in ſe cognoſci, altero nullo modo ita cognito, etiam apprehenſiuè, ſeu non affirmando de illo prædicatum.

Res tota in creatis facilè declaratur.

122. Confirmo, diſtinctio obiectiua inter Paternita-

Rr tem,

Idem amplius confirmatur.

tem, & eſſentiam ſufficiens eſſet, vt cognitio diuina aſſerens, eſſentiam communicari Filio, vera eſſet, etiamſi ex parte ſubiecti Paternitatem attingeret: ergo. Potiori iure ſufficiens erit virtualis, ratione cuius hic actus noſter verus eſt, *Eſſentia communicatur Filio, Paternitas non communicatur,* quamtumuis eſſentia, & Paternitas attingantur ex parte ſubiecti: ergo etiam iſte alter verus erit, eſſentia communicatur Filio, etiamſi attingatur Paternitas ex parte ſubiecti.

123. Objicies primò, poteſt directè cognoſci Paternitas, ſolum indirectè cognita Filiatione, vel ergo huiuſmodi cognitio attingit directè eſſentiam, vel non? ſi non attingit: ergo Paternitas, & eſſentia diſtinguuntur obiectiuè. Si attingatur directè eſſentia: ergo cum per eam cognitionem non attingatur directè Filiatio, ſed indirectè tantum, eſſentia, & Filiatio diſtinguentur obiectiuè. *Reſpondeo*, negans antecedens, cognita enim directè qualibet perfectione diuina omnes directè cognoſcuntur, quamuis non affirmando de omnibus eadem prædicata, ſed vnumquodque de perfectione cui conuenit.

Inſtantia difficilior contra noſtrum aſſertum.

124. Inſtabis, poteſt actus affirmatiuus attingere ex parte ſubiecti Paternitatem & eſſentiam, affirmando de ſola eſſentia, quod communicatur Filio: ergo ſola eſſentia erit ſubiectum affirmationis illius: ergo Paternitas nulla ratione erit ſubiectum talis affirmationis: ergo neque attingetur ex parte ſubiecti ab actu illo affirmatiuo. Probatur hæc conſequentia, nam illud ſolum eſt ſubiectum actûs affirmatiui, quod eſt ſubiectum affirmationis, ergo cum Paternitas non ſit ſubiectum affirmationis, neque erit ſubiectum actûs affirmatiui; atque adeo neque attingetur ab eo actu affirmatiuo ex parte ſubiecti. Hæc tamen inſtantia ſoluenda eſt ab aduerſariis in actu diuino aſſerente, Eſſentiam communicari Filio, & attingente ex parte ſubiecti Paternitatem, quin affirmet de illa, quod communicetur Filio.

Præfatæ inſtantiæ ſolutio, & confirmatio.

125. Reſpondeo conceſſo primò entymemate, & etiam ſecunda conſequentia, negando tertiam, ad cuius probationem

tionem negandum eſt antecedens. Nam cum Paternitas & eſſentia virtualiter diſtinguantur, actus vtramque ſimul, & directè attingens, poteſt de ſola eſſentia affirmare, quod communicetur, idemque de ſola Paternitate negare; nam ad id ſola ſufficit diſtinctio virtualis ſubiectorum, vt ſupra oſtendimus. Vnde licet Paternitas non ſit ſubiectum affirmationis affirmantis de ipſa, quod communicatur, eſt tamen ſubiectum affirmationis affirmantis de eſſentia, quod communicatur: atque adeo non probatur per illum actum affirmatiuum non attingi directè Paternitatem ex parte ſubiecti, ſed ſolum probatur, non attingi affirmando de illa quod communicetur.

Inter perfectiones neceſſarias, & liberas euitabilis non eſt diſtinctio obiectiua.

126. Cenſeo tertiò, inter perfectiones diuinas neceſſarias, & liberas euitabilem non eſſe diſtinctionem obiectiuam, ac proinde admittendam eſſe. Ratio eſt quia exiſtentibus perfectionibus neceſſariis potuerunt non exiſtere liberæ: ergo potuit Deus, cognitis perfectionibus neceſſariis non cognoſcere liberas exiſtere; ſicut de facto non cognoſcit exiſtere decretum alterius mundi; quia re ipſa non exiſtit: id autem ſufficere diſtinctioni obiectiuæ conſtat ex dictis: ergo.

DISPVTATIO VIII.

De attributo diuinæ omnipotentiæ.

1. Poſita Dei eſſentia, attributis in communi, & vtrorumque diſtinctione, tam inter ſe, quam ab eſſentia, ad attributa iam in particulari diſcutienda præſcingimur. Ordior ab omnipotentia, quia ex attributis non tranſcendentibus, ſola iſta inter præſentes diſ-

putationes proprium ſibi locum vendicat, intellectio enim, voluntas, & volitio ſuos tractatus habent, de ſcientia, & voluntate. De omnipotentia igitur diſſerimus non ſecundum omnes conceptus ipſi virtualiter identificatos, ſed de illa in ordine ad creaturas, ſeu quatenus eſt virtus earum productiua, vel, vt loquuntur alij, quatenus prima cauſa creaturarum.

SECTIO I.

An omnipotentia conſtituatur formaliter virtute omnium creaturarum productiua?

Punctum controuerſiæ declaratum.

2. DIxi formaliter, quia omnipotentiam virtualiter conſtitui omni formalitate quarumcunque creaturarum productiua, exploratum mihi eſt, ex dictis de diſtinctione virtuali, vbi oſtendimus ad diſtinctionem virtualem plurium formalitatum, non ſufficere connotata diuerſa, nec æquiualentiam rebus diſtinctis, &c. ſed neceſſariò requiſitam eſſe compoſitionem prædicatorum contradicentium: hæc autem nulla ſunt inter formalitates omnipotentiæ, cum nihil de vna realiter affirmari, vel negari poſſit, quod idem de altera ſimiliter affirmari, vel negari non valeat; nec ad oppoſitum vlla, vel leuis, neceſſitas compellat: ergo omnes formalitates omnipotentiæ erunt virtualiter vnum, & idem; ac proinde non poterit vna virtualiter conſtituere, quin omnes ſimiliter conſtituant.

3. Difficultas ergo procedit de conſtitutiuo formali noſtro modo concipiendi, quod vocant alij primarium. An ſcilicet omnipotentia diuina conſtituatur omni formalitate, & virtute creaturarum quarumcunque productiua. Ratio dubitandi eſt. Quia omnipotentia, cum ſit cauſa prima

prima, conſtitui poſſet formaliter, & primario ſola virtute productiua ſubſtantiæ; ſecundario verò, & materialiter, virtute accidentium productiua. Nam virtus productiua primario, & per ſe intendit ſubſtantiam, ſecundario verò, & ratione ſubſtantiæ, intendit accidentia, vel quia proprietates illius ſunt, vel quia diſpoſitiones, aut perfectiones adiacentes: ergo omnipotentia formaliter, & primario conſtituenda erit ſola virtute productiua ſubſtantiæ; virtute vero accidentis productiua ſecundario tantum, & materialiter. Sicut in communi plurium ſententia, primum ſubiectum, ſcilicet materia prima, formaliter & primario ſola conſtituitur virtute receptiua formæ ſubſtantialis, accidentalis verò materialiter, & ſecundario.

4. Aſſerendum tamen eſt, omnipotentiam diuinam conſtitui formaliter, & primario omni virtute, tam ſubſtantiæ, quam accidentis productiua. Probatur primò, quia omnipotentia formaliter, & primario, idem eſt, & valet ac potentia omnium productiua, vt ipſa nominis etymologia præ ſe fert: ergo eſt formaliter, & primario virtus ſubſtantiæ, & accidentis etiam productiua. Patet conſequentia quia ſi omnipotentia non eſſet formaliter, & primario virtus accidentis productiua, neque formaliter, & primario eſſet potentia omnium productiua, & conſequenter neque omnipotentia. Nec inſtantia illa primi ſubiecti, ſeu materiæ primæ, momenti mihi eſt. Nam vt oſtendi in phyſicis, materia prima formaliter, & primario conſtituitur vtraque virtute ſubſtantiæ, & accidentis receptiua: ergo & omnipotentia vtraque virtute productiua.

Omnipotentia formaliter cõſtituitur virtute ſubſtantiæ, & accidentis productiua.

5. Secundò probatur concluſio, nam omnipotentia formaliter, & primario conſtituitur gradu productiuo ſimpliciter infinito in ſuo genere; quod diſtinguitur formaliter ab aliis perfectionibus diuinis: huiuſmodi autem gradus integer formaliter non eſt, & completus abſque virtute accidentium productiua: ergo cum cætera omnia conſtituantur gradu ſuo integro, & completo, etiam omnipo-

Aliter non eſſet gradus integer, & adæquatus.

tentia conſtituenda erit. Minor certa eſt, quia gradus infinitè producti vi integratur omni virtute productiua, ſicut gradus infinitè intellectiui omni virtute intellectiua. *Confirmatur*, nam in ſententia conſtituente Deum actuali intellectione neceſſaria; non ſolum actualis intellectio ſubſtantiæ poſſibilis, ſaltem quoad ſufficientiam, eſt de formali & primario conſtitutiuo Dei, ſed etiam ſimilis intellectio accidentis, eo quod vtraque ſit de genere intellectionis neceſſariæ conſtituentis Deum. Similiter in ſententia conſtituente Deum virtute intellectiua, vtraque eſt de conſtitutiuo formali illius ob eandem rationem: ergo cum vtraque virtus ſubſtantiæ, & accidentis productiua ſit de genere productiuo, vtraque erit de primario & formali conſtitutiuo omnipotentiæ, vtpote conſtitutæ genere infinitè productiuo.

Intendi accidentia propter ſubſtantiā non obſtat conſtitutiuo formali.

6. Tertiò ſi omnipotentia non conſtitueretur primario, & formaliter virtute ſubſtantiæ, & accidentis productiua, maximè quia intenderet ſubſtantiam propter ſe, accidentia verò propter ſubſtantiam: id non obſtat: ergo. Minor probatur, maior enim vnicum eſt aduerſæ partis fundamentum; quia licet rationale intendat iudicium propter ſe, apprehenſionem vero propter iudicium: tamen vtraque virtus apprehendendi, & iudicandi conſtituit formaliter, & primario rationale; quia vtraque eſt de genere intelligentis: ergo licet omnipotentia intendat ſubſtantiam propter ſe, accidentia vero propter ſubſtantiam, tamen vtraque virtus productiua conſtituet formaliter, & primario omnipotentiam; cum vtraque ſit de genere productiuo.

Idem firmatur pluribus inſtantiis.

7. Confirmatur *primò*, licet ſenſationes externæ intendantur ab animali ratione phantaſmatum, quibus inſeruiunt, & phantaſmata ipſa intendantur propter ſe; tamen vtrarumque principium conſtituit primario, & formaliter animal. *Secundò*, licet actus intellectus eſſentiatur obiecto materiali propter formale, & formali propter ſe; pariterque actus voluntatis proſequatur obiectum materiale propter formale, & formale propter ſe, tamen vtra-

que tendentia in obiectum materiale, & formale conſtituit primario, & formaliter tam actum intellectûs, quam voluntatis. *Tertiò*, quamuis electio mediorum intendatur à voluntate propter intenſionem finis, & intentio finis propter ſe, tamen vis actiua vtriuſque, & paſſiua, eſt formale, & primarium conſtitutiuum voluntatis. *Quartò*, licet vna ſubſtantia intendatur à Deo propter aliam, & iſta propter ſe, tamen virtus vtriuſque productiua eſt de formali conſtitutiuo omnipotentiæ, vt patet in forma embrionis, & anima rationali: ergo etiamſi ſubſtantia intendatur propter ſe, & accidens propter ſubſtantiam, tamen virtus vtriuſque productiua erit de formali, & primario conſtitutiuo omnipotentiæ.

Conſtitutiuũ formale, & primarium diſtinctum non eſt à virtuali.

8. Quartò, quia vt oſtendimus diſp. 5. sect. 8. conſtitutiuum formale, aut primarium, ſeu noſtro modo intelligendi, diſtinctum non eſt à virtuali, & quidquid eſt de conſtitutiuo virtuali, hoc ipſo eſt etiam de conſtitutiuo formali, ſeu primario: virtus autem accidentium productiua eſt de conſtitutiuo virtuali omnipotentiæ, vt initio ſectionis præmonuimus: ergo etiam erit de conſtitutiuo formali, ſeu primario. Minor certa mihi eſt, nam virtus ſubſtantiæ, & accidentis productiua nequeunt in omnipotentia virtualiter diſtingui, aut prædicata contradictoria componere: ergo cum virtus productiua ſubſtantiæ ſit de virtuali conſtitutiuo omnipotentiæ, talis etiam erit virtus accidentis productiua; aliter virtualiter diſtinguerentur, & prædicata contradictoria componere deberent.

Potiſſimum oppoſitæ ſententiæ fundamentũ, eiuſque ſolutio.

9. Objicies primò, omnipotentia primario, & propter ſe intendit ſubſtantiam, accidentia verò ſecundario, & ratione ſubſtantiæ; ergo primario conſtituetur virtute productiua ſubſtantiæ, ſecundario vero virtute accidentis productiua. Conſequentia probatur, quia intentio primaria eſt de conſtitutiuo primario, ſecundaria vero de conſtitutiuo ſecundario. *Reſpondeo*, terminos illos *primario & ſecundario* æquiuocos eſſe. Si enim intendere primario non plus valeat, quam intendere propter ſe, & intendere ſecundario idem ſit ac intendere propter aliud, verum

eſt

eſt antecedens, ſed conſequentia falſa; nam vt oſtendimus, non ſolum quod intenditur per ſe, ſed etiam quod intenditur per aliud, adæquat, & integrat conſtitutiuum formale, & primarium. Si verò termini illi *primario*, & *ſecundario* ad conſtitutiuum omnipotentiæ referantur, ita vt primario intendere idem valeat, ac primario conſtituere, & ſecundario intendere, ſecundario conſtituere, negandum eſt antecedens, vt conſtat inſtantiis à nobis exhibitis.

Secunda obiectio ab eminentia productiua hominis & gratiæ.

10. Objicies ſecundò, in omnipotentia dantur formalitates productiuæ ſubſtantiæ, & accidentis virtualiter diſtinctæ: ergo non benè probatum à nobis eſt, omnipotentiam conſtitui virtualiter virtute accidentis productiua, quia hæc diſtincta virtualiter non eſt à virtute productiua ſubſtantiæ. Antecedens probatur, nam virtus productiua Angeli, vel hominis, & virtus productiua gratiæ, ſunt virtus productiua ſubſtantiæ, & accidentis: ſunt autem virtualiter diſtinctæ: ergo. Minor probatur, quia cognito euidenter homine, vel Angelo per cognitionem naturalem, cognoſcitur, vel cognoſci poteſt eminentia, ſeu virtus diuina productiua eorum: non autem cognoſcitur, nec cognoſci poteſt eminentia productiua gratiæ, nam per actum naturalem euidentem cognoſci poſſet indirectè gratia cognita eminentia productiua illius, quod implicat, eo quod nihil ſupernum cognitione naturali euidenti attingi poſſit, ergo per eandem cognitionem cognoſceretur eminentia productiua hominis, vel Angeli, & non cognoſceretur eminentia productiua gratiæ, vel ſaltem poſſet vna cognoſci, altera non cognita: hæc autem ſunt prædicata contradictoria, in quibus poſita eſt diſtinctio virtualis: ergo.

Præcedentis fundamenti ſolutio.

11. Reſpondeo, cognita eminentia productiua Angeli, vel hominis, eodem modo cognoſci per actum naturalem eminentiam productiuam gratiæ, ſecundum intrinſecum quod dicit, non tamen cognoſci in ordine ad gratiam, ſed tantum in ordine ad hominem, vel Angelum; atque adeo per illum actum naturalem nullo modo cognoſcitur

noſcitur gratia. Quomodo autem indiuiſibilis reſpectus omnipotentiæ ad plures terminos cognoſci poſſit in ordine ad alterum, & vnde id proueniat, diximus iam diſp. præcedenti ſect. 4. obiect. 9. videas ibi.

12. Inſtabis, formalitas omnipotentiæ, productiua hominis, vel Angeli, naturalis eſt, & non ſuperna, cum effectus illius naturalis ſit, & non ſupernus, formalitas autem productiua gratiæ ſuperna eſt, & non naturalis, cum effectus illius non naturalis, ſed ſupernus ſit: hæc autem ſunt prædicata contradictoria de formalitate productiua hominis, vel Angeli, & formalitate productiua gratiæ, ergo. *Reſpondeo* ex dicendis tract. de viſione circa conſtitutiuum entis ſuperni, vtramque eminentiam naturæ, & gratiæ productiuam, imò & totam omnipotentiam eſſe naturalem, & ſupernam; naturalem in ordine ad effectus naturales, ſupernam in ordine ad ſupernos. Vnde ſolum fit non poſſe omnipotentiam actu naturali euidenti cognoſci in ordine ad gratiam, quamuis cognoſci poſſit in ordine ad naturam, in qua nulla eſt cõtradictio, cùm ſit reſpectu diuerſorum. Replica contra præcedentem doctrinam ſoluta.

SECTIO II.

An omnipotentia ſit cauſa principaliter, & immediatè omnium creaturarum productiua?

13. DEum non eſſe cauſam principalem peccati, quoad malitiam formalem illius, certum eſt, cum cauſa principalis alicuius effectus ſit cauſa propria, & per ſe illius, & definitum ſit à Tridentino ſect. 6. can. 6. Deum non eſſe cauſam propriam, & per ſe peccati; Inſuper neque eſſe cauſam principalem entitatis peccati tradidimus ex profeſſo diſp. 14. de voluntate Dei, vbi contra Thomiſtas oſtendimus, non poſſe Deum prædefinire materiale peccati, ſed vtriuſque cauſam tantum permiſſiuam eſſe; in quo autem hæc conſiſtat explicuimus iam diſp. Deus non eſt cauſa principalis peccati, etiã quoad materiale.

& ſect. vlt. eiuſdem tractatus, videas ibi. Difficultas ergo præſens eſt, an Deus ſit cauſa principalis aliarum creaturarum, & in quo huiuſmodi cauſa conſiſtat.

Omnipotentia eſt cauſa principalis omniũ creaturarum.

14. Aſſero primò, omnipotentiam eſſe cauſam principaliter omnium creaturarum productiuam, dempto peccato, & his, quæ ſpecialiter à Deo cauſari non poſſunt, & de errore habitu vitioſo, & erroneo arbitrantur multi. Probatur concluſio, quia omnipotentia non poteſt eſſe cauſa permiſſiua earum creaturarum; nam cauſa permiſſiua, & ſpecialiter cauſans, in hoc differunt inter ſe, quod permiſſiua concurrit ad effectum habens ſibi coniunctam vel imbibitam diſplicentiam illius, cauſa verò ſpecialis concurrit ad effectum habens ſibi coniunctam, vel imbibitam complacentiam illius: Deus autem reſpectu creaturarum, quæ phyſicè vel moraliter bonæ ſunt, non diſplicentiam, ſed complacentiam habet: ergo non eſt cauſa permiſſiua tantum earum. Præterea Deus non eſt cauſa inſtrumentalis productionis creaturarum, nec eſſe poteſt; cum huiuſmodi genus cauſæ imperfectiſſimum ſit, & indigens iuuamine principalioris agentis: ergo erit cauſa principalis, non ſolum creaturarum à ſolo Deo pendentium, ſed cæterarum etiam à cauſa ſimul ſecunda promanantium, cum omnium bonorum author, & actor ſit Deus, ſicut & prima cauſa.

Status controuerſię circa immediatum concurſum Dei in omnes creaturarũ operationes.

15. Circa ſecundam ſectionis partem, An videlicet, omnipotentia ſit cauſa immediatè omnium creaturarum productiua, certum eſt apud omnes, creaturas à ſolo Deo pendentes, immediatè ab ipſo produci. Difficultas ergo eſt circa effectus, ſeu operationes creaturarum, an videlicet immediatè fluant à ſolis cauſis creatis, & mediatè tantum à Deo, quatenus conceſſit illis virtutem, ſeu potentiam operandi; & præſens controuerſia communis eſt, tam operationibus bonis, & honeſtis, quàm malis, & turpibus. Nec diſſeritur, an idem effectus fluere poſſit immediatè à Deo ſimul, & creatura, cum enim iſta poſſit à duplici cauſa creata produci, cur non poterit ab vna creata, & altera increata. Quæritur ergo, An ad omnes creaturarum operationes

rationes de facto concurrat Deus immediatè, non ſolum miniſtrando virtutem, ſed ad ipſammet operationem immediatè concurrendo, ita vt actio indiuiſibiliter fluat immediatè à Deo ſimul, & creatura.

Sententiæ Doctorum: Durandus. Ludouicus à Dola.

16. Prior ſententia docet, Deum remotè tantũ, & mediatè concurrere ad creaturarum operationes, quatenus ſcilicet, donauit illis virtutem, ſeu potentiam operandi, qua habita, creatura ſuas operationes exercet per actionem à ſola ipſa immediatè manantem. Ita Durandus in 1. diſt. 1. quæſt. 5. & diſt. 37. quæſt. 1. Quæ ſententia variè carpitur à Theologis, alij enim vocant illam male ſonantem, alij erroneam, alij hæreticam. Nec tam graues minæ terruerunt Ludouicum à Dola, ne ſententiam Durandi, ſcribere, & ſtabilire tentaret, ſua diſp. quadripartita 4. part. exiſtimantem, grauiſſimam illam de Auxiliis controuerſiam inter noſtros Doctores, & Thomiſtas, ab opinione philoſophica concurſus Dei ſimultanei originem traxiſſe; atque adeo ſua opinione illum negante totam euaneſcere litem. Egregiè tamen in hac parte æquiuocatus eſt Author iſte, alia enim eſt radix, & aliud fundamentum diſſenſionis illius, videlicet libertas arbitrij creati, cui nec leuiter obſtat concurſus ſimultaneus. Poſterior ſententia conſtanter affirmat, Deum immediatè concurrere ad omnes creaturarum operationes. Ita cæteri omnes Theologi contra Durandum.

Omnipotẽtia diuina immediatè concurrit ad omnes creaturarũ operationes.

17. Aſſero ſecundò, omnipotentiam diuinam concurrere immediatè ad omnes creaturarum operationes tum bonas, tum malas, diuerſimodè tamen ad bonas, ſcilicet, vt cauſa principalis; & diuerſimodè ad malas, ſcilicet vt cauſa permiſſiua tantum. Hæc concluſio ex profeſſo in phyſicis probari ſolet. Ratio à priori eſt. Nam perfectiſſimum dominium Dei in creaturas poſtulat, vt non ſolum quoad eſſe, ſed etiam quoad operari immediatè pendeant à Deo iuxta illud Rom. 11. *In ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.* Et Iſaiæ 26. *Omnia opera noſtra operatus eſt in nobis.* Et 1. Corinth. 12. *Operatur omnia in omnibus.* Sic enim maior eſt ſubjectio creaturæ, ſi neque exiſtere, neque operari quidquam poſſit ſine immediato concurſu, & dependentia à

 Deo

Deo, eoque indigeat, quocumque ſe vertat, iuxta illud Pſal. 138. *Si aſcendero in cælum tu illic es, ſi deſcendero in infernum ades.* Et ad Philip. 2. *Sine me nihil poteſtis facere.* Quas omnes ſcripturas de concurſu immediato, & proximo intelligendas eſſe, inde ſolidè colligunt Theologi, quia concurſus remotus, & mediatus tantum, proprius non eſt, nec ſtrictam arguit in operando dependentiam.

Ex aliis attributis præcedens doctrina confirmatur.

18. Confirmatur primò, nam Deus eſt vbique per eſſentiam, præſentiam, & potentiam: ergo ſicut per eſſentiam, & præſentiam eſt immediatè præſens omni creaturæ, ita etiam erit per potentiam. Sicut enim æternitas, & immenſitas, quæ immediatè non repleret omnia, diminuta foret; ita & potentia productiua, quæ immediatè omnia non produceret. Quod idem in virtute diuina intelligendi meditari licet, quæ enim mediatè tantum pertingeret creaturarum operationes, in ipſis videlicet creaturis immediatè cognitis, imperfecta eſſet, eo quod omne cognoſcibile non attingeret omni modo, quo in ſe cognoſcibile eſt: ergo cum operationes creaturarum ſint in ſe immediatè producibiles, ſi ita à diuina omnipotentia non producerentur, ſed remotè tantum, & mediatè perfecta, & infinita non eſſet; imò neque omnipotentia, cum de ratione iſtius ſit concurſu, & actiuitate ſua omnes creatos effectus pertingere.

S. Thomas noſtram ſententiam expreſſè docens.

19. Confirmatur ſecundò ex Sancto Thoma pluribus in locis noſtrum aſſertum teſtante, maximè 2. ſent. diſt. 37. quæſt. 2. art. 2. vbi diſputans, vtrum actio peccati, in quantum actio, ſit à Deo, ita ſcribit. *Circa hanc quæſtionem tanguntur à Magiſtro duæ opiniones, quarum vna dicebat, omnes actus, in quantum actus ſunt, ex Deo eſſe; ſed in quantum difformitatem habent, à Deo non ſunt, ſed ab homine, vel diabolo,* &c. *Alia opinio dicebat, actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt, à Deo eſſe; & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione quam ad præſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt errori duplici. Primò quia ex ea videtur ſequi, quod ſint plura prima principia; hoc enim eſt de ratione primi principij, vt agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & influentia eius. Vnde ſi voluntas*

humana

humana actionem aliquam poſſet producere, cuius actor Deus non eſſet, voluntas humana rationem primi principij haberet. Quamuis hoc ſoluere nitantur, dicentes, quod voluntas, etſi per ſe poſſit actionem producere ſine influentia prioris agentis, non tamen habet à ſe eſſe, ſed ab alio, quod etiam exigeretur ad rationem primi principij, ſed hoc videtur inconueniens, vt quod à ſe eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cum etiam per ſe durare non poſſit, quod à ſe non eſt. Omnis etiam virtus ab eſſentia precedit, & operatio à virtute. Et præterea quamuis per hanc reſponſionem euitaretur, quod non eſſet primum ſimpliciter, non tamen poſſet vitari; quin eſſet primum agens, ſi eius actio in aliquod prius agens non reduceretur, ſicut in cauſam. Secundò quia cum actio, etiam peccati, ſit ens quoddam, non ſecundum quod priuationes, & negationes dicuntur, ſed etiam ſecundum quod res in genere exiſtentes entia ſunt, eo quod, & ipſa actiones in genere ordinantur; ſequeretur, quod ſi actiones peccati à Deo non ſunt, aliquod ens, eſſentiam habens, à Deo non eſſe, & ita Deus non eſſet vniuerſalis cauſa omnium entium, quod eſt contra perfectionem primi entis, &c.

20. Quibus, & immediatè ſequentibus, apertiſſimè impugnat S. Doctor ſententiam aſſerentem, voluntatem eſſe immediatè à Deo, non verò actionem peccati, in quantum actio, & ens eſt. Rationem ſubiungens, quia ſi actio peccati eſſet à ſola voluntate, hæc eſſet primum agens; & Deus non eſſet vniuerſalis cauſa omnium entium. Et reſponſionem, quæ ſuo argumento exhiberi poterat, videlicet, voluntatem non eſſe primum agens, quia licet actio peccati non ſit immediatè à Deo, eſt tamen voluntas, impugnat, quia quod à ſe eſſe non habet, ſed ab alio, nec à ſe ſine alio operari poteſt, & quia licet voluntas non eſſet primum ens ſimpliciter, cum ſit ens ab alio, eſſet tamen primum agens, quia eius actio non eſſet ab alio priori agente. Quibus manifeſtiſſimè mens S. Thomæ pro noſtra ſententia declarata eſt. Plura circa hoc teſtimonium dedimus tract. de voluntate diſp. 14. ſect. 3. à num. 33. videas ibi. Libratur præcedens S. Thomæ teſtimoniũ.

21. Non tamen omittam recens fundamentum P. Lyncei pro noſtra ſententia, quam tuetur 4. Metaph. tract. 8. cap. 1. Fundamentum P. Lyncei libratũ.

ita habens. Nulla virtus finita, qualis eſt creata, ſe ſola poteſt rem à non eſſe ad eſſe trāsferre: ergo nec immediatè rem vllam ſe ſola producere. Antecedens probatur, nam ad traducendam rem à non eſſe ad eſſe requiritur virtus infinita ſimpliciter: ergo nulla creata, vtpotè finita, ſe ſola ſufficit. Antecedens oſtenditur; quia non eſſe hominem v.g. & eſſe hominem ſimpliciter infinitè diſtant; vt autem aliqua virtus actiua terminos ſimpliciter infinitè diſtantes attingat actiuitate ſua, & rem per actionem ab vno in alterum transferat, ſimpliciter infinita debet eſſe: ergo. Maior probatur, quia imperfectio non hominis eſt ſumma, & ſimpliciter infinita, cum omnis perfectionis eſſentialiter incapax ſit, tam creatæ, quàm increatæ: ergo non homo, & homo, ſimpliciter infinitè diſtant inter ſe, ad id enim ſatis eſt alterum extremum ſimpliciter infinitum eſſe, vt patet in Deo, & Angelo. Minor verò perſpicua eſt, quia virtus loco motiua, aut impulſiua, rem ab vno ſpatio in aliud infinitè diſtans per motionem, aut impulſionem transferre poſſit, debet eſſe infinita in aliquo genere, ſecundum quid; haud ſecus ac ſpatia in genere loci infinitè diſtant.

Vnde deficiat præcedens fundamentum.

22. Hæc tamen ratio efficax mihi non eſt, quia non eſſe hominem, cui repugnet omnis perfectio poſitiua, tam creata, quàm increata, non poteſt eſſe aliquid poſitiuum, ſed vel mera negatio exiſtentiæ hominis, vel merum nihil; neutrum poteſt eſſe ſimpliciter infinitum: ergo. Minor probatur *primò*, quia non homo quouis modo ſumatur diſtat ſimpliciter infinitè à Deo, ſicut, homo; cum non homo, & homo tantum inter ſe non diſtent, quantum homo, & Deus: ergo ſicut homo ex ea diſtantia, & receſſu à Deo, non euadit ſimpliciter infinitus, ita neque non homo, *Secundò*, quia non homo, non eſt non eſſe omnis entis, ſed ſolius hominis, vt eſt certum: ergo tale non eſſe ſuo modo, & genere, non eſt ſimpliciter infinitum, etiamſi illi repugnet identitas cum omni perfectione poſitiua; ſicut etiamſi homini repugnet identitas cum Deo infinito, & puncto cum linea infinita, non inde homo, nec punctum

ctum infinita ſunt, ſed potius finita. Et quamuis non homo, eiuſque diſtantia ab homine, quid ſimpliciter infinitum eſſet, cum tamen productio hominis eos terminos non attingat, ſed ſolum hominem quem producit, & hic finitus ſit, nulla virtus infinita neceſſaria erit. Et licet ea virtus neceſſaria foret ad traducendam rem à non eſſe ad eſſe, ad illam iam traductam conſeruandam neceſſaria non eſſet, cum in duratione nullatenus ſit terminus ſimpliciter infinitus, maximè, ſi conſeruatio noua actio ſit, quæ non traduceret rem à non eſſe ad eſſe, ſed à primo eſſe, ad eſſe deinceps, quod totum finitum eſt. Imo nec ſimilis virtus ad productionem æternam creaturæ neceſſaria eſſet, quia talis actio non eſſet traductio à non eſſe, ad eſſe.

23. Aſſero tertiò, eadem actione concurrere Deum immediatè cum creatura ad omnes illius effectus, ſiue liberos, ſiue neceſſarios, ſiue bonos, ſiue malos. Ratio eſt, nam vt oſtendi in phyſicis, omnis actio diſtincta realiter eſt, tam à cauſa prima, quàm ſecunda, & modus medius inter cauſam, & effectum: ſi autem actio creaturæ non eſſet actio ſimul Dei, neque effectus eſſet mediatè Deo, nam effectum eſſe immediatè ab aliqua cauſa, eſt, produci per actionem ab ea immediatè manantem. Nec dici poteſt, Deum, & creaturam diſtinctis actionibus eũdem effectum immediatè producere. Nam inde fieret actionem creaturæ, vel non eſſe à Deo, vel per aliam actionem à Deo produci, quod vtrumque inconueniens eſt. Primum, quia Deus non eſſet prima, & vniuerſalis omnium cauſa. Secundum, quia ſine vlla neceſſitate admitteretur actionis actio. *Eadẽ actione concurrit Deus ad omnes creaturarum effectus.*

24. Dices, ineuitabilem eſſe actionem actionis reſpectu effectus neceſſarij. Nam decretum diuinum abſolutum, & efficax volens actionem creatam, eiuſque effectum, eſt actio diuina, actionis creatæ, & effectus, cum ſit determinatio ad eum effectum, & actionem pro tempore quo vtramque vult exiſtere. Non placet, nam decretum diuinum ſe habet inſtar applicationis potentiæ, ſicut decreta noſtra ſunt applicationes potentiarum: ergo ſicut decreta noſtra, quantumuis abſoluta, & efficacia, non ſunt actio- *Actio actionis vitabilis, & vitanda.*

nes

nes nec ſe tenent ex parte actus ſecundi, ſed ex parte actus primi, tanquam requiſita & complementa proxima, ſicut applicatio, v.g. ignis ad paſſum; ita neque decreta diuina effectus neceſſarij, quantumuis abſoluta, & efficacia, actiones erunt; maximè cum de ratione actionis, ſicut & vnionis, ſit, non poſſe exiſtere ſine termino, & ipſi intrinſecè adhærere, quod decreto diuino competere non poteſt, vtpotè extrinſeco creaturæ, & exiſtenti ab æterno, non exiſtente creatura.

Ita Deus immediatè côcurrit vt implicet, non ita concurrere.

25. Aſſero vltimò, Deum ita concurrere immediatè eadem actione cum creaturis ad earum effectus, vt prorſus implicet non ita concurrere. Ratio huius aſſerti colligitur ex dictis, nam Deus abdicare à ſe non poteſt ſupremum, & perfectiſſimum in creaturas dominium, poſtulans ita ſibi creaturas ſubjectas, vt neque eſſe, neque quidquam operari valeant, niſi dependenter immediatè à Deo; quò enim maior & immediatior eſt dependentia creaturarum à Deo, eò perfectius eſt dominium Dei in creaturas.

Objectio quia Deus eſſet cauſa peccati contra Tridentinum.

26. Objicies, ſi Deus concurſu phyſico, & immediato concurreret ad peccatum, eſſet cauſa propria, & per ſe illius contra Tridentinum ſeſſ. 6. can. 6. ergo non ita concurrit. Antecedens probatur, nam illa eſt cauſa propria, & per ſe alicuius effectus, quæ propriè, & per ſeipſam concurſu phyſico immediato concurrit ad effectum. Deus autem propriè, & per ſeipſum concurſu phyſico, & immediato concurreret ad peccatum: ergo eſſet cauſa propria, & per ſe illius. Maior probatur, nam cauſa concurſu phyſico, & immediato influens in effectum, neque cauſat illum impropriè, neque per alium, ſicut cauſa remota; ergo eſt cauſa propria, & per ſe. *Confirmatur*, nam ſi Deus immediatè concurreret ad peccatum cooperaretur iniquitati; & peccaret, ſicut creatura immediatè concurrens ad peccatum, eique cooperans, peccat: ergo non ita concurrit.

Quid ſit iuxta Tridentinũ propriè, & per ſe cauſare peccatum.

27. Reſpondeo, Tridentinum non vocare cauſam propriam, & per ſe, illam, quæ immediato concurſu phyſico influit in effectum, ſed illam, quæ influit moraliter, ſuadendo, conſulendo, & ex ſpeciali complacentia in effectu.

Qua

Qua ratione Deus non concurrit ad peccatum, immò è contra diſſuadendo, minis terrendo, iubendo ne fiat, & diſplicendo in illo. Id idem fateri tenetur Durandus, nam ſi permittere, & non propriè, & per ſe cauſare, eſſet mediatè tantum, & remotè concurrere, cum in eius ſententia ita Deus concurrat ad bona opera ea tantum permiſſiuè ageret, & non propriè, & per ſe, quod eſt contra Tridentinum. Similiter ad confirmationem dicendum, ſolam cooperationem moralem ad peccatum repugnare Deo, non verò purè phyſicam præſtitam à Deo ex munere cauſæ primæ, potentis permittere peccatum, & nulla lege adſtrictæ ad vitandum illud; quod in creatura legibus adſtricta ad vitandum peccatum, aliter contigit, vnde nec phyſicè nec moraliter concurrere poteſt ad peccatum liberè, & ſpontaneè, & talis concurſus peccatum eſt, etiamſi mediatus tantum eſſet. Vnde confirmatio contra concurſum Durandi conuerti poſſet.

Quomodo Deus non peccet coperás actioni peccati.

28. Inſtabis, cooperatio Dei phyſica ad peccatum eſt idem cum actione creaturæ peccantis: hæc autem actio mala eſt, & peccatum: ergo cooperatio Dei phyſica mala eſſet, & peccatum. Deo autem omninò repugnat iniquitas, & peccatum: ergo & cooperatio phyſica ad illud, non minus quàm moralis. *Reſpondeo* actionem creaturæ eſſe quidem in ſe malam, quatenus procedit à creatura, non verò quatenus procedit à Deo, qua ratione dicitur cooperatio Dei; nam talis actio præſtatur à creatura indebitè, à Deo verò debitè ex munere cauſæ primæ. Nec mirum eſt, eandem actionem peccati malam eſſe, & peccatum reſpectu creaturæ, & talem non eſſe reſpectu Dei, cum illa eadem actio vitaliter procedat à creatura, & talem non eſſe reſpectu Dei, cum illa eadem actio vitaliter procedat à creatura; vnde mala ipſi eſt, & non ita procedat à Deo.

Digitized by Google

SECTIO III.

An, & cur effectus formalis omnipotentis creaturæ communicari non poſſit?

Creatura intrinſecè, & ex ſe non poteſt eſſe omnipotēs.

29. NOn poſſe creaturam intrinſecè ex ſe eſſe omnipotentem, nec per realem identitatem cum diuina omnipotentia, certum eſt; cum omnis creaturæ virtus finita ſit, & realiter à Deo diſtincta. Difficultas ergo eſt, an creatura per omnipotentiam diuinam ſibi intrinſecè vnitam denominari poſſit omnipotens, ſicut à ſanctitate diuina intrinſecè vnita denominatur ſancta, & à ſubſiſtentia ſubſiſtens. In hac ſatis ardua quæſtione ſuperanda, communiter Doctores appellant ad capacitatem creaturæ ad effectum ſanctæ, & ſubſiſtentis, & incapacitatem ad effectum omnipotentis. Cæterum hæc eſt materia præſentis controuerſiæ; cur ſcilicet creatura ſit incapax effectus formalis omnipotētis, cum tamen aliorum effectuum, ſeu denominationum capax ſit, vt patet in humanitate Chriſti, quæ de facto ſancta eſt à ſanctitate diuina, & ſubſiſtens per ſubſiſtentiam Verbi.

Quid ſit eſſe omnipotentem.

30. Cenſeo primò, denominationem omnipotentis non eſſe habere vtcunque ſibi coniunctam omnipotentiam, ſeu virtutem omnium producibilium effectiuam, ſed habere illam propriæ voluntati ſubordinatam, ita vt, quod voluntas habentis talem virtutem voluerit fieri, fiat; & quod fieri noluerit, nullatenus producatur. Ratio eſt, nam ſi quis haberet ſibi coniunctam virtutem omnium productiuam, nec tamen pro libito poſſet ea vti, producendo quod vellet, & impediendo, aut ſuſpendendo, quod nollet exiſtere. Is nullatenus eſſet, aut diceretur omnipotens; ſicut nec potens diceretur, aut diues, qui habens ſibi coniunctum theſaurum, nihil pro libito diſpenſare poſſet. Quem igitur eſſe omnipotentem, non ſi præciſè erit, vtcunque habere

habere ſibi coniunctam virtutem omnium productiuam, ſed illam habere propriæ voluntati ſubordinatam, vt quod ipſa fieri voluerit fiat, & quod noluerit, nullatenus producatur. Hinc,

31. Cenſeo ſecundò creaturam ideo incapacem eſſe effectus formalis omnipotentis; quia licet habere poſſit ſibi intrinſecè vnitam omnipotentiam, non tamen illam habere poteſt propriæ voluntati ſubordinatam. Tum quia nihil diuinum poteſt eſſe creaturæ ſubordinatum; imò voluntas creata in omni ſua operatione voluntati, & omnipotentiæ diuinæ ſubiecta eſt. Tum etiam, quia habere omnipotentiam propriæ voluntati ſubordinatam, ita vt quod ipſa fieri voluerit, fiat, & quod noluerit non fiat, eſt habere ſupremum in creaturas dominium, quod à ſe Deus abdicare non poteſt. Tum denique, quia in rationalibus virtus actiua imperio voluntatis ſubjecta, applicari tantum poteſt ab ea voluntate, cui ſubordinata eſt, non verò ab extranea demptis motibus violentis. Sic potentiæ externæ Petri citra violentiam, applicari tantum poſſunt à propria voluntati Petri, cui ſubiectæ ſunt, non verò à voluntate Pauli: Omnipotentia autem diuina nullam, vel leuem pati poteſt à creatura violentiam: ergo neque poterit ab alia, quam à diuina voluntate ad ſuos effectus producendos applicari; atque adeo neque poterit ſubordinata eſſe creatæ voluntati, nec iſta capax eſſe effectus formalis omnipotentis. **Vnde creatura incapax ſit effectus omnipotentis.**

32 Alia etiam eſt ratio, vnde effectus formalis omnipotentis creaturæ repugnet, videlicet, quia eſſe omnipotentem, eſt, omnia poſſe, non ſolum conſeruare, ſed primo etiam producere; quolibet enim eorum in Deo deficiente, effectus quoque formalis omnipotentis deficeret: huiuſmodi autem effectus formalis omni creaturæ repugnat, ergo. Minor probatur, nam quælibet creatura præcedere deberet exiſtens vnionem omnipotentiæ cum ipſa: ergo præcedere deberet primò à Deo producta: ergo ſuperveniens omnipotentia non poſſet denominare creaturam ſeipſam primo producentem, cum ante vnionem omni- **Alia ratio vnde effectus omnipotẽtis creaturæ repugnet.**

potentiæ ſit iam à Deo producta: ergo neque poterit denominari omnipotens. Patet hæc conſequentia, nam denominatio omnipotentis imbibit, poſſe omnia primò producere: nulla autem creatura id poteſt, cum nulla poſſit ſeipſam primò producere, nec huiuſmodi denominationem ab omnipotentia ſibi vnita vendicare: ergo.

Solutio rationis dubitandi.

33. Vnde conſtat ad rationem dubitandi. Etenim cum creatura ſit iam ex ſe capax effectus ſancti, & ſubſiſtentis, ſolam deſiderat communicationem ſanctitatis, & ſubſiſtentiæ ad earum effectus formales recipiendos, cum nihil aliud ſpeciale neceſſarium ſit. Creatura autem incapax eſt, cui diuina omnipotentia ſubordinetur ad effectus ſibi placitos, incapax prǣterea eſt ſupremi in creaturas omnes dominij, incapax denique producendi primò ſeipſam, quæ omnia ad effectum omnipotentis neceſſaria ſunt. Et confirmatur, nam eſſe omnipotentem non minus eſt proprium Dei, quàm eſſe immenſum, æternum, & infinitum: nulla autem creatura ab immenſitate æternitate, & infinitate denominari poteſt immenſa, æterna, aut infinita, ergo neque omnipotens, eadem enim videtur omniũ ratio.

Prima obiectio quia omnipotentia includeret voluntatem.

34. Objicies primò, ſi denominatio omnipotentis diceret virtutem omnium productiuam ſubordinatam voluntati, potenti ea vti pro libito ad quod voluerit, ſequeretur virtutem omnium productiuam, vt diſtinctam à voluntate diuina non eſſe omnipotentiam: id falſum eſt: ergo & effectum formalem omnipotentis dicere ſubordinationem illam. Maior probatur, quia ſola virtus omnium productiua, vt diſtincta à voluntate diuina, non denominaret omnipotentem; ergo neque eſſet omnipotentia; hæc enim ſola eſt, quæ effectum formalem omnipotentis præſtat, ſicut ſola albedo effectum albi. Vnde iterum fieret, omnipotentiam, non ſolum eſſe virtutem omnium productiuam, ſed coniunctum ex ea virtute, & voluntate diuina, potente ea vti ad effectus quoſcunque ſibi placitos.

Diſcrimen inter effectũ omnipotentis, & formam eius.

35. Reſpondeo negans maiorem, ſi virtus omnium productiua diſtincta ſit à volũtate diuina, de quo ſect. ſequenti. Ad probationem diſtinguo antecedẽs ſola virtus omnium

produ

productiua ſine requiſitis ex parte ſubiecti non denominat omnipotentem, concedo. Poſitis illis nego. Et neganda eſt conſequentia. Aliud enim eſt, quænam ſit forma denominans omnipotentem in hoc concreto *omnipotens*, & hanc dicimus eſſe ſolam virtutem omnium productiuam ſicut forma denominans ſanctum eſt ſola ſanctitas, &, forma denominans album ſola eſt albedo. Aliud verò eſt, quid ſit effectus formalis formæ; & hic præter formam, cuius eſt denominare, dicit applicationem formæ, & aptitudinem ſubiecti ad effectum formalem ſuſcipiendum. Dicimus ergo voluntatem potentem vti virtute omnium productiua ad quoſcunque voluerit effectus, non habere rationem formæ denominantis in hoc concreto, *omnipotens*, ſed pertinere ad capacitatem ſubjecti, vt eam denominationem ſuſcipere poſſit à forma. Inde licet effectus formalis omnipotentis ea omnia includat, non tamen forma.

36. Objicies ſecundò, creatura diuinitus eleuari poteſt ad producendum ſeipſam, etiam primò: ergo eò quod non poſſit ſeipſam primo producere incapax non erit effectus formalis omnipotentis. *Reſpondeo*, permiſſo antecedente, negans conſequentiam. Nam licet creatura poſſit diuinitus eleuari ad primo ſeipſam producendum, id præſtaret, non vt cauſa principalis, ſed inſtrumentalis; effectus autem omnipotentis, non eſt vtcunque omnia poſſe, ſed tanquam cauſa principalis eorum, quod prorſus creaturæ repugnat. Nulla creatura primò ſeipſā principaliter producere poteſt.

37. Sed inſtabis, nulla eſt implicantia, quod de abſoluta potentia, creatura aliqua poſſit ſeipſam primò, & principaliter producere: ergo talis creatura capax eſſet effectus formalis omnipotentis. *Reſpondeo*, negans antecedens. Nam vel creatura illa ſeipſam neceſſariò produceret, vel liberè: Si neceſſariò, apertè implicat; nam prius eſt eſſe, quàm operari, etiam neceſſariò, & omnis productio eſt à principio prioritate aliqua præexiſtente; vnde etiam in diuinis impoſſibile eſt, idem producere ſeipſum ſaltem naturaliter. Si verò creatura illa ſeipſam liberè produceret, quoque implicat, nam ad exercendam ſuam libertatem præcedere

 deberet

deberet exiſtens, atque adeò primò producta: ergo implicat primò ſeipſam liberè producere, huiuſmodi enim productio eſſet prima, vt ſupponitur; & non eſſet, cum ſupponeret exercitium libertatis, & hoc primam productionem exercentis illam. Dixi *ſaltem naturaliter*, quia principium illud, ſcilicet, *idem non poſſe eſſe principium ſui ipſius productiuum*, ſed minus verum eſſe debet de cauſalitate connaturali, & principali, quidquid ſit de obedientiali, & inſtrumentali.

38. Obijcies tertiò, poſſe idem ſeipſum principaliter producere, non eſt perfectio infinita: ergo finita, atque adeò poſſibilis creaturæ. Antecedens probatur, nam ſi eſſet perfectio infinita concedenda Deo foret, vnde Deus poſſet ſeipſum phyſicè, & realiter producere, quod dici non poteſt. *Reſpondeo*, poſſe idem ſeipſum principaliter producere, neque eſſe perfectionem finitam, neque infinitam, ſed chymeram; ſicut poſſe hominem eſſe brutum, & è contra.

SECTIO IV.

An omnipotentia ſit virtualiter diſtincta à cæteris alijs perfectionibus diuinis neceſſariis?

Controuerſiæ ſtatus propoſitus.

39. DIxi neceſſariis, quia omnipotentiam diuinam eſſe virtualiter à perfectionibus liberis diſtinctam, mihi certum eſt, cum omnia neceſſaria, diſtincta ſint virtualiter à liberis, & omnipotentia ſit perfectio neceſſaria, cum Deus non poſſit non eſſe omnipotens, nec à ſe ſupremum in creaturas dominium abdicare: Difficultas ergo eſt de perfectionibus neceſſariis, ſcilicet, ſcientia, intellectione, voluntate, volitione. Nec locum habet controuerſia in ſententia omnem diſtinctionem virtualem negante, inter perfectiones omnes abſolutas neceſſarias, ſed ea admiſſa, vel ſuppoſita, ſaltem inter aliquas: An ſicut

iſtæ

iſtæ diſtinguuntur virtualiter inter ſe. Ita Omnipotentia diſtinguatur virtualiter ab ipſis, vel illis omnibus, aut alicui, earum virtualiter identificetur.

40. *Prima ſententia* aſſerit, Omnipotentiam eſſe virtualiter diſtinctam ab omnibus aliis perfectionibus diuinis neceſſariis & liberis. Ita Durandus in 1. diſt. 38. quæſt. 1. P. Soarius diſp.30. Metaphy. ſect.27. P. Martinon. diſp. 22. de Deo ſect.1. P. Faſolus quæſt. 25. de potentia art.1.quamuis dubiolis aliquantulum verbis colloquatur,& plures alij. *Secunda ſententia*, docet, Omnipotentiam identificari, virtualiter cum intellectione neceſſaria, quam ſupponit Dei eſſentiam metaphyſicam, & ſimul etiam cum volitione, quam ſupponit proprietatem, ſeu attributum eſſentiæ, ab eaque virtualiter diſtinctam, atque adeo, Omnipotentiam eſſe duplicem virtualitatem intellectionis, & volitionis. Ita P. Arriaga. tractatu de potentia, ſect. 1. P. Aldrete tom. 1. de Incarnatione diſp.26. ſect. 6. & multi Recentiores cum ipſis. *Tertia ſententia* tuetur, omnipotentiam eſſe virtualiter idem cum ſola voluntate diuina, & cæteris, aliis perfectionibus diſtinctam. Ita Scotus in 1.diſt.37. quæſt.1. fine, P. Vazquez diſput. 102. cap. 3. P. Valentia quæſt. de potentia puncto primo P. Molina 1. p. quæſt. 25. art.1. diſp.2. P. Amicus, & alij, quos refert, & ſequitur P. Quiros diſp.62. ſect.2.

Sententiæ Doctorum. Durandus. P. Soarius. P. Martinon. P. Faſolus. P. Arriaga. P. Aldrete. Scotus. P. Vaſquez. P. Valencia. P. Molina. P. Amicus. P. Quiros.

41. Aſſerendum eſt, omnipotentiam diuinam identificari virtualiter cum ſola voluntate diuina, & conſequenter diſtingui virtualiter ab omni alia perfectione à quibus diſtinguitur voluntas. Probatur, quia hæc ſententia conformior eſt ſcripturis, ſoli diuinæ voluntati tribuentibus potentiam operandi ad extra. Sic Paulus ad Epheſ.1. *Operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Et Pſalm.142. *Omnia quæcumque voluit fecit.* Et Pſalm.148. *Ipſe mandauit, & creata ſunt.* Firmant Patres Fulgentius lib. de ſpeculo cap.7. *Omnia quæ ex nihilo creaſti ſola voluntate feciſti.* Leo Papa ſerm. 2.de Natiuit. *Deus, cuius natura bonitas, cuius voluntas potentia.* Quæ omnia ad alias ſententias, ſine aliqua violentia detorqueri vix poſſunt. Et ratio eſt, quia hoc pacto clarè

Omnipotentia idem virtualiter eſt cum voluntate diuina.

percipi

percipitur, quomodo volẽdo Deus producat ad extra, quia ſcilicet, volitione applicat voluntatem, quæ eſt potentia creaturarum productiua. Vnde fit, volente Deo efficaciter exiſtentiam creaturæ, reipſa applicari potentiam, & produci creaturam; & nolente, non produci. Quod licet fieri poſſet in aliis ſententiis, etiamſi potentia productiua ad extra diſtincta foret à voluntate, vt contingit in nobis, quando potentias à voluntate diſtinctas applicamus imperio abſoluto, & efficaci; perfectius tamen eſt, producere potentia indiſtincta à voluntate, hoc enim pacto præcisè volendo producitur creatura; & nolendo, non producitur.

Nulla inter voluntatem, & omnipotentiam cõponuntur prædicata contradictoria.

42. Confirmatur, nam in diuinis nulla ſtat diſtinctio virtualis niſi inter perfectiones prædicata realiter contradictoria componentes: hæc autem nulla ſunt inter voluntatem diuinam, & omnipotentiam: ergo. Maior conſtat ex dictis diſp.7. Minor probatur, quia nihil realiter competit diuinæ voluntati, quod idem realiter omnipotentiæ non conueniat, & è contra, vt conſtabit ex obiectionum ſolutione. Hinc colliges, omnipotentiam diuinam identificari virtualiter cum omni illo, cui voluntas virtualiter identificatur, & diſtingui virtualiter ab omni illo à quo voluntas virtualiter diſtinguitur. Cum verò voluntas diuina virtualiter diſtinguatur ab eſſentia, ſeu intellectu diuino, ab intellectione, & volitione, tam libera, quàm neceſſaria, vt tradidimus diſp.1. de voluntate, etiam omnipotentia diſtinguetur virtualiter ab illis.

Voluntas diuina, & omnipotẽtia ex modo concipiendi diſtinctæ.

43. An autem omnipotentia diſtinguatur noſtro modo intelligendi à voluntate diuina? Reſpondeo affirmatiuè, nam voluntas, & omnipotentia diuina habent connotata, diuerſa ſcilicet volitionem, & creaturas; & quatenus voluntas concipitur à nobis, vel concipi poteſt, in ordine ad ſolam volitionem diuinam, per quam formaliter eſt volens, quin in ordine ad creaturas, ſaltem immediatè, cognoſcatur; quatenus verò omnipotentia concipitur, vel concipi poteſt, in ordine ad creaturas, quarum eſt virtus phyſicè, & realiter productiua, quin in ordine ad volitionem

nem diuinam concipiatur, ſaltem immediatè, quod ſufficere diſtinctioni noſtro modo intelligendi, mihi certum eſt.

Obijcies primò, Sanctum Thomam 1. part. quæſt. 25. art. 1. ad 4. ita ſcribentem. *Ad quartum dicendum, quod potentia non ponitur in Deo, vt aliquid differens à ſcientia, & voluntate. Secundum rem ſed ſolum ſecundum rationem: in quantum ſcilicet potentia importat rationem principij exequentis, id quod voluntas imperat, & ad quod ſcientia dirigit. Quæ tria Deo ſecundum idem conueniunt. Vel dicendum quod ipſa ſcientia, vel voluntas diuina, ſecundum quod eſt principium effectiuum habet rationem potentiæ.* Et ibidem art. 5. corpore ita ſcribit. *Cum autem potentia Dei (quæ eſt eius eſſentia) non ſit aliud, quàm Dei ſapientia, conuenienter quidem dici poteſt, quod nihil ſit in Dei potentia, quod non ſit in ordine diuinæ ſapientiæ; nam diuina ſapientia totum poſſe potentiæ comprehendit.* Quibus manifeſtiſſimè docet, potentiam diuinam, non virtualiter, ſed ſolum ſecundum rationem diſtingui à ſcientia, & voluntate diuina, id eſt, noſtro tantum modo concipiendi: ergo omnipotentia diuina non cum ſola voluntate, ſed cum illa ſimul, & intellectu ſeu ſcientia, idem virtualiter erit. S. Thomas declaratus

45. Reſpondeo Sanctum Thomam ea phraſi, *ſecundum rem, ſed ſecundum rationem*, non excludere diſtinctionem virtualem, ſed ſolam realem formalem, vt attingimus iam diſp. 5. ſect. 5. Nam 1. part. quæſt. 20. art. 2. diſputans de identitate, & diſtinctione relationum ab eſſentia circa finem corporis ita ſcribit. *Et ſic manifeſtum eſt, quod relatio exiſtens in Deo, eſt idem eſſentiæ ſecundum rem, & non differt, niſi ſecundum intelligentiæ rationem.* Quibus non excluditur diſtinctio virtualis, fatentibus Aduerſariis. Pariter dicimus, eo teſtimonio non excludi diſtinctionem virtualem omnipotentiæ ab intellectione, ſed ſolam realem. An autem ſtet virtualis, vel non, præſcinditur, & ex aliis capitibus colligendum eſt, ad neutram partem eligendam eo teſtimonio cogente. Quare ex illo teſtimonio, vtpotè eodem modo de ſcientia, & voluntate loquente, neque identitas virtualis omnipotentiæ, neque diſtinctio eiuſdem à ſcien- Doctrina noſtra ex S. Thoma ſtabilita.

Digitized by Google

tia, & voluntate colligi poteſt, idcirco obtinui ab illo in noſtri aſſerti probatione.

Prædicata contradictoria inter omnipotētiam, & ſcientiam.

46. Objicies ſecundò, omnipotētia nulla fundat prædicata realiter cōtradictoria cum diuina ſcientia, aut intellectu: ergo neque diſtinguitur realiter ab illis. Antecedens probatur, quia nihil realiter poteſt omnipotentiæ competere, quod non etiam ſcientiæ, aut intellectui conuenire poſſit, & de ipſis realiter prædicari. *Reſpondeo*, negans antecedens, eiuſque probationem. Omnipotentia enim cum intellectu, & ſcientia, fundat eadem prædicata contradictoria, quæ voluntas, eodémque titulo diſtinguitur virtualiter ab illis. Quiſnam autem iſte ſit, traditum à nobis, & diſputatum eſt ex profeſſo diſp. 1. de voluntate, videas ibi.

Omnipotentia, & voluntas nulla cōponunt prædicata contradictoria.

47. Objicies tertiò, Omnipotentia fundat prædicata realiter contradictoria cum voluntate diuina: ergo diſtinguitur virtualiter ab illa. Antecedens probatur, tum quia omnipotentia non eſt principium virtualiter operatiuum, benè verò voluntas. Tum etiam, quia omnipotentia eſt principium, non ad intra, ſed ad extra; voluntas verò eſt principium ad intra, cum ſit principium communicatiuum reſpectu Spiritus ſancti, & non ad extra. Tum denique quia omnipotentia eſt terminus per volitionem communicatus Spiritui ſancto, non verò voluntas. *Reſpondeo*, negans antecedens, eiuſque omnes probationes, nam omnipotentia realiter eſt principium virtualiter operatiuum ad intra, ſicùt voluntas, & neutra eſt principium virtualiter operatiuum ad extra. Vtraque eſt principium communicatiuum reſpectu Spiritus ſancti, iuxta dicta diſp. 7. de Trinitate, & vtraque eſt terminus communicatus, iuxta ibidem dicta diſp. 9.

SECTIO

SECTIO V.

An omnipotentia connexa ſit cum creaturis poſſibilibus?

48. Occaſione omnipotentiæ libranda exponitur à Doctoribus connexio Dei cum creaturis poſſibilibus. Dixi poſſibilibus, quia Deus non connecti cum creaturis exiſtentibus, aut futuris certum ſupponitur, cum tota æternitate extiterit nulla exiſtente creatura, imò cum omni ſua perfectione permanſiſſet, etiamſi nulla vnquam creatura producta fuiſſet, aut producenda foret. Difficultas ergo eſt, an ex hypotheſi, quantumuis impoſſibili, quod ſcilicet, periret poſſibilitas alicuius; vel omnis creaturæ, periret etiam omnipotentia diuina, & conſequenter Deus. Id intelligimus nomine connexionis; etenim negantes illam id præſtant, vt Deus ita ſit independens à creaturis etiam poſſibilibus, vt factis illis impoſſibilibus perſiſteret Deus, quin vlla eius perfectio neceſſaria periret. Et quidem vt præſenti controuerſiæ locus detur, ſupponendum eſt, poſſibilitatem intrinſecam creaturæ, vel obiectiuam, vt aiunt alij, diſtinctam eſſe à Deo, ſi enim eſſet ipſe Deus, nihil poteſt eſſe magis connexum, quàm idem ſibi. Poſſibilitas autem intrinſeca, ſeu obiectiua creata explicari ſolet per talia prædicata, quæ ſi ponerentur à Deo, nihil implicarent, aut diſconuenirent inter ſe. Status controuerſiæ declaratur.

49. Prior ſententia negat, connecti Deum cum creaturis poſſibilibus. Ita Pater Vaſquez 1. part. diſp. 104. & 143. P. Torres in opuſculis diſp. 2. de Trinitate dub. 3. P. Gillius 1. part. lib. 2. tract. 10. cap. 6. num. 10. P. Becanus tom. 1. in 1. part. tract. 1. cap. 9. quæſt. 13. num. 10. P. Alarcon de ſcientia Dei diſp. 2. cap. 4. P. Gaſpar Hurtado tom. 1. in 3. part. diffic. 6. & Petrus etiam Hurtado diſp. 15. Metaphyſ. ſect. 9. concluſione 2. P. Ripalda tom. 1. de ente ſuperno diſput. 41. Sententia negans. P. Vaſquez. P. Torres. P. Gillius. P. Becanus. P. Alarcon. P G Hurtad. P.P. Hurtad. P. Ripalda.

 num. 71.

Digitized by Google

P. Hemelm. P.Ouiedus. P.Raynaud. P.Arrubal. P.Albertin P.Præpoſitus P.Lynceus.

num.71. P.Hemelman tom.2. in 1.partem tit.8. diſp.1.cap. 3. P.Ouiedus controuerſia 10. Metaphyſ.punct.4.§.2.num. 5.& punct.6. num.14. P. Raynaudus in Theologia naturali diſt.8. quæſt.5. art.6. num.738. P.Arrubal tom.1. in 1.part. diſp.30.& 99. P.Albertinus tom.2. in prædicam. corol.2. & 3. P.Præpoſitus 1.part.quæſt.35.dub.2.à num.15.P.Lynceus lib.4. Phyſic. tract.2. cap.3. & apud ipſum num. 22. Scotus Henricus, Richardus, Durandus, Bonauentura, Ægidius, Romanus, Alexander, Gregorius, Gabriel, Baſilius, Legionenſis, Gamachæus, Albiz, Acherus & Peſantius.

Sententia affirmans. P Soarius. P. Granadus. P.Ruiz. P.Herize. P. Salas. P.Faſolus. P.Ribas. P.Ribaden. P.M.Perez. P.Ant.Perez.

50. Poſterior ſententia affirmat, Deum connecti cum creaturis poſſibilibus; ita vt deficiente poſſibilitate earum deficeret quoque Deus. Ita magnus Doctor P. Soarius lib. 3.de attributis cap.9. num.19. P.Granadus tom.1. in prima part.lib.3. controuerſ. 1. tract. 6. diſp.1. ſect. 5. num. 25. & controuerſ.2. tract.2. diſp.3. P. Didacus Ruiz de Trinitate diſp.63. ſect.2. concluſ.4. P.Herize de ſcientia Dei diſp.5. cap.4. P. Salas 1. 2. tract.2. diſp.4. ſect.2.num.13. P.Faſolus 1.part. quæſt.12.at.18. num.68. P. Ribas tract.3.de viſione Dei diſp.8. num.27. & diſp.4. de ſcientia cap.1.P.Ribadeneyra de ſcientia Dei tota diſp. 7. Vterque Perez, Martinus, & Antonius ille de Trinitate diſp. 14. ſect.9. num.3. & 4. iſte de ſcientia Dei diſp.5.Aliqui verò Docti Recentiores, quibus anſam dedit Ouiedus citatus, diſtinguentes inter ordinem tranſcendentalem, & connexionem; docent, Deum dicere quidem ordinem tranſcendentalem ad creaturas poſſibiles, non verò connexionem, de quo nos infrà.

51. Agitari ſolita eſt controuerſia iſta circa creaturas poſſibiles poſitiuas. Nos tamen in vniuerſum diſputabimus de connexione Dei cum omnibus poſſibilibus, tam poſitiuis, quàm negatiuis, tum creatis tum increatis. Nam cum in Deo dentur actus liberi, quorum exiſtentia eſt Deo contingens, & talis, quæ potuerit in Deo non eſſe, vt oſtenſum eſt, tract. de Voluntate diſp.8. ſect.6. Locus eſt diſputandi, an Deus connectatur cum poſſibilitate eorum actuum. Denique in controuerſiam vocabimus etiam impoſſibilia,

impoſſibilia, an ſcilicet Deus connectatur cum impoſſibilitate alicuius impoſſibilis, ita exigendo illud impoſſibile eſſe, vt, ſi per impoſſibile, fieret poſſibile, deſtruendus eſſet Deus.

52. Aſſero primò, Deum connecti cum impoſſibilitate plurium, quæ ſi fierent poſſibilia deſtrueretur Deus. Probatur *primò*, quia Deus ita eſſentialiter eſt vnus, vt eius vnitate deſtructa deſtrueretur Deus; aliquod autem impoſſibili facto poſſibili, ſcilicet alius Deus, deſtueretur vnitas Dei cum ea hypotheſi facta, ſtaret pluralitas Deorum: ergo deſtrueretur Deus, atque adeo connectitur cum impoſſibilitate alterius Dei. *Secundò*, Deus ita eſt neceſſariò exiſtens, vt ſi deficeret illius exiſtentia neceſſaria, periret quoque Deus: aliquo autem impoſſibili facto poſſibili, deficeret exiſtentia neceſſaria Dei: ergo & Deus. Minor probatur, nam ſi futuritio realis formalis Dei, quæ impoſſibilis eſt, fieret poſſibilis, poſſet Deus aliquando non exiſtere, cum poſſet eſſe futurus, & res, dum futura eſt, non exiſtat: tunc autem periret exiſtentia neceſſaria, cum de ratione iſtius ſit, nunquam poſſe deficere, ſeu non eſſe: ergo. *Tertiò*, quia ſi cauſa phyſicè, & realiter productiua Dei, quæ impoſſibilis eſt, fieret poſſibilis, deſtrueretur ens realiter à ſe, & conſequenter Deus, cui repugnat eſſe ens ab alio tanquam à cauſa. Similiter ſi identitas Dei cum creatura, & Perſonarum diuinarum inter ſe, quæ impoſſibilis eſt, fieret poſſibilis, deſtrueretur Deus, & Trinitas perſonarum: ergo Deus connectitur cum impoſſibilitate eorum omnium; cum Deus non eſſet, quod creatura foret, nec trinus, quod tres perſonas diſtinctas non haberet.

Deus connectitur cum impoſſibilitate plurium impoſſibilium.

53. Aſſero ſecundò, ſi negatio eorum impoſſibilium diſtincta ſit à vero Deo, etiam connecti Deum ſaltem mediatè, & diſiunctiuè cum aliqua earum, ſi eiuſdem termini, etiam impoſſibilis, plures negationes poſſibiles ſint, quod mihi probabilius eſt; ſic enim nulla eſt negatio realis, cuius Deus exiſtentiam impedire non potuerit. Probatur, quia deficiente omni negatione eorum impoſſibilium deficeret Deus ſaltem mediatè: ergo diſiunctiuè

Etiam cõnectitur Deus cum negatione eorum impoſſibiliũ ſaltem aliqua.

connecti

connectitur ſaltem mediatè cum aliqua earum. Antecedens probatur, quia deficiente omni negatione eorum impoſſibilium, ſeu poſſibilitatis eorum, fierent poſſibilia; cum omnis carentia rei impoſſibilis deſtrui non valeat, niſi quod impoſſibile erat, fiat poſſibile: illis autem impoſſibilibus factis poſſibilibus, Deus immediatè periret, vt conſtat ex aſſerto præcedenti: ergo pereunte omni negatione eorum impoſſibilium, Deus etiam ſaltem mediatè periret. Dixi ſi negatio eorum impoſſibium, diſtincta ſit à vero Deo, quod probabilius mihi eſt, quia ſi ſit ipſe Deus, dubium non eſt, ea pereunte, deſtruendum fore Deum.

Deus non connectitur cum creaturis re ipſa poſſibilibus.

54. Aſſero tertiò, Deum, quoad eſſentialia, non connecti abſolutè cum creaturis reipſa poſſibilibus. Dixi *reipſa poſſibilibus*, quia de illis poſſibilibus per modum conditionis, ſiue conditionatè, vt quo, dicetur infrà. Probari ſolet

Prima ratio inſufficiens.

concluſio *primò*. Quia ſi Deus connecteretur cum creaturis reipſa poſſibilibus, non poſſet complacere in ſui exiſtentia, quin indirectè vellet ea omnia, quæ ad ipſius exiſtentiam ſimpliciter requiſita ſunt, peccatum autem poſſibile ita requiſitum eſſet: ergo in complacentia in ſeipſo teneretur Deus velle peccatum: Hæc tamen ratio firma non eſt, vtpotè conuincens, non poſſe Deum complacere in ſcientia viſionis peccati, quin velit illud futurum, eo quod ſimpliciter requiſitum ſit ad exiſtentiam talis ſcientiæ connexæ cum futuro: Deus ergo ex complacentia in ſeipſo ſolum tenetur complacere in bono, & diſplicere in malo, quantumuis requiſito ad ipſius exiſtentiam. Id exigente infinita Dei bonitate, vt tract. de voluntate diſp.5. ſect.3. oſtendimus.

Secunda ratio minime efficax.

55. Probant alij ſecundò, creatura poſſibilis, dum non exiſtit, nihil eſt: ergo neque poterit eſſe terminus diuinæ connexionis. Nec ſolidum eſt fundamentum iſtud, tum quia licet reuelatio præterita nihil ſit actu, poteſt eſſe terminus connexionis actus fidei cum illa. Tum etiam quia licet impoſſibilia nihil ſint, poſſunt terminare diuinam connexionem, vt concluſione 1. oſtenſum eſt. Tum denique, vt omittam alia, quia etiamſi creatura poſſibilis, dum

non

non exiſtit, nihil ſit, poteſt terminare diuinam connexionem tum ſcientiæ, tum omnipotentiæ quoad efficaciam, vt fatentur omnes: ergo creaturam poſſibilem nihil eſſe, obſtare non poteſt connexioni cum illa.

56. Probatur tertiò, Deus non connectitur creaturis actualibus: ergo neque poſſibilibus. Patet conſequentia, quia creaturæ poſſibiles & actuales non realiter, nec virtualiter diſtinguuntur: ergo cum actuales non ſint terminus diuinæ connexionis, neque poſſibiles tales eſſe poterunt; aliter virtualiter ſaltem diſtinguendæ eſſent, cum eſſe realiter terminum connexionis, & non eſſe, ſint prædicata realiter contradictoria. Nec probatio iſta valida eſt vtpote ſoluenda ab omnibus; cum ſcientia & omnipotentia quoad efficaciam connectantur creaturis poſſibilibus, & non actualibus: ergo inconnexio cum creaturis actualibus non infert inconnexionem cum eiſdem poſſibilibus, vndecunque id proueniat. Idem meditari licet in futuro conditionato, & abſoluto, quæ licet ſint omnino idem, tamen conditionatum eſt terminus connexionis ſcientiæ conditionatæ cum ipſo, quin abſolutum tale ſit, cum ſcientia conditionata independens ſit à futuro abſoluto.

Tertia ratio etiam inſufficiens.

57. Melius ergo, & ſolidius communi fundamento probatur aſſertio. Nam Deus conſtituendus eſt perfectiori modo, quo poſſit: perfectiori modo autem conſtitueretur Deus inconnexus cum creaturis reipſa poſſibilibus, quàm connexus, & id poſſibile eſt: ergo ita conſtituendus erit. Major conceditur ab omnibus. Minor quoad vtramque partem probanda eſt. Quoad primam oſtenditur, nam Deum cum creaturis reipſa poſſibilibus connecti, eſt, Deum indigere illis ad ſuam exiſtentiam, ab eiſdemque pendere, tanquam à termino, vel obiecto, ſine quo Deus non eſſet; cuius oppoſitum lumine naturæ, & ex ipſis terminis apparet perfectio longè major, ſcilicet, nulla indigere creatura adhuc poſſibili, nec ab ea dependere. Et confirmatur, nam major eſt Dei perfectio, nullius creaturæ abſolutæ futuræ, vel exiſtentis indigere, ab eaque independere, quàm oppoſitum: ergo major quoque erit Dei per-

Commune, & ſolidũ aſſerti noſtri fundamentum.

Digitized by Google

fectio nullius creaturæ re ipſa poſſibilis indigere, ab eaque independere, quam oppoſitum, iuxta illud Pſalm. 15. *Deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges.*

Poſſibile eſt conſtituere Deum cum creaturis inconnexum.

58. Prior illa major quoad ſecundam partem, videlicet, poſſibile eſſe, conſtruere Deum inconnexum cum creaturis re ipſa poſſibilibus oſtenditur. Nam ſi omnipotentia aſſeratur virtus de ſe productiua creaturæ, ſi ipſa non repugnet, liberatur Deus ab omni connexione cum creatura reipſa poſſibili: ea autem virtus nihil implicat: ergo poſſibile eſt conſtituere Deum inconnexum cum creatura reipſa poſſibili. Vtraque præmiſſa probanda eſt. Oſtenditur maior. Nam virtus conditionatè productiua effectus, ſi ipſe non repugnet, non connectitur cum poſſibilitate illius in re nec ab ea dependet, cum poſſibilitas ſit conditio, & reſpectus conditionatus, nullam dicat connexionem, aut dependentiam à conditione, quæ reipſa ſit; vt patet in ſcientia conditionata conuerſionis Petri, ſi vocetur auxilio A; quæ nec connectitur, nec dependet à conuerſione Petri in re, nec à poſitione auxilij, neutro enim exiſtente ſtaret ſcientia. Idem eſt de promiſſione conditionata, v.g. donandi centum ſi nauis appulerit, & quocunque contractu conditionato. Idemque eſt de ſufficientia diuina cognoſcendi abſolutè futura, & exiſtentia, ſi dentur, & de ſufficientia complacendi in illis.

Idem firmatur communi inſtantia potentiæ obedientialis.

59. Confirmatur trita ſatis inſtantia communiter ab Aduerſariis approbata, & quæ rem noſtram mirificè declarat, & firmat. Nam potentia obedientialis creaturæ ad ſupernaturales effectus producendos nulla ratione connectitur cum illis reipſa poſſibilibus, nec ab eorum poſſibilitate dependet, vt multis tract. de viſione declarabitur, eo quod ſit virtus conditionatè productiua eorum effectuum, ſi ipſi non repugnent: ergo ſi ſublatis imperfectionibus cauſæ inſtrumentalis, diuina virtus productiua creaturarum, ita conſtituatur, videlicet conditionatè productiua creaturarum, ſi ipſæ non repugnent, libera erit ab omni connexione, & dependentia à creaturis reipſa poſſibilibus; ſicut de ſufficientia cognoſcendi abſolutè futura nuper di-

cebamus

Digitized by Google

cebamus. Quæ inſtantia præ oculis habenda ſemper eſt, ad omnes Aduerſariorum incurſiones retundendas.

60. Minor autem illa prioris ſyllogiſmi, ſcilicet, nihil implicare virtutem conditionatè productiuam creaturæ, ſi ipſa non repugnet, probatur ex dictis. Nam ſimilis virtus de facto admittitur in creatura ad effectus ſupernos producendos. Similis etiam ſufficientia conceditur Deo ad cognoſcenda futura, ſi dentur. Quid ergo implicare poterit ſufficientia ad producendum creaturam, ſi poſſibilis ſit. Ea enim virtus non dicitur conditionata, eo quod poſſibilitas, ſtricta ſit, & diſtincta conditio reſpectu creaturæ; ſed quia tam creatura, quàm poſſibilitas eius attinguntur à virtute productiua modo conditionato; ſicut hæc ſcientia diuina; *ſi Petrus exiſteret nihil implicaret*, conditionata eſt ex modo tendendi, etiamſi exiſtentia Petri diſtincta non ſit à poſſibilitate ipſius. Et hoc decretum, *volo concurrere ad amorem cum voluntate creata ſi ipſa ſe ad illum determinauerit.* Quod decretum ex modo tendendi conditionatum eſt, etiamſi determinatio voluntatis creatæ non ſit ſtricta conditio, ſeu diſtincta à concurſu Dei. Huiuſmodi autem decretum poſſibile eſſe, & de facto exiſtere traditum eſt ex profeſſo tract. de ſcientia Media diſp. 14. ſect. 1. Aliis probationibus aſſumpti, quas videas apud Lynceum 4. Phyſic. tract. 2. cap. 4. & 5. ſuperſedeo, hac vna contentus, quæ inter omnes potiſſima eſt, & efficacior.

Virtus conditionatè productiua creaturæ, nihil repugnat.

61. Aſſero quartò Deum, quoad eſſentialia, non connecti abſolutè cum ſuis actibus liberis reipſa poſſibilibus. Ratio eſt quia actus liberi non ſunt perfectio Dei, vt oſtendi diſp. 8. de voluntate Dei ſect. 8. aliundè poſſibilitas eorum connexa eſt cum poſſibilitate creaturæ, cui Deus nec mediatè connexus eſt: ergo ſicut maior eſt Dei perfectio virtus conditionatè productiua creaturarum, ſi ipſæ non repugnent, ita maior eſt perfectio Dei, virtus volitiua earundem, ſi ipſæ creaturæ, earundemque volitio non repugnēt. Nec identitas realis actuum liberorum cum Deo obſtare poteſt independentiæ ab illis abſolutè poſſibilibus; ſicut nec obſtat independentiæ ab illis actualibus, ſine quibus

Deus non connectitur cum actibus ſuis liberis poſſibilibus.

potuiſſe Deum realiter exiſtere oſtenſum eſt diſp. citata ſect. 6. Quæ omnia ex dictis aſſerto præcedenti roboranda ſunt, iterumque obiectionum ſolutione firmabuntur.

Deus connectitur cum creaturis poſſibilibus.

62. Aſſero vltimò, Deũ connecti conditionatè cum creaturis poſſibilibus, ab eiſque conditionatè poſſibilibus eſſentialiter pendere. Ad eum modum, quo ſcientia conditionata cõuerſionis Petri ſub auxilio *A*, pendet à conuerſione Petri non abſolutè, ſed conditionatè. Sicut ergo ea ſcientia non pendet ab eo, quod Petrus cõuertatur reipſa nec ab eo quod reipſa detur auxilium *A*, ſed exiſtere poteſt, quin reipſa neutrum detur; & tantum pendet à conuerſione, ſub conditione, quod ponatur auxilium; quia conuerſio reſpicitur modo conditionato, cui inditum eſt independere tam ab abſoluta poſitione effectus, quàm coditionis; quod idem in promiſſionibus, & contractibus conditionatis cernere licet. Sicut inſuper ſcientia conditionata pendet ab auxilio., non reipſa exhibito, ſed per modum conditionis adjecto, quod eſt pendere ab illo conditionatè vt quo, ſeu per modum conditionis. Pariter dicimus, potentiam conditionam diuinam cognoſcendi, vel producendi Petrum, ſi ipſe non repugnet; non pendere ab eo quod reipſa detur Petrus poſſibilis, nec ab eo quod reipſa ſtet poſſibilitas illius, quia vtrumque reſpicitur modo conditionato; pendet tamen à Petro conditionatè poſſibili, & ipſa poſſibilitate per modum conditionis.

63. Probatur concluſio, nam Deus, quoad eſſentialia, eſt virtus productiua creaturæ, ſi ipſa non repugnet; & non eſt, nec eſſe poteſt virtus productiua illius, ſi repugnet: huiuſmodi autem virtus connectitur cum creatura conditionatè poſſibili: ergò & Deus. Maior conſtat ex dictis. Minor probatur, nam virtus conditionatè productiua creaturæ ſi non repugnet, pendet eſſentialiter à termino ſub conditione adjecto per illam, & ab ipſa conditione, non quæ reipſa ſit, ſed quæ à tali virtute adjecta ſit; virtus enim conditionata penitus deficeret eo ipſo, quod nulla eſſet per ipſam adjecta conditio; ſicut ſcientia conditionata non eſſet quæ ſuo objecto nullam conditionem adjiceret: ergo virtus conditionatè

conditionatè productiua creaturæ, ſi ipſa non repugnet, connexa eſt cum creatura conditionatè poſſibili.

64. Confirmatur, nam tendentia abſoluta, & conditionata in aliquem terminum, hoc differunt inter ſe, quod abſoluta nullam dicit conditionem ex parte termini per ipſam adiectam, conditionata verò eam dicit, vt patet in ſcientia, promiſſione, & contractibus conditionatis, & abſolutis: ergo virtus conditionata, vt ab abſoluta diſtincta, eſſentialiter dicit conditionem per ipſam adjectam, connexionemque cum illa. Deus autem, quoad eſſentialia eſt virtus, non abſolutè, ſed conditionatè productiua creaturæ; ſi ipſa non repugnet: ergo eſſentialiter dicit conditionem, non repugnantiæ per ipſam adjectam, connexionemque cum illa, vt tali; & conſequenter etiam cum creatura ſub ea conditione. Cum verò ea virtus conditionata ineuitabilis ſit in Deo, vt fatentur, qui connexionem abſolutam nobiſcum Deo negant, ineuitabilis quoque erit ſimilis connexio conditionata Dei, cum creaturis conditionatè poſſibilibus.

Quid differant tendentia abſoluta, & conditionata.

65. Dicere poteſt aliquis, poſſe etiam liberari Deum à connexione cum creaturis conditionatè poſſibilibus, ſi dicatur, Deum, quoad eſſentialia, nulla ratione, neque abſolutè, neque conditionatè eſſe productiuum creaturarum: ſed hanc potentiam aduenire ipſi jam integrè conſtituto quoad omnes perfectiones eſſentiales, & ipſi omninò neceſſarias, ſicut nos dicimus de virtute abſolutè productiua. Sicut ergo liberatur Deus à nobis à connexione abſoluta cum creaturis poſſibilibus, pari etiam fundamento liberari poterit, & liberandus erit à connexione conditionata, cum ipſis, & inconnexio maior erit perfectio.

66. Contra, quia Deo ſecundum prædicata eſſentialia, & omninò neceſſaria negari non poteſt capacitas habendi potentiam productiuam, qualiſcumque illa ſit, ſiue conditionata, ſiue abſoluta. Vel ergo capacitas habendi potentiam productiuam, eſt conditionata, ſi non repugnet, vel abſoluta; medium enim non eſt. Si abſoluta, connexa erit abſolutè cum potentia productiua, & conſequenter

Deus à connexione cõditionata cũ creaturis poſſibilibus liberari non poteſt.

cum creatura, iuxta modum, quo potentia connectitur illi. Si conditionata, connexa erit conditionatè cum potentia productiua, & conſequenter cum creatura, modò quo illi connectitur potentia: ergo Deus liberari non poteſt, à connexione cum creatura, ſaltem conditionata. Idem confirmari poteſt in virtute intellectiua Deo eſſentiali, cui negari non poteſt capacitas intelligendi, non ſolum poſſibilia creata, ſed futura etiam, & exiſtentia, vt conſtat ex dictis de conſtitutiuo Dei: nulla ergo aperitur via, qua Deus à connexione conditionata liberari poſſit.

SECTIO VI.

Soluuntur obiectiones.

Deus quoad eſſentialia tantũ eſt virtus cõditionatè creaturarum productiua.

67. OBjicies primò; Deus eſſentialiter eſt virtus intellectiua, & productiua creaturarum: ergo eſſentialiter dicit creaturam producibilem: ergo & poſſibilem; cum producibile non ſit, quod impoſſibile eſt, ſed quod poſſibile. *Confirmatur*, vis cognoſcitiua eſſentialiter dicit obiectum cognoſcibile: ergo & vis productiua terminũ producibilem. *Reſpondeo*, Deũ quoad eſſentialia eſſe quidem virtutem productiuam, non tamen abſolutam, ſed tantùm conditionatam; virtus autem conditionatè productiua non connectitur cũ creatura reipſa poſſibili, ſed tantùm ſub conditione poſſibili. Vnde patet ad confirmationem, nam terminus correſpondẽs virtuti conditionatè productiuæ, non eſt creatura abſolutè producibilis, ſed tantùm conditionatè producibilis, & conſequenter conditionatè poſſibilis.

68. Inſtabis, Deus, quoad eſſentialia, eſt virtus conditionatè productiua creaturæ, ſi non repugnet: ergo, ſi repugnaret non eſſet virtus productiua, quam Deus eſſentialiter habet, à poſſibilitate creaturæ eſſentialiter pendet. *Reſpondeo* conceſſo antecedente, diſtinguendo conſequens. Si creatura repugnaret, non eſſet virtus abſolutè productiua illius cõcedo: cõditionate, ſi non repugnaret nego. Vnde falſa eſt vltima cõſequentia de poſſibilitate creaturæ in re, &

& ſolùm vera de poſſibilitate per modum conditionis.

69. Inſtabis iterum, fieri ex noſtra doctrina, non repugnare Deo virtutem productiuam chymeræ, nam ſi creatura fieret impoſſibilis chymera eſſet, & maneret tunc in Deo virtus productiua illius, quam nunc habet. Imò ſi chymera eſſet poſſibilis, haberet Deus quoad eſſentialia virtutem conditionatè productiuam illius: ergo de facto illam habet, aliter facta poſſibili chymera contingeret in Deo variatio quoad eſſentialia. Hæc inſtãtia, quam magni æſtimãt iuniores aliqui, ſoluenda eſt ab illis in potẽtia obedientiali creaturæ ad indebitos, & ſupernaturales effectus producendos, quæ in eorum ſentẽtia cõditionata eſt, quæq; maneret, etiamſi effectus illi reipſa forẽt impoſſibiles, cum nullatenus cõnexa ſit cum illis reipſa poſſibilibus, ſed tantùm conditionatè, ſi poſſibilis ſint, ſub qua conditione creatura etiam obedientialiter poſſet producere chymeram, videlicet ſi poſſibilis eſſet: ergo creaturæ non repugnat virtus productiua chymeræ, & de facto illam eandem habet, quam haberet, ſi poſſibilis fieret. Ex qua etiam doctrina, ſolutio argumenti à nobis exhibita, non leuiter ad hominem firmari poteſt.

Inſtãtia, quia non repugnaret Deo virtus productiua chymeræ.

70. Reſpondeo, in Deo nullam dari virtutem abſolutè productiuam chymeræ, vt eſt certum: nec conditionatè productiuam cum circunſtantia, & ſub conditione impoſſibilitatis, nam ad impoſſibile; qua tale, nullum datur poſſe. Id tamen non obſtat quominùs detur in Deo virtus conditionatè productiua illius rei, quæ reipſa chymera eſt, cum circunſtantia, & ſub conditione adiecta, quod tranſiret in ens reale, & nihil implicaret, quam ſuppoſitionem facit potentia conditionatè productiua; vnde nunquam eſt virtus productiua chymeræ, qua talis, ſed qua non chymera, ſed ens reale eſſet, & nihil implicaret.

Quo pacto ſi in Deo virtus productiua chymeræ.

71. Objicies ſecundò, ſi in Deo quoad eſſentialia non eſſet virtus abſolutè productiua creaturarum, ſed tantùm conditionata, ſi creatura non repugnet, nulla ſtaret in Deo virtus abſolutè creaturarum productiua ipſi intrinſeca, & identificata, ſed eam denominationem haberet à poſitio-

ne conditionis poſſibilitatis creaturæ, à qua virtus conditionata denominaretur abſolutè productiua: id autem implicat, nam poſſibilitas creaturarum ab æterno nihil fuit, atque adeò nec potens conſtituere virtutem abſolutè productiuam, adhuc inadæquatè, actu in Deo exiſtentem ab æterno.

Quo conſtituatur virtus abſolutè creaturarum productiua.

72. Reſpondeo, ſuppoſita poſſibilitate creaturarum reſultare ex intellectu diuino ſcientiam abſolutam poſſibilium, ſicut ſuppoſita futuritione reſultat ſcientia viſionis, per eamque ſcientiam æternam, quodammodo contingentem, & Deo adæquatè intrinſecam, virtutem conditionatam denominari abſolutè productiuam. Quod ſi minus placuerit, dicito, vnà cum ea ſcientia reſultare etiam virtutem abſolutè productiuam, quodammodo Deo contingentem, æternam, ipſique realiter adæquatè identificatam.

73. Objicies tertiò, poſſibilitas creaturarum eſt à Deo, tanquam à radice inferente illam, nihil enim à Deo diſtinctum poteſt eſſe à ſe: non autem poteſt eſſe à Deo ſecundum virtutem abſolutè productiuam, & quodammodo contingentem, cum poſſibilitas creaturæ ſupponatur ad illam; nec eſſe poteſt à Deo ſecundum virtutem conditionatè productiuam, cum hæc non inferat poſſibilitatem in re, ſed tantùm conditionatã, quæ ſtare poteſt cum impoſſibilitate in re, vt vidimus; nec eſt virtus media inter abſolutam, & conditionatam à qua eſſe poſſit: ergo erit à virtute abſoluta Deo eſſentiali, & poſſibilitate creaturæ priori. *Confirmatur*, poſſibilitas creaturæ non poteſt eſſe à Deo, tãquam à principio libero, cum Deus facere non poſſit, vt quod poſſibile eſt, poſſibile non ſit, aut impoſſibile fiat: ergo eſt à Deo, tanquam à principio neceſſariò ipſa poſſibilitate priori: omne autem principium neceſſarium connectitur cum ſuo effectu, illumque præcedit: ergo & virtus inductiua, ſeu illatiua poſſibilitatis creaturæ erit illi connexa, & conſequenter non conditionata, ſed abſoluta.

Qua ratione poſſibilitas creaturæ ſit à Deo.

74. Reſpondeo negans maiorem, poſſibilitas enim creaturæ non eſt à Deo, niſi dum producitur exiſtentia; cum iſta

Digitized by Google

iſta enim producitur totum quod eſt in creatura, & conſequenter poſſibilitas, & hoc dum non exiſtit creatura, nihil eſt, ſicut ipſa creatura, atque adeò neque eſt à ſe, neque à Deo. Si enim poſſibilitas creaturæ cauſalitate aliqua eſſet à Deo, qua exiſtentia non eſſet ab ipſo poſſibilitas, & exiſtentia creaturæ componerent ſine dubio prædicata contradictoria, & diſtinctionem ſaltem virtualem. Nec nobis contrarius eſt Auguſtinus tom. 1. lib. de vera religione cap. 18. aiens. *Itaque omne quod eſt, in quantum eſt, & omne quod nondum eſt, in quantum eſſe poteſt, ex Deo habet.* Mens enim Auguſtini eſt, creaturam dum producitur à Deo, non ſolùm habere ab ipſo exiſtentiam, ſed etiam poſſibilitatem, quam obiectiuè tantùm habet nondum exiſtens. Quo non probatur phyſica vlla cauſalitas in poſſibilitatem ante exiſtentiam.

75. Objicies quartò, fieri ex noſtra ſententia *primò*, Deum poſſe mentiri conditionatè, ſi ei mendacium non repugnaret; atque adeò non minus, nec aliter, eſſe in Deo poteſtatem mentiendi, quàm producendi creaturam. *Secundò*, formicam eſſe omnipotentem, quia ineſt illi poteſtas conditionata producendi omnia, videlicet, ſi ſibi non repugnèt; in quo ſtat denominatio omnipotentis. Sicut ergo formica non eſt omnipotens, quia conditionem, ſub qua omnia poteſt, purificari non poſtulat; ita neque creaturis impoſſibilibus, Deus eſſet omnipotens, quia non repugnantiam creaturarum, ſub cuius conditione eas poteſt, purificari nequaquam exigit.

Quarta obiectio, quia Deus mentiri poſſet, & creatura poſſet eſſe omnipotens.

76. Reſpondeo negando vtramque ſequelam. Primam, quia cum mentiri ſit malum, & peccatum, Deus eſſentialiter reddit illud impoſſibile ſibi, cum eiuſque impoſſibilitate connectitur, vt de aliis impoſſibilibus diximus ſect. præcedenti, ex quorum poſſibilitate imperfectio Deo redundaret. Ex eo autem quod creaturæ poſſibiles fierent impoſſibiles, vel è contra, nulla in Deum redundaret imperfectio, atque adeo ab illis independere ſumma eſt perfectio. Ad ſecundum ſequelam dicimus, nec formicam, nec vllam aliam creaturam poſſe eſſe omnipotentem, tum

Neutrum ex præcedentibus abſurdis ſequi declaratur.

quia

quia cum omnis finita ſit, & limitata, nullius virtus extendi poteſt, adhuc conditionatè, ad omnia, cum nulla ſit, quæ non connectatur aliquibus, & impoſſibilitati ſeipſam producendi. Tum etiam quia eſſe omnipotentem, non eſt, eſſe inſtrumentaliter productiuum omnium, ſi ſibi non repugnent, ſed principaliter eo ipſo, quod abſolutè, & ſecundum ſe, non repugnent; nulla autem creatura, ex hac ſuppoſitione poteſt omnia nec ſeipſam principaliter producere, atque adeo nec eſſe omnipotens.

Quinta obiectio, quia impoſſibili creatura ſuſciperet Deus prædicata contradictoria.

77. Obijcies quintò, ex P. Antonio Perez diſp. 5. de ſcientia Dei art. 5. cap. 2. num. 16. ſi deficeret creaturæ alicuius poſſibilitas, eo ipſo per locum intrinſecum deficeret Deus: ergo Deus connectitur poſſibilitati creaturæ. Antecedens probatur, quia ſi deficeret poſſibilitas creaturæ, quæ de facto eſt poſſibilis, per locum intrinſecum, ſequeretur exiſtere à parte rei duo contradictoria, caſu quo talis creatura exiſteret; nam aliquod impoſſibile exiſtere, idem eſt, ac exiſtere, & non exiſtere, exiſtere quidem ex ſuppoſitione, non exiſtere, nam de ratione impoſſibilis eſt non exiſtere, cum qua ſuppoſitione immunis ab omni implicantia perſiſtere deberet Deus, ſi poſſibilitati creaturæ foret inconnexus: non autem ita perſiſteret Deus, ſed potius implicaret: ergo. Minor probatur nam cum ſuppoſitione exiſtentiæ, & non exiſtentiæ illius creaturæ, Deus ſuſciperet prædicata contradictoria, quod eſt implicare; videlicet, coëxiſtere, & non coëxiſtere illi. Coëxiſtere quidem; quia Deus, & creatura exiſterent; non coëxiſtere, quia creatura impoſſibilis eſſet, atque adeo non exiſtens cum de ratione impoſſibilis ſit non exiſtere: ergo.

Idem aſſumptum primo confirmatũ.

78. Confirmat primò ſuppoſitione 3. num. 9. Nam de eſſentia impoſſibilis, & conjunctionis duarum contradictoriarum, eſt, non exiſtere: ergo etiam eſt de illorum eſſentia non coëxiſtere alicui, ſcilicet Deo, aut enti creato, cum coëxiſtere includat exiſtere. Quis autem non videat, ſi exiſteret id, de cuius eſſentia eſt, non coëxiſtere Deo, neque alicui enti; eo ipſo ſequi, tunc non extiturum Deum, neque vllum aliud ens.

Confir

79. Confirmat ſecundò, quia ſi exiſterent duo contradictoria ſimul, & tunc exiſteret Deus, illa tribuerent Deo denominationes contradictoriè oppoſitas; exiſtente enim v. g. luce, & negatione lucis, Deus haberet denominationem coëxiſtentis luci, & denominationem coëxiſtentis negationi lucis, ac proinde non coëxiſtentis luci: eo autem ipſo, quod, non coëxiſtat luci aliquid, dum exiſtit lux, jam illud non exiſtit in ſe. Nec ad eas denominationes componendas fieri poteſt recurſus ad diſtinctionem virtualem. Nam Deitas eſt eſſentialiter idem omnino ſecum, non ſolum identitate reali, ſed etiam virtuali intrinſeca, quæ formaliſſimè conſiſtit in repugnantia recipiendi prædicata contradictoria, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca; Deitatem autem eſſe coëxiſtentem, & non coëxiſtentem luci, dicit formaliſſimè talis identitatis carentiam, cum dicat capacitatem ſuſcipiendi prædicata contradictoria: ergo ſi Deitas ſuſcipere poſſet ea prædicata contradictoria, deſtruenda foret illa identitas virtualis, ac proinde exiſtentia Deitatis. Quod argumentum de quolibet ente formari poteſt. Idem ſcopus ſecundò roboratus.

80. Confirmat tertiò, nam hæc conſequentia eſt euidens. Deus habet exiſtentiam actualem veram: ergo non habet duo prædicata contradictoria contradictoriè denominantia exiſtentiam Dei: Igitur hæc etiam conſequentia eſt euidens. Deus habet duo prædicata contradictoria contradictoriè denominantia ipſius exiſtentiam: ergo non habet actualem exiſtentiam veram. Idem propoſitum tertiò ſtabilitum.

81. Confirmat quartò. Nam ſi exiſterent duo contradictoria, & ſimul exiſteret Deus; aut illorum coniunctionem, Deus ignoraret, aut falſum aliquid diceret (quod vtrumque euertit diuinam eſſentiam, & exiſtentiam.) Sequela probatur, nam eo ipſo quod Deus affirmaret exiſtentiam ſimul lucis, eandemque negaret, exiſtenre ſimul luce, & negatione illius, affirmatio in primis eſſet falſa, eo quod non exiſteret lux, vt ſupponitur; & negatio etiam eſſet falſa, quia exiſteret lux, vt ſupponitur: Deu ergo non eſſet. Similiter eo ipſo quod Deus, aut aliud ens, ha- Quarta ejuſdem argumenti confirmatio.

beret dua prædicata contradictoria, vtroque careret ſimul. Quia habere quodlibet eorum, eſt carere altero; eo autem ipſo, quod careat vtraque parte contradictionis, non eſſet ens, nam de quolibet ente, eo ipſo quod eſt ens, recta, & vera eſt negatio, aut affirmatio cuiuſlibet prædicati.

Præcedens objectio à pleriſq; Adverſariis ſolvenda in potentia obedientiali.

82. Hæc objectio ſoluenda in primis eſt à pleriſque Aduerſariorum, in potentia obedientiali creaturæ ad indebitos & ſupernaturales effectus agendos, quibus in eorum ſententia creatura non connectitur. Nam facto impoſſibili, quolibet effectu ſupernaturali, nunc poſſibili, cum ſuppoſitione quod exiſteret, & non exiſteret creatura, v.g. homo coëxiſteret illi, & non coëxiſteret; atque adeo omnia argumenti, & confirmationum abſurda ſequerentur. Deinde eadem forma conuinci, quamlibet entitatem creatam, & creabilem connecti cum quauis alia, quantumuis diſparata, non renuit argumenti Author, immo id expreſsè concedit, & intendit, ſiquidem relatio illa coëxiſtentiæ, & non coëxiſtentiæ locum habet in quibuſcunque rebus quantumuis diſparatis. Quam tamen doctrinam abſurdam exiſtimat P. Lynceus, & Ripalda apud ipſum ridiculam. Quidquid tamen de his ſit,

Capacitas ſuſcipiendi prædicata contradictoria extrinſeca, nec Deo, nec creaturæ repugnat.

83. Reſpondeo ad argumentum, prædicata illa contradictoria, ſcilicet exiſtere, & non exiſtere eſſe extrinſeca, & non intrinſeca reſpectu Dei, quæ ſuſcipere non repugnat Deo, imo nec creaturæ reſpectiuè ad terminos, quibus minimè connectuntur, imo inconnexio eſt ipſamet capacitas ſuſcipiendi prædicata extrinſeca contradictoria, cum ſit capacitas permanendi cum ſuppoſitione, quod terminus exiſtat, & non exiſtat, quod eſt poſſe illi coëxiſtere, & non coëxiſtere, Et ratio eſt, quia denominatio coëxiſtentis, & non coëxiſtentis, quam prædicata contradictoria creaturæ poſſibilis, factæ impoſſibilis, Deo tribuerent, non præſtarent, Deum exiſtere, & non exiſtere, ſed creaturam, exiſtere, & non exiſtere, quod cum extrinſecum, & per accidens ſe habeat reſpectu Dei, titulo independentiæ à creatura, inde nec deſtrui, nec immutari poteſt eſſentia, aut exiſtentia Dei, ſed ſolius creaturæ

turæ

turæ, reſpectu cuius ſunt prædicata contradictoria intrinſeca, cum præſtent, creaturam exiſtere, & non exiſtere.

84. Ad primam confirmationem dicimus, de eſſentia rei impoſſibilis, & prædicatorum contradicentium, eſſe quidem non exiſtere, & nulli alteri coëxiſtere abſolutè; cum ſuppoſitione tamen, quod poneretur à parte rei, eſt, exiſtere ſimul, & non exiſtere, coëxiſtere alteri, & non coëxiſtere; non coëxiſtere inquam ex defectu exiſtentiæ non alterius, ſed propriæ ipſius; inde tamen non ſequitur, alterum, ſcilicet, Deum, non exiſtere, ſed rem impoſſibilem exiſtere ſimul, & non exiſtere, & ratione exiſtentiæ coëxiſtere Deo, & ratione non exiſtentiæ non coëxiſtere, quæ denominationes cum extrinſecæ ſint reſpectu Dei, ipſius eſſentiam, aut exiſtentiam immutare non valent, titulo independentiæ Dei à creaturis, quæ maior eſt perfectio, quàm dependentia.

85. Ad ſecundam confirmationem concedimus, exiſtente duplici contradictorio, tribuendas fore Deo denominationes extrinſecas contradictorias, ſumptas ab exiſtentia, & non exiſtentia rei impoſſibilis, quæ diſtinctioni virtuali intra Deum non ſufficiunt, nec intra creaturam reſpectiuè ad terminum, cui minimè connectantur. Nec ſat eſt, vt Deus non exiſtat, quod non coëxiſtat alteri, dum hoc exiſtit, ſi hoc ſimul etiam non exiſtat. Nam Deum tunc non coëxiſtere, non ſumitur à negatione exiſtentiæ Dei, ſed à negatione exiſtentiæ creaturæ, cum enim hæc ſimul exiſtat, & non exiſtat, ſimul etiam Deus exiſtens, denominaretur coëxiſtens, & non coëxiſtens, quin exiſtentia vera Dei iacturam vllam pateretur. Vnde conſtat ad tertiam confirmationem prædicata enim contradictoria extrinſeca nullam refundunt implicantiam in exiſtentiam cum illis minimè connexam; atque adeo licet Deus ea prædicata ſuſciperet, eius exiſtentia vera eſſet.

Prædicata contradictoria extrinſeca diſtinctioni virtuali non ſufficiunt.

86. Ad quartam confirmationem neganda eſt ſequela. Nam impoſſibile communi omnium conſenſu eſt tale, de quo, ſi poneretur à parte rei, verificarentur propoſitiones

contradictoriæ, affirmatio ſcilicet, & negatio; quia cum res ſimul eſſet, & non eſſet, affirmatio vera, eſſet ab exiſtentia, quæ eſſet, & ſimiliter negatio, à negatione exiſtentiæ, quæ pariter eſſet; vt enim affirmatio falſa ſit opus eſt, & vna tantum pars contradictionis exiſteret, ſcilicet negatio exiſtentiæ; & ſimiliter vt negatio falſa eſſet, opus erat, vt ſola exiſtentia eſſet. Tunc ergo, cum ſimul eſſet vtraque contradictionis pars, vtraque diuina propoſitio, affirmans, & negans, rem eſſe, & non eſſe, vera foret.

Sexta obiectio ſumpta à diuina ſcientia cognoſcente potentiam productiuam.

87. Obijcit ſextò, idem Antonius Perez n. 17. Si Deus quoad eſſentiam haberet virtutem conditionatè productiuam hominis, v. g. ſi non repugnet, cognitione eſſentiali, eam virtutem, & reſpectum cognoſceret, cognitione quidem non confuſa, vt eſt certum, ſed euidentiſſimè penetratiua vltimæ differentiæ talis virtutis: ergo huiuſmodi diuina ſcientia in ea virtute, & reſpectu, hominem cognoſceret, non autem cognoſceret includi in homine duo prædicata contradictoria, cui non includantur in homine: dicendum ergo eſt, Deum non cognoſcere ea ſcientia includi in homine duo prædicata contradictoria: ergo Deo quoad eſſentialia repugnat affirmare, includi in homine duo prædicata contradictoria: ergo Deus quoad eſſentialia affirmat, hominem non inuoluere duo prædicata contradictoria, atque adeo poſſibilem eſſe.

Modus tendendi præfatæ ſcientiæ circa poſſibilitatem creatam præſciſiuus eſt.

88. Reſpondeo, conceſſo toto argumento, negans vltimam conſequentiam. Deus enim quoad eſſentialia clariſſimè cognoſcens potentiam quantum eſt ex ſe productiuam hominis, ſi non repugnet, cognoſcit quidem prædicata hominis, ſed non affirmans, neque negans per eam ſcientiam, hominem repugnare, aut non repugnare, ſed ab vtroque præſcindens, quia attingit poſſibilitatem hominis per modum conditionis, aſſerens, in me ſtat virtus productiua hominis, ſi ipſe non repugnet. Qui modus attingendi nec affirmat hominem eſſe poſſibilem, nec negat. Sicuti ſcientia conditionata, qua nouit Deus conuertendo Tyrios, ſi virtutes Betſaïditarum factæ fuiſſent in illis, nec affirmat, nec negat, eas virtutes factas eſſe, aut non eſſe, ſed

Digitized by Google

ſed ab vtroque præſcindit, quia eas virtutes attingit tantùm per modum conditionis, qui modus cognoſcendi nihil definit de exiſtentia, aut non exiſtentia conditionis, ſed indifferenter ſe habet ad vtrumque. Idem dicimus de ſcientia illa reſpectu poſſibilitatis hominis, quàm tantùm attingit per modum conditionis.

89. Objicit ſeptimò Deo, quoad eſſentialia, repugnat facere, quod implicat: ergo potentia diuina, quàm eſſentialiter habet Deus, connectitur cum negatione implicantiæ rei factibilis per ipſam; & conſequenter cum poſsibilitate. *Reſpondendo*, Deo quoad eſſentialia repugnare, facere, quod implicat, adjecta conditione, quod implicet, non verò ſub conditione, quod non implicaret. Vnde potentia diuina, quam eſſentialiter Deus habet, ſicut ſolum connectitur cum poſſibilitate, non reipſa tali, ſed tantum per modum conditionis; ſimiliter etiam connectitur cum negatione repugnantiæ; atque adeo, cum neutra reipſa poſſibili connectitur. Vt in potentia obedienciali creaturæ reſpectu effectuum ſupernorum fateri tenentur quotquot aduerſantium illi negant connexionem. **Quomodo Deo quoad eſſentialia repugnet facere quod implicat.**

90. Objicit octauò P. Ribadeneyra diſp. 7. de ſcientia Dei cap. 1. num. 6. Eo ipſo quod Deus, ſit verus Deus ſummè neceſſarius, infert per bonam conſequentiam, Petrum eſſe poſſibilem: ergo habet connexionem cum poſſibilitate Petri. Antecedens probatur, nam verus Deus ſummè neceſſarius includit hæc duo prædicata, videlicet, poſſe coëxiſtere Petro, ſi non implicet: & non poſſe, ſi implicet: hæc autem duo prædicata inferunt per bonam conſequentiam, Petrum eſſe poſſibilem: ergo. Minor probatur. Nam poſſibilitas ad aliquid ſub vna conditione, & impoſſibilitas ad idem ſub alia conditione, ſunt prædicata de ſe inferentia diſtinctionem earum conditionum: ergo poſſibilitas Dei ad coëxiſtendum Petro, ſi non implicet; & impoſſibilitas ad coëxiſtendum ſi implicet, ſunt prædicata de ſe inferentia diſtinctionem Petri poſſibilis ab impoſſibili: ergo talia prædicata diuina de ſe inferunt poſſibilitatem Petri. Hoc argumentum etiam probat potentiam **Octaua objectio ſumpta à conditionibus potentiæ, & impotentiæ producendi.**

obedientialem connecti cum ſuo termino, vt patebit applicanti formam argumenti.

Solutio præcedétis fundamenti.

91. Reſpondeo, etiam, ſi ea prædicata inferrent per bonam conſequentiam, diſtinctionem inter Petrum poſſibilem, & impoſſibilem, quia idem Petrus nequit ſimul eſſe poſſibilis, & impoſſibilis, non tamen definire, nec inferre, quænam pars diſtinctionis ſit reipſa vera, an Petrus poſſibilis, vel Petrus impoſſibilis, quod neceſſe erat connexioni cum poſſibilitate Petri; ſicut hic actus, *Petrus vel eſt poſſibilis, vel impoſſibilis*, diſtinguit quidem inter Petrũ poſſibilem, & impoſſibilem, quin definiat, aut inferat, Petrum eſſe reipſa poſſibilem, potius quàm impoſſibilem, aut è contra. Si autem inquiras cur ea prædicata diuina neutram partem diſtinctionis determinent. Reſpondeo, quia vtramque attingunt tantùm per modum conditionis; qui modus attingendi nihil de ſtatu conditionis definit, vt ſæpius dictum eſt.

Prędicata diuina non inferũt diſtinctionem in re oppoſitarum conditionum.

92. Addo, ea prædicata diuina non inferre diſtinctionem in re earum conditionum, nec identitatem, ſed ab vtroque præſcindere. Nam etiamſi Petri poſſibilitas fieret re idem cum eiuſdem impoſſibilitate, aut è contra, maneret Deus. Diuina ergo illa prædicata tantùm inferunt diſtinctionem poſſibilitatis, & impoſſibilitatis, per modum conditionis, quatenus à Deo adjectæ, nam potentia diuina productiua Petri ita adjicit pro conditione poſſibilitatem illius, vt non adjiciat, nec adjicere poſſit, impoſſibilitatem; è contra verò repugnantia diuina producendi Petrum, ita adjicit pro conditione impoſſibilitatem eius, vt non adjiciat, nec adjicere valeat, poſſibilitatem. Sicut ergo diuina illa prædicata non inferunt poſſibilitatem, aut impoſſibilitatem Petri in re, ſed tantùm per modum conditionis; ita nec inferunt diſtinctionem, aut identitatem earum in re, ſed tantùm per modum conditionis, ſeu quatenus conditio ſunt, maximè cum ea diſtinctio ſint ipſamet extrema poſſibilitatis, & impoſſibilitatis, quæ ſolùm inferuntur per modum conditionis.

Inſtantia ſũpta à poten-

93. Inſtas. Poſſibilitas intellectus creati ad videndum

Deum

Deum ſub conditione auxilij ſupernaturalis poſſibilis, & impoſſibilitas eiuſdem intellectus ad videndum Deum ſub conditione eiuſdem auxilij impoſſibilis, ſunt prædicata inferentia diſtinctionem in re earum conditionum : ergo poſſibilitas Dei ad producendum Petrum, ſi poſſibilis eſt, & impoſſibilitas ad producendum illum, ſi impoſſibilis ſit, erunt prædicata inferentia diſtinctionem in re earum conditionum; atque adeo Deus cum ea diſtinctione connectetur. Vnde ſi Petrus poſſibilis, fieret impoſſibilis, ſeu idem eſſet Petrus poſſibilis, & impoſſibilis, periret Deus, quia periret diſtinctio, cui Deus connecteretur. *Reſpondeo*, negans antecedens, idem enim dicendum eſt, in vtroque caſu, cum in vtroque eadem ſit inconnexio tam cum poſſibilitate, quàm cum impoſſibilitate conditionis. Nec paritas altera ſumpta ex ſcientia conditionata conuerſionis Petri ſub auxilio *A*, & non conuerſionis ſub auxilio *B*, efficax eſt. Nam illæ ſcientiæ ideò inferunt diſtinctionem in re earum conditionum, quia ſupponunt abſolutam poſſibilitatem ipſarum, nec vnam, & eandem vtriuſque auxilij, ſed diuerſam, quod non militat in noſtro caſu.

Paritas ex ſcientia obedientiali ad videndũ Deũ ſoluta.

94. Obijcies nonò, Deus quoad eſſentialia habet hanc cognitionem. *Idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe:* ergo ſi Petrus ſimul eſſet, & non eſſet, quod eſt, Petrum implicare, falſa foret cognitio illa, atque adeò deſtruenda, & conſequenter Deus cum ea cognitione connexus. Antecedens videtur certum, nam illa cognitio eſt vnum, ex primis principiis, quæ Deus ignorare non poteſt, & non pendet ab eo, quod quidquam ſit poſſibile reipſa, vel impoſſibile, exiſtens, aut non exiſtens, ſed eſt cognitio ſempiternæ veritatis, ſicut & iſta, *Duo contradictoria non poſſunt ſimul eſſe.* Confirmatur ſi idem ſimul eſſet, & non eſſet haberet Deus hanc cognitionem, idem v. g. Petrus ſimul eſt, & non eſt : ergo non haberet oppoſitam huic, ſcilicet, idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe: ergo ſi idem ſimul eſſet, & non eſſet, ea cognitio in Deo non eſſet, & conſequenter neque Deus.

Nona obiectio ex principiis ſempiternæ veritatis.

95. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam.

Componuntur ea prin-

Digitized by Google

cipia cum inconnexione Dei.

quentiam. Nam etiamſi Petrus ſimul eſſet, & non eſſet, adhuc verum eſſet, hoc complexum impoſſibile eſſe, cum ſit complexum duplicis contradictorij: vnde negatio diuina aſſerens, idem non poſſe ſimul eſſe, & non eſſe, vera ſemper eſſet, atque adeo minimè deſtruenda. Ad confirmationem, conceſſo antecedente, neganda eſt vtraque conſequentia. Nam, ſicut idem ſimul eſſe, & non eſſe, non opponitur cum hoc, quod eſt, impoſſibile eſſe; imo quod ſimul eſſet, & non eſſet, hoc ipſo impoſſibile eſſet; nec cognitio diuina aſſerens, idem eſſe, & non eſſe, oppoſita eſſet cognitioni aſſerenti, idem non poſſe ſimul eſſe, & non eſſe; ſed vtraque veriſſima eſſet, quia quod ſimul eſſet, & non eſſet, ſimul etiam impoſſibile eſſet, atque adeo verum eſſet, non poſſe eſſe.

Inconnexio Dei non expungit ab eo virtutes morales.

96. Obijcies decimò, fieri ex noſtra ſententia, Deum quoad eſſentialia non habere virtutes morales, quod dici non poteſt: ergo. Sequela oſtenditur, nam impoſſibilibus omnibus creaturis maneret Deus quoad eſſentialia: tunc autem nullæ in eo eſſent virtutes morales: ergo neque de facto. Major probatur, quia tunc implicarent contradictionem actus, & objecta cuiuſuis virtutis moralis: ergo nulla eſſet poſſibilis. Quæ enim eſſet juſtitia, cui implicaret tribuere cuiquam jus ſuum. Quænam Miſericordia, cui impoſſibile eſſet alicuius miſereri. Quæ liberalitas, quæ nihil alicui donare poſſet, &c. ergo. *Reſpondeo* in Deo eſſe virtutes morales, non abſolutè eliciriuas ſuorum actuum, ſed conditionatè, ſi actus non repugnent, nec creaturæ, quibus connectuntur, nec id abſurdum eſt, ſed major Dei perfectio, & independentia à creaturis.

Nec liberũ arbitrium conditionatum.

97. Obijcies vndecimò, fieri ex noſtra ſententia, Deum quoad eſſentialia non habere liberum arbitrium, quod dici non poteſt. Sequela probatur, nam impoſſibilibus creaturis, Deus nihil poſſet liberè decernere: ergo nec liberum haberet arbitrium, hoc enim eſſentialiter eſt poteſtas liberè decernendi. Tunc autem maneret Deus quoad eſſentialia: ergo Deus quoad eſſentialia de facto non haberet liberum arbitrium. *Confirmatur*, impoſſibilibus creaturis,

turis, impoſſibilis quoque eſſet actus diuinus liber: ergo nullum eſſet in Deo liberum arbitrium, cum ad actum impoſſibilem nulla ſit potentia. Antecedens probatur, vel enim actus diuinus liber conſtituitur adæquatè Deo intrinſecus, vel partim intrinſecus, & partim extrinſecus: quouis autem modo decretum liberum, vel connotat eſſentialiter creaturam, non ſolum reipſa poſſibilem, ſed etiam futuram, vel includit illam: ergo nulla ſtante creatura poſſibili, nullus actus liber eſſet Deo poſſibilis. Idem argumentum fieri poteſt de ſupremo Dei in creaturas dominio.

98. Reſpondeo, Deum quoad eſſentialia habere liberum arbitrium, non abſolutum ex parte actus, & objecti, ſed conditionatum, ſi videlicet actus, & objecta non repugnent. Idemque de ſupremo dominio in creaturas dicendum eſt. Nec id abſurdum eſt, ſed ingens, & major Dei perfectio, quàm liberum arbitrium abſolutum ex parte actus, & obiecti, ratione cuius Deus à creaturis dependeret. Ad quam dependentiam vitandam Deus ſuos actus liberos, ſicut & creaturas, reſpicit conditionatè, ſi poſſibiles ſint, permanſurus etiam ſi forent reipſa impoſſibiles; quia cum non ſint perfectio Dei, hoc pacto reſpici nihil obſtat, nec paritas inde ad perfectiones diuinas neceſſarias ſumi poteſt.

99. Inſtabis, liberum arbitrium conditionatum non eſt reipſa liberum arbitrium: ergo ſi ſolum illud eſſet in Deo, non eſſet reipſa in illo liberum arbitrium. Antecedens probatur, tum quia liberum arbitrium conditionatum ſtare poteſt cum impoſſibilitate ſui actus. Tum etiam quia voluntas humana Chriſti non eſt libera ad peccandum, etiamſi poteſtatem habeat conditionatam peccandi, ſi vnio hypoſtatica ſolueretur. Tum denique, quia voluntas noſtra libera non eſt ad agendum ſine cognitione objecti, quamuis poteſtatem habeat ad liberè agendum, ſi talis cognitio ſtet.

100. Reſpondeo, liberum arbitrium conditionatum non eſſe quidem liberum arbitrium abſolutum, quandiu non purificatur conditio, eſſe tamen liberum arbitrium con- **Liberum arbitrium conditionatum quale ſit?**

Zz ditiona

ditionatum, cui non repugnat cum impoſſibilitate ſui actus conjungi. Inſtantiæ verò voluntatis humanæ Chriſti, & noſtræ, ſolum euincunt, non ſtare abſolutam libertatem ad peccandum cum vnione ad verbum; nec ad liberè agendum, ſine cognitione indifferenti; non autem probant non ſtare libertatem conditionatam ſi purificetur conditio; qualem nos dicimus eſſe in Deo. Quod autem libertas creata purè conditionata ſufficiens non ſit ad peccandum, aut merendum; verum quidem eſt, nam ad id libertas abſoluta per purificationem conditionis neceſſaria eſt, cum aliter actus poſſibilis eſſe non poſſit; id tamen nec obſtat, nec impetit liberum arbitrium conditionatum Dei, nec probat abſolutum neceſſarium, cum importet imperfectionem dependentiæ à creaturis.

Aliqui Patres, objecti, & expoſiti.

101. Obijcies duodecimò, & vltimò, aliquos Patres inferentes apud Theophylum Raynaudum Theologiæ naturalis diſt. 8. quæſt. 5. art. 1. omnia eſſe poſſibilia, quia Deus eſt Omnipotens. Hæc autem illatio nulla foret non ſtante connexione Dei cum poſſibilibus: ergo. *Reſpondeo*, eos Patres inferre poſſibilia ex omnipotentia, non quoad ſufficientiam, quæ ſola competit Deo eſſentialiter, ſed quoad efficaciam, quam non negamus cum poſſibilibus connexam; addit enim ſupra ſufficientiam ſcientiam abſolutam poſſibilium, ſi virtus non ſit ſpecialis reſultans in Deo poſita poſſibilitate creaturarum, de quo ſtatim.

Ad veram potentiam ſufficit continentia conditionata effectus.

102. Inſtabis, vt aliqua potentia ſit vera potentia, debet in illa contineri effectus: eo autem ipſo, quod in potentia contineatur effectus, poſſibilis reipſa debet eſſe, cum impoſſibile in nulla vera potentia contineri valeat: ergo cum in Deo quoad eſſentialia ſit vera potentia, inferet reipſa poſſibilia. *Reſpondeo*, ad veram potentiam ſatis eſſe, quod contineat eminenter effectum ſub conditione, ſi poſſibilis ſit, etiamſi reipſa impoſſibilis eſſet. Quod non leuiter minuit S. Thomas quæſt. 25. de potentia art. 3. corpore, ita ſcribens de impoſſibile. *Hoc enim omnipotentiæ non ſubditur, non propter defectum diuinæ potentiæ; ſed quia non poteſt habere rationem factibilis, neque poſſibilis.* Et infrà, *vnde*

conue

Digitized by Google

conuenientius dicitur quod ea (ſcilicet impoſſibilia) *non poſſunt fieri, quam quod Deus ea non poſſit facere.* Quibus innuit Sanctus Doctor, potentiam conditionatam diuinam, ſeu ſufficientem quantum eſt ex ſe ad faciendum etiam impoſſibile, ſi foret poſſibile.

SECTIO VII.

An ſit in Deo, & quo conſtituatur, omnipotentia quoad efficaciam?

103. Conſtat ex dictis in Deo quoad eſſentialia tantum eſſe potentiam productiuam creaturæ conditionatam, ſeu quoad ſufficientiam, Quærimus nunc, an vltra huiuſmodi potentiam, & extra eſſentialia, concedenda ſit Deo potentia abſolutè, & quoad efficaciam productiua, & cum creaturis abſolutè, & reipſa poſſibilibus connexa; & quo huiuſmodi potentia conſtituatur, an videlicet ſit noua virtus productiua reſultans in Deo ſuppoſita poſſibilitate creaturæ, ſicut reſultat noua ſcientia exprimens abſolutè poſſibilia, vel ſit ipſamet potentia conditionata, addita illi poſſibilitate creaturæ in re, quæ erat conditio eius virtutis, vel ſcientia talis poſſibilitatis, aut aliquo quouis alio, ſiue creato, ſiue increato.

104. Aſſero primò, concedendam eſſe Deo potentiam abſolutè, & quoad efficaciam productiuam cum creaturis reipſa poſſibilibus connexam. Ratio eſt facilis, quia in Deo negari non poteſt potentia creaturarum productiua ſaltem conditionata, ſi poſſibiles ſint; ſi enim ea virtus admittatur abſoluta, conſtans erit, eam eſſe in Deo: Potentia autem conditionatè productiua, licet ex modo tendendi conditionata ſemper ſit, purificata tamen conditione, fit abſoluta, quocunque id conſtituatur: ergo cum de facto purificata ſit conditio poſſibilitatis creaturarum, negari Deo non poteſt potentia abſoluta creaturarum productiua. *Stat in Deo potentia abſolutè creaturarum productiua.*

ductiua. Maximè cum Patres talem Deo potentiam concedendam prædicent, ex qua poſſibilitas in re creaturarum legitimè inferatur qualis ſola eſt abſoluta, & non conditionata.

Ea potentia non eſt noua virtus productiua.

105. Aſſero ſecundò, virtutem abſolutè productiuam diuinam, non eſſe nouam, & ſpecialem virtutem, abſolutam ex modo tendendi, & à conditionata diſtinctam, ſed eſſe ipſammet virtutem conditionatam, & purificationem conditionis, aut ſcientiam diuinam talis purificationis, ſi nolis eam potentiam abſolutam diuinam aliquo creato compleri, quod magis placet. Ratio eſt quia potentia conditionata, ſola purificatione conditionis, & notitia illius, eſt ſufficiens ad producendas creaturas: ergo ſuperflua eſt, & inutilis noua, & ſpecialis potentia abſoluta ex modo tendendi; atque adeo exterminanda à Deo cum ad alium effectum, quàm ad creaturarum productionem neceſſaria non ſit. *Confirmatur*, etenim quia intellectus diuinus eſt de ſe ſufficiens ad veritates liberas cognoſcendas ſi dentur, poſito quod dentur, non admittitur nouus intellectus liber, & à neceſſario diſtinctus ad eas veritates cognoſcendas: ergo cum potentia conditionatè productiua creaturarum, ſi poſſibiles ſint, de ſe ſit ſufficiens; poſita poſſibilitate creaturarum, neceſſaria non erit, nec admittenda noua, & ſpecialis potentia abſoluta à conditionata diſtincta.

Scientia neceſſaria ſufficiēs non eſt ad exprimēda abſolutè poſſibilia.

106. Obijcies primò, quamuis ſcientia neceſſaria ſit de ſe ſufficiens ad exprimenda poſſibilia, ſi dentur, illis tamen datis, admittitur in Deo noua ſcientia abſolutè exprimens poſſibilia: ergo etiamſi potentia conditionata ſit de ſe ſufficiens ad creaturas producendas, ſi poſſibiles ſint, illis tamen reipſa poſſibilibus, noua potentia abſolutè productiua admittenda erit. *Reſpondeo* negans, ſcientiam neceſſariam ſufficientem eſſe ad exprimenda abſolutè poſſibilia, ſi diſtincta ſit ab intellectu diuino, vt ego opinor; ſicut ſufficiens non eſt ad exprimenda futura, & ſicut amor neceſſarius ſufficiens non eſt ad amandum liberè; nam ſcientia, quæ modo abſoluto ſemel non exprimit aliquod obiectum, nunquam ita poteſt illud exprimere, ſed noua, & diſtincta

diſtincta ſcientia neceſſaria eſt,cum nouus ſit,& diſtinctus modus tendendi in objectum,in quo nouus actus, & noua ſcientia conſiſtit; ſicut in voluntate diuina modus tendendi liberè in futura nouus eſt actus ab amore neceſſario virtualiter diſtinctus.

107. Si verò ſcientia neceſſaria ſit indiſtincta ab intellectu diuino,vt opinantur non pauci,adhuc non vrget argumentum. Nam ſcientia neceſſaria ideò eſſet ſufficiens ad cognoſcenda poſsibilia, non quia ſcientia neceſſaria eſt, ſed quia intellectus eſſet potens de ſe omnia cognoſcere per ſuos actus, objecta exprimere volentes, cumque ſcientia neceſſaria non eſſet actus valens exprimere abſolutè poſsibilia, inde nouus actus neceſſarius eſſet, ſicut inde nouus actus ad exprimenda futura neceſſarius eſt. Potentia autem abſolutè productiua non eſſet actus potentiæ conditionatè productiuæ, ſed vtraque eſſet potentia, & inde ſuperflua, quia ſola conditionata ad producendas creaturas ſufficeret. *Quid ſi ſcientia neceſſaria indiſtincta foret ab intellectu diuino.*

108. Objicies ſecundò, potentia abſolutè productiua creaturarũ neque eſſet in Deo libera,& contingens,neque neceſſaria: id autem implicat,cum inter contingens,& neceſſarium non ſit medium: ergo. Maior probatur, imprimis enim non eſſet Deo neceſſaria, cum Deus cum omni ſua perfectione neceſſaria manere potuiſſet impoſſibili omni creatura,& tunc nulla eſſet potentia abſolutè productiua. Deinde libera & contingens non eſſet. Tum quia poſſibilitas libera, & contingens non eſt, aliter poſſet res poſſibilis non eſſe poſſibilis. Tum etiam quia liberum Deo non eſt Petrum poſſibilem eſſe, vel non eſſe poſſibilem: ergo potentia abſolutè productiua neque eſſet Deo neceſſaria, neque libera, aut contingens.

109. Vt clarius reſpondeam aduertas, dupliciter poſſe aliquid eſſe alicui contingens. Primò negatiuè, eo quod ſubjectum à ſuis intrinſecis prædicatis, & independenter ab omni libero exercitio, poſſit eſſe ſine illo. Secundò poſitiuè, eo quod libero ſuo arbitrio poſſit ponere, & non ponere illud, & hoc pacto eſſe, & non eſſe ſine illo. Reſ- *Qua ratione ſcientia abſoluta poſſibilium ſit Deo contingens.*

pondeo ergo, potentiam abſolutam creaturarum productiuam eſſe Deo, non ſimpliciter neceſſariam, cum ſine illa exiſtere potuiſſet; nec poſitiuè liberam, & contingentem, ſed tantùm negatiuè contingentem; quia ſicut Deus cum eſſentialibus prædicatis ſuis ſine creaturis reipſa poſſibilibus exiſtere potuit; ita etiam ſine potentia abſolutè earum productiua permanere valuit.

DISPVTATIO IX.

De Æternitate & Immenſitate Dei.

1. HÆc duo diuina attributa adeò ſunt inter ſe ſimilia vt cuiuſvis notitia, alterum fiat manifeſtum, ideò vtrumque hac diſp. ſociamus. Nihil differimus de æternitate, & immenſitate extrinſecis, ſcilicet tempore, & ſpatio imaginariis; hæc enim phyſicis incumbunt. Nobis tantùm eſt controuerſia de æternitate, & immenſitate intrinſecis, quæ perfectiones ſunt intrinſecæ Dei, quamuis cum reſpectu ad immenſitatem, & æternitatem extrinſecas, ſaltem conditionato, vt dicetur infra.

SECTIO I.

Quid ſit immenſitas & æternitas Dei?

Sententiæ Doctorum P. Soarius. P. Vaſquez.

2. IMmenſitas provt in præſenti ſumitur pro diuina perfectione, qua Deus omni loco per intimam penetrationem correſpondet. Similiter æternitas pro diuina perfectione, qua Deus omni tempori coëxiſtit. Difficultas ergo

ergo eſt, quid ſit, & qualis huiuſmodi perfectio. ***Prima ſententia*** aſſerit immenſitatem diuinam conſiſtere in præſentia, ſeu vbicatione, qua Deus actu correſpondet omni loco imaginario interminato. Ita Soarius diſp.30. Metaphyſ. ſect.7. num.44. Vnde æternitas erit præſentia ad omne tempus; hoc tamen diſcrimine, quod immenſitas eſt præſentia ſeu vbicatio permanens, æternitas verò ſucceſſiua iuxta temporis menſuram. ***Secunda ſententia*** rejectis tempore, & ſpatio imaginariis, docet, immenſitatem eſſe potentiam quantum eſt ex ſe occupandi quodcunque ſpatium, caſu quo ſit, ſimiliter æternitatem eſſe potentiam quantum eſt ex ſe ſufficientem ad correſpondendum omni tempori. Ita Vaſquez 1.part.quæſt.8. circa art.4.& plures Recentiores, qui omnipotentiam in virtute quantum eſt ex ſe ſufficienti conſtituunt, & de immenſitate & æternitate quoad efficaciam, ſimili modo philoſophantur, ac de efficacia omnipotentiæ.

3. Aſſero, Immenſitatem diuinam eſſe, vbicationem infinitam adæquatè Deo intrinſecam, & identificatam, de ſe ſufficientem, vt intimè penetretur Deus cuilibet creato, eo ipſo quod poſſibile ſit, & exiſtat, ſiue illud ſit locus imaginarius, quem non negamus, ſiue phyſicus, ſiue ipſa quælibet creatura; ita vt immenſitas Dei nihil includat creatum, nec illud reſpiciat abſolutè poſſibile, aut exiſtens, ſed tantùm conditionatè, ſi poſſibile ſit, & exiſtat. Similiter dicimus, Æternitatem Dei eſſe, Durationem infinitam adæquatè Deo intrinſecam, & identificatam, de ſe ſufficientem, vt per illam Deus ex parte ſua habeat, quidquid opus eſt, vt coëxiſtat omni creato, eo ipſo quod poſſibile ſit, & exiſtat. Huius aſſerti probatio, & declaratio opportunius tradetur ſect.6. vbi iterum repetenda foret pro coëxiſtentia Dei ad creaturas in tempore futuras.

In quo ſtet immenſitas intrinſeca Dei?

In quo æternitas?

4. Rogabis nunc, an attributum immenſitatis reſpiciat diuerſis virtualitatibus diuerſa ſpatia, vel vnica indiuiſibile omne ſpatium, & idem eſt de æternitate reſpectiuè ad tempus. In hac parte connotatores ad fugiendas diuerſas virtualitates in æternitate, & immenſitate, aliquibus pre-

muntur

muntur anguſtiis, nam in eorum plurium ſententia immenſitas reſpicit omnia ſpatia, tanquam connotata eſſentialia, & independentia, quæ enim dependentia eſſe poteſt inter locum Valentinum, & Romanum: ergo reſpicit diſtinctis virtualitatibus diſtincta loca, ad quas in ea ſententia ſufficiunt diuerſa connotata eſſentialia, & independentia. Nec video qua doctrinæ ſequela ſimiles virtualitates admitti poſſint eo fundamento in omnipotentia reſpectu creaturarum poſſibilium, & negari in immenſitate, & æternitate reſpectu ſuorum terminorum.

Immenſitas, & æternitas indiuiſibili virtualitatē omne ſpatium, & tempus reſpiciunt.

5. Reſpondeo igitur, immenſitatem, & æternitatem intrinſecam Dei, eadem indiuiſibili virtualitate reſpicere omne ſpatium, & tempus cui correſpondere poſſunt. Cuius facilis, & firma ratio eſt, nam ad diſtinguendas virtualitates in diuinis vnum è duobus neceſſarium eſt, vel componere cum identitate reali prædicata realiter contradictoria, vel ratio principij, & termini: neutrum reperitur in immenſitate, aut æternitate reſpectu ſuorum terminorum, vt conſideranti fiet manifeſtum; vnde enim reſpectus ad locum Valentinum eſſe poterit principium reſpectus ad locum Romanum, aut è contra: prædicata autem contradictoria nulla ſunt: ergo, &c.

Qualiter Deus ſit præſens rebus creatis per eſſentiā, præſentiam & potentiam.

6. Rogabis ſecundò, Quomodo dicatur Deus eſſe in omnibus rebus creatis per eſſentiam, potentiam, & præſentiam. Et quidem Deum ita eſſe in rebus omnibus creatis ſupponitur à Theologis cum S. Thoma 1. part. quæſt. 8. art. 3. Miſſis aliorum ſententiis, quæ circa exiſtentiam Dei in creaturis per eſſentiam, non plenè ſatisfaciunt. Reſpondeo primò, ideò Deum eſſe in rebus omnibus creatis per eſſentiam, quia cum omnia creata ſint ens per participationem, nullum eſt, in quo aliquid eſſentiale primi entis non ſit participatum. Reſpondeo ſecundò, ideò eſſe in rebus omnibus creatis per potentiam, quia per Omnipotentiam ita omnia in omnibus operatur, juxta Apoſtolum, vt omne creatum pendeat à virtute diuina. Reſpondeo tertiò, ideò Deum eſſe in rebus omnibus creatis per præſen

præſentiam, quia ratione immenſitatis eſt intimè penetratus cum omni creatura, & indiſtans ab illa.

SECTIO II.

An & quomodo repugnet creaturæ eſſe immenſam, & æternam?

7. TRipliciter poſſet aliquod ens eſſe æternum, & immenſum. *Primò*, exigens eſſentialiter omni loco, & tempori correſpondere eo ipſo quod ſit. *Secundò* contingenter, & per accidens correſpondens omni loco, & tempori. *Tertiò* per immenſitatem, aut æternitatem intrinſecam Dei, illi phyſicè vnitam, quo pacto diuina Sanctitas denominat humanitatem Chriſti Sanctam, & ſubſiſtentia ſubſiſtentem.

8. Aſſero primò, non repugnare creaturam eſſe immenſam, & æternam impropriè, per correſpondentiam omni tempori, & loco, ipſi contingentem. Correſpondentiam contingentem voco, quæ rei iam exiſtenti per accidens contingit, ſiue ſine qua res durare poteſt exiſtens, non quæ ſumitur ab exiſtentia contingenti, quia potuit res non exiſtere. Probatur quia nulla eſt aſſignabilis repugnantia in eo quod Deus Angelum conſtituat, & replicet in omni ſpatio, cum nullus ſit aſſignabilis locus, vltra quem Deus non valeat Angelum diffundere, & replicare, nec tempus vltra quod Deus non potuerit Angelum producere, aut conſeruare: ergo poterit ab æterno in æternum conſeruare, & omni ſpatio diffundere. *Confirmatur*, ſi id implicaret, maximè, quia poſſet Angelus participare attributum diuinæ immenſitatis, aut æternitatis: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, quia immenſitas diuina non ſtat præciſè in correſpondentia omni loco, & tempori; ſed in tali correſpondentia ad locum, vt eo ipſo, quod exiſtat res, neceſſario, & eſſentialiter diffundatur per omne ſpatium, quin

Creatura impropriè, & per accidens poteſt eſſe immenſa.

contrahi poſſit, aut ab aliquo dimoueri; & æternitas in tali correſpondentia ad tempus, vt eo ipſo quod res exiſtat, omni tempore coëxtitura ſit; Angelus autem nullatenus id participaret, quantumuis à Deo in omni ſpatio replicaretur, vel omni tempori coëxiſtens conſeruaretur, quia id illi per accidens omnino contingeret: ergo, &c.

Repugnat creaturam eſſe propriè à ſuis prædicatis æternam, aut immenſam.

9. Aſſero ſecundò, repugnare creaturam eſſe immenſam, aut æternam, exigendo eſſentialiter omni loco, aut tempori correſpondere, ex ſuppoſitione quod exiſtat. Probatur, quia huiuſmodi æternitas, & immenſitas ſunt attributa Dei, vt poſuimus ſect. 1. ergo repugnant creaturæ, vtpote finitæ, & limitatæ; & nulla ratione valenti attributa propria Dei continere. Vnde ſicut illi repugnat infinitas propria Dei, ita & immenſitas, & æternitas. Dices attributa diuina immenſitatis, & æternitatis, non ſtare in præciſa illa exigentia correſpondendi omni loco, aut tempori, ſed addere vlterius, ita exiſtere, vt non potuerit non exiſtere; Hæc tamen reſponſio audienda non eſt, quippe non diſtinguens inter ens neceſſarium, & immenſitatem, & æternitatem diuinam, quæ diſtincta ſunt Dei attributa.

Objectio ſumpta ex cognitione ſuperna.

10. Obijcies poſſibilis eſt cognitio ſuperna repræſentans ſe eſſe vbique: hujuſmodi autem cognitio ita correſponderet omni ſpatio, vt ex ſuppoſitione, quod exiſteret, neceſſario, & eſſentialiter exigeret, ita omne ſpatium replere, vt contrahi non poſſet, aut ab aliquo dimoueri: ergo huiuſmodi correſpondentia ad ſpatium non eſt propria ſolius Dei. Minor probatur, quia cognitio ſuperna eſt eſſentialiter vera: ergo ſi ſemel exiſtens repræſentaret ſe eſſe vbique, ita correſponderet omni loco vt contrahi non poſſet, aut ab aliquo dimoueri, eo enim ipſo quod aliquod ſpatium non occuparet falſa eſſet, idem argumentum pro æternitate efformari poteſt, in cognitione ſuperna repræſentante, ſe ab æterno in æternum duraturam.

Poſſibilis nõ eſt cognitio ſuperna repræſentans ſe eſſe vbi-

11. Reſpondeo negans majorem: ſicut enim implicat cognitio ſuperna repræſentans, ſe ita exiſtere, vt non potuerit non exiſtere; quia eſſet ens neceſſarium, ſicut Deus; ita

ita dicimus implicare cognitionem ſupernam repræſentantem ſe eſſe vbique, quia eſſet diffuſa, & immenſa, ſicut Deus. Vnde ſicut prima cognitio ineptè aſſumeretur ad probandum ens neceſſarium poſſe competere creaturæ; Ita ſecunda cognitio ſolidè aſſumi non poteſt ad probandum, poſſe creaturam ex ſuppoſitione, quod ſit, ita per omne ſpatium diffundi, vt nulla potentia ad breuius contrahi poſſit, aut ab aliquo dimoueri; idem cum proportione de cognitione æternæ durationis philoſophandum eſt.

12. Inſtabis: ergo ſaltem poſſet cognitio ſupernaturalis repræſentare, ſe eſſe vbique per horam, id enim non eſſet participare diuinam immenſitatem, quæ non tantum per horam, ſed tota æternitate exigit ſpatium omne replere. *Reſpondeo*, negans conſequentiam, quia cognitio illa licet non participaret æternitatem diuinam, participaret immenſitatem, quam nec vno ſolo inſtanti participare poteſt, ſicut nec alia attributa Dei.

13. Major tamen difficultas eſt, an, & vnde repugnet creaturæ eſſe æternam, & immenſam, æternitate, & immenſitate intrinſeca Dei ipſi phyſicè vnita, cum tamen non repugnet effectus Sancti, & ſubſiſtentis à Diuina Sanctitate, & ſubſiſtentia intrinſecè vnitis. Communiter Doctores confugiunt ad incapacitatem ſubjecti. Cæterum vnde huiuſmodi incapacitas contingat creaturæ; eſt tota præſens difficultas, ad cujus pleniorem notitiam, obſeruandum eſt, immenſitatem & æternitatem diuinam, nihil aliud eſſe, quàm capacitatem ita occupandi omne ſpatium, & correſpondendi omni tempori, vt prorſus implicet ab aliquo ſpatio dimoueri, & alicui tempori non correſpondere. Vnde effectus formalis, vel quaſi effectus, quem communicare deberent creaturæ; deberet eſſe denominatio, ita occupantis omne ſpatium, & correſpondentis omni tempori, vt prorſus implicaret aliquod ſpatium non occupare, aut alicui tempori non correſpondere. **Quid de immenſitate, & æternitate creaturæ vnitis.**

24. Aſſero tertiò, ideo repugnare creaturam eſſe æternam, & immenſam ab immenſitate, & æternitate diuina **Vnde repugnet creaturam eſſe æternam**

aut immenſam ab æternitate, aut immenſitate diuina.

ipſi intrinſecè vnitis, quia penitus repugnat creaturæ ſpatium omne ita occupare, omnique tempori ita correſpondere, vt implicet ab aliquo ſpatio dimoueri, aut alicui tempori non correſpondere. Probatur, quia iſti ſunt effectus formales, quos æternitas, & immenſitas diuina communicare poſſent creaturæ ipſis vnitæ: id autem repugnare, manifeſtum eſt; aliter humanitas Chriſti de facto exiſteret vbique, per immenſitatem verbi ipſi intrinſecè vnitam, quod dici non poteſt.

SECTIO III.

An futura abſoluta contingentia ratione æternitatis phyſicè Deo ab æterno coëxiſtant?

Sententia Doctorum Caietanus. P. Soarius. P. Vazquez P. Valencia P. Arrubal. P. Becanus P. Herice P. Alarcon P. Mæratius P. Faſolus P. Amicus P. Martinon P. Ribas P. Ribaden.

15. Difficultas eſt, an futura abſoluta, antequam in ſe, & in propria menſura exiſtant, habuerint ab æterno, præter præſentiam, ſeu exiſtentiam objectiuam, aliam phyſicam, & realem, non quidem in propria menſura, ſed in aliena, ſcilicet, æternitatis diuinæ Nam creaturas non coëxtitiſſe phyſicè De[illegible] æterno in propria menſura actu menſurante, certum ſupponunt [illegible] res de fide; aliter creaturæ habuiſſent ab æterno eſſe immutatum, & extra cauſas, quod dici non poſſe, fatentur Thomiſtæ. *Prior ſententia* affirmat, quam nullus docuerat ante Caietanum, quem ſequuntur cæteri Thomiſtæ, *Poſterior negat*, ita communiter Doctores Societatis P. Soarius lib. 1. de ſcientia futurorum cap.7. P. Vazquez ibidem diſp. 64. c.3. P. Valencia, P. Arrubal. P. Becanus. P. Herize. P. Alarcon. P. Mæratius. P. Faſolus, P. Amicus. P. Martinon. P. Ribas, & plures alij tum noſtri, tum Scotiſtæ, & Nominales, quos refert, & ſequitur P. Ribadeneyra diſp. 14. de ſcientia Dei cap. 1.

Futura abſoluta non coëxiſtunt

16. Aſſerendum eſt, futura abſoluta contingentia, non coëxiſtere phyſicè Deo ab æterno, ſed tantum obj[illegible]iuè. Et

Et hanc eſſe ſententiam Thomæ teſtantur, *Primò* Ægidius Romanus diſcipulus, & auditor Angelici Doctoris. Hic enim in opuſculo contra corruptores doctrinæ S. Thomæ art.3. cum Doctores Pariſienſes præſentiam, à Caietano quindecim annorum meditatione compactam D. Thomæ adſcriberent, S. Doctorem ab ea impoſtura liberat, aſſerens, ſolam docuiſſe præſentiam obiectiuam; cui ergo magis credendum, Caietanone diſtanti ab ore D. Thomæ, an Ægidio præſenti, & audienti? *Secundò* idem teſtatur Herueus coæuus D. Thomæ (teſte Belarminio de Scriptoribus Eccleſiaſticis) in 1.diſt.38.art.3. *Tertiò* eiuſdem rei teſtis eſt Siluester Sacri Palatij Magiſter, qui poſt quadraginta, & duos annos expenſos in exponenda doctrina D. Thomæ, vt ipſe teſtatur in Conflato, 1.part.quæſt.14.art.13. ait. Hanc Caïetani ſententiam nunquam eſſe traditam à S. Thoma; eſſe inexcogitabilem; & quam nullus Thomiſta, præter Caietanum, auſus eſt affirmare, quia videtur ſequi aliquid contra fidem. Quidquid tamen de his ſit, physicè Deo ab æterno.

17. Probatur concluſio primò ex S Thoma 1. part.q.14. art.13. aſſerente. *Omnia, quæ ſunt in tempore ſunt Deo ab æterno præſentia, non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes, vt quidam dicunt, ſed quia eius intuitus fertur ab æterno ſuper omnia, prout ſunt in ſua præſentialitate.* Hoc eſt teſtimonium, vnde Caietanus ſuam ſententiam meditatus eſt, ſimillimum alteri quæſt. 86. art. 4. *In ſeipſis futura cognoſci non poſſunt, niſi à Deo, cui etiam ſunt præſentia, dum in curſu rerum ſunt futura, in quantum eius æternus intuitus ſimul fertur ſupra totum temporis curſum.* Et quidem in prima parte prioris illius teſtimonij, ſcilicet, *non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes*, ſolam contineri præſentiam obiectiuam, fatentur Thomiſtæ; quia rationes rerum vocantur ideæ, quas Deus habet circa omnia poſſibilia. Prima probatio ex S. Thoma.

18. In ſecunda autem parte illius teſtimonij, videlicet, *ſed quia eius intuitus fertur, prout ſunt in ſua præſentialitate*, ſolam contineri exiſtentiam obiectiuam futurorum, probatur.

 Quia

Quia ibi S. Doctor diſtinguit duplicem exiſtentiam, vnam poſſibilium, quam habent in ideis, quæ dicuntur rationes rerum; alteram futurorum, quam habent in intuitu diuino, quatenus fertur ſuper omnia, provt ſunt in ſua præſentialitate, id eſt, provt ſunt in ſua temporis differentia: vtraque autem exiſtentia eſt tantùm objectiua ab æterno: ergo. Minor probatur, quia, S. Doctor ait, ideo futura eſſe præſentia ab æterno, quia Dei intuitus fertur ſuper illa: præſentia autem, quæ habetur ab intuitu diuino, tantùm eſt objectiua; ſicut præſentia, quæ habetur ab ideis, ſeu ſcientia poſſibilium: ergo. Maximè cum S. Doctor, non aſſerat, intuitum diuinum ferri in creaturas, quia iſtæ ſunt ab æterno præſentes æternitati; ſed è contra, creaturas eſſe præſentes æternitati, quia intuitus Dei fertur ſuper illas.

Robuſtior ex S. Thoma confirmatio, & mentis ipſius declaratio.

19. Confirmatur *primò*. Nam ſanctus Doctor non ait, intuitum diuinum ferri ſuper creaturas futuras; ſecundum earum præſentialitatem phyſicam æternam; quod neceſſarium erat inuento Caietani: ergo nullam agnouit præſentiam phyſicam futurorum ab æterno, niſi ſolam objectiuam præſentialitatis temporalis phyſicæ, quam habent ſuo tempore futura. Probatur conſequentia, nam hæc propoſitio S. Thomæ; *Omnia, quæ ſunt in tempore, provt ſunt in ſua præſentialitate, ſunt Deo ab æterno præſentia*; indifferens de ſe eſt ad præſentialitatem phyſicam creaturæ, habitam phyſicè ab æterno, vel tantùm objectiuè, eo quod præſentialitas phyſica, & temporalis creaturæ, ab æterno ſit in intuitu diuino, ſeu, vt ait Sanct. Doctor, quia intuitus Dei fertur ſuper omnia, provt ſunt in ſua præſentialitate, ſcilicet, phyſica, & temporali: ergo ſine fundamento in S. Thoma determinatur ea illius propoſitio ad præſentialitatem, phyſicam creaturæ, habitam phyſicè ab æterno; cum propoſitionis veritas ſaluari poſſit, cum ſola præſentialitate phyſica temporali, habita objectiuè tantùm ab æterno in intuitu diuino, iuxta ſenſum antiquorum Thomiſtarum.

Altera eiuſdem aſſũpti confirmatio.

20. Confirmatur *ſecundò* ex eodem Angelico Magiſtro 1. ſent. diſt. 38. quæſt. 1. art. 5. Vbi præſentem agitans quæſtionem

ſtionem explicaturus, quomodo cognitio diuina intueatur omnia temporalia (quamuis ſibi ſuccedentia) vt præſentia ſibi, nec aliquid eorum ſit futurum reſpectu ipſius, id eſt, quod per eam cognitionem nondum cognoſcatur exiſtens pro ſua temporis differentia; ita loquitur. *Omnia vt præſentia vno intuitu procul videt, quaſi ab æternitatis ſpecula.* Ac ſi diceret, omnia vt præſentia, vno intuitu videt Deus, ſed præſentialitatem illam phyſicam, quàm intuetur, videt procul, id eſt, phyſicè, & infinitè diſtantem ab alta æternitatis ſpecula, & tantùm illi objectiuè præſentem ratione intuitus diuini extendentis ſe ad omnes præſentialitates temporales phyſicas, quantumuis phyſicè diſtantiſſimas ab æternitate Dei, per intercapedinem temporis interjecti inter exiſtentiam phyſicam æternam Dei, & temporalem creaturæ.

21. Probatur ſecundò concluſio ex S. Auguſtino ſerm. 11. de verbis Apoſtoli, vbi ait: *Habet Deus electos apud ſeipſum, non in natura ſua, ſed in præſcientia ſua.* Quibus excluditur omnis præſentia creaturæ ab æterno, dempta objectiua. Inſuper lib. 4. de Geneſi ad literam cap. 18. *Res antequam fierent erant, & non erant, erant in Dei ſcientia, non erant in ſua natura.* Præterea in illud Pſalm. 49. *Pulchritudo agri mecum eſt*, inquit, *ſunt omnia cognitione quadam infallibili ſapientia Dei in verbo conſtituta.* Et paulo pòſt. *Et quare apud ipſum omnia? Quia antequam eſſent omnia, aut crearentur, ei nota erant omnia.* Quibus, omnis præſentialitas, objectiua excepta, reſpuitur ab Auguſtino. Mitto alios Patres quia ſufficiunt nobis Thomas, & Auguſtinus. **Secũda probatio ex Auguſtino.**

22. Probatur tertiò ratione, ſi futura eſſent præſentia toti æternitati Dei ab æterno, maximè, quia aliquando in propria menſura erunt illi præſentia, & æternitas Dei eſt indiuiſibilis, & tota ſimul: hæc ratio ſolida non eſt: ergo. Maior eſt fundamentum Caietanorũ. Minor probatur, quia rem in propria menſura, ſcilicet in inſtanti tantùm *A* eſſe præſentem æternitati Dei indiuiſibili, ſolam arguit exiſtentiam illius in inſtanti *A*, & excludit omnem imaginabilem exiſtentiam in præcedentibus inſtantibus æternitatis: ergo **Fundamentum Thomiſtarum dictum.**

Digitized by Google

ergo excluditur præſentia illius in æternitate. Antecedens probatur, quia rem aliquando in propria menſura eſſe locatam in ſpatio tantùm *A*, & præſentem immenſitati Dei indiuiſibili, ſolam arguit præſentiam in loco *A*, & omnem imaginabilem præſentiam excludit ad alia loca, & ſimiliter præſentiam ad illa etiam in aliena menſura; ſcilicet, diuinæ immenſitatis: ergo rem aliquando in propria menſura eſſe præſentem æternitati Dei indiuiſibili in inſtanti tantùm *A* pariter excludet omnem præſentiam eiuſdem in tota æternitate, etiam in aliena menſura.

Reſponſio prima Albeldæ refutata.

23. Reſpondet primò Albedla, conceſſo antecedente, negans conſequentiam, diſparitatem dat, quia res non dicitur eſſe in immenſitate, benè verò in æternitate. Non placet ſolutio. Nam ſi particula *in* denotet rationem ſubjecti, ſicut immenſitas Dei non eſt ſubjectum creaturæ, ita neque æternitas. Quod ſi ita ſit, quia creatura eſt illi præſens, etiam eſt præſens immenſitati Dei: ergo, etiam immenſitas erit ſubjectum. *Confirmatur*, vel coëxiſtentia in propria menſura vnius ad aliud formaliter indiuiſibile, & æquiualenter extenſum, infert coëxiſtentiam in aliena menſura, totalem, & adæquatam, vel non? Si ſecundum: ergo coëxiſtentia creaturæ in propria menſura æternitati Dei formaliter indiuiſibili, & æquiualenter diuiſibili, non infert coëxiſtentiam totalem in omni tempore, etiam in aliena menſura. Si primùm: ergo coëxiſtentia creaturæ in propria menſura immenſitati Dei, formaliter indiuiſibili, infert coëxiſtentiam totalem ſiue in omni loco in aliena menſura.

Secunda reſponſio Thomiſtarum recentium.

24. Reſpondet ſecundò, vides in manuſcriptis, terminum creatum in triplici ſtatu conſiderari, *Primò*, in ſtatu poſſibilitatis, & ſic eſt terminus omnipotentiæ. *Secundò*, in ſtatu paſſiuè producti, ſiue extra cauſas, & in propria menſura, & ita eſſe terminum immenſitatis. *Tertiò*, in ſtatu medio, ſcilicet, termini poſſeſſi, & præcisè inſpecti ſub ratione termini, qui producitur actiuè, & non eſt paſſiuè productus. Hinc contendit diſparem eſſe rationem pro immenſitate, & æternitate, quia vna reſpicit terminum in aliena menſura exiſtentem,

Digitized by Google

exiſtentem, ſcilicet æternitas, altera verò, nempè immenſitas, reſpicit in menſura propria.

25. Multa ſunt in reſponſione iſta explicatione, & probatione digna, illud præcipuum eſt, cur immenſitas, potiùs quàm æternitas, reſpiciat creaturam in ſtatu paſſiuè productam, ſiue extra cauſas, & in propria menſura? etenim ſicut immenſitas complectitur omnem locum etiam illum cui eſt creatura præſens, ſiue in quo exiſtit in propria menſura, ita æternitas complectitur omne tempus, etiam illud cui creatura eſt præſens, quando exiſtit in propria menſura. Inſuper creatura exiſtens in propria menſura dicit duplicem præſentiam, vnam ad locum determinatum, cui eſt præſens, alteram ad tempus cui correſpondet: ergo vna præſentia pertinebit ad immenſitatem; altera verò ad æternitatem: vtraque autem eſt in propria menſura, vel eſt ipſamet propria menſura creaturæ: ergo in reſpicienda creatura in propria menſura pares ſunt æternitas, & immenſitas. Præcedens Thomiſtarũ reſponſio rejecta.

26. Hinc impugnatur ſolutio. Quia non minus æternitas quàm immenſitas, reſpicit creaturam in propria menſura, iſta loci, illa temporis: immenſitas autem, præter exiſtentiam in propria menſura in loco *A*, non poteſt reſpicere eandem creaturam, adhuc in aliena menſura exiſtentem in omni loco, neque eam conſtituere: ergo neque æternitas, reſpiciens creaturam in propria menſura in inſtanti *A*, poterit eam reſpicere, adhuc in aliena menſura exiſtentem in omni tempore, neque eam exiſtentem conſtituere.

SECTIO IV.

Infringitur vlterius præſentia futurorum in æternitate.

27. PRobatur quartò concluſio. Si futura coëxiſterẽt ab æterno Deo in aliena menſura, coëxiſterẽt in propria. Quarta probatio, quia creaturæ

 pria.

Digitized by Google

exiſterent ab æterno in propria menſura.

pria. Id eſt hereticum, ergo. Major probatur. Primò, quia eo modo, quo creatura coëxiſtit toti æternitati Dei, coëxiſtit per vos Deo ab æterno: inde enim infertur à vobis coëxiſtentia in æternitate, quia creatura correſpondet toti æternitati: creatura autem nunc exiſtens coëxiſtet toti æternitati in propria menſura: ergo coëxiſtit Deo ab æterno in propria menſura. Maior eſt doctrina Cajetanorum. Minor nemini dubia, nam æternitas intrinſeca Dei eſt tota ſimul: ergo creatura exiſtens in inſtanti *A*, in propria menſura coëxiſtit toti æternitati Dei.

28. Probatur ſecundò eadem minor. Vel menſura propria Antichriſti, exiſtit ab æterno, pluſquam objectiuè, actu, & exercitè menſurans, vel non. Si non exiſtit: ergo aliquod futurum, ſcilicet menſura propria Anti-Chriſti, actu, & exercitè menſurans, non exiſtit ab æterno, pluſquam objectiuè, quo habemus intentum. Si exiſtit: ergo exiſtit Antichriſtus in propria menſura actu, & exercitè menſurante illum, quod Catholice dici non poteſt.

Reſponſio Recentioris Thomiſtæ.

29. Reſpondet Viues in manuſcriptis, æternitatem licet ſit actio reddens futura ab æterno realiter exiſtentia, non extendi ad res mutandas, neque ad faciendum quid exercite ſint extra cauſas, & in propria menſura, exercite menſurante: ideoque illas non poſſe hoc modo ab æterno in æternitate contineri, quia quod in ſe mutatum non eſt, & exercite extra cauſas, non poteſt, vt tale antequam in ſe ſit mutatum, cõtineri ab æternitate: non ex defectu æternitatis, ſed quia implicat, quod aliquod contineatur vt mutatum, antequam immutetur.

Præcedens reſponſio librata, & expuncta.

30. Hæc tamen reſponſio non ſatisfacit. Primò, quia vel in æternitate eſt realiter ab æterno menſura propria Antichriſti cum munere menſurandi, actu & exercitè, vel non. Si non eſt, ergo aliquod futurum, ſcilicet menſura propria Anti-chriſti, cum munere menſurandi, non eſt realiter ab æterno, quod intendimus. Nec dici poteſt menſuram propriam Antichriſti eſſe ab æterno in aliena menſura, quia imprimis non admittitur menſura menſuræ ab Aduerſario. Quod ſi quis ſtimulo argumentorum eam admitteret,

mitteret, contra illam ſtat idem argumentum, nam, vel menſura menſuræ eſt ab æterno cum munere menſurandi actu, & exercitè vel non? Si non: ergo aliquod futurum non eſt realiter ab æterno: Si eſt: ergo menſura propria Antichriſti eſt realiter ab æterno in propria menſura, actu & exercitè menſurante. Si autem eſt ab æterno menſura propria Antichriſti cum munere actu, & exercitè menſurandi: ergo etiam Antichriſtus eſt ab æterno in propria menſura actu, & exercitè menſuratus.

31. Contra ſecundò Antichriſtus immutatus, & extra cauſas eſt nunc aliquod futurum: hoc autem per te non poteſt contineri realiter in æternitate ab æterno: ergo non omnia futura coëxiſtunt æternitati realiter ab æterno. Quod ſi dixeris, Antichriſtum immutatum, & extra cauſas, eſſe realiter ab æterno, tibi non conſtabis, quippè neganti, tale eſſe poſſe contineri ab æternitate, & aſſerenti, eſſe immutatum, & extra cauſas aliud non eſſe, quàm exiſtere in propria menſura.

32. Contra tertiò, & ſimul probatur tertiò maior illa. Actio qua ſuo tempore producetur Antichriſtus, quidquid illa ſit, ſiue creatum, ſiue increatum, ſiue immenſitas, ſiue decretum, eſt realiter ab æterno: ergo Antichriſtus eſt per eam realiter ab æterno productus: ergo exiſtens extra cauſas; quod in veſtra ſententia eſt exiſtere in propria menſura actu, & exercitè menſurante.

33. Reſpondet recentior ille, actionem Antichriſti eſſe quidem ab æterno actiuè producentem, & extrahentem Antichriſtum ab actu poſſibilitatis: Antichriſtum verò non eſſe per eam actionem paſſiuè productum, & extractum à cauſis, ideóque non exiſtere in propria menſura. Quod ſi ab eo inquiras, cur actio æterna non denominet Antichriſtum paſſiuè extractum à cauſis, & productum? Reſpondet, quod ſuprà, id non prouenire ex defectu actionis æternæ, ſed ex incapacitate termini, qui antequam ſit paſſiuè productus, & extractus à cauſis, non poteſt, vt talis, ab æternitate contineri. Quod ſi iterum inquiras, cur ſit incapax? Reſpondet, quia Deus non vult Antichriſtum, (Alia eiuſdem recentioris reſponſio.)

v.g. eſſe paſſiuè productum, & extractum à cauſis niſi in tempore.

Præcedens reſponſio oſtenditur inſufficiens.

34. Contra, quia, vt nuper dicebamus, hæc reſponſio dat nobis intentum. Nam Antichriſtum eſſe paſſiuè productum, & extractum à cauſis, nunc eſt aliquod futurum: hoc non continetur per te in æternitate: ergo. Secundò, actioni, qua ſuo tempore producetur Antichriſtus, tam eſſentiale eſt, extrahere terminum à ſuis cauſis, & reddere paſſiuè productum, quàm extrahere ab ſtatu poſſibilitatis, & reddere realiter exiſtentem; cum ſeipſa præſtet vtrumque, & ſeipſa ſit extractio termini ab ſtatu poſſibilitatis, & à ſuis cauſis, quod non negat Aduerſarius: actio autem Antichriſti non poteſt exiſtere ab æterno, quin denominet Antichriſtum extractum paſſiuè ab ſtatu poſſibilitatis; aliter non exiſteret, ſed in ſtatu poſſibilitatis maneret: ergo neque poterit exiſtere eadem actio, quin denominet terminum paſſiuè deductum, & à cauſis extractum. Vel ſi ſecundùm præſtare poſſit, cur non primùm? ſcilicet; non reddere Antichriſtum extractum paſſiuè ab ſtatu poſſibilitatis, quo ſponte ruit tota meditatio Caietani.

Creatura potens ab æterno exiſtere, de facto ita eſſet.

35. Confirmo, & loquor de creatura, quam potuit Deus extra cauſas ponere ab æterno, ſiue illa ſit permanens, ſiue ſucceſſiua. Probo in ſententia Thomiſtarum, eam fuiſſe extra cauſas, & paſſiuè productam ab æterno. Ea creatura ſecundum ſe, & abſolutè, antecedenter ad omne Dei decretum, capax eſt, vt ab æterno extrahatur, tam à ſtatu poſſibilitatis, quàm à ſuis cauſis, vt per ſe conſtat: eo autem ipſo, quod ſit ab æterno extractio eius creaturæ ab ſtatu poſſibilitatis, ipſa eſt paſſiuè extracta, nec poteſt non eſſe: ergo eo ipſo quod ſit ab æterno extractio à ſuis cauſis, ipſa erit paſſiuè extracta, nec poterit non eſſe: de facto autem exiſtit per eos extractio illius creaturæ à ſuis cauſis, ſcilicet, actio Angeli, vel hominis: ergo de facto extitit ea creatura à ſuis cauſis ab æterno extracta.

Idem iterum confirmatū.

36. Confirmatur ſecundò. Non poteſt Deus velle, quod ab æterno ſit extractio rei à ſtatu poſſibilitatis, quin velit rem ab æterno à ſtatu poſſibilitatis paſſiuè extractam: ergo

neque

neque poterit velle, quod ſit ab æterno extractio à ſuis cauſis, quin velit rem à ſuis cauſis ab æterno paſſiuè extractam. Quod ſi dixeris poſſe Deum velle, quod ſit ab æterno extractio creaturæ ab ſtatu poſſibilitatis, quin iſta ſit paſſiuè extracta, qua bona conſequentia infers creaturas eſſe paſſiuè extractas ab ſtatu poſſibilitatis ab æterno, quia earum extractio, ſiue actio exiſtit ab æterno.

37. Conuictus recentior vi, & efficacia horum argumentorum, ingenuè fatetur, ſuam ſententiam continere myſterium ſimile myſterio diuinæ libertatis; ſicut ergo à Patre Suarez admittitur in Deo exiſtere totam volitionem alterius mundi, & non denominare Deum volentem; ita inquit ego aſſero exiſtere ab æterno extractionem creaturæ à ſuis cauſis, & non denominare paſſiuè extractam. Cæterùm ad componendam diuinam libertatem cogimur fide, noſtrum intellectum captiuante. Ad quid autem, qui liberi nati ſunt, captiui fient ſola fide Caietani, & quem lateat ſententias philoſophicas ad inſcrutabilia Dei myſteria recurrentes ſubobſcuras eſſe, & communiter Doctoribus inuiſas. *Quid de ſua opinione ſenſerit recens Thomiſta.*

38. Cæterùm, nec confugiens ad aras ſaluus fiet noſter Aduerſarius: Ita diſputo. Ex myſterio libertatis diuinæ licitum tibi eſt, actu admittere, eſſe ab æterno extractionem à cauſis, & non eſſe rem à cauſis paſſiuè extractam: ergo in eodem myſterio licitum tibi, & nobis erit, admittere, eſſe ab æterno extractionem ab ſtatu poſſibilitatis, & rem non eſſe paſſiuè extractam; quo ceſſat præſentia futurorum in æternitate, ad quam ſatis non eſt creaturam eſſe actiuè extractam ab ſtatu poſſibilitatis, ſed vlterius requiritur, quod ſit paſſiuè extracta. *Ex ſenſu ſuo impugnatus Aduerſarius.*

39. Confirmatur, quia ſi Theologo ſecurus eſſet recurſus ille ad aras, multa abſurda palliare poſſet. Ad rem eſt, quia diuina volitio alterius mundi eſt, & fuit ab æterno in propria menſura quin denominaret Deum volentem: ergo eo clypeo protectus Aduerſarius, dicere poſſet extractionem à cauſis eſſe in propria mēſura, quin denominaret rem paſſiuè extractam: idemque dici poteſt, etiamſi extractio *Abſurda, quę ea doctrina palliari poſſent.*

Digitized by Google

eſſet actio creata. Pariter, cognitiones, & volitiones creatas poſſe exiſtere in propria menſura in intellectu creato, quin illum denominarent. Præterea poſſe exiſtere aſſumptionem humanitatis, quin denominaret humanitatem aſſumptam, & alia eius farinæ, quæ quam abſurda ſint in creatis cæci vident.

Exemplo Thomiſtarũ acuitur argumẽtatio noſtra.

40. Denique myſterium hoc, exemplo Dominicanis ſolemni mihique inter diſputandum exhibito, altius introſpiciamus. Aiunt, creaturas futuras ſe habere reſpectu diuinæ æternitatis, ſicut puncta circuli reſpectu puncti medij, ſiue centri. Sicut ergo quodlibet punctum circuli correſpondet toti centro, ita quælibet creatura toti æternitati. Hoc tamen exemplum mirificè noſtrorum argumentorum efficaciam demonſtrat. Etenim ſi puncta circuli ſimul non exiſterent, ſed ſucceſſiuè, nunquam integer circulus coëxiſteret centro, ſed pars nunc, & pars poſtea, vt eſt euidens: at creaturæ omnes ſimul non exiſtunt ſed ſucceſſiuè: ergo neque poſſunt omnes coëxiſtere æternitati.

41. Inſuper, dum deſcribitur circulus, punctum centri nondum reſpondet parti deſcribendæ, ſed ſolùm parti deſcriptæ, idque non quod puncto centri aliquod deſit ratione cuius reſpondere debet parti deſcribendæ; ſed quod pars ipſa deſit, cui tale punctum, exiſtens iam ſecundum ſe totum, reſpondeat; deſcripto verò integro circulo centrum reſpondet toti circumferentiæ, & ſingulis illius partibus. Ita indiuiſibilis æternitas interim, dum totum tempus non eſt elapſum, non reſpondet toti tempori, ſed parti. Quare ſicut punctum centri poteſt nunquam reſpondere parti circumferentiæ, nondum deſcriptæ, ſi illa in futurum non deſcribatur; ita æternitas poteſt non reſpondere vel partibus temporis adhuc futuris, vel rebus contingenter in eis futuris; ſi vel tempus ceſſet, vel eo perdurante res in illo non ſint, vt reipſa poſſunt non eſſe. Denique quia hic diſcurſus communis etiam eſt immenſitati, & tamen in illa non valet: ergo neque in æternitate.

Alia oppoſitæ ſententiæ abſurda recenſentur.

42. Probatur quintò concluſio. Si futura coëxiſterent Deo

Deo ab æterno in æternitate, ſequeretur, coëxtitiſſe Deo ab æterno in æternitate amorem, & odium efficaces; formam, eiuſque priuationem, & alia huiuſce generis contradictoria. Inſuper coëxtitiſſe Deo ab æterno plures præſentias circumſcriptiuas eiuſdem corporis ad plura loca, & plures formas eidem materiæ correſpondentes: id autem abſurdum eſt. Sequela probatur, quia ea omnia ſunt, vel fuerunt futura: omnia autem futura per vos coëxiſtunt Deo ab æterno in æternitate: ergo, &c. Quæ abſurda ſi deglutiantur pro defenſione Caietani inde ſatis deprehendes, cuius momenti fuerit quindecim annorum meditatio.

SECTIO V.

Soluuntur objectiones.

43. OBijcies primò, Sanctum Thomam pro vobis adductum hic art. 13. aſſerentem: *Omnia quæ ſunt in tempore ſunt Deo ab æterno præſentia; non ſolùm ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes, vt quidam dicunt, ſed quia eius intuitus fertur ab æterno ſuper omnia prout ſunt in ſua præſentialitate.* Atqui in prima parte ſtatuit Sanctus Doctor præſentiam objectiuam: ergo in ſecunda agnouit aliam præſentiam ab objectiua diſtinctam. *Reſpondeo*, admiſſa authoritate Sancti Thomæ, & conceſſa maiori, negans conſequentiam, cum omnibus, & veris Thomiſtis vſque ad Caietanum. Primum teſtimonium S. Thomæ objectum, & ſolutum.

44. Inſtabis: ergo Sanctus Doctor bis repetit eandem præſentiam objectiuam, quod inutile eſſet. *Reſpondeo* negans conſequentiam; nam in prima parte ſtatuit præſentiam objectiuam poſſibilium, in ſecunda autem præſentiam objectiuam etiam futurorum, in quo nulla eſt inutilis repetitio, vt expendimus ſupra. Nec iudico ſufficiens fundamentum ad fundandam tam difficilem opinionem, & nouam, quod Sanctus Doctor bis idem repeteret.

45. Obijcies ſecundò eundem Sanctum Doctorem art.9. Aliud eiuſdem teſtimonium.
docentem.

monium declaratum. docentem. *Quædam licet non ſint nunc in actu, tamen vel fuerunt, vel erunt: & omnia iſta dicitur Deus videre ſcientia viſionis, quia cum intelligere Dei, quod eſt eius eſſe, æternitate menſuretur, quæ ſine ſucceſſione exiſtens totum tempus comprehendit; præſens intuitus Dei fertur in totum tempus, & in omnia, quæ ſunt in quocumque tempore, ſicut in ſubjecta ſibi præſentialiter.* Modo ſic S. Doctor planè fatetur æternitatem Dei comprehendere omne tempus, & omnia, quæ ſunt in quocumque tempore, tanquam ſubjecta ſibi præſentialiter: ergo agnoſcit præſentialitatem æternitati cuiuſcumque creaturæ aliquo tempore exiſtentis: ergo & præſentialitatem ab æterno.

46. Admiſſa authoritate S. Thomæ, *Reſpondeo*, conceſſo primo enthymemate negans ſecundam conſequentiam, aliud enim eſt creaturam eſſe præſentem toti æternitati intrinſecæ Dei indiuiſibili, & abſque ſucceſſione intra ſe, quia tota eſt in quocunque tempore; aliud creaturam eſſe præſentem æternitati pro omni tempore extrinſeco, quo eſt, & fuit æternitas. Sicut aliud eſt creaturam eſſe præſentem immenſitati intrinſecæ Dei indiuiſibili, & abſque extenſione intra ſe, quia tota eſt in quocumque loco: & aliud creaturam eſſe præſentem immenſitati in omni loco extrinſeco, in quo eſt immenſitas. Concedimus ergo cum Sancto Thoma, quamlibet creaturam pro tempore, quo eſt, fuit, aut erit, eſſe præſentem toti æternitati intrinſecæ Dei; negamus verò contra Caietanum eſſe præſentem toti æternitati ab æterno, ſiue pro omni tempore: Sanctus enim Doctor tantùm ait, quidquid eſt in aliqua differentia temporis coëxiſtere æterno, non autem ait ab æterno phyſicè, quod neceſſarium erat ad myſterium Caietani.

Alij Patres expoſiti. 47. Obijcies tertiò, aliquos Patres aſſerentes omnia apud Deum eſſe præſentia; nihil eſt Deo futurum, &c. & alios docentes Deum iam feciſſe omnia quæ futura ſunt: ergo. *Reſpondeo* primos loquutos fuiſſe de præſentia objectiua, ita vt nihil ſit Deo præteritum, aut futurum, quod non claudat præſentiam objectiuam, ſiue non ſit objectiuè præſens. Alios

Digitized by Google

Alios verò tantum contendere, Deum iam feciſſe, id eſt, decreuiſſe, quæ futura ſunt.

48. Obijcies quartò, Æternitas eſt tota ſimul, & indiuiſibilis abſque ſucceſſione: ergo complectitur omnia tempora abſque ſucceſſione: ergo omnia futura ſunt ſimul in æternitate ab æterno præſentia. Hoc eſt totum fundamentum Caietani, & diſcipulorum, cuius plana ſolutio ſola eget terminorum explicatione, pro quo ſuppono ex Phyſicis, præter æternitatem Deo intrinſecam, quæ ſtat in exigentia correſpondendi omni tempori, & in ſe eſt omninò indiuiſibilis, & abſque ſucceſſione; dari aliam extrinſecam, quàm vocamus tempus imaginarium; & hæc ſucceſſiua eſt eſſentialiter, & non poteſt eſſe tota ſimul, ſicut dies craſtina, & hodierna: imò neque plura tempora poſſunt eſſe ſimul, quia de eorum quidditate, eſt prioritas. His poſitis, *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens æternitas intrinſeca eſt tota ſimul, & indiuiſibilis concedo: æternitas extrinſeca nego; hæc enim neque eſt indiuiſibilis, nec tota ſimul, ſed eſſentialiter ſucceſſiua: Et diſtinguo conſequens: complectitur omnia tempora diſtributiuè, id eſt, nullum eſt tempus præſens cui non correſpondeat, neque præteritum, cui non correſponderit, neque futurum, cui non correſpondebit, concedo. Complectitur omne tempus ſimul illi coëxiſtens, nego. Quia cum omne tempus non poſſit eſſe ſimul, neque Deus poteſt illi ſimul correſpondere. Vnde patet falſam eſſe ſecundam partem conſequentiæ, videlicet, æternitatem complecti omnia tempora abſque ſucceſſione vnius temporis, ad aliud; niſi velit, æternitatem intrinſecam Dei, correſpondere æternitati extrinſecæ ſucceſſiuæ abſque ſucceſſione intra ſe; id eſt; quin pars æternitatis diuinæ ſuccedat parti; id enim verum eſt, ſed nihil contra nos, & neganda eſt vltima conſequentia, quia vt creatura coëxiſtat Deo ab æterno, non ſatis eſt, quod ſit præſens toti æternitati intrinſecæ Dei, ſed vlterius opus eſſet, quod illi omni tempore correſpondiſſet.

Fundamentum Thomiſtarum obiectum, & ſolutum.

49. Inſtabis. Si æternitas diuina non complecteretur

Infinitas æternitatis declarata.

omne tempus ſimul, non eſſet infinita illius duratio: ergo. Antecedens probatur, quia eo ipſo quod durationi deſit aliquod tempus infinita non eſt: ergo. *Reſpondeo*, explicans antecedens, ſi non complecteretur omne tempus diſtributiuè; ita vt præterito non correſponderit; vel præſenti non reſpondeat, vel futuro correſponſura non ſit, concedo; ſi non complecteretur omne tempus ſimul exiſtens, nego? Ad probationem diſtinguo antecedens; eo ipſo quod durationi deficiat, aliquod tempus ſimul exiſtens cum alio infinita non eſt, nego, ſi diſtributiuè deficiat, concedo, & nego conſequentiam; quia æternitati diuinæ nullum deeſt tempus diſtributiuè, ſcilicet, præteritum, cui non correſponderit; præſens, cui non correſpondeat; futurum cui non correſpondebit ſine principio, & fine; id autem ſufficere ad durationem vndequaque infinitam clarum eſt.

Ad ſcientiā viſionis impertinēs futurorū præſentia in æternitate.

50. Obijcies quintò. Si futura non coëxiſterent Deo ab æterno, ſequeretur admittendam eſſe in tempore cognitionem diuinam exiſtentium, quæ non fuiſſet ab æterno. Id autem abſurdum eſt: ergo. Sequela probatur, quia creaturæ non extitiſſent ab æterno, ſed in tempore: ergo neque earum ſcientia diuina extitiſſet ab æterno, ſed in tempore tantum. Hoc argumentum continet difficultatem omnibus communem, & à Caietano, & ſequentibus ſoluendam: negari enim Deo non poteſt cognitio exiſtentium in propria menſura. Vel ergo hæc extitit ab æterno, vel non? ſecundum dici non poteſt. Ergo tenendum eſt in primum: ſicut ergo Aduerſarij admittūt exiſtentem in Deo ab æterno cognitionem exiſtentiæ creaturæ in propria menſura, quamuis hæc non ita fuerit ab æterno: ita nos admittimus exiſtentem in Deo ab æterno cognitionem exiſtentiæ creaturæ; etiamſi iſta non extiterit ab æterno. *Reſpondeo* igitur negans ſequelam, ad probationem, conceſſo antecedente, nego conſequentiam, quia vt ſcientia diuina alicuius objecti exiſtat ab æterno, non opus eſt, quod objectum ita ſit ab æterno. Nam ſcientia diuina non exprimit Antichriſtum, v.g. exiſtere ab æterno, ſed tantùm pro aliqua differentia

rentia

Digitized by Google

rentia temporis. Vnde ſufficit illi, quod objectum in ea differentia temporis exiſtat, etiam vt cognitio intuitiua ſit.

SECTIO VI.

An Deus ab æterno ſit præſens phyſicè creaturis in tempore futuris?

51. AFfirmant, non ſolùm Thomiſtæ, qui creaturarum præſentiam in æternitate tuentur, ſed etiam alij, qui eam nobiſcum negauerunt. Inter quos nouiſſimè P. Ribadeneyra diſp. 15. de ſcientia Dei cap.1. exiſtimans, æternitatem intrinſecam Dei, eſſe diuinam durationem non ſolùm radicalem; ſed formalem, identificantem ſibi ſimul omnes differentias durationis heſternæ, hodiernæ, craſtinæ, ſempiternæ, &c. A qua duratione formali Deo adæquatè intrinſeca, denominatur Deus phyſicè exiſtens, hodie, heri, cras, ſemperque, quia hæc omnia ſunt vnum & idem cum Deo, & inter ſe; cras enim Dei, eſt hodie Dei, ſemperque Dei, & è contra, quin vllum eorum ſit forma extrinſeca, ſicut eſt nobis, nam hodie meum eſt, exiſtentia mea, & dies hodierna, heri meum eſt dies heſterna, & exiſtentia mea, cras meum eſt ſimiliter exiſtentia mea, & dies craſtina, quæ omnia extrinſeca ſunt exiſtentiæ meæ. Deo autem ea omnia intrinſeca ſunt, adeo, vt extrinſeca tempora labentia, ſiue phyſica, ſiue imaginaria, non ſe habeant tanquam partes conſtituentes Deum in ratione durantis formaliter hodie, cras, &c. vnde duratio Dei eſt vnica ſingularis ſemper fixa, & ſtans, etiamſi extrinſeca tempora labantur; nec ratione iſtorum maior eſt, aut minor, nec Deus annoſior, aut antiquior. Placita Doctorū affirmantium.

52. Inde infert primò Deum ab æterno eſſe indiſtantem phyſicè creaturis in tempore futuris, non indiſtantia realis coëxiſtentiæ, ſed completæ ſufficientiæ, vt ſi quæ creatura quocumque tempora exiſtat, per ſeipſum formaliter Deus

 habeat

Digitized by Google

habeat quidquid opus eſt, vt illi coëxiſtat, & cum illa ordinem præſentis ad præſentem conſtituat, & non præſentis ad præteritum, aut futurum. Sic ego hodie exiſtens habeo formaliter completam ſufficientiam, vt coëxiſtam alteri, ſi hodie exiſtat.

P Molina. P.Fonſeca. P.Granadus. P.Gillius. P Deza. P.Ripalda.

53. Infert ſecundò cap.4. futura nobis, non eſſe Deo futura ſed præſentia, quia duratio Dei non conſtituit ordinem prioris, & poſterioris cum duratione craſtina hominis venturi, ſed ordinem ſimultaneum. Pro hac ſua ſententia fuſius apud ipſum tradita refert cap.2. num.3. P.Molinam de ſcientia Dei diſp.13. coniuncta cum 14. P. Fonſecam 6. Metaphyſ. cap.2. quæſt. 4. ſect. 2. P. Granadum de ſcientia Dei diſp.3. ſect.1. & 2. Patrem Gillium, de æternitate Dei à cap.15.P.Deza 1 part.quæſt.14.art.13.Et P. Ripaldam in manuſcriptis de ſcientia.

Deus non coëxtitit ab æterno creaturis in tempore futuris.

54. Aſſero primò Deũ non coëxtitiſſe phyſicè ab æterno creaturis in tempore extituris. Ratio eſt clara, & facilis ex dictis. Nam coëxiſtentia vnius ad alterum dicit exiſtẽtiam vtriuſque: exiſtentia autem creaturæ in tempore exturæ non fuit ab æterno: ergo neque coëxiſtentia Dei ad illam.

Æternitas Dei non eſt indiſtantia abſoluta ad creaturas in tempore exiſtentes.

55. Aſſero ſecundò, æternitatem intrinſecam Dei non poſſe identificare, ſibi formaliter indiſtantiam durationis abſolutam, per quam Deus actu phyſicè, & abſolutè, præſens ſit creaturis in tempore exiſtentibus. Dixi *abſolutè*, quia de indiſtantia conditionata dicam ſtatim. Ratio eſt, quia æternitas eſt Deo eſſentialis: nihil autem Deo eſſentiale, aut neceſſarium, poteſt abſolutè,identificare ſibi formaliter connexionem cum creaturis exiſtentibus, vt eſt certum; ſed ea connexio contingens Deo eſſe debet, & conſequenter ab omni neceſſario, ſaltem virtualiter diſtincta: differentia autem durationis, per quam Deus ſit actu phyſicè, & abſolutè indiſtans à creaturis nunc exiſtentibus, eſt connexio cum illis, quoad exiſtentiam pro tali tempore, ſeu coëxiſtentia Dei ad illas; quarum neutra identificari poteſt formaliter cum prædicato neceſſario Dei: ergo, neque cum æternitate illius. Idem dicendum eſt de indiſtantia abſoluta durationis Dei ad creaturas ab

æterno

æterno exiſtentes, caſu, quo ab æterno fuiſſent à Deo productæ, propter eandem rationem.

56. His tamen non intendimus, durationem diuinam non eſſe abſolutam reſpectu Dei, eſt enim abſolutiſſima, & denominans Deum abſolutè durantem. Sed ſolum intendimus, eam durationem, qua Deus intrinſecè, & abſolutè in ſe durat, non poſſe eſſe præſentiam, ſeu indiſtantiam actualem, phyſicam, & abſolutam reſpectu creaturarum quouis tempore exiſtentium, ſed ad ſummum conditionatam, ſeu de ſuo ſufficientem de quo infra.

57. Aſſero tertiò, æternitatem intrinſecam Dei identificari ſibi formaliter indiſtinctam durationis conditionatam ad creaturas quouis tempore exiſtentes, ſi dentur. Ratio eſt, nam æternitas intrinſeca Dei eſt hodie fixum, permanens, indefectibile, & ſempiternum iuxta illud Pſalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus eſt tu, ego hodie genui te*, Vbi loco æternitatis ponitur *hodie* Dei ſempiternum ratione cuius impoſſibile eſt, quidquam creatum exiſtere, quin Deus ratione ſuæ æternitatis habeat, quidquid ex parte ſua neceſſarium eſt, vt illi coëxiſtat: ergo æternitas Dei eſt formaliter indiſtantia conditionata, qua Deus coëxiſtat creaturæ, eo ipſo, quod exiſtat, quin vllo vnquam tempore phyſico, vel imaginario exiſtere valeat creatura, in quo Deus illi non coëxiſtat; ſiue in quo non ſit Deus illi condurans, ratione durationis propriè, & intrinſecè coëxiſtentis durationi creaturæ, pro tempore quo ſtant creatura, eiuſque duratio.

Benè verò indiſtantia conditionata.

58. Dixi pro tempore, quo ſtant creatura, eiuſque duratio. Quia licet duratio diuina ſit hodie Dei fixum, & ſempiternum ſemper exiſtens, & de ſe ſufficiens ad coëxiſtendũ creaturæ quocunque tempore, non tamen ad coëxiſtendum pro tempore, quod creatura non exiſtit. Seu cum ſuppoſitione, quod non exiſtat; nam æternitas diuina tantum eſt ſufficientia ad condurandum creaturæ quocumque tempore, ſub conditione, quod in illo exiſtat creatura, non verò faciendo ſuppoſitionem, quod non exiſtat. Vnde ſi creatura exiſtat tantùm hodie, Deus hodie tantùm

Digitized by Google

illi abſolutè coëxiſtet, & non ab æterno ex defectu exiſtentiæ æternæ creaturæ, non verò ex defectu ſufficientiæ Dei.

Vnde defectus exiſtentiæ æternæ ſit in creatura metiẽdus?

59. Defectu autem exiſtentiæ æternæ in creatura metiendus eſt, non ex defectu ſufficientiæ durationis Dei, qui impoſſibilis eſt, ſed eo quod creatura non habeat omnem durationem in menſura ſua, ſibi, & Deo, extrinſeca, videlicet temporis imaginarij; ſi enim eam habuiſſet, Deus illi ab æterno abſolutè coëxtitiſſet, cum verò illam creatura non habuerit de facto, nec Deus creaturis ab æterno coëxtitit, ſed tantùm in tempore, & pro tempore, quo illæ exiſtunt. Vnde, vt creatura Deo ab æterno coëxiſtat, non ſat eſt, quod toti æternitati Dei intrinſecæ pro tempore aliquo coëxiſtat, ſed vlterius opus eſt, quod pro omni menſura, ſcilicet, tempore imaginario, coëxiſtat Deo, vt ſupra attingimus, quod vocant aliqui coëxiſtere totaliter, ſeu adæquatè toti æternitati intrinſecæ diuinæ.

Futura nobis qualiter ſint Deo futura?

60. Aſſero quartò futura nobis, eſſe etiam futura Deo, pro tempore, quo ſunt nobis futura, imò pro tota æternitate extrinſeca imaginaria. Ratio eſt, nam vt vna res ſit futura reſpectiuè ad alteram, ſat eſt, quod exiſtentia, ſeu duratio vnius, ſit prior tempore exiſtentia, ſeu duratione alterius: duratio autem diuina ſempiterna, & indiuiſibilis prior fuit tempore, ſaltem extrinſeco imaginario, exiſtentia, ſeu duratione creaturæ extituræ mane, cum hodie, heri, & tota æternitate extrinſeca, extiterit duratio diuina, in qua nondum exiſtebat creatura: ergo toto eo tempore futura fuit reſpectiuè ad Deum creatura extitura mane. Confirmatur nam duratio creaturæ de facto non eſt tota ſimul nec ſemper, ſicut duratio Dei: ergo duratio Dei anteceſſit tempore durationem creaturæ, atque Deo fuit prior illa.

61. Dixi pro tempore, quo ſunt nobis futura, ſcilicet extrinſeco imaginario. Nam ſi præciſio fiat ab omni alio tempore extrinſeco, antecedente, & ſubſequente exiſtentiam creaturæ, cum tempus Deo intrinſecum, ſeu æternitas, non habeat intrinſecè, priùs, & poſteriùs, vt ſic creatura futura Deo non erit. Iudico tamen eam præciſionem

fieri

Digitized by Google

fieri non poſſe ſaltem ex parte creaturæ, in qua, tum eſſe futuram heri, quam incipere hodie præſcindi non poteſt à tempore extrinſeco antecedente, & conſequentem, cum futuritio ſit reſpectiuè ad tempus conſequens, inceptio verò ad antecedens. Vnde futura nobis, tantùm erunt futura Deo, conſiderata duratione Dei reſpectiuè ad tempus extrinſecum ſucceſſiuum, in quo duratio ſempiterna Dei præcedit exiſtentiam creaturæ in tempore.

62. Hinc exponendi ſunt Patres aliqui abſolutè negantes, creaturas eſſe Deo futuras; & aſſerentes, omnia eſſe Deo præſentia. Hæc enim accipienda ſunt de æternitate Dei intrinſeca, facta præciſione à tempore extrinſeco ſucceſſiuo, non verò reſpectiuè ad illud, vt ſic enim non negant futura nobis, eſſe etiam futura Deo; cum duratio diuina antecedat tempore extrinſeco exiſtentiam creatæ durationis. Mens aliquorum Patrum declarata.

63. Obijcies primò, ſi æternitas Dei eſſet indiuiſibilis, eiuſque duratio tota ſimul, creatura exiſtens hodie coëxiſteret toti æternitati Dei, totique ipſius durationi æternæ: ergo coëxiſteret Deo ab æterno, cum tota duratio Dei ſit ab æterno. *Reſpondeo* conceſſo antecedente de duratione intrinſeca Dei, negans conſequentiam. Nam vt creatura coëxiſtat Deo ab æterno, non ſat eſt coëxiſtere toti æternitati intrinſecæ Dei, ſimilique durationi, ſed vltra opus eſt, illi coëxiſtere pro tota æternitate extrinſeca menſurante creatam durationem; cumque id non habeat creatura hodie exiſtens, nec habere poteſt coëxiſtentiam Deo ab æterno. Quid opus ſit, vt creatura Deo ab æterno coëxiſtat?

64. Obijcies ſecundò, ſi æternitas Dei intrinſeca eſſet nunc, ſeu hodie, aut inſtans indiuiſibile, ſequeretur in eodem indiuiſibili inſtanti æternitatis eſſe duo contradictoria, formam ſcilicet hodie exiſtentem, & carentiam illius manè reſultantem deſtructione formæ; idemque eſt de amore, & odio diuerſis temporibus concepto: id autem implicat: ergo. *Reſpondeo*, formam & carentiam, amorem, & odium, non implicare in eodem inſtanti infinito diuinæ æternitatis, ſed tantum in eodem inſtanti noſtri temporis extrinſeci Non implicant contradictoria in eodem inſtanti æternitatis Dei intrinſecæ.

Digitized by Google

extrinſeci finiti, & limitati; ſicut vbicationes inter ſe inconiungibiles quoad ſpatia finita, nihil implicant coniungi immenſitati intrinſecæ Dei, eiuſque intrinſecæ vbicationi indiuiſibili, licèt extrinſecæ noſtræ vbicationi implicent coniungi. Similiter dicendum eſt, extrema contradictoria implicare eodem inſtanti finito noſtri temporis, non verò in eodem inſtanti infinito æternitati diuinæ.

Æternitas Dei ſemper durans.

65. Obijcies tertiò, Deus ſemper habet ſuam æternitatem; non autem ſemper habet durare cras, cum hodie non duret cras: ergo æternitas Dei non eſt tota Dei duratio. *Reſpondeo* æternitatem Dei non habere hodie, & cras, intrinſeca, inter ſe diſtincta, & ſibi ſuccedentia, ſed omnia ſunt vnum hodie ſempiternum; atque adeò Deus in ſuo hodie, ſemper durat. Reſpectiuè autem ad tempora noſtra extrinſeca diſtincta, & ſibi ſuccedentia, Deus hodie noſtro, non durat cras, ſimiliter noſtro, quia hodie noſtrum nondum eſt cras noſtrum, ſed erit; quo ſolo pacto Deus hodie durans dici poteſt non durare cras.

Idem, quod de æternitate, dicendũ cum proportione de immẽſitate.

66. Idem quod de æternitate Dei, dicendum eſt cum proportione de immenſitate diuina. Nam ſicut æternitas diuina eſt intrinſecè, & per ſeipſam duratio, ratione cuius Deus habet quidquid neceſſarium eſt ex parte ſua, vt coëxiſtat creaturæ cuilibet, & quocumque tempore extrinſeco producatur à Deo. Ita immenſitas diuina eſt intrinſecè, & per ſeipſam vbicatio, ratione cuius Deus habet quidquid neceſſarium eſt ex parte ſua, vt intimè penetretur creaturæ cuilibet, & quocumque loco extrinſeco ponatur à Deo. Sic enim dignius conſtituuntur ſine dubio huiuſmodi attributa, vt attingimus ſectionis initio.

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO X.

De ente ſimpliciter neceſſario, & à ſe.

1. ENs à ſe prout opponitur enti creato, ſiue ab alio tanquam à cauſa, ab aliquibus cum ente neceſſario confundi ſolet, idcircò claritatis gratia conſtituto ente neceſſario, & ente à ſe, vtriuſque diſcrimen expendemus.

SECTIO I.

Quid ſit ens ſimpliciter neceſſarium?

2. NOmine entis ſimpliciter neceſſarij intelligimus illud, quod cum poſſibile ſit, ita exiſtit, vt poſſibile non fuerit, non exiſtere. *Prior ſententia* docet, ens neceſſarium conſiſtere in negatione contingentiæ in exiſtendo, vel in entitate poſitiua, vt exigente, vel inducente ſimilem negationem, ita Auerſa quæſt. & ſect.2. *Poſterior* ſententia docet cum Soario, & aliis, conſiſtere in poſitiuo, quod explicari ſolet per negationem.

3. Aſſerendum eſt primò, ens ſimpliciter neceſſariũ conſiſtere in poſſibilitate exiſtēdi reddente eſſentialiter impoſſibilem omnem ſui meram poſſibilitatē, præteritionem & futuritionē. Probatur quia eo ipſo, quod ens ſit poſſibile, & non poſſit eſſe futurum, nec merè poſſibile aut præteritum neceſſariò, & eſſentialiter debet exiſtere: ergo ens ſimpliciter neceſſarium conſiſtit in poſſibilitate exiſtendi red- **Ens ſimpliciter neceſſariũ in quo conſiſtat?**

Ddd dente

dente eſſentialiter impoſſibilem omnem ſui futuritionem, & meram poſſibilitatem, &c. Hoc enim pacto clarè percipitur, quomodo fundet negationem contingentiæ in exiſtendo, quia videlicet, nec poteſt eſſe futurum, nec merè poſſibile, aut præteritum.

Quid exiſtentia ſimpliciter neceſſaria.

4. Inde colligo primò, exiſtentiam neceſſariam eſſe illam, quæ ſeipſa reddit impoſſibilem omnem ſui futuritionem, præteritionem & meram poſſibilitatem; etenim exiſtentia aliqua eatenus potuit non eſſe, quatenus potuit manere merè poſſibilis, vel eſſe futura, &c. ergo quæ ſeipſa reddit impoſſibilem omnem ſui futuritionem, & meram poſſibilitatem, &c. erit exiſtentia neceſſaria, ſiue quæ non potuit non eſſe. Colligo ſecundò ideò Deum eſſe ens ſimpliciter neceſſarium, quia reddit eſſentialiter impoſſibilem omnem ſui futuritionem, præteritionem & meram poſſibilitatem; & ideò illius exiſtentiam eſſe ſimpliciter neceſſariam, quia ſeipſa reddit impoſſibilem omnem ſui futuritionem, meram poſſibilitatem, &c.

Impoſſibilis eſt creatura neceſſario exiſtens.

5. Aſſerendum poſſibilem non eſſe creaturam poſitiuam, quæ participet rationem entis neceſſarij: Concluſio eſt certiſſima, & ratio illius firmiſſima, quia exiſtentia cuiuſlibet creaturæ pendet eſſentialiter à libera Dei voluntate, cui ſubjacet titulo ſupremi dominij, quod Deus habet in illam: Si autem aliqua creatura eſſet ens ſimpliciter neceſſarium, poſſibile non eſſet, eam non exiſtere. Vnde liberum non eſſet Deo, velle eam exiſtere, vel non exiſtere: ergo ſimilis creatura non ſubjaceret dominio Dei, quod eſſentialiter ſtat in poteſtate libera ponendi, & non ponendi creaturam.

6. Maior tamen difficultas eſt, an, negatio aliqua participare poſſit completum entis ſimpliciter neceſſarij? Et ratio dubitandi eſt, quia plures dantur negationes, quarum mera poſſibilitas, præteritio & futuritio eſt impoſſibilis: ergo erunt ſimpliciter entia neceſſaria. Antecedens probatur, quia negationes terminorum impoſſibilium, v.g. ſecundi Dei, identitatis realis inter Petrum, & Paulum, & Dei cum creaturis, non poſſunt non exiſtere, & conſe-

quenter

Digitized by Google

quenter neque eſſe merè poſſibiles aut futuræ: ergo, &c. Antecedens probatur quia exiſtentia negationis deficere non poteſt niſi illius terminus exiſtat: terminus autem impoſſibilis exiſtere non poteſt: ergo neque poterit deficere exiſtentia negationis termini impoſſibilis.

7. Ad pleniorem huius difficultatis notitiam. Suppono primò, poſſibiles eſſe plures negationes eiuſdem termini, etiam impoſſibilis; quia in hoc nulla ſtatui poteſt implicantia, ſi ſemel negationes puræ eorum terminorum admittantur. Suppono ſecundò exiſtentiam termini impediri cuiuſlibet negationis ſuæ exiſtentiæ, vtpotè oppoſita contradictoriæ ſuo termino; atque adeo ad impediendam exiſtentiam termini ſufficiens eſt vna illius negatio, & ad exiſtentiam termini opus eſt nullam illius negationem exiſtere; quandiu enim fuerit aliqua, impedita manebit exiſtentia termini. His poſitis,

Plures negationes eiuſdem termini poſſibiles.

Vt exiſtat terminus nulla eius negatio debet exiſtere.

8. Aſſerendum eſt tertiò, poſſibilem non eſſe negationem, quæ ſit ens ſimpliciter neceſſarium. Probatur, quia ſi aliqua eſſet maximè negatio termini impoſſibilis: Hæc non eſt: ergo. Minor probatur, quia nulla eſt negatio termini impoſſibilis, quam deſtruere non potuerit Deus, & aliam ſubſtituere: ergo nulla erit ens ſimpliciter neceſſarium. Antecedens patet ex dictis, quia ad impediendam exiſtentiam termini impoſſibilis nulla negatio determinata neceſſaria eſt: ergo quælibet poterit à Deo deſtrui, & impediri, quod autem aliqua diſiunctiuè neceſſaria ſit, non probat vllam eſſe ens neceſſarium, ſicut licet neceſſariò exiſtere debeant forma, vel eius carentia, inde non probatur aliquam earum eſſe ens ſimpliciter neceſſarium. Ad id enim opus eſt, vt ens determinatum ita ſit, vt non potuerit non eſſe, in quo ſtat perfectio diuinæ neceſſitatis exiſtendi.

Poſſibilis non eſt negatio, quæ ſit ens neceſſarium.

Digitized by Google

SECTIO II.
De ente à ſe.

9. NOn ſumitur in præſenti ens à ſe, pro ente producto quidem, non tamen ab alio, ſed à ſe ipſo. Tum quia hoc pacto Deus non eſſet ens à ſe,cum ſit eſſentialiter improductus, tam à ſe ipſo, quàm ab alio. Tum etiam, quia huiuſmodi ratio entis à ſe repugnat Deo ex principio illo per ſe noto, idem connaturaliter non poſſe ſe ipſum producere; id Deus præſtare deberet connaturaliſſimè cum à nullo alio aduerſari, aut iuuari poſſet: ergo Deus connaturaliſſimè deberet ſe ipſum producere. Tum denique, quia ſi idem connaturaliter poſſet ſe ipſum producere, rueret fundamentum ad perſonas diuinas diſtinguendas, quod ſtat in ratione producentis, & producti.

Triplex vſurpatio entis à ſe.

10. Nomine ergo entis à ſe venit ens improducibile, & improductum, tam à ſe, quàm ab alio, quod tripliciter ſumi poteſt: primò pro ente à ſe, quatenus opponitur enti ab alio tanquam à cauſa; qua ratione quælibet diuina perfectio eſt ens à ſe, quia eſſe ab alio tanquam à cauſa proprium eſt creaturæ. *Secundò*, prout opponitur enti ab alio tanquam à principio reali formali; qua ratione filiatio, & ſpiratio paſſiua non ſunt entia à ſe, cum habeant ſuum principium reale formale. *Tertiò*, prout opponitur enti ab alio tanquam à principio virtuali, qua ratione ſola eſſentia diuina èſt ens à ſe, reliquæ verò diuinæ perfectiones ab alio, ſcilicet ab eſſentia, quæ eſt vniuerſalis earum radix & principium.

In quo ſtet ens à ſe, quatenus opponitur enti ab alio tanquam à cauſa?

11. Aſſero primò, ens à ſe, prout opponitur enti ab alio tanquam à cauſa, conſiſtere in ente, ſe ipſo, reddente impoſſibilem omnem ſui cauſam productiuam. Nomine cauſæ intelligo principium producens totam realitatem effectus, ſiue quidquid cum illo realiter identificatum eſt, vnde Pater diuinus cauſa non eſt Filij, nec vterque Spiritus Sancti. Probatur, nam ens à ſe, prout opponitur enti ab alio

alio tanquam à cauſa, conſtituendum eſt illo, quo opponitur enti creato, ſiue ab alio, tanquam à cauſa: opponitur autem, ente, ſeipſo, reddente impoſſibilem omnem ſui cauſam: ergo ſimili exigentia conſtituetur ens à ſe, provt opponitur enti ab alio tanquam à cauſa. Minor Probatur, quia ens creatum, ſiue ab alio tanquam à cauſa, eſt ens dicens eſſentialiter poſſibilem ſui cauſam: ergo ens reddens impoſſibilem ſui cauſam, hoc ipſo oppoſitum erit enti creato, ſiue ab alio, tanquam à cauſa: ergo ſimili conceptu conſtituendum erit ens à ſe, provt opponitur enti creato, ſiue ab alio tanquam à cauſa.

12. Hinc colliges omnes diuinas perfectiones, tam abſolutas, quàm relatiuas, eſſe ſimpliciter, & abſolutè entia à ſe, quia nomine entis à ſe ſimpliciter, & abſolutè ſumpti, venit, quod opponitur enti creato, ſiue quod nullam habet ſui cauſam: Omnis autem diuina perfectio ita eſt oppoſita enti creato, & nullam habet, nec habere poteſt ſui cauſam: ergo omnis erit ens à ſe ſimpliciter, & abſolutè, vt vnanimes fatentur Patres omnes, & Doctores. Similiter cum ſimpliciter, & abſolutè nomine entis ab alio veniat ens creatum, ſiue habens cauſam ſui productiuam, nunquam abſolutè admittendum eſt diuinam aliquam perfectionem, aut perſonam eſſe ens ab alio.

Omnes diuinę perfectiones ſimpliciter, & abſolutè ſunt entia à ſe.

13. Aſſero ſecundò, ens à ſe, quatenus opponitur enti ab alio, tanquam à principio reali formali, conſtitui ente, ſeipſo reddente impoſſibile omne ſui principium reale formale. Probatur, quia ens à ſe provt opponitur enti ab alio, tanquam à principio reali formali, conſtituendum eſt illo, quo opponitur enti ab alio, tanquam à principio reali formali: opponitur autem conceptu reddente impoſſibile omne ſui principium reale formale: ergo, &c. Minor probatur, quia ens ab alio tanquam à principio reali formali, eſt ens dicens poſſibile ſui principium reale formale: ergo ens reddens impoſſibile ſui principium reale formale; hoc præciſè oppoſitum erit enti ab alio, tanquam à principio reali formali.

Quid ens à ſe quatenus oppoſitū enti ab alio tanquam à principio reali.

14. Si autem quæras, quænam diuinæ perfectiones ſint

in hac vſurpatione entia à ſe, quænam verò entia ab alio? Reſpondeo ſolam Filiationem, & ſpirationem paſſiuam eſſe entia ab alio, tanquam à principio reali formali, quia ſola illæ realiter formaliter producuntur in diuinis; cæteræ verò perfectiones omnes, ſunt entia à ſe, quia nulla earum habet principium productiuum reale formale.

Quæ perfectiones ita ſint entia à ſe.

Quid ens à ſe quatenus oppoſitum enti ab alio tanquam à principio virtuali.

15. Aſſero tertiò ens à ſe, quatenus opponitur enti ab alio, tanquam à principio virtuali, conſiſtere in ente, ſe ipſo, reddente impoſſibile omne ſui principium virtuale. Conſtat ex dictis concluſio, & eadem ratione, qua præcedentes firmanda eſt; quænam autem perfectiones in diuinis ſint entia à ſe, quatenus opponitur enti ab alio, tanquam à principio virtuali; conſtat ex dictis toto hoc tractatu, vbi oſtendimus eſſentiam diuinam eſſe principium virtuale omnium attributorum, & relationum; vnde ſola eſſentia diuina erit ens virtualiter à ſe; attributa verò erunt entia ab alio, tanquam à principio virtuali.

DISPVTATIO XI.

De immutabilitate Dei.

Quid immutabilitas, & quotuplex oppoſita mutatio.

1. IMMVTABILITAS opponitur mutationi, quæ aliud non eſt, quàm rem aliter nunc, aliter poſtea ſe habere. Sic aër ex tenebroſo dicitur in lucidum tranſmutari, quando ſuboriente ſole perfunditur luce, quam antea non habebat. Mutatio duplex eſt, vna phyſica & entitatiua, quando res tranſit ab exiſtentia in non exiſtentiam, vel è contra; aut quando res durans in exiſtentia acquirit entitatiuam perfectionem

Digitized by Google

nem, quam antea non habebat, vel habitam amittit. Altera moralis ſpectans ad deliberationes voluntatis, quando quis propoſitum ſemel habitum per ſubſequens oppoſitum reuocat, vel incipit nunc habere propoſitum, quod antea non habebat, aut ceſſat ab habito.

SECTIO I.

In quo ſtet vtraque Dei immutabilitas?

2. DEum abſolutè immutabilem eſſe, certum eſt, tum fide, tum ratione naturali. Prima pars ſtatuitur Iacobi 1. *Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* Malachiæ 3. *Ego Dominus, & non mutor.* Et in Lateranenſi ſub Innocentio III. quod habetur cap. *firmiter* de ſumma Trinitate. Ex quibus phyſica ſaltem, & entitatiua immutabilitas Dei tenenda eſt de fide. De morali autem conſtabit infra. Secunda pars oſtenditur, quia Deus eſt ſimpliciter neceſſarium, & omnino perfectum: ergo repugnat illi mutatio in exiſtentia, & quælibet alia, vtpotè imperfectionem inuoluens. Deus abſolutè immutabilis de fide, & ratione naturali.

3. Aſſero primò, immutabilitatem Dei in exiſtentia, nihil differre ab ente neceſſario. Probatur, quia immutabilitas in exiſtentia nihil aliud eſt, quàm rem ita exiſtere, vt non poſſit, nec potuerit non exiſtere; huiuſmodi autem eſt conceptus entis neceſſarij: ergo, &c. Minor probatur, quia mutatio in exiſtentia, cui opponitur immutabilitas, nihil aliud eſt, quàm rem eſſe futuram, vel præteritam, vnde mutabilitas erit futuritio, vel præteritio, aut mera poſſibilitas rei poſſibilis: ergo immutabilitas erit perfectio diuina ſe ipſa reddens impoſſibilem omnem futuritionem, meram poſſibilitatem, & præteritionem ſui; [illegible] autem eſt ens neceſſarium: ergo. &c. Minor probatur ex dictis de Quid immutabilitas Dei in exiſtentia.

ente

Digitized by Google

ente neceſſario, nam quod non poteſt eſſe merè poſſibile, nec futurum, aut præteritum, hoc ipſo exiſtentiam habet omni tempore indefectibilem; atque adeo hoc ipſo eſt ens ſimpliciter neceſſarium. Immutabilitas autem Dei, ſuppoſita Dei exiſtentia, ad adquirendam perfectionem, antea non habitam, vel ad poſſeſſam amittendam, duplex eſt, vna phyſica, moralis altera. Phyſica eſt qua Deus ſeorſim, à libertate redditur immutabilis, quæ reſpicit perfectiones omnes neceſſarias. Secunda moralis, qua Deus in ordine ad actus liberos redditur immutabilis, dicitur autem moralis, non quia phyſicè compoſſibilis ſit cum mutatione circa actus liberos, ſed quia actus liberi dicuntur entia moralia, ſiue ad virtutes moralis ſpectantia. Vnde nuncupationem haurit immutabilitas morales, vt diſtinguatur ab immutabilitate, quæ circa perfectiones non liberas verſatur.

Immutabilitas ſuppoſita exiſtentia duplex, & qualis vtraque.

4. Affero ſecundò immutabilitatem Dei phyſicam, vt contradiſtinctam à morali duo dicere, ſcilicet, & perfectiones diuinas eſſe entia neceſſaria, & alias perfectiones æquiualentes numero diſtinctas impoſſibiles. Probatur quia eo ipſo, quod perfectiones ſemel in Deo exiſtentes ſint entia neceſſaria, & impoſſibiles ſint aliæ æquiualentes diſtinctæ, Deus deficere non potuit à perfectionibus habitis ſemel, nec ab illis in alias tranſire: ergo eius immutabilitas phyſica conſiſtet in neceſſitate perfectionum diuinarum. Quod autem immutabilitas phyſica differat à morali, quia dicit perfectiones neceſſarias, & alias æquiualentes impoſſibiles; patet, Tum quia actus liberi diuini non ſunt entia ſimpliciter neceſſaria, ſed contingentia. Tum etiam quia actus liberi de facto exiſtentes in Deo, potuerunt non eſſe, & alij æquiualentes ſubſtitui: perfectiones autem neceſſariæ nec potuerunt non eſſe, nec aliæ æquiualentes ſubrogari.

In quo ſtet immutabilitas phyſica Dei.

5. Circa immutabilitatem moralem, cur ſcilicet Deus à liberè non volente non poſſit tranſire in volentem, & à volente in n[illegible]lentem maior eſt difficultas. *Prior ſententia* aſſerit conſiſtere eam immutabilitatem in virtute conſtantiæ, & perfectione

Sententiæ circa immutabilitatem moralē Dei.

Digitized by Google

perfectione diuina tendendi poſitiuè, & non omiſſiuè in aliquod objectum, ita Recentiores aliqui. *Secunda* ſententia aſſerere poſſet conſiſtere in ſcientia omnium motiuorum comprehenſiua, & virtute conſtantiæ. *Tertia* docere poſſet, conſiſtere in ſola natura rationali perfectiſſima exigente comprehenſionem omnium motiuorum, qua ſola exigentia diſſonum illi eſt, ab aſſumpto propoſito deſiſtere ſine nouo motiuo.

6. Aſſero tertiò, immutabilitatem moralem conſiſtere, in ſcientia diuina, & virtute conſtantiæ repugnantis cum leuitate in propoſito ſemel aſſumpto, vel in ea conſtantia ſcientiam illam præſupponente. Probatur nam licèt mutabilis non dicatur, & inconſtans inter nos, qui ex vno motiuo rationabili eligit vnum, & poſtea ex alio grauiori de nouo occurrente, mutat propoſitum; tamen, qui eiſdẽ ſtantibus motiuis tenax non eſt in propoſito, ſed nunc eligit, quod antea reſpuit, dicitur, & eſt mutabilis; id autem totum corrigitur per ſcientiam comprehenſiuam motiuorum, & virtutem conſtantiæ, obligantis ad conſeruandum propoſitum non ſuperueniente nouo, & grauiori motiuo, ergo moralis diuina immutabilitas conſiſtet in ſcientia comprehenſiua omnium motiuorum, & virtute conſtantiæ, repugnantis cum leuitate in propoſito ſemel aſſumpto, vel in iſta vt præſupponente illam. Stat in ſcientia diuina, & virtute conſtantiæ.

SECTIO II.

An poßit Deus decretum prius habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare?

7. ASſerendum eſt, tanquam de fidè, non poſſe Deum mutare conſilium, ſeu decretum priùs habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare. Probatur primò ex Scriptura Numerorum 23. *Non eſt Deus, quaſi homo vt mentiatur, neque vt filius hominis, ut mutetur.* Prouerb. 16. *Multa cogita-* Nequit Deus decretum prius habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare.

Digitized by Google

tiones in corde viri, voluntas Domini permanebit. Pſal. 32. *Conſilium autem Domini in æternum manet, cogitationes cordis eius in generatione,& generationem.* Iſaiæ 46. *Conſilium meum ſtabit, & omnis voluntas mea fiet.* Malachiæ 3. *Ego Dominus, & non mutor.* Hebræorum 6. *In quo abundantius volens Deus oſtendere pollicitationis hæredibus immobilitatem conſilij ſui, interpoſuit iuſiurandum: vt per duas res immobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri Deum, fortiſſimum ſolatium habeamus.* In quibus teſtimoniis adeo perſpicuè noſtri aſſerti veritas continetur, vt nulla ſit opus poderatione,maximè, cum mutatio conſilij prius habiti, per ſubſequens oppoſitum, ſit omnium maior, & Deo indignior, vt conſtabit ex dicendis.

Aſſumptum ratione firmatur, ex comprehenſione omniū motiuorum.

8. Probatur ſecundò concluſio firma, & communi ratione, Nam Deus ab æterno comprehenſiuè nouit cuncta motiua, & circunſtantias, quæ conducere poterant, tam ad decernendum mundum, quàm eius carentiam; quin vlla, vel minutiſſima latuerint ipſum: ergo non poteſt Deus decretum condendi mundum, ſemel conceptum, per ſubſequens oppoſitum reuocare. Tum quia mutare conſilium ſemel habitum, nulla de nouo ſuperueniente cauſa, motiuo, aut circunſtantia, ſolius libertatis exercendæ gratia, eſt leuitas animi, contra perfectionem deliberandi euidentiſſimè. Tum etiam, quia mutare conſilium,eſt deſiſtere à propoſito ſemel aſſumpto, quod, nulla de nouo ſuperueniente cauſa, motiuo,aut circunſtantia, ſolius libertatis exercendæ gratia, eſt contra virtutem conſtantiæ. Tum denique, quia Deus poſſet conſilium ſuum abſolutum, & efficax, fruſtrare per decretum ſubſequens abſolutum ſimiliter, & efficax. Quæ omnia Deo penitus repugnare, quis, vel cæcus non videat? ergo.

Imprudenter Deus decreuiſſet, ſi conſilium mutare poſſet.

9. Confirmatur, & ponamus, Deum per nolitionem abſolutam, & efficacem condendi mundum, reuocaturum reipſa decretum efficax, & antecedens condendi illum. Nunc ita. Vel Deus nouit hoc futurum conditionatum, videlicet. *Si poſuero decretum condendi mundum poſtmodum exiſtet, eius reuocatio*, vel non? ſi non nouit, conſtituitur Deus ignorans eam veritatem, quod eſt Deum impetere. Si nouit;

uit: ergo Deus ea notitia inſtructus imprudenter decreuiſſet condere mundum, idemque eſſet de quocumque alio decreto cuiuſuis creati effectus productiuo: Quid enim imprudentius agenti rationali contingere poteſt, quàm abſolutè, & efficaciter decernere aliquid fieri, cum certiſſima, & infallibili præuiſione, quod non fiet res; & fruſtrandum eſſe decretum? Id quod non leuiter innuit Chriſtus Matth. 14. aiens. *Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non prius ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt, ſi habeat ad perficiendum, ne poſtea quam poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere; omnes, qui vident, incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* Vbi irridendus exponitur, qui ædificandæ turris iacit fundamenta, non prius ſumptibus neceſſariis computatis. Quanto magis irridendus eſſet, qui computatis, & habitis ſumptibus neceſſariis, fundamenta iaceret, qualia ſunt decreta diuina ad productionem creaturarum, ſciens opus inceptum non eſſe conſummandum, ſed penitus fruſtrandum, & irritum forè conatum voluntatis efficaciter intendentis illud.

10. Probatur tertiò, nam poſito decreto abſoluto, & efficaci condendi mundum, eo ipſo mundus eſt abſolutè, & infallibiliter futurus: ergo implicat Deum per ſubſequentem nolitionem abſolutam, & efficacem, reuocare priorem voluntatem producendi mundum. Antecedens certum eſt, nam decretum abſolutum, & efficax, eſt cauſa neceſſario, & ineuitabiliter inferens futuritionem ſui obiecti, cum eaque metaphyſica infallibilitate connexum. Conſequentia probatur, quia ſi Deus per ſubſequentem nolitionem, abſolutam, & efficacem reuocaret priorem, fieret, vel mundum ex vi prioris voluntatis non fuiſſe futurum, cum vi poſterioris nunquam exiſteret; vel vi prioris voluntatis eſſe futurum, & vi poſterioris non eſſe futurum, cum tantæ efficacitatis ſit nolitio ad prohibendam futuritionem, quam volitio ad conferendam; vtrumque autem implicare perſpicuum eſt: ergo.

Effectus eſſet, & non eſſet futurus.

11. Confirmo, implicat Deum ex vi vnius voluntatis

Alia abſurda ex diuina mutatione propoſiti ſemel habiti.

ponere exiſtentiam mundi in inſtanti, *A*; & ex vi alterius voluntatis eandem impedire, ne ſit: id autem contingeret, reuocante Deo priorem voluntatem abſolutam, & efficacem per oppoſitam poſteriorem: ergo implicat ea reuocatio. Maior notiſſima eſt, quæ enim maior contradictio fingi poteſt, quàm eandem mundi exiſtentiam, eſſe, & non eſſe in eodē inſtanti, *A*, Minor oſtenditur, nam ex vi prioris voluntatis volentis mundū exiſtere in inſtanti *A*, vtpotè abſolutę & efficacis, eſſet in eo inſtanti exiſtentia mundi, & ex vi poſterioris nolentis mundum exiſtere, in inſtanti *A*, non eſſet: ergo in eodem inſtanti eſſet, & non eſſet exiſtentia mundi. Vnde altera iterum emergeret implicantia; videlicet, exiſtere mundum in inſtanti *A*, nulla tunc exiſtente volitione diuina circa talem exiſtentiam, cum reuocata fuerit per ſubſequentem nolitionem efficacem inconiungibilem cum illa. His contentus mitto alias rationes, quæ facilè occurrent rem attentè meditanti.

Scripturę teſtimonia in quibus videtur Deus priorem voluntatem reuocaſſe.

12. Obiicies aliqua Scripturæ teſtimonia, in quibus videtur Deus priorem voluntatem reuocaſſe, quale eſt illud Geneſis 6. *Videns autem Deus, quod multa malitia hominum eſſet, in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore, pœnituit eum, quod hominem feciſſet in terra, & tactus dolore cordis intrinſecus. Delebo, inquit, hominem, quem creaui.* Pœnitere autem aliud non eſt, quàm priorem voluntatem per ſubſequentem oppoſitam reuocare: ergo. Alia teſtimonia ſubticeo, quia vna eſt omnium ſolutio. *Reſpondeo*, ea omnia teſtimonia accipienda eſſe metaphoricè, moréque humano. Deus enim deſtruens, quod prius fecerat, ita ſe gerit, ac ſi facti pœniteret, cum tamen vtrumque decretum creandi, & deſtruendi immutabile, æternumque ſit; vt benè Diuus Gregorius lib. 10. Moralium cap. 23. *Quamuis rem mutet, conſilium non mutat.*

S. Thom.

13. Ita expreſsè S. Thomas quæſt. 19. art. 7. *Ad primum. Ergo dicendum, quod illud verbum Domini metaphoricè intelligendum eſt, ſecundum ſimilitudinem noſtram. Cùm enim nos pœnitet, deſtruimus, quod fecimus: quamuis hoc eſſe poſſit abſque mutatione voluntatis, cum etiam aliquis homo abſque mutatione*

voluntatis,

Digitized by Google

voluntatis interdum velit aliquid facere, ſimul intendens poſtea illud deſtruere. Sic igitur Deus pœnituiſſe dicitur ſecundum ſimilitudinem operationis, in quantum hominem, quem fecerat, per diluuium à facie terræ deleuit. Et ad ſecundum. *Quod ergo dicit, Pænitentiam agam ego* (ſcilicet Ieremiæ 18.) *intelligitur metaphoricè dictum. Nam homines, quando non implent, quod comminati ſunt, pœnitere videntur.*

14. An autem Catholicum hoc aſſertum, ſtabile, & firmum ſit in ſententia extrinſecis, & creatis connotatis, decreta libera complente? affirmant communiter Recentiores cum P. Granado hîc tractat. 3. diſp. 5. ſect. 4. numer. 29. P. Ribadeneyra diſp. 20. cap. 1. num. 1. Quorum plures adeo facilem, & claram exiſtimant prædicti Dogmatis rationem in ea ſententia, vt vel inde fieret ipſis de veritate ſuſpecta. In ea enim ſententia decretum liberum condendi mundum, v. g. claudit eſſentialiter productionem ipſius: nolitio autem condendi claudit carentiam productionis: ex ſuppoſitione autem, quod ſit productio, aut conditio mundi, implicat non eſſe: ergo & Deum nolle condere mundum, ex ſuppoſitione, quod condere decreuit. P. Gran. P. Ribad.

15. Quid tamen in hac parte ſentiam, breui cum diſtinctione declaro. Fateor in ea ſententia, ex ſuppoſitione, quod decreuerit Deus producere creaturam, quod poſſe nolle tam producere, quia ex ſuppoſitione, quod ſit productio, qua volitio creaturæ completur, implicat eſſe carentia eiuſdem productionis, qua nolitio creaturæ pariter completur. Cæterùm hoc non obſtante iudico non ſaluari in ea ſententia, diuinam omnem voluntatem priorem eſſe irreuocabilem per oppoſitam poſteriorem. Nam volitio producendi creaturam, & nolitio eam conſeruandi, ſunt in ea ſententia voluntates oppoſitæ; priorque per poſteriorem reuocatur: ergo. Antecedens quoad vtramque partem probandum eſt. In ſententia complente decreta extrinſecis cō-notatis non ſaluatur immutabilitas diuinæ.

16. Prior igitur pars, ſcilicet, volitionem producendi creaturam, & nolitionem conſeruandi illam eſſe voluntates oppoſitas. Probatur, quia volitio producendi creaturam, conſtituitur in ea ſententia ipſa productione creaturæ: Voluntas producendi, & non conſeruandi eſſent oppoſita.

Digitized by Google

turæ : nolitio autem conſeruandi conſtituitur deſtructione ipſius productionis ; Productio autem creaturæ , eiuſque deſtructio, oppoſita ſunt : ergo, & volitio producendi creaturam , & nolitio eam conſeruandi. *Confirmo* , ideò volitio, & nolitio producendi, ſunt in ea ſententia voluntates oppoſitæ,quia vna conſtituitur productione , altera verò carentia illius , & productio, eiuſque carentia opponuntur : non minùs autem opponuntur productio eiuſque deſtructio ; ſicut enim impoſſibile eſt coniungi productionem , eiuſque carentiam ita impoſſibile eſt coniungi productionem eiuſque deſtructionem:ergo ſicut voluntas producendi opponitur cum nolitione producendi, ita & cum nolitione conſeruandi.

17. Dices volitionem , & nolitionem producendi, ideò opponi quia ſunt reſpectiuè ad idem inſtans , in quo implicat vtramque coniungi ; producere autem, & non conſeruare ſunt reſpectiuè ad tempora diuerſa , vnde ſicut nulla eſt oppoſitio , me exiſtere hodie, & manè non exiſtere,ſeu non conſeruari , ita neque eſt oppoſitio Deum velle producere , & nolle conſeruare.

18. Contra , quia licet productio , & non conſeruatio ſint reſpectiuè ad tempora diuerſa , id tamen non tollit earum oppoſitionem , nam reſpectiuè ad idem inſtans , impoſſibile eſt, rem produci , & ſimul deſtrui : ſicuti ſubiectum eſſe calidum in gradibus intenſis, & eſſe frigidum diuerſis temporibus non tollit natiuam oppoſitionem earum qualitatum , quia illæmet qualitates contrariæ, quæ diuerſis temporibus exiſtunt reſpectiuè ad idem inſtãs coniungi non poſſunt , imò diuerſitas illa temporum neceſſaria calori , & frigori , vt exiſtant , eſt argumentum contrarietatis qua pugnant inter ſe : ergo licèt produci , & non conſeruari ſint reſpectiuè ad tempora diuerſa , quia tamen reſpectiuè ad idem inſtans coniungi non poſſunt, opponentur inter ſe : ergo volitio producendi completa ipſa productione , & nolitio conſeruandi completa deſtructione productionis , pariter opponentur inter ſe , & in eodem inſtanti ſimul in Deo exiſtere non poterunt, cum

Digitized by Google

cum in eodem inſtanti, earum complementa, ſcilicet productio, eiuſdemque deſtructio ſimul exiſtere non valeant.

19. Iam ſecunda illius antecedentis pars, videlicet, volitionem producendi priorem, reuocari per nolitionem conſeruandi poſteriorem, reuocari inquam, id eſt, deſtrui, ne de voce contendamus. Probatur nam in ea ſententia decretum producendi eſt complexum, ex perfectione diuina, & productione creaturæ; nolitio autem conſeruandi eſt ſimiliter complexum ex perfectione diuina, & deſtructione productionis creatæ: Complexum autem ex perfectione diuina, & productione, prius eſt, complexo ex perfectione diuina, & deſtructione productionis, nam productio prior eſt ipſius deſtructione; aliunde complexum ex perfectione diuina, & productione creata, quæ eſt decretum producendi, deſtruitur per complexum, ex perfectione diuina, & deſtructione productionis, quod eſt nolitio conſeruandi, cum productio non ſtet, nec ſtare poſſit, ſtante ipſius deſtructione, vt per ſe patet: ergo decretum producendi prius, reuocatur, & deſtruitur per nolitionem conſeruandi poſteriorem.

Volitio producendi prior reuocatur per nolitionem conſeruandi poſteriorem

20. Confirmatur, ſi fortè aliquis irrito conatu tentarit, nolitione conſeruandi, non conſtitui deſtructione productionis, nam in ea ſententia negari non poteſt diuinam liberam volitionem deſtruendi rem productam conſtitui deſtructione productionis; ſicut diuina libera volitio producendi conſtituitur productione; ea autem volitio deſtruendi eſt poſterior, & deſtructiua, voluntatis producendi; cum deſtructio, qua completur, ſi poſterior productione, ipſiuſque deſtructiua: ergo in ea ſententia ſaluari non poteſt, voluntatem diuinam priorem eſſe irreuocabilem per oppoſitam poſteriorem. Vnde mihi ſententia illa ſemper fuit de veritate ſuſpecta.

Digitized by Google

SECTIO III.

An Dei decretum poſsit incipere nunc, vel ceſſare; quin antea præceſſerit, vel poſtea ſubſequatur oppoſitum?

21\. CONtrouerſia præſens duo capita continet ſigillatim expendenda. *Primum*, an poſſit Deus ſua decreta ſuſpendere incœptura poſtea in tempore, quando res eſt executioni mandanda merè negatiuè ſe habens in tota ſua æternitate, ſeu præciſiuè; ad eum modum, quo diuina voluntas in actu primo, merè negatiuè, ſe habet, ſeu præciſiuè, tam ad volitionem, quàm nolitionem mundi, v.g. *Secundò*, an, ex ſuppoſitione, quod Deus decreuerit ab æterno exiſtere mundum in tempore, poſſit nunc ab eo decreto purè ceſſare, ſi enim ceſſaret per poſitiuam nolitionem creandi mundum eſſet caſus ſectionis præcedentis. Quod dupliciter contingere poſſet; primò ſi ceſſaret Deus ab eo decreto ante conditionem mundi; *ſecundò*, ſi poſt orbem conditum ceſſaret.

Decreta diuina poſſe ceſſare innuunt.

22\. Prior ſententia poſſet eſſe affirmans, in quam non obſcurè propendent aliqui Nominales dicentes, diuinas aliquas notitias temporaliter incipere, & ceſſare, ita Ioannes Antonius Delphinus, Gabriel, Maior, & Rubion, vt videre licet apud patrem Gillium lib.2.tract.8. cap.9.apud P. Reynaudum in Theologia naturali, diſt.8.quæſt.2.n.78. apud P.Martinon diſp.14. de Deo ſect.5. Fauet illi ſententiæ P.Herize diſp.20. cap.1. num.8. & ſequentibus, vbi docet volitionem Dei ſolum eſſe æternam intrinſecè ſecundum ſe ſpectatam, qua ratione neceſſaria eſt; incipere tamen ſecundum eas denominationes, quibus conſtituitur in eſſe liberè, & efficaciter ad creaturas terminatæ; Fauet etiam ex parte P.Gaſpar Hurtadus diſp.21.difficult.3. aiens, decreta efficacia Dei poſt effectum executioni mandatum, ceſſare,

Delphinus. Gabriel. Rubion. P.Herize. P.Gaſp. Hurtad.

Digitized by Google

ceſſare, nec vltra perſeuerare, facere etiam mihi compertum eſt, illi ſententiæ, quotquot cum Herize decreta Dei libera ex extrinſeco Dei, & extrinſeco creato componunt; nam extrinſeca connotata incipiunt, & in tempore deſinunt: ergo decreta illis conſtituta; quod fusè proſequuti ſumus de voluntate diſp.7.ſect.2.

23. Poſterior ſententia cæterorum omnium Theologorum negat; poſſe decreta diuina incipere in tempore, aut ceſſare, ſed, vel ſemper immobiliter eſſe, vel nunquam.

24. Aſſero, decreta diuina nec poſſe in tempore incipere, nec deſinere. Probatur primò; Nam decreta diuina conſtituenda ſunt cum omni perfectione ipſorum libertati, aut modo tendendi, minimè repugnante: repugnantia autem incipiendi, aut deſinendi, eſt perfectio cum libertate diuinorum actuum, eorumque modo tendendi, minimè repugnans: ergo concedenda eſt illis; atque adeo decreta diuina incipere non poterunt, nec deſinere; Maior perſpicua eſt, nam ſicut nihil poteſt eſſe melius Deo, ita nec poſſibilis eſt operatio melior operatione diuina; ſicut igitur Deo, eiuſque amori neceſſario conceditur omnis perfectio, ipſis non repugnans; ita & libero concedenda eſt omnis illa perfectio, quæ cum ipſius libertate, aut modo tendendi non repugnet. Iam minor, quæ ſola indiget probatione oſtenditur. Nam in volitione diuina libera, duo ſunt conceptus, vnde illi impoſſibilitas incipiendi, & deſinendi repugnare poſſet. *Primus* eſt modus tendendi volitionis, & inde non repugnat, vt patet in amore neceſſario, cuius modo tendendi, quantumuis volitiuo, ingenita eſt impoſſibilitas incipiendi, & deſinendi; *Secundus* eſt, libertas; & neque inde repugnare decretis diuinis impoſſibilitas incipiendi, & deſinendi. Probatur. Nam ea impoſſibilitas pleniſſimum relinquit Deo Dominium ponendi ſuos actus ſemper, vel nunquam, in quo ſtat pleniſſima libertas; & tantum impedit dominium ponendi illos ex ſuppoſitione, quod antea non poſuerit; & non ponendi ex ſuppoſitione, quod illos antea poſuerit; quod dominium vitium potius eſſet in Deo, quàm virtus: ergo.

Decreta diuina non poſſunt in tempore incipere, nec deſinere.

 25. Confir

Idem aſſumptũ ex libertate diuina inconcuſſa fulcitur.

25. Confirmatur, nam etiamſi decreta poſſent incipere, & deſinere in tempore, tamen ſine dubio ea ab æterno exiſtere potuerunt: tunc autem Deus pleniſſimè ſuam libertatem exercuiſſet, ponendi, & non ponendi ab æterno ſua decreta: ergo, quamuis poſtea in tempore non poſſit à decreto ab æterno ſemel habito ceſſare, id, dominium, & libertatem decreti, non euertet, nec minuet; cum Deus pleniſſimum Dominium ponendi, & non ponendi ſua decreta ab æterno exercuiſſet; ſicuti, etiamſi Deus decretum antea habitum non poſſit per ſubſequens oppoſitum reuocare, id, nec euertit, nec minuit libertatem præhabiti decreti, quia Deus tunc pleniſſimum Dominium exercuit ponendi, & non ponendi tale decretum, vel oppoſitum: ergo cum Deus pleniſſimum dominium habeat ponendi, & non ponendi ab æterno, quodlibet decretum ex oppoſitis, quantumuis eo ſemel poſito, ceſſare non poſſit, plena, & integra conſiſtet libertas eius.

Si decretum diuinũ ceſſare poſſet, vel incipere, poſſibilis eſſet in Deo pura omiſſio.

26. Probatur ſecundò concluſio ex præjactis à nobis de voluntate fundamentis. Nam vt oſtendimus diſp.9. ſect.2. poſſibilis non eſt in Deo pura omiſſio libera, eſſet autem, ſi decreta diuina poſſent in tempore ceſſare, vel incipere: ergo. Minor probatur, quia tam incœptio, quàm ceſſatio eſſent Deo liberæ; cum potuerit decretum nec incipere, nec ceſſare: ceſſatio autem eſſet pura omiſſio, incœptio verò eam ſupponeret: ergo. Minor probatur, quia ceſſatio eſſet poſitio libera carentiæ decreti præexiſtentis, abſque interuentu diuini alicuius actus poſitiui, quod eſt pura omiſſio libera: incœptio verò ſupponeret Deum potentem ponere decretum ab æterno, & non ponentem, abſque interuentu actus poſitiui, quòd eſt purè omittere: ergo.

27. Tertiò, licèt mutatio volentis in non volentem, per puram ceſſationem decreti, quando iam eſt eius effectus executioni mandatus; & mutatio non volentis in volentem, per incœptionem decreti, non incurrat vitia illa, reuocationis prioris voluntatis ſectione præcedenti liberata; nam quod Deus cuncta penitiſſimè introſpiciens, non decernat:

cernat peccatori pœnam vſque ad tempus flagitij; nulla eſt inconſideratio, quod non anticipet ad delictum decretum puniendi, & priùs ſecum non agat de infligenda pœna, quàm exiſtat culpa, nulla eſt imprudentia; quod denique Deus, ſuæ voluntatis affectus ſuo tempori reſeruet, tempori ſanctitatis amorem, & tempori peccati odium, nulla eſt animi leuitas. Licet hæc ita ſint, & in præſenti controuerſia non militent. Tamen ea mutatio volentis in non volentem, aut non volentis in volentem, iniurioſa Deo eſt.

28. *Primò*, quia æternitatem intrinſecam decreti, quæ longè maior eſt perfectio, quàm poſſe incipere, & deſinere, prorſus arietat. *Secundò*, quia aliquo modo Deum mutabilem conſtituit, cum tamen oppoſita immutabilitas, melior ſit illi. *Tertiò*, quia contingeret Deo phyſica mutatio: deficeret enim illi prædicatum omnimodæ immutabilitatis,& oppoſitum ſuperueniret. *Quartò*, quia Deus non tanti æſtimaret ſua decreta, quanti illa æſtimabilia ſunt, ſi potens illis priuilegium æternitatis conferre, iniuriam incœptionis, aut ceſſationis irrogaret. **Neque conſiſteret æternitas decreti, nec immutabilitas perfecta.**

29. Quartò probatur concluſio, quia melior eſt Deo omnimoda immutabilitas ſuorum decretorum, quàm eorum poſſibilis incœptio, aut ceſſatio: ergo illa concedenda Deo eſt,& negando iſta. Conſequentia per ſe patet. Antecedens probatur, quia immutabilitas de ſe eſt perfectio; atque adeo omnimoda immutabilitas, erit omnimoda perfectio: poſſibilis autem decretorum incœptio, aut deſitio ſolam conſtitueret in Deo libertatem ſuſpendendi decretum, aut deſiſtendi ab illo, quæ libertas leuiſſima eſt comparatiuè ad omnimodam Dei immutabilitatem: ergo melior eſt Deo omnimoda immutabilitas, quàm poſſibilis incœptio, aut ceſſatio decretorum. **Immutabilitas omnimoda maior eſt perfectio, quàm incœptio aut ceſſatio.**

30. Confirmatur, nam potiſſima ratio ſtabiliendi in Deo phyſicam libertatem, eſt, dominium in creaturas, & ne eas ex neceſſitate producat: huiuſmodi autem dominium pleniſſimè ſtat, etiamſi in Deo nulla ſit libertas incipiendi, aut ceſſandi à decreto: ergo nulla eſt ratio cogens ad eam

libertatem admittendam. Maior probatur, quia etiamſi decreta diuina incipere non poſſint, aut deſinere, ſtat in Deo pleniſſima poteſtas creandi, & deſtruendi creaturas, pro ipſius beneplacito ſempiterno; quid enim obſtat Deum immobilibus decretis ſtatuere ab æterno, me exiſtere hodie, & deſtruere me cras? ergo pleniſſimum Dei dominium ſtat abſque libertate incipiendi, aut ceſſandi, à decreto ſemel concepto, vnde nulla eſt ratio cogens ad talem libertatem admittendam.

S. Auguſt. Aſſertum noſtrum apertiſſimè firmans.

31. Plaudit tamen Auguſtinus, vtriuſque noſtri aſſerti defenſor acerrimus, lib. 12. confeſſionum, cap. 15. ita ſcribẽs. *Num dicitis falſa eſſe, quæ mihi veritas voce forti in aurem interiorem dicit de vera æternitate Creatoris, quod nequaquam eius ſubſtantia varietur: nec eius voluntas extra eius ſubſtantiam ſit. Vnde non eum modo velle hoc, modo velle illud; ſed ſemel, & ſimul, & ſemper velle omnia, quæ vult; non iterum, & iterum, neque nunc iſta, nunc illa; nec velle poſtea, quod nolebat, aut nolle, quod prius volebat. Quia talis voluntas mutabilis eſt; & omne mutabile æternum non eſt, Deus autem noſter æternus*: vbi Auguſtinus non ſolum ſtatuit, Deum non velle poſtea, quæ prius noluit, quæ erat prior noſtra concluſio; ſed vlterius ſtatuit, Deum non modò velle hoc, modò illud, quod eſſet incipere decretum; ſed ſemel, & ſimul, & ſemper velle omnia. Rationem ſubdit, quia alteri diuina voluntas eſſet mutabilis; & omne mutabile æternum non eſt, qualis eſt Deus: ergo Deus, eiuſque diuina voluntas, æterni non eſſent, ſi ſemel & ſimul, & ſemper, non vellet omnia, quæ vult: implicat autem Deum, eiuſque diuinam voluntatem æternam non eſſe: ergo & non velle ſemel, & ſimul, & ſemper omnia, quæ vult.

SECTIO

SECTIO IV.

Soluuntur obiectiones.

Prima obiectio, quia decretum circa præteritum, & impoſſibile verſaretur.

32. OBiicies primò. Decretum Dei verſari nequit circa præteritum, & impoſſibile: ergo decretum creandi Adamum, v. g. in inſtanti *A* iam præterito, non durat hodie pater conſequentia, quia ſi tale decretum duraret hodie, hodie Deus decerneret creare Adamum in inſtanti *A*, iam præterito; quod eſt verſari circa præteritum, & impoſſibile; circa præteritum, quia nunc præterita eſt creatio Adami; circa impoſſibile, quia anteactam creationem Adami in inſtanti *A* iam præterito, contingere hodie, impoſſibile omnino eſt; ſi enim hodie contingeret, præterita iam non eſſet hodie, ſed præſens: ergo pariter impoſſibile erit decernere hodie creare Adamum in inſtanti *A* iam præterito. *Confirmatur*, quia licet perfectionis Dei ſit, ſua conſilia ab æterno deliberare: tamen otioſum eſt ea permanere, poſtquam ſuum munus obierunt: ergo ceſſabunt.

Æquiuocatio obiectionis detegitur. & aperitur ſolutio.

33. Miſſis aliorum ſolutionibus. Reſpondeo, conceſſo antecedente, negans conſequentiam, cuius probatio æquiuoca omnino eſt. Aliud enim eſt, Deum hodie decernere exiſtentiam Adami pro inſtanti *A*, ſuæ creationis, & hoc nihil implicat, quia non ponit hodie exiſtentiam Adami, ſed ſuo tempore poſuit; ſicuti Deum ab æterno decernere eandem Adami exiſtentiam pro inſtanti *A*, nec implicat, nec ponit illam ab æterno, ſed ponet ſuo tempore. Aliud eſt, Deum hodie decernere exiſtentiam Adami in inſtanti *A*, iam præterito, pro die hodierna; & hoc implicat quidem, quia tale decretum rem præteritam faceret præſentem. Noſtra autem concluſio procedit de priori decreto, non de poſteriori, quod ſibi fingit, & expugnat obiectio. *Confirmatio* momenti non eſt, quia ſicut æternitas decreti

ante ſui muneris functionem otioſa non eſt, quia eam exigit diuina perfectio; ita neque duratio poſt muneris functionem otioſa erit, quia eam exigit immutabilitas, & perfectio diuina.

Secunda & difficilis obiectio; quia amor amicitiæ, & odium inimicitiæ incipiunt, & deſinunt.

34. Obiicies ſecundò. Deum odiſſe peccatorem, non eſt quid ſempiternum: ergo de ratione diuinorum affectuum, quatenus Deo ſuos quaſi effectus formales tribuentium, non eſt ſemper exiſtere. Probatur antecedens. Deus nunc non proſequitur odio inimicitiæ D. Petrum propter peccatum præteritum negandi Chriſtum, tempore autem negationis eum tali odio proſequebatur: ergo Deum odio inimicitiæ Petrum peccatorem odiſſe, non eſt quid ſempiternum. Maior probatur, nam odium inimicitiæ ſemel conceptum retinere, veriſſimè eſt, quantum, ad voluntatis affectum, eſſe alterius inimicum: Deus autem nunc non eſt veriſſimè, quantum ad voluntatis affectum, inimicus D. Petri, nec illum odio proſequens, ſed potius eſt veriſſimè, & ſinceriſſimè amicus, eumque diligens: ergo nunc non proſequitur illum odio inimicitiæ.

Iudicium in hoc puncto Patris Amici, & P. Quiros.

35. Hoc argumentum difficillimum in varios, diſcrepanteſque ſenſus diuiſit Authores. Primò, ex his, qui decreta diuina libera complent extrinſecis connotatis, P. Amicus diſp. 14. n. 64. & 65. & P. Antonius de Quiros tract. de voluntate reſpondent concretum hoc: *Deum odio inimicitiæ proſequi peccatorem*, duo includere; vnum principaliter, & in recto, ſcilicet actum intrinſecum diuinæ voluntatis, ſufficientem de ſe ad adamandum bona, & odio proſequenda mala, poſitis eorum connotatis; alterum minus principaliter, & in obliquo, ſcilicet, creaturam infici peccato; & quia hoc ceſſat in inſtanti, quo remittitur peccatum, ceſſat etiam, Deum odio inimicitiæ proſequi creaturam, & incipiente peccato incipit. Idemque erit de amore amicitiæ, incipere ſcilicet incipiente in homine iuſtitia, & ea ceſſante ceſſare.

Vnde diſpliceat præcedens ſententia.

36. Hæc tamen reſponſio quantum prodeſt ſuis Authoribus in præſenti caſu, tantum nocet in conſtitutione decretorum, vt opportune notauit P. Ribadeneyra. Nam Deus in

in ratione proſequentis odio, non alia ratione incipit & deſinit, niſi quia incipit, & deſinit connotatum extrinſecum, quo Deus in ea ratione completur; in ratione autem decernentis, & videntis hanc actionem, nunc incipientem, & poſtea deſinentem, completur Deus per ipſam, in ſententia eorum Authorum; ergo Deus in ratione decernentis, & videntis eam actionem, non minus incipit, & deſinit, quàm in ratione odio inimicitiæ proſequentis peccatorem, quod nec eius Authores admittunt, nec dici poteſt. *Confirmo.* Amor amicitiæ, & odium inimicitiæ, quocumque extrinſeco connotato compleantur, ſunt affectus liberi diuinæ voluntatis: ergo ſi incipere poſſent, & deſinere, iam actus liberi diuini, ſaltem aliqui, incipere poſſent, & deſinere; quod ſi concedatur, triumphat objectio, & reddenda ſupereſt ratio, cur iſti, & non omnes, incipere poſſint, & deſinere.

37. Secundò ex Doctoribus decreta diuina adæquatè Deo intrinſeca conſtituentibus, Pater Ribadeneyra diſp. 20. cap. 3. de voluntate à num. 19. reſpondet denominationes Dei diligentis amicabiliter iuſtum, & odio inimicitiæ proſequentis peccatorem incipere, & deſinere in tempore, incipiente, aut deſinente iuſtitia, aut peccato: quia licet huiuſmodi connotata, non ſint de conſtitutiuo earum denominationum, vt tenet num. 23. in quo tantum diſcrepat hæc reſponſio à præcedenti, tamen incipiunt, & deſinunt cum illis: ſicut denominatio Creatoris, incipit, & deſinit, incipiente, aut deſinente creatione. Hanc reſponſionem probabilem eſſe ſubſcripſerunt multi, & grauiſſimi in Theologia Magiſtri, contra aliquos, qui de eius probabilitate dubitarunt. *Sententia P. Ribad. ſingularis.*

38. Fundamentum huius reſponſionis eſt, quia nequit Deus denominationem diligentis amicabiliter iuſtum, vel odio inimicitiæ proſequentis peccatorem, ſuſcipere; donec illam ſummè rationabiliter ſuſcipiat; nequit autem ſic illam ſuſcipere, donec veniat tempus, quo Petrus incipit eſſe iuſtus, vel peccator: ergo talis denominatio temporaliter incipit. Maior probatur, quia, licet anteceden- *Non poſſe Deum, ante tempus peccati odio habere, nec ante tempus iuſtitiæ amicabiliter diligere.*

ter ad tempus iuſtitiæ,& peccati,ſit rationi conſentaneum, complacere circa eſſentiam huius complexi : *Petrus cum iuſtitia*, & diſplicere circa hoc ; *Petrus cum peccato*, irrationabile tamen eſt, amare Petrum titulo iuſtitiæ, & odiſſe titulo peccati, antequã iuſtitia reddat Petrum amore dignum, & peccatum odio : Deum autem diligere amicabiliter Petrum iuſtum, eſt, amare Petrum titulo iuſtitiæ reddentis illum amore dignum , & Deum odio inimicitiæ proſequi Petrum peccatorem, eſt , odiſſe illum titulo peccati reddentis Petrum odio dignum : ergo nequit Deus eas denominationes rationabiliter ſuſcipere, donec iuſtitia reddat Petrum amore dignum, & peccatum odio, quod non contingit donec veniat tempus, in quo Petrus incipit eſſe iuſtus, vel peccator.

Reſponſio præcedens infringitur ad hominẽ.

39. Diſplicet tamen reſponſio iſta. Primò , quia poteſt Deus, ante tempus peccati , liberè decernere pœnam infligendam, propter illud poſtea committendum. Inſuper poteſt Deus decernere, imò & exequi præmium propter meritum nondum exiſtens, ſed extiturum, vt patet in gratia donata Patribus antiquis, propter merita Chriſti poſtea extitura:ergo. Antecedens veriſſimum eſt aliter ea decreta diuina incipere poſſent, & deſinere, non minus quàm amor amicitiæ, & odium inimicitiæ, quòd conſtantiſſimè negat reſponſionis Author num.20. Conſequentia probatur , quia non minus primò intuitu apparet irrationale, Deum decernere præmia, vel ſupplicia propter merita,vel demerita nondum geſta, quam amicabiliter diligere , vel inimicabiliter odiſſe , propter iniuſtitiam, vel iuſtitiam nondum poſitam: hoc tamen non obſtante , primum eſt rationabile , Deoque poſſibile : ergo & ſecundum.

40. Occurrit P.Ribadeneyra conceſſo antecedente, negans conſequentiam probationiſque maiorem. Nam decernere Deum præmia, vel ſupplicia , propter merita , vel demerita nondum exiſtentia, ſed extitura poſtea , aliud non eſt, quàm Deum ab æterno videntem, quod talia merita, vel demerita tali tempore erunt, moueri ex ea viſione ad decernendũ præmium,vel ſupplicium, ne irremunerata

maneant,

mancant, vel impunita; in quo nihil rationi diſſonum. Diligere autem amicabiliter creaturam, eamque inimicabiliter odiſſe; eſt, diligere creaturam propter bonitatem, qua nondum bona eſt, & amore digna, & odiſſe illam propter malitiam, qua nondum mala eſt, & odio digna, quo nihil irrationabilius fingi poteſt.

41. Contra, quia ſicut peccatum reddit creaturam odio dignam, ita & reddit pœna dignam: ergo ſicut antequam peccatum exiſtat, non reddit, ſed reddet creaturam odio dignam, ita nec reddit, ſed reddet pœna dignam, par enim eſt ratio, cum peccatum æquè ſit dignitas ad odium, & ad pœnam: ergo ſicut irrationabile non eſt decernere creaturæ pœnam propter peccatum, quod nondum eſt dignum pœna, ſed erit, ita neque irrationabile erit diligere amicabiliter creaturam propter iuſtitiam, qua nondum iuſta eſt, ſed erit, aut odiſſe propter peccatum, quo nondum mala eſt, ſed erit? ergo ſicut ex viſione peccati tali tempore extituri moueri Deus poteſt ad pœnam rationabiliter ab æterno decernendam, ita etiam ad odium concipiendum. Sicut peccatum reddit creaturam odio dignã; ita reddit pœna dignã.

42. Dices decretum pœnæ irrationabile non eſſe, etiam antequam peccatum reddat creaturam pœna dignam; quia cum tale decretum non poſſit incipere tèmpore peccati, ſi non præcederet illud ab æterno, maneret peccatum impunitum.

43. Contra, quia tam indecens eſt, diuinam bonitatem odio non proſequi peccatorem propter peccatum, quàm diuinam iuſtitiam eum non punire: ergo ſicuti decretum infligendi pœnam, antequam peccatum reddat creaturam illa dignam, rationabile eſt, ſi negetur poſſe incipere tempore peccati, quia peccatum maneret impunitum; ſimiliter odium inimicitię rationabile eſſet, antequam peccatum redderet creaturam odio dignam, ſi tale odium non poſſet incipere tempore peccati, quia ſi non præcederet, maneret peccatum non odio habitum à diuina bonitate: ergo ſtatuta æternitate talis odij, æquè rationabile eſſet, ac decretum infligendi pœnam: ergo non ideo negandum eſt ſempiternum, Tam indecens eſt diuinę bonitati non odiſſe peccatorem, quam diuinæ iuſtitiæ non punire.

piternum, quia hoc poſito, irrationabile eſſet. Imò inde ſolida, & efficax paratur contra ſuum Authorem, obiecti fundamenti ſolutio. Nam etiamſi Deus pœnam decernat, & odium concipiat propter peccatum, quo nondum creatura pœna, aut odio digna eſt, ſed erit; tamen decretum illud, & odium, rationabilia ſunt. Quia ex vno capite Deus rationabile ius habet ad tale decretum; & odium tempore peccati: ex alio verò capite rationabiliſſimum ius habet, ne ſuæ voluntatis affectus in tempore incipiant, aut deſinant; & ex hoc vtroque iure reddetur rationabiliſſimum ſempiternum Dei odium in creaturam propter peccatum, quod aliquando erit; ſicut decretum pœnæ rationabiliſſimum redditur in Aduerſarij ſententia; quia eadem eſt in vtroque caſu ratio, an autem vtrumque negandum ſit, vel admittendum conſtabit infra.

Communis Doctorum reſponſio.

44. Tertiò communiter Theologi reſpondent. Deum nunc non proſequi odio inimicitiæ D. Petrum reſpectiuè ad tempus præſens, in quo iuſtus eſt, & amicabiliter dilectus; ſed tantum reſpectiuè ad tempus negationis, in quo peccator eſt; atque adeo Deum non eſſe nunc inimicum D. Petri, ſed amicum; quia eſſe nunc inimicum, non conſtituitur odio Petri pro tempore negationis, ſed odio illius pro tempore præſenti; cumque pro tempore præſenti nullum exiſtat in Deo odium Petri, cum nullum ſit peccatum in illo; inde nulla exiſtit inimicitia, ſed potius amicitia propter gratiam in Petro nunc exiſtentem, & dilectionem Dei erga Petrum propter illam.

Momenta contra communem reſponſionem.

45. Contra ſolutionem iſtam inſurgit P. Ribadeneyra diſp. 2. à num. 15. fine. Nam ex ea reſponſione (niſi verbis ludere placeat) non fit, non eſſe præſentem nunc inimicitiam diuinam contra D. Petrum, ſed quamuis exerceatur nunc; exerceri tamen propter motiuum iam præteritum, quod non obſtare præſenti inimicitiæ probat. Primò, quia, ſi homo nunc de præſenti, alterum odio propter iniuriam iam præteritam proſequatur; verè nunc de præſenti eſt inimicus illius, propter motiuum non præſens,

ſed

ſed præteritum: idque verum eſt, etiamſi de præſenti externis ſignis internam inimicitiam manifeſtare nolit: ergo ſimiliter in Deo.

46. Secundò, nam in euentu propoſito, ſi homo propter iniuriã ſibi ab altero in inſtanti *A*, irrogatam, cum odio proſequatur, & impoſterum in concepto odio propter eandẽ iniuriam iam præteritam perſeueret, non minus eſt inimicus tempore, quo odium perſeuerat, propter iniuriam præteritam iam, quam in inſtanti *A*, quando iniuria præſens erat, quia ſemper ex parte actus odio habet alterum, quamuis non odio habeat propter iniuriam ſemper irrogatam, ſed irrogatam tantum in inſtanti *A*: ergo ſi Deus conceptum tempore negationis odium, in poſterum conſeruaret, non minus duraret inimicus D. Petri tempore ſequenti, quàm fuiſſet, inimicus tempore negationis. Quod non conſonat illis Domini verbis, Ezechielis 18. *omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor.*

47. Tertiò addi poſſet, nam inimicitia Dei cum D. Petro tempore negationis, adæquatè conſiſtebat in odio diuino propter peccatum tunc commiſſum, quin nec inſtans, nec negatio, eam inimicitiam, aut odium conſtituerent, aliter odium diuinum inimicitiæ aliquo extra Deum compleretur. Vel ergo nunc durat tale odium, vel non? ſi non durat donatur intentum. Si durat: ergo inimicitia Dei hodie, talis, & tanta eſt, qualis, & quanta fuit tempore negationis, quod dici non poteſt.

48. Propter iſtas inſtantias difficillimas equidem, & quæ nullam videntur habere pacatam ſolutionem, nouam ſemitam moliri neceſſe eſt pro argumenti ſolutione. Quod vt facilius præſtem. Pono, affectus diuinos liberos amicitiæ, & inimicitiæ, non eſſe intrinſecè efficaces abſolutos, ſed conditionatos; videlicet exiſtente iuſtitia, vel peccato; idemque eſt de decreto decernente pœnam propter peccatum. Moueor, quia indecens ſemper mihi apparet, Deum decernere abſolutè pœnam propter peccatum, & ſimiliter odium concipere contra creaturam, antequam iſta abſolutè ſit odio vel pœna digna, propter tale peccatum.

Affectus diuini liberi amicitiæ & inimicitiæ erga creaturas non ſunt intrinſecè efficaces abſoluti, ſed conditionati.

tum. Similiter indecens eſt, Deum eſſe amicum Petri tempore peccati ſimpliciter, & abſolutè inimicum tempore iuſtitiæ; quæ omnia ſequi ex prædictis affectibus intrinſecè efficacibus abſolutis, conſtat ex dictis. Non autem ſequi ex conditionatis clarum eſt, nam Deus ius habet ad decernendam pœnam propter peccatum, & odium concipiendum, ſi illud ponatur: ergo Deum id velle rationabiliſſimum eſt. Quæ noſtra ſuppoſitio paſſim in Scripturis commendatur. Vbi dum agitur de diuinis affectibus amicitiæ, & inimicitiæ, verbis conditionatis exprimuntur. Exod. 23. 22. *Quod ſi audieris vocem eius, & feceris omnia, quæ loquor inimicus ero inimicis tuis, & affligam, affligentes te.* Deuteron. 8. 20. *Sicut gentes, quas deleuit Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis, ſi inobedientes fueritis voci Domini Dei veſtri.* Et cap. 11. *En propono in conſpectu veſtro hodie benedictionem, & maledictionem: benedictionem ſi obedieritis mandatis Domini Dei veſtri, eadem quæ ego hodie præcipio vobis; maledictionem, ſi non obedieritis mandatis Domini Dei veſtri.* Eademque inculcantur cap. 28. & cap. 30. Pſal. 88. *Si autem dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint: & mandata mea non cuſtodierint. Viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.* Et millies alibi.

Quo pacto affectus illi conditionati tranſeant in abſolutos.

49. Pono inſuper affectus illos amicitiæ, & inimicitiæ ex modo tendendi ſemper conditionatos tranſire in abſolutos ipſa poſitione conditionis, iuſtitiæ, ſcilicet, aut peccati, abſque interuentu noui affectus liberi diuini ex modo tendendi abſoluti, atque adeo diuinam amicitiam, & inimicitiam abſolutam (quæ ſola ſtricta eſt amicitia, vel inimicitia) conſtitui affectu libero diuino conditionato, & ſempiterno, & poſitione conditionis iuſtitiæ, vel peccati temporali. Quo fit, amicitiam, & inimicitiam diuinam incipere, & deſinere, incipiente, aut deſinente conditione iuſtitiæ, vel peccati, quin affectus diuinus liber incipere poſſit, aut deſinere, aut denominatio producentis incipit, & deſinit, incipiente aut deſinente productione, qua conſtituitur, quin decretum liberum producendi,

cendi, incipiat, aut deſinat. Et ratio omnium eſt, quia ſicut productio creaturæ, conſtitutiua non eſt decreti diuini liberi, ſed denominationis ſuperuenientis decreto libero, ita conditio iuſtitiæ, aut peccati, conſtitutiua non eſt decreti diuini, conditionatè odio, vel amore proſequentis Petrum, ſed denominationis illi ſuperuenientis, ſcilicet odij abſoluti, quod eſt inimicitia, vel amoris abſoluti, qui eſt amicitia. His poſitis, quæ ſatis communia ſunt inter Theologos, & intellectu non valdè difficilia, nec obſcura.

50. Reſpondeo ad argumentum, Deum odiſſe peccatorem odio conditionato, non eſt quid ſempiternum, nego: abſoluto, concedo. Et nego conſequentiam, ſcilicet de ratione diuinorum affectum non eſſe ſemper exiſtere. Ad probationem concedo, Deum nunc non proſequi odio inimicitiæ D. Petrum, & tempore negationis proſequutum fuiſſe; inde tamen non concluditur affectum aliquem liberum diuinæ voluntatis incipere, ſed denominationem illi affectui ſuperuenientem, qualis eſt, eſſe odium abſolutæ inimicitiæ, quod libenter concedimus, id, quod in denominatione producentis, nullus negabit. Itaque inimicitiam ſtrictam diuinam conſtituunt duo. *Primum* & principaliter eſt, affectus liber ex modo tendendi conditionatus, qui ſemper eſt, fuit, & erit. *Secundum* eſt, poſitio conditionis peccati, quæ conſtitutiua non eſt affectus diuini liberi, ſed circunſtantiæ illi ſuperuenientis, ſcilicet odij abſoluti, ſeu inimicitiæ abſolutæ diuinæ, quod idem eſt, ſicut in denominatione producentis. Vera argumenti reſponſio.

51. Inſtabis primò odium abſolutum Dei contra D. Petrum propter peccatum, eſt affectus liber diuinæ voluntatis: hoc autem incipit, & deſinit: ergo. Maior probatur quia decretum abſolutum condendi mundum, etiam quoad circunſtantiam abſoluti, eſt affectus liber diuinæ voluntatis: ergo & odium abſolutum. Vnde ſi conditione creata conſtitueretur, fieret contra nos, affectum liberum diuinum conſtitui aliquo extrinſeco creato. Prima inſtantia, ſumpta à decreto abſoluto adæquatè intrinſeco, ſoluitur.

52. Reſpondeo diſtinguens maiorem, odium abſolutum

 eſt

eſt ſolum affectus liber diuinæ voluntatis, nego: eſt affectus liber cum circunſtantia illi ſuperueniente, concedo. Et conceſſa minori, nego conſequentiam. Ad probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, quia nimis probat, decreta ſcilicet, ex modo tendendi conditionata, eſſe intrinſecè abſoluta, & decreta indifferentia, eſſe intrinſecè efficacia, quia decretum condendi mundum intrinſecè efficax eſt, & abſolutum; quod ſicut non benè infertur ex illo antecedenti; ita neque odium abſolutum, quoad circunſtantiam abſolutam, infertur, eſſe affectum liberum diuinæ voluntatis; ſicut decretum de ſe indifferens, & efficax per accidens, quoad circunſtantiam efficaciæ, affectus liber non eſt diuinæ voluntatis, ſed extrinſeca circunſtantia affectui diuino ſuperueniens; ſicut in denominatione producentis. Diſparitas autem, quam poſtulat obiectio, prompta eſt. Nam omnis affectus diuinus liber, vtpotè vitalis, adæquatè, ſe tenet ex parte Dei, nullo extrinſeco illum conſtituente; vt ſtatutum eſt diſputat. 8. & 9. de voluntate cumque affectus abſolutus, & efficax circa mundum adæquatè ſe teneat ex parte Dei; inde etiam, quoad circunſtantiam abſoluti, & efficacis, eſt affectus diuinæ voluntatis: odium autem abſolutum non ſe tenet adæquatè ex parte Dei, nec poteſt, propter inconuenientia ſuperius recenſita; ideoque quoad circunſtantiam abſoluti, affectus non eſt diuinæ voluntatis.

Secunda, quia Deus eſſet nunc cōditionatè inimicus D. Petri, conceditur.

53. Inſtabis ſecundò, ex noſtra doctrina fieri, Deum nunc eſſe conditionatè inimicum D. Petri, & fuiſſe ſemper, & futurum; cum ſemper fuerit, ſit nunc, & ſemper extiturum ſic odium conditionatum erga illum, ſicut nos arguebamus, futurum ſemper abſolutè inimicum, ſi ſempiternum eſſet abſolutum odium. *Reſpondeo* ſequelam eſſe veram, & nihil abſurdi in ea contineri, quia conditionata inimicitia, ſtrictè inimicitia non eſt, cum non ſit inconiungibilis cum abſoluta, & perfectiſſima amicitia.

Tertia, quia odium conditionatum

54. Inſtabis tertiò, odium conditionatum non poſſe eſſe liberum: ergo neque conſtituere liberam Dei inimicitiam.

tiam. Antecedens probatur, quia Deus non poteſt non odiſſe Diuum Petrum, ſub conditione quod peccet: ergo odium Dei conditionatum liberum eſſe non poteſt. *Reſpondeo* negans antecedens. Ad probationem conceſſo antecedenti, neganda eſt conſequentia, quia licet Deus non poſſet non odiſſe Petrum, ſub conditione, quod peccet, tamen ſuppoſitio, quod Petrus exiſtat, eſt libera Deo & contingens, & conſequenter etiam eſt Deo liberum, & contingens, odiſſe Petrum ſub ea conditione, quia odium conditionatum; ſicut & leges conditionatæ, ſupponit creaturam exituram in ſtatu contingentiæ peccati, atque adeo, & decretum ponendi illam in tali ſtatu, quæ omnia libera Deo ſunt.

nō eſſet Deo liberum, ſoluitur.

55. Inſtabis quartò. Fieri ex noſtra ſententia, Deum generaliter odiſſe odio inimicitiæ iuſtos, & peccatores, & ſimiliter eodem amore amicitiæ, dilexiſſe; quia omnes odit ſub conditione peccati, & omnes amat ſub conditione iuſtitiæ: id autem abſurdum eſt: ergo.

Quarta inſtantia, quia Deus æqualiter diligeret iuſtos, & peccatores, declarata.

56. Reſpondeo nullum eſſe abſurdum, quod Deus, legem generalem pro omnibus ſtatuat, amicitiæ, ſi iuſti fuerint; inimicitiæ verò, ſi peccatores, imò id diuinam iuſtitiam, & clementiam in omnes diffuſam commendat, quia odium conditionatum, nulli nocet, niſi ponenti conditionem, nec impedit ſpecialem Dei beneuolentiam erga ſanctos, qui ab ea poſitione conditionis ſeruati ſunt: ſimiliter amor conditionatus nulli prodeſt, niſi ponenti conditionem, nec impedit vindictam diuinam contra eos, qui talem conditionem rejecerunt. Sicut lex generalis gehennæ pro omnibus, ſi in peccato deceſſerint abſurda non eſt, nec Deo indecens, aut ſanctis iniurioſa: nec lex generalis pro omnibus obtinendæ gloriæ, ſi deceſſerint in gratia abſurda eſt, nec Deo indecens, aut peccatoribus auxiliatrix, propter eandem rationem. Quod ſi odium illud conditionatum generale, ſimiliterque amor, alicui inconuenienti expoſita iudicaret quis, facilè eſſet occurrere inſtantiæ, dicendo, Deum, cum certiſſimè ſciat, quinam iuſti, & quinam peccatores futuri ſunt, paraſſe peccatoribus odium

conditio

conditionatum; iuſtis verò amorem, quod iudicent alij.

Quāuis abſolutè Deus decernat præmiū, non tamen pœnam.

57. Inſtabis denique. Poteſt Deus decreto abſoluto decernere præmium propter meritum, quod nondum eſt, ſed erit poſtea: ergo etiam pœnam propter demeritum, quod nondum eſt; ſed erit poſtea; atque adeò, & odium inimicitiæ abſolutum concipere. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Nam in anticipatione decernendi præmium nulla eſt indecentia, imò liberalitas; ſecus verò in anticipatione decernendi pœnam antequam digna ſit illa creatura.

SECTIO V.

An immutabilitas poſſit competere alicui creaturæ?

Sententiæ Doctorum.

58. Difficultas eſt, de triplici immutabilitate, ſcilicet entitatiua, ſiue in exiſtentia, phyſica, & morali ſect. 1. præcedenti præmiſſis. An ſcilicet poſſibilis ſit creatura, quæ eas omnes immutabilitates, vel aliquam earum participare poſſit. *Prior ſententia* affirmat poſſibilem eſſe creaturam eſſentialiter immutabilem in exiſtentia, ſemel habita; ita vt, ſemel à Deo producta ab æterno, in æternum neceſſariò duratura ſit, quin vllo pacto deſtrui poſſit. Ita aliqui recentiores. *Secunda ſententia* eſt communis Theologorum, negans poſſibilem eſſe creaturam, quæ ſcilicet participet triplicem illam immutabilitatem, vel aliquam earum. Ita Faſolus quæſt. 9. art. 2. cum multis Patribus, & Doctoribus, quos refert.

P. Faſolus.

Impoſſibilis eſt creatura entitatiuè immutabilis.

59. Aſſero primò, impoſſibilem eſſe creaturam, quæ entitatiuè, ſiue in exiſtentia, immutabilis ſit. Probatur primò ex Scriptura, & Patribus, nam Exod. 3. ait Deus. Moyſi, *Ego ſum, qui ſum*, &c. *qui eſt miſit me ad vos*. Ad quæ verba ait Fulgentius de fide ad Petrum cap. 7. *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites ſolùm Deum incommutabilem eſſe, hoc enim ſignificat,*

Fulgentius.

Digitized by Google

ſicut cum dicit ſeruo ſuo Moyſi: Ego ſum, qui ſum. Inſuper 1. ad Timotheum *ſolus habet immortalitatem*, id eſt, immutabilitatem, vt explicant Ambroſius lib.3. de fide ad Gratianum cap.2. Auguſtinus lib. 1. de Trinitate cap.1. §. *immortalis.* Præterea Cyrillus Alexandrinus lib.de recta fide ad Theodoricum; *quemadmodum Deus non poteſt fieri mutabilis, ita neque creatura poteſt fieri immutabilis.*

Ambroſius. Auguſtinus. Cyrill.Alex.

60. Probatur ſecundò ratione, quia creatura entitatiuè immutabilis, quæ ſcilicet ſemel exiſtens eſſentialiter omni tempore duratura eſſet, participaret attributum æternitatis ſuperiùs explicatum: id autem implicat, vt ibidem oſtenſum eſt: ergo, &c. Confirmatur, immutabilitas entitatiua, ſiue in exiſtentia, dicit perfectionem omninò oppoſitam creaturæ, ſiue enti ab alio: ergo implicat cum eo componi. Antecedens probatur, quia creaturæ, ſiue enti ab alio, repugnat ita exiſtere, vt non potuerit non exiſtere: ergo etiam repugnabit ita conſeruari, vt non potuerit non conſeruari; vtrumque enim derogat pleno, & perfecto dominio Dei, quod ſtat in poteſtate non ſolùm producendi, & non producendi creaturam, ſed etiam in poteſtate illam deſtruendi, & non deſtruendi.

Creatura immutabilis participaret æternitatem Dei.

61. Tertiò, rem ita primò exiſtere, vt non potuerit non exiſtere, dicit ens neceſſarium, & eſſe à ſe: ergo rem ita durare, vt non poſſit non durare, dicit ens neceſſarium, & eſſe à ſe: creaturæ autem implicat eſſe ens neceſſarium, & à ſe: ergo & eſſentialiter durare: Negabis conſequentiam, quia eſſentialiter durare ex ſuppoſitione exiſtentiæ, ſupponit contingentem in exiſtentia, quia potuit non produci: non potuiſſe autem non exiſtere, nullam dicit contingentiam, ſed ſummam neceſſitatem exiſtendi. Contra tamen, quia ens neceſſarium, non ſolùm dicit indefectibilitatem in abſoluta exiſtentia, ſed etiam in duratione: ergo, ſicut ens indefectibile in abſoluta exiſtentia componi non poteſt cum defectibilitate in duratione, ita ens indefectibile in duratione componi non poterit cum defectibilitate in abſoluta exiſtentia: ergo vtraque indefectibilitas arguet ens neceſſarium.

Vnde repugnet componi immutabilitas cũ ente ab alio?

62. Mitto alias aliorum rationes, quia efficaces non ſunt, & facilem haberent ſolutionem, niſi vnanimis Patrum, & Doctorum conſenſus in contrarium conſpiraſſet. Hoc vnũ moneo, in ſententia quàm inſequimur, concedendum eſſe, poſſe creaturam, dempto eſſe à ſe, cuncta Dei attributa participare; cur enim poterit immutabilitas in duratione coniungi cum ente ab alio, & non poterit neceſſitas in prima exiſtentia, æternitas, aut immenſitas, cum illo componi: vel ergo omnes limitari poterunt à differentia entis ab alio, vel nulla. Quæ autem hîc obijci poſſent de cognitione ſupernaturali repræſentante ſe ab æterno in æternum duraturam, ſupra iam ſoluta ſunt.

Creatura phyſicè immutabilis repugnat.

63. Aſſero ſecundò implicare creaturam phyſicè immutabilem, id eſt, quæ ſuppoſitâ exiſtentiâ, nullam poſſit ſubire mutationem. Probatur primò, quia nulla eſt poſſibilis creatura ſubſtantialis, vel accidentalis, quæ non poſſit à Deo ſaltem ſucceſſiuè pluribus actionibus produci, & conſeruari: ergo nulla creatura erit poſſibilis, quæ ſuppoſita exiſtentia, non poſſit modò vna, modò altera actione conſeruari à Deo: ergo ea actionum viciſſitudine omnis creatura poterit phyſicam ſubire mutationem, vnde nulla erit immutabilis.

Siue corporea ſit ſiue ſpiritualis, aut mixta.

64. Secundò, quia creatura phyſicè immutabilis, vel eſſe corporea, vel ſpiritualis, aut mixta, ex corpore, & ſpiritu: nulla ex his poteſt eſſe phyſicè immutabilis: ergo, &c. Minor probatur, quia ſubſtantia corporea, vel ſpiritualis nulla eſt poſſibilis, quæ non poſſit actiones, & ſubſiſtentias variare, & quæ non poſſit aliena ſubſiſtentia terminari, quæ ſine phyſica mutatione contingere non poſſunt. Inſuper nulla eſt ſubſtantia poſſibilis, ſaltem rationalis, quæ non poſſit à Deo aſſumi, & quæ non poſſit localiter moueri, & nouas adquirere præſentias: motus autem localis, & præſentia, quamuis de facto nihil ſint, mobili intrinſecè ſuperadditum, poteſt tamen eſſe: ergo nulla erit ſubſtantia, quæ non poſſit phyſicam pati mutationem. Idem patet in creatura rationali, quæ in pura natura non haberet

perfectio-

perfectionem ordinis gratiæ, ad quam eleuari poteſt, & donorum infuſione phyſicè mutari.

65. Tertiò, quia immutabilitas phyſica Dei contingit, eo quod Deus habeat omnes ſuas perfectiones per realem identitatem cum ipſo, & aliæ æquiualentes impoſſibiles ſint, creatura autem continere nequit accidentia, & operationes, per realem identitatem cum ipſa; nec aſſignari poteſt implicantia, cur aliæ operationes, & accidentia, æquiualentia, & ſolo numerò diſtincta poſſibilia non ſint: ergo impoſſibile erit creaturam ita habere ſua accidentia, & operationes, vt non poſſit Deus, loco earum, alia accidentia, & operationes ſubrogare, & creaturam phyſicè mutare. Radix immutabilitatis diuinæ declarata.

66. Aſſero tertiò, creaturam moraliter immutabilem, quæ ſcilicet à propoſito ſemel aſſumpto deſiſtere non poſſit, impoſſibilem eſſe; probant aliqui, quia immutabilitas moralis ſequitur immutabilitatem entitatiuam, ſiue in exiſtentia: ergo & mutabilitas moralis ſequitur mutabilitatem entitatiuam, ſiue in exiſtentia: impoſſibilis autem eſt creatura entitatiuè immutabilis: ergo & moraliter. Firmant, quia ex eo inferunt Patres, creaturam impeccabilem impoſſibilem eſſe, quia indefectibilitas à regula rationis, ſequitur indefectibilitatem in eſſendo, ergo etiam immutabilitas in propoſito ſequitur immutabilitatem in in eſſendo. Hæc ratio firma eſt, ſi antecedens verum ſit, quia tamen Doctores aliqui illud non admittunt, exiſtimantes poſſibilem eſſe creaturam impeccabilem, de quo nos tract. de viſione. Pariter quoque impoſſibilis creatura moraliter immutabilis.

67. Probatur concluſio, implicat creatura entitatiuè immutabilis, quæ ſcilicet ſemel exiſtẽs deſtrui non poſſit: ergo implicat propoſitum, quod ſemel exiſtens deſtrui nõ poſſit: ergo & implicat creatura immutabilis à propoſito ſemel aſſumpto. Antecedens in ſuperioribus oſtenſum eſt. Prima cõſequentia cum ſit pars incluſa in antecedenti legitima eſt. Secunda probatur, quia vt ſit poſſibilis creatura immutabilis à propoſito, vel debet eſſe poſſibile propoſitum immutabile, quod ſcilicet, ſemel exiſtens deſtrui non poſſit, Implicat propoſitum, quod ſemel exiſtens deſtrui non poſſit.

Digitized by Google

& hoc eſt impoſſibile, vel debet eſſe poſſibilis creatura exigens eſſentialiter propoſitum ſemel aſſumptum ita ſecum durare, vt deſtrui non poſſit: id etiam implicat: ergo, &c. Minor probatur. Tum quia tanta perfectio eſt exigere eſſentialiter immutabilitatē propoſiti ſemel aſſumpti, quàm ipſum propoſitum immutabile eſſe: propoſitum autem immutabile eſſe, eſt perfectio propria Dei, & omnem ſuperans creaturam: ergo, & exigere. Tum etiam, quia ſimilis exigentia æque derogaret dominio Dei, immutabilitas propoſiti, nam poſita creatura non poſſet Deus impedire propoſitum, imò nec ipſa creatura, vnde libera non eſſet in propoſito aſſumpto conſeruando.

68. Confirmatur, neceſſitas durationis in exiſtentia arguit perfectionem ſimpliciter infinitam, & minimè compoſſibilem cum ente ab alio: ergo neceſſitas durationis in propoſito arguet perfectionem ſimpliciter, & nullatenus compoſſibilem cum ente ab alio: vnde enim, ſeorſim ab aliis diuinis perfectionibus, & attributis, infinitas diuinæ conſtantiæ colligi poteſt, niſi ex immutabilitate propoſiti ſemel aſſumpti: ergo impoſſibile erit creaturam eſſe immutabilem à propoſito, cum impoſſibilis ſit conſtantia creata ſimpliciter infinita.

Obiectio ſumpta à cognitione ſuperna, eiuſque veritate.

69. Obijcies, non implicat veritas exigens eſſentialiter durare obiectum, quandiu ipſa durat: ergo neque implicabit creatura exigens eſſentialiter propoſitum ſemel aſſumptum durare, quandiu ipſa durat. Antecedens eſt certum, nam cognitio ſupernaturalis repræſentans Petrum exiſtere, quandiu ipſa durat, exigit eſſentialiter eſſe veram, cum nec diuinitus poſſit eſſe falſa: ergo exigit eſſentialiter Petrum durare, quandiu ipſa durat. Etenim ſi vno inſtanti eſſet cognitio illa, & non duraret Petrus, cognitio ſupernaturalis eſſet falſa. Idem argumentum fieri poteſt de vnione exigente eſſentialiter durare extrema, quandiu ipſa durat; & aliis modis pendentibus eſſentialiter ab exigentia terminorum. Hæc tamen ratio nimis probat ſi paritas ab accidentibus ad naturas ſubſtantiales ſolida eſſet, nam ſicut poſſibiles ſunt actus ſupernaturales intellectus

tellectus indefectibiles à veritate, & actus ſupernaturales voluntatis indefectibiles à bono, ita eſſet poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis indefectibilis, à bono, & vero.

70. Ratio ergo diſparitatis eſt, quia immutabilitas actuum in ordine ad obiecta, non arguit infinitam perfectionem, imò finitam, eo quod ſint limitati obiecti repræſentationes: immutabilitas autem in propoſito arguit naturam rationalem adeò perfectam, vt ex infinita motiuorum omnium comprehenſione, ita perfectè eligat, vt ex nullo capite ad oppoſitum deinceps eligendum ſeriò, & prudenter moueri poſſit; imò tantam arguit electio perfectionem, vt citra leuitatem ab aſſumpto propoſito recedere non liceat, tantam autem motiuorum comprehenſionem & conſtantiam illi conformem, dicimus arguere perfectionem infinitam, quod nullatenus militat in accidentibus, aut modis, qui à ſe ipſis limitati ſunt, & viciſſitudini ſuorum terminorum expoſiti.

Diſparitas inter immutabilitatem, & cognitionis ſupernat. veritatem.

DISPVTATIO XII.

Expenduntur cætera alia attributa Dei.

1. NIHIL in hac diſputatione dabimus de incomprehenſibilitate Dei inter Dei attributa numerari ſolita, fuſius id in tract. 2. de viſione diſput. 19. tradituri. Cætera alia attributa tranſcendentia librabuntur, videlicet, perfectio diuina, eiuſque infinitas, vnitas, & ſimplicitas Dei, eius immortalitas, & ineffabilitas, & actus denique puriſſimus, quibus expoſitis tractatus hic primus de eſſentia, & attributis Dei conſummabitur.

SECTIO I.

De perfectione Dei eiuſque infinitate?

Quid ſit ens perfectum. 2. ENs perfectum teſte Ariſtotele de Cœlo cap.4.& 5. Metaphy. cap.16. textu 21. eſt, quod continet integritatem prædicatorum, & cui nihil deeſt eorum, quæ ipſius connaturali ſtatui debita ſunt; ſicut imperfectum eſt, id, cui deeſt, vel integritas prædicatorum, vel aliquod eorum, quæ connaturali illius ſtatui debita ſunt, qua ratione cœci, & claudi dicuntur imperfecti; Deum autem eſſe ens perfectum non diſputo, ſed ſuppono ex innumeris Scripturarum & Patrum teſtimoniis, & ratione naturali id ſuadentibus.

Perfectio diuina duplex. 3. Perfectio diuina eſt duplex, altera ſimpliciter ſimplex, quæ teſte Anſelmo in Monologio cap.14. Melior eſt ipſa, quàm non ipſa; altera non ſimpliciter ſimplex, quæ ſcilicet non eſt melior ipſa, quàm non ipſa, quamuis autem vnanimes concordent Doctores omnes in admittenda definitione illa perfectionis ſimplicis ſimpliciter, in illius tamen intelligentia diuiſi ſunt. Nam Vaſquez ita explicat, quæ in quolibet; id eſt, in quacunque natura, melior eſt ipſa, quàm non ipſa, non verò in quolibet ſuppoſito. Molina verò quæſt.4. artic.1. diſput.2. cuius ratio formalis nullam imperfectionem importat. Soarius, & communior Doctorum, quæ in quolibet indiuiduo entis, melior eſt ipſa, quàm non ipſa, id eſt, quàm altera oppoſita illi, ſi per impoſſibile in eo eſſe poſſet, vt addit Arriaga diſputat.49. ſect.3. ſubſect.4.

Quid ſit perfectio ſimpliciter ſimplex. 4. Cenſeo perfectionem ſimpliciter ſimplicem eſſe illam, quæ melior eſt ipſa, quàm non ipſa; id eſt, cuius defectus per nullam aliam perfectionem compenſabilis eſt, quod amplius declarabitur infra, dum oſtendemus, relationes diuinas eſſe perfectiones ſimpliciter ſimplices.

5. Aſſero

Digitized by Google

5. Aſſero primò, Deum, ſecundum omnes perfectiones abſolutas, continere ratione perfectionis ſimpliciter ſimplicis. Probatur, quia nulla eſt perfectio abſoluta neceſſaria, quæ non ſit ſimpliciter ſimplex, & melior ipſa, quàm non ipſa: ergo nulla eſt, quæ non ſit melior ipſa, quàm non ipſa. Confirmatur nam perfectio ſimpliciter ſimplex concedenda eſt Deo; ſemel autem conceſſa, nulli perfectioni abſolutæ neceſſariæ negari poteſt: ergo. Omnes perfectiones abſolutæ ſunt ſimpliciter ſimplices.

6. Aſſero ſecundò, quamlibet relationem diuinam eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem. Probatur, quia melior eſt ipſa, quàm non ipſa, id eſt, cuius defectus per nullam aliam perfectionem compenſabilis eſt: defectus autem cuiuſuis relationis per nullam aliam perfectionem compenſabilis eſt: ergo quælibet relatio erit perfectio ſimpliciter ſimplex. Probatur minor quia defectus Paternitatis, ſiue non eſſe illius, per nullam perfectionem creatam compenſari poteſt, vt eſt certum; neque poteſt per diuinam compenſari: ergo per nullam. Antecedens quoad ſecundam partem probatur, quia defectus Paternitatis diuinæ, ſiue non dari Paternitatem in Deo, compenſari non poteſt per eſſentiam, neque per aliam relationem, cum neque per eſſentiam, neque per relationem filiationis, aut ſpirationis, vacuitas Paternitatis compleretur, imò maneret ſemper Deus cum defectu Paternitatis, quin loco iſtius ſubrogaretur aliquid æquiualens, cum quo æquè benè Deus ſe haberet, ac cum Paternitate: ergo Paternitas eſt perfectio, quæ melior eſt ipſa, quàm non ipſa; idem eſt, de filatione, & ſpiratione, tam actiua, quàm paſſiua. Quælibet relatio diuina eſt perfectio ſimpliciter ſimplex.

7. Dices, ad perfectionem ſimpliciter ſimplicem non ſat eſſe, quod illius defectus in Deo non poſſit compenſari per aliam perfectionem, ſed vlterius opus eſt, quod in nullo ſubiecto talis defectus compenſari poſſet: defectus autem paternitatis in humanitate Chriſti perfectiſſimè compenſatur per filiationem, quia perſona diuina tam perfecta eſt, quàm eſſet cum perſonalitate Patris terminante naturam humanam.

8. Contra, quia defectus ille Paternitatis in humanitate

Præcedens reſponſio oſtenditur inſufficiens.

Chriſti non eſſet defectus ſimpliciter Paternitatis, ſed vnionis illius cum humanitate, eò enim quod Paternitas non terminet humanitatem, ſequitur dari carentiam, ſiue defectum vnionis illius cum humanitate, non verò ſit dari carentiam Paternitatis, ſiue non dari Paternitatem in rerum natura, quæ ſola carentia eſt defectus ſimpliciter Paternitatis. Ad perfectionem autem ſimpliciter ſimplicem ſatis eſt, & neceſſe, quòd defectus ſimpliciter illius per nullam aliam ſuppleri, aut compenſari poſſit, hoc enim ipſo melior eſt ipſa, quàm non ipſa; defectus autem ſimpliciter cuiuſuis relationis per nullam perfectionem, ſiue creatam, ſiue increatam compenſari poteſt: ergo quælibet erit perfectio ſimpliciter ſimplex. Minor eſt certa, ſi modo enim per impoſſibile deſtrueretur Paternitas diuina, quid conducere poſſet ad hunc defectum compenſandum vnio filiationis cum natura humana; hæc enim ſufficiens tantùm eſt ad compenſandum defectum vnionis Paternitatis cum humanitate.

Nullus actus liber eſt perfectio ſimpliciter ſimplex.

9. Aſſero tertiò, nullum actum liberum diuinum eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem. Ratio eſt, quia nullus eſt actus liber, cuius defectus ſimpliciter per alium actum liberum oppoſitum, æqualis bonitatis, & perfectionis, compenſari non poſſit; nam cum in Deo poſſibilis non ſit pura omiſſio, vt oſtendi diſp. 9. de voluntate, ſi Deus noluiſſet creare mundum, habuiſſet nolitionem poſitiuam creandi illum, tantæ bonitatis, & perfectionis, quam ſit de facto volitio creandi: ergo defectus iſtius compenſatus eſſet per nolitionem poſitiuam, ſicut de facto per volitionem defectus nolitionis compenſatus eſt.

Perfectio infinita, quid & quotuplex.

10. Perfectio infinita communiter explicari ſolet, quæ termino & limite caret. Duplex eſt, altera ſubſtantialis, & ſecundum eſſentiam, altera accidentalis, qualis eſt infinitas intentionis, numeri, & extenſionis; in præſenti ſermo non eſt de perfectione infinita accidentali; nam cum Deus ſit ſubſtantia, pugnat cum illo infinitas intentionis, vtpotè propria qualitatis; cum ſit vnus, & ſimplex pugnat infinitas in numero, & extenſione. Tota ergo controuerſia vertitur

Digitized by Google

titur de perfectione infinita ſubſtantiali, & per eſſentiam.

11. Aſſero quartò, de fide eſſe, Deum eſſe ens ſimpliciter infinitè perfectum. Probatur nam Pſal. 144. ait Dauid. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis*; quæ verba referri non poſſunt ad magnitudinem molis, aut quantitatis, cum Deus ſit ſpiritus; nec ad magnitudinem intentionis, cum ſit ſubſtantia. Nec ad magnitudinem numeri, cum ſit vnicus: ergo referenda ſunt ad magnitudinem perfectionis ſubſtantialis. Suffragantur Patres, vnus pro omnibus Auguſt. lib. de ſpeculo cap. 33. *Sicut corde credo ad iuſtitiam, ita ore confiteor ad ſalutem, te vnum Deum in magnitudine infinitum.* Deus ſimpliciter infinitè perfectus de fide.

12. Aſſero quintò, ratione naturali conuinci, Deum eſſe ens ſimpliciter infinitè perfectum. Tum quia Deus eſt ens omnium perfectiſſimum abſque imperfectione: perfectio autem finita abſque imperfectione non eſt: ergo, &c. Tum etiam quia ſi Deus eſſet ens ſimpliciter finitum, nulla ratio eſſet cur poſſibilis non eſſet aliqua maior perfectio, cum poſſibilis non ſit perfectio finita, quæ ab altera maiori ſuperari non poſſit: ergo Deus non eſſet ens omnium perfectiſſimum, ſi finitus eſſet. Tum præterea, quia ens ſimpliciter infinitè perfectum chymera non eſt, cum hęc plena ſit imperfectionibus: ergo Deus ſimpliciter infinitè perfectus eſt. Tum denique, quia ens à ſe à nullo valet, quoad perfectionem limitari: ergo erit ſimpliciter infinitè perfectum. Eadem veritas ratione naturali cōſtans.

13. Obijcies, ſi Deus eſſet ens ſimpliciter infinitè perfectum, nullum ens eſſet poſſibile extra Deum, & conſequenter neque creatura: id falſum eſt: ergo, &c. Sequela probatur, quia ens ſimpliciter infinitè perfectum continere debet omnem perfectionem poſſibilem: ergo extra illud nulla erit poſſibilis perfectio. *Reſpondeo* negans ſequelam; ad eius probationem diſtinguo antecedens, debet continere omnem perfectionem ſine imperfectione, concedo; cum imperfectione admixtam, qualis eſt perfectio creaturæ; ſubdiſtinguo; debet continere formaliter nego, eminenter concedo, & nego conſequentiam; quia eminentialis continentia non impedit poſſibilitatem effectus.

Solus Deus eſt ens ſimpliciter infinitè perfectum.

14. Aſſero ſextò, ſolum Deum eſſe ens ſimpliciter infinitè perfectum. Ita Doctores omnes cum S. Thoma qu.7. art.2. Probatur primò, quia id, quo Deus ſuperat creaturam, nequit eſſe ratio conueniendi cum illa: Deus autem ſuperat creaturam in conceptu entis ſimpliciter infiniti: ergo huiuſmodi conceptus nequit eſſe ratio conueniendi cum creatura. *Secundò*, quia omnis creatura titulo entis ab alio euadit finita, & limitata: ergo Deus titulo entis à ſe ſimpliciter infinitus, & illimitatus erit: huiuſmodi autem titulus entis à ſe repugnat creaturæ: ergo & eſſe ens ſimpliciter infinitè perfectum.

Singulæ perfectiones diuinæ ſimpliciter infinitæ ſunt in ſua linea.

15. Aſſero ſeptimò, omnes, & ſingulas perfectiones diuinas, eſſe formaliter ſimpliciter infinitas, vnamquamque in ſua linea probatur, quia vt ſingulæ diuinæ perfectiones ſint formaliter ſimpliciter infinitæ, opus eſt, & ſufficiens, quod vnaquæque contineat omnem perfectionem ſuæ lineæ abſque limite: ita ſe habent omnes, & ſingulæ perfectiones diuinæ, vt expendenti ſit manifeſtum: ergo, &c.

Eſſentia vera in omni genere, & quomodo?

16. Aſſero vltimò, eſſentiam diuinam eſſe ſimpliciter infinitam in omni genere. Probatur quia ens ſimpliciter infinitum in omni genere eſt aliud, quod continet formaliter omnem perfectionem ſui generis, & eminenter, cæteras omnes perfectiones; talis autem eſt eſſentia diuina cum contineat formaliter omnem perfectionem generis intellectiui, & aliunde ſit prima radix, fons, & origo cæterarum, vt conſtat ex dictis de conſtitutiuo metaphyſico Dei: ergo erit ens ſimpliciter infinitè perfectum in omni genere, niſi quidditas entis ſimpliciter infiniti in omni genere ad nouas, & inuſitatas voces deflectatur. An autem omnes diuinæ perfectiones ſint formaliter æquales inter ſe, diximus iam tract. de Trinitate diſp.12. ſect.8. æquales non eſſe, videas ibi dicta.

SECTIO

SECTIO II.

De vnitate, & ſimplicitate Dei.

17. VNitas, & ſimplicitas parum inter ſe diſtare videntur; quia vnitate res opponitur multiplicitati, ſimplicitate verò compoſitioni, quæ nihil eſt à multiplicitate diuerſum; nihilominus tamen, quod proprium eſt vniuſcuiuſque, hac ſect. diſponemus. Vnitas, & ſimplicitas inter ſe quid differant

18. De vnitate Dei, quatenus oppoſita pluralitati deorum ſatis egimus diſp.2.nunc controuerſia nobis eſt de vnitate quatenus oppoſita diſtinctioni. Cum enim vnitas ſit, indiuiſio in ſe, id eſt indiſtinctio intra propria prædicata, dicit excluſionem diſtinctionis, & oppoſitionem cum illa. Quærimus ergo cui diſtinctioni opponatur indiuiſio diuina, & vt certa ab incertis diuidamus. Suppono ex fide, vnitatem Dei non opponi diſtinctioni reali perſonarum inter ſe, quia tres perſonæ inter ſe realiter diſtinctæ vnicæ Deitati reali identitate coniunctæ ſunt. Suppono ſecundò ſimiliter, diſtinctionem realem omnino repugnare intra naturam diuinam, & intra perfectiones abſolutas neceſſarias, tam inter ſe, quàm cum natura diuina comparatas. Suppono tertiò, ſimilem diſtinctionem pariter implicare inter abſoluta & relatiua, quia realiter ſunt omnino idem.

19. Difficultas ergo libranda reſtat, circa diſtinctionē virtualem, obiectiuam, & formalem ex natura rei, tam inter diuinas perfectiones abſolutas, quàm inter abſolutas, & relatiuas. *Prima* ſententia docet vnitatem Dei non opponi diſtinctioni formali ex natura rei, ita Scotorum numeroſa familia: *Secunda* ſententia, reiecta diſtinctione ex natura rei, exiſtimat vnitatem Dei ſoli opponi diſtinctioni reali, & ex natura rei, non verò virtuali, & obiectiuæ. *Tertia* ſententia aſſerit ex diuinis perfectionibus abſolutis ſolam Sententiæ Doctorum circa vnitatem Dei.

Digitized by Google

intellectionem, & volitionem diſtingui virtualiter, & obiectiuè inter ſe, & vtramque à relatiuis, ita Arriaga, & plures cum ipſo. *Quarta* ſententia tantum admittit diſtinctionem virtualem inter abſoluta, & relatiua; & negat inter ipſa diſtinctionem obiectiuam; ita aliqui Recentiores.

Vnitas diuina non excludit diſtinctionem virtualem inter abſoluta.

20. Aſſero primò, inter diuinas perfectiones abſolutas intercedere diſtinctionem virtualem, atque adeo vnitas diuina non opponitur ſimili diſtinctioni. Hæc concluſio conſtat ex dictis, toto hoc tractatu, vbi oſtendimus intellectionem, intellectiuum, volitionem, &c. diſtingui virtualiter inter ſe.

Neque inter abſoluta, & relatiua.

21. Aſſero ſecundò, omnia abſoluta diſtingui virtualiter à relatiuis, vnde vnitas diuina non opponitur ſimili diſtinctioni: Hæc concluſio communis eſt, & probatur, quia diſtingui virtualiter abſoluta à relatiuis, aliud non eſt quàm componere prædicata realiter contradictoria, abſoluta autem & relatiua id præſtant: ergo & virtualiter diſtinguuntur. Minor probatur, quia nihil abſolutum producitur realiter, cum tamen filiatio & ſpiratio paſſiua realiter producantur. Inſuper omnia abſoluta, communia ſunt omnibus perſonis, nulla autem relatio, communis ita eſt. Denique omnia relatiua identificantur vni tertiò ſingulari, nempe Deitati, & tamen non omnia identificantur realiter inter ſe, quæ omnia ſine dubio ſunt prædicata contradictoria.

Quotuplex ſit compoſitio?

22. Circa ſimplicitatem diuinam, & cui compoſitioni opponatur. Compoſitio eſt duplex, vna realis, altera rationis. Realis eſt vnio phyſica nectens extrema realiter diſtincta; an autem extrema debeant eſſe ſubiectum, & forma, ſiue actus, & potentia; vel ſufficiant quælibet inter ſe diſtincta, quæſtio eſt de ſolo nomine, cum tamen conſtans ſit Chriſtum non eſſe ens ſimplex, ſed compoſitum, quamuis ſubſiſtentia verbi non ſit forma, neque ſubiectum; iudico ſufficere ad compoſitionem realem vnionem phyſicam diſtinctorum, quæcumque illa ſint. Compoſitio rationis ſtat in identitate reali perfectionum ratione tantum diſtinctarum.

Digitized by Google

ctarum, quæ ſi diſtinguantur virtualiter, ſeu obiectiuè, compoſitio erit virtualis, ſeu obiectiua, ſi verò noſtro tantum modo concipiendi diſtinguantur, etiam compoſitio erit ex modo concipiendi.

23. Aſſero tertiò, ſimplicitatem diuinam non opponi compoſitioni rationis. Probatur quia vbi datur diſtinctio rationis datur ſimilis compoſitio: in Deo autem datur diſtinctio rationis, non tantum ex modo concipiendi, ſed etiam virtualis, vt conſtat ex dictis: ergo & compoſitio rationis non ſolum ex modo concipiendi, ſed etiam virtualis. **Simplicitas diuina non opponitur compoſitioni rationis.**

24. Aſſero quartò, ſimplicitatem diuinam opponi compoſitioni reali. Concluſio eſt certiſſima, quia Deus eſt ſimplex, & ſtatuitur in Lateranenſi ſub Inocentio III. & habetur cap. *firmiter* de ſumma Trinitate, & fide Catholica, vbi decernitur Pater, Filius, & Spiritus-Sanctus vna eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura ſimplex omnino; ſi autem Deus non opponeretur compoſitioni reali, non eſſet ſimplex ſed compoſitus: ergo. Confirmatur, quia minor perfectio, perfectiſſimo enti, qualis eſt Deus, concedenda eſt: maior autem perfectio eſt ſimplicitas oppoſita compoſitioni reali, quàm ipſa compoſitio, imò iſta plena eſt imperfectionibus, quò enim res eſt magis compoſita, eò eſt imperfectior: ergo Deo concedenda eſt ſimplicitas oppoſita compoſitioni reali. **Simplicitas diuina opponitur cõpoſitioni reali.**

25. Dices etiam eſſe maiorem perfectionem ſimplicitatem rationis: ergo & Deo concedenda. Reſpondeo negans antecedens, quia id derogaret naturæ diuinæ, quæ perfectior eſt, ſi contineat eminenter attributa, & relationes, quàm ſi non contineat; ſimilis autem continentia ſtare non poteſt abſque diſtinctione rationis, & conſequenter neque abſque ſimili compoſitione.

26. Simplicitas ergo diuina conſiſtit, in identitate reali diuinarum omnium perfectionum cum Deo, vt reddente eſſentialiter impoſſibilem omnem realem compoſitionem inter ipſas. Dixi inter ipſas, quia perfectionibus diuinis non repugnat phyſica vnio cum creaturis, vt certum red- **In quo ſtet ſimplicitas diuina.**

Digitized by Google

dit Incarnationis myſterium, in quo perſonalitas verbi eſt phyſicè, & immediatè vnita humanitati, & natura diuina mediatè. Circa vnitatem verò vniuſcuiuſque perfectionis, v. g. omnipotentiæ, eſſentiæ, volitionis, &c. eodem pacto, ac de indiſtinctione philoſophandum eſt, nam eo modo, quo indiſtinctæ fuerint intra ſe, erunt ſimiliter ſimplices, cum compoſito tota innitatur diſtinctione.

SECTIO III.

De immortalitate, & ineffabilitate Dei.

Deus eſt immortalis.

27. DEum eſſe immortalem teſtatur Paulus prima ad Timotheum 1. *Regi ſæculorum immortali, & inuiſibili.* Immortale prout in præſenti non tantum opponitur morti conſiſtenti in ſolutione vnionis, quo pacto homines dicuntur mortales, nam hac ratione etiam Angeli immortales ſunt, cum indiuiſibiles ſint, & conſequenter incapaces mortis conſiſtentis in ſolutione vnionis. Immortale ergo dicitur, cuius vita ita perpetua eſt, vt nulli defectibilitati ſit expoſita.

In quo conſiſtat immortalitas Dei?

28. Aſſero primò, immortalitatem Dei conſiſtere, in vita ſimpliciter neceſſaria, & indefectibili. Probatur, quia immortale eſt, cuius vita ita eſt perpetua, vt deficere non poſſit: ergo immortalitas conſiſtit in vita indefectibili, quæ ſcilicet, non potuerit non eſſe; nec ex ſuppoſitione quod ſit, deficere. Vnde cum vita ſimpliciter neceſſaria, & indefectibilis ſit propoſita Dei, nulli poterit creaturæ competere.

29. Circa ineffabilitatem, ſiue inenarrabilitatem. Aduertè, ineffabile dici illud de quo non eſt facultas, ſeu potentia fandi, vel loquendi. Dupliciter aliquid poteſt eſſe ineffabile. Primò, quia dignè, & plenè explicari non poteſt. Secundò, quia ſimpliciter, & abſolutè de illo loqui, ſeu fari non poſſumus.

30. Aſſero

30. Aſſero ſecundò, Deum primo modo eſſe creaturis ineffabilem,hæc eſt communis Patrum ſententia. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 6.*Cum igitur tantus ſit Deus,imò longè maior, nec enim, ſi me totum in linguam mutauero ſatis digne magnitudinem eius eloqui potero, imò verò ſi omnes Angeli conuenerint, ita vt æquum eſt, id eloqui non poterunt*. Similia habent Leo Papa ſermone ſecundo de paſſione Domini. Hilarius lib.4. de Trinitate. Cyrillus Alexandrinus lib.1. contra Iulianum. Auguſtinus Epiſt. 42. ad Madaurenſes, & lib.7.de Trinitate c.4.& ratio eſt,quia Deus eſt bonum ſimpliciter infinitum; quodlibet autem creaturæ eloquium finitum eſt,& limitatum,ideoque dignè,& plenè magnitudinem Dei reuelare non poteſt. Inde colliges nullam creaturam eſſe hoc pacto ineffabilem, quia nulla eſt, quæ ab alia perfectiori, vel æquali, dignè, & plenè explicari non poſſet, ſaltem de abſoluta potentia. Deus quo pacto ineffabilis?

31. Aſſero tertiò, Deum non eſſe creaturis ineffabilem imperfecto modo, & confuſo. Hanc concluſionem acutè, & eleganter probat Auguſtinus lib.1. de Doctrina Chriſtiana cap. 6. *Ne ineffabilis quidem dicendus eſt Deus, quia & hoc cum dicitur, aliquid dicitur, & fit, neſcio quæ pugna verborum, quoniam ſi illud eſt ineffabile, quod dici non poteſt; non eſt ineffabile,quod vel ineffabile dici poteſt; quæ pugna verborum ſilentio cauenda potius, quàm voce pacanda eſt, & tamen Deus cum de illo nihil dignè dici poſſit,admiſit humanæ vocis obſequium,& verbis noſtris in laude ſua gaudere nos voluit, nam inde eſt quod dicitur Deus*. Hæc Auguſtinus,quibus planè totã noſtram ſententiam comprehendit de ineffabilitate diuina.

SECTIO IV.

De actu puriſſimo.

32. Actus puriſſimus dicitur ille, qui omnem potentialitatem imperfectionibus admixtam exclu- Potentialitas quotuplex.

dit.

dit. Potentialitas eſt duplex vna realis formalis, altera virtualis, ſeu per rationem. Quælibet earum in triplicem ſubdiuiditur. Prima eſt obiectiua, quæ ſtat in potentia exiſtendi, & non exiſtendi, quæ ſi ſit potentia exiſtendi, & non exiſtendi realiter, erit potentialitas realis, ſi verò virtualiter virtualis. Secunda eſt paſſiua, quæ ſtat in potentia receptiua alicuius formæ. Tertia actiua, quæ ſtat in potentia productiua; quæ ſi ſint potentiæ ad recipiendum, vel producendum realiter formaliter, erunt potentialitates reales; ſi verò virtualiter, virtuales.

Repugnat Deo potentialitas obiectiua, & paſſiua realis formalis.

33. Aſſero primò, repugnare Deo potentialitatem obiectiuam, & paſſiuam realem formalem. Probatur, quia Deo, vtpotè enti ſimpliciter neceſſario, repugnat non exiſtere, & recipere formam, cuius receptione phyſicam, & intrinſecam mutationem pateretur: ergo implicat potentialitas obiectiua, quæ ſtat in potentia exiſtendi, & non exiſtendi realiter, & paſſiua quæ ſtat in potentia recipiendi formam diſtinctam.

Non verò actiua.

44. Aſſero ſecundò, non repugnare actui puriſſimo potentialitatem realem actiuam. Concluſio eſt certa, quia Deus, vtpotè omnipotens, habet potentiam omnium creaturarum realiter productiuam.

Quo pacto repugnet Deo potentialitas obiectiua virtualis?

35. Aſſero tertiò, repugnare Deo potentialitatem obiectiuam etiam virtualem, ſaltem in ordine ad perfectiones neceſſarias. Ratio eſt, quia cum ſit ens ſimpliciter neceſſarium non potuit, adhuc virtualiter, non exiſtere; reſpectu autem perfectionum liberarum, cum abſolutè potuerint non eſſe, nec Deo repugnabit potentialitas obiectiua virtualis reſpectu earum.

Actiua virtualis non repugnat.

36. Aſſero quartò, actui puriſſimo non repugnare potentialitatem actiuam, quia vt conſtat ex dictis, eſſentia diuina continet attributa inſtar principij virtualiter productiui, & etiam actus libros: ergo non repugnat actui puriſſimo potentialitas virtualis actiua. Si verò potentialitas paſſiua virtualis ſolum addat actiuæ permanentiam termini in principio per realem identitatem cum illo, in quo quæſtio poſſet eſſe de voce, neque repugnabit potentia

potentialitas paſſiua virtualis, cum attributa, & actus liberi ita maneant in ſuo principio virtuali, ſcilicet eſſentia.

SECTIO V.

An attributa tranſcendentia multiplicentur in ſingulis perfectionibus diuinis tam abſolutis quàm relatiuis?

37. Difficultas eſt, an ſingulis perfectionibus, & perſonis diuinis, ſicut vnica eſt tantum Deitas, & omnipotentia omnibus communis, per quas, omnes ſunt vnus Deus, & vnus omnipotens; ita ſit vnica tantum immenſitas, qua omnes ſint vnus immenſus, vna tantum æternitas, qua ſint vnus æternus, vna eſſeitas à ſe, qua ſint vnum ens à ſe, vna neceſſitas exiſtendi, qua ſint vnum ens neceſſarium, vna immutabilitas, qua ſint vnum immutabile, & ſic de cæteris. Vel, an ea attributa multiplicia ſint, pro diuerſitate diuinarum perfectionum, ita vt quælibet perefectio tam abſoluta, quàm relatiua, vt diſtincta ab eſſentia ſuam habeat æternitatem propriam, & diſtinctam ab æternitate eſſentiæ, ſuam immenſitatem ſimiliter propriam, ſuuam eſſentiam à ſe, neceſſitatem exiſtendi, immutabilitatem, &c. Punctum cõtrouerſiæ declaratum.

38. Pars affirmans, attributa tranſcendentia multiplicari in ſingulis perfectionibus diuinis communis eſt inter Recentiores. Mihi tamen in vniuerſum placet ea regula generalis, multiplicanda eſſe illa attributa tranſcendentia, quorum multiplicitas euitabilis non eſt, & non multiplicanda illa, quarum multiplicitas vitari poſſit, ex ea regula generali, quia vnitas, & ſimplicitas, ſi ſit poſſibilis, maior eſt perfectio, quàm multiplicitas, Regula pro multiplicitate diuinarum perfectionũ.

Digitized by Google

vnde diſtinctio non admittitur, vbi vitari poteſt. Quænam autem multiplicitas euitabilis ſit, quænam autem ineuitabilis, vix poteſt generalis regula præfigi, ſed id ex ſingulis perfectionibus, & attributis eruendum eſt. Vnde in hac parte paritas ab vno attributo ad alterum nulla eſt, niſi deuoluatur ad euitabilitatem, & ineuitabilitatem multiplicitatis.

Exiſtentia multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis etiam relatiuis.

39. Aſſero primò, exiſtentiam multiplicari in ſingulis perfectionibus diuinis, tam abſolutis, quàm relatiuis. Ratio eſt quia productio terminatur ad exiſtentiam ſui termini, & ſupponit exiſtentiam principij, idque ineuitabile eſt: inter eſſentiam autem, & attributa tam abſoluta, quàm relatiua, ſtat productio virtualis: ergo & exiſtentia eſſentiæ quam ſupponit, cum prius ſit eſſe, quàm operari, & exiſtentia attributorum, & relationum, quæ non ſupponitur, ſed infertur per eam productionem: huiuſmodi autem exiſtentiæ diſtinctæ ſunt; cum vna inferatur, & non ſupponatur, alia verò ſupponatur, & non inferatur per productionem virtualem: ergo.

40. Confirmatur *primò.* Nam relationes diuinæ vt ab eſſentia diſtinctæ habent propria conſtitutiua relatiua: ergo & proprias exiſtentias, cum exiſtentia indiſtincta ſit à conſtitutiuo rei, & ſit ipſummet eſſe rei. *Secundò*, quia productio realis in diuinis terminatur ad exiſtentiam termini producti, & ſupponit exiſtentiam principij: principium autem *quo* eſt ſola ratio perſonæ producentis, vt oſtendi de Trinitate, terminus autem ſola relatio perſonæ productæ, cum nihil abſolutum poſſit realiter produci: ergo exiſtentia vtriuſque relationis diſtincta erit, cum vna ſupponatur ad productionem, & non inferatur, altera verò inferatur, & non ſupponatur.

Idem, quod de exiſtentia, dicendum de perfectione diuina.

41. Idem quod de exiſtentia, dicendum eſt de perfectione diuina. Quodlibet enim attributum, & relatio, propriam habet perfectionem, cum proprium habeat conſtitutiuum, & prædicata ſibi conuenientia, in quo

quo ſtat perfectio : relationes autem vt ab eſſentia diſtinctæ ſunt plures : ergo & plures perfectiones. Confirmatur, vel perfectio quæ eſt in paternitate, vt diſtincta ab eſſentia & ab omni abſoluto, eſt eadem in filiatione, vel non ? ſi non eſt eadem; ergo diuerſa. Si eſt eadem : ergo Paternitas, & Filiatio, & omnis relatio diuina identificantur realiter cum perfectione vnica omnibus communi. Quod eſt in ſolis relationibus nouum Trinitatis erigere myſterium. Quæ omnia fuſius proſequuti ſumus diſputatio. 12. de Trinitate, ſectio. 7.

42. Aſſero ſecundo, eſſeitatem à ſe provt opponitur enti ab alio, & neceſſitatem exiſtendi, non multiplicari in ſingulis perfectionibus diuinis, ſiue abſolutis, ſiue relatiuis. Ratio eſt, quia huiuſmodi multiplicitas vitari poteſt, ſi dicatur, omnia attributa, & relationes eſſe entia à ſe, & neceſſariò exiſtere, per eſſeitatem à ſe eſſentiæ, eiuſque neceſſitatem exiſtendi. Aliud enim eſt, attributa, & relationes, eſſe entia à ſe, & neceſſariò exiſtere, aliud verò, eſſe neceſſitatem exiſtendi, & eſſeitatem à ſe; ſicut aliud eſt, eſſentiam eſſe omnipotentem, & aliud eſſe omnipotentiam; & in creatis aliud eſt, Petrum eſſe album, aliud verò eſſe albedinem. Sicut ergo Deus eſt formaliter omnipotens, quin ſit formaliter omnipotentia, & Petrus eſt realiter albus, quin ſit realiter albedo; ita attributa, & relationes poterunt eſſe formaliter ens à ſe, & neceſſariò exiſtens, quin ſint formaliter eſſeitas à ſe, aut neceſſitas exiſtendi, ſed ad id ſat erit, eſſe ipſis applicatam eſſeitatem à ſe eſſentiæ, & neceſſitatem exiſtendi ipſius.

Eſſeitas à ſe, & neceſſitas exiſtendi non multiplicantur in ſingulis perfectionibus diuinis.

43. Nec inde iacturam vllam patiuntur attributa, & relationes, eo quod propriis illis attributis tranſcendentibus ſpolientur; ſicut nec ſimilem iacturam patiuntur, eo quod propriæ ipſis Deitates, aut omnipotentiæ denegentur. Imò id priuilegium eſſe ſolius eſſentiæ innuitur non leuiter in ſymbolo, vbi Pater, Filius, &

Spiritus Sanctus, non tres increati, ſed vnus increatus dicuntur: ergo vna erit omnium increatio, ſeu eſſeitas à ſe, ſicut vnus Deus ſtatuuntur ab vnica Deitate, & vnus omnipotens ab vna omnipotentia.

Immenſitas, & Æternitas non multiplicantur in ſingulis perfectionibus diuinis.

44. Idem iudico dicendum de immenſitate & æternitate, ſcilicet, vnam eſſe omnium attributorum, & relationum identificatam formaliter eſſentiæ. Nam in ſymbolo ſicut omnes perſonæ dicuntur vnus Deus, & vnus omnipotens, ita dicuntur vnus æternus, & vnus immenſus; & ſicut negantur plures Dij, & plures omnipotentes, vnde infertur vnica omnium Deitas, & vna omnipotentia; ita negantur plures æterni, & immenſi, ergo vnica erit omnium æternitas, & immenſitas. Si autem vnaquæque relatio ſuam propriam haberet æternitatem, & immenſitatem, cum plures ſint relationes, & eſſent plures eſſent earum æternitates, admittendi quoque plures æterni; ſaltem cum addito, ſcilicet relatiuè, quod videtur contra Symbolum, eodem modo negans plures æternos, quo negantur plures Dij, & plures omnipotentes, eo quod nec relatiuè ſint plures Deitates, aut omnipotentiæ.

Benè verò infinitas.

45. Aſſero tertiò, infinitatem diuinam multiplicari in ſingulis perfectionibus diuinis. Ratio eſt, quia vnaquæque in ſuo proprio genere, & vt diſtincta ab aliis, vendicat ſibi infinitatem propriam, idque ineuitabiliter. Nam infinitas eſſentiæ eſt continentia formalis omnis perfectionis generis intelligendi, quam non habent formaliter gradus volendi, nec producendi, ſed aliam, videlicet, continentiam omnis perfectionis gradus volendi, & producendi. Similiter infinitas Paternitatis eſt continentia formalis omnis perfectionis. Paternitatis, quam non continet Filiatio, ſed aliam videlicet filiationis. Et ratio omnium eſt, nam infinitas perfectionis ſubſtantialis eſt ipſamet perfectio ſubſtantialis, tanta, vt nulla illi deſit, ſicut infinitas Charitatis in cognitione eſt ipſamet repræſentatio obiecti, & perſpicacitas illius, tanta, vt nulla illi deſit claritas poſſibilis.

bilis. Cum verò perfectiones diuinæ plures ſint, & vnicuique nulla deſit ſui generis perfectio poſſibilis; inde earum infinitas multiplex eſt, & vna omnium eſſe non poteſt.

Quo pacto attributa propria eſſentiæ dicantur tranſcendentia.

46. Ex hactenus dictis facilè erit colligere, quid dicendum in aliis attributis tranſcendentibus. Hoc vnum hîc aduertas. Attributa tranſcendentia, non ideò talia dici, quia in vltimis differentiis imbibantur omnimoda identitate cum illis; ſed quia eorum denominatio tribuitur omni perfectioni diuinæ, ſiue diſtinctæ, ſiue indiſtinctæ, ſiue abſolutæ, ſiue relatiuæ; omnes enim ſortiuntur denominationes attributorum tranſcendentium, vnde omnes ſunt entia à ſe, exiſtentes neceſſariò, immenſæ, æternæ, &c. Et hoc pacto dicuntur ea attributa tranſcendentia, non verò quia in vltimis omnium perfectionum differentiis, omnimoda identitate cum illis, imbibita ſint.

Prima obiectio ex repugnãtia diuina perfectionibus ingenita.

47. Obiicies primò, omnis diuina perfectio neceſſaria habet propriam repugnantiam, vt ſit ab alio tanquam à cauſa; ſimiliter vt ſit merè poſſibilis, futura, aut præterita; pariter vt non ſit omni tempore, & loco: ergo omnis diuina perfectio habet propriam eſſeitatem à ſe, neceſſitatem exiſtendi, æternitatem, & immenſitatem. Probatur conſequentia, nam repugnantia eſſendi ab alio tanquam à cauſa, ſe ipſa reddit impoſſibilem omnem ſui cauſam, in quo ſtat eſſeitas à ſe, & repugnantia ad meram poſſibilitatem, futuritionem, & præteritionem, ſe ipſa reddit illas impoſſibiles, in quo ſtat neceſſitas exiſtendi; & repugnantia non coëxiſtendi alicui loco, aut tempori, ſe ipſa eſt potentia coëxiſtendi omni loco, & tempori, in quo ſtat immenſitas, & æternitas: ergo cum quælibet diuina perfectio habeat repugnantiam propriam ad ea omnia ratione ſuæ differentiæ, habebit etiam attributa illa tranſcendentia ſibi propria.

Ea repugnãtia qualis in ſingulis perfectionibus reſideat.

48. Reſpondeo, omnem perfectionem diuinam neceſſariam habere quidem repugnantiam illam, non tamen immediatam, & ratione ſui; hæc enim propria eſt ſo-

lius eſſentiæ, ſed mediatam, & ratione eſſentiæ, cu realiter identificantur omnes. Quod ſatis non eſt, vt multiplicentur in ſingulis perfectionibus diuinis ea attributa tranſcendentia; ad id enim vltra opus eſt, vt immediatè, & ratione ſui redderent impoſſibilem omnem ſui cauſam, meram poſſibilitatem, futuritionem, & præteritionem, &c. ad quod aſſerendum nulla cogit ineuitabilis neceſſitas, nec compellit ratio; ſine qua multiplicitas diuinorum prædicatorum admittenda non eſt, iuxta ſuperius dicta.

Secunda obiectio ex maiori attributorũ perfectione ſoluta.

49. Obiicies ſecundò, maior eſt perfectio attributorum, & relationum, ſi formaliter, & ratione ſui immediatam habeant repugnantiam, reddentem immediatè impoſſibilem omnem ſui cauſam, futuritionem, meram poſſibilitatem, præteritionem, &c. quàm ſi id mediatè tantum habeant, ratione identitatis realis cum eſſentia; ſicut ea immediata repugnantia maior eſt perfectio eſſentiæ: conſtitutio autem diuinorum attributorum, & relationum maiori perfectione poſſibili, ineuitabile eſt: ergo. *Reſpondeo*, negans maiorem, maior enim eſt perfectio attributorum, & relationum ſimplicitas diuinorum prædicatorum, quàm multiplicitas, niſi hæc aliunde ineuitabilis, vt patet in ſimplicitate Deitatis, Omnipotentiæ, &c. Cum autem multiplicitas eorum prædicatorum aliunde euitabilis ſit, vt conſtat ex dictis, inde ſimplicitas eorum maior eſt attributorum relationumque perfectio, ſicut ſimplicitas Deitatis, Omnipotentiæ, &c.

Tertia obiectio à perfectione ſimpliciter infinita in ſuo genere deſumpta.

50. Obiicies tertiò, ſi aliquod attributum tranſcendens multiplicaretur in ſingulis perfectionibus diuinis, nulla, iſtarum eſſet infinita ſimpliciter in ratione talis attributi, v. g. in ratione exiſtentiæ, infinitatis, &c. id falſum eſt: erga nullum attributum tranſcendens multiplicari poteſt in ſingulis perfectionibus diuinis. Maior probatur, nam perfectio ſimpliciter infinita, in aliquo genere continere debet omnem perfectionem talis generis, itavt extra ſe nullam aliam eiuſdem generis patiatur, ſic intellectio, omnipotentia, volitio, &c. ſimpliciter infinita

infinita ſunt, vnaquæque in ſuo genere, quia continet omnem ſui generis perfectionem, quin extra ſe vllam aliam ſui generis permittat: volitio autem, aut Paternitas non contineret infinitatem intellectionis, aut Filiationis: ergo ſimpliciter infinita non eſſet in ratione infinitatis. Idemque eſt de ratione exiſtentiæ, & cuiuſuis alterius prædicati, quod in ſingulis perfectionibus diuinis multiplicetur.

51. Nec ſatisfacies dicens, volitionem, Paternitatem, &c. eſſe ſimpliciter infinitas, tum in ratione propriæ infinitatis, ſcilicet volendi, quæ complectitur omnem volitionem, & Paternitatis quæ continet omnem illius perfectionem; tum etiam in ratione infinitatis vt ſic, quia hæc complectitur omnem infinitatem, cum ſit ratio præciſa ab omnibus. Non inquam ſatisfacies; nam hoc pacto etiamſi darentur in Deo plures volitiones eiuſdem rationis, & obiecti, plures ſimiliter virtutes productiuæ eiuſdem effectus, plures eſſentiæ, aut Paternitates, &c. omnes eo fundamento defendi poſſent ſimpliciter infinitæ in ratione volitionis, virtutis productiuæ, eſſentiæ, Paternitatis, &c. Nam vna volitio ſimpliciter infinita eſſet in ratione propria volitionis, cum contineret omnem perfectionem propriæ differentiæ; & etiam in ratione volitionis vt ſic, cum iſta contineret omnem volitionem, vtpote ratio ab omnibus præciſa. Quod idem in cæteris aliis meditari licet. Solutio aliquorum Recentium inſufficiens.

52. Reſpondeo igitur, non eſſe de ratione perfectionis diuinæ, quod ſit ſimpliciter infinita formaliter in omni genere ſibi cum aliis communi, ſed in proprio tantum. Sic Paternitas in ratione relationis non eſt ſimpliciter infinita formaliter, cum non ſit formaliter omnis relatio; eſt autem ſimpliciter infinita formaliter in ratione Paternitatis, quia continet formaliter omnem perfectionem Paternitatis ſine imperfectione. Quod idem dicendum eſt in caſu obiectionis; Satisfacit obiectioni, & infinitas ſimpliciter declaratur.

Digitized by Google

iectionis ; videlicet, de ratione diuinæ volitionis non eſſe, quod ſimpliciter infinita ſit formaliter in ratione exiſtentiæ, infinitatis, &c. ſed tantum in proprio genere. Dixi *formaliter*, quia æquiualenter, ſaltem realiter, cum quodlibet prædicatum diuinum ſit omnia prædicata, facile illius infinitas ſimpliciter, defendi poteſt. Et hæc ſatis de priori tractatu de Eſſentia, & Attributis Dei.

TRACTATVS

Digitized by Google

TRACTATVS SECVNDVS, DE VISIONE BEATA.

DISPVTATIO XIII.

De conſtitutiuo entis ſupernaturalis.

1. TANTA eſt viſionis beatæ dignitas, vt caducam ex luto fragili naturam ad inopinatum euehat faſtigium gloriæ. Tanta in vno Deo congeſta felicitas, vt merito conclamarit Paulus 1. Corint. 2. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum.* Tanta pulchritudo, immarceſſa ſemper iuuenili floreat ætate, & nulla vnquam temporum diuturnitate ſeneſcat. Hæc viſio, hæc gloria, hæc felicitas, meta eſt tractatus huius ſecundi curriculo pertingenda. Illius ſupernatulitas opportuna fuit Doctoribus occaſio, inquirendi ſatis arduam, & difficilem ſupernaturalis entis quidditatem. Quorum nos veſtigiis inhærentes,

rentes, hanc diſputationem futuris præmittemus. Adiungemus inſuper illi cognoſcibilitatem eiuſdem entis à potentia naturali; duplicique diſputatione colligemus, quæ per diuerſos tract. ſparſa vagantur.

SECTIO I.

Status quæſtionis, & ſententia proponitur.

Prima vſurpatio naturæ pro eſſentia, ſeu conſtitutiuo rei.

2. VAriæ acceptiones naturæ, quàm ſuperare debeat ens ſupernum hanc controuerſiam difficilem reddiderunt. Primò ergo vſurpatur natura pro eſſentia, ſeu conſtitutiuo rei. Huiuſmodi autem vſurpationem locum non habere in præſenti fatentur omnes; nam ens ſupernum ſuam habet naturam ſumptam pro eſſentia, ſeu conſtitutiuo: ergo non debet ſuperare naturam hoc modo acceptam; aliter ſe ipſam ſuperare deberet.

Secunda acceptio naturæ pro principio motus & quietis, &c.

3. Secundò minus latè vſurpari ſolet natura: principium motus & quietis, &c. qua ratione ſoli competit materiæ, & formæ, vt oſtendi in Phyſicis, & neque hæc vſurpatio locum habet in præſenti, quia ſupernaturale non ſolum eſt ſupra materiam & formam & compoſitum ex illis, ſed etiam ſupra Angelum incompoſitum.

Tertia pro ſubſtantia propria ſubſiſtentia terminabili.

4. Tertiò, & ſtrictius ad præſens inſtitutum ſumitur natura pro ſubſtantia terminabili propria ſubſiſtētia, & à qua tanquam à principio phyſicè oriuntur operationes ſuppoſiti, qua ratione ſubſiſtentia dicitur terminus, ſeu complementum naturæ, & Verbum Diuinum naturam humanam aſſumpſiſſe: ſimiliter dicitur ens naturale, quod continet naturam propria ſubſiſtentia terminabilem.

Quarta vſurpatio P. Ripaldæ.

5. Quartam acceptionem addit Ripalda tomo primo de ente ſuperno diſp. 1. ſect. 1. num. 9 iuxta quam natura ſumitur pro aggregato earum rerum, quæ à toto ordine ſupernaturali diuiduntur; ſi autem inquiras, quænam ſint res

iſtæ

iſtæ à toto ordine ſupernaturali diuiſæ? Reſpondet Ripaldà diſp.3.ſect.2.eſſe collectionem omnium ſubſtantiarum exiſtentium,& poſſibilium,quibus exiſtentes connecti poſſunt.

6. Controuerſia nobis non eſt de ente ſupernaturali increato, quale eſt Deus, & dici ſolet ens ſupernaturale excellentiæ, perfectionis, & dignitatis,qua infinitè ſuperat omne creatum. Nec diſſeritur de ente ſupernaturali, creato, & increato communi, quamuis ex dicendis colligi poterit quid ſit in hac parte dicendum; ſolum ergo ens ſupernaturale creatum eſt integra præſentis diſputationis materia. Inquiritur ergo, in quo eius ſupernaturalitas conſiſtat, ſiue quid ſit illud, ratione cuius totam ſuperat naturam, relatio enim ſuperantis naturam communiter ſupponitur ab omnibus conceptus ſecundarius ſupponens alterum primarium; hunc igitur inquirimus qualis ſit?

7. Prima ſententia docet primarium ſupernaturalis entis conſtitutiuum aſſignari non poſſe. Quia conceptus ſecundarius, reſpectu ſcilicet ad naturam, oritur in ſingulis entibus ſupernaturalibus, à propria vniuſcuiuſque differentia. Quare illud explicat, per conceptum ſecundarium ſuperandi naturam. Ita docti Recentiores,quibus addi poteſt Arriaga diſp.3.ſect.4.ſubſect.3.

Sententia tenens aſſignabilẽ non eſſe conceptum primarium entis ſuperni.

8. Secunda ſententia ex Doctoribus primarium conceptum explicare tentantibus, aſſerit, ens ſupernaturale conſtitui reſpectu ad Deum vt trinum; ens verò naturale reſpectu ad eundem Deum, vt vnum. Ita Zumel 1.2.quæſt. 101. artic.4. diſp.5. part. 2. Diſplicet tamen communiter, & merito. Primò, quia plures actus ſupernaturales reſpiciunt Deum vt vnum, & videlicet actus fidei, quibus credimus Deum eſſe vnum, omnipotentem, ſapientem, &c. Et actus dilectionis Dei, quibus eundem fide creditum diligimus: Nec prædicti actus reſpiciunt Deum vt trinum, quatenus effectus ſunt; vt ſic enim omnes ſuperni effectus ſunt à Deo, vt vno; cum ſint per omnipotentiam, ſicut effectus naturales.

Sententia Zumelis cõſtituentis ens ſupernũ per ordinem ad Deum, vt trinum.

9. Secundò quia plura ſupernaturalia præter hunc ordinem,

nem, nullo alio reſpectu feruntur in Deum, niſi vt vnum, tanquam obiectũ, vt liquet in virtutibus infuſis moralibus, eorumque actibus, vt auxiliis iſtos præuenientibus. Inſuper in charactere, ſpeciebus impreſſis ſupernis circa obiecta naturalia, & plura entia ſupernaturalia, quæ omnia neque reſpiciunt Deum vt trinum, neque vt vnum, tanquam obiectum: ergo reſpectus ad Deum vt vnum, vel trinum non eſt de ratione entis ſuperni. *Tertiò*, quia viſio attingens Deum vt vnum tantum, eſſet ſuperna abſque vllo reſpectu ad Deum, vt trinum: ergo reſpectus iſte non eſt de conſtitutiuo omnis entis ſuperni. Addunt aliqui reſpectum ad Deum, vt trinum, conuenire pluribus entibus naturalibus, verbi gratia Fidei naturali, & humanæ, quia credere quis poteſt Trinitatem, tunc propter authoritatem tot eam atteſtantium, tum propter rationes quibus illam communiter defendimus.

Sententia Ripaldæ cõſtituentis illud per connexionem intrinſecam gratiæ ſanctificante.

10. Tertia ſententia ens ſupernaturale explicat, per connexionem intrinſecam gratiæ ſanctificantis, ſiue phyſicam, ſiue intentionalem, ſiue mediatam, ſiue immediatam, ita Ripalda tomo 1. de ente ſuperno. diſp. 4. ſect. 3. Diſplicet etiam primò, quia plura dantur ſupernaturalia cum gratia ſanctificante nullatenus intrinſecè connexa: ergo, &c. Antecedens probatur. Nam actio ſupernaturalis caloris in frigus, & ſimiliter creatio accidentium materialium, quas poſſibiles admittit Ripalda, nullam habent intrinſecam connexionem cum gratia ſanctificante.

Reſponſio Authoris expuncta.

11. Reſpondet ea entia habere connexionem cum gratia ſanctificante, quia cognoſcibilia ſunt quidditatiuè per cognitionem ſoli gratiæ ſanctificanti debitam. Contra primò quia cognoſcibilitas illa eſt conceptus valdè ſecundarius, ad ſupernaturalitatem ſubſequutus; etenim à priori. Ideò ens ſupernum, eſt quidditatiuè cognoſcibile per cognitionem ſoli gratiæ ſanctificanti debitam, quia in ſe ſupernaturale eſt; inde ſuperat cognitionem naturalem quidditatiuam, ſicuti ens naturale ideò eſt quidditatiuè à natura cognoſcibile, quia in ſe naturale eſt: ergo ea explicatio à priori non eſt, ſed à poſteriori, & aſſumptum

non

non explicat per conceptum primarium. *Confirmatur*, ſiniſtrè explicatur ens ſupernaturale, cognoſcibile quidditatiuè à ſola gratia: ex nullo alio capite, niſi quia eſſet explicatio à poſteriori: ergo. Maior probatur, quia cognoſcibile à ſola gratia, idem valet, ac cognoſcibile, à gratia, & non à natura; huiuſmodi autem explicatio ſiniſtra eſt, & à poſteriori; nihil enim aliud ſonat quàm ſuperare naturam: ergo.

Connexio expoſita à P. Ripalda re ipſa non eſt connexio.

12. Contra ſecundò, quia cõnexio cum gratia, quatenus expoſita à Ripalda, reipſa non eſt cõnexio; nam quod ſoli gratiæ debita ſit cognitio quidditatiua habitus Fidei, Spei, & donorum gratiæ auxiliantis, non obſtat, quominus ea omnia ſeparabilia ſint à gratia ſanctificante, vt eſt certum; inter ſeparabilia autem, nulla eſt connexio. Quod ſi dicas inter ſeparabilia nullam ſtare connexionem vnius cum alio exiſtente; benè verò poſſibili. Id verum eſt inter ea, quorum vnum connaturalem, & abſolutam habet alterius exigentiam. Cæterùm conſtituere rem aliquam per non repugnantiam, vt cognoſcatur cognitione alteri debita, res videtur nullo fundamento compoſita; nam cognoſcibilitas conſtituit quidem rem in eſſe cognoſcibilis, non verò in eſſe ſupernaturalis, ex qua radice ortum trahit cognoſcibilitas reſpectiuè ad cognitionem ſoli gratiæ debitam. Et confirmatur nam cognoſcibilitas in omni ente ſupponit radicale prædicatum vnde illa oriatur, & quo res primario conſtituatur: ergo idem erit de cognoſcibilitate per cognitionem ſoli gratiæ debitam.

Nec explicat cur gratia ſanctificans superna ſit.

13. Diſplicet ſecunda ea ſententia, quia non explicat cur gratia ſanctificans ſupernaturalis ſit. Quod ſi dicas, ideò eſſe, quia cum ſe ipſa connectitur. Contra primò, quia vt connexio gratiæ cum ſe ipſa intelligatur ſupernaturalis, debet præintelligi gratiam eſſe ſupernaturalem; ſi enim naturalis eſſet, nec connexio cum ipſa ſupernaturalitatem argueret: ergo ante connexionem præintelligi debet gratia ſupernaturalis: ergo & conſtitutiuum ſupernaturalitatis. *Confirmatur*. Differentia gratiæ connectitur formaliter cum ſe ipſa; nec tamen formaliter eſt ſupernaturalis: non ex

alio

Digitized by Google

alio capite, niſi quia differentia gratiæ non præintelligitur formaliter ſupernaturalis: ergo vt connexio gratiæ cum ſe ipſa ſupernaturalis intelligatur præintelligi debet gratia ſupernaturalis in ſe. Ipſa inſuper, differentia gratiæ etiam connectitur formaliter cum gratia, nec tamen eſt formaliter ſupernaturalis: ergo ea connexio non conſtituit formaliter ſupernaturalitatem.

14. Diſplicet tertia, quia non eſt maior ratio, cur ens ſupernum conſtituatur potius connexione cum gratia, quàm cum gloria; imò ſi ea connexio ſufficiens eſſet ſuperni entis explicatio, potiori titulo referenda eſſet ad gloriam, cum hæc ſit vltimus terminus totius ſuperni ordinis, quàm ad gratiam quæ ex natura ſua ordinatur ad gloriam, cuius eſt pignus. Quod ſi dicas ſpecialem in gratia titulum relucere, quia in ordine ſuperno, ſe habet inſtar naturæ. Non ſatisfacis, nam gloria ſe habet in ordine ſuperno tanquam vltimo illius finis, ad quem cætera omnia ordinis ſuperni, & etiam ipſa gratia, referuntur: ergo priori titulo ens ſupernum conſtituendum eſſet per connexionem cum gloria, quàm cum gratia.

15. Diſplicet quarta, quia ens naturale non conſtituitur primario per connexionem cum aliquo intra ordinem naturalem contento: ergo neque ens ſupernum primario conſtituendum eſt per connexionem cum gratia intra ordinem ſupernum contenta; par enim videtur eſſe vtriuſque ratio. Antecedens probatur. Tum quia nullum eſt aſſignabile ens naturale, quod præ aliis eſſet regula, & menſura connexionis. Cæterum tum etiam quia connexio cum ente naturali communis etiam eſt enti ſuperno; innumera enim exiſtunt cum naturalibus entibus connexa, & quis faſtidiat poſſibilia plura entia ſuperna connexa cum eo ente naturali, quod eſſet regula cæterorum.

Sentẽtia Antonij Perez declarantis ens ſupernũ, quod ſpectat ad ordinem diuinum.

16. Quarta ſententia ens ſupernaturale explicat; quod ſpectat ad ordinem diuinum, ſeu quod participat illum. Ita Antonius Perez in Laurea Salmantina. Certamine 4. Scholaſtico à num. 48. Hæc tamen explicatio maiori indiget explicatione, quàm ipſum ens ſupernum. Quod ſi nomine ordinis

ordinis intelligatur ſupernus res confunditur, nam ſpectare ad ordinem diuinum idem eſſet, ac ſpectare ad ordinem ſupernum, quo inexplicatus manet ordo ſupernus, cuius quidditas inquiritur.

19. Idcirco Doctus Recentior rem altius meditatus eſt. Conſiderat enim in Deo tria prædicatorum genera. Primum eſt eorum, quæ communia ſunt Deo, & ſubſtantiis creatis. Secundum eſt eorum prædicatorum, quæ propria ſunt ſolius Dei, & nulli creaturæ communia, verbi gratia, eſſe trinum, & vnum, eſſe cognoſcentem omne cognoſcibile, & omni modo cognoſcibili, eſſe æternum, immenſum, à ſe, &c. & hæc prædicata à nulla creatura participari poſſunt. Tertium eſt eorum prędicatorum, quæ conueniunt Deo quatenus diſtincto à ſubſtantiis creatis; & participationem iſtorum prædicatorum ait eſſe conceptum primarium, & abſolutum entis ſuperni; quæ autem ſint ea prædicata, hoc opus, hic labor. Sentētia docti Recentioris expenſa.

18. Diſplicet etiam meditatio iſta. Primò, quia plura ſunt entia naturalia, quæ participant prædicata Diuina, quibus Deus diſtinguitur à ſubſtantiis creatis: ergo id nec primario, nec ſecundario, nec proximè, nec remotè, nec vllo pacto ens ſupernaturale conſtituit. Conſequentia clara eſt. Antecedens probatur. Nam virtutes naturales morales, verbi gratia fortitudo, miſericordia, iuſtitia, & cætera (idemque de virtutibus intellectus) participant prædicata diuina earum virtutum; per huiuſmodi autem prædicata diſtinguitur Deus ab omnibus ſubſtantiis creatis: ergo plura ſunt entia naturalia, quæ participant prædicata diuina, quibus Deus diſtinguitur à ſubſtantiis creatis. Maior certiſſima eſt. Nam vt creatura participet aliquod prædicatum diuinum opus, non eſt quod participetur differentia diuina, aliter nihil Dei eſſet participabile, contra illum Recentiorem, ſed ſatis eſt, quod prædicatum diuinum participetur ſecundum rationem communem ipſi Deo, vt creaturæ participanti; qua ratione ait ipſe, prædicata diuina viuentis, intelligentis, & volentis participari à creaturis: ergo cum in Deo exiſtant prædicata fortitudinis, Præcedens entis ſuperni declaratio minimè ſufficiens.

iuſtitiæ,

Digitized by Google

iuſtitiæ, & miſericordiæ, hæc participabuntur à fortitudine, iuſtitia, & miſericordia naturalibus; ſicuti prædicata viuentis, intelligentis, & volentis, quæ ſunt in Deo, participantur, à creaturis naturalibus; viuentibus, intelligentibus, & volentibus. Minor ergo illa probatur apertè, quia nulla ſubſtantia creata, eſt fortitudo, iuſtitia nec miſericordia: ergo Deus per prædicata fortitudinis, iuſtitiæ, & miſericordiæ diſtinguitur ab omnibus ſubſtantiis creatis.

Effugium, quod tentari poſſet, præcluditur.

19. Quod ſi dicas, eas virtutes, non participare prædicatum diuinum ſupernaturale ſed naturale, ideoque naturales eſſe, & non ſupernas. Contra: ergo ad ens ſupernaturale, non ſatis eſt participare prædicatum, quo Deus diſtinguitur à ſubſtantiis creatis, vt dicebatur, ſed vlterius opus eſt participare prædicatum ſupernaturale, atque adeo ens ſupernaturale erit quod participat prædicatum Dei ſupernaturale, quo tota præſens controuerſia ridicula redderetur. Etenim ſi quis interrogatus, quod ſit homo, reſponderet, quod participat prædicatum hominis, ridiculè explicaret, hoc enim pacto facillimum eſſet, etiam ruſtico, abſtruſiſſimas quorumcumque entium naturas definire, nam ſi ab eo inquiras, quid ſit viuens, facillimum erit reſpondere, viuens eſſe, quod participat prædicatum viuentis, idemque eſt de cæteris: ergo dicere ens ſupernaturale, eſſe quod participat prædicatum Dei ſupernaturale, inſufficiens erit explicatio, ſicut inſufficienter explicaret viuens creatum, qui diceret, eſſe id, quod participat prædicatum Dei viuens.

Præcedens ſententia vnde diſplicéat.

20. Diſplicet ſecunda, quia plura ſunt entia ſupernaturalia, quæ participatione diuini prædicati conſtitui non poſſunt: ergo, &c. Antecedens probatur, quia plura ſunt entia ſupernaturalia, quæ Deo prorſus repugnant, ſcilicet habitus, ſpecies impreſſæ, aſſenſus Fidei obſcurus, & cætera: ergo conſtitui non poſſunt participatione diuini prædicati. Dices repugnaret quidem Deo habitus, ſpecies impreſſas, & aſſenſus fidei obſcuros; hoc tamen non obſtare, quominus ea omnia conueniant in aliquo prædicato cum Deo, cuius participatione ſupernaturales conſtituantur, ſic

Digitized by Google

ſic habitus, & ſpecies impreſſæ conueniunt cum Deo in ratione principij ineffabilis à vero, & bono; aſſenſus fidei in ratione certitudinis infallibilis, cum nullus fidei aſſenſus falſus eſſe poſſit, aut dubiæ veritatis, vt eſt certum. Contra, nam habitus ſcientiæ, & virtutes naturales, eorumque ſimiles ſpecies, conueniunt cum Deo in ratione principij indefectibilis à vero, & bono; nec tamen ea participatione ſupernaturales ſunt: ſimiliter ſcientia naturalis conuenit cum Deo in ratione certitudinis ineffabilis, nec tamen eſt ſupernaturalis: ergo ea præciſa participatio entis ſuperni conſtitutiua non eſt.

21. Diſplicet tertia, nam vel prædicatum diuinum quo diſtinguitur à ſubſtantia creata, & cuius participatione res creata ſupernaturalis euadit, debet eſſe ſupernaturale, vel ſufficit naturale, aut præſcindens ab vtroque, naturali ſcilicet, & ſuperno. Secundum dici non poteſt, nam res creata, prædicato naturali, nequit fieri ſuperna. Inſuper inde omnes cognitiones, & volitiones creatæ eſſent ſupernæ, cum participent prædicatum diuinæ cognitionis, & volitionis, quo diſtinguitur Deus à ſubſtantiis creatis. Nec dici poteſt tertium ob eandem rationem; Etenim prædicato præſcindenti à naturali, & ſuperno nequit res fieri ſuperna; aliter res omnes naturales illud prædicatum, vtpotè à naturali, & ſuperno præſcindens, participantes, ſupernaturales eſſent: ergo dicendum eſt primum illud videlicet eſſe ens ſupernaturale, quod prædicatum diuinum ſupernaturale participat, quo res inexplicata manet.

22. Confirmatur nam dotibus glorioſis, quas poſſe eſſe ſupernaturales non negat Recentior ille, non correſpondet prædicatum diuinum, cuius participatione ſupernaturales conſtitui poſſint: ergo. Antecedens probatur, nam agilitati non correſpondet ex parte Dei motus localis, cuius agilitas ſit participatio. Inſuper claritati non correſpondet prædicatum diuinum, cuius claritas ſit participatio, nam ſi recurſus fiat ad claritatem diuinæ cognitionis, eam potiori iure participat cognitio naturalis euidens. Præterea

nec correſpondet penetrabilitati, nam ſi recurſus fiat ad penetrabilitatem Dei cum creaturis, hæc participatur naturaliter ab Angelo. Nec denique impoſſibilitati correſpondet, nam ſi recurſus fiat ad impoſſibilitatem Dei, eam ſimiliter naturaliter participat Angelus.

Reſponſio eiuſdẽ Authoris librata.

23. Nec ſatisfacit reſpondens pro agilitate, quàm ſolum ſibi obiicit, eſſe videlicet participationem, non motus localis diuini, qui impoſſibilis Deo eſt, ſed capacitatis occupandi quamcumque creaturam, & ſi de nouo productam, illique coëxiſtendi. Non inquam ſatisfacit, quia agilitas non poteſt participare prædicatum occupandi omnem creaturam, illique coëxiſtendi præſentialiter ſimul, & in eodem inſtanti, ſed tantum ſucceſſiuè velociter, id autem, naturaliter participatur ab Angelo: ergo non poteſt ens ſupernaturale conſtituere. Idem quiſque in aliis entibus ſupernis meditari poterit, quæ nos omittimus breuitatis cauſa.

Sententia Alberti. Quod ſpectat ad Deũ vt actum purum.

24. Vltima denique ſententia, vt alias leuioris ponderis omittam ens ſupernaturale explicat; quod ſpectat ad Deum vt actum purum. Ita Albertus 1. principio Phyſicorum quæſt. 2. num. 4. Diſplicet etiam *primò*, quia maiori indiget explicatione definitio, quàm definitum. *Secundò*, quia Deus non minus eſt actus purus reſpectu ordinis naturalis, quàm ſuperni: ergo reſpicere, ſeu ſpectare ad Deum vt actum purum, quid proprium non eſt entis ſuperni. Antecedens eſt certum, quia Deus non minus excludit imperfectionem potentialitatis reſpectu ordinis naturalis, quàm ſupernaturalis: ergo non minus eſt actus purus reſpectu ordinis naturalis, quàm ſuperni.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

Vera ſententia pro conſtitutiuo primario, & abſoluto entis ſupernaturalis creati.

25. ASſero ergo ens ſupernaturale creatum conſiſtere in intrinſeca, & abſoluta proportione cum Deo; quatenus potente in ſe ipſo à creatura poſſideri. Nomine poſſeſſionis Dei in ſe, intelligo tam phyſicam per vnionem hypoſtaticam, quàm intentionalem per viſionem,& amorem beatum. Nomine verò intrinſecæ proportionis cum Deo, non intelligo reſpectum ad Deum vt obiectum, vt ſic enim actu naturali probabili poteſt Deus cognoſci, etiam quatenus potens in ſe ipſo à creatura poſſideri. Intelligo igitur proportionem extrinſecis prædicatis, ſiue effectus ad cauſam, ſiue medij ad finem, ſiue accidentis connaturalis ſtatui poſſeſſionis. Nomine verò abſoluta intelligo proportionem quæ conditionata non ſit. Dixi cum Deo quatenus potente à creatura poſſideri, quia reſpectus, ſeu proportio phyſica non connectitur cum actuali Dei poſſeſſione, ſed ab ea connexione præſcindit. **Propria ſententia circa conſtitutiuū entis ſupernaturalis creati.**

26. Quod autem omnia entia ſupernaturalia intrinſeca; & abſoluta proportione ferantur in Deum, quatenus potentem in ſe ipſo à creatura poſſideri. Oſtenditur quia finis ordinis ſuperni eſt Deus, quatenus à creatura in ſe ipſo poſſideri valeat: ergo omnia entia ſupernaturalia ea proportione feruntur in Deum vt valentem, finem, quem natura ſua appetunt, conſtituere; ſicut omnia entia naturalia abſolutè ordinantur ad Deum quatenus potentem abſtractiuè cognoſci,& amari à creatura rationali,tanquam ad finem ſibi proportionatum; nec ordinatio iſta, qua Deus in eum finem omnia naturalia direxit, ita eſt extrinſeca, vt non ſupponat in entibus naturalibus innatam, & intrinſecam proportionem cum illo, cum nulla ſit creatura, quæ **Propoſito cū Deo propria entis ſupernaturalis declaratur.**

ex intrinſecis prædicatis, non ſit abſolutè manifeſtatiua Dei, ergo pariter proportio ordinis ſupernaturalis in finem gloriæ non ita erit extrinſeca, vt excludat intrinſecam, innatam, & abſolutam proportionem cum illo.

Nullum ens naturale eam proportionem habere oſtenditur.

27. Nihil autem naturale creatum, eam proportionem habere poſſe cum Deo, quatenus potente à creatura in ſe ipſo poſſideri, res videtur indubitata. Nam ex improportione rei naturalis creatæ cum fine gloriæ, ſtatutum eſt in Conciliis cõtra Pelagianos eorumque reliquias, nullis actibus naturalibus poſſe nos quidquam gloriæ, aut gratiæ mereri, nec ad illam merendam diſponi. Similiter docent, totam naturam improportionatam eſſe ad finem gloriæ. Vnde ſtabilitur neceſſitas gratiæ ſupernaturalis naturam improportionatam eleuantis: ergo nullum ens naturale intrinſecam, & abſolutam proportionem habere poteſt cum fine gloriæ, & conſequenter neque cum Deo quatenus à creatura potente in ſe ipſo poſſideri.

P. Herize. P. Faſolus. P. Ribaz. Mendoza.

28. Ab hac noſtra ſententia parum, aut nihil diſtant Herize diſp. 48. cap. 3. Faſolus 1. part. quæſt. 12. art. 4. num. 22. Ribaz diſp. 2. capite 1. & Mendoza apud Ripaldam tom. 1. diſp. 4. ſect. 2. num. 18. Probatur ergo concluſio. Quia conceptus entis ſuperni à nobis expoſitus inprimis competit ſoli enti ſuperno; cum nullum ens naturale poſſit eſſe intrinſeca & abſoluta proportio cum Deo quatenus potente è creatura in ſe ipſo poſſideri, vt ſupra iam expendimus. Inſuper conuenit omni ſupernaturali. Nam vnio hypoſtatica, viſio & amor beatus, cum ſint poſſeſſio Dei in ſe, intrinſecam, & abſolutam proportionem habent cum Deo quatenus potente in ſe ipſo à creatura poſſideri; quid enim magis proportionatum cum Deo, vt potente poſſideri, quàm ipſa poſſeſſio. Inſuper omnes habitus infuſi, & ſpecies ſupernaturales, eam proportionem habent, cum naturam ex ſe imbecillem, & improportionatam eleuent ad finem gloriæ conſequendum.

29. Similiter actus, tam intellectus, quàm voluntatis, ſupernaturales, & characteres Sacramentorum eam proportionem habent, cum omnia illa ſint ex natura ſua medium

ad

ad finem hunc conſequendum. Præterea dotes glorioſæ titulo proprietatis, vel accidentium ſtatui beatifico connaturalium, ſimiliter diriguntur in Deum vt potentem à creatura ſtatu beatifico poſſideri. Rurſus vbi Euchariſticum, ſi intrinſecè ſupernaturale ſit, etiam natura ſua ordinatur ad gloriàm, quia natura ſua ordinatur ad gratiam ſacramento conferendam. Denique omnia accidentia materialia ſuperna reſpiciunt Deum vt potentem à creatura poſſideri, vt patebit ex argumentorum ſolutione. Nec aptior apparet conceptus, aut prior, vel nobilior, quo ens ſupernaturale primario conſtitui poſſit, vt oſtendimus contra ſententias hactenus excogitatas: ergo iſte erit primarius, & abſolutus conceptus entis ſupernaturalis.

30. Obiicies primò, amor Dei naturalis eſt poſſeſſio Dei in ſe: ergo & habens proportionem intrinſecam, & abſolutam cum Deo quatenus potente à creatura in ſe ipſo poſſideri. Antecedens probatur quia amor naturalis Dei, eſt immediata cum Deo coniunctio: ergo eſt poſſeſſio Dei in ſe. Conſequentia probatur. Ideò viſio beata eſt poſſeſſio Dei in ſe, quia eſt immediata cum Deo coniunctio: talis autem eſt amor Dei naturalis: ergo eſt poſſeſſio Dei in ſe. Minor probatur, quia amor Dei naturalis non coniungitur medio aliquo cum Deo. *Reſpondeo* negans antecedens. Ad probationem diſtinguo antecedens: eſt immediata coniunctio pendẽs natura ſua à cognitione abſtractiua Dei, cõcedo; ab intuitiua, nego: & nego conſequentiam. Ad cuius probationem diſtinguo maiorem: ideò viſio beata eſt poſſeſſio Dei in ſe, quia eſt immediata coniunctio cum Deo independenter natura ſua ab omni ſpecie abſtractiua, concedo, dependenter nego; amor autem naturalis Dei, natura ſua pendet à cognitione abſtractiua Dei, ideoque poſſeſſio Dei in ſe non eſt, ſed in creaturis, ex quarum cognitione ortum trahit. **Quare amor Dei naturalis non ſit poſſeſſio Dei in ſe.**

31. Obiicies ſecundò, plura ſunt entia ſupernaturalia, quæ non reſpiciunt Deum vt potentem in ſe ipſo à creatura poſſideri: ergo noſtra explicatio nulla eſt. Antecedens probatur. Nam poſſibilis eſt actio ſupernaturalis caloris, in frigus, **Aliquorum entiũ ſupernaturalitas declarata.**

Digitized by Google

eductio animæ rationalis ab angelo, & creatio accidentium à ſubſtantia: huiuſmodi autem actiones nullum dicunt reſpectum, aut proportionem cum Deo, quatenus potente in ſe à creatura poſſideri: ergo, &c. Minor probatur, quia nec frigus, nec natura irrationalis poſſunt videre Deum: ergo neque actio ſupernaturalis frigoris, neque accidentia ſuperna naturæ irrationalis, poſſunt reſpicere, aut proportionem habere cum Deo. Valdè mihi dubiæ ſunt poſſibilitates huiuſmodi entium ſupernorum; illis tamen permiſſis. Reſpondeo negans antecedens. Ad cuius probationem nego etiam antecedens. Ad alteram probationem, conceſſo antecedenti diſtinguo conſequens. Non poſſunt reſpicere Deum, vt potentem poſſideri à creatura irrationali viſione beata, concedo; vt potentem poſſideri à creatura rationali, nego; ad ens autem ſupernaturale ſufficit hoc ſecundo modo reſpicere Deum.

Qualē proportionem cum Deo in ſe poſſidendo habere poſſint entia naturalia.

32. Obiicies tertiò, plura ſunt entia naturalia, quæ habent intrinſecam proportionē cum Deo quatenus in ſe ipſo poſſidendo: ergo noſtra explicatio nulla eſt. Antecedens probatur. Nam humanitas Chriſti Domini intrinſecam proportionem habet cum vnione hypoſtatica, quæ poſſeſſio Dei in ſe eſt. Inſuper intellectus ſimilem habet proportionem cum viſione beata: ergo. Antecedens probatur. Quia vnio eſſentialiter eſt extremorum vnibilium, & viſio eſſentialiter eſt actus potentiæ capacis per eam videndi: ergo in humanitate eſt intrinſeca proportio ad terminandam vnionem hypoſtaticam, & in intellectu ad videndum per vnionem beatam. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens, plura ſunt entia naturalia, quæ habent intrinſecam proportitionem conditionatam cum Deo, quatenus in ſe poſſidendo, concedo; abſolutam nego. Humanitas autem Chriſti Domini ſolum habet proportionem intrinſecam conditionatam cum vnione hypoſtatica, ſi videlicet iſta poſſibilis ſit, idemque eſt de intellectu reſpectu viſionis beatæ.

33. Inſtabis: ergo poſita poſſibilitate vnionis hypoſtaticæ, & viſionis beatæ, erit in humanitate Chriſti Domini pro-

portio-

portio intrinſeca, & abſoluta cum Deo quatenus potente phyſicè poſſideri, & in intellectu proportio intrinſeca, & abſoluta cum Deo, quatenus potente intentionaliter poſſideri: ergo eo proportio conſtituere non poteſt ens ſupernum. Prima conſequentia probatur. Quia proportio conditionata fit abſoluta poſitione conditionis: ergo proportio intrinſeca conditionata humanitatis cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo poſſideri, fiet proportio intrinſeca abſoluta, poſita conditione poſſibilitatis vnionis hypoſtaticæ; idemque erit de proportione intellectus poſita poſſibilitate viſionis; ea autem conditio poſita eſt: ergo ſtat in humanitate intrinſeca, & abſoluta proportio cum Deo, quatenus potente phyſicè poſſideri, idemque erit de intellectu.

34. Reſpondeo negans vtramque conſequentiam. Ad probationem diſtinguo antecedens: proportio conditionata fit abſoluta poſitione conditionis conſtituentis proportionem in eſſe abſolutæ, concedo; non conſtituentis, nego. Et ſimiliter diſtinguo conſequens, proportio intrinſeca conditionata humanitatis, fit proportio intrinſecè abſoluta, poſita conditione poſſibilitatis vnionis conſtituentis eam proportionem in eſſe abſolutæ, concedo, non conſtituentis, nego; & conceſſa minori; diſtinguo conſequens: ſtat in humanitate intrinſeca, & abſoluta proportio adæquatè identificata cum intrinſecis prædicatis ſolius humanitatis, nego, identificata partim cum illa, & partim cum poſſibilitate viſionis concedo. Nos autem non conſtituimus ens ſupernaturale proportione intrinſeca, & abſoluta ſumpta poſteriori modo, ſed priori; ita vt res illa, quæ ſupernaturalis eſt, ex ſolis intrinſecis prædicatis eam proportionem intrinſecam, & abſolutam habeat. *Duplex proportio abſoluta, & quænam conſtituat ens ſupernum.*

35. Obiicies quartò, viſio beata eſt ſupernaturalis, non autem eam proportionem habet cum Deo: ergo ea proportio cum Deo entis ſuperni conſtitutiua non eſt. Minor probatur. Quia ea proportio cum Deo, eſt intrinſeca, & abſoluta exigentia, ſeu connexio cum illo quatenus potente in ſe ipſo à creatura poſſideri: viſio autem beata eam *Proportio viſionis beatæ cum Deo.*

connexio

connexionem habere non poteſt: ergo. Minor probatur, quia nulla res poteſt eam connexionem cum Deo habere quin ſaltem indirectè connectatur cum poſſeſſione Dei in ſe ipſo, ſaltem poſſibili; viſio autem non connectitur cum ea poſſeſſione Dei, cum ſit ipſamet poſſeſſio: ergo.

36. Hoc argumentum nullum eſt, & multiplici exemplo retorqueri poteſt. Primò, quia ſtante connexione Dei cum poſſibilibus; creatura connectitur cum eminentia ipſius productiua: hæc vt talis connectitur cum creatura: ergo, & creatura cum ſe ipſa, ſaltem indirectè. Præterea ſcientia diuina neceſſaria connectitur cum amore neceſſario; hic connectitur cum ſcientia: ergo ſcientia cum ſe ipſa. Inſuper Paternitas connectitur cum Filiatione, hæc cum Paternitate: ergo Paternitas cum ſe ipſa. Denique ſpiratio actiua connectitur cum paſſiua; hæc connectitur cum actiua: ergo actiua cum ſe ipſa. Sicut ergo hoc nullum eſt inconueniens: idem nos dicimus de connexione viſionis cum ſe ipſa.

Viſio non conſtituitur ſuperna per connexionē cum ſe ipſa.

37. Inſtabis: ergo nos conſtituimus viſionem ſupernam per connexionem cum ſe ipſa, quod diſplicuit in Ripalda conſtituente gratiam ſupernam per connexionem cum ſe ipſa. *Reſpondeo*, negans conſequentiam; non enim conſtituimus viſionem ſupernaturalem præciſè per connexionem cum ſe ipſa quod diſplicet, ſed per connexionem cum Deo quatenus potente poſſideri in ſe ipſo. In quo etiamſi imbibatur connexio viſionis cum ſe ipſa, non tamen ſola, & præciſa, vt patet.

Difficilis obiectio ex identitate virtuali diuinatū perfectionum.

38. Obiicies quinto, Deus quatenus potens in ſe ipſo creatura poſſideri, ſeu potentia vt poſſideatur in ſe ipſo, non diſtinguitur adhuc virtualiter à potentia, vt à creatura cognitione naturali abſtractiua, ſimilique amore poſſideatur: ens autem naturale intrinſecam, & abſolutam proportionem habet cum Deo, quatenus potente à creatura poſſideri cognitione naturali abſtractiua, ſimilique amore: ergo eandem proportionem habebit cum Deo quatenus potente in ſe ipſo poſſideri. Maior eſt certa. Nam eadem

eſſentia

eſſentia diuina, quæ poteſt terminare viſionem intuitiuam, eademmet poteſt etiam cognitionem naturalem abſtractiuam, ſecundum eandem omnino formalitatem, terminare: potentia autem terminandi, eſt ipſa res potens terminare: ergo ſi res potens terminare viſionem intuitiuam, & cognitionem naturalem abſtractiuam, ſit omnino eadem indiuiſibilis adhuc virtualiter, eadem quoque virtualiter erit potentia terminandi viſionem intuitiuam, & cognitionem naturalem abſtractiuam; aliter non idem poſſet eſſe obiectum cognitionis intuitiuæ, & abſtractiuæ, Conſequentia ergo prioris ſyllogiſſimi probatur. Minor enim indubitata eſt. Nam ſi duplex potentia terminandi, ſit eadem indiuiſibilis virtualitas, impoſſibile omnino eſt, rem aliquam habere proportionem intrinſecam, & abſolutam cum vna, & eandem rem non habere intrinſecam, & abſolutam proportionem cum altera; hoc enim ipſo illæ potentiæ fundant prædicata contradictoria, ſcilicet terminandi, & non terminandi eandem proportionem, quo virtualiter diſtingui neceſſe eſt: ergo ſi ens naturale intrinſecam, & abſolutam proportionem habet cum Deo, quatenus potente cognitione naturali abſtractiua poſſideri, eandem proportionem habebit cum Deo, quatenus potente in ſe poſſideri.

39. Hæc tamen obiectio ab omnibus ſoluenda eſt. Nam eadem virtualitas diuinæ eſſentiæ eſt potentia terminandi cognitionem naturalem euidentem abſtractiuam, & ſimul potentia, vt triplici perſonalitate diuina terminetur, cum eadẽ virtualitas eſſentiæ ſit, quæ terminat cognitionem naturalem euidentem abſtractiuam, & quæ terminatur triplici perſonalitate diuina, & tamen cognitio euidens abſtractiua, etiamſi proportionem habeat cum eſſentia diuina quatenus potente illam terminare; non tamen proportionem habere poteſt cum eadem eſſentia, quatenus potente triplici perſonalitate terminari; aliter cognitio euidens naturalis connexa eſſe poſſet cum myſterio Trinitatis. Inſuper in ſententia non diſtinguente virtualiter inter eminẽtias diuinæ omnipotentiæ; eminentia productiua leonis, Præcedens obiectio ab omnibus ſoluenda.

& gratiæ, vnica eſt, & omnino eadem; & tamen licet leo connectatur cum omnipotentia quatenus productiua ipſius, non tamen connectitur cum illa quatenus productiua gratiæ.

Argumenti propoſiti ſolutio. 40. Reſpondeo igitur Deum quatenus potentem in ſe ipſo poſſideri à creatura importare duo, vnum ſcilicet in recto, nempe Deum, & aliud in obliquo videlicet poſſibilem Dei poſſeſſionem in ſe. Similiter Deus quatenus potens à creatura cognitione naturali abſtractiua poſſideri, duo dicit, vnum in recto, nempe Deum, aliud in obliquo videlicet poſſibilem cognitionem naturalem abſtractiuam. Dicimus ergo ens naturale intrinſecam, & abſolutam proportionem habere cum Deo; non verò cum poſſibili Dei poſſeſſione in re dicta in obliquo. Ideoque intrinſecam, & abſolutam proportionem non habere cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo poſſideri; benè verò cum Deo, quatenus potente cognitione naturali abſtractiua poſſideri, quia intrinſecam, & abſolutam proportionem habet cum huiuſmodi poſſeſſione poſſibili Dei, dicta in obliquo; non verò cum poſſeſſione Dei in ſe.

41. Obiicies ſextò, Deus quatenus potens in ſe ipſo poſſideri à creatura, non connectitur cum poſſeſſione in re poſſibili adhuc in obliquo: ergo proportio intrinſeca, & abſoluta cum Deo quatenus potente in ſe ipſo poſſideri, non dicit connexionem cum ea poſſeſſione in re poſſibili, adhuc in obliquo; atque adeo ens ſupernaturale conſtitui non poteſt connexione cum ea poſſeſſione in re poſſibili, adhuc in obliquo. Conſequentia bona eſt, nam intrinſeca, & abſoluta proportio cum Deo, quatenus in ſe ipſo à creatura poſſideri potente, alia ratione dicere non poteſt connexionem, cum poſſeſſione poſſibili in obliquo, niſi Deus, quatenus potens in ſe ipſo poſſideri, ſimilem connexionem dicat. Antecedens probatur, quia potentia terminandi viſionem beatam, & vnionem hypoſtaticam, in quibus conſiſtit poſſeſſio Dei in ſe, eſt in Deo mera non repugnantia, vt phyſicè vniri poſſit creaturæ, aut vis terminandi intuitiuam cognitionem abſque vlla exigentia ex parte Dei;

Dei; mera autem non repugnantia non connectitur cum termino reipſa poſſibili, adhuc in obliquo: ergo neque Deus quatenus potens in ſe ipſo poſſideri dicit connexionem cum poſſeſſione in re poſſibili adhuc in obliquo.

42. Stante connexione Dei cum poſſibilibus, facile eludi poſſit obiectio, quia tamen potentia vt Deus vniatur creaturæ; aut illa intuitiuè cognoſcatur, potius videtur pura non repugnantia Dei, quàm exigentia. Iudico de illis eodem modo diſcurrendum in Deo, quo ſolitum diſcurrere de omnipotentia in ſententia negante connexionem Dei cum poſſibilibus; ſicut ergo in Deo duplex diſtinguitur virtus; vna quoad ſufficientiam, ſeu conditionata; alia verò quoad efficaciam ſeu abſoluta; vtraque intrinſeca Deo, iuxta dicta diſp.8. ſect.7. ſed non eodem pacto neceſſaria. Prior enim ſimpliciter & abſolutè neceſſaria eſt, & independens à poſſibilitate creaturæ in re: Poſterior verò neceſſaria tantum eſt propria poſſibilitate creaturæ in re; illíque connexa. Similiter duplex datur potentia terminandi vnionem, aut viſionem beatam in Deo. Vna quoad ſufficientiam, ſeu conditionata, alia quoad efficaciam, ſeu abſoluta; vtraque intrinſeca Deo, ſed non eodem pacto neceſſaria. Prior enim ſimpliciter, & abſolutè, neceſſaria Deo eſt, & independens, ſeu inconnexa cum viſione, aut vnione in re poſſibili; Poſterior neceſſaria tantum eſt, poſita poſſibilitate vnionis, aut viſionis in re, cum eaque connexa. Hinc, *Qualis ſit potentia Dei vt à creatura poſſideatur in ſe, cui ens ſupernaturale connectitur.*

43. Reſpondeo, ens ſupernaturale non conſtitui à nobis intrinſeca proportione cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo conditionatè, ſeu quoad ſufficientiam poſsideri, ſcilicet, ſi poſſeſsio poſsibilis ſit, ſed per intrinſecam proportionem cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo quoad efficaciam, & abſolutè poſsideri, quo pacto connexus eſt cum poſſeſsione in re poſsibili.

44. Obiicies ſeptimò, Reduplicatio illa; Deus quatenus potens in ſe ipſo abſolutè poſsideri, nihil dicit creatum: ergo ſolum dicit potentiam abſolutam diuinam, vt in ſe ipſo poſſideatur. Ens autem naturale intrinſecam, & abſolutam *Quid dicat reduplicatio iſta, videlicet Deus quatenus potens in-*

ſe ipſo abſo-lutè à crea-tura poſſide-ri.

proportionem habet cum ea potentia: ergo & cum Deo quatenus potente abſolutè in ſe ipſo poſſideri. Antecedens probatur. Nam reduplicatio cadit ſupra potentiam abſolutam, quàm habet Deus vt in ſe ipſo poſſideatur: huiuſmodi potentia nihil dicit creatum, cum ſit adæquatè idem cum ſolo Deo: ergo neque reduplicatio Dei quatenus potentis abſolutè in ſe ipſo poſſideri dicit aliquid creatum, ſed ſolum diuinum, atque adeo ens naturale intrinſecam habebit, & abſolutam proportionem cum illo. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens nihil dicit creatum de conſtitutiuo illius, concedo, de connotato, nego. Et diſtinguo minorem. Ens naturale intrinſecam, & abſolutam proportionem habet cum ea potentia quatenus eſt potentia, vt Deus in ſe ipſo poſſideri poſſet, nego; quatenus eſt potentia, vt Deus cognitione naturali abſtractiua poſſet cognoſci, concedo; & nego conſequentiam. Nam vt ens naturale proportionem intrinſecam haberet cum Deo, quatenus pôtente in ſe ipſo abſolutè poſſideri; deberet habere ſimilem proportionem cum poſſibili poſſeſsione Dei in ſe, quàm ea potentia dicit de connotato; cumque ens naturale eam proportionem non habeat, nec illam habere poteſt cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo abſolutè poſſideri.

Cui diuinè connectatur proportio entis naturalis.

46. Inſtabis: ergo ens naturale ex parte obiecti intrinſecam, & abſolutam proportionem habet cum Deo ſecundum omnia, quæ de conſtitutiuo ipſius potentiæ dicit, vt poſſet in ſe ipſo à creatura poſſideri, cum ex parte obiecti potentia abſoluta diuina vtriuſque entis naturalis, & ſuperni indiuiſibilis ſit: ergo dicit etiam eandem proportionem cum connotato illius ſaltem indirectè: atque adeo cum poſſeſsione Dei in ſe. Probatur hæc conſequentia. Primò quia, impoſſibile prorſus eſt, rem aliquam proportionem intrinſecam habere cum conſtitutiuo alicuius potentiæ, & eam non habere cum illius connotato. Secundò quia ens naturale, & ſupernũ proportionantur illi potentiæ abſolutæ ſecundum omnia, quæ dicit in conſtitutiuo ipſius: ergo etiã proportionantur inter ſe. Patet hæc conſequentia, nam quæ proportionantur cum tertiò, etiam proportionantur inter ſe.

47. Reſpondeo,

47. Reſpondeo, conceſſa prima conſequentia, negans ſecundam: Ad cuius probationem nego antecedens, nam lux, & tenebræ proportionem habent cum potentia valente eas inducere; non verò inter ſe. Inſuper veritas, & falſitas habent proportionem cum intellectu, idemque de amore, & odio cum voluntate; non verò inter ſe. Prætererea, forma viuens, & cadauerica proportionem habent cum materia, & non inter ſe; idemque eſt de formis contrariis, & contradictoriis. Ad ſecundam probationem conceſſo antecedente, nego conſequentiam, cuius probatio falſa eſt, vt patet in mille exemplis adhibitis, & mille rationibus quæ cuique occurrent. Addo quamuis illud principium; quæ proportionantur cum tertiò, proportionantur inter ſe; ſubſiſteret, quando tertium eſt creatum, non valere quando increatum eſt. Sicut principium illud: quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt idem inter ſe, non valet, quando tertium eſt diuinum. In noſtro autem caſu, tertium cui ens naturale, & ſupernum proportionantur, creatum non eſt, ſed diuinum.

Quæ proportionantur cum tertio, non ſemper proportionantur inter ſe.

48. Obiicies vltimò, quia nos tandem conſtituimus ens ſupernaturale per proportionem intrinſecam, non cum Deo, ſed cum poſſibili poſſeſſione Dei in ſe; vnde nulla reſtat ratio, cur poſſibilis poſſeſſio Dei in ſe ſupernaturalis ſit: ergo noſtra explicatio deficit in explicanda ſupernaturalitate potiſſimi entis ſuperni. Antecedens probatur quia dempta, ſeu præciſa poſſibili Dei poſſeſſione in ſe cætera omnia communia ſunt enti naturali: ergo vltimum conſtitutiuum entis ſuperni, erit proportio intrinſeca, & abſoluta cum poſſibili Dei poſſeſſione in ſe, atque adeo non explicatur cur hæc poſſibilis poſſeſſio ſupernaturalis ſit.

49. Reſpondeo negans antecedens, ad probationem nego etiam antecedens. Nam intrinſecam, & abſolutam proportionem habere cum Deo, licet quid commune ſit enti naturali, & ſuperno, quo non conſtituitur à nobis ens ſupernum: intrinſecam tamen, & abſolutam proportionem habere cum Deo quatenus potente abſolutè in ſe ipſo

 poſſideri,

Digitized by Google

poſſideri, non eſt quid commune enti naturali, ſed proprium entis ſupernaturalis, quod indiuiſibiliter dicit proportionem cum Deo, quatenus dicente in obliquo poſſibilem ſui poſſeſſionem, quod non eſt excludere connexionem cum Deo, ſed ſpeciali cum Deo connexione conſtitui, vt talis, quæ non poſſet ad Deum terminari directè, quin ex vi huius terminationis reflectat indirectè in poſſeſſionem illius in ſe ipſo, ſicuti creaturam pendere à Deo potente illam producere, non excludit dependentiam à Deo, ſed explicat ſpecialem modum dependentiæ ab illo, talem, qui non poſſit terminari ad Deum, quin ex vi huius terminationis indirectè reflectat in ſe ipſam. Poſſibilis autem poſſeſſio Dei in ſe illum conceptum participat, quia nihil magis proportionatur cum Deo, quatenus potente in ſe ipſo poſſideri, quàm ipſamet poſſibilis poſſeſſio Dei in ſe, & inde ſuperna.

Vnde poſſeſſio Dei in ſe ſuperna ſit.

50. Hæc dicta ſunt de ente ſuperno, quoad ſubſtantiam, nam cum ens ſupernaturale quoad modum, non ſit ſimpliciter ſupernum, ſed in ſubſtantia naturale, de illo non controuertitur in præſenti.

SECTIO III.

De conceptu reſpectiuo entis ſuperni ad naturam, quem alij vocant ſecundarium.

Conceptus reſpectiuus entis ſupernaturalis declaratus.

51. Conceptus reſpectiuus entis ſupernaturalis, eſt relatio ſuperantis naturam. Tria ergo dirimenda ſunt, quibus ille conceptus clarius apprehendatur. Primum eſt, quid veniat nomine naturæ, quam ens ſupernum debeat ſuperare. Secundum, an debeat ſuperare, non ſolum vires actiuas, & paſſiuas, ſed etiam intentionales. Tertium, quas vires intentionales ſuperare debeat? quæ omnia ſequentibus exponentur.

52. Circa

Digitized by Google

52. Circa primum, ſcilicet quid veniat nomine naturæ, immenſum eſſet Authorum ſententias ex profeſſo librare. Præcipuas breuiter expendo. Pater Coninck prima 2.diſp. 4. num.9. Docere videtur, naturam quatenus ab ente ſupernaturali diſtinctam, aliud non eſſe quàm collectionem ſubſtantiarum nunc exiſtentium, & accidentium illis connaturalium. Sententia P. Coninck circa intelligẽtiam naturæ.

53. Diſplicet communiter, & merito, nam poſſibilis eſt angelus ſupra omnes ſubſtantias exiſtentes, earumque accidentia illis connaturalia, & conſequenter ſupra cæteras omnes ſubſtantias infra angelos: huiuſmodi autem angelus eſt ens naturale: ergo ſuperare eo modo naturam non eſt entis ſupernaturalis. Minor probatur. Quia ſi angelus ille productus eſſet à Deo compleret ordinem naturæ; ſicut de facto id præſtat angelus ſupremus: ergo eſſet ens naturale, ſicut nunc eſt Angelus ſupremus. Idem argumentum fieri poteſt de qualibet alia creatura ſupra omnes exiſtentes. *Confirmatur.* Angelus ſupremus nunc exiſtens, etiam ſi non fuiſſet à Deo productus, eſſet naturale ens, quantumuis ſuperaret omnes ſubſtantias nunc exiſtentes, earumque accidentia connaturalia: ergo quamuis ille angelus ſupremus poſſibilis ſuperaret omnes ſubſtantias de facto exiſtentes, earumque accidentia connaturalia, naturalis eſſet.

54. Secundò P. Alarcon tract.1. diſp.2. num.1. exiſtimat naturam ſumi, pro collectione omnium ſubſtantiarum, aliarumque cauſarum, quæ in prima mundi conditione fuerunt à Deo productæ, & quæ vel ab illis proceſſerunt, vel cum illis complent eundem ordinem, ſiue ſint ſubſtantiæ, ſiue accidentia. Sententia P. Alarcon idẽ declarantis.

55. Diſplicet etiam vſurpatio iſta naturæ. *Primò*, quia poſſibilis eſt ſubſtantia ſupra omnes de facto exiſtentes, earumque accidentia, vt contra Coninck in angelo ſupremo expendamus. *Secundò*, quia in prima mundi conditione producta fuerunt plura ſupernaturalia, nempe gratia, & virtutum habitus illam comitantes: ergo nomine naturæ intelligi non poteſt collectio omnium, quæ in prima mundi

conditione

conditione producta fuerunt. *Tertiò*, quia vltra ea omnia, quæ initio mundi creata fuerunt, plura improducta remanſerunt, quæ naturalia ſine dubio ſunt, quæque ens ſupernum ſuperare debet. *Quartò*, quia non explicat ex entibus poſſibilibus, quænam eundem ordinem conſtituant cum exiſtentibus in prima mundi conditione, & quænam diuerſum.

Sententia P. Ripaldæ circa naturæ explicationem, eiuſque fundamentum.

56. Tertiò P. Ripalda tomo 1. de ente ſuperno diſput. 1. ſect. 1. num. 9. nomine naturæ intelligit collectionem earum rerum, quæ à toto ordine ſupernaturali diuiduntur. Si autem inquiras, quænam ſint illæ res à toto ordine ſupernaturali diuiſæ? Reſpondet diſp. 3. ſect. 2. eſſe collectionem ſubſtantiarum exiſtentium & poſſibilium, quibus exiſtentes connecti poſſunt. Diſplicet etiam, quia hæc naturæ acceptio inuenta eſt, vt locus daretur illi controuerſiæ. An ſit poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis, qui omnino præcluditur in noſtra ſententia. Hæc autem naturæ vſurpatio, etiamſi illi controuerſiæ locum det, alteri tamen additum præcludit; ſcilicet, ſitne poſſibilis cognitio naturalis cum ente ſuperno connexa, atque adeò vitium quod exprobrat, incurrit. Minor probatur, quia natura in ea vſurpatione, eſt, omne illud, cui ſubſtantiæ exiſtentes connecti poſſunt, ſiue phyſicè, ſiue intentionaliter cognitione certa: ergo non manet locus inquirendi, an ſit poſſibilis ſubſtantia naturalis cognitione certa cum ente ſupernaturali connexa, hoc enim ipſo, tale ens ſupernaturale non eſſet.

Quid veniat nomine creaturæ, quàm ſuperare debeat ens ſupernum.

57. Aſſerendum ergo eſt primò, ens ſupernum debere ſuperare naturam in tertia acceptione à nobis tradita ſect. 1. quatenus videlicet eſt; ſubſtantia terminabilis propria ſubſiſtentia, vna cum omnibus operationibus & accidentibus connaturalibus. Moueor quia ex triplici vſurpatione naturæ ibidem tradita, hæc eſt ſtrictior inter Philoſophos, & Theologos; nec eſt vnde in nouis vſurpationibus naturæ inueniendis fruſtra laboremus: ergo in hac vſurpatione ſuperari debet natura ab ente ſupernaturali; vnde idem erit ſuperare naturam, ac ſuperare omnem ſubſtantiam propria ſubſiſtentia terminabilem, ipſiuſque operationes, & accidentia

accidentia connaturalia. Dixi connaturalia, quia accidentia ſuperna, cum ſint ipſum ens ſupernum, ſuperari non debent. *Confirmatur*, nam legitima vſurpatio naturæ, quàm ens ſupernum ſuperare debeat, eruenda eſt ex Patribus, & Conciliis; Patres autem, & Concilia, non aliam, niſi traditam à nobis agnouerunt; naturam enim vocabant ſubſtantiam illam, quæ cum alioqui completa eſſet ad naturaliter operandum, inſufficiens adhuc erat, & prorſus impotens, ad ſupernas operationes pertingendas; ad quam impotentiam eleuandam ſtabilita eſt neceſſitas diuinæ gratiæ: ergo Patres, & Concilia nomine naturæ ſupponebant ſubſtantiam completam, ſeu propria ſubſiſtentia terminabilem, & conſequenter omnes connaturales operationes, & accidentia illius.

58. Obiicies primò, fieri ex noſtra ſententia, Deum eſſe ens naturale, cum ſit ſubſtantia propria ſubſiſtentia terminabilis; id autem implicat: ergo. Minor probatur, quia Deus non eſſet ens ſupernaturale; hoc enim debet ſuperare omnem ſubſtantiam propria ſubſtantia terminabilem: ergo. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem diſtinguo antecedens, non eſſet ens ſupernaturale excellentia dignitatis, & perfectionis, nego; id enim compoſſibile eſt cum ente naturali increato, etiamſi repugnet creato. Non eſſet ens ſupernaturale excellentia virtutis, & connexionis, ideſt, quatenus ſuperare debet omnem connexionem totius naturæ creatæ, ſubdiſtinguo: vt vnus, concedo, vt trinus, nego, quia vt ſic ſuperat totius naturæ creatæ connexionem. **Qua ratione Deus ſit ens naturale, & ſupernum.**

59. Obiicies ſecundò, ex Ripalda, noſtram naturæ vſurpationem, non dare locum celebri illi controuerſiæ; Sitne poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata, vel ridiculam reddi; ridiculum enim eſſet, quærere an poſſibilis eſſet ſubſtantia creata ſuperans ſe ipſam. Prima antecedentis pars oſtenditur, nam eo ipſo, quod omnis ſubſtantia ſit natura, locus non eſt diſputandi, an ſit poſſibilis aliqua, quæ natura non ſit, ſed ſupra naturam. Non premit argumentum iſtud. *Primò*, quia, vt nouis controuerſiis detur locus, mouendi

non ſunt Theologici, & Philoſophici cardines à Conciliis & Patribus firmati,quorum vnus eſt noſtræ naturæ vſurpatio. *Secundò*, quia, illæ diſputationes ſunt inter ſe connexæ; vnde nihil mirum, quod vtraque cuiuſuis reſolutione dirimatur, quod idem contingere in ſententia Ripaldæ oſtendimus ſupra num.56.

Ens ſupernū ſuperare debet vires actiuas abſolutas totius naturæ, ſecus conditionatas.

60. Aſſero ſecundò,ens ſupernaturale ſuperare debet vires actiuas abſolutas totius naturæ,ratio clara eſt,nam quod eas vires non ſuperat,eſt connaturalis naturæ operatio,iſtaque illi proportionata,atque non poteſt eſſe ſupra naturam; aliter omnes proprietates, & operationes naturæ ſupernaturales eſſent,quod abſurdiſſimum eſſe,quis ambigat: ergo ens ſupernum ſuperare debet vires actiuas abſolutas totius naturæ creatæ, ita vt nullus effectus ſupernus poſſit ab illa ſolis ſuis viribus relicta prodire. Dixi vires actiuas abſolutas, quia conditionatas, videlicet producendi ens ſupernum, ſi poſſibile ſit, ſuperare non debet,nec poteſt, ens ſupernum. Tum quia huiuſmodi virtutes conditionatæ connexæ non ſunt cum ente ſuperno in re poſſibili. Tum etiam quia, ſi ens ſupernum eas vires ſuperare deberet, non poſſet à Deo eleuari creatura ad ſupernos producendos effectus, nam huiuſmodi eleuatio, ſupponit eſſentialiter in natura virtutem conditionatam producendi effectum ſupernum,ſi poſſibilis ipſi ſit talis productio, cum eleuatione diuina: ergo ens ſupernum non poteſt ſuperare vires actiuas naturæ conditionatas.

61. Dices à virtute conditionatè productiua oriri non poteſt effectus ſupernaturalis: ergo iſte ſuperat illam.Conſequentia probatur. Ideò ens ſupernum ſuperat virtutem abſolutè productiuam naturæ, quia ab illa non poteſt connaturaliter oriri, ſed neque poteſt connaturaliter oriri à virtute conditionatè productiua: ergo ens ſupernum ſuperat illam. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens, à virtute conditionatè productiua oriri non poteſt connaturaliter effectus ſupernus abſolutè, id eſt, tanquam à virtute abſolutè productiua, concedo; conditionatè, id eſt,tanquam à virtute conditionatè productiua, nego, & nego conſequentiam.

Ad probationem dicimus,ideò ens ſupernum ſuperare virtutem abſolutè productiuam totius naturæ, quia ab illa non poteſt connaturaliter abſolutè oriri, id eſt, tanquam à virtute abſolutè productiua; cum autem poſſit ens ſupernum conditionatè à natura oriri, id eſt, tanquam à virtute conditionatè productiua, inde eam virtutem, nec ſuperare poteſt, nec debet.

62. Aſſero tertiò. Ad ens ſupernum non ſtat eſſe, ſuperare vires actiuas abſolutas totius naturæ. Probatur, nam creatio angeli eas vires ſuperat,nec tamen ſupernaturalis eſt. Idemque eſt de operibus miraculoſis in ſubſtantia naturalibus, & quoad modum tantum ſupernis, verbi gratia, ſuſcitatio mortui, reſtitutio viſus, &c. Dixi naturæ creatæ, quia ad ens ſupernum, nec opus eſt, nec poſſibile, quod ſuperet vires actiuas naturæ increatæ, ſeu diuinæ, aliter ens ſupernum eſſet ſupra Deum, vnde iſte non poſſet eſſe cauſa efficiens principalis illius, quod dici non poteſt.

Ad ens ſupernum non ſtat eſt ſuperare vires actiuas abſolutas totius naturæ.

63. Aſſero quartò, ens ſupernum ſuperare debere, non ſolum vires actiuas abſolutas totius naturæ creatæ,ſed etiam paſſiuas. Probatur quia paſſio, ſeu receptio formæ ſupernæ non minus eſt ſuperna, quàm actio: actio autem ſuperare debet virtutem actiuam abſolutam totius naturæ creatæ: ergo & paſſio virtutem paſſiuam abſolutam. *Confirmat.* Si ens ſupernũ non eſſet ſupra virtutem paſſiuam abſolutam naturæ, iſta connecteretur cum ente ſuperno re ipſa poſſibili: id falſum eſt: ergo. Sequela probatur, nam virtus abſoluta, & conditionata, hoc differunt, quod conditionata non connectitur cum termino in re poſſibili; benè verò abſoluta: ergo ſi ens ſupernum non ſuperaret virtutem paſſiuam abſolutam naturæ, iſta cum illo connexa eſſet.

Opus eſt, vires etiam paſſiuas ſuperare.

64. Aſſero quintò, ens ſupernum non ſolum debere ſuperare totius naturæ vires, tam actiuas, quàm paſſiuas abſolutas, ſed etiam omnem naturæ connexionem. Connexionem voco dependentiam eſſentialem ab ente ſuperno, ſiue tanquam à cauſa, ſiue tanquam ab effectu, aut

Ens ſupernum ſuperare debet omnem totius naturæ connexionem.

termino re ipſa poſſibili, vel exiſtente, aut futuro; ita vt deficiente ente ſuperno, etiam connexio illa naturæ deſtruenda foret. Ratio eſt, quia ad ens ſupernum ſatis non eſt, ſuperare totius vires actiuas, & paſſiuas naturæ, nam angelus eas ſuperat: ergo vlterius tota naturæ connexio ſuperanda eſt.

Quomodo totius naturæ connexio ſuperanda ſit.

65. Quomodo totius naturæ connexio ſuperanda ſit ab ente ſuperno in dubium reuocat Doctus Recentior, duplicem conceptum diſtinguens in realitate ſubſtantiæ creatæ, vnus eſt conceptus naturæ, qualis eſt in aqua virtus humectandi, alter potentiæ obedientialis, qualis eſt in eadem aqua virtus productiua gratiæ. At ergo ens ſupernum, ſuperare deberet totius naturæ connexionem ſumpta natura, non ſecundum omnem conceptum imbibitum in realitate ipſius naturæ, ſed ſecundum conceptum formalem naturæ. Mouetur quia conceptus potentiæ obedientialis, verbi gratia in aqua, virtus productiua gratiæ, eſt connexus eſſentialiter cum gratia poſſibili, ens autem ſupernum ſuperare non debet potentiam obedientialem imbibitam, & identificatam cum realitate naturæ: ergo neque ſuperare debet naturam, ſecundum omnem conceptum imbibitum in realitate ipſius, ſed ſolum debet ſuperare naturam ſecundum formalem naturæ conceptum.

Virtus obedientialis adæquatè intrinſeca naturæ cum effectu ſuperna connexa eſſe non poteſt.

66. Diſplicet cogitatio iſta. Primò quia, ſi in realitate aquæ reperiretur virtus productiua gratiæ connexa cum gratia: hoc ipſo gratia eſſet naturalis, & virtus productiua illius eſſet formaliter natura: id dici non poteſt: ergo. Maior probatur, quia omnis conceptus repertus in realitate ſubſtantiæ naturalis productiuus alicuius effectus, & cum illo connexus, eſt formaliter natura, quatenus vincenda ab ente ſupernaturali, & effectus eſt naturalis; virtus autem obedientialis, verbi gratia in aqua virtus productiua gratiæ, eſſet conceptus repertus in realitate ſubſtantiæ naturalis, ſcilicet aquæ, productiuus gratiæ, & cum illa connexus: ergo virtus productiua gratiæ eſſet formaliter natura, & ipſa gratia ens naturale. Minor eſt Aduerſarij, & conſequentia legitima. Probatur maior, nam ideò virtus

humectandi

humectandi in aqua, eſt formaliter natura, & humectatio naturalis, quia eſt virtus reperta in realitate ſubſtantiæ aquæ naturalis, productiua humiditatis, & connexa cum illa. Similiter in homine, & bruto virtus productiua ſenſationis, impulſus, aliorumque effectuum; ideò eſt formaliter natura, & illi effectus naturales, quia eſt virtus reperta in realitate ſubſtantiæ naturalis hominis, productiua eorum effectuum, & cum illis connexa, idemque eſt de cæteris, vna dempta quæſtione: ergo omnis conceptus repertus in realitate ſubſtantiæ naturalis productiuus alicuius effectus, & cum illo connexus, eſt formaliter natura, eiuſque effectus naturalis.

67. Diſplicet ſecundò, quia virtus obedientialis, eſt virtus conditionatè productiua effectus, ſi in re poſſibilis ſit; virtus autem conditionata, non connectitur cum poſitione conditionis: ergo neque virtus obedientialis connexa erit cum poſſibilitate in re, quæ eſt illius conditio. Maior non negatur ab Aduerſario, imò contendit virtutem conditionatam connecti cum poſſibilitate gratiæ in re, idque probare conatur. Minor oſtenditur, quia nulla res conditionata connectitur cum poſitione conditionis: ergo neque virtus conditionata. Antecedens probatur manifeſtiſſimis exemplis, nam promiſſio conditionata centum, ſi nauis appulerit, non connectitur cum poſitione conditionis. Similiter ſcientia diuina conditionata, verbi gratia, ſi in Tyro, & Sydone factæ eſſent virtutes Bethſaiditarum, pœnitentiam egiſſent, connexa non eſt cum poſitione earum virtutum apud Tyrios, cum poſitæ non fuerint. Pariter propoſitum conditionatum vocandi medicum, ſi contigerit infirmitas, non connectitur cum infirmitate, idemque eſt de cæteris: ergo neque virtus conditionata productiua gratiæ, ſi in re poſſibilis ſit, connectitur cum poſſibilitate gratiæ in re.

Virtus obedientialis, vtpotè conditionata, inconnexa cum poſſibilitate effectus ſuperni.

68. Diſplicet tertiò, quia virtus obedientialis productiua entis ſuperni, naturalis eſt, & non ſuperna, vt fatentur Aduerſarij contra Recentiores aliquos citatos à Ripalda diſp. 5. ſect. 1. aſſerentes eſſe ſupernam: non autem eſſet naturalis,

Si virtus obedientialis connexa foret cum ente ſuperno, ſuperna quoque eſſet.

ralis, ſed ſuperna, ſi cum ente ſupernaturali reipſa poſſibili, vel exiſtente connecteretur: ergo non connectitur. Minor probatur, quia, dempta quæſtione omne connexum cum ente ſuperno, hoc ipſo ſupernaturale eſt, & non naturale: ergo ſi virtus obedientialis connexa eſſet cum ente ſuperno, hoc ipſo naturalis non eſſet, ſed ſuperna. Dices virtuti obedientiali repugnare ſupernaturalitatem, quia eſt de conceptu realitatis naturæ. Contra quia, conceptui, cui repugnat ſupernaturalitas, repugnat etiam connexio cum ente ſuperno, ſi quæſtionem præſcindas: ergo ſi conceptui, qui eſt de realitate naturæ, repugnat ſupernaturalitas, pariter etiam connexio repugnabit.

Superna principia etiam vt poſſibilia debita eſſe non poſſunt rei naturali.

69. Diſplicet quartò, quia rei naturali debita eſſe non poſſunt principia ſuperna: eſſent autem, ſi virtus obedientialis naturalis eſſet, & connexa cum effectu ſuperno: ergo talis non eſt. Maior conceditur ab Aduerſario, & videtur certa, nam donatio eorum principiorum gratuita eſt, & gratia, taliſque non eſſet, ſi debita ea dona eſſent rei naturali. Minor oſtenditur, quia rei connexæ cum aliquo effectu debita ſunt principia talis eſſectus: ergo ſi virtus obedientialis connexa eſſet cum effectu ſuperno, debita illi eſſent principia ſuperna talis effectus. Reſpondet Aduerſarius comprincipia ſuperna debita eſſe virtuti obedientiali naturali, non ſecundum eorum exiſtentiam, ſed tantum quoad poſſibilitatem, nam virtus obedientialis, etiam quatenus exiſtens, non connectitur cum effectu ſuperno exiſtente, ſed tantum poſſibili, vnde comprincipia ſupernaturalia, quoad actualem exiſtentiam, indebita ſunt rei naturali, & conſequenter dona gratuita, & gratia. Contra quia, eo pacto, quo principium aliquod debitum eſt rei naturali, ſupernaturale non eſt: ergo ſi principia ſuperna, quatenus poſſibilia, debita eſſent rei naturali, hoc ipſo eorum poſſibilitas ſuperna non eſſet, ſicut ſupernaturalis non eſſet ipſorum exiſtentia, ſi debita eſſet rei naturali.

70. Diſplicet quintò, quia virtus productiua actus probabilis aſſerentis gratiam eſſe re ipſa poſſibilem, eſt formaliter natura, vt concedunt Aduerſarij, & tamen connectitur cum

cum gratia: ergo non ſaluatur ab illis, ens ſupernaturale debere ſuperare omnem naturæ connexionem, etiam ſecundum conceptum naturæ. Minor probatur, quia in eorum ſententia virtus productiua illius actus probabilis connectitur cum actu, & actus cum obiecto: ergo virtus productiua illius actus connectitur cum gratia. Dices actum illum probabilem non attingere gratiam re ipſa poſſibilem, ſed gratiam poſſibilem ſecundum prædicata eſſentialia poſſibilitatis, ſeu quatenus occurrentia intellectui. Contra quia, actus ille probabilis id attingit quod aſſerit; quod autem aſſerit, eſt, gratiam eſſe reipſa poſſibilem ex motiuis illud probabiliter ſuadentibus; quod enim illud obiectum occurrat intellectui euidentiſſimum eſt: ergo actus ille probabilis attingit gratiam reipſa probabilem; atque adeò illi connectitur.

71. Aſſerendum eſt igitur vltimò, ens ſupernum ſuperare debere omnem totius naturæ connexionem, non ſolum ſecundum conceptum formalem naturæ, quicumque ille ſit, ſed etiam ſecundum omnem conceptum imbibitum in realitate naturæ. Conſtat ex dictis, nam aliter, ens ſupernum, naturale eſſet, vt ſuprè oſtenſum eſt. Ens ſupernum ſuperare debet omnem totius naturæ connexionem.

SECTIO IV.

Soluuntur argumenta contraria.

72. Obiicies primò. Natura ſubſtantialis dicit connexionem cum omnipotentia; hæc autem cum ente ſupernaturali poſſibili: ergo & natura ſubſtantialis dicit connexionem ſaltem mediatam cum ente ſupernaturali poſſibili. *Confirmatur*: Natura dicit formaliter connexionem cum eminentia ſui productiua; hæc autem eminentia dicit virtualiter connexionem cum alia eminentia entis ſupernaturalis productiua: ergo & natura. Prima obiectio ſumpta à connexione naturæ cū Omnipotentia, & Omnipotentiæ cū ente ſuperno.

73. In huius argumenti non leui difficultate ſoluenda variis

varij ſunt Doctores connexionem poſſibilium cum Deo, & Dei cum poſſibilibus admittentes, maximè ſi eadem virtualitas in omnipotentia reſpectus ſit ad vtrumq; ordinem naturalem, & ſupernum, nam imperceptibile videtur reſpectum phyſicum naturæ connecti cum eadem formalitate ſecundum vnum reſpectum, & non connecti cum eadem ſecundum alterum; cum tamen vnus, & alter ſint omnino idem, & quid indiuiſibile virtualiter: ergo cum natura connectatur cum tota virtute, ſeu eminentia productiua, non minus connexa cum ente naturali, quàm ſuperno; cum iſto etiam connectenda erit; nec ab hoc nodo ſoluendo liberi ſunt negantes nobiſcum connexionem omnipotentiæ cum poſſibilibus creatis, quia licet omnipotentia quoad ſufficientiam inconnexa ſit cum poſſibilibus, quoad efficaciam tamen connexa eſt: ergo cum natura connexa ſit cum omnipotentia quoad efficaciam, & iſta cum ente superno, natura quoque cum illa connexa erit.

Ab hoc argumentone gantes connexionẽ Dei cum poſſibilibus minime liberantur.

74. Propter hoc argumentum placuit aliquibus diſtinguere virtualiter in omnipotentia eminentiam productiuam ordinis naturalis ab eminentia productiua ordinis ſuperni, cæterum nulla apparet neceſſitas huiuſmodi diſtinctionis, ideoque inhærendo his, quæ pro ſimili obiectione ſoluenda diximus ſectione ſecunda. Reſpondeo, diſtinguens maiorem natura ſubſtantiali, dicit connexionem cum omnipontentia, quatenus ipſam potente producere, concedo; quatenus ens ſupernaturale potente producere, nego. Conceſſa minori, nego conſequentiam. Quia vt natura ſubſtantialis connecteretur mediatè cum ente ſuperno, non ſat eſt, connecti cum omnipotentia, quatenus productiua naturæ, ſed vlterius opus eſſet, connecti cum illa quatenus productiua ordinis ſuperni, quid autem ſit connecti cum omnipotentia, quatenus productiua naturæ, quid connecti cum ipſa, quatenus productiua entis ſuperni, loco citato explicatum eſt, & inſtantiæ, quas patitur reſponſio, ſolutæ; videas ibi dicta, & huc applica.

Modus quo natura ſubſtantialis cõnectitur Omnipotentiæ.

Inſtãtia difficilior pro mediata cõnexione naturæ cum ente ſuperno.

75. Sed inſtabis, tunc vnum mediatè alteri connectitur, quando iſto deficiente, illud mediatè deficere neceſſe eſt: deficiente

Digitized by Google

deficiente autem ente ſuperno, naturam ſubſtantialem mediatè deficere neceſſe eſt: ergo natura ſubſtantialis mediatè connectitur cum ente ſuperno. Maior certa videtur, nam connexio mediata hoc diſtinguitur ab immediata, quod illa mediatè deficit deficiente termino, hæc verò immediatè. Minor oſtenditur, nam deficiente poſſibilitate entis ſuperni, nec eſſe eſt deficere potentiam diuinam abſolutam, vtpotè cum illa immediatè connexam: deficiente autem potentia diuina abſoluta, neceſſe eſt, deficere naturam ſubſtantialem, vtpotè cum ea potentia diuina immediate connexam: ergo deficiente ente ſuperno, neceſſe eſt mediatè deficere naturam ſubſtantialem.

76. Hæc inſtantia ab omnibus ſoluenda eſt, quia cognitio naturalis euidens abſtractiua connectitur immediatè cum vnitate Dei; vnitas Dei cum Trinitate perſonarum: ergo cognitio naturalis euidens abſtractiua connectitur mediatè cum Trinitate perſonarum, nam deficiente iſta deficeret vnitas, & deficiente vnitate deficeret cognitio naturalis euidens abſtractiua, vnde fieret poſſe nos viribus naturæ euidenter mediatè Trinitatis myſterium demonſtrare, idemque eſt de natura ſubſtantiali connexa cum omnipotentia, & iſta cum Trinitate perſonarum: deficienre ergo Trinitate Perſonarum, mediatè deficeret natura ſubſtantialis. *Reſpondeo* igitur diſtinguens maiorem: tunc vnum mediatè alteri connectitur, quando iſto deficiente, illud mediatè deficere neceſſe eſt, ex præciſo defectu ipſius termini mediati, concedo, aliter nego. Et diſtinguo minorem: deficiente ente ſuperno naturam ſubſtantialem deficere neceſſe eſt, ex præciſo defectu entis ſuperni, nego; eo quod deficiente ente ſuperno, deficeret potentia diuina abſoluta, concedo; & nego conſequentiam. Ad probationem conceſſis præmiſſis, nego conſequentiam. Nam ſi per impoſſibile deficiente ente ſuperno ſtaret potentia diuina abſoluta, ſtaret quoque ens naturale. Inſtantia ab omnibus ſoluenda, eiuſque ſolutio.

77. Vnde nulla eſt connexio naturæ cum ente ſuperno adhuc mediatè, quia ad id opus eſt, quod ſi per impoſſibile maneret potentia diuina abſoluta, & non maneret ens Quid opus ſit connexioni mediatæ vnius cum altero.

 ſupernum,

Digitized by Google

ſupernum, ex præciſo defectu iſtius, redderetur impoſſibilis natura. Quod fiet clarius exemplo cognitionis attingentis directè Paternitatē, & indirectè Filiationem: hæc enim cognitio non ideò connectitur indirectè cum Filiatione, quia iſta deficiente deficeret Paternitas, & deficiente Paternitate deficeret cognitio, ſed quia deficiente præciſa Filiatione indirectè cognita, etiamſi per impoſſibile maneret Paternitas, ea cognitio indirectè periret. Inde dicimus in ente naturali non eſſe connexionem cum ente ſuperno, adhuc indirectam, etiamſi connexio ſit directa cum diuina potentia abſoluta, quia ſi deficiente ente ſupernó, per impoſſibile ea potentia maneret, quoque perſiſteret ens naturale. Ad connexionem ergo indirectam non ſufficit connexio directa cum vno connexo cum altero, ſed vlterius opus eſt connexio directa cum illo, quatenus connexo cum altero, ſiue quatenus dicente alterum in obliquo, quid hoc ſit, explicatum ſatis eſt à nobis ſectione ſecunda in ſimili obiectione.

Secunda obiectio ſumpta à connexione potētiæ obedientialis cum ſuo termino.

78. Obiicies ſecundò, virtus obedientialis connectitur cum ſuo effectu ſaltem poſſibili: ergo virtus obedientialis productiua entis ſuperni connectitur cum ente ſuperno ſaltem poſſibili: eſt autem naturalis: ergo ens naturale connectitur cum ente ſuperno, atque adeo iſtud ſuperare non debet totius naturæ connexionem. Antecedens probatur, nam virtus obedientialis, etiamſi ſit virtus conditionatè productiua, verbi gratia, gratiæ, ſi poſſibilis ſit; non tamen eſt productiua gratiæ, ſi impoſſibilis ſit cum ad impoſſibile non detur poſſe adhuc conditionatum: ergo ſi gratia fieret impoſſibilis, nulla ſtaret adhuc virtus conditionatè productiua illius: ergo hæc pendet eſſentialiter à poſſibilitate gratiæ, atque adeo illi connectitur. *Confirmatur.* Virtus conditionatè productiua in hoc diſtinguitur ab abſolutè productiua, quod illa pendens eſt à conditione, non verò iſta: ergo virtus conditionatè productiua gratiæ, ſi poſſibilis ſit, pendet à conditione, conditio autem eſt poſſibilitas gratiæ: ergo pendet à poſſibilitate gratiæ, atque adeo illi connectitur.

79. Hæc

79. Hæc objectio facilè eludi poſſet, ſi diceres, quod nobis aliquando placuit videlicet virtutem obedientialem non eſſe adæquatè intrinſecè identificatam cum ſola natura, ſed eſſe conjunctum ex natura in recto, & poſſibilitate principij in obliquo. Cæterum nulla videtur vrgere neceſſitas huius rei, atque adeo conceſſa virtute obedientiali adæquatè ſoli naturæ identificata. Reſpondeo negans antecedẽs, ad probationem conceſſis præmiſſis, diſtinguo conſequens: virtus conditionata pendet à poſſibilitate gratiæ per modum conditionis, concedo, à poſſibilitate gratiæ in re, nego. Vnde ſolum connectitur cum poſſibilitate gratiæ per modum conditionis; hoc autem ſtare poſſet etiam, ſi per impoſſibile gratia poſſibilis non eſſet.

Virtus conditionatè productiua gratiæ ſi poſſibilis ſit, nõ pendet à poſſibilitate illius in re, ſed tantum per modum conditionis.

80. Quid autem ſit poſſibilitas gratiæ per modum conditionis, res eſt omnibus explicanda, tum noſtris in ſcientia conditionata, verbi gratia, ſi virtutes Bethſaiditarum factæ eſſent Tyriis, iſti pœnitentiam egiſſent, quæ ſcientia pendet eſſentialiter à virtutibus illis exiſtentibus apud Tyrios, non in re, ſed exiſtentibus per modum conditionis: tum Thomiſtis in decreto conditionatè prædeterminatiuo, verbi gratia: volo Tyrios prædeterminare ad pœnitentiam, ſi apud illos exiſtant virtutes Bethſaiditarum, quod decretum pendet ab exiſtentia earum virtutum apud Tyrios, non in re, ſed per modum conditionis. Tum omnibus, in promiſſionibus, & contractibus conditionatis, qui pendent eſſentialiter à conditione, non in re, ſed per modum conditionis, ſiue conditionatè vt quo. Sicut ergo ſcientia, decretum & promiſſio conditionata, etiamſi dependeant ab exiſtentia rei per modum conditionis, non pendent ab illa in re exiſtente. Idem nos dicimus de poſſibilitate per modum conditionis.

Quid ſit poſſibilitas per modum conditionis.

81. Sed inſtabis; ſi potentia obedientialis eſſet virtus conditionata, eſſet virtus nugatoria: ergo talis non eſt, ſed abſoluta, & conſequenter connexa cum effectu ſuperno. Antecedens probatur, quia poſſibilitas entis ſuperni eſt ipſum ens ſupernum: ergo virtus productiua entis ſuperni, ſi poſſibile ſit, idem valebit, ac virtus entis ſuperni,

Inſtantia cõtendens virtutem conditionatam futuram nugatoriam.

 ſi

ſi ens ſupernum ſit, quæ eſt manifeſtiſſima nugatio. Hoc argumentum, quod magni æſtimant Recentiores cum Arriaga, & Ouiedo contra decretum Diuinum conditionatum applicans immediatè omnipotentiam ad noſtros actus liberos, nunc ſoluendum eſt ab ipſis, nec quid reſpondere poſſunt, quod ipſos manifeſtiſſimè non arguat inconſequentiæ. Nam ſicut concurſus Dei, & determinatio voluntatis idem ſunt ita gratia, eiuſque poſſibilitas; poſſibilis autem eſt virtus conditionata productiua gratiæ, ſi poſſibilis ſit ſine vlla nugatione: ergo & decretum conditionatum concurrendi cum voluntate creata, verbi gratia ad amorem, ſi ad illum determinauerit creata voluntas.

Ad vitandā nugatoriam repetitionē quid ſufficiat?

82. Reſpondeo ergo negans antecedens. Ad probationem diſtinguo antecedens: poſſibilitas entis ſuperni eſt ipſum ens ſupernum intrinſecè, & ex parte objecti, concedo: noſtro concipiendi modo, nego; & nego conſequentiam, quia ad vitandam nugationem reipſa ſufficit diuerſus attingendi modus idem objectum; aliter dicens, aut gaudens hominem eſſe rationalem nugatoriè loqueretur, aut gauderet, quia ſolum diuerſo modo attingit idem omnino objectum; & Deus cognoſcens, & gaudens, ſe neceſſario exiſtere, nugatoriè, cognoſceret, & complaceret, cum ipſe, & neceſſario exiſtere, idem ſint. Inſuper Deus ipſe cognoſcens, quod ſi Petrus exiſteret, nihil implicaret, nugatoriè cognoſceret, eum Petrum exiſtere, & nihil implicare, ſint omnino idem. Denique concluſio attingens ſuum objectum dependenter à præmiſſis objectiuis nugatoria eſſet, quia objectum concluſionis, idem eſt cum objecto præmiſſarum. Id, quod cuique facillimum erit mille inſtantiis paſſim occurrentibus communire. Ad vitandam ergo nugationem ſatis eſt, diuerſus modus attingendi idem objectum, vt patet in eis actibus tam intellectus, quam voluntatis quorum objecta materialia, & formalia indiſtincta ſunt: huiuſmodi autem actus ſua objecta materialia attingunt dependenter à formali abſque vlla nugatione, & tamen objectum formale indiſtinctum eſt à materiali; ſicut ergo in his vitatur nugatoria repetitio, propter diuerſum

attingen

attingendi modum idem omnino ob cum; idem nos dicimus de potentia obedientiali, ſub conditione poſſibilitatis, effectus superni productiua.

83. Obijcies 3. naturæ debita eſt carentia gloriæ, vnionis hypoſtaticæ, aliorumque ſupernorum donorum, cum ea omnia dona ſint indebita naturæ: huiuſmodi autem carentia naturalis eſt, & connexa cum ſuo termino in re poſſibili: ergo natura, & aliquid naturale connexúm eſt cum ente ſupernaturali in re poſſibili. Minor probatur quia carentia illa eſt priuatio; priuatio autem eſt eſſentialiter termini reipſa poſſibilis: ergo carentia illa eſſentialiter pendet à termino in re poſſibili. Hoc argumentum moroſius liberabitur diſputatione ſequenti. Interim Reſpondeo, conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem, diſtinguo maiorem: carentiæ gratiæ, vnionis hypoſtaticæ, aliorumque donorum ſupernorum, ſunt priuatio intrinſecè, nego, conditionatè, ſiue extrinſecè à negatione impoſſibilitatis termini, vel ab ipſa poſſibilitate, concedo, & conceſſa minori, nego conſequentiam, quia carentia illa, debita naturæ non eſt ſecundum conceptum priuationis, ſed præcisè, quatenus carentiæ eſt, ſiue non eſſe gratiæ.

Tertia objectio ſumpta à priuatione donorum ſupernorum.

DISPVTATIO XIV.

De cognoſcibilitate entis ſupernaturalis.

1. HAnc Diſputationem annecto præcedenti, qua facilius deprehendatur entis ſupernaturalis excellentia ſupra totius naturæ connexionem. Diſputari ſolita eſt à Doctoribus Controuerſia iſta tractatu de Trinitate, &

de Incarnatione. Hic tamen pro omni ente ſuperno ſententiam opportunè feremus, & quamuis ex dictis facilis pateat reſolutio, propter multiplicem tamen objectionem integrè inſtruetur Diſputatio.

SECTIO I.

An poßit ens ſupernaturale viribus naturæ euidenter cognoſci?

2. BIfariam poteſt ens ſupernaturale viribus naturæ euidenter cognoſci. Primò quidditatiuè, & immediatè in ſeipſo. Secundò abſtractiuè in alio, tanquam in medio prius cognito, vel ex alio, ſcilicet, notitia per diſcurſum acquiſita: hoc ſuppoſito,

Nullum ens ſupernũ poteſt actu naturali, certo, aut euidentet cognoſci.

3. Aſſero cum ſententia communi, nullum ens ſupernaturale poſſe quidditatiuè, & immediatè in ſeipſo, vel abſtractiuè in alio, actu naturali certo, & euidenti cognoſci; id eſt, actu eſſentialiter connexo cum ente ſuperno reipſa abſolutè poſſibili, exiſtente, vel futuro. Hæc concluſio conſtat ex dictis, nam ens ſupernum ſuperare debet abſolutam totius naturæ creatæ connexionem; ſi autem poſſet actu naturali certo, aut euidenti cognoſci, non ſuperaret abſolutam totius naturæ creatæ connexionem, eſſet enim intra connexionem actus naturalis: ergo. Hinc colliges falſam eſſe ſententiam Scoti, Gabrielis, & aliorum apud Ripaldam tomo 1. diſp. 20. ſect. 1. num. 4. aſſerente poſſe viſionem beatam actu naturali euidenter attingi. Confir. Nam effectus poſtulans determinatè cauſam efficientem ſupernam, ſupernus eſt, quælibet autem cognitio certa, vel euidens entis ſuperni, poſtulat determinatè cauſam efficientem ſupernam, maximè quidditatiua, & immediata: ergo eſt ſupernaturalis. Minor probatur, nam quælibet cognitio certa poſtulat oriri determinatè à ſuo objecto,

obiecto, ſaltem immediatè, vel à ſpecie impreſſa obiecti concurſum ſupplente: concurſus autem obiecti ſuperni in cognitionem ſupernus eſſet: ergo & concurſus ſpeciei, atque adeo effectus exigens huiuſmodi concurſum ſupernaturalis erit.

4. Dices neque obiectum, neque illius ſpeciem impreſſam præſtare concurſum efficientem in cognitionem, ſed tantum eſſe approximationem, ſeu applicationem obiecti ad potentiam ad concipiendam cognitionem. *Contra*, quia licet doctrina iſta probabilis ſit, & mihi vera, ea tamen non ſatisfacit in præſenti, nam effectus poſtulans applicationem ſupernam, non minus ſupernaturalis eſt, quàm poſtulans cauſam ſupernaturalem; tanta enim eſt dependentia effectus ab approximatione, & applicatione cauſæ ad effectum, quàm ab ipſa cauſa, cum ſine vtraque virtus actiua impedita ſit, & impotens efficere quidquam: quælibet autem cognitio certa, aut euidens de obiecto ſuperno poſtulat applicationem ſupernaturalem: ergo ſupernaturalis eſt. Minor probatur, nam quælibet cognitio poſtulat applicationem obiecti ſibi proportionatam; cognitioni autem certæ, & infallibili, connaturalis eſt applicatio obiecti certa, & infallibilis: hæc autem connexa eſt cum obiecto ſuperno, in re poſſibili, vel exiſtente, iuxta naturam cognitionis: ergo cognitio certa, & infallibilis poſtulat applicationem ſupernam, quo diſtinguitur ab actu probabili, qui ſolum poſtulat applicationem obiecti apprehenſi, inconnexam cum poſſibilitate obiecti in re, aut cum exiſtentia.

Cognitio certa aut eui. dens de obiecto ſuperno poſtulat cauſam ſupernam, vel ſaltem applicationem.

5. Confirmari ſolet ſecundò, quia, ſi viſio, quantumuis ſupernaturalis, poſſet actu naturali euidenter attingi, ſimiliter poſſet Trinitas, per illam repræſentata, ſaltem indirectè cognoſci: id falſum eſt: ergo, &c. Sequela probatur, quia repræſentat Trinitatem, cum eaque connectitur: ergo actus naturalis euidenter, & immediatè exprimens viſionem mediatè ſaltem, & indirectè attingere poſſet Trinitatem; ſi enim ſupernaturalitas viſionis patitur eam actu naturali euidenter cognoſci, cur ſupernaturalitas Trinitatis id non patietur?

6. Obiicies

Prima obiectio ſumpta à præmiſſa naturali Syllogiſmi Theologici.

6. Obiicies primo. Poſſibilis eſt concluſio Theologica circa obiectum ſupernaturale deducta ex vna præmiſſa naturali euidenti, & alia de fide: ergo poſſibilis eſt actus naturalis cum ente ſupernaturali eſſentialiter connexus. Antecedens commune eſt. Conſequentia probatur, quia præmiſſa naturalis euidens attingit obiectum concluſionis, vt in ſequenti Syllogiſmo: *Omne quod exiſtit non implicat exiſtere: viſio autem beata exiſtit, quia Deus dicit: ergo non implicat exiſtere*, vbi maior vniuerſalis, ſaltem confuſè, dicit viſionem exiſtere; ſicut omnis homo exiſtit, dicit Petrum, Paulum, & cæteros exiſtere: id autem non dicit probabiliter: ergo. Tum etiam quia, maius extremum, quod prædicatur in maiori, eſt ſaltem inadæquatè idem cum prædicato concluſionis, aliter Syllogiſmus non concluderet vi formæ; eſſent enim quatuor termini: prædicatum autem concluſionis eſt ſupernaturale; eſt enim non implicantia, identificata realiter cum viſione: ergo etiam prædicatum maioris erit ſupernaturale: attingitur autem actu euidenti: ergo.

Solutio aliquorum recentium expuncta.

7. Dices cum aliquibus, in ente ſuperno reperiri aliquos conceptus communes cum ente naturali, verbi gratia, entis realis, poſſibilis, exiſtentis, & cætera, qui formaliter ſupernaturales non ſunt, ideoque poſſe actu naturali certo, & cum illis connexo cognoſci, tales autem eſſe, qui à propoſitione illa naturali; ſcilicet, omne exiſtens non implicat exiſtere, attinguntur.

8. Diſplicet reſponſio. Primò quia præmiſſa illa: *omne exiſtens non implicat exiſtere*, attingit formaliter, licet confuſè differentiam viſionis exiſtentis, ſicut hæc altera; *omnis homo eſt animal*, attingit formaliter differentiam Petri, Pauli, & cætera: ergo præmiſſa illa non ſolum attingit cōceptum communem, ſed etiam differentiam viſionis, in ordine ad connotatum conceptus communis, imò non minus clarè attingitur, quàm ipſa ratio communis. *Secundò*, quia non implicantia; vtpotè tranſcendens in communi ſententia, non præſcinditur obiectiuè à differentiis, ſicut neque ens: ille autem actus attingit non implicantiam communem, differentiæ

differentiæ viſionis: ergo & debet attingere viſionis differentiam, non minus quàm non implicantiam.

9. Diſplicet tertiò, quia ab ente naturali, & ſuperno præſcindi non poteſt ratio entis naturalis: præſcinderetur autem; ſi conceptus vtrique communis poſſet euidenter actu naturali cognoſci: ergo. Maior patet, quia ab ente naturali, & ſupernaturali, ſiue non naturali, nequit præſcindi ratio entis naturalis, ſicut ab ente rationali, & irrationali præſcindi non poteſt ratio entis naturalis. Minor oſtenditur quia, eo ipſo quod aliquis conceptus attingi poſſit aliquo actu naturali certo, aut euidenti, eſt naturalis, cum non ſuperet naturæ connexionem; conceptus autem ille præciſus attingeretur actu euidenti naturali: ergo eſſet ens naturale; vnde fieret viſionem beatam eſſe ens naturale, & ſupernaturale ſecundum diuerſos conceptus, quod non minus implicat, quàm hominem eſſe rationalem ſecundum diuerſos conceptus. Ratio omnium eſt, quia conceptui communi conuenire non poſſet prædicatum intrinſecum, quod eſſentialiter repugnet differentiæ.

10. Diſplicet quartò, quia ſi conceptus enti naturali, eſt ſupernaturali communis attingi poſſit actu naturali certo, & euidenti cum illo connexo: omnes iſti actus poſſint eſſe naturales certi, & euidentes: gratia eſt ens, eſt poſſibilis, eſt exiſtens, eſt accidens, qualitas, & cætera, cum in illis, quod de gratia aſſeritur, ſit prædicatum commune enti naturali, & ſuperno, quod prædicatum non ſuperat certitudinem, & euidentiam actus naturalis; id autem ridiculum eſſet, ex vno ſcilicet capite docere, ens ſupernum ſuperare totius naturæ connexionem, & ex alio concedere eos actus certos, & euidentes poſſe eſſe naturales; quorum vnus aſſerit gratiam eſſe poſſibilem, alter exiſtentem, qui ſine dubio connectuntur cum exiſtentia, & poſſibilitate gratiæ in re.

11. Reſpondeo igitur, conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Ad probationem diſtinguo maiorem: præmiſſa naturalis euidens attingit obiectum concluſionis affirmando abſolutè illud eſſe poſſibile, vel exiſtens, nego, *Explicatio præmiſſæ vniuerſalis, & argumenti ſolutio.*

affirmando ex ſuppoſitione, quod exiſtat, non implicare exiſtere, concedo; & nego conſequentiam; nam actus naturalis euidens affirmans, omne exiſtens non implicat exiſtere, connexus non eſt cum exiſtentia in re alicuius obiecti ſaltem ſuperni, nam etiamſi nullum obiectum ſupernum exiſteret, veritas illius actus inconcuſſa maneret, videlicet, omne exiſtens non implicat exiſtere, quia ſenſus non eſt, aliquod obiectum exiſtere, cum nullius affirmetur exiſtentia, ſed ſenſus eſt: quidquid exiſtit, ex ſuppoſitione quod exiſtat, non implicat exiſtere. Præmiſſa ergo illa naturalis euidens ſolum connectitur cum non implicantia exiſtendi, ſuppoſita exiſtentia, nam ex ſuppoſitione, quod aliquid exiſtat, quidquid illud ſit, ſiue Trinitas, ſiue gratia & cætera, euidentiſſimum eſt lumine naturæ, non implicare exiſtere; an autem reipſa exiſtat aliquid, vel non; præſcinditur quoad ſuperna ab eo actu, vnde nulla eſt in illo abſoluta connexio cum alicuius exiſtentia in re, nec cum conceptu aliquo communi illius, cum nihil tale ab eo actu affirmetur abſolutè, ſed tantum ex ſuppoſitione, ſicut hic actus: *Petrus ex ſuppoſitione quod currat, mouetur*, non connectitur abſolutè cum curſu Petri, nec cum motu illius, ſed tantum cum motu ex ſuppoſitione quod currat. Videas, quæ diximus diſp. 1. ſect. 3.

12. Inſtabis: ergo actus naturalis connecti poteſt ex ſuppoſitione cum ente superno, atque adeo iſtud non ſuperabit totius naturæ connexionem ex ſuppoſitione. *Reſpondeo*, concedens conſequentiam, de actibus illis, ex quibus nec poſſibilitas obiecti in re, nec exiſtentia inferri poteſt, vt patet in his; ſi ens ſupernum exiſtat non implicabit exiſtere, ſi viſio ſit poſſibilis, nihil implicabit, ſi gratia ſit futura aliquando exiſtet, &c. Hinc colliges ſolutionem plurium obiectionum, quæ in ſimili adaptari poſſunt: verbi gratia, *omne quod non repugnat exiſtere poſſibile eſt; viſio autem beata non repugnat exiſtere, quia Deus dicit: ergo poſſibilis eſt*; his enim, & aliis eodem modo reſpondendum eſt, quoad præmiſſam illam vniuerſalem euidentem. Vnde nunc ſumitur argumentum.

13. Obiicies

Secunda objectio ſumpta à reuelatione diuina omnis entis naturalis.

13. Obijcies 2. poteſt Deus vt Author naturæ reuelare, vel promittere angelo, ſe illi per horam manifeſtaturum omnia entia naturalia, elapſo iam horæ termino, poteſt angelus euidenter cognoſcere hominem aſſerentem viſionem, Incarnationem, Trinitatem, aut gratiam eſſe entia naturalia. Tunc angelus poſſet contra illum viribus naturæ diſputare actibus certis, & euidentibus; ita Deus mihi manifeſtauit omnia entia naturalia; non autem manifeſtauit viſionem, Incarnationem, Trinitatem aut gratiam: ergo iſta naturalia non ſunt. Hæc autem concluſio eſt de obiecto ſuperno, & naturali: ergo.

14. Reſpondeo permiſſo toto illo angeli diſcurſu, negans eam concluſionem naturalem connecti cum poſſibilitate, aut exiſtentia viſionis, Incarnationis &c. in re, quia neutra affirmatur abſolutè, ſed ſola diſtinctio viſionis, Incarnationis &c. abſente naturali, ex ſuppoſitione quod viſio, Incarnatio, & cætera poſſibiles ſint, aut exiſtentes; & quamuis affirmetur diſtinctio, id nihil conuincit, nam plura ſunt entia ficta, quæ naturalia non ſunt, vt conſtabit infra; vnde licet angelus cognoſceret euidenter viſionem, Incarnationem &c. non eſſe naturales, adhuc non cognoſceret euidenter, eas eſſe poſſibiles, aut exiſtentes.

15. Inſtabis, ergo ſi Deus euidenter manifeſtaret angelo omnia entia naturalia, & ſimul ficta: tunc angelus poſſet euidenter inferre non ſolum viſionem, Incarnationem &c. non eſſe naturales, verum etiam eſſe reipſa poſſibiles. *Reſpondeo*, Deum non poſſe actu naturali euidenter manifeſtare angelo omnia entia ficta, quia plura reducuntur ad ordinem ſupernum propter inferius dicenda.

Tertia objectio ab accidentibus Euchariſticis petita.

16. Obijcies 3. Angelus euidenter cognoſcit accidentia Euchariſtica, aliunde euidenter cognoſcit non exiſtere in ſubjecto, quia talis exiſtentia eſſet illi euidenter nota: ergo ex illis præmiſſis euidenter inferre poſſet: eſſe extra ſubjectum: exiſtentia autem accidentium extra ſubjectum eſt intrinſecè ſupernaturalis: ergo ſupernaturale poteſt vi naturali euidenter penetrari. Hoc argumentum non pre-

Qqq 2 mit

Digitized by Google

mit docentes exiſtentiam accidentium extra ſubjectum non eſſe intrinſecè ſupernaturalem, ſed tantum quoad modum, ſicut mortui reſurrectio. Si autem ſupernaturalis ſit, quoad ſubſtantiam, reſpondeo, angelum vel manſurum ſuſpenſum, vel pariturum concluſionem tantum probabilem; quia altera à præmiſſis naturalibus cauſari non poteſt.

Quarta objectio à cõmunicatione Dei perfecta deprompta.

17. Obijcies 4. Euidens eſt lumine naturæ, ſummo bono, qualis eſt Deus, poſſibilem eſſe perfectam communicationem: talis autem eſt viſio beata, & vnio hypoſtatica: ergo ſunt lumine naturæ euidenter poſſibiles. *Reſpondeo*, diſtinguens majorem, erit euidens lumine naturæ ſummo bono poſſibilem eſſe perfectam communicationem intra ordinem naturæ per cognitionem, & amorem abſtractiuum, & alia dona entitatiuè naturalia, concedo; ſupra ordinem naturæ per cognitionem, & amorem beatum, & alia dona entitatiuè ſuperna, nego, & conceſſa minori nego conſequentiam.

SECTIO II.

Alia argumenta diluuntur.

Quinta objectio ex carentia vnionis hypoſtaticæ viſionis, aut gratiæ, eruta.

18. OBjicies 5. Carentia vnionis hypoſtaticæ, viſionis, aut gratiæ exiſtens in Petro eſt naturalis: ergo poterit ab angelo actu naturali cognoſci euidenter exiſtens: ergo & poterit angelus in ea carentia euidenter cognita, euidenter quoque cognoſcere vnionem hypoſtaticam, viſionem, aut gratiam, cum nullatenus cognoſci valeat carentia, quin terminus cuius eſt carentia cognoſcatur. Antecedens probatur, quia carentia vnionis hypoſtaticæ connaturalis eſt, & debita, cuilibet ſubſiſtenti naturali, cum ſit vnio ad ſubſiſtentiam alienam. Inſuper carentia vnionis, aut gratiæ, ita ingenita eſt ſubſtantiæ naturali, vt iſta nulla egeat eleuatione ad habendam carentiam

tiam illam, imo ad eam non habendam indiget principiis ſupernis eius imbecillitatem eleuantibus ad recipiendam formam, cujus aduentu recedat carentia illa: nihil autem ingenitum naturæ ſubſtantiali poteſt eſſe ſupernum: ergo nec carentia vnionis hypoſtaticæ, viſionis, aut gratiæ ſuperna erit, ſed naturalis.

19. Hujus argumenti ſolutio Doctores in diſcrepantes ſenſus abire coëgit. Primò aliqui videntur aſſerere, eam carentiam eſſe ſupernam, docentes, non poſſe viribus naturæ certo, aut euidenter cognoſci. Cæterum reſponſio hæc argumentum non ſoluit; nihil enim ſupernum poteſt eſſe debitum, & connaturale enti naturali: carentia autem vnionis hypoſtaticæ connaturalis eſt, & debita cuilibet ſubſiſtenti naturali: ergo non poteſt eſſe ſupernaturalis. Addo ex hac Doctrina manifeſtè ſequi, puram omiſſionem actus ſupernaturalis præcepti futuram ſupernaturalem, & peccatum ſimul, quod abſurdum eſt. Cur enim carentia vnionis hypoſtaticæ, viſionis, aut gratiæ ſupernaturalis erit, & talis non erit carentia amoris ſupernaturalis præcepti, cum vtraque carentia ſit termini ſupernaturalis.

Eam carentiam ſupernam nō eſſe oſtenditur contra affirmantes aliquos.

20. Secundò alij admittentes eſſe naturalem, negant poſſe cognoſci actu naturali, quia debet cognoſci per ſpecies termini superni, cum nulla detur ſpecies carentiæ in ſeipſa. Non placet, nam ſi ſemel ſtatuatur carentiam entis ſuperni eſſe naturalem, nulla poteſt aſſignari implicantia, cur poſſibilis non ſit ſpecies impreſſa carentiæ in ſeipſa, qua ſemel à Deo infuſa, poſſet homo, vel angelus eam carentiam euidenter cognoſcere exiſtentem. Quod autem ſpecies illa viribus naturæ haberi non poſſet, quod certum non eſt, non probat eſſe ſupernam in ſubſtantia, quia nec reſurrectio mortui viribus naturæ comparari poteſt; cum tamen naturalis ſit in ſubſtantia. Similiter loquutio, qua Deus vt naturæ Author manifeſtaret carentiam illam, naturalis eſſet propter eandem rationem: ergo in illa euidenter cognita, poſſet homo, vel angelus carentiam illam cognoſcere euidenter exiſtentem. Addo ſolutionem iſtam

Poſſe viribus naturæ evidenter cognoſci, firmatur contra alios.

inuentam eſſe, ne ex carentiis termini ſupernaturales innoteſcerent: id autem impediri, etiamſi euidenter cognoſcerentur exiſtentes conſtabit infra.

Aliorum iudicium circa cognitioné termini in eius carentia.

21. Tertiò. Alij, admittentes carentiam illam eſſe naturalem, & viribus naturæ euidenter cognoſcibilem, negant in illa poſſe cognoſci terminum eſſe reipſa poſſibilem, vel exiſtentem, quamuis apprehenſione ſuſpenſiua cognoſcatur, quin ex illa poſſit intellectus ferre ſententiam, an re ipſa terminus ſit poſſibilis, aut exiſtens. Sic in carentia Incarnationis apprehenditur Incarnatio cum ſuſpenſione, an ſit poſſibilis reipſa, vel non; & in carentia Trinitatis apprehenditur Trinitas, quin iudicari poſſit eſſe reipſa poſſibilem, vel exiſtentem. Mouentur, quia carentia, quamuis dicat ordinem tranſcendentalem ad ſuum terminum, non tamen dicit connexionem, quæ neceſſaria eſt, vt ex medio infallibiliter inferatur poſſibilitas, aut exiſtentia termini.

22. Hæc tamen Doctrina quamuis veritati propinquior, ſine vlteriori explicatione non placet, quia carentia Incarnationis aut gratiæ in homine non eſt negatio, ſed priuatio: priuatio autem quamuis non connectatur cum termino, quo ſubiectum priuat, connectitur tamen cum poſſibilitate illius, nam deficiente poſſibilitate, periret priuatio, & tantum eſſet negatio, cum nulla poſſit eſſe capacitas ad habendum, quod implicat: ergo ſi carentia vnionis, aut gratiæ poſſet euidenter cognoſci, & poſſet inferri poſſibilitas vnionis, aut gratiæ. Quod ſi dicas eam carentiam non poſſe cognoſci quoad conceptum priuationis: ergo iſte conceptus ſupernus erit, & conſequenter carentia; nam vt aliquod ens, ſupernum ſit, opus non eſt, vt omnes illius conceptus formaliter ſint ſuperni; vel ſi eo ipſo, quod aliquis conceptus ſit ſupernus, debent eſſe omnes: ergo cum in illa carentia, conceptus priuationis ſit ſupernus, cæteri omnes ſuperni erunt.

Nulla carentia connectitur cum ſuo termino, & quæ ingenita eſt naturæ intrinſecè naturalis eſt.

23. Reſpondeo igitur nullam carentiam cum ſuo termino connecti, quia nulla eſt compoſſibilis cum illo. Vnde cenſeo, quamlibet carentiam ingenitam naturæ eſſe intrinſecè

ſecè naturalem, & conſequenter viribus naturæ euidenter cognoſcibilem, ſiue terminus naturalis, ſiue ſupernus ſit, ſiue creatus, vel increatus: ſic priuatio gratiæ cõnaturalis eſt peccato, & carentia amoris odio, & carentia vnionis hypoſtaticæ cuilibet ſubſiſtenti naturali, nego tamen ex illa carentia poſſe inferri poſſibilitatem aut exiſtentiam negatam: aliter ex carentia exiſtentiæ viſionis in damnatis poſſit inferri exiſtentia viſionis in illis.

24. An autem ex conceptu priuationis inferri debeat termini poſſibilitas? Diſtinctione opus eſt. Si enim carentia vnionis hypoſtaticæ, aut gratiæ, admittatur in homine intrinſecè, & abſolutè priuatio, admittenda quoque erit intrinſecè connexa cum poſſibilitate termini, quo ſubiectum priuat, quia impoſſibili termino periret priuatio, ex præciſo defectu illius, cum ſupponat eſſentialiter capacitatem abſolutam ad habendum terminum cum ipſius poſſibilitate connexam, quo diſtinguitur capacitas abſoluta à conditionata: vnde priuatio termini ſuperni deberet eſſe ſuperna; cum autem id falſum ſit, quia inde fieret, puram omiſſionem amoris Dei ſupernaturalis præcepti eſſe intrinſecè priuationem, & conſequenter peccatum, & ſupernam ſimul, quod eſt abſurdum. Idcirco exiſtimo carentias entium ſupernorum entibus naturalibus ingenitas non eſſe intrinſecè priuationes abſolutas, ſed extrinſecè à capacitate abſoluta ſubiecti, vnde ea capacitate ſubiecti deficiente, carentia quæ modo eſt abſoluta priuatio, tranſiret in negationem abſolutam.

An ex conceptu priuationis inferri valeat termini poſſibilitas.

25. An autem carentia vnionis hypoſtaticæ, aut gratiæ ingenita naturæ, ſit intrinſecè priuatio conditionata, à reſpectu, & connexione intrinſeca cum capacitate conditionata naturæ ad habendas eas formas, ſi poſſibiles ſint? Affirmatiuam partem iudico veram, nam prædictæ carentiæ, etiamſi ſint intrinſecè priuationes conditionatæ, nullam dicunt abſolutam connexionem cum aliquo ſuperno, ſed ſolum conditionatam iuxta capacitatem, quam natura habet ad formas ſupernas continendas, quæ ſolum conditionata, nec ſuperat ſpheram entis naturalis, nec ſuffi-

Intrinſeca priuatio cõditionata termini ſuperni naturalis eſt.

ciens

ciens eſt medium, vt in illa terminus ſupernus reipſa poſſibilis cognoſci valeat: ergo nihil obſtat, quominus prædictæ carentiæ ſint intrinſecè priuationes conditionatæ.

Ad inferendam termini ſupernaturalis poſſibilitatem, aut exiſtentiam, carentia naturalis inſufficiens.

26. Inde colligo primò. Cognita carentia termini superni, quoad intrinſeca illius prædicata, nullam cognoſci entitatiuam connexionem cum termino ſuperno poſſibili, aut actuali, & conſequenter perinde ſe habere ad inferendam poſſibilitatem, aut exiſtentiam, ac ſi non eſſet; quia ex vi illius non valet penetrari conceptus priuationis abſolutæ, qui ſolus manuducere poſſet in cognitionem poſſibilitatis termini; nam conceptus priuationis conditionatæ, ad id præſtandum, eſt prorſus inſufficiens.

Terminus in ſui carentia apprehenſione tantũ ſuſpenſiua cognoſcitur.

Colligo ſecundò. Notitiam termini genitam ex cognitione carentiæ, eſſe puram apprehenſionem ſuſpenſiuam, & indifferentem ad aſſenſum, & diſſenſum poſſibilitatis illius. Imò ſi hæc appareat ex aliquo principio falſa, non retardabitur intellectus ea apprehenſione ad diſſenſum, ſicut apprehenſio exiſtentiæ termini genita ex notitia euidentis carentiæ, ſemper determinat ad diſſenſum exiſtentiæ ex illo principio; idem non poteſt ſimul eſſe, & non eſſe.

Sexta obiectio ex impoſſibilitate carẽtiæ Trinitatis euidenter cognoſcibili.

27. Obijcies ſextò, carentia Trinitatis poteſt lumine naturæ cognoſci euidenter impoſſibilis: ergo Trinitas poſſibilis. Patet conſequentia, quia vel debet eſſe poſſibilis terminus, vel eius carentia, cum contradictoriè opponantur: ergo ſi carentia Trinitatis ſit euidenter impoſſibilis, Trinitas erit euidenter poſſibilis: hæc eſt ens ſupernaturale: ergo poteſt ens ſupernaturale euidenter cognoſci actu naturali. Antecedens probatur, quia carentia Trinitatis, quippe implicans exiſtere, eſt ens rationis; ergo, & ens naturale, cum nullum ens ſupernaturale ſit falſum, & fictum, ſed bonum, integrum, & perfectum, ſcilicet pertinens ad ordinem gratiæ, & genus perfectiſſimum entis.

Communis Recentiorũ ſolutio trutinata.

28. Reſpondere poſſet aliquis, impoſſibilitatem carentiæ Trinitatis, quantumuis naturalem, non poſſe cognoſci, niſi per ſpecies termini, qui cum ſupernaturalis ſit, etiam cognitio illum exigens, debet eſſe ſupernaturalis. Hæc tamen reſponſio reiecta iam eſt ex dictis, vbi oſtendimus, poſſibilem

poſſibilem ſpeciem impreſſam carentiæ exiſtentiæ Incarnationis in ſe, & poſſibilem naturalem Dei locutionem illam manifeſtantem. Cur ergo pariter poſſibilis non erit ſpecies impoſſibilitatis carentiæ Trinitatis in ſe ipſa, & locutio Dei naturalis illam manifeſtans, ſi ea impoſſibilitas intrinſecè naturalis ſit; ſi autem dicas illam carentiam eſſe fictam, ideoque implicare propriam illius ſpeciem, non ſolues argumentum, quia non contendit obiectio ſpeciem illam producendam eſſe ab obiecto, vnde implicare poſſet, ſed à Deo infundendam, ſicut poſſint aliæ ſpecies, quæ ab obiecto minimè producuntur, & ſaltem locutio Dei naturalis non impeditur impoſſibilitate obiecti, ſicut nec cognitio: ergo poterit illam Deus creaturæ manifeſtare; ſicut poſſet alia obiecta naturalia, in quo nulla aſſignabilis videtur implicantia. Nec video vnde implicet cognitio, & ſpecies entis ficti in ſe, cum Deus illam cognitionem habeat in communi Philoſophia: ergo ſi ens ſit naturale, non implicat ſpecies, & cognitio naturalis; ſi autem implicat ſpecies, & cognitio naturalis, eo ipſo ſupernaturalis erit, eiuſque cognoſcibilitas ſuperabit naturæ totius connexionem.

29. Reſpondeo igitur, negans antecedens. Ad probationem dicito, impoſſibilitatem carentiæ Trinitatis ſimpliciter, & abſolutè, neque eſſe ens naturale, neque ſupernaturale, cum nihil ſit, neque eſſe poſſit; cum autem id non obſtet quominus cognoſci poſſit. Reſpondeo, eam cognoſcibilitatem reduci ad ens ſupernaturale, & ſuperare naturæ totius connexionem, quia ſuperat naturæ totius principia, maximè, illud: *quæ ſunt eadem vni tertio, &c.* cuius oppoſitum euidenter infertur ex impoſſibilitate carentiæ Trinitatis euidenter penetrata.

Cognoſcibilitas impoſſibilitatis carētiæ Trinitatis ad ens ſupernum referenda.

30. Obijcies ſeptimò, poteſt dari cognitio naturalis probabilis de obiecto ſuperno reipſa poſſibili, aut exiſtente, vt conſtabit infra: ergo veritas huiuſmodi cognitionis naturalis poterit actu naturali euidenter cognoſci, & ſimiliter falſitas actus oppoſiti; cognita autem euidenter veritate, aut falſitate actus naturalis de obiecto ſuperno, eui-

Septima obiectio ſumpta à cognitione probabili de obiecto ſuperno, eiuſque veritate.

denter cognoſcendum quoque eſt ens ſupernum reipſa poſſibile, vel exiſtens: ergo &c. Minor probatur. Tum quia veritas cuiuſuis actus, etiam naturalis, verbi gratia, viſio, Trinitas, aut gratia eſt poſſibilis, vel exiſtens, connectitur cum poſſibilitate in re, aut exiſtentia viſionis, Trinitatis, aut gratiæ. Tum etiam quia vt veritas, aut falſitas cuiuſuis actus naturalis euidenter cognoſcatur, euidenter quoque cognoſcendum eſt, vtrum objectum ita in re ſit, vel non ſit, ac aſſeritur ab actu, quamdiu enim id lateat, veritas quoque actus, & ſimiliter falſitas latebit: ergo vt veritas cognitionis probabilis de poſſibilitate aut exiſtentia objecti ſuperni euidenter cognoſcatur, euidenter poſſibilitas, aut exiſtentia objecti in re cognoſcenda eſt, idemque erit de falſitate actus oppoſiti.

Nec veritas, nec falſitas actus naturalis de objecto ſuperno, poteſt actu naturali euidenter cognoſci.

31. Reſpondeo concedens antecedens, & negans conſequentiam. Ratio eſt quia tam veritas actus probabilis aſſerentis, viſio, aut gratia exiſtit, quam falſitas actus negantis exiſtere; connectitur, aut includit aliquid ſupernum, ſcilicet objectum in re poſſibile, aut exiſtens, quod cum ſuperet totius naturæ connexionem, eam quoque ratione illius ſuperant, tam veritas, quàm falſitas. Idemque dicendum de libertate actus naturalis voluntatis, ſi includat aliquid ſupernum, quod definire, non eſt præſentis inſtituti.

SECTIO III.

Singularibus pro viſione objectionibus ſatisfit.

32. DAri poſſe naturalem demonſtrationem poſſibilitatis viſionis, imo de facto exiſtere tuentur Scotus, Vaſquez, & Arrubal apud Ripaldam diſp. 10. ſect. 1. num. 4. Diuerſis tamen in eundem ſcopum trahuntur fundamentis. Quare opportunum duxi objectionibus, inſerere propriam vniuſcuiuſque demonſtrationem.

33. Objicies

33. Obijcies ergo 8. pro Scoto: Deus continetur intra objectum adæquatum intellectus creati: intellectus autem creatus cognoſcere poteſt objectum, ditione, aut Sphera ſua contentum cognitione perfecta, cúmque ſatiante: ergo viſione beata, cuius eſt intellectum vſque ad ſatietatem explere: hic autem diſcurſus eſt demonſtratio: ergo. Minor probatur, Quia in primis major eſt euidens; deinde etiam minor, nam ſi intellectus creatus non poſſet cognoſcere obiectum intra ſuam ſpheram contentum cognitione perfecta, eúmque ſatiante; neque eſſet perfectus in intelligendo: eſt autem perfectus: ergo.

Octaua objectio Scoti, quam demõſtrationem eſſe contendit.

34. Reſpondeo hunc Scoti diſcurſum longè poſitum eſſe à legibus demonſtrationis. Minor enim illius euidens non eſt, ſed ad ſummum probabilis, etenim ſi nomine cognitionis perfectæ, & intellectum ſatiantis, veniat viſio beata, cum hæc ſupernaturalis ſit, quoque eſſe debet ſupra omnem naturæ connexionem, & conſequenter ſupra omnem cognitionem naturalem certam, & euidentem, vtpote cum objecto connexam. Neque probatio intentum euincit, quia euidens non eſt, ſtando viribus naturæ intellectum creatum tantæ eſſe perfectionis, vt generare poſſit cognitionem integrè explentem illius capacitatem; hæc enim veritas tantum probabiliter inter actus naturales circumfertur.

Scoti fundamentum in quo deficiat à legibus demonſtrationis.

35. Inſtabis, reliquæ potentiæ inferiores poſſunt intueri ſuum objectum, idque eſt euidens: ergo ſimiliter intellectus poterit intueri Deum, idque erit euidens. Retorqueo; potentiæ inferiores poſſunt intueri ſua objecta actu naturali: ergo & intellectus poterit intueri Deum actu naturali, id autem dici non poteſt, vt conſtabit infra: paritas ergo illâ ſecura non eſt. Hinc prompta nobis eſt diſparitas, etenim actus intuitiui potentiarum inferiorum ſunt naturales, ideóque non ſuperant naturalem euidentiam; ſi autem inquiras, cur poſſibilis non ſit naturalis intuitio Dei; cum tamen poſſibilis ſit potentiis inferioribus intuitio naturalis ſui objecti, infra diſp.4. ſect.2. Controuerſia agitanda eſt, & dirimenda.

Inſtantia potentiarum inferiorum ſua objecta intueri valentium.

 36. Obijcies

Nona obiectio ex inſito naturali deſiderio videndi Deum.

36. Obijcies 9. pro Vaſquio illud cuius deſiderium inſitum eſt naturæ rationali, eſt poſſibile: inſitum eſt naturæ rationali deſiderium videndi Deum: ergo viſio Dei eſt poſſibilis. Huius autem diſcurſus vtraque præmiſſa eſt naturalis euidens: ergo & concluſio. Minor probatur, quia natura nihil fruſtraneum, aut impoſſibile deſiderat: ergo illud cuius deſiderium inſitum eſt naturæ, eſt euidenter poſſibile. Tum etiam quia homo, viſis effectibus naturalibus, naturaliter deſiderat intueri cauſam: ergo euidens eſt inſitum eſſe naturæ rationali deſiderium videndi Deum.

Qualiter ex tali deſiderio inferatur poſſibilitas viſionis.

37. Reſpondeo, neque hunc Vaſquij diſcurſum, quantumuis probabilem, pertingere demonſtrationis metas; etenim ſicut deſiderium naturale videndi Deum non pendet à cognitione euidentis poſſibilitatis viſionis, aliter antecedenter ad illud innoteſceret euidenter poſſibilitas viſionis, ſed tantum pendet à cognitione probabili; ita dicimus, ipſummet deſiderium non pendere nec connecti cum viſione reipſa poſſibili, ſed tantum cum illa quatenus poſſibili probabiliter apprehenſa, vnde ex eo deſiderio naturali inferri non poteſt viſio reipſa euidenter poſſibilis, ſed tantum poſſibilis apprehenſa.

Decima obiectio P. Arrubalis, eo quod viſio non appareat impoſſibilis.

38. Obijcies decimò: pro Arrubal, quod ex nullo capite apparet impoſſibile, eſt euidenter poſſibile: viſio autem Dei ex nullo capite apparet impoſſibilis: ergo eſt euidenter poſſibilis. Maior eſt euidens: quia illud eſt poſſibile, quod ex nullo capite repugnat. Minor probatur, quia ſi ex aliquo capite viſio appareret impoſſibilis, maximè quia obiectum infinitum reddere deberet viſionem ipſius infinitam, id autem falſum eſt, nam amor Dei in ſe ipſo attingit immediatè obiectum infinitum, nec tamen infinitus eſt: ergo.

39. Reſpondeo, diſcurſum iſtum demonſtrationem non eſſe. Nam in primis maior dubia eſt, & fortè falſa; licet enim res ex nullo capite nobis appareat impoſſibilis, poteſt tamen reipſa impoſſibilis eſſe; ſicut è contra, ſtando lumini naturæ, Myſterium Trinitatis ex nullo capite appareret

poſſibile;

poſſibile; nec tamen re ipſa eſſet impoſſibile. Ex eo igitur quod res aliqua ex nullo capite nobis appareat impoſſibilis, ſolum infertur, negandam non eſſe illius poſſibilitatem; non autem ſequitur, eſſe euidenter poſsibilem; ad id enim opus eſt, vt euidenter conſtet rem illam ex nullo capite implicare: actibus autem naturalibus conſtare non poteſt euidenter, viſionem ex nullo capite implicare. Vnde minor illius diſcurſus, ſi naturalis ſit, euidens eſſe non poterit, ſed tantum probabilis. Nec paritas illa amoris Dei firma eſt, nam ſi ſermo ſit de amore beato, eadem eſt de illo, & de viſione, difficultas; ſi autem ſermo ſit, non de beato, ſed de amore in via, cum imperfectus ſit, & genitus ex notitia abſtractiua Dei in creaturis naturalis erit; ideoque intra naturalem euidentiam. Viſio autem, & amor beatus intuitiui, ſuperni ſunt, & per conſequens ſupra omnem naturæ totius euidentiam.

40. Inſtabis, quod non eſt euidenter impoſſibile, eſt euidenter poſſibile; viſio autem beata non eſt euidenter impoſſibilis; ergo eſt euidenter poſſibilis. Non eſt momenti inſtantia. Nam Trinitas, ſtando lumini naturæ, non eſt euidenter impoſſibilis, cum reipſa ſit poſſibilis, nec tamen eſt euidenter poſſibilis. Inſuper obiectum probabiliter tantum poſſibile, nec eſt euidenter poſſibile, nec impoſſibile. Maior ergo illa falſa eſt.

41. Obijcies vndecimò, pro eodem Arrubal. Euidens eſt, poſſe Deum producere aliqua, quæ ſuperarent totam naturæ connexionem: ergo euidens quoque eſt, poſſe intellectum creatum ad viſionem agendam eleuare. *Reſpondeo*, negans antecedens, tantum enim eſt probabile actibus naturalibus. *Vndecima obiectio eiuſdem Arrubalis.*

42. Obijcies vltimò, euidens eſt poſſe Deum condonare hominum offenſas, ſicut poſſunt alij legiſlatores: condonatio autem inuoluit aliquid ſupernum, videlicet infuſionem gratiæ: ergo poterit ens ſupernaturale intra euidentiam naturalem contineri: ergo etiam viſio. *Reſpondeo*, maiorem veram eſſe de condonatione extrinſeca, in qua nihil ſupernum inuoluitur, ex ſuppoſitione quod illa ſit *Vltima obiectio ex condonatione peccati.*

 poſſibilis,

poſſibilis, non verò de condonatione per infuſionem gratiæ, vt de facto contingit.

SECTIO IV.

An poßit ens ſupernaturale probabiliter ante reuelationem cognoſci?

Quid veniat nomine reuelationis in præſenti.

43. NOmine reuelationis intelligitur, non ſola diuina loqutio, ſed principia etiam, & media ſuperna ad notitiam entis ſuperni conducentia. Difficultas ergo eſt, an ante reuelationem poſſibilis ſit ſaltem de potentia abſoluta, iudicium probabile naturale de obiecto ſuperno, ideſt innixum motiuis illius poſſibilitatem, vel exiſtentiam probabiliter ſuadentibus; & quidem poſt reuelationem poſsibile eſſe, etiam circa Myſterium Trinitatis, tenent communiter Doctores, nam ab extrinſeco authoritas Conciliorum, Patrum, & tot Doctiſsimorum virorum ſuperabundans eſt motiuum, & ab intrinſeco ſigna credibilitatis, & omnia argumenta tota hac diſputatione præmiſſa ſufficiens ſunt fundamentum ad notitiam probabilem generandam: Quærimus ergo, an etiam poſsibile ſit tale iudicium, nullo præexiſtente vel poſsibili medio, aut principio ſuperno.

44. Communis ſententia negat tale iudicium eſſe poſsibile ante reuelationem circa Myſterium Trinitatis. An idem conſequenter dicendum ſit de Incarnatione prout de facto, & quolibet alio ente ſuperno non explicat.

Poſſibile eſt ante reuelationem iudicium naturale probabile de ente ſuperno.

45. Aſſero tamen, poſsibile eſſe tale iudicium ante reuelationem, etiam circa Myſterium Trinitatis, Incarnationis, & conſequenter circa quodlibet ens ſupernum. Probatur efficaciter, quia aſſenſus probabilis, etiam Myſterij Trinitatis, haberi poteſt poſt reuelationem: ergo & ante illam. Antecedens eſt Aduerſariorũm. Conſequentia probatur, nam aſſenſus probabilis, etiam Myſterij Trinitatis, poſt

poſt reuelationem, & ſigna credibilitatis habitus, non pendet eſſentialiter à reuelatione reipſa poſsibili, aut exiſtente, neque tanquam à principio, neque tanquam ab obiecto, aliter ſuperna eſſet, vt abundè conſtat ex dictis: ergo poteſt exiſtere independenter à reuelatione reipſa poſſibili, vel exiſtente, res enim ſine illo, à quo non dependet, exiſtere valet, vt eſt omnibus indubitatum. *Confirmatur*. Virtus productiua aſſenſus probabilis, & poſt reuelationem poſſibilis, poteſt euidenter cognoſci ab angelo, cum naturalis ſit, ſicut ipſe aſſenſus, vel Deo infundente ſpeciem naturalem, vel vt Authore naturæ virtutem illam reuelante: ergo in ea euidenter poſſet angelus cognoſcere poſſibilem aſſenſum probabilem: nihil autem iſtorum pendet eſſentialiter à reuelatione reipſa poſſibili, aut exiſtente: ergo poſſunt omnia ante reuelationem exiſtere: id eſt, etiamſi non eſſet exiſtens, aut poſſibilis reuelatio.

46. Reſpondent aliqui aſſenſum probabilem circa Trinitatis Myſterium pendere à reuelatione, tanquam remouente prohibens, quamuis non dependeat ab illa reipſa poſſibili, vel exiſtente, tanquam à principio, aut obiecto. *Contra*: vel aſſenſus probabilis de Myſterio Trinitatis, aut cuiuſuis alterius pendet eſſentialiter à reuelatione reipſa poſſibili aut exiſtente, tanquam remouente prohibens, vel non? Si primum: ergo connectitur eſſentialiter cum reuelatione reipſa poſſibili, aut exiſtente; atque adeo ſupernus erit, cum nihil naturale eam connexionem habere poſſit, vt ex dictis conſtat. Si ſecundum: ergo poteſt de potentia abſoluta exiſtere aſſenſus probabilis de Myſterio Trinitatis, & cuiuſuis, abſque reuelatione reipſa poſſibili, aut exiſtente, etiam quatenus remouente prohibens. Nec video, cur eſſentialis connexio cum reuelatione reipſa poſſibili, aut exiſtente, tanquam cum obiecto, aut principio arguere debeat ſupernaturalitatem in ente connexo, & non illam debeat arguere connexio cum eadem reuelatione quatenus remouente prohibens. *Reſponſio oſtenditur inſufficiens.*

47. Obijcies. Implicat actus naturalis attingens obiectum ſupernaturale: ergo & aſſenſus probabilis de obiecto ſuperno.

perno. Antecedens probatur, nam actus connectitur cum ſuo obiecto, ab eoque eſſentialiter dependet, cum penitus implicet actus ſine obiecto: ergo qui repræſentat obiectum ſupernaturale neceſſariò cum illo connecti debet, & conſequenter ſupernaturalis futurus eſt: ergo implicat actus naturalis attingens obiectum ſupernaturale. Confirmatur, quilibet actus dicit ordinem tranſcendentalem ad ſuum obiectum: ordo autem tranſcendentalis eſt connexio: ergo dicit connexionem.

Non implicat actus naturalis attingens obiectum ſupernaturale.

48. Reſpondeo negans antecedens. Ad illius probationem diſtinguo antecedens: actus certus, & euidens connectitur cum obiecto reipſa tali, quale repræſentatur ab actu, concedo: actus probabilis, ſubdiſtinguo, connectitur cum ſuo obiecto, vt apprehenſo, concedo; reipſa tali, quale repræſentatur ab actu, nego; & nego conſequentiam. Ad confirmationem, ne vocibus diſcrepemus, ſi ordo tranſcendentalis ſit medium infallibile inferendi terminum, eſſe reipſa, modo quo repræſentatur ab actu, nego maiorem: ſi verò tantum ſit medium cognoſcendi præcisè terminum vera erit maior, ſed falſa minor, & conſequentia. Plura videas tract. de Trinit. diſp. 1. ſect. 4.

DISPVTATIO XV.

An, & quo pacto Deus à creatura videri poſsit?

Quid intelligatur nomine viſionis.

1. NOMINE viſionis intellige notitiam euidentem, adeo claré, & diſtinctè penetrantem, quid ſit Deus in ſe ipſo, vt longè ſuperet claritate viſionem ocularem, qua lyncei oculi colores meridiana luce perfuſos exprimunt, & diſtinguunt. Tria hac diſputatione comprehendo.

prehendo. Primum, an poſſit creatura rationalis videre Deum viſione intellectuali. Secundum, an poſſit viſione corporea. Tertium, an poſſet per ſcientiam increatam ipſi vnitam.

SECTIO I.

An ſit poſsibilis creaturæ rationali intellectualis viſio Dei?

2. ERror fuit Armenorum ſomniantium Deum à creatura in ſe ipſo videri non poſſe, ſed in ſimilitudine, aut ſplendore à diuinitate manante. Sicut ſol videri dicitur in luce ab alto demiſſa. Hic tamen error multis Pontificum, & Conciliorum definitionibus caſtigatus eſt. Primò Euariſtus Papa Epiſt. 1. apertè ſtatuit Dei ſubſtantiam à beatis intueri, & in extrauaganti Benedictus, aſſerit de animabus iuſtorum: ***videbunt diuinam eſſentiam immediatè.*** Inſuper Francofordienſe: Epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ ***prædicemus*** inquit: ***Chriſtum vnum Deum, & verum, & verè Filium, vt ad eius beatiſſimam viſionem peruenire mereamur, in quo eſt æterna beatitudo.*** Denique Florentinum ſeſſione vlt. in decreto Eugenij docet, beatas animas clarè intueri Deum trinum, & vnum ſicuti eſt.

Poſſibilitas viſionis contra hæreticos ſtabilita.

Euariſtus Papa, Conciliũ Francofordienſe, & Florẽtinum.

3. Aſſerendum ergo eſt cum Catholicis, poſſibilem eſſe intellectualem Dei viſionem, & de facto exiſtentem. Probatur primò ex ſacris litteris. Nam Matthæi. 5. dicitur: ***beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt,*** & cap. 18. ***Angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris.*** Paulus 1. Corint. 13. ***videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.***

Eadem veritas ex ſcripturis firmata.

4. Secundò ratione probatur, quia in poſſibilitate talis viſionis, nulla apparet implicantia, vt obiectorum ſolutione firmabitur: ergo admittenda eſt poſſibilis. Aliunde ex

Ratione eadem veritas munita.

Sſſ ſacris

ſacris litteris colligitur exiſtens: ergo viſio beata poſſibilis eſt, & etiam exiſtens. Confirmant aliqui à paritate, quia inter animam rationalem, & verbum diuinum, non obſtante infinita eorum diſtantia, ſtat ſufficiens proportio, vt anima rationalis poſſit illi phyſica vnione coniungi: ergo ſimiliter erit ſufficiens proportio, vt anima rationalis poſſit verbo diuino intentionaliter vniri per viſionem eius intellectualem, non obſtante infinita eorum diſtantia.

5. Hæc tamen paritas, cui tranquillo animo fidunt Recentiores mihi ſecura non eſt, nam ſi ex proportione ad phyſicam vnionem cum Deo legitimè deduci poſſet proportio ad viſionem eiuſdem Dei: igitur ex proportione naturæ irrationalis cum Deo ad phyſicam vnionem, quàm poſſibilem admittit communis Theologia, deduci poſſet proportio eiuſdem naturæ irrationalis ad videndum Deum, quod merito ab omnibus repudiatur, ergo proportio ad phyſicam vnionem cum Deo, ſufficiens non eſt ad inferendam proportionem ad eiuſdem Dei viſionem. Specialis ergo ratio ſeorſim à proportione ad phyſicam vnionem pro capacitate videndi Deum ſtatuenda eſt; quænam autem iſta ſit, conſtabit, tum ex ſolutione argumentorum, tum etiam ex repugnantia viſionis materialis Dei infra ſubijcienda.

Patrum, & Scripturę teſtimonia declarata.

6. Obijcies primò, aliquæ Scripturæ, & Patrum teſtimonia, in quibus dicitur Deus inuiſibilis à creatura. Prima ad Timotheum 1. dicitur. ***Regi autem ſæculorum immortali, inuiſibili***, & cap. 6. ***qui ſolus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inacceſſibilem, quem nullus homo vidit, ſed nec videre poteſt.*** Reſpondeo hæc, & alia teſtimonia intelligenda eſſe, vel de viſione corporea, vel de comprehenſiua, aut de lege ordinaria in ſtatu viatoris.

Proportio inter potentiam, & obiectum obiecta.

7. Obijcies ſecundò, inter potentiam, & obiectum debet intercedere proportio: nulla autem reperitur proportio inter Deum, & intellectum creatum: ergo iſte incapax eſt videndi Deum. Minor oſtenditur, nam inter Deum, & intellectum creatum interiacet infinita diſtantia: ergo nulla datur proportio. *Confirmatur*, maior diſtantia ſtat inter Deum,

Deum, & intellectum creatum, quàm inter ſonum, & potentiam viſiuam; diſtantia autem inter ſonum, & potentiam viſiuam arguit improportionem inter vtrumque: ergo potiori titulo infinita diſtantia inter Deum, & intellectum creatum, arguet improportionem iſtius ad videndum Deum. Hoc tamen argumentum nimis probat, non enim ſolum conuinceret impoſſibilem eſſe viſionem Dei creatam, ſed etiam quamcumque cognitionem, & amorem Dei.

8. Reſpondeo igitur diſtinguens maiorem, inter potentiam, & obiectum debet intercedere proportio in perfectione entitatiua, ſeu phyſica, nego, in habitudine, & capacitate potentiæ cognoſcitiuæ, & obiecti cognoſcibilis, concedo. Similiter diſtinguo minorem inter Deum, & intellectum creatum, nulla eſt proportio in perfectione entitatiua, aut eſſe phyſico, concedo; in habitudine, & capacitate potentiæ cognoſcitiuæ, & obiecti cognoſcibilis, nego; & nego conſequentiam. Ad probationem conceſſo antecedente, nego conſequentiam, quia diſtantia infinita inter Deum, & intellectum creatum, ſicut non impedit proportionem, & conuenientiam in ratione entis, ita nec proportionem potentiæ intellectiuæ, & obiecti cognoſcibilis, ſeu intelligibilis, ad quam ſufficit conuenientia in ratione entis, quam tranſcendit verum, quæ eſt ratio formalis intellectus, aliter enim Deus non ſolum inuiſibilis eſſet à creatura, verum etiam à nullo cognoſcibilis. **Declaratur proportio neceſſaria inter potentiam & obiectum.**

9. Hinc patet diſpar confirmationis ratio, nam viſiuæ potentiæ formalis ratio ſolus eſt color, & lux; ſonus autem neque eſt color, neque lux, ideoque incapax vt videatur, at Deus eſt ens, & conſequenter verum, ideoque cognoſcibile ab intellectu creato, cuius ratio formalis eſt omne verum, ſicut omnis color eſt obiectum potentiæ viſiuæ, & omnis ſonus auditiuæ.

10. Obijcies tertiò, Deus in ſe videndus eſt extra obiectum adæquatum intellectus creati: ergo iſte incapax eſt videndi Deum, nulla enim potentia extra obiectum illius adæquatum vagari poteſt. *Reſpondeo*, diſtinguens antece- **Deus in ſe videndus, nõ eſt extra ſpheram intellectus ſupernaturaliter adiuti.**

 dens,

dens, eſt extra obiectum adæquatum intellectus creati ſuis viribus relicti, concedo, ſupernaturaliter adiuti, nego; & ſimiliter diſtinguo conſequens, eſt incapax propriis ſuis viribus relictus, concedo; ſupernaturaliter adiutus, & eleuatus, nego.

11. Inſtabis nulla potentia valet etiam ſupernaturaliter eleuari ad percipiendum obiectum, quod eſt extra illius adæquatam ſpheram connaturalem, ſic quia ſenſus eſt extra ſpheram adæquatam naturalem potentiæ viſiuæ, iſta nec ſupernaturaliter eleuari poteſt ad videndum ſonum; Deus autem in ſe videndus, eſt extra ſpheram adæquatam naturalem intellectus creati: ergo iſte nec ſupernaturaliter eleuari poteſt ad videndum Deum.

Vnde intellectus eleuari poſſit ad videndum Deum?

12. Reſpondeo diſtinguens maiorem, ſi tale obiectum ſit extra ſpheram adæquatam naturalem potentiæ reſpectu omnis illius actus naturalis, concedo; ſi tantum ſit reſpectu alicuius, nego; & conceſſa minori, nego conſequentiam; quia licet Deus reſpectu viſionis beatæ ſit extra ſpheram adæquatam naturalem intellectus creati, non tamen eſt extra ſpheram adæquatam naturalem reſpectu omnis actus, nam Deus vnus attingitur euidenter abſtractiuè à creatura actu naturali, & vt Trinus attingi poteſt actu probabili, vt ſupra oſtendimus. Sonus autem nullo actu naturali attingitur à potentia viſiua, ideoque neque ſupernaturaliter ad illum videndum eleuari poteſt. Ratio omnium eſt, quia obiectum, quod valet aliquo actu naturali attingi, abſolutè non eſt extra adæquatam illius naturalem ſpheram, ſed intra. Vnde improportio ad aliquem ſpecialem actum ſuppleri poteſt. Idcirco, licet Deus, vt videndus, ſiue reſpectu viſionis, ſit extra ſpheram intellectus creati, quia tamen aliquo actu naturali attingi poteſt, inde quoque eleuari poteſt ad viſionem beatam, ſicut eleuatur ad alios actus ſupernos.

Cùr ex obiecto ſimpliciter infinito non euadat viſio ſimpliciter infinita.

13. Obijcies quartò, impoſſibilis eſt viſio creata Dei ſimpliciter infinita: omne enim creatum finitum eſt: talis autem eſſet viſio beata, ſcilicet ſimpliciter infinita, ſi poſſibilis eſſet: ergo poſſibilis non eſt. Minor probatur. *Primò*, quia

quia viſio illa ſpecificaretur ab obiecto ſimpliciter infinito. *Secundò*, quia, quò perfectius eſt obiectum, eò cæteris paribus perfectior eſt cognitio; obiectum autem viſionis beatæ, ſcilicet Deus, eſſet ſimpliciter infinitè perfectum: ergo & viſio. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, negans minorem, cuius prior probatio nulla eſt; actus enim non ſpecificantur intrinſecè ab obiecto, ſed à reſpectus, quem dicunt ad obiectum, ſicut ergo cognitio ſolis, aut ſubſtantiæ, ſol non eſt, neque ſubſtantia; ita neque cognitio obiecti ſimpliciter infiniti, ſimpliciter infinita erit. Et ratio eſt, quia creata differentia ab intrinſeco limitationem importat. Neque ſecunda probatio calculatoria, quamuis ſemper moleſta, robuſtior eſt. Nam vt aliqua cognitio euadat ſimpliciter infinita in ordine ad obiectum, opus eſt, vt ex parte potentiæ minimè limitetur, finitas enim, vel infinitas obiecti, nec eſt ſufficiens, nec neceſſaria; tam enim infinita eſt ſcientia diuina obiecti finiti, quàm infiniti; quia ex parte potentiæ nulla eſt limitatio; ex parte autem intellectus creati ſtat limitatio, vtpotè finiti; ideoque nullus illius partus, etiam circa obiectum ſimpliciter infinitum, prodire valet ſimpliciter infinitus.

14. Inſtabis, viſio beata ſuperaret perfectione infinitas ſpecies cognitionum ſubſtantialiter inæqualium, quarum vna eſſet perfectior alia, & alia iſta, & ſic ſine termino: ergo viſio beata vtpotè ſuperans infinitas cognitiones, alias aliis meliores, infinita eſſet. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Nam vt aliquod ens ſimpliciter infinitum ſit, ſatis non eſt, ſuperare alia infinita entia ſubſtantialiter inæqualia; ſed neceſſarium eſt, modo infinito ſuperare, aliter homo, & angelus ſuperantes infinitas ſpecies inæquales infra ſe contentas, infiniti in perfectione eſſent. **Superate infinitas ſpecies cognitionum inæqualium non ſat eſt, vt viſio euadat infinita.**

15. Sed inſtabis iterum, cognitio ſuperans perfectione, aliam cognitionem, eſt perfectior illa; quod ſi cognitio ſuperata ſit perfecta vt vnum, cognitio ſuperans perfecta debet eſſe ſaltem vt duo: Inſuper ſuperans perfectione cognitionem perfectam vt duo, debet eſſe perfecta ſaltem vt tria, **Eiuſdem calculationis inſtantia robuſtior.**

& ſic de aliis: ergo cognitio ſuperans perfectione cognitiones infinitas inæquales, debet eſſe infinitè perfecta; viſio autem ſuperat cognitiones infinitas inæquales infra ſe poſſibiles: ergo erit infinitè perfecta. Hoc argumentum fallax eſt, vtpotè probans, quamlibet cognitionem, imò, & creaturam infinitam eſſe, cum nulla ſit, quæ infra ſe non contineat infinitas ſpecies inæquales in perfectione. Nam, vt oſtendi in Phyſicis, poſſibilis non eſt creatura omnium ſumma, vel infima in perfectione ſubſtantiali.

16. Reſpondeo igitur, conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Ratio eſt nam omnia creata, quamuis intenſione, extenſione, & numero poſſint eſſe infinita; non verò in perfectione ſubſtantiali; hæc enim finita eſt in omnibus, tam collectiuè, quàm diuiſiuè, quia creata ſunt. Inde vt ſeries aliqua infinita rerum inæqualium ſuperetur, neceſſaria non eſt perfectio infinita, ſed ſufficit finita melior, qua ratione viſio ſuperat infinitas cognitiones inæquales infra ſe contentas, ſicut angelus, & homo ſuperant infinitas ſpecies inæquales ſub ſe contentas; ſicut ergo angelus & homo infiniti inde non ſunt, ita nec viſio.

SECTIO II.

An poſsibile ſit creaturam videre Deum per ſcientiam increatam?

Status quæſtionis neceſſaria præmittuntur.

17. Tota huius controuerſiæ reſolutio petenda eſt ex his, quæ in libris de anima pro actu vitali ſtatuta ſunt: Suppono ergo ex ibi traditis, actum vitalem eſſe perfectionem ab intrinſeco eſſentialiter ad communicandum ſuum effectum formalem fieri, & intrinſecè manere in principio à quo fit. Dixi ad communicandum ſuum effectum formalem, quia ad præciſè exiſtendum à parte rei, vel in ſubiecto aliquo, neceſſarium non eſt fieri, & recipi in illo, inde expuli à ratione actus vitalis nutritionem, quia vnio materiæ

materiæ alimenti cum materia præexiſtente, in quo ſiat nutritio, eadem perſiſteret, ſi ab extrinſeco agente, nempe Deo, vel angelo, materia alimenti applicaretur præexiſtenti, cum ad exiſtentiam vnionis ex parte extremorum ſola indiſtantia requiratur. Idcirco ſolas tendentias intentionales docui eſſe actus vitales.

18. Difficultas eſt. An poſſibile ſit creaturam rationalem, verbi gratia angelum, vel hominem videre Deum per ſcientiam increatam illi vnitam, ſicut poſſibile eſt naturam angelicam, vel humanam ſubſiſtere per ſubſiſtentiam increatam illi vnitam. Dixi *poſſibile* nam de facto nullum beatum videre Deum per ſcientiam increatam ipſi vnitam, adeo certum eſt, vt oppoſitum iudicent aliqui hæreticum, alij temerarium, & improbabile alteri. Nec inſtruitur controuerſia circa poſſibilitatem vnionis ſcientiæ diuinæ cum intellectu creato; hæc enim pugna alterius eſt palæſtræ. Quare vt noſtræ diſputationi detur locus, permittenda eſt poſſibilis.

Punctum cō-trouerſiæ declaratum.

19. Prior ergo ſententia affirmat poſſibile eſſe, beatum videre Deum per ſcientiam increatam ſibi vnitam. Tenent hanc aliqui Recentiores. Imò Ioannes de Neapoli, Ioannes de Ripa teſte Capreolo in 3. diſtinct. 14. quæſtio. 1. Hugo de Sancto Victore opuſculo de anima, & eius ſcientia, exiſtimant, de facto humanitatem Chriſti videre Deum per ſcientiam increatam. Negantque Ripa, & Hugo humanitati creatam ſcientiam, vt oſtendit Aldrete de Incarnatione diſp. 61. ſect. 1. *Secunda*, & communis ferè omnium ſententia negat poſſibile, beatum videre Deum per ſcientiam increatam. Ita Soarius tomo primo in tertiam partem, diſput. 24. ſect. 2. quem ſequuntur communiter Recentiores, quamuis tamen omnium negantium vna ſit mens, non tamen eadem ratio.

Sententię Doctorum, & qui negauerunt humanitati Chriſti ſcientiam creatam.

20. Aſſero primò, ſecundam ſententiam eſſe veram. Probant aliqui primò. Quia cognitio diuina, quidquid ſit de creata, eſſentialiter eſt alligata, non ſolum ſuo obiecto, quod exprimit, ſed etiam proprio ſuo intellectui diuino, qui obiectum repræſentat: ergo ſicuti cognitio diuina ſemel

Creaturā videre Deum non poteſt per ſcientiā increatam.

vnicum

vnicum tantum obiectum repræſentans, non valet impoſterum illud, & aliud repræſentare; ita nec ſemel vni intellectui repræſentans, poterit illi, & alteri repræſentare.

Oſtenditur non obſtare alligationẽ cognitionis ad potentiã ſuam.

21. Sollidum mihi non eſt fundamentum iſtud; etenim non minus ligatur ſubſtantia increata naturæ diuinæ, quàm ſcientia increata intellectui diuino, vtraque enim ligatur per identitatem: id tamen non obſtat quominus ſubſtantiæ increata ſemel complens naturam, vlterius vniatur naturæ creatæ, eamq; reddat completam, & ſubſiſtentem: ergo neque determinatio ſcientię increatæ ad intellectũ diuinũ obſtabit, quominus ſcientia increata vniatur intellectui creato, eumque denominet cognoſcentem. Nec paritas ſumpta ab obiecto ad potentiam eſt momenti. Tum quia in creatis inuariabilibus obiectis, poteſt eadem cognitio variare potentias. Tum etiam quia quælibet cognitio per ſe ipſam eſt obiecti expreſſio, vnde vel ſemper, vel nunquam debet obiectum repræſentare; At per ſe ipſam non denominat intellectum creatum cognoſcentem, ſed media vnione phyſica, vnde ſi iſta de nouo producatur, poterit etiam de nouo conſurgere denominatio cognoſcentis.

Neque obſtat ſcientiã diuinam nõ eſſe formam.

22. Probant aliqui ſecundò, quia intellectus creatus non poteſt denominari cognoſcens, niſi à cognitione, quæ ſit forma: intellectio autem diuina non poteſt eſſe forma: ergo neque ab illa poterit intellectus creatus intelligens denominari. Infirmum etiam eſt fundamentum iſtud, nam increatis ſicut eſt forma cognitio, ita etiam ſubſtantia, & tamen natura creata poteſt denominari ſubſiſtens à ſubſiſtentia increata, quin iſta ſit forma: ergo à ſcientia increata poterit intellectus creatus denominari cognoſcens, etiamſi forma non ſit ſcientia diuina, ſi nulla aliunde ſuboriatur implicantia.

23. Probant alij tertiò, quia ſi beatus Deum intuitiuè cognoſceret per increatam Dei ſcientiam ſibi vnitam, comprehenderet Deum, ſicut Deus ſe ipſum per eam ſcientiam comprehendit: id autem repugnat creaturæ: ergo, &c. Sequela probatur, quia ſcientia Dei increata eſt comprehenſio ipſius Dei: ergo vnita beato, ſicut redderet

deret

deret illum videntem,& cognoſcentem Deum,ita & comprehendentem.

24. Efficax non eſt fundamentum iſtud. *Primò*, quia, ſicut ſcientia diuina eſt cognitio, & comprehenſio Dei, ita perſonalitas Verbi eſt relaito, & ſubſiſtentia; & tamen vnita humanitati denominat illam ſubſiſtentem, quin denominet relatam: ergo pariter ſcientia diuina vnita intellectui creato poſſet illum denominare cognoſcentem, quin denominaret comprehendentem; tam incapax enim eſt intellectus creatus effectus comprehendi Deum, quàm humanitas effectus relatæ; & ad communicationem effectus formalis capacitas ſubiecti neceſſaria eſt. *Secundò*, quia, licet ſubſiſtentia Verbi ſit ſanctitas ſimpliciter infinita, tamen vnita humanitati, non denominat illam ſimpliciter infinitè ſanctam, vt oſtendi de Incarnatione, & fatentur præcedentis fundamenti Patroni. Inſuper licet eadem ſubſiſtentia Verbi ſit valoris ſimpliciter infiniti, non tamen denominat Chriſti merita valoris ſimpliciter infiniti, vt tenet Aduerſarius: ergo licet ſcientia diuina ſit Dei comprehenſio, non ideò denominabit intellectum creatum comprehendentem, quia applicatio creata illius ſcientiæ improportionata eſt; ſicut applicatio verbi reſpectu meriti humanitatis eſt etiam improportionata, & inſufficiens ad tribuendam humanitati denominationem ſimpliciter infinitè ſanctæ. Neque fieret beatos cōprehenſuros Deum, quamuis ſciētia diuina comprehenſio ſit.

25. Dices, beatos per eam ſcientiam videre omnia, quæ videret Deus, & tanta claritate, quanta Deus ipſe: ergo comprehenderet Deum. Permiſſo antecedente, nego conſequentiam, quia non viderent tanta perfectione, quanta Deus, Deus enim videret per ſcientiam magis ſibi intrinſecam, vtpotè identificatam, quàm intellectus creatus, qui tantum videret per ſcientiam ſibi vnione diſtincta coniunctam. Inſuper Deus videret per ſcientiam ſibi connaturaliſſimam; intellectus verò creatus per ſcientiam ſibi indebitam, eiuſque capacitatem etiam in genere intellectiuo ſimpliciter infinitè ſuperantem. Denique videret Deus per ſcientiam increatam abſque vlla limitatione ex parte in- Beati per ſciētiā increatam non viderent tāta perfectione, quanta Deus ipſe.

 tellectus,

tellectus, ſecus verò creatura. Idcirco Deus cognoſceret obiectum quanta perfectione cognoſcibile eſt, in quo ſtat comprehenſio, ſecus verò intellectus creatus. Dixi permiſſo antecedente, quia fortè intima applicatio auget cognoſcenti claritatem, ſicut, maiori applicatione lucis, clarior obiecti viſio generatur.

Vnde repugnet creaturam videre Deum per ſcientiam increatam?

26. Probanda eſt ergo concluſio communi, & ſolido fundamento, quia nullum intelligens poteſt percipere obiectum niſi per intellectionem, quam habeat ab intrinſeco; intellectus autem creatus non poteſt habere ab intrinſeco cognitionem increatam: ergo neque intelligere per illam. Maior certa videtur, nam intelligere eſt viuere, viuere autem eſt habere perfectionem ab intrinſeco, id eſt exigentem eſſentialiter, ad communicandum effectum formalem, produci, & recipi in eodem principio. Minor etiam eſt certa, nam cognitio diuina, nec produci poteſt, nec recipi in intellectu creato: ergo neque poteſt eſſe ab intrinſeco reſpectu illius.

Scientia diuina non poteſt eſſe ab intrinſeco reſpectu intellectus creati.

27. Obijcies primò, forma communicata ſubiecto apto tribuit illi ſuum effectum formalem: ſcientia autem diuina poteſt per vnionem intellectui creato communicari, & hic aliunde eſt capax ad intelligendum: ergo denominaretur intelligens per ſcientiam increatam. *Reſpondeo*, conceſſa maiori diſtinguens ſecundam minoris partem: intellectus creatus eſt capax ad intelligendum per intellectionem, quæ ſit ab intrinſeco, concedo; quæ non ita ſit nego. Et nego conſequentiam, quia ſcientia diuina non poteſt eſſe ab intrinſeco reſpectu intellectus creati.

28. Obijcies ſecundò, eſſentia diuina poteſt vniri intellectui creato, eique communicare effectum ſpeciei impreſſæ: ergo etiam expreſſæ. *Confirmatur.* Perſonalitas verbi vnita humanitati communicat illi effectum ſubſiſtendi; ergo etiam intellectio communicabit effectum intelligendi. Conceſſo argumenti, & confirmationis antecedente, nego vtriuſque conſequentiam. Diſparitas eſt, quia effectus ſpeciei impreſſæ, & ſubſiſtentiæ, non ſunt vitales, vnde nec opus eſt, quod ſint ab intrinſeco; effectus verò intelligentis,

intelligentis, vtpotè vitalis, neceſſariò debet eſſe ab intrinſeco, qualis eſſe non poteſt diuina ſcientia reſpectu intellectus creati.

SECTIO III.

An poſsibile ſit creaturam videre Deum potentia, aut viſione materiali?

29. NOmine potentiæ materialis intelligo tam internas, quàm externas, tam humanas, quàm brutas. Dico igitur diſſero. Primum, an poſſibilis ſit potentia materialis, quæ de potentia abſoluta eleuari poteſt ad videndum Deum viſione corporea. Secundum, an ſaltem ſit poſſibilis, quæ eleuari poſſet ad videndum Deum viſione ſpirituali. Dixi, *de potentia abſoluta:* quia naturaliter id poſſibile non eſſet, tanquam tertum ab omnibus ſupponitur.

30. *Prior* ſententia abſolutè affirmat, quam tenent aliqui Doctores, quibus fauere videtur in hoc puncto valde dubius Auguſtinus, præcipuè tertio contra Maximinum, c.26. & 2. de Trinitate, cap.8. *Poſterior* tamen, & communis ſententia negat. Ita P.Soarius hîc lib.2. cap.6. P. Arriaga diſp.6. ſect.1. docens potentias materiales de facto exiſtentes, nec diuinitus poſſe percipere obiectum ſpirituale; poſſibilem tamen eſſe aliquam valentem præcipere obiectum ſpirituale, nullam tamen potentem cognoſcere Deum propter illius infinitam perfectionem longiſſimè poſitam à termino potentia materialis. Quanti autem momenti ſit additio iſta conſtabit ex dicendis. **Sententiæ Doctorum. S. Auguſtin. P.Soarius. P. Arriaga.**

31. Aſſero primò, nullam potentiam materialem poſſe etiam de potentia abſoluta eleuari ad videndum Deum viſione ſpirituali. Probatur primò, quia Deus eſt extra ſpheram naturalem adæquatam cuiuſcumque potentiæ materialis, cum per nullum actum ſibi naturaliter poſſibilem **Nulla potẽtia materialis eleuari poteſt ad videndũ Deum viſione ſpirituali.**

poſſit illum attingere: nulla autem potentia vitalis eleuari poteſt etiam diuinitus ad percipiendum obiectum extra illius adæquatam ſpheram naturalem conſtitutum: ergo neque potentia materialis eleuari poterit ad videndum Deum. Maior perſpicua eſt ex terminis: minor autem mihi certiſſima, nam ſi ſemel potentiæ vitales eleuari poſſint ad aliarum obiecta percipienda, nulla maneret ratio, cur non poſſet eleuari viſus ad videndum ſuum, vel illum audiendum, &c. quod ab omnibus reiicitur. Conſequentia autem bona eſt.

Ab abſurdo oſtenditur impoſſibilitas prædictæ eleuationis.

32. Probatur ſecunda noſtra concluſio. Potentiæ materiales eleuari non poſſunt ad percipiendum obiectum ſpirituale cognitione ſimiliter ſpirituali: ergo neque ad videndûm Deum viſione ſpirituali. Antecedens probatur, quia ſi aliqua potentia materialis poſſet diuinitus eleuari ad percipiendum obiectum ſpirituale, cognitione etiam ſpirituali, etiam poſſet eleuari ad cognoſcendam honeſtatem, & tupitudinem obiecti actu ſpirituali, vnde ea cognita poſſet appetitus eleuari ad amandum liberè obiectum honeſtum, amore libero, & ſpirituali; vel ſaltem poſſet actus virtutum moralium liberè exercere, quando omiſſio prohibita non eſſet, quibus poſſet plura apud Deum brutum mereri: hæc autem abſurda ſunt: ergo. Sequela probatur, quia ſi ſemel vna potentia materialis eleuari poteſt ad vnum obiectum ſpirituale, actu etiam ſpirituali percipiendum, cur iſta, vel alia poterit eleuari ad obiecta, & actus earum virtutum cognoſcenda, & amplectenda, ſi ſemel extra ſpheram vagari poſſet.

33. Confirmatur, nam nullus actus vitalis poteſt communicare ſuum effectum formalem potentiæ, quæ non ſit ipſi debita, & connaturalis; ſic potentia viſiua, quia debita non eſt, & connaturalis auditioni, denominari non poteſt ab actu auditionis, audiens; potentia autem materialis debita non eſt, & connaturalis intellectioni ſpirituali, vt per ſe liquet: ergo nec poterit ab ea intelligens denominari.

34. Aſſero ſecundò, impoſſibilem eſſe potentiam materialem,

rialem, quæ poſſet videre Deum viſione materiali: probanda eſt hæc concluſio eiſdem argumentis, quibus præcedens. Vlterius confirmatur. Implicat ſenſatio connaturaliter attingens obiectum ſpirituale: ſi autem potentia materialis eleuari poſſet ad videndum Deum actu materiali, non implicaret ſenſatio connaturaliter attingens obiectum ſpirituale: ergo. Maior certa eſt, quia ſenſatio, ſiue actus materialis, quo potentia ſenſitiua cognoſceret Deum vel quoduis aliud ens ſpirituale, eſſet natura ſua expreſſio obiecti ſpiritualis, imò nullius alterius poſſet eſſe repræſentatio. Maior probatur. *Primò*, quia ens ſpirituale non eſt naturaliter ſenſibile: ergo neque erit poſſibilis ſenſatio, quæ id naturaliter attingat; cum ſolum ſenſibile ſit obiectum adæquatum ſenſus, & ſenſationis, vt patet. *Secundò*, quia vel illa ſenſatio eſſet connaturalis alicui potentiæ ſenſitiuæ, vel nulli? Si primum: ergo illa potentia materialis, non ſolum diuinitus, ſed connaturaliter poſſet Deum, & alia obiecta ſpiritualia percipere ſenſatione materiali. Si ſecundum: ergo nulla ſenſatione ſibi connaturaliter poſſibili poſſet Deum, aut alia obiecta ſpiritualia percipere: ergo ſicut intellectus eleuari non poteſt cognitione ſuperna ad percipiendum, quod nullo actu ſibi connaturaliter poſſibili pertingere valet, ita nec potentia materialis eleuari poterit ad percipiendum obiectum, quod actu ſibi connaturali poſſibili pertingere non poteſt.

Potentię materiali impoſſibile eſt videre Deũ viſione materiali.

35. Obijcies primò. Potentia actiua diuinitus eleuari poteſt extra ſpheram adæquatam, ſic lapis eleuari poteſt ad producendum angelum, aqua in baptiſmo ad producendam gratiam, & intellectus creatus ad producendos actus ſupernaturales, quos nulla actione ſibi connaturaliter poſſibili, vtpotè cum termino ſuperno connexa, producere valet: ergo ſimiliter potentia ſenſitiua poterit diuinitus eleuari extra ſpheram adæquatam naturalem ſui obiecti, etiamſi nullo actu ſibi connaturaliter poſſibili poſſit illud attingere. Idem confirmari poteſt potentia paſſiua eleuabili ad formas ſupernas recipiendas abſque vlla inchoatione naturali ad illas.

Obiectio ex potẽtia actiua eleuabili ad quoſcumque effectus.

Ttt 3 36. Scio

Reſtrictio eleuationis potentiæ actiuæ.

36. Scio aliquos moleſtè ferre laxam illam potentiam obedientialem, tam actiuam, quàm paſſiuam inſitam cuilibet creaturæ ad quoſcumque effectus poſſibiles producendos, & quaſcumque formas recipiendas. Quare illam reſtingentes docent, ad illos tantum effectus habere creaturam potentiam obedientialem, qui ſuaptè natura exigunt produci à tali creatura, vel in illa recipi; eſto creatura non exigat illos producere, nec recipere: ſic angelus, & homo potentiam habent obedientialem ad agendos, & recipiendos actus ſupernaturales, quia licet angelus, vel homo eos actus non exigant producere, vel recipere; ipſi tamen actus exigunt natura ſua fieri ab angelo, vel homine, in eiſque recipi; quidquid tamen de his ſit; quibus non facilè explicatur potentia obedientialis ad miracula patranda, nec potentia obedientialis aquæ ad producendam gratiam, idem eſt de reliquis ſacramentis.

Diſcrimē inter potentiā actiuam, & vitalem in ordine ad eleuationē.

37. Reſpondeo permiſſo antecedente, negans conſequentiam. Diſparitas eſt, quia dependentia à ſphera connaturali obiecti contingit potentiis vitalibus, non præcisè ratione virtutis actiuæ, & paſſiuæ, ſed ratione vitalitatis, & virtutis perceptiuæ, quod non competit potentiæ actiuæ, aut paſſiuæ, præcisè vt tali, vnde nullo cogimur fundamento ad minuendam Dei potentiam, aut dominium, quominus poſſit vti creatura ad quoſcumque effectus ſibi placitos.

Poſſibilis eſt cognitio naturalis probabilis de Myſterio Trinitatis.

38. Obijcies ſecundò. Intellectus poteſt eleuari ad videndum Deum vt trinum, & tamen nullo actu ſibi connaturaliter poſſibili poteſt Trinitatem cognoſcere: ergo licet potentia materialis, nullo actu ſibi connaturaliter poſſibili, poſſit attingere Deum, tamen poterit diuinitus ad illum videndum eleuari. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, negans minorem: oſtendi enim tractatu de Trinitate poſſibilem eſſe cognitionem probabilem naturalem Trinitatis: & cognitionem falſam illius naturaliter eſſe poſſibilem, conuincunt errores negantium Trinitatem.

39. Obijcies tertiò. Noſtra potentia viſiua diuinitus eleuari poteſt ad videndum colorem ſupernaturalem, & tamen

men nullo actu ſibi connaturaliter poſſibili poteſt illum attingere: ergo. *Reſpondeo*, negans maiorem, ſi minor vera ſit. Si verò potentia viſiua aliquo actu ſibi connaturaliter poſſibili, quantumuis imperfecto attingere valeat colorem ſupernum, vera erit maior, ſed falſa minor. Omitto alias aliorum obiectiones, quia ex dictis plana erit cuique, & facilis ſolutio.

DISPVTATIO XVI.

An, & vnde omnis viſio beata ſupernaturalis ſit?

1. STATVTA poſſibilitate viſionis beatæ, eius ſupernaturalitas inquirenda eſt. Tria hac diſputatione dirimo. *Primum*; An viſio prout de facto ſit ſupernaturalis in ſubſtantia. *Secundum*, An ſit poſſibilis de abſoluta potentia, viſio Dei ſaltem vt vnius, quæ in ſubſtantia naturalis ſit. *Tertium*, An ſit poſſibilis ſubſtantia, aut potentia intellectiua, cui viſio ſuperna connaturalis eſſe poſſit, ſeu vt alij aiunt, an ſit poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis.

SECTIO I.

An viſio prout de facto ſuperna ſit, & quo pacto?

2. ERror fuit Anomæorum aſſerentium Deum videri poſſe ſicuti eſt ab intellectu creato naturaliter, vt refert Nazianzenus oratione 42. In eandem hæreſim prolapſi

Error Anomæorum docētium, Deū naturaliter à nobis videri poſſe.

lapſi ſunt Begardi, & Beguinæ in Germania, qui, vt refert Clementina *ad noſtrum* de hæreticis, docuerunt, quamlibet creaturam intellectualem, in ſe ipſa eſſe beatam, & ita poſſe conſequi in hac vita beatitudinem, ſicut obtinebit in futura.

Viſio beata provt de facto ſuperna eſt de fide.

3. Vera tamen ſententia fide eſt certa, aſſerens, viſionem beatam, provt de facto, eſſe ſupernam, & viribus naturæ comparari non poſſe. Probatur primò ex Scriptura. Nam Paulus 1. ad Timotheum 6. ita ſcribit de Deo: ***qui lucem habitat inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt***, id eſt viribus naturæ: ergo viſio Dei ſuperna eſt, ſupra totius naturæ vires. Idem inculcat ad Romanos 4. ***Gratia autem Dei vita æterna***, vbi vita æterna, in viſione Dei conſiſtens, non adſcribitur naturæ viribus, ſed ſupernaturali auxilio gratiæ, neceſſariò ad meritum vitæ æternæ, Scripturis, Patribus, & Concilijs approbantibus. Probatur ſecundò ex Concilio Viennenſi ſub Clemente III. In quo, vt habetur in clementina citata, damnantur Begardi, & Beguinæ aſſerentes, creaturam intellectualem ſuis viſibus poſſe, & eſſe beatam; Noſtra ergò concluſio certa eſt ex fide. Firmant Patres vnanimes in hanc veritatem conſpirantes, inter quos pulchrè Anſelmus in illud Pauli teſtimonium 1. ad Timotheum 6. ***lucem habitat inacceſſibilem***: ***Deus inquit inacceſſibilis eſt viribus noſtris, acceditur autem ad Deum muneribus ſuis.***

Ratio tradita à S. Thoma pro aſſerto præcedenti.

4. Cæterum in reddenda huius aſſerti Catholici ratione in diſcrepantes ſenſus Doctores abiere. Nam primò S.Thom.4. contra Gentes cap.52. & 1.2. quæſt.5.artic.5. & prima parte quæſt.12.art.4.aſſumptum probat. Quia modus cognoſcendi eſt proportionatus modo eſſendi ipſius cognoſcentis, ita vt, cognoſcens omnia alia, cognoſcat iuxta modum ſuum: Pariter cognoſcibilitas obiecti proportionata eſt perfectioni entitatiuæ ipſius: ergo quò obiectum eſt perfectius in entitate, ſeu gradu eſſendi, eò eſt perfectiori modo cognoſcibile, & quò cognoſcens eſt ſimiliter imperfectius, eò minus perfectè cognoſcit; ac per conſequens, ex eo quod natura cognoſcens, in modo ſeu gradu eſſendi

eſſendi ſit inferior obiecto cognoſcibili, rectè infertur non poſſe tale obiectum cognoſci perfectè; provt in ſe eſt ab illa natura propriis viribus ratione improportionis: ſed modus eſſendi Dei longè excedit modum eſſendi cuiuſcumque creaturæ intelligentis, cum Deus ſit puriſſimus,& ſimpliciſſimus actus,ſine vlla admixtione compoſitionis,& potentiæ; creatura verò intelligens habeat compoſitionem aliquam, & potentialitatem admixtam: ergo cognoſcibilitas Dei longè ſuperat modum cognoſcendi connaturalem cuicumque creaturæ intelligenti: ergo nulla creatura poteſt formare proprium conceptum Dei, provt eſt in ſe,id eſt, videre illum clarè.

5. Hæc ratio Sancti Thomæ, quàm ſequitur, & longè proſequitur noſter Ribas hîc diſp.2. cap.2.cum Suario diſp. 30. Metaphyſicæ ſect.11.num.13.& lib.2.de Attributis negatiuis; diſplicuit Scoto in 1.diſp.3.& in 4.diſt.49.quæſt.11. Vaſquez vero 1. part. circa art.4. quæſt.12. indicare videtur eam rationem efficacem non eſſe circa angelum, & intellectum. Molina verò circa eundem articulum, licet probabilem cenſeat rationem illam; non tamen vndequaque firmã; quia ſi per impoſſibile daretur intellectus creatus, cui connaturale eſſet lumen gloriæ, eidem etiam eſſet naturale,videre Deum; & tamen modus eſſendi Dei longè ſuperaret modum eſſendi illius intellectus: ergo exceſſus obiecti in modo eſſendi, non eſt firmum argumentum ad probandum, non poſſe naturaliter cognoſci Deum provt eſt in ſe. Confirmari poſſet, licet modus eſſendi Dei longè ſuperet modum eſſendi luminis, tamen iſtud eſt connaturalis cauſa viſionis, & idem eſt de coniuncto ex lumine, & intellectu: ergo exceſſus ille obiecti non obſtat, quominus viſio connaturalis eſſe poſſit.

Mens Doctorum circa rationem S. Thomæ. P. Ribas. P. Soarius. Scotus. P. Vaſquez. P. Molina.

6. Dices cum Ribaz, eam proportionem non requiri inter cauſam efficientem viſionis, quale eſt lumen, & obiectum; ſed tantum inter potentiam intelligentem, & obiectum. *Contra*, quia natura angelica longè ſuperat humanam in modo eſſendi ſimplici,& incompoſito, & tamen poteſt in ſe ipſa ab humana potentia videri actu ſibi connaturali;

Proportio entitatiua inter potentiam, & obiectum minimè neceſſaria.

naturali; idemque eſt de angelo ſuperiori reſpectu inferioris:ergo neque inter potentiam intelligentem, & obiectum videndum ea proportio requiritur. *Secundò*, quia ea proportio intelligentis cum obiecto, requiſita, tantum eſt à Theologis ad comprehenſionem, vt ſaluetur Deus etiam de abſoluta potentia à creatura incomprehenſibilis: Deus autem de abſoluta potentia inuiſibilis non eſt:ergo neque ea proportio ad videndum requiſita. *Tertiò*, quia coniunctum ex lumine, & intellectu eſt principium connaturale viſionis, quantumuis longè ſuperetur ab entitatiua obiecti perfectione. Quidquid de his tamen ſit.

Vnde viſio prout de facto ſupernaturalis ſit?

7. Probatur concluſio, quia nihil naturale creatum poteſt immediatè cum Trinitate connecti; imò nec mediatè: viſio autem, prout de facto, reipſa cum Trinitate immediatè connectitur, cùm ſit euidens, intuitiua, & immediata Trinitatis expreſſio: ergo viſio prout de facto ſupernaturalis eſt. Confirmatur, quia viſio, prout de facto, eſt finis totius ordinis ſuperni, ad quem obtinendum nulla merita naturalia proportionata eſſe poſſunt, ſed ſola ſupernaturalia: ergo viſio in ſe ſupernaturalis eſt. An autem talis ſit, etiam quatenus viſio eſt vnitatis Dei, conſtabit ſectione ſequenti.

Sententiæ circa modum ſupernaturalitatis viſionis.

8. Circa modum autem quo viſio ſupernaturalis eſt, diſcrepant Doctores; aliqui enim docuerunt viſionem eſſe naturalem quoad ſubſtantiam; quoad modum autem à lumine deriuatum ſupernaturalem. Quam Doctrinam commentitiam appellat Vaſquez 1.part. diſp.47. cap.6.num.36. & merito, nam ille modus, vtpotè ſupernaturalis, diſtinctus eſſet à viſione naturali; vel ergo viſio penderet eſſentialiter ab illo, cum eaque connecteretur, vel non? ſi primum ergo viſio non eſſet naturalis, ſed ſupernaturalis in ſubſtantia, vtpotè cum ente ſupernaturali connexa. Si ſecundum:ergo viſio poſſet exiſtere abſque illo modo, atque adeo poſſet haberi viribus naturæ, nam ſeorſim à modo illo naturalis tota eſſet, quod damnatum videtur in Concilio Viennenſi allegato ſupra.

9. Nec dicas, modum illum, etiam eſſe naturalẽ, & tantum ſupernum

Digitized by Google

ſupernum quoad modum. Tum quia modus ille exigit cauſam extrinſecè ſupernam, ſcilicet lumen gloriæ. Tum etiam quia inde fieret, viſionem eſſe ſupernam in eo tantum genere, quo ſuperna mortui ſuſcitatio dicitur, & viſus reſtitutio, quæ ſimpliciter ſunt entia naturalia, & intra naturæ connexionem contenta, quod abſurdiſſimum eſſet. Tum præterea quia, non eſt ratio cur lumen ſit ſupernum in ſubſtantia non verò viſio. Denique diſplicet modus iſte, quia omnino ſuperfluus eſt; non enim poteſt communicare viſioni maiorem claritatem, aut immediationem in obiectum; hæc enim ſupponuntur ab illo, tanquam prædicata intrinſeca, & inuariabilia viſionis. Viſio non tantum ſuperna quoad modum.

10. Alij autem exiſtimarunt eſſe naturalem ſecundum conceptum cognitionis, ſupernaturalem verò ſecundum conceptum viſionis Dei. Iſti enim æquiuocatione fortè decepti ſunt, aliud enim eſt, conceptus communes viſioni, & cognitioni naturali, quales ſunt ratio qualitatis, & cognitionis non eſſe formaliter ſupernaturales, & id verum eſt, ſiue obiectiuè præſcindas, ſiue tantum ex parte actus; ſicut animalitas præciſa ab homine, & leone, formaliter neque eſt homo, neque leo. Aliud autem eſt conceptus illos communes eſſe entia naturalia, & id falſum. Tum quia viſio ſimul eſſet naturalis, & ſuperna. Tum etiam quia conceptus communis inadæquatus identificatur realiter cum differentia viſionis ſuperna; iſta autem exigit ad ſui productionem cauſam ſupernam: ergo etiam conceptus ille communis eandem exiget, ſaltem realiter; cum ſeorſim à differentia produci non poſſit: ens autem realiter exigens cauſam ſupernam non poteſt eſſe formaliter naturale: ergo. Tum denique, quia enti naturali creato repugnat identificari conceptus ſupernaturalis: ergo etiam enti ſuperno conceptus naturalis. Nec naturalis quoad cõceptus communes ipſi, & enti naturali.

11. Aſſero ergo ſecundò, viſionem beatam eſſe quoad ſubſtantiam ſupernam. Id probant argumenta primæ concluſionis, & impugnationes præcedentium opinionum. Confirmatur *primò*, quia effectus poſtulans natura ſua cauſam in ſubſtantia ſupernaturalem, ſupernaturalis eſt quoad Viſio beata eſt quoad ſubſtantiam ſupernaturalis.

 ſubſtantiam:

ſubſtantiam: talis autem eſt viſio beata, provt de facto exiſtens: ergo, &c. Minor probatur, quia viſio poſtulat connaturaliter oriri à lumine gloriæ quoad ſubſtantiam ſuperno. *Secundò*, quia viſio beata eſt princeps totius ordinis ſuperni cognitio: inferiores autem cognitiones fidei, ſunt in ſubſtantia ſupernæ: ergo & viſio. *Tertiò*, quia neceſſitas luminis in ſubſtantia ſuperni ſtatuitur ratione viſionis ad firmandam imbecillitatem intellectus, nullatenus ſuis viribus valentis partum adeò nobilem concipere: ergo ſubſtantia viſionis eſt ſupra omnes vires intellectus creati. *Denique*, quia viſio eſt Dei in ſe perfecta poſſeſſio, atque adeò exigens Deum quatenus potentem in ſe ipſo à creatura poſſideri, in quo ſtat ſupernaturalitas in ſubſtantia, vt conſtat ex dictis diſp. 13. & firmari poteſt poſſeſſione phyſica per vnionem, quæ in ſubſtantia ſuperna eſt.

SECTIO II.

An viſio Dei, vt vnus eſt, ſit neceſſariò in ſubſtantia ſupernaturalis?

12. Difficultas eſt, an ſit poſſibilis naturalis viſio Dei vt vnus, id eſt: immediatè, & in ſe attingens vnitatem Dei ſeorſim à Perſonarum Trinitate. Nec diſputo, an poſſit vnitas Dei videri, intacta Trinitate Perſonarum, ſed hoc ad controuerſiam ſuppoſito, inquiro, an viſio, quæ ſolum intueretur vnitatem Dei, eo ipſo neceſſariò ſupernaturalis futura ſit.

Viſio Dei etiã vt vnius ſuperna neceſſariò futura eſt.

13. Aſſerendum eſt omnem viſionem Dei eſſe in ſubſtantia ſupernaturalem, etiam quæ intueretur Deum vt vnum, intacta Trinitate perſonarum. Probatur primò ex Scripturæ teſtimoniis libratis ſectione præcedente. Nam Paulus ad Romanos 6. nulla facta mentione Trinitatis per viſionem exprimendæ ait. *Stipendia enim peccati eſt mors; gratia autem Dei vita æterna*, vbi omnem viſionem Dei adſcribit

ſcribit gratiæ, & vitam æternam comparat cum gratia, ſicut peccatum cum morte: omne autem peccatum lethale poſſibile, eſt mors: ergo & omnis viſio poſſibilis eſt gratia. Idem firmat 1. ad Timotheum 6. vbi Deus, qui vnicus, & pro vnitate Deitatis ſupponitur, dicitur, habitare lucem inacceſſibilem: lux autem ſupponitur pro natura diuina intelligente, ſic habitus ad intellectum pertinentes dicuntur lumen fidei, & lumen gloriæ: ergo diuinitas inacceſſibilis eſt viribus naturæ, eſt quam nullus videt, ſed nec videre poteſt.

Concilium Viennenſe pro ſupernaturalitate viſionis.

14. Probatur ſecundò, nam Concilium Viennenſe abſolutè damnat aſſerentes, poſſe creaturam propriis viribus videre Deum, nec hæretici ea definitione damnati diſtinguebant, inter viſionem naturalem vnitatis Dei, aut Trinitatis Perſonarum: ergo, ſi Concilium vtramque damnare non intenderet, meminiſſet ſine dubio viſionis Trinitatis, quam ſolum damnabat: ergo cum abſolutè ſtatuat Deum non poſſe à creatura propriis viribus videri, de quacumque intelligendum eſt viſione. Idem confirmant Patres indiſcriminatim omnem beatitudinem inter dona ſuperna referentes.

Supernaturalitas viſionis ex gratia illi debita, & repugnantia cum peccato.

15. Probatur tertiò ratione, auulſo vnico fundamento, quod huic Catholicæ veritati refragari poſſet. Si viſio Dei, vt vnus eſt, poſſet eſſe naturalis, maximè, quia Deus, vt vnus, non ſuperat immediatam creaturæ connexionem, cum actiones creaturarum immediatè cum Deo connectantur vt vno: id non obſtat: ergo. Minor probatur, quia connexio illa creaturarum cum Deo oritur ex indigentia creaturæ ad exiſtendum; cum eaque ſtare poteſt odium, & inimicitia ipſius cum Deo: connexio autem viſionis cum Deo non oritur ex indigẽtia creaturæ ad exiſtendum, nec cum ea ſtare poteſt peccatum, aut inimicitia cum Deo: imò ipſi debita eſt gratia ſanctificans, & dona ſuperna illam comitantia, & fortè ipſa viſio eſt ſanctitas excellentior gratia habituali, titulo immediatæ poſſeſſionis Dei: ergo eſt ſupernaturalis in ſubſtantia.

16. Confirmatur, quia non obſtante connexione imme-

diata creaturarum cum Deo, vt vno, impoſſibilis eſt connexio phyſica cum Deo naturalis, cui debita ſit impeccabilitas, & amicitia cum Deo; idcirco impoſſibilis eſt vnio phyſica Dei, etiam vt vnius, cum natura humana, quæ naturalis ſit: ergo ſimiliter non obſtante connexione illa immediata creaturarum cum Deo vt vno, impoſſibilis erit viſio beata naturalis, ſecum trahens omnia illa dona; vnde eſt perfecta Dei poſſeſſio, & inde ſupernaturalis in ſubſtantia, vt conſtat ex dictis diſp. 13.

Item ex altiori ordine cognitionis quā ſit actus fidei ſupernus.

17. Probatur quartò, quia viſio Dei vt vnius eſt in altioris ordine cognitionis, quàm actus fidei credens, Deum eſſe vnum, & ad iuſtificationem diſponens, vt non poteſt eſſe dubium: actus autem fidei eſt in ſubſtantia ſupernus: ergo & viſio Dei vt vnius. Confirmatur, beatitudo eſt ſupra omnia noſtra naturalia merita, vt contra Pelagianos, eorumque reliquias, ſtabilitum eſt in Conciliis: viſio autem Dei, etiam vt vnius, eſſet perfecta beatitudo: ergo ſupra omnia noſtra merita naturalia: non ex alio capite, niſi quia ea viſio eſſet in ſubſtantia ſuperna: ergo.

18. Obijcies primò, ſi viſio Dei vt vnius, eſſet in ſubſtantia ſuperna, maximè, quia eſſet immediata connexio cum Deo vt vno: id ſufficiens non eſt: ergo. Minor probatur, quia actiones Dei productiuæ creaturarum connectuntur immediatè cum Deo vt vno: nec inde ſupernæ ſunt: ergo neque viſio. *Reſpondeo*, negans maiorem, illa enim viſio non ideò præciſè à nobis aſſeritur ſuperna, quia connectitur immediatè cum Deo vt vno, ſed quia eſt perfecta poſſeſſio Dei in ſe, incompoſſibilis cum eiuſdem inimicitia, & cui ex natura rei debita eſt gratia ſanctificans, illámque comitantia dona ſuperna.

Deſiderium naturale viſionis non illi connectitur.

19. Obijcies ſecundò, poteſt dari deſiderium naturale videndi Deum: ſi autem viſio aliqua naturalis Dei poſſibilis non eſſet, nec poſſibile eſſet deſiderium naturale videndi Deum: ergo. Minor probatur, quia deſiderium naturale eſſentialiter fertur in rem poſſibilem naturalem tantum, nam ſupernaturalis eſt extra ſpheram potentiæ naturalis. *Reſpondeo*, negans maiorem, & ad probationem antecedens.

cedens. Ad deſiderium enim naturale ſufficit probabilis apprehenſio poſſibilitatis termini; viſio autem quantumuis ſuperna probabiliter poteſt cognoſci poſſibilis, ex qua apprehenſione prodire poterit deſiderium naturale videndi Deum.

DISPVTATIO XVII.

An ſit poſsibilis ſubſtantia, vel potentia intellectiua creata, cui viſio Dei eſſet connaturalis?

1. NOMINE ſubſtantiæ creatæ non intelligo modalem, etenim de facto vnioni hypoſtaticæ ſubſtantiali connaturalis eſt, & debita viſio beata; ſed naturam ſubſtantialem creaturam propria ſubſtantiali terminabilem, & principium phyſicum operationum ſuppoſiti. Tria ſub hoc titulo diſcernuntur. *Primum*, an ſit poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata. *Secundum*, an caſu, quo poſſibilis eſſet, eſſet etiam illi connaturalis viſio Dei. *Tertium*, an ſaltem poſſibilis ſit intellectus ſupernus, cui viſio Dei eſſet connaturalis. Quid intelligatur nomine ſubſtãtiæ?

SECTIO I.

An ſit poſsibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata?

2. PRior, & communis Theologorum ſententia negat poſſibilem ſubſtantiam ſupernaturalem cum Sancto Thoma 1. part. qu. 12. art. 5. ad 3. quem ſequuntur communiter Placita Doctorum. S. Thomas.

P. Soarius. P. Molina. P. Becanus. P. Herize. P. Ripalda.

muniter ferè omnes vtriuſque Scholæ Doctores, Thomiſtæ, & noſtri cum Suario lib. 2. de attributis negatiuis, c. 9. *Poſterior* ſententia dubitat, nec rem omnino audet definire pro parte affirmante. Ita Molina 1. part. quæſt. 12. artic. 5. diſp. 2. Becanus 1. part. ſummæ cap. 9. qu. 5. Herize tract. 4. diſp. 48. cap. 4. Ripalda tom. 1. de ente ſuperno tota diſp. 23. & clarius amputatis ſcrupulis tom. 2. diſp. vltima ſect. 11. Referens Recentiores, qui in academia Salmantina, & Complutenſi hanc ſententiam publicis diſputationibus aperto marte patrocinati ſunt. Aliqui tandem Recentiores diſtinguunt aſſerentes, ſubſtantiam ſupernaturalem intelligentem impoſſibilem eſſe; ſecus verò, minimè intelligentem.

Subſtãtia ſupernaturalis creata impoſſibilis.

3. Aſſerendum eſt tamen, impoſſibilem eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem creatam. Omitto probationes ab authoritate, quia in hac parte libentes dant manus Aduerſarij fatentes ſtando authoritati noſtram ſententiam præualere; Ratione ergo probatur primò, impoſſibilis eſt ſubſtantia naturalis rationalis creata natura ſua impeccabilis: talis autem eſſet ſubſtantia rationalis creata ſuperna: ergo. Vtraque præmiſſa probanda eſt, & vt omnis euaſio Aduerſariis, nihil intentatum relinquentibus, præcludatur.

Subſtantia rationalis impeccabilis prorſus repugnat, nec coniungi poteſt impeccabilitas cũ ente ab alio.

4. Maiorem ita probo, quia impeccabilitas in ſubſtantia rationali eſt attributum proprium Dei, iuxta mentem Patrum, quorum authoritatibus conuictus Ripalda, id negare non audet, tom. 1. diſp. 28. ſect. 8. ergo nulli creaturæ rationali competere poteſt. *Dices*, indefectibilitatem moralem à ſe eſſe propriam Dei, non verò ab alio, quam participaret creatura ſuperna rationalis. Hæc tamen Theologia multis rationibus à nobis excluſa eſt de eſſentia, & attributis. Tum quia confundit attributa diuina cum attributis entis à ſe. Tum etiam quia ſimiliter dicendum eſſet, attributa propria Dei ſolum eſſe immenſitatem, æternitatem, & omnipotentiam à ſe: vnde poſſet creatura aliqua eſſe immenſa, æterna, & omnipotens ab alio. Sicut ergo implicat, ſubſtantiam aliquam creatam eſſe immenſam, æternam, aut omnipotentem, & eſſe ab alio; ita

ita contendimus implicare, creaturam aliquam eſſe impeccabilem, ſeu moraliter indefectibilem, & eſſe ab alio.

5. Confirmatur *primò*, quia eo ipſo, quod ſubſtantia rationalis in eſſe phyſico ſit ab alio, eſt defectibilis in eſſe phyſico: ergo eo ipſo quod in eſſe morali ſit ab alio, erit quoque defectibilis in eſſe morali. *Secundò*, quia impeccabilitas de facto eſt accidens ſicuti ſanctitas, & cognitio: ergo ſicut creatura ſancta, & intelligens per naturam, id eſt per ſeipſam, eſt prorſus impoſſibilis, ita & creatura per naturam, ſiue per ſeipſam impeccabilis, impoſſibilis erit.

6. Iam minor illa, ſcilicet, creaturam illam ſupernam futuram impeccabilem, quam variis modis contendunt Aduerſarij perturbare. Probatur, quia inprimis illa creatura non poſſet peccare actu ſuperno intrinſecè malo, vt fatentur Aduerſarij, cum intrinſeca malitia, & falſitas enti ſuperno repugnent. Neque poſſet actu naturali intrinſecè malo, nam actio eſſet intrinſecè mala, & aliunde ſupernaturalis, vtpotè connexa eſſentialiter cum principio superno: ergo neque peccare poſſet actu ſupernaturali intrinſecè malo, neque naturali ſimiliter intrinſecè malo, cuiuſuis enim actio eſſet intrinſecè mala, & ſuperna. Inſuper neque peccare poſſet actu extrinſecè malo, ex circunſtantia, ſcilicet, loci, temporis, aut præcepti, ſiue actus ſit poſitiuus, ſiue pura omiſſio naturalis, aut ſuperna; nam ſunt omnes interpretatiua voluntas tranſgreſſionis præcepti: ergo ſuperna ſubſtantia eo actu denominaretur interpretatiuè volens tranſgreſſionem præcepti; vnde poſſet actu poſitiuo velle formaliter tranſgreſſionem præcepti, quod Aduerſarij conſtantes deteſtantur. Sequela probatur, quia potentia, quæ interpretatiuè poteſt velle aliquod obiectum, poteſt etiam poſitiuè, & formaliter velle illud; obiectum enim interpretatiuum verè eſt intra ſpheram potentiæ, nec quæſtione dempta, aſſignabile eſt obiectum interpretatiuum voluntatis, quod attingi non poſſit actu poſitiuo; ſubſtantia autem ſuperna poſſet interpretatiuè velle tranſgreſſionem præcepti: ergo & poſitiuè. *Creatura ſuperna foret vndequaque impeccabilis.*

7. Dices, Deum per voluntatem dandi auxilium præce-

Inſtantia ex volũtate dãdi auxilium cũ præſcientia conditionata futuri conſenſus.

dentem omne liberum exercitium voluntatis creatæ, & habitum cum præſcientia conditionata futuri conſenſus ex tali auxilio, velle interpretatiuè conſenſum, nec tamen poteſt velle poſitiuè, & formaliter ſeruato iure creatæ libertatis: ergo poſſibile eſt obiectum interpretatiuè volitum, quod actu poſitiuo formaliter intendi non poſſit.

Noſtra concluſio ipſamet inſtantia fulcitur.

8. Contra tamen *primò*, quia Deus, non attento iure creatæ libertatis, poteſt voluntate dandi auxilium velle poſitiuè, & formaliter conſenſum: ergo illud obiectum interpretatiuum abſolutè poteſt aliquo actu eſſe poſitiuè volitum, quod intendimus. *Secundò*, quia licet Deus ea voluntate non poſſet velle efficaciter conſenſum ſtante creata libertate; tamen volũtate inefficaci ſeu cõditionata, aut ſufficiente poteſt poſitiuè, & formaliter velle illum: ergo noſtra propoſitio inconcuſſa ſemper vera conſiſtit, ſcilicet, quodcumque obiectum interpretatiuè volitum, poſſe aliquo actu poſitiuo formaliter intendi, cum tale obiectum non ſit extra ſpheram potentiæ, vt ſupra expendebamus. *Confirmatur*, tota noſtræ concluſionis probatio. Nam impoſſibilis eſt ſubſtantia rationalis creata perfectiori modo impeccabilis, quàm ſit humanitas Chriſti per vnionem hypoſtaticam: talis autem ſupernaturalis ſubſtantia futura eſſet: ergo. Minor probatur, quia humanitas Chriſti redditur impeccabilis per vnionem, tanquam per donum gratuitum: realiter ab ipſa diſtinctum, & ſimpliciter amiſſibile: ſubſtantia autem ſuperna impeccabilis eſſet per naturam, impeccabilitate ab ipſa realiter indiſtincta, & ſimpliciter inamiſſibili: ergo perfectiori modo eſſet per naturam impeccabilis, quàm humanitas Chriſti Domini per vnionem hypoſtaticam.

Subſtãntia ſuperna eſſet ſanctitas per naturam.

9. Probatur ſecundò concluſio. Subſtãntia ſuperna eſſet ſanctitas ſubſtantialis per naturam: id autem implicat: ergo. Minor vera eſt apud omnes. Maior probatur. Nam ideò gratia habitualis eſt intrinſecè, & natura ſua ſanctitas, quia eſt principium totius rectitudinis oppoſitum peccato; Inde contingit illi diuinæ naturæ participatio, & ius ad hæreditatem gloriæ: ſubſtantia autem ſupernaturalis

eſſet

eſſet principium totius rectitudinis per naturam, oppoſitum peccato: ergo eſſet ſanctitas. Minor eſt indubitata, quia illa ſubſtantia nullam poſſet producere operationem prauam, vt conſtat ex dictis, aliunde omnes honeſtæ prodirent ab illa: ergo.

10. Tertiò, quia licet ſubſtantia illa ſuperna ſanctitas non eſſet per naturam, exigeret tamen ſanctitatem iure naturali ſibi debitam, ſicut aquæ debita eſt frigiditas, quàm natura ſua exigit, vt concedit Ripalda: id autem implicat: ergo. Minor probatur, quia ſubſtantia illa natura ſua exigeret gratiam iuſtificantem, & quilibet motus gratiæ contrarius eſſet illi violentus, ſicut quilibet motus frigiditati contrarius violentus eſſet aquæ: ergo motus peccati gratiæ contrarius, ſubſtantiæ ſupernaturali violentus eſſet, & conſequenter impoſſibilis; quia motus violentus non poteſt eſſe ab intrinſeco; motus autem peccati vtpotè vitalis eſſentialiter ab intrinſeco debet eſſe: ergo ſubſtantia ſuperna nullo poſſet peccato graui maculari, imò nec leui, quia eodem pacto exigeret viſionem beatam, cui etiam peccatum veniale contrarium eſt. Vel ſaltem ſanctitas eſſet illi debita, quod etiã implicat.

11. Confirmatur. Quia ſubſtantia illa ſuperna deberet eſſe Filius Dei naturalis, id implicat: ergo. Minor certa eſt, quia Filius Dei naturalis eandem habere debet cum Patre naturam: illa autem ſubſtantia non haberet, vt per ſe patet. Maior igitur probatur, quia illa ſubſtantia eſſet Filius Dei: non adoptiuus: ergo naturalis; medium enim non eſt; ſicuti medium non eſt inter habere eandem naturam cum Patre, & non habere, quo diſtinguitur filius naturalis, ab adoptiuo, nam vt ait Francofordienſe in Sacroſyllabo, columna quinta, adoptiuus dici non poteſt, niſi qui alienus. Et Ambroſius lib. 1. de fide, cap. 9. *Filius, aut per adoptionem, aut per naturam eſt.* Maior eſt certa, quia illa ſubſtantia per gratiam ſibi debitam eſſet Deo amica, iuſque habens ad hæreditatem gloriæ, quæ propria ſunt Filij Dei. Minor probatur, qui filius naturalis eo differt ab adoptiuo, quod ille titulo productionis abſque vllo fauore extrinſeco, aut dono gratuito, ius habet ad bona Patris; Subſtãtia ſuperna futura eſſet Filius Dei naturalis, & non adoptiuus.

Digitized by Google

adoptiuus autem non ita, ſed ex fauore extrinſeco, & dono gratuito: ſubſtantia autem ſupernaturalis titulo productionis, ius haberet ad gratiam, & conſequenter ad gloriam, ſeorſim à quocumque fauore extrinſeco, aut dono gratuito: ergo eſſet filius Dei naturalis.

Debita quoque illi eſſet carentia peccati, & gratia reſpectu illius gratia non eſſet.

12. Dices, gratiam ſe ſola non eſſe ius ad gloriam, ſed vna cum carentia peccati; hæc autem donum eſſet gratuitum reſpectu illius ſubſtantiæ, & fauor extrinſecus. *Contra* tamen *primò*; quia id ſupponit gratiam eſſe natura ſua compoſſibilem cum peccato, quod eſt falſum. *Secundò*, quia ſubſtantia illa eſſet natura ſua impeccabilis, vt oſtendimus: ergo & habens natura ſua ius ad carentiam peccati, ſicut haberet ad gratiam, quam natura ſua exigeret: ergo ſicut gratia non eſſet fauor, aut donum gratuitum, ita neque carentia peccati, & conſequenter neque ius ad hæreditatem gloriæ: *Tertiò*, quia gratia reſpectu illius ſubſtantiæ ſupernaturalis, gratia non eſſet; hæc enim talis eſt iuxta Paulum, quia abſque vllo debito gratuito donatur à Deo, ſaltem radicaliter, auxiliorum efficacium collatione: illi autem ſubſtantiæ donaretur ex debito: ergo gratia non eſſet.

13. Dices gratiam habitualem Chriſti Domini eſſe verè gratiam, quamuis debita ſit vnioni hypoſtaticæ. *Contra*, quia vnio hypoſtatica debita non eſt humanitati, & conſequenter neque gratia habitualis debita eſt illi: ſubſtantiæ autem ſupernaturali ſeorſim ab omni alio dono gratuito debita eſſet gratia: ergo non eſſet gratia. Quod ſi dicas etiam exiſtentiam illius ſubſtantiæ ſupernaturalis eſſe gratuito conceſſam à Deo potente illam non producere, non ſolius, quia hoc pacto, etiam proprietates, & accidentia connaturalia gratuito dantur, gratuita productione exiſtentiæ; nec tamen ſunt gratia: ergo ad iſtam ſatis non eſt, eſſe donum gratuitum ratione exiſtentiæ, ſed vlterius opus eſt, eſſe donum gratuitum ſuppoſita exiſtentia.

Subſtãtia ſuperna titulo ſeruitutis nõ poſſet habere ius ad adoptionem.

14. Quintò. Creatura illa ſuperna eſſet ſerua Dei: ergo non poſſet habere vllum ius, aut exigentiam, vt adoptetur è Deo in filium. Illa autem ſubſtantia haberet tale ius, &

& exigentiam, cum debita illi eſſet gratia habitualis, & carentia peccati; in quo conſiſtit adoptio: ergo.

15. Dices ex Ripalda tomo 2. diſp. vltima, ſect. 11. Filiationem adoptiuam compoſſibilem eſſe cum conditione ſeruili; hæc enim tantum reſpicit dominium Dei in creaturam rationalem, eiuſque actiones, quod optimè ſtat cum filiatione adoptiua, quamuis conditio purè ſeruilis per peccatum illam excludat.

16. Contra tamen, quia licet conditio ſeruilis compoſſibilis ſit cum adoptione in filium, tamen intelligibile videtur poſſe ſeruum ius, & exigentiam habere, vt adoptetur à domino; longè enim diuerſum eſt, poſſe dominum adoptare ſeruum in filium, & ſeruum exigere vt adoptetur à domino: ergo licet conditio ſeruilis compoſſibilis ſit cum adoptione, illam tamen exigere non poterit; quod in creatis perſpicuum eſt; conditio enim ſeruilis natura ſua excludit ius, & exigentiam in ſeruo, vt adoptetur à domino: imò liber extraneus ſimilem exigentiam habere non poteſt: ergo neque creatura illa ſuperna, vtpotè extranea, & Dei ſerua, exigere poterit, vt adoptetur à Deo: ſed id neceſſario fauor eſſe debet per donum gratuitum, & creaturæ indebitum. **Solutio Ripaldæ eiuſque refutatio.**

17. Sextò. Præcipua dona, quæ titulo filiationis debentur filio naturali Dei, debita eſſe non poſſunt puræ creaturæ: ea autem ſunt gratia, & gloria: ergo iſta indebita prorſus ſunt omni creaturæ puræ rationali, quod ſi ius ad præcipua dona filio naturali debita, ſemel puræ creaturæ conuenire poteſt, cur non poterit competere ius ad inferiora dona? Vnde quidquid debitum eſt filio naturali Dei, à dignitate perſonæ diſtinctũ, debitum etiam eſſet alicui creaturæ poſſibilis ſupernæ, ex quo fieret poſſibilem eſſe creaturam ſupernam, cui debitum, & connaturale eſſet lumen propheticum, virtus patrandi miracula, & cognoſcendi euidenter ſecreta cordium, futura libera, tam abſoluta, quàm conditionata, & decreta Dei; quæ ſunt maniſeſtiſſimum diuinitatis argumentum. Iuxta illud Iſaiæ 41. *Annuntiate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos.* **Præcipua dona filij naturalis debita eſſent ſubſtantiæ ſupernæ.**

 18. Denique,

18. Denique, poſſibilis non eſt ſubſtantia, quæ non ſit propria ſubſtantia terminabilis, nam de ratione ſubſtantiæ eſt, eſſe ens per ſe, id eſt de conſtitutiuo ſuppoſiti, vt oſtendi in Metaphyſica: ergo impoſſibilis eſt ſubſtantia, quæ non ſit naturalis; eſſe enim naturalem, aliud non eſt, quàm eſſe ſubſtantiam propria ſubſiſtentia terminabilem, vt conſtat ex diſputatione prima: ergo impoſſibilis eſt ſubſtantia ſupra naturam, & conſequenter ſupernaturalis.

Poſſibilis nō eſt ſubſtātia naturalis cui vel minimū donum ſupernum debitum ſit.

19. Collige ex dictis, poſſibilem non eſſe ſubſtantiam rationalem creatam ſupernam, cui vel minimum donum ſupernum debitum ſit, & connaturale, nam quæcumque ſubſtantia rationalis creata, futura eſſet impoſſibilis neceſſariò; pro omnibus enim militat primum noſtri aſſerti fundamentum, vt expendenti fiet manifeſtum: ſubſtantia autem impeccabilis creata implicat: ergo. *Collige ſecundò*, impoſſibilem eſſe ſubſtantiam ſupernam irrationalem viuentem, aut non viuentem, quia omnes ſunt natura, cum ſint propria ſubſtantia terminabiles.

Nulla poſſibilis ſubſtantia ſuperna.

Recens fundamentum pro impoſſibilitate ſubſtantiæ ſupernæ expenſum.

20. In calce tamen non omittam recens fundamentum pro impoſſibilitate ſubſtantiæ ſupernaturalis. Ita doctus Recentior aſſumptum probat pluribus ex noſtris fundamentis tanquam inefficacibus derelictis. Nam ens ſupernum eſt illud quod participat in ſuis prædicatis aliquod prædicatum ex his, quæ Deo conueniunt, vt diſtincto à ſubſtantia creata: illud autem quod participat tale prædicatum non poteſt eſſe ſubſtantia creata: ergo quod ſit ens ſupernum non poteſt eſſe ſubſtantia creata. Minor eſt certa, nam ſubſtantia creata non poteſt includere prædicatum, quod excludat ſubſtantiam creatam: prædicatum autem Deo conueniens, vt diſtincto à ſubſtantia creata, eſt prædicatum, quod excludat ſubſtantiam, cum per illud Deus diſtinguatur ab illa: ergo. Maiorem autem illam primi Syllogiſmi ſupponit ex conſtitutiuo entis ſupernaturalis.

21. Diſplicet tamen Recentior iſte cum ſuo fundamento, eo quod illud cæteris anteponat; longè enim difficiliorem habent ſolutionem, & difficultatis neruum, quæ à nobis propoſita ſunt, quàm illud ſuum, cuius negata maiori,

maiori, vt negatur à propugnantibus ſubſtantiam creatam ſupernam, nihil reſtat difficultatis, eámque maiorem falſam eſſe, multis oſtendimus probationibus de conſtitutiuo entis ſupernaturalis, videantur ibi dicta.

SECTIO II.

An ſit poſsibilis intellectus ſupernaturalis?

22\. Certum eſt *primò* ex dictis, intellectum ſupernum, & cum ſubſtantia creata realiter identificatum impoſſibilem eſſe, nam ſubſtantia, cui talis intellectus identificaretur, pariter futura eſſet ſuperna, quod implicat. Difficultas ergo eſt de potentia realiter à ſubſtantia intelligente diſtincta de genere qualitatis, ſicut lumen gloriæ, quæ autem pro intellectu dixerimus, eadem cum proportione de voluntate dicenda erunt, maximè cum voluntas à potentia intellectiua ſibi proportionata dependeat. Certum eſt *ſecundò* in ſententia admittente poſſibilem ſubſtantiam ſupernam, poſſibilem quoque eſſe potentiam intellectiuam, & volitiuam ſupernas illis ſuperadditas, ſicut in ſubſtantiis naturalibus poſſibiles ſunt naturales potentiæ ſuperadditæ. Controuerſia igitur eſt inter Doctores, ſubſtantiam ſupernaturalem negantes, an videlicet cum hoc ſtare poſſit poſſibilitas intellectus, & voluntatis ſupernæ. *Status controuerſiæ, & ſupponuntur aliqua.*

23\. Aſſero primò, poſſibilem eſſe intellectum ſupernaturalem. Probatur, quia ſi poſſibilis non eſſet, maximè, quia connaturalis deberet eſſe alicui ſubſtantiæ creatæ, & hæc deberet eſſe ſuperna, quod implicat; vel quia eſſet indefectibilis à vero, quæ eſſet perfectio propria Dei, nullo autem ex his capitibus repugnat: ergo. Minor quoad primam partem probatur, quia intellectus ſupernus nulli ſubſtantiæ creatæ connaturalis eſſet, aut debitus: ergo ex hoc capite non implicat. Antecedens probatur, quia licet ex qualitatibus naturalibus nulla ſit poſſibilis, quæ connaturalis non ſit, & debita alicui ſubſtantiæ creatæ; tamen *Poſſibilis eſt intellectus ſupernus.*

poſſibiles.

poſſibiles ſunt qualitates ſupernæ, quę nulli ſubſtantiæ creatæ debitæ, aut connaturales ſint, vt patet in toto ordine ſuperno de facto exiſtente: ergo licet ex qualitatibus naturalibus, nullus ſit poſſibilis intellectus, qui alicui ſubſtantiæ creatæ debitus non ſit, & connaturalis; tamen poſſibilis erit intellectus ſupernus, qui nulli ſubſtantiæ creatæ debitus, & connaturalis ſit. *Dices*, intellectum non poſſe ſe ſolo producere intellectionem, niſi coniunctus ſit naturæ rationali: ergo debet eſſe connaturalis illi, vt eleuet illam ad actus ſupernos producendos, quos natura ſe ſola efficere non poteſt. *Contra*, quia lumen gloriæ neque poteſt ſe ſolo producere viſionem abſque conſortio intellectus naturalis creati, nec tamen lumen gloriæ debitum eſt, & connaturale intellectui naturali: quia igitur intellectus ſupernus ſe ſolo abſque conſortio ſubſtantiæ creatæ producere non valeat intellectionem, neque intelligere, non idcirco debitus erit & connaturalis ſubſtantiæ creatæ; Inde enim tantum ſequitur ſubſtantiam creatam debitam eſſe, & connaturalem intellectui ſuperno, ſicut debita eſt, & connaturalis lumini ad agendam viſionem, non verò contra.

Intellectum ſupernũ non poſſe ſe ſolo producere intellectionem non obſtat eius poſſibilitati.

25. Iam verò minor illa quoad ſecundam partem, ſcilicet, impoſſibilem non eſſe intellectum ſupernum, quia eſſet indefectibilis à vero, eo quod nullum poſſet producere actum falſum, probatur, quia indefectibilitas accidentalis à vero, non eſt propria Dei perfectio, ſed ſolum indefectibilitas ſubſtantialis, & per modum naturæ, vt patet in lumine, & habitibus ſupernis, qui indefectibiles ſunt à vero, & impotentes prorſus actum falſum producere; & ratio eſt, quia dona ſuperna natura ſua diriguntur ad perficiendam naturam creatam, eiuſque imbecillitatem, & defectibilitatem reparandam, & eleuandam; ſi autem defectibilia in ſe eſſent, quomodo poſſent naturam de ſe defectibilem roborare, & ad meliorem ſtatum eleuare. Ideò indefectibilitas à vero naturæ creatæ repugnans, poſſibilis eſt accidenti ſuperno.

Nec obſtat indefectibilitas à veor.

26. Confirmatur, indefectibilitas à vero propria Dei, ſola eſt

eſt illa, quæ penitus excludat rem defectibilem à vero etiam radicalem in natura ſibi propria: intellectus autem ſupernus non excluderet defectibilitatem radicalem à vero, in natura rationali ſibi propria: ergo non participaret indefectibilitatem à vero propriã Dei. Maior mihi euidens eſt. Tum quia indefectibilitas formalis à vero propria Dei, eſt indefectibilitas per naturam, & non per donum ſuperadditum, atque adeo quæ non excludat radicalem indefectibilitatem naturæ, non erit propria Dei: intellectus autem ſupernus accidentalis eam indefectibilitatem naturæ non excluderet. Tum etiam quia ideò dona ſuperna non participant attributa ſoli Deo propria, quia ſupponunt naturam ſibi propriam defectibilem. Minor autem illa probatur, quia defectibilitas radicalis à vero, eſt de intrinſeco conceptu cuiuſlibet naturæ rationalis creatæ: ergo intellectus ſupernus illi poſſibilis, non excludet radicalem defectibilitatem à vero in natura ſibi propria, videlicet rationali creata, vt patet in vnione hypoſtatica indefectibili à vero, & bono, quæ non excludit radicalem defectibilitatem à vero, & bono in natura humana ſibi propriã. Quænam indefectibilitas à vero ſit propria Dei.

27. Aſſero ſecundò, poſſibilem eſſe voluntatem ſupernaturalem. Hæc concluſio eiſdem fundamentis, quibus præcedens ſtabilitur; impeccabilitas enim, quam voluntas illa participaret, non eſſet propria Dei; hæc enim excludere debet in natura ſibi propria omnem defectibilitatem à bono, etiam radicalem, quam non excluderet voluntas ſuperna, ſicut nec intellectus indefectibilitatem à vero. Et confirmari poteſt inſtantiis gratiæ iuſtificantis, & vnionis hypoſtaticæ, quæ in ſe indefectibiles ſunt à bono, manente ſemper natura humana radicaliter defectibili. Eo quod donis illis ſupernis intrinſeca naturæ defectibilitas non amittatur, Quæres, an ſimiliter poſſibilis ſit qualitas ſupernaturalis, quæ ſimul eſſet intellectus, & voluntas. *Reſpondeo* affirmatiuè eiſdem rationibus, & fundamentis, quibus poſſibilis eſt intellectus, & poſſibilis etiam voluntas; ergo & poſſibilis qualitas ſuperna quæ intellectus eſſet ſimul, & voluntas. Poſſibilis eſt voluntas ſupernaturalis. Poſſibilis qualitas ſuperna, quæ intellectus eſſet ſimul & voluntas.

Poſſibilis intellectus, cui connaturalis eſſet viſio Dei.

28. Aſſero tertiò poſſibilem eſſe intellectum, cui connaturalis eſſet viſio Dei, & voluntatem, cui connaturalis eſſet amor beatus. Probatur, quia impeccabilitas, quàm infert beatitudo non repugnat intellectui, aut voluntati ſupernæ, vt vidimus: ex alio autem capite nulla apparet implicantia: ergo, &c. *Confirmatur*, quia ex ſuppoſitione, quod poſſibilis ſit intellectus ſupernus, nulla eſt aſſignabilis implicantia, cur poſſibilis non ſit ſaltem aliquis, tantæ efficacitatis, virtutis, & perfectionis, quantæ eſt de facto lumen gloriæ, iſti autem connaturalis eſt viſio: ergo, &c.

29. Obijcies. Nomine intellectus vt ſic, præciſa naturalitate, intelligitur potentia vniuerſalis, ac noſter eſt intellectus, quæ proinde producere poſſet omnia intellectionum genera, quæ poteſt noſter intellectus, idemque eſt cum proportione de voluntate; poſſibilis autem non eſt potentia ſuperna, quæ poſſit ea omnia intellectionum genera producere, quæ poteſt noſter intellectus: ergo neque poſſibilis erit intellectus ſupernus. Minor probatur, quia noſter intellectus producere poteſt intellectiones probabiles, & falſas, & noſtra voluntas actus prauos; nulla autem potentia ſuperna valet ſimiles actus producere: ergo, &c. *Reſpondeo*, negans maiorem. Vt enim aliqua potentia ſit intellectus, aut voluntas, ſatis eſt, vt actibus à ſe, producibilibus intelligens denominari poſſit, aut volens; id enim proprium eſt voluntatis, & intellectus; eſſe ſcilicet potentias tendentes intencionaliter in obiecta.

DISPV

DISPVTATIO XVIII.

An viſio Dei ſit ſupra appetitum ſubſtantiæ rationalis?

1. NON agitatur controuerſia de natura rationali, vt eleuata; ſed propriis ſuis viribus relicta. Appetitus eſt duplex, innatus vnus, & elicitus alter; innatus eſt propenſio, & inclinatio rei in aliquam perfectionem; ſic aqua appetit frigiditatem. Elicitus eſt actus voluntatis (in præſenti enim locum non habet alius appetitus) qui ſi feratur in obiectum abſens, dicitur deſiderium, ſi in obiectum poſſeſſum, dicitur gaudium ſiue fruitio, ſi in obiectum ſecundum ſe, dicitur amor ſtrictus. De quibus omnibus actum, à nobis ex profeſſo tract. de voluntate diſp.2. & 3. Quid appetitus innatus, quid elicitus.

SECTIO I.

An ſubſtantia rationalis habeat appetitum innatum ad viſionem?

2. APpetitus innatus ad viſionem duplex poſſet contingere naturæ rationali. Primus immediatus, caſu quo immediatè ſubſtantia, ſeu natura rationalis in viſionem propenderet. Secundus mediatus, caſu quo natura rationalis tantum propenderet in appetitum elicitum, Appetitus innatus quotuplex erga viſionem.

& medio iſto in viſionem beatam. Vterque ſubdiuidi poſſet in naturalem, & obedientialem, ſiue in abſolutum, & conditionatum. Naturalis ſeu abſolutus, & propenſio per modum exigentiæ independenter ab omni conditione. Obedientialis, ſeu conditionatus eſt propenſio dependenter ab aliqua conditione.

Sententiæ Doctorum Scotus. Durandus. P. Valentia. P. Ruiz. P. Herize. P. Molina. P. Vaſquez.

3. *Prima* ſententia abſolutè affirmat inſitum eſſe naturæ rationalis appetitum innatum in viſionem. Tenent Scotus, Durandus, Ruiz, & alij apud Ripaldam diſp. 4. ſect. 1. *Secunda* abſolutè negat. Ita Herize tract. 4. diſp. 37. cap. 1. cum Molina, Vaſquio, & aliis apud eundem. *Tertia*, reiecto appetitu naturali, admittit obedientialem. Ita aliqui Recentiores.

Natura rationalis nullum habet appetitũ innatũ immediatum, & abſolutum ad viſionem beatam.

4. Aſſero primò, naturam rationalem nullum habere appetitum naturalem immediatum, & abſolutum ad viſionem beatam. Hæc concluſio aperta eſt ex dictis pro ente ſuperno; hoc enim eſt ſupra omnem exigentiam abſolutam totius naturæ: ergo viſio vtpotè ſupernaturalis, erit ſupra omnem appetitum naturalem immediatum, & abſolutum ſubſtantię rationalis, cum iſta aliud non ſit, quam propenſio per modum exigentiæ abſolutæ, & connexa eſt cum termino reipſa poſſibili.

Benè verò conditionatum immediatum.

5. Aſſero ſecundò, naturam rationalem habere appetitum innatum naturalem immediatum, & conditionatum ad viſionem beatam, videlicet, ſi poſſibilis ſit. Hæc concluſio firma etiam eſt ex dictis pro ente ſupernaturali. Nam exigentia, ſeu propenſio conditionata nullam habet connexionem cum termino reipſa poſſibili; ſicut nec virtus conditionata productiua viſionis: ergo ſicut natura rationalis habet virtutem naturalem productiuam immediatam, & conditionatam viſionis; pariter & habere poterit appetitum naturalem immediatum, & conditionatum. Quæ autem hic obijci poſſent, ſoluta iam, & explanata ſunt de ente ſupernaturali.

In appetitũ elicitum innatè, immediatè, & abſolutè propendet.

6. Aſſero tertiò, naturam rationalem habere appetitum innatum naturalem, immediatum, & abſolutum in appetitum elicitum viſionis beatæ. Patet hæc concluſio. Nam

appetitus

Digitized by Google

appetitus elicitus naturalis, eſt perfectio connaturalis naturæ rationalis: ergo iſta abſolutè propendet in illum, ſicut & in cæteras perfectiones ſibi connaturales.

7. Aſſero vltimò naturam rationalem medio appetitu elicito appetere elicitè viſionem beatam. Probatur, quia vt conſtabit infra poſſibilis eſt appetitus elicitus naturalis viſionis beatæ: ergo natura rationalis per eum appetitum tendit in viſionem beatam mediatè, eo modo, quo appetitus elicitus immediatè tendit. Inde colliges, naturam rationalem per appetitum mediatum nulla ratione connecti cum viſione beata reipſa poſſibili, nam appetitus elicitus immediatus ſimilem non habet connexionem. **Per appetitū elicitum appetit elicitè viſionem.**

SECTIO II.

An, & qualis appetitus elicitus viſionis ſit poſſibilis natura rationali?

8. CVm appetitus elicitus nihil aliud ſit, quàm actus voluntatis vel deſiderans perfectionem abſentem, vel de eadem poſſeſſa gaudens, aut illam amans ſecundum ſe, idem erit inquirere, an ſit poſſibilis appetitus elicitus naturalis viſionis beatæ, ac, an ſit poſſibilis actus voluntatis naturalis attingens viſionem beatam; vnde tota iſta controuerſia in aliam deuoluitur ſatis celebrem; an ſcilicet actus naturalis attingere poſſit obiectum ſupernaturale. Circa quam

9. Certum mihi eſt primò. Poſſe actum naturalem attingere obiectum materiale ſupernum. Tum quia actus errantes circa myſteria ſupernaturalia attingunt illa; cum tamen ſine dubio naturales ſint. Tum etiam, quia plura ſupernaturalia probabili cognitione attinguntur à nobis, quæ etiam naturalis eſt. Tum denique, obiectum ſupernum tale non eſt, quia nullo actu naturali attingi poſſit, ſed quia à nullo, cum ipſius poſſibilitate connexo, attingi **Actus naturalis attingere valet obiectū materiale ſupernum.**

 valeat;

valeat; poſſibiles autem ſunt plures actus attingentes obiectum ſupernum nulla ratione cum ipſius poſſibilitate connexi, quales ſunt probabiles: ergo naturales.

Attingere etiam poteſt obiectũ formale ſupernum.

10. Certum mihi eſt ſecundò, poſſe actum naturalem attingere etiam obiectum formale ſupernum. Tum quia, motiuum de ſe infallibile attingi poteſt modo, & actu fallibili, ſicut obiectum infallibiliter verum, attingi poteſt modo, & actu falſo: ergo etiam motiuum ſupernum, licet ſit de ſe infallibile, poterit attingi modo, & actu fallibili, & conſequenter naturali. Etenim infallibilitas, vel fallibilitas actus non ſumitur ab obiecto, cum circa idem obiectum poſſit dari actus fallibilis, & infallibilis, ſed ex modo tendendi. Tum etiam quia non minus ſuperat naturam obiectum materiale ſupernum, quàm formale: ergo ſi illud attingi poteſt actu naturali, cur non iſtud. Tum denique, quia motiuum plurium opinionum eſt ſupernaturalitas, vt talis, vt patet in conſtitutiuo entis ſupernaturalis, circa quod quiſque tenet ſuam probabilem ſententiam; cuius motiuum eſt ſupernaturalitas formaliter, vt talis: ergo hæc attingi poteſt actu naturali probabili.

Poſſibilis appetitus naturalis elicitus ad viſionem.

11. Aſſero primò, poſſibilem eſſe appetitum naturalem elicitum erga viſionem, etiam ob motiuum ſupernum, quia videlicet, eſt ingens felicitas, vel quia mihi bona, vel quia Deus dicit eam poſſibilem eſſe. Probatur, quia ſi poſſibilis non eſſet naturalis appetitus elicitus erga viſionem, maximè, quia viſio eſſet ſupernaturalis: id non obſtat: ergo, &c. Minor conſtat ex dictis, nam actus naturalis attingere poteſt obiectum materiale, & formale ſupernum; atque adeo non obſtat ſupernaturalitas viſionis, quo minus appetitus elicitus naturalis ergo illam poſſibilis ſit. Maior autem eſt vnicum aduerſæ partis fundamentum. Conſequentia verò legitima eſt.

Per modum deſiderij, gaudij, & amoris ſtricti.

12. Confirmatur Myſteria noſtræ fidei poſſunt ratione naturali proponi euidenter credibilia, propter tot, tantáque mirabilia ſigna, teſtimonia, & argumenta, quibus firmata ſunt, quæ omnia parere poſſent aſſenſum naturalem probabilem de veritate myſteriorum, & reuelationis

ionis diuinæ: ergo & viſionis, quæ eſt vnum ex præcipuis obiectis reuelatis: ergo ex eo aſſenſu naturali moueri, & excitari poterit in voluntate affectus, ſeu appetitus naturalis erga illam. Probatur conſequentia, quia aſſenſus ille naturalis de poſſibilitate viſionis excitare poteſt in voluntate aliquem affectum, ſeu appetitum elicitum erga ſuum obiectum: ergo naturalem. Ex his colliges poſſibile eſſe deſiderium naturale viſionis abſentis, gaudium præſentis, & amor ſtrictus illius ſecundum ſe.

Appetitus elicitus naturalis mouere per ſe non poteſt ad effectus ſupernos.

13. Aſſero ſecundò, appetitum elicitum naturalem videndi Deum, non poſſe excitare, aut mouere voluntatem ſaltem per ſe ad affectus ſupernos eiuſdem viſionis, nec ad actus ſupernaturales virtutum conducentes ad conſecutionem gloriæ. Hæc concluſio multis ſtabilita eſt à nobis tractatu de Auxiliis ex Scriptura, Patribus, & Conciliis contra Pelagianos aſſerentes poſſe actus naturales conducere ad ſalutem, & contra Semipelagianos, qui initium fidei adſcribebant naturæ: ergo nullus actus naturalis poteſt per ſe ipſum ad ſalutem conducere, excitare, aut mouere ad actus, ad eandem conducentes; id enim proprium eſt auxiliantis gratiæ in ſubſtantia supernæ, vt ibidem oſtendi.

Quid ſit niti infallibiliter motiuo infallibili.

14. Obijcies primò. Actus nitens motiuo infallibili, eſt infallibilis; actus autem ex motiuo ſuperno nititur motiuo infallibili: ergo erit infallibilis: ergo non poterit eſſe naturalis. *Reſpondeo*, diſtinguens maiorem. Actus nitens motiuo infallibili, infallibiliter, concedo: probabiliter tantum, nego. Et conceſſa minori, nego conſequentiam. Si autem inquiras, quid ſit niti infallibiliter motiuo infallibili? Reſpondeo, eſſe connecti cum illo reipſa tali, ac per actum aſſeritur, quod procul eſt ab actu naturali de obiecto ſuperno.

Quo pacto obiectũ debitum ſit, & connaturale actui.

15. Obijcies ſecundò. Cuilibet actui debitũ eſt, & connaturale ſuum obiectũ: ergo ſi obiectum ſupernaturale poſſet actu naturali cognoſci, aliquid ſupernaturale debitum eſſet alicui enti naturali, id falſum eſt: ergo. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens; debitum eſt obiectum, in re ita ſe habens, ac

aſſeritur

Digitized by Google

aſſeritur ab actu, nego: in ratione obiecti, concedo. Et ſimiliter diſtinguo conſequens, aliquid ſupernaturale eſſet debitum alicui enti naturali, reipſa tale, ac aſſeritur ab actu, nego: in ratione obiecti, concedo. Et ratio eſt, quia eſſe obiectum præcisè, non infert connexionem actus naturalis cum ipſo, reipſa poſſibili, vel exiſtente, quæ ſola connexio naturam ſuperare debet.

Facilè nobis non eſt inter actum naturalem, & ſupernum diſcernere.

16. Obijcies tertiò. Si actus naturalis, & ſupernus poſſent attingere idem obiectum materiale, & formale, non poſſemus diſcernere vnum actum ab alio, neque deſiderium naturale viſionis à ſuperno: ergo qui ſemel cognoſceret beatitudinem, vt bonum ſupernum, cognitione naturali ſimul, & ſuperna, ſimul etiam eliceret vtrumque deſiderium, naturale ſcilicet, & ſupernum: vnde in tali euentu non erit in poteſtate hominis elicere vnum præ alio, ſed vtrumque, vel neutrum; cum ad eliciendum vnum præ alio diſcretio cognitionum neceſſaria ſit. *Reſpondeo*, Argumentum verum eſſe, & nihil abſurdi continere, etenim ſi facile nobis eſſet diſcernere inter actum naturalem, & ſupernum, eadem facilitate poſſemus diſcernere contritionem ſupernam à naturali, & cognoſcere ſtatum gratiæ. Hoc tamen aduerte, hominem cum vtraque illa cognitione elicere vtrumque deſiderium, certum non eſſe, quia ſi id certo nobis conſtaret, elicita contritione ex cognitione naturali ſimul, & ſuperna malitiæ peccati, quatenus oppoſitæ diuinæ bonitati, certo nobis conſtaret hominem eſſe in ſtatu gratiæ; quia eo ipſo quod exiſteret naturalis, exiſteret etiam ſuperna diſpoſitio ad iuſtificationem.

S. Thomas obiectus, & declaratus.

17. Obijcies quartò S. Thomas 1. 2. quæſt. 63. art. 4. diſtinguit virtutes infuſas ab acquiſitis ex obiectis formalibus diuerſis, quia ſcilicet, infuſæ tendunt in obiectum, vt conforme regulæ ſupernæ: acquiſitæ verò attingunt idem obiectum, vt conforme regulæ naturali: ergo obiecta formalia actuum naturalium, & ſupernaturalium ſunt diuerſa; conformitas enim cum regula ſuperna, & cum naturali, quid ſunt diuerſum. *Reſpondent* communiter Recentiores, in quolibet obiecto reperiri duplicem rationem formalem, vnam,

quæ

quæ exprimitur ab actu, & alteram quæ non exprimitur, & dicitur ratio formalis *ſub qua*, talis eſt viſibilitas in colore reſpectu potentiæ viſiuæ, & cognoſcibilitas, & amabilitas obiecti, reſpectu intellectus, & voluntatis, quæ rationes formales ſemper ſint diſtinctæ, cum ſint reſpectus ad actus, potentias, & habitus diuerſos. Hinc Reſpondent locatum fuiſſe Sanctum Doctorem de obiectis formalibus, ſeu ratione *ſub qua*, non verò de obiecto expreſſo per actum. Probabilem ſatis iudico interpretationem iſtam ad mentem Thomæ.

DISPVTATIO XIX.

An ſit poßibilis viſio beata, quæ Dei comprehenſio ſit?

1. POSITA viſione, eiuſque ſupernaturalitate, quærimus; an ſicut poſſibilis eſt viſio creata Dei, poſſibilis ſit etiam eiuſdem creata comprehenſio, per quam creatura Deum comprehendere poſſet. Declarari ſolet comprehenſio ex Auguſtino tom. 2. Epiſt. 122. cap.8 ita loquente: *Tum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem; aut cuius fines circumſpici poſſunt.* Et S. Thomas hîc artic. 8. Auguſtinum explicans, ait *Illud obiectum comprehendi, quob tantum cognoſcitur, quantum cognoſcibile eſt.* Duplex communiter diſtingui ſolet comprehenſio. Vna intenſiua, quæ tanta perfectione penetrat obiectum, quanta ipſum cognoſcibile eſt. Altera extenſiua, quæ Comprehenſionis explicatio cōmunis ex Auguſtino.

clarè & diſtinctè cognoſcit omnia, quæ ſunt in obiecto, omneſque illius terminos, vtraque eſt materia præſentis diſputationis.

SECTIO I.

An Deus ſit comprehenſibilis à creatura?

Sententiæ Doctorum.

2. QValis cognitio veniat nomine comprehenſionis modo non definio, quia iudico id certius colligi à poſteriori ex incomprehenſibilitate Dei, qua poſita ſolidius inferetur, quanta, & qualis debeat eſſe perfectio comprehenſiuæ cognitionis. *Prima* igitur ſententia abſolutè docet Deum eſſe incomprehenſibilem à creatura, eſſe de fide. Ita Scotus in 4. diſtinct.49. quæſt.3. artic.1. concluſ.1. P. Soarius in 3. part. tom.1. diſp.26. ſect.2. & 1. part. tract. 1. lib.2. cap.5. num.2. & in Metaphyſ. diſp.30. ſect.12. num.30. P. Salas 1.2. tract.2. diſp.4. ſect.6. à num.81. Et multi alij quos refert, & ſequitur Faſolus hîc quæſt.12. art.7. dubitat.1. Eandem ſententiam de propria & ſtricta comprehenſione tenet P. Ribas diſp.13. cap.12. *Secunda ſententia* diſtinguit inter facultatem naturalem creaturæ, & abſolutam Dei potentiam, & docet, de fide eſſe Deum incomprehenſibilem eſſe naturaliter à creatura; incomprehenſibilem autem eſſe de abſoluta potentia, non eſſe de fide. Ita Vaſquez hîc diſput.51. contendens, Scripturam, Concilia, & Patres nunquam dixiſſe, Deum incomprehenſibilem in ſenſu à Theologis omnibus intento, hoc eſt tam naturaliter, quàm per potentiam Dei abſolutam; Addit tamen capite ſecundo, temerarium eſſe, abſolutè negare, Deum eſſe incomprehenſibilem. Vaſquium ſequutus eſt P. Arriaga hîc diſp.13. ſect.3. omnes tamen negant, Deum à creatura comprehendi poſſe.

Scotus. P. Soarius. P. Salas. P. Faſolus. P. Ribas. P. Vaſquez. P. Arriaga.

De fide eſt, Deum non poſſe à creatura, ſaltem naturaliter, cõprehendi.

3. Aſſero primò de fide eſſe, Deum non poſſe à creatura, ſaltem naturaliter, comprehendi. Probatur primò ex Concilio

Concilio Lateranenſi relato cap. *firmiter* de ſumma Trinitate. *Vbi dicitur Deus incomprehenſibilis*: ergo ſaltem naturaliter eſſe Deum incomprehenſibilem, eſt de fide. Secundò, quia Ieremiæ 32. dicitur. *Deus magnus conſilio, & incomprehenſibili cogitatu*: ergo fide ſanctum eſt, Deum ſaltem naturaliter eſſe à creatura incomprehenſibilem.

4. Aſſero ſecundò, Deum eſſe incomprehenſibilem à creatura, etiam de abſoluta potentia, ſiue intenſiuè, ſiue extenſiue, non eſſe de fide. Probatur, quia ſimilis concluſio in nullo Concilio, aut Scripturæ teſtimonio continetur, nam quæ vrgere poſſent tradita à nobis ſunt numero præcedenti, in eiuſmodi autem teſtimoniis nulla eſt mentio abſolutæ Dei potentiæ: ergo ſufficienter intelligentur de incomprehenſibilitate viribus naturæ. **De potentia autem abſoluta non eſt de fide.**

5. Confirmatur *primò*. Si eſſet de fide Deum eſſe incomprehenſibilem de abſoluta potentia, maximè, quia Concilium Lateranenſe ſimul definit, Deum eſſe immutabilem, & incomprehenſibilem; eſſe autem immutabilem ſtatuitur etiam de abſoluta potentia: ergo & eſſe incomprehenſibilem; huiuſmodi autem diſcurſus non conuincit: ergo, &c. Minor probatur, nam ſi, quia ea duo à Concilio coniuncta ſunt, valeret conſequentia, eſt immutabilis etiam de abſoluta potentia: ergo & incomprehenſibilis, ſimiliter valeret; Deus immutabilis eſt, non ſolum à creatura, ſed etiam à ſe ipſo: ergo & incomprehenſibilis, quod eſt contra fidem: ergo ex ea coniunctione concilij paritas ab immutabilitate ad incomprehenſibilitatem ſolida non eſt; aliter Deus etiam à ſe ipſo omnibus modis incomprehenſibilis eſſet. *Confirmatur ſecundò*. Licet Paulus coniungat hæc duo, ſcilicet, Deum eſſe immortalem, & inuiſibilem, tamen licet de fide ſit, Deum eſſe immortalem, etiam de abſoluta potentia; non tamen ita eſt de fide; imò nec verum, Deum eſſe inuiſibilem viribus ſupernis: ergo licet Concilium Lateranenſe coniungat hæc duo, ſcilicet, Deum eſſe immutabilem, & incomprehenſibilem, tamen vtrumque non erit eodem modo de fide. Et ratio eſt, quia hæc duo Dei attributa non ſunt in om- **Expenſum Lateranenſe Concilium.** **Confirmatur ex Apoſtolo argumentatio noſtra.**

 nibus

nibus paria; vnde nec definitio Concilij par in omnibus debet eſſe.

Inſtantia P. Faſoli ex cap. *damnamus*, eiuſque ſolutio.

6. Dices ex Faſolo; Concilium Lateranenſe definire ad Dei incomprehenſibilitatem, quæ Theologicis diſputationibus controuertitur; huiuſmodi autem incomprehenſibilitas non ſolum controuertitur viribus naturæ, ſed etiam de abſoluta potentia: ergo vtraque definita eſt à Lateranenſi. Maior probatur. Nam capite *damnamus* de ſumma Trinitate ante medium, ita refertur Concilium Lateranenſe. *Credimus, & confitemur cum Petro, ſcilicet Lombardo ſententiarum Magiſtro quod vna quidem eſt res incomprehenſibilis quidem, & ineffabilis*: ergo in ſenſu, quo à Magiſtro ſententiarum, aliiſque Theologis, controuertitur incomprehenſibilitas Dei, definita eſt à Lateranenſi.

7. Reſpondeo definitam quidem eſſe incomprehenſibilitatem Dei à Lateranenſi in ſenſu, quo in ſcholis controuertitur; non tamen in omni ſenſu; cum autem iſte duplex ſit, naturaliter ſcilicet, & de potentia abſoluta, ſufficienter intelligitur Concilium de incomprehenſibilitate naturali, quin vlla ſit neceſſitas extendendi definitionem ad potentiam abſolutam. Iudico tamen abſque temeritate, non poſſe negari incomprehenſibilitatem Dei, quia nunquam in Scripturis, Conciliis, aut Patribus dicitur Deus comprehenſibilis à creatura, cum tamen ſæpius ſtatuatur incomprehenſibilis.

Deus etiam de abſoluta potentia incomprehenſibilis à creatura, tum intenſiuè, tum extenſiuè.

8. Aſſero tertiò, Deum intenſiuè, & extenſiuè eſſe incomprehenſibilem à creatura etiam de potentia abſoluta. Probatur primò, quia hæc ſententia conformior eſt Scripturis, & Conciliis, nulla ratione admittentibus, Deum eſſe comprehenſibilem à creatura: ergo non ſolum erit naturaliter, ſed etiam de abſoluta potentia incomprehenſibilis, non ſolum intenſiuè, ſed etiam extenſiuè. Antecedens patet ex Scripturæ teſtimoniis ſupra præmiſſis, & ex Lateranenſi, à quibus omnibus firmiter aſſeritur Deus incomprehenſibilis; cum nullibi, nec vllo modo; comprehenſibilis aſſeratur: ergo.

9. Probatur ſecundò ex Patribus. Auguſtinus in quæſtiunculis

Digitized by Google

culis de Trinitate, quæſt. 13. *videri poteſt Deus, plenam verò diuinitatis notitiam, nec Angelus quilibet, nec Sanctorum aliquis perfectè intelligere poterit, ideò incomprehenſibilis dicitur Deus.* Vbi Auguſtinus eo modo, quo Deus videri poteſt, negat poſſe comprehendi; Deus autem viribus naturæ videri non poteſt, ſed tantum virtute ſuperna: ergo ex mente Auguſtini, Deus non ſolus eſt incomprehenſibilis viribus naturæ, ſed etiam viribus ſupernis; qua ratione viſibilis eſt à creatura rationali eleuata per ſuperna dona. Inſuper ſermone 38. de verbis domini. *Si comprehenſibilis non eſt Deus, attingere aliquantulum mente Deum, beatitudo eſt; comprehendere autem omnino impoſſibile:* Deus autem nulla ratione aut potentia poteſt non eſſe Deus: ergo nec comprehendi à creatura quod vrget particula illa, *omnino impoſſibile*, quæ omnem poſſibilitatem excludit. **Expreſſus Auguſtinus pro incōprehenſibilitate Dei etiam de abſoluta potētia.**

10. Gregorius lib. 10. Moralium cap. 7. initio. *Angelica* inquit, *vel humana mens cum ad incircumſcriptum lumen inhiat eo ipſo ſe, quod eſt creatura coanguſtat, & ſuper ſe quidem per prouectum tendit, ſed tamen eius fulgorem comprehendere nec dilatata ſufficit.* Aurea ſunt vltima verba, ſcilicet, *nec dilatata ſufficit*, id eſt, tanta eſt inſufficientia creaturæ ad cōprehendendum Deum, vt nulla dilatatione, aut extenſione diuinæ virtutis, ſufficiens reddi poſſit; cum tamen illius anguſta virtus dilatari, & extendi poſſit ad videndum illum. **Gregorius.**

11. Baſilius primò contra Eunomium, quem refert dixiſſe ſe comprehenſionem Dei adeptum, ita illius petulantiam increpat. *Ego verò arbitror, non homines ſolum, ſed omnem etiam naturam rationalem ipſius comprehenſionem excedere, rationalem autem nunc, creatam dico. Nam ſoli Filio, & Spiritui ſancto notus eſt Pater; Nemo enim nouit Patrem, niſi Filius, & Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunditates Dei, quod igitur eximium cognitioni vnigeniti, aut ſancti Spiritus relinquent, ſiquidem ipſi eſſentiæ ipſius comprehenſionem habent.* Hæc Baſilius, in quibus duo libranda occurrunt. *Primum*, ſuperare omnem naturam rationalem creatam comprehenſionem naturæ diuinæ. *Secundum*, comprehenſionem Patris, ita propriam eſſe Filij, & Spiritus Sancti, vt ſi eam haberet **Baſilius.**

 creatura,

Digitized by Google

creatura, nihil relinqueret propriumv nigeniti, & Spiritus Sancti: ergo ex mente Baſilij implicat creaturam, etiam de abſoluta potentia, comprehendere Deum.

Paulus obiectus, & declaratus.

12. Obijcies, Paulus 1. Corinth. 9. ait. *Currite, vt comprehendatis*: ergo poteſt creatura comprehendere Deum. Et ad Epheſ. 3. *In charitate radicati, & fundati, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, ſublimitas, & profundum*: ergo creatura comprehendere poteſt, quæ ſublimia ſunt, & profunda Dei. *Reſpondeo*, Paulum in illis teſtimoniis nomine comprehenſionis non intelligere Theologicam, & ſtrictam, ſed latam, & impropriam, ſcilicet viſionem beatam, in ſtadio huius vitæ per merita comparandam.

SECTIO II.

Vnde repugnet creaturæ intenſiua Dei comprehenſio?

Sententia P. Vaſquij libraſa, eo quod non poſſint in Deo creaturæ poſſibiles cognoſci.

13. Statuta impoſſibilitate creatæ comprehenſionis, inquirendum reſtat, vnde ea implicantia contingat creaturæ. Prima ſententia docet, implicare creatam Dei comprehenſionem, quia in Deo non poſſunt videri creaturæ poſſibiles, quas continet eminenter. Supponit enim Deum non habere connexionem cum poſſibilibus. Ita P. Vaſquez 1. part. diſp. 53. cap. 2. *Diſplicet* tamen, quia nec Deus poſſet ſe comprehendere; etenim, non ſtante connexione Dei cum poſſibilibus, Deus in ſe ipſo non poſſet videre creaturas.

14. Dices Deum ſe comprehendere, quia licet non cognoſcat creaturas in ſe ipſo, tanquam in medio, ſeu obiecto cognito, tamen ex perfectione ſubiecti, exigentis ſe extendere ad omne cognoſcibile, cognitio diuina ſe etiam extendit ad omnes creaturas poſſibiles.

15. Contra *Primò*, quia cognitio comprehenſiua talis non eſt,

eſt, eo quod ſubiectum exigat ſe extendere ad omne cognoſcibile, ſed eo quod cognitio ſe extendat, maximè in ſententia Vaſquij; vel ergo, citra exigentiam ſubiecti, eſt poſſibilis cognitio ſe extendens ad Deum ſimul, & creaturas poſſibiles, vel non? Si primum: ergo poſſibilis erit comprehenſio Dei; cum iſta in ſententia Vaſquij tantum exigat extenſionem ad Deum, & creaturas, quas continet eminenter. Si ſecundum; rogo? cur cognitio ſe extendens ad Deum ſimul, & creaturas poſſibiles, ſupponat eſſentialiter exigentiam illam ſubiecti; vnde enim implicare poteſt natura, quæ eleuata à principio superno non poteſt ſe extendere ad Deum ſimul, & creaturas poſſibiles, maximè cum ad omnes diuinas perfectiones, & aliquas creaturas extendi poſſit. *Secundò*, quia ea cognitionis extenſio potius ſpectat ad comprehenſionem extenſiuam, quàm intenſiuam. *Tertiò*, quia poſſibilis eſt cognitio naturalis, aut ſuperna, quæ confusè ſaltem attingat Deum, & omnia poſſibilia, vt patet in cognitione entis; & in hoc iudicio; *omne ens reale poteſt exiſtere*; & tamen ea cognitio non poteſt eſſe comprehenſio; ergo extenſio cognitionis ad Deum ſimul, & creaturas ſufficiens non eſt ad comprehenſionem: ergo natura comprehenſionis libranda eſt ex perfectione, & modo tendendi potius, quàm ex dilatione ad omne cognoſcibile.

16. Secunda ſententia parum, aut nihil diſtans à prima, ideò docet impoſſibilem eſſe creatam Dei comprehenſionem; quia impoſſibile eſt, cognitionem creatam poſſe in ſe ipſam reflectere; ſi autem aliqua Deum comprehenderet, deberet in ſe ipſam reflectere, quia deberet cognoſcere omnia, quæ eminentur continentur in Deo, quorum vnum eſſet cognitio comprehenſiua. Ita P. Hurtadus diſp. 10. de Anima ſect.3. & 4. & multi Recentiores poſt ipſum, hoc vnico ducti fundamento; quia ſcilicet cognitio creata producitur ab obiecto, & potentia; cognitio autem non poteſt, ſe ipſa producere: ergo neque eſſe obiectum ſui ipſius; atque adeo neque ſupra ſe ipſam reflectere.

Sententia P. Hurtadi, quia cognitio comprehenſiua deberet attingere ſe ipſam.

17. Non placet, quia cognitio aſſerens, omnipotentiam

eſſe

Cognitio creata poteſt attingere ſe ipſam.

eſſe virtutem omnium poſſibilium productiuam, attingit omnia poſſibilia, & conſequenter ſe ipſam, quæ eſt vnum ex poſſibilibus. Inſuper actus affirmans, omnem cognitionem eſſe qualitatem, attingit ſe ipſam, cum ſit vna ex cognitionibus, quæ qualitates ſunt. Denique, cognitio exprimens, non poſſe intellectum comprehendi, quin omnes illius actus exprimantur, attingit ſe ipſam, quæ eſt vnus intellectus actus: ergo non ideò implicat creata Dei comprehenſio, quia implicet cognitio in ſe ipſam reflectiua; eo quod futura eſſet principium ſui ipſius productiuum. Nec ſatisfacit, dicere, omnes eos actus attingere ſe ipſos confuſè. Quia non minus cognitio confuſa fit ab obiecto, & potentia, quàm clara, & æque implicat cognitionem confuſam fieri à ſe ipſa, quàm claram; vtraque enim produceret ſe ipſam, ſi aſſumptum ab Hurtado fundamentum ſubſiſteret. Quod falſum eſſe oſtendi in libris de anima, quia nec opus eſt ſpeciem impreſſam produci ab obiecto; & quamuis produceretur, nullum præſtat concurſum efficientem in actum, ſed ſolum continet rationem puræ applicationis intentionalis obiecti abſentiam ſupplentis.

Aliũde oſtẽditur inſufficiẽs illud P. Hurtadi fũdamentum.

18. Diſplicet ſecundò, quia ſtante illo Hurtadi fundamẽto, nulla creatura poſſit ab alia comprehendi; etenim comprehenſio exprimere debet, non ſolum effectus, quos naturaliter poteſt efficere creatura, ſed etiam, quos poteſt eleuata producere; nulla autem eſt poſſibilis creatura, quæ non poſſit à Deo eleuari ad phyſicè producendam ſui comprehenſionem: ergo nulla eſt poſſibilis comprehenſio creaturæ, quæ attingere non debeat ſe ipſam tanquam effectum poſſibilem creaturæ comprehenſæ; nulla autem eſt poſſibilis cognitio apud Hurtadum, quæ ſe ipſam attingat: ergò nulla erit poſſibilis comprehenſio vnius creaturæ ab altera, cum neceſſariò huiuſmodi comprehenſio ſe ipſam attingere debreet. Quæ ratio inter creaturas rationales magis vrget. Tum quia quælibet poteſt aliquo pacto cognoſcere, poſſibilem eſſe creatam ſui comprehenſionem: ergo comprehenſio cum actum exprimere deberet, & in illo ſe ipſam tanquam obiectum creaturæ comprehenſæ.

Tum

Tum etiam quia nulla eſt poſſibilis creatura intellectualis, quæ non poteſt, ſaltem eleuata, producere alios actus, ſi modi non ſint: ergo nullus actus erit vni poſſibilis, qui alteri etiam poſſibilis non ſit, ergo neque poterit vna creatura aliam comprehendere, quin comprehenſio exprimat omnes actus poſſibiles vtriuſque creaturæ, comprehendentis, ſcilicet, & comprehenſæ; vnus autem ex illis actibus creaturæ comprehendentis, eſt ipſa comprehenſio: ergo vel debet attingere ſe ipſam, vel impoſſibilis erit comprehenſio vnius creaturæ rationalis ab altera.

Sententia P. Arrubalis, quia collectio omniũ poſſibiliũ eſt quid indeterminatum.

19. Tertia ſententia docet, implicare creatam Dei comprehenſionem, quia cum tota poſſibilium collectio, ſit quid indeterminatum, creata cognitio non poteſt determinatam ab ea perfectionem accipere. Ita Arrubal apud Herize hic. Quomodo autem collectio illa ſit quid indeterminatum duriuſculè explicatur. *Non placet*, quia nec ſcientia diuina poſſibilium habere poſſet determinatam perfectionem, ſi ſtaret fundamentum illud; vnde non poſſet eſſe comprehenſio; id autem falſum eſt: ergo & cognitionem non poſſe ab infinitis poſſibilibus haurire perfectionem determinatam.

Sentẽtia Recentiorum, de indifferentia ad cognoſcendas creaturas futuras.

20. Quarta ſententia exiſtimat, ideo implicare creatam Dei comprehenſionem, quia hæc deberet eſſe cognitio de ſe indifferens ad cognoſcendas creaturas etiam futuras, quæcumque illæ ſint; nulla autem cognitio creata poteſt eſſe indifferens ad hanc, vel illam creaturam futuram exprimendam; nam quæ ſemel vnam exprimeret, ad aliam tranſmigrare non poſſet. Ita aliqui Recentiores apud Arriagam hic diſp.13. ſect.5. ſubſect.3. vnde autem ea indifferentia neceſſaria ſit ad comprehenſionem non aperitur. *Diſplicet*, & meritò, quia ſi id ad comprehenſionem opus eſſet, non poſſet Angelus, aut homo, niſi à ſolo Deo comprehendi, quia nulla cognitio creata poteſt eſſe indifferens, vt cognoſcat odium, vel amorem, provt Angelus vel homo elegerit illum; quæ enim ſemel expreſſerit amorem, nunquam potuit, nec poterit exprimere odium, aut è contra:

AAaa

tra: ergo nulla creatura, gaudens libertate, eſſet ab altera comprehenſibilis.

Quinta ſententia quia comprehenſio foret infinita.

21. Quinta ſententia eſſe poſſet. Ideò implicare creatam Dei comprehenſionem, quia cum exprimeret infinita. *Diſplicet* etiam, quia cognitio creata non creſcit Arithmeticè, creſcente perfectione obiecti, vt patet in viſione beata, quæ finita eſt, quamuis illius obiectum, nempe Deus, ſimpliciter infinitum ſit; creaturæ autem poſſibiles non ſunt tanta perfectio, quanta Deus, vt eſt certum: ergo poterunt exprimi cognitione finita, ſicut ipſe Deus. Et ratio eſt, quia cognitio ex modo tendendi ad obiectum limitari poteſt, vt patet in cognitione confusè attingente omnia poſſibiliter. Similiter cognitio clara etiam in ipſa claritate limitari poteſt, vt patet in viſione beata: ergo non ideo eſſet infinita cognitio clara omnium poſſibilium, quia obiectum illius infinitum eſſet.

Sexta ſententia quia comprehenſio futura eſſet æqualis perfectionis cū obiecto.

22. Sexta ſententia eſt aliquorum Recentiorum apud Mendozam de Incarnat. diſp. 54. ſect. 9. ſubſect. 4. aſſerentium, ideò impoſſibilem creatam comprehenſionem, quia iſta deberet eſſe æqualis perfectionis cum obiecto non ſolum in repræſentando, ſed etiam in eſſendo. *Diſplicet* etiam, quia nulla poſſibilis creaturæ comprehenſio ab alia creatura, cum nulla ſit poſſibilis cognitio creata entitatiuè æqualis ſubſtantiæ creatæ, maximè rationali. Similiter reijciendi ſunt alij Recentiores exigentes ad creatam comprehenſionem cognitionem omnium perfectiſſimam; hæc enim ſicut impoſſibilis eſt reſpectu Dei, ita & reſpectu cuiuſlibet obiecti creati; vnde creatura omnium perfectiſſima impoſſibilis eſt, vt oſtendi in Phyſicis: ergo ſicut impoſſibilis eſt creata Dei comprehenſio, ita etiam impoſſibilis eſſet creata alicuius creaturæ comprehenſio.

Septima ſententia exigens ad comprehenſionem exprimi clarè omnem obiecti perfectionem.

23. Septima ſententia, quàm innuit Soarius lib. 2. cap. 29. Ideò docet impoſſibilem eſſe creatam Dei comprehenſionem, quia clarè, & diſtinctè exprimere deberet omnem perfectionem Dei, & omnes terminos, qui ab ipſo manare poſſunt, quod impoſſibile eſt cognitioni creatæ. Et ratio eſt, quia comprehenſio ſolum requirit eam perfectionem,

quæ

quæ neceſſaria eſt, vt dicatur includere in ſe intentionaliter totum obiectum; ad id autem ſufficit exprimere cunctas obiecti perfectiones, earumque terminos, vt ſic enim cognitio intentionaliter claudit obiectum. *Non placet*, quia ea cognitionis extenſio ad omnes obiecti perfectiones, neceſſaria tantum eſt ad comprehenſionem extenſiuam obiecti; non verò intenſiuam; etenim non ſolum repugnat totum Deum à creatura comprehendi, ſed quamlibet etiam illius perfectionem: ergo ſi ad comprehenſionem intenſiuam totius Dei ſufficiens eſſet cognitio clara omnis diuinæ perfectionis; ſimiliter ad comprehenſionem vnius, ſufficiens eſſet cognitio clara illius; vnde viſio beata, vtpotè clarè plures Dei perfectiones repræſentans, de facto eſſet earum comprehenſio.

24. Aſſerendum eſt ergo cum communi ſententia, ad comprehenſionem alicuius obiecti opus eſſe, vt cognitio tanta perfectione illud attingat, quanta obiectum ſimpliciter, & abſolutè attingibile eſt ex parte obiecti; cum autem Deus ſimpliciter, & abſolutè infinita perfectione ſit attingibilis, inde ad illius comprehenſionem neceſſaria eſt cognitio, quæ infinita perfectione attingat illum; implicat autem cognitio creata attingens Deum perfectione abſolutè, & ſimpliciter infinita: ergo & comprehendens. dixi *ex parte obiecti*, quia licet creatura attingi poſſit à Deo modo infinitè perfecto, id non prouenit ex perfectione obiecti creati, cum finitum ſit, ſed ex perfectione ſubiecti cognoſcentis modo infinitè perfecto, etiam ea, quæ finita ſunt; ad comprehenſionem autem ſolum adæquatio cognitionis cum cognoſcibilitate ex parte obiecti; non verò ex parte omnis ſubiecti; vnde vna creatura poterit ab alia comprehendi, etiamſi infinita perfectione ex parte ſubiecti, nempe Dei attingi poſſit.

Comprehēſioni neceſſe eſt tanta perfectione attingi, obiectum, quanta attingibile eſt ex parte obiecti.

25. Quæres tamen, quænam ſit cognitio adæquans cognoſcibilitatem ex parte obiecti? aliqui cum Arriaga diſp. 3. ſect. 1. num. 3. Reſpondent, illam cognitionem adæquare cognoſcibilitatem ex parte obiecti, quæ per ſe procedit ab intelligente æque ſaltem perfecto cum obiecto, ſe-

Quænam ſit cognitio adæquās cognoſcibilitatem ex parte obiecti.

cundum propriam, & ſpecialem rationem intelligendi, illam verò non adæquare, quæ licet per accidens procedat ab intelligente æque perfecto cum obiecto, tamen per ſe procederet, etiamſi minus perfectum eſſet.

26. Non placet, nam quælibet cognitio repræſentans lapidem per ſe procedit ab intelligente magis perfecto, quàm ſit lapis; nec tamen quælibet cognitio lapidis adæquat cognoſcibilitatem illius; aliter omnis cognitio lapidis eſſet illius comprehenſiua: ergo non omnis cognitio exigens oriri à principio æquè perfecto cum obiecto, adæquat illius cognoſcibilitatem.

27. Reſpondeo igitur, illam cognitionem adæquare cognoſcibilitatem ex parte obiecti, in qua tot ſunt gradus perfectionis in cognoſcendo, quot ſunt in obiecto gradus cognoſcibilitatis; ſicut illa intenſio qualitatis adæquat intenſibilitatem ſubiecti, quæ tot gradus continet, quot exigentiæ ſunt in ſubiecto; & ea gloriæ intenſio adæquat gratiam, quæ tot gradibus conſtat, quot gratia. Ad eum modum dicimus philoſophandum eſſe de cognoſcibilitate ex parte obiecti, & cognoſcibilitate cognitionis; Attendendos eſſe gradus perfectionis cognoſcibilitatis obiecti, & cognoſcitibitatis cognitionis, qui ſi æquales ſint, cognitio adæquabit; ſi verò inæquales, non adæquabit; quando autem æquales ſint, res eſt nobis incerta in cognitionibus creatis, hoc certum iſtos diuinam cognoſcibilitatem adæquare non poſſe.

SECTIO III.

Vnde repugnet creaturæ extenſiua Dei comprehenſio?

Comprehẽſio intenſiua quæ differat ab extenſiua.

28. COmprehenſio extenſiua eo differt ab intenſiua, quod illa ſe extendit ad omnes obiecti perfectiones, & reſpectus ad quoſcumque terminos extrinſecos; ſecus

cus verò iſta. Difficultas ergo eſt, vnde ſimilis Dei comprehenſio repugnet. Nec audiendi ſunt Recentiores aliqui,qui reiecta intenſiua Dei comprehenſione,poſſibilem admittunt extenſiuam; aſſumpti enim falſitas conſtabit ex dicendis.

Sententia de extẽſione ad omne cognoſcibile inſufficiens.

29. Prima ergo ſententia cuiuſdam Recentioris exiſtimat implicare creatam Dei comprehenſionem extenſiuam, quia deberet attingere omne cognoſcibile, non ſolum in ſe, ſed etiam in alio, & ex alio, quod implicat cognitioni creatæ; nihil enim haberet, quo diſtingueretur à cognitione diuina, modis illis omnibus cuncta cognoſcibilia perfectiſſimè, cognoſcente. *Non placet*, quia cognitio creata, & increata non differunt penes obiecta; idem enim poteſt eſſe vtriuſque obiectum, maximè, cum de facto cognitione creata attingatur ſaltem confuſè omne cognoſcibile, ſed differunt penes modum tendendi, qui in cognitione creata eſt imperfectus, & limitatus; in increata verò infinitus, & abſque vllo limite: ergo etiamſi cognitio creata attingeret omne cognoſcibile in ſe, in alio, & ex alio, adhuc haberet per quid ab increata diſtingueretur; perſpicuitas enim cognitionis diuinæ ſemper infinitè ſuperaret claritatem cuiuſuis cognitionis creatæ.

Inſtantia ab immenſitate desũpta minimè efficax.

30. Dices creatura,quæ exigeret eſſentialiter replere omne ſpacium, nihil haberet, quo diſtingueretur ab immenſitate diuina: ergo neque cognitio, quæ eſſentialiter exigeret extendi ad omne cognoſcibile haberet aliquid, quo diſtingueretur à cognitione diuina. Retorque; creatura, quæ exigeret eſſentialiter omne ſpacium, quocumque modo exigeret, nihil haberet, quo diſtingueretur ab immenſitate diuina: ergo cognitio exigens omne cognoſcibile repræſentare, quocumque modo exigeret, nihil haberet, quo diſtingueretur à cognitione diuina; vnde impoſſibilis eſſet cognitio confuſè attingens omne cognoſcibile.

Diſparitas inter immẽſitatem & comprehenſionem.

31. Reſpondeo igitur negans conſequentiam. Diſparitas eſt, quia immenſitas diuina, vt oſtendi de Attributis,conſiſtit in præciſa exigentia Phyſica eſſentialiter replendi

omne ſpatium; vnde ſi creatura eam exigentiam haberet, quoque immenſitatem Dei contineret; cognitio autem diuina, non ſtat in præciſa exigentia omnis cognoſcibilis, quam habere poteſt cognitio confuſa creata, ſed in ſpeciali modo tendendi, & in eminentiſſima perſpicacitate ſupra omnem eminentiam cognitionis creatæ, cuius claritas ſumma eſſe non poteſt, nam quacumque ſuppoſita maior altera poſſibilis eſt; Idcirco,etiamſi ex parte obiecti nulla ſit diſtinctio obiectorum, adhuc in intenſionalibus ſtat fundamentum vnam cognitionem ab altera ſecernendam, & conſequenter ad diſtinguendam diuinam à creata.

Sententia Ouiedi, & Alfonſi de extēſione ad actus lrberos Dei.

32. Secunda ſententia, cuius ante meminerat Petrus Hurtado diſput.54. de Incarnat. §. 190. Eſt etiam Ouiedi contro. 6. de Anima punct. 5. §. 2. & Alfonſi ibidem diſp. 16. ſect. 4. aſſerentium impoſſibilem eſſe extenſiuam Dei comprehenſionem, quia attingere deberet omnes diuinas perfectiones, non ſolum neceſſarias, ſed etiam liberas, eo modo, quo ſunt in Deo: id autem impoſſibile eſt cognitioni creatæ: ergo & creata comprehenſio extenſiua Dei. Maior ſupponitur ex definitione comprehenſionis, quæ totum obiectum adæquare debet. Minor probatur, quia perfectiones liberæ ita ſunt in Deo quoad entitatem, vt quæ exiſtunt denominatiuè, potuerint non exiſtere,& quæ non ſunt denominatiuè potuerint eſſe abſque vlla phyſica Dei mutatione; nulla autem cognitio creata participare poteſt in ſe inſcrutabilem perfectionem diuinorum actuum liberorum; quæ ſcilicet ſit cognitio, quoad entitatem, de ſe indifferens ad cognoſcenda decreta, quæ non exiſtunt denominatiuè; ſi eſſent; & non cognoſcenda, quæ ſunt denominatiuè, ſi non fuiſſent: ergo nulla eſt poſſibilis cognitio creata adæquans cognoſcibilitatem perfectionum liberarum; & conſequenter neque comprehendens.

Ad comprehenſionē nō opus eſt participare modum eſſendi obiecti.

33. Diſplicet etiam ſententia. Nam ad comprehenſionem ſatis eſt cognoſcere omnia, quæ ſunt in obiecto; non autem neceſſarium eſt, cognitionem participare in modo cognoſcendi, modum eſſendi obiecti; obiectum

enim

enim liberum comprehendi poteſt cognitione neceſſaria: ergo ſimiliter obiectum abſque phyſica mutatione potens eſſe, & non eſſe denominatiuè, poterit à cognitione non valente repræſentare, & non repræſentare denominatiuè, comprehendi; ſi omnia, quæ ſunt in Deo quoad entitatem, & quoad denominationem, clarè penetrentur; tunc enim nihil obiecti lateret cognoſcentem: ergo totum obiectum adæquaretur, quin aliquid illius lateret cognoſcentem etiam quoad differentias. *Confirmatur*. Ea indifferentia diuinæ libertatis tantum eſt in actu primò antecedenter præciſiuè ad omnem actum ſecundum; ex ſuppoſitione autem, quod eligeret Deus ſuo decreto hęc obiecta, & omiſerit alia, nec omiſſa poſſunt exiſtere denominatiuè, nec exiſtentia non exiſtere: ergo ſi clarè cognoſcatur illa indifferentia in actu primo, & hæc ſuppoſitio actus ſecundi, tota diuina libertas comprehenderetur, ſi aliunde nihil obſtet.

34. Tertia ſententia eſt Moncæi diſput.2. cap.4. & aliquorum Recentiorum, ideò repugnantium impoſſibilem creatam Dei extenſiuam comprehenſionē, quia penetrare non poteſt decretum diuinum ipſam decernens, nec ſcientiam viſionis decreto, & ipſa comprehenſione poſteriorem. Huius ſententiæ fundamentū examinandum eſt ex profeſſo dum de obiecto viſionis diſputemus. Interim tamen diſplicet, quia niſi de voce diſputetur, ad perfectam Dei comprehenſionem ſufficit cognitio omnis perfectionis neceſſariæ, nam Deus ſe ipſum ſua ſcientia neceſſaria comprehendit, ex eaque ſolum procedit verbum, vt oſtendi de Trinitate. Inſuper Deus non conſtituitur aliquo libero: ergo ad totum Deum comprehendendum, ſolis perfectionibus neceſſariis etiam extenſiuè conſtitutum, opus non eſt cognoſci libera. *Confirmatur*. Quia iuxta hanc ſententiam ſolum libertatis diuinæ myſterium obſtat creatæ comprehenſioni, eamque Trinitatis Myſterium non ſuperaret ratione ſui, quod nec Scripturæ, nec Patribus conſonum eſt, impoſſibilitatem creatæ comprehenſionis referentibus in Deitatem, & Myſteria neceſſaria.

Sententia P. Mōcæi, quia decretum, & ſciētia ipſius comprehenſionis attingi non poſſent, expuncta.

35. Aſſerendum ergo eſt, implicare extenſiuam Dei comprehenſionem,

Implicat extenſiua comprehenſio, quia imbibit intenſiuam.

prehenſionem, quia iſta imbibit intenſiuam, quæ penitus repugnat cognitioni creatæ. Probatur, quia impoſſibile eſt cognitionem aliquam eſſe comprehenſiuam totius obiecti, & nihil comprehendere; talis autem eſſet extenſiua comprehenſio, quæ ſimul non eſſet intenſiua: ergo. Minor probatur, quia cognitio, quæ nullius perfectionis eſt intenſiua comprehenſio, nihil obiecti comprehendit: ergo comprehenſio extenſiua, ſi ſimul extenſiua non eſſet, nihil obiecti comprehenderet. *Confirmatur.* Comprehenſio extenſiua talis non eſt, quia excludat intenſiuam, ſed quia dicit comprehenſionem intenſiuam, non vnius tantum, ſed alterius perfectionis obiecti, ſed omnium: ergo implicat extenſiua comprehenſio, quæ intenſiua non ſit.

SECTIO IV.

An in hac vita viſio beata fuit alicui conceſſa?

Status controuerſiæ.

36. NOn procedit difficultas de Chriſto Domino, cui in inſtanti conceptionis conceſſam fuiſſe viſionem beatam certiſſimum eſt; ſed de cæteris puris viatoribus; & quidem de longè ordinaria, nulli tantum priuilegium contingere potuiſſe fatentur omnes, quia ſtatus viatoris eſt ſtatus certandi, peregrinandi, & merendi; non autem poſſidendi. Idque clarè expreſſit Euariſtus Papa in Epiſt. 1. quæ habetur tom. 1. Conciliorum his verbis. ***Lucem quam Deus inhabitat, nullus noſtrûm in hoc mortali corpore conſtitutus, poteſt aliquatenus contueri.*** Controuerſia ergo eſt, an in hac lege fuerit aliquis purus viator diſpenſatus.

Euariſtus Papa.

Beatæ Virgini conceſſa fuit viſio Dei.

37. Aſſero primò cum Soario tom. 2. in 3. part. diſput. 19. ſect. 4. in hac lege diſpenſatam eſſe Beatam Virginem, vt ſemel, ſaltem diuinam eſſentiam prægustaret. Ducor, quia, titulo Maternitatis Dei, eximia, & peregrina priuilegia conceſſa ſunt Virgini; non eſt ergo cur illi denegetur; maximè pro hac Virginis gloria, nobiliſſimo Patrum, & Doctorum

Digitized by Google

ctorum agmine militante, quos fœcunda eruditione colligit noſter Salazar de conceptione cap.32.§.4.

38. Quo autem tempore Beata Virgo viderit diuinam eſſentiam, & an ſemel, vel pluries, diuiduntur Patres, & Doctores. Aliqui aſſerunt vidiſſe Deum in inſtanti ſuæ conceptionis tranſeunter, & per breue tempus. Ita Salazar citatus, Ribas hîc diſputat. 14. capite 2. Mendoza in viridario lib. 2. Problemate 10. fine, Serlogus in cantica veſtigatione 24. explanatione morali concl. 2. à num.46. Cellada in Apendice de Iudic. figurato §. 8. num.44. Gueuara in Matth. obſeruatione 15. concl. 1. §. 7. numero 5. Pintus Ramirez de conceptione Anthologia 12.§.1.

In inſtanti ſuæ conceptionis.

P.Salazar. P.Ribas. P.Mendoza. P.Serlogus. P.Gueuara. P Pintus Ramirez.

39. Beatus vero Thomas à Villanoua ſermone de Reſurrectione Chriſti 100. Beatam Virginem in ipſo reſurrectionis die diuinam eſſentiam clarè vidiſſe teſtatur. Diuus Antoninus 4. part. titulo 15. capite 17. in die Incarnationis, vel Natiuitatis. Gerſon ſuper Magnificat, Alfabeto 82. littera Q, & R; licet non ſignet diem, iudicat tamen Beatam Virginem non ſemel, ſed ſæpius, imò frequenter clara Dei viſione fuiſſe perfuſam, quæ omnia in tantæ matris obſequium ſatis probabilia ſunt.

In die Reſurrectionis Chriſti S. Thomas à Villanoua. In die Incarnationis, D. Antoninus ſæpius vidiſſe, Gerſon tenet.

40. Dices primò. Si Beata Virgo in primò conceptionis inſtanti Deum vidiſſet, nihil mereri potuiſſet: id falſum eſt: ergo, &c. ſequela probatur, quia viſio beata neceſſitat ad amorem: ergo per illum nihil mereri potuiſſet. *Reſpondeo*, viſionem beatam non neceſſitare adhuc amorem præ alio, ſed ad aliquem; vnde electio melioris meritoria Virgini fuiſſet, vt in ſimili dixi de amore Beatifico Chriſti Domini tract. de Incarnatione.

Meritum B. Virginis cũ viſione beata.

41. Dices ſecundò. Si Beata Virgo vidiſſet Deum in primò ſuæ conceptionis inſtanti, non potuiſſet per actum fidei de exiſtentia Dei, ſe diſponere ad primam ſanctificationem; actus enim fidei pugnat cum euidentia eiuſdem obiecti: ergo, &c. Reſpondeo negans ſequelam eiuſque probationem, nam actus fidei de exiſtentia Dei ad iuſtificationem requiſitus componitur cum euidentia naturali abſtractiua de eadem exiſtentia Dei: & etiam

Fides eiuſdẽ cum viſione beata.

 cum

Digitized by Google

cum viſione Beata poſteriori ipſa fide, & iuſtificatione maximè, cum motiuum actus fidei ſit diuerſum, & non viſum.

Nullus in hac vita, præter B. Virginem, Deũ vidit.

42. Aſſero ſecundò, nullum alium purum viatorem, præter Beatam Virginem, diſpenſatum fuiſſe in ea lege; atque adeò nullum in hac vita mortali vidiſſe Deum; eſt communis Doctorum, quamuis oppoſitum teneant de Moyſe, & Paulo Auguſtinus, & Thomas apud Granadum hîc tract. 7. diſputat. 1. Et de Sancto Ioſepho Petrus Morales in capite 1. Matth. libro 1. tract. 1. num. 14. Salas Molina, Maldonatus, & alij apud Granadum. Probatur, quia regula illa initio tradita generalis eſt: ergo abſque graui fundamento eximendi non ſunt Sanctiſſimi viri; fundamentum autem oppoſitæ ſententiæ leuiſſimum eſt, vt ex obiectionum ſolutione conſtabit: ergo.

Varia Scripturæ teſtimonia declarata.

43. Obijcies *primò* pro Adamo illud Gen. 2. *Immiſit ergo Deus ſoporem in Adam. Secundò* pro Moyſe illud Numerorum 12. *Ore enim ad os loquar ei, & non per ænigmata, & figuras Dominum videt.* Item Exodi 33. *loquebatur autem Dominus ad Moyſem facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Tertiò* pro Paulo obijcitur illud 2. Corint. 12. *Raptus eſt in Paradiſum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui:* ergo clara à Dei viſio, & non per ænigmata, & figuras conceſſa fuit illis à Deo. *Reſpondeo*, ſoporem Adami non fuiſſe viſionem Dei, ſed reuelationem aliquam infra viſionem. Quæ autem pro Moyſe adducuntur, ſolum conuincunt familiarem Dei communicationem cum ipſo, viſionem corpoream, qua Deum in forma viſibili ei apparentem, videbat. Raptus autem Pauli, ſolum denotat magnam diuinorum reuelationem, quæ omnia abſque viſione intellectuali contingere potuerant.

DISPV

DISPVTATIO XX.

De Lumine gloriæ, & an ſit diſpoſitio vel cauſa materialis, vel formalis viſionis beatæ?

1\. LVMEN gloriæ provt de facto eſt quatenus ſupernaturalis inhærens animæ, vel potentiæ intellectiuæ, vtramque eleuans ad viſionem beatam. Statuta ergo viſionis poſſibilitate, exiſtentia, & ſupernaturalitate; munera luminis erga eandem viſionem exorditur præſens diſputatio, vnde eius neceſſitas clarior apparebit. Lumen gloriæ qualitas eſt ſupernaturalis.

SECTIO I.

An lumen gloriæ ſit diſpoſitio, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum ſpeciei, ſeu formæ intelligibilis?

2\. AFfirmant Caietanus, & eius Diſcipuli, aſſerentes, eſſentiam diuinam eſſe formam intelligibilem, & vt talem verè, & realiter vniri intrinſecè intellectui creato; quamuis in eſſe entitatiuo non vniatur. Sequitur ipſum Theologus Salmanticenſis Diſcalceatus hîc diſput. 2. dub. 2. §. 3.

3\. Aſſerendum tamen eſt primò cum communi noſtrorum, nullam exiſtere vnionem intrinſecam Dei, in eſſe intelligibilis, cum intellectu creato. Primò, quia eſſe intelligibile Dei in actu primo, eſt formaliter ipſummet Nulla ſtat vnio intrinſeca Dei, in eſſe intelligibilis, cum intellectu creato.

Digitized by Google

eſſe entitatiuum Dei, nec vlla ratione intrinſecè ex parte obiecti, aut virtualiter diſtingui poſſunt; cum eſſentia diuina, quæ eſt ipſummet eſſe Dei intelligatur à Beatis: ergo eſt formaliter intelligibilis, ſicut Perſonalitas Verbi, quæ phyſicè vnitur humanitati, eſt formaliter vnibilis, & intelligibilis; quod autem vnitur intellectui, eſt eſſe vnibile: ergo impoſſibilis eſt vnio intrinſeca *eſſe* intelligibilis Dei, quæ ſimiliter etiam non ſit vnio *eſſe* entitatiui Dei; nulla autem datur vnio intrinſeca *eſſe* entitatiui Dei cum intellectu creato: ergo neque *eſſe* intelligibilis.

4. Confirmatur. Vel eſſe intelligibile, & eſſe entitatiuum diſtinguuntur virtualiter in Deo, vel non? Si non diſtinguuntur: ergo vnito vno, etiam alterum vniri debet; vniri enim, & non vniri prædicata ſunt contradictoria, quæ ſi vera eſſent de eſſe entitatiuo Dei, & intelligibili, ſine dubio diſtinctionem virtualem eorum arguerent; vnde falſum eſſet non diſtingui, ſi diſtinguuntur: ergo non poteſt videri eſſe entitatiuum Dei à Beatis, quod dici non poteſt. Probatur conſequentia, quia obiectum, quod non vnitur intellectui, non poteſt ab ipſo videri; ideò enim exigitur à nobis vnio illa; eſſe autem entitatiuum Dei, vt diſtinctum ab intelligibili, non poteſt vniri intellectui: ergo neque videri, vel ſi eſſe entitatiuum videri poteſt abſque vnione: ergo hæc liberè conſtituitur ad videndum Deum.

Reſponſio Aduerſariorum fracta.

5. Dices totum eſſe Dei vniri intellectui per modum formæ intelligibilis; nihil verò Dei vniri per modum formæ entitatiuæ, ſiue naturalis, quia hæc ordinatur ad componendam vnam naturam, quod repugnat diuinæ, vtpotè in ſe omnino perfectæ; forma autem intelligibilis non ordinatur ad componendam aliquam naturam, ſed ad perficiendam illam ad intelligendum, quod non repugnat naturæ diuinæ diuinæ; imò hoc modo naturam creatam perficere magna eſt Dei excellentia. *Contra*, ideò natura diuina non poteſt eſſe forma entitatiua, ſiue naturalis, quia in eſſe entitatiuo, & naturali eſt omnio perfecta; ſed etiam in eſſe intelligibili eſt omnino perfecta: ergo non poteſt eſſe forma intelligibilis. *Secundò*, quia, ſubſiſtentia

Verbi

Verbi perficit humanitatem, etiamſi non ſit forma reſpectu illius: ergo ſimiliter natura diuina poſſet intellectum creatum perficere, etiamſi non eſſet forma illius.

6. Secundò probatur concluſio, quia ſuperuacanea eſt vnio illa intrinſeca; Si aliqua enim eſſet neceſſitas, maximè, quia ex obiecto, & potentia fit vnum principium cognitionis, quæ vnitas ſtare non poteſt reſpectu viſionis abſque vnione intrinſeca cum intellectu creato: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, nam vt ex comprincipiis partialibus vnum totale conſurgat, ſufficiens ad productionem effectus, nulla opus eſt vnio intrinſeca comprincipiorum inter ſe, ſed ſufficit extrinſeca coniunctio, & applicatio; ſic duo luminoſa coniuncta cauſant eandem lucem, & duo homines trabem, impellentes eundem impulſum, & Deus, & creatura eundem effectum: ergo ſi vnitas principij phyſici ſtat abſque vnione intrinſeca phyſica comprincipiorum; cur vnitas principij intentionalis, ſtare non poterit abſque vnione intrinſeca intentionali. Secũda probatio, quia nulla eſt neceſſitas vnionis intrinſecæ.

7. Tertiò, quia vnio iuxta principia Thomiſtarum debet eſſe indiſtincta à Deo, ſicut indiſtinctam tuentur vnionem hypoſtaticam, vt fatetur Theologus Diſcalceatus paraſo 3. fine; de facto autem impoſſibilem eſſe vnionem Dei cum aliquo creato ab ipſo indiſtinctam, oſtendi ex profeſſo tractatu de Incarnatione. Fundamentum breui ſuggero. Nam in tempore nulla poteſt eſſe de nouo in Deo intrinſeca perfectio, etiam libera, quæ non fuerit ab æterno, propter diuinam immutabilitatem, & conſtantiam: ergo vnio, quæ de facto ſtaret, præexiſtere debuiſſet ab æterno; id implicat, quia ab æterno non fuit alterum extremum, nempe intellectus, à quo exiſtente eſſentialiter vnio illa penderet, cum eſſentialiter ſit duorum intrinſeca determinatio: ergo neque potuit ab æterno exiſtere vnio, & conſequenter neque in tempore, aliter enim aliquid Deo intrinſecum inciperet de nouo. Tertia ratio, quia vnio deberet eſſe indiſtincta à Deo, & id implicat de facto.

8. Confirmatur. Vnio tam eſſentialiter eſt determinatio vnius ad alterum extremum, quàm phyſica prædeterminatio ſit determinatio cauſæ ad effectum; implicat autem, Sua phyſica prædeterminatione vrgentur Thomiſtæ.

vt fatentur vnanimes Thomiſtæ, exiſtere prædeterminationem cauſæ ad effectum, & non exiſtere cauſam, & effectum: ergo & implicabit exiſtere vnio, & non exiſtere vtrumque extremum; ab æterno autem non exiſtit vtrumque extremum, vt eſt certum: ergo neque vnio.

Concurſus phyſicus Dei ſtat abſque vnione intrinſeca: ergo & intentionalis.

9. Quartò, in ſententia Thomiſtarum, & noſtra, duplici modo concurrit Deus ad viſionem, & per modum obiecti, & per modum cauſæ phyſicæ, concurſu ſimultaneo omnipotentiæ; nulla autem eſt neceſſitas, nec poſſibilitas, (ſaltem de facto) vnionis Dei cum intellectu creato in eſſe cauſæ phyſicè productiuæ: ergo neque in eſſe cauſæ per modum obiecti productiuæ.

Prima Aduerſariorum reſponſio.

10. Dices primò. Neceſſariam eſſe eam vnionem in concurſu per modum obiecti, quia omne intelligibile, quod non ſit ipſum intelligens, debet iſti vniri, vel immediatè per ſe ipſum, quando nulla eſt poſſibilis ſpecies intelligibilis creata, ſcilicet impreſſa obiecti, vel per ſpeciem intelligibilem diſtinctam, qua ratione omnia obiecta creata ab intelligente diſtincta, vniuntur ipſi. Cum autem in via Diui Thomæ nulla ſit exiſtens aut poſſibilis ſpecies impreſſa Dei, inde neceſſaria eſt vnio eiuſdem cum intellectu creato, vt videlicet Deus ſit debitè coniunctus, & applicatus potentiæ. *Contra* tamen, quia obiecta creata, & ab intelligente diſtincta, non vniuntur intellectui adhuc media ſpecie intelligibili, vt patet quando cognoſcis valentiæ obiectum diſtans, & impotens ſpeciem mittere, v. g. ſtatuam Romæ exiſtentem, vel obiectum præteritum, aut futurum, imò nec obiectum ea proportione præſens, vt poſſet ſpecies in potentiam traducere illi vnitur, quia vt obiectum media ſpecie vniretur potentiæ, opus erat, vt immediatè vniretur ſpeciebus à ſe productis; ergo neque mediis illis potentiæ.

Obiecta creata non vniuntur intrinſecè intellectui.

Secunda reſponſio, ſpeciem eſſe eiuſdem rationis cum obiecto, inſufficiens.

11. Occurres. Species intelligibilis eſſe eiuſdem rationis cum obiecto; atque adeò vnitis illis ſufficienter dici obiectum immediatè vnitum.

12. Contra tamen. Primò, quia ſpecies eſſe eiuſdem rationis cum obiecto, videlicet ſpeciem lapidis, eſſe lapidem, ſpecies

ſpecies aſſumi, eſſe aſinum, nullo probatur fundamento, vt oſtendi in libris de anima. Cæterum permittamus opinionem illam, & adhuc contendo obiectum non vniri potentiæ, quia licet ſpecies lapidis eſſet lapis, non tamen eſt lapis ſe tenens ex parte obiecti; lapis enim, qui obiectum eſt, & lapis, qui eſt ſpecies realiter diſtinguuntur, etiam in ſententia Thomiſtarum; lapis autem, qui eſt obiectum, nulla ratione vnitur immediatè lapidi, qui eſt ſpecies: ergo neque medio iſto vnietur potentiæ.

13. Contra ſecundò. Quia etiamſi de facto mediis ſpeciebus obiecta creata vnirentur intelligenti, adhuc iudico admittendam non eſſe vnionem obiecti ſe ipſo immediatè concurrentis ad viſionem. Nam vnio immediata ſpecierum cum intellectu contingit de facto, non quia neceſſaria ſit ad agendum vnà cum intellectu, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt; ſed quia ſpecies intelligibiles ſunt de genere qualitatis exigentis de ſe vnionem cum ſubiecto: ergo obiectum quod qualitas non eſt, ſcilicet Deus, etiamſi per ſe ipſum immediatè concurrat, nullam exigit intrinſecam ſui vnionem cum intellectu. Vnio cũ intellectu neceſſaria ſpeciebus non eſt ad operandum cum illo.

14. Tertiò, quia hæc reſponſio dat nobis quæſtionem, vtpotè contendentibus, nullam eſſe neceſſitatem, vt intelligens ſit ipſum intelligibile, ſiue obiectum cognitum; ſed ſufficere præſtantiam obiecti, ad cognitionem ipſius producendam, & complendam potentiam intellectiuam creatam, etiamſi præſtet concurſum efficientem in actum intelligendi; ad id enim ſufficit vnio extrinſeca cauſarum, vt patet in omnibus aliis effectibus, qui à duplici cauſa oriuntur, ſiue vtraque creata ſit, ſiue vna creata, & increata altera. *Confirmatur*, quia obiectum, vt oſtendi in libris de Anima, nec per ſe, nec per ſpecies præſtat concurſum efficientem in cognitionem; iſte enim permiſſus eſt à Philoſophis, non alio fundamento, niſi quia munus aliud, ad quod ſpecies neceſſariæ eſſent, non apparebat; appareret autem, ſi neceſſariæ ſit ad approximandum obiectum diſtans, vel abſens; idcirco obiecto intimè præſenti nulla eſt neceſſitas ſpecierum: ergo nõ eſt, cur obiecto, aut ſpeciei Obiectum nullum præſtat concurſum efficientem in cognitionem.

concurſus

concurſus effectiuus in cognitionem concedatur, ſicut nec conceditur approximationi agentis ad paſſum: ergo neque vlla erit neceſſitas vnionis obiecti cum intellectu, vt cum eo concurrat per modum obiecti.

Reſponſio Theologi Diſcalceati de mare, & fœmina.

15. Dices ſecundò ex Theologo Diſcalceato §. 2. & 4. nam in cognitione interuenit quidam partus: ergo oportet vt adſit quædam fœmina, ſcilicet potentia intellectiua, & ſimul aliquod habens ſe inſtar Maris fœcundantis, nimirum obiectum: ergo ſicut intellectus habet ſpecialem concurſum per modum fœminæ, ita obiectum per modum Maris. Iſte tamen Theologus ſine dubio concedere tenetur ex ſuo argumento, Deum, reſpectu intellectus creati, ſe habere inſtar Maris, qui modus loquendi aliquantulum horridus eſt. Et ſanè quilibet effectus eſt quidam partus; nec tamen indiget Mare, & fœmina. Reſpondeo igitur, neque obiectum ſe habere inſtar Maris, neque intellectum inſtar fœminæ, ſicut nec voluntas reſpectu ſui partus, ita ſe habet, ſed eſſe potentiam vitalem ſolis indigentem principiis ex parte potentiæ ad ſuos actus.

16. Denique diſplicet ea vnio cum intellectu, quia etiamſi neceſſaria eſſet aliqua vnio Dei, ſufficeret proxima, & immediata cum ſolo lumine, & remota tantum ſiue mediata cum intellectu. Nam in ſententia ferè omnium, tam neceſſaria eſt viſionis vnio cum intellectu, ad videndum Deum, quàm neceſſaria ſit in ſententia Diſcalceati vnio Dei cum intellectu, vt iſte actuetur in eſſe potentiæ proximè intelligibilis; per te autem ad videndum Deum ſufficit vnio viſionis proxima, & immediata cum ſolo lumine: ergo ad conſtituendum in actu proximè intelligibili, ſufficiet vnio proxima, & immediata cum ſolo lumine, & remota tantum ſiue mediata cum intellectu.

17. Ex dictis collige, lumen non eſſe diſpoſitionem, vt eſſentia diuina vniatur intellectui in eſſe ſpeciei, vel formæ intelligibilis, quia impoſſibilis eſt, ſaltem de facto, talis vnio.

Vnio intrinſeca Dei cũ intellectu nõ eſt de mente S. Thomæ.

17. Aſſero ſecundò, talem vnionem intrinſecam non eſſe de mente S. Thomæ, ſed tantum coniunctionem, & applicatio

applicationem extrinſecam per intimam præſentiam, & indiſtantiam obiecti à noſtris Doctoribus requiſitam. Tum quia nullibi aſſeritur à S. Thoma vnio intrinſeca Dei cum intellectu creato; & omnia teſtimonia, quæ in contrarium proferuntur, de vnione per coniunctionem extrinſecam, plane, & plenè intelliguntur; vt conſtabit ex argumentorum ſolutione, nec eſt aliud vrgens fundamentum quod nos aliquantulum vrgeat. *Confirmatur*, quoties Sanctus Doctor aſſerit obiectum vniri intellectui, ſemper loquitur cum addito, ſcilicet *quodammodo, aliquo modo.* Ita 1. part. qu. 12. art. 2. Expreſſius quodlib. 7. quæſt. 1. artic. 1. cum ſibi obieciſſet, non poſſe intellectum creatum videre immediatè Deum, ſed per aliquam ſimilitudinem, ex eo quod eſſentia diuina non poſſit per ſe ipſam informare intellectum, vt faciat ipſum in actu. Reſpondet, *dicendum quod intellectus creatus fit actu ad videndam diuinam eſſentiam per lumen gloriæ, & hoc ſufficit*: ergo ex mente S. Thomæ non requiruntur vnio intrinſeca Dei informantis intellectum, alioqui ſolum lumen non ſufficeret.

19. Obijcies Sanctus Thomas 1. part. quæſt. 12. art. 2. in prima concluſione ait. *Dicendum, quoad viſionem tam ſenſibilem, quàm intellectualem, duo requiruntur, ſcilicet virtus viſiua, & vnio rei viſæ cum viſu.* Et ibidem ad tertium, Deum vniri intellectui, ſicut alia obiecta creata vniuntur eidem intellectui mediis ſpeciebus intelligibilibus: Idem habet quodlibet. illo ſeptimo, articulo pro nobis adducto. Et 3. contr. Gentes cap. 51. Obiecta autem creata vniuntur intrinſecè intellectui mediis ſpeciebus: ergo Deus immediatè per ſe ipſum. Denique 3. part. quæſt. 9. art. 3. ad 3. ait. Eſſentia diuina vnitur menti beati, ſicut intelligibile intelligenti: ergo, &c. S. Thomas obiectus, & expoſitus.

20. Reſpondeo Sanctum Doctorem in priori teſtimonio, immediatè poſt illud, ſuam mentem explicare, addendo *quodammodo, & aliquo modo*, quæ vnionem denotant impropriam. Ad ſecundum teſtimonium conceſſa maiori, quæ eſt Sancti Thomæ, falſa eſt minor Caietanorum, vt ſupra oſtendimus, imò exiſtimo illo teſtimonio Sanctum Do-

ctorem tantum contendere, Deum eo modo vnire ſeipſum intellectui, quo neceſſarium eſt vniri obiecta creata mediis ſpeciebus intelligibilibus ad cauſandam viſionem; ad id autem ſpecies non exigunt intrinſecam vnionem, ſed ſufficiens eſt extrinſeca, ſi diuinitus crearentur. Vltimum teſtimonium nihil meminit de vnione intrinſeca, ſicut nec alia, quæ refert Diſcalceatus.

SECTIO II.

An permiſſa ea vnione lumen diſponeret ad illam, vel ad viſionem beatam recipiendam?

Sententia Thomiſtarũ, & noſtrorũ, Caietanus. Bañez. Nazarius. Ferrara. Gonzalez. Capreolus. Diſcalceatus. P. Vaſquez.

21. Circa primam partem Caietanus, Bañez, Nazarius, Ferrara, Gonzales, Capreolus, & alij, quos refert, & ſequitur Theologus Diſcalceatus diſp. 4. dub. 2. §. 2. affirmat lumen eſſe diſpoſitionem, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum ſpeciei, ſeu formæ intelligibilis. Negant tamen communiter noſtri cum P. Vaſquio diſput. 43. capite 3.

Lumen non eſt diſpoſitio, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum ſpeciei, aut formæ intelligibilis.

22. Aſſerendum tamen eſt, lumen gloriæ non eſſe diſpoſitionem, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum ſpeciei, ſeu formæ intelligibilis. Probatur primò, quia proximum, & immediatum ſubiectum alicuius formæ, & vnionis, non eſt diſpoſitio ad illam, vt trita tenet Philoſophia, ſic materia prima non eſt diſpoſitio ad formam ſubſtantialem, & vnionem iſtius cum iſta, nec intellectus eſt diſpoſitio ad lumen, aut gratiam in ipſo receptam; lumen autem eſt proximum, & immediatum ſubiectum, ſaltem partiale, eius vnionis, & formæ intelligibilis, imò in ſententia Diſcalceati eſt totale ſubiectum proximum, nam, vt ſæpius inculcat, ea vnio terminatur ad intellectum, vt eleuatum, ſicut productio viſionis; vnde ſicut iſta in ſententia Aduerſarij terminatur ad ſolum lumen, tanquam ad totam rationem proximam agendi, ita vnio

vnio illa conſequenter terminanda erit ad ſolum lumen tanquam rationem proximam recipiendi: ergo lumen non poterit eſſe diſpoſitio, vt Deus inſtar formæ intelligibilis vniatur intellectui.

23. Secundò, quia in ſententia Caietanorum, ſicut materia non poteſt recipere accidentia, quæ ſubiectantur in toto ſine forma, ita neque intellectus recipere poteſt formam intelligibilem diuinam ſine lumine; hoc tamen non obſtante forma non eſt diſpoſitio materiæ ad recipienda accidentia, ſed concauſa materialis eorum: ergo pariter lumen, cum ſaltem ſit côncauſa materialis reſpectu formæ intelligibilis diuinæ, diſpoſitio non erit, vt intellectus recipiat illam.

24. Dices, formam non eſſe diſpoſitionem, quia hæc debet ſupponere ſubiectum exiſtens; materia autem, cum exiſtat per exiſtentiam formæ, non ſupponitur exiſtens ante formam; intellectus verò ſupponitur exiſtens ante lumen, ideoque iſtud valet eſſe diſpoſitio.

25. Contra tamen, quia licet totum ſit ſubiectum *quod* accidentium; tamen ſola quantitas eſt ſubiectum *quo*, & virtus proximè, & immediatè receptiua; quantitas autem licet ſupponat exiſtentiam totius, & neceſſaria ſit, vt totum recipiat accidentia; tamen quia eſt ſubiectum proximum eorum non eſt conditio, nec diſpoſitio ad receptionem, ſed cauſa illius: ergo etiamſi lumen neceſſarium ſit, vt intellectus recipiat formam intelligibilem diuinam, cum tamen ſit proximum illius ſubiectum, diſpoſitio non erit; ſaltem rigoroſa, ne de voce contendatur, ſicut talis non eſt quantitas. *Confirmatur*, tam neceſſaria eſt forma intelligibilis ad vnionem ipſius cum intellectu, quàm lumen; forma autem intelligibilis, etiamſi ſupponat intellectum exiſtentem, in ſententia Aduerſariorum, diſpoſitio non eſt, quia eſt cauſa formalis intelligibilis: ergo cum lumen ſit cauſa materialis, diſpoſitio non erit, Inſuper ſicut neceſſarium eſt lumen, vt intellectus remotè recipiat, ita neceſſarius eſt intellectus, vt lumen proximè recipiat; intellectus autem non eſt diſpoſitio, vt lumen proximè recipiat:

Supponere exiſtentiam ſubiecti non ſat eſt diſpoſitioni ad formam.

ergo neque lumen erit diſpoſitio, vt intellectus remotè recipiat

Nec ſat eſſe quid neceſſariò requiſitum ad vnionem formæ.

26. Tertiò, ſicut lumen eſt potentia ſupernaturalis neceſſariò requiſita, vt forma intelligibilis vniatur intellectui, ita intellectus eſt potentia naturalis neceſſario requiſita, vt ſpecies intelligibiles creatæ vniantur; in ſententia Caietani, & Diſcalceati inauditum eſt intellectum eſſe diſpoſitionem, vt ſpecies intelligibiles creatæ vniantur: ergo neque lumen erit diſpoſitio, vt forma intelligibilis increata vniatur intellectui, eo quod lumen ad eam vnionem neceſſario ſit prærequiſitum. *Quartò.* Sicut eſſentia diuina in ratione formæ intelligibilis non poteſt vniri intellectui creato, niſi vt eleuato lumine gloriæ, ita neque viſio beata vniri poteſt intellectui, niſi quatenus præunito eſſentiæ diuinæ in ratione formæ intelligibilis; hoc tamen non obſtante eſſentia diuina non eſt diſpoſitio ad viſionem beatam recipiendam: ergo neque lumen ad eſſentiam diuinam in eſſe formæ intelligibilis recipiendam.

Aliæ formæ ſupernaturales non exigunt diſpoſitionem: ergo neque vnio eſſentiæ.

27. Quintò, aliæ formæ ſupernaturales nullam prærequirunt diſpoſitionem, v.g. lumen, habitus infuſi, character, &c. ergo neque vnio eſſentiæ diuinæ in eſſe formæ intelligibilis. *Confirmatur.* Si ob aliquam rationem eſſentia diuina exigeret aliquam diſpoſitionem, vt vniretur intellectui creato, maximè, vt ait Theologus Diſcalceatus, quia eſſet forma vltima in ordine intelligibili: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, quia tam eſſentia diuina in eſſe formæ intelligibilis, quàm lumen ordinantur ad viſionem Dei, ad quam præparant creatum intellectum: ergo non eſt forma vltima in genere intellectiuo; hæc enim ad aliam eiuſdem generis non ordinatur.

Reſponſio formæ vltimæ, quid momenti contineat.

28. Dices eſſentiam diuinam non eſſe formam vltimam in genere intellectiuo; eſſe tamen vltimam in genere formæ intelligibilis. *Contra*, quia hac ratione, videlicet in ſuo genere quælibet forma ſupernaturalis eſt vltima, vnde quælibet contra Aduerſarium ſuam haberet diſpoſitionem in infinitum: ergo, &c. Sequela probatur. Nam ideò eſſentia in eſſe formæ intelligibilis eſt vltima, quia non ordinatur

natur ad aliam formam intelligibilem; ſed neque habitus fidei ordinatur ad alium habitum fidei, & idem eſt de reliquis, neque lumen ordinatur ad aliud lumen, neque character ſacramenti baptiſmi ordinatur ad alterum eiuſdem baptiſmi: ergo erunt formæ vltimæ. Imò reddenda ſemper eſt ratio, cur forma vltima in ordine superno exigere debeat diſpoſitionem; cum tamen aliæ non vltimæ nullatenus eam exigant.

29. Confirmatur, nam fatente Diſcalceato, gratia ſanctificans, & vnio hypoſtatica, ſunt formæ vltimæ in ordine ſuperno; nec tamen vllam habent diſpoſitionem phyſicam; imò nec moralem habet vnio hypozatica, nec gratia ſanctificans in paruulis baptizatis: ergo de ratione formæ vltimæ in ordine ſuperno non eſt habere diſpoſitionem.

30. Reſpondet primò, gratiam vnionis eſſe formam vltimam, ſed non habere diſpoſitionem, eo quod iſta ſupponere debeat naturam humanam exiſtentem, cumque iſta exiſtat per exiſtentiam Verbi, ante vnionem hypoſtaticam non ſupponitur exiſtens. Hæc tamen Doctrina præterquam falſa; ſatis à nobis expuncta eſt ſupra tota ſecunda probatione. Et præterea ex ea reſponſione clarè concluditur de ratione formæ vltimæ in ordine ſupernaturali, non eſſe habere diſpoſitionem.

31. Reſpondet ſecundò, gratiam habitualem eſſe formam vltimam, & habere diſpoſitionem, videlicet habitus ipſam comitantes, qui licet poſteriores ſint in genere cauſæ efficientis, ſunt tamen priores in genere cauſæ materialis, & hoc ſufficit ad diſpoſitionẽ. Cæterum hęc Doctrina dicitur, & nullo probatur fundamento: ergo reiicienda. *Confirmatur*, vt vna res ſit prior alia in genere cauſæ materialis, vel debet recipere illam, vel eſſe requiſitum, vt recipiatur in alio; neutrum præſtant habitus: ergo. Minor quoad primam partem certa eſt in ſententia Aduerſarij, nam gratia recipitur in anima; non verò in habitibus illam comitantibus. Quoad ſecundam probatur, nam gratia cum ſe habeat inſtar eſſentiæ, non exiſtit in anima ratione habituum, qui

Habitus concomitantes nõ ſunt diſpoſitio ad gratiam.

ſe haben inſtar proprietatis, imò è contra ideò habitus exiſtunt in potentiis, quia gratia exiſtit in anima, ſicut ideò exiſtit proprietas, quia exiſtit eſſentia: ergo prior eſt vnio gratiæ cum anima, quàm exiſtentia habituum: ergo iſti diſponere non poſſunt ad gratiam in anima recipiendam, ſicut nulla proprietas diſponere poteſt ad eſſentiam cuius eſt proprietas: ergo habitus gratia poſteriores nullatenus poterunt ad illam diſponere. Firmo, nam in ſententia Caietani gratia recipitur in anima; habitus verò in potentiis: ergo non poſſunt diſponere animam in genere cauſæ materialis, cui non vniuntur; neque potentias, quia ipſis non vnitur gratia: ergo, &c.

32. Dices, habitus vniri mediatè animæ, & hoc ſufficere. Contra, quia accidentia media quantitate vniuntur compoſito, nec tamen id ſufficit, vt vnum accidens ſit diſpoſitio ad alterum, nec vt omnia ad quantitatem diſponant, etiam in genere cauſæ materialis: ergo neque vnio mediata habituum ſufficit, vt ad gratiam recipiendam diſponant.

Diſpoſitio non concurrit in eodem genere cauſæ cum virtute ad quã diſponit.

33. Probatur vltimò. Quia diſpoſitio non concurrit in eodem genere cauſæ cum virtute quam diſponit, aut præparat ad effectum, vt patet in omni genere cauſæ; nam diſpoſitiones naturales præparantes materiam ad recipiendam formam, illam non recipiunt, nec diſpoſitiones præparantes cauſam efficientem ad effectum, inde concauſa non dicitur diſpoſitio, aliter omnipotentia præcincta ad cooperandum creaturæ, eſſet eius diſpoſitio, & è contra: ergo cum lumen ſit cauſa, vel ſaltem concauſa materialis eſſentiæ diuinæ, in eſſe formæ intelligibilis, non poterit eſſe diſpoſitio.

Ea diſpoſitio luminis non eſt de mente S. Thomæ.

34. Aſſero ſecundò, lumen eſſe diſpoſitionem propriam, & ſtrictam, vt eſſentia diuina vniatur intellectui per modum formæ intelligibilis, non eſſe de mente Sancti Thomæ. Patet ex dictis, quia ea vnio non eſt de illius mente: ergo neque diſpoſitio luminis.

S. Thomas obiectus & declaratus.

35. Dices Sanctus Doctor hîc artic. 5. ait. *Cum aliquis intellectus creatus videt Deum per eſſentiam, ipſa eſſentia Dei fit forma*

forma intelligibilis intellectus, vnde oportet, quod aliqua diſpoſitio ſupernaturalis ei ſuperaddatur, ad hoc, quod eleuetur in tantam ſublimitatem: ergo diſpoſitio ad eſſentiam diuinam in eſſe formæ intelligibilis, eſt de mente Sancti Thomæ; eam autem diſpoſitionem docet ibidem eſſe lumen. *Reſpondeo*, Sanctum Doctorum illis verbis non ſumpſiſſe diſpoſitionem rigoroſam, & propriam, ſed latam. Titulus enim articuli eſt, *vtrum intellectus creatus ad videndam Dei eſſentiam aliquo creato lumine indigeat*. Sola igitur neceſſitas luminis libranda exponitur, quàm non negamus; eſſe autem diſpoſitionem ſtrictam nullibi exprimit.

36. Inſtabis. Sanctus Doctor ibidem initio concluſionis ait, *Omne quod eleuatur ad aliquid, quod excedit ſuam naturam, oportet quod diſponatur aliqua diſpoſitione, quæ eſt ſupra ſuam naturam. Sicut ſi aër debeat accipere formam ignis, oportet quod diſponatur aliqua diſpoſitione ad talem formam.* Et ſtatim ſubiungit verba numero præcedenti relata: ergo loquitur de propria diſpoſitione; aliter non ſatis aptè adderet exemplum ignis propriam diſpoſitionem exigentis. *Inſtantia ex S. Thoma in obijcientes reflectitur.*

37. Reſpondeo, inſtantiam, & exemplum Sancti Thomæ ſolum contendere neceſſitatem luminis, ſicut neceſſaria eſt diſpoſitio ad formam ignis, an autem lumen ſit propria diſpoſitio, non curaſſe; hæc enim cura fuit Caietani, & diſcipulorum, quorum obiectiones omitto, quia ex dictis parata eſt abundans ſolutio. Imò inſtantia vrget Aduerſarios; etenim ſicut forma ignis propriam prærequirit diſpoſitionem, quæ neque efficiat, neque cauſet formam ignis: ergo ſicut aptè appoſitum non eſſet exemplum ignis, ſi de propria diſpoſitione ſermo non eſſet, ita aptè appoſitum non eſſet, niſi de pura diſpoſitione, nec agente, nec recipiente ſermo, fieret: id autem per vos falſum eſt: ergo & inſtantia contra nos.

38. Collige inde, neque lumen eſſe diſpoſitionem ad viſionem beatam recipiendam, quia neque eſt diſpoſitio in genere cauſæ formalis, vt concedunt Aduerſarij, neque in genere cauſæ efficientis, cum in eorum ſententia lumen ſit tota ratio agendi; nec in genere cauſæ materialis, cum *Lumen non eſt diſpoſitio ad viſionem recipiendã.*

cum ſic etiam ratio recipiendi: ergo in nullo genere cauſæ poteſt eſſe propria diſpoſitio.

SECTIO III.

An lumen ſit ſubiectum, ſiue cauſa materialis, aut formalis viſionis beatæ?

Sentẽtiæ Doctorum.

Caietanus. Diſcalceatus. Lorca. Cabrera. Scotus. Aureolus. Argentinas. P. Soarius. P. Molina. P. Vaſquez. P. Herize. P. Granadus. P. Ripalda.

39. Circa primum, *Prima ſententia* aſſerit ſolum lumen eſſe ſubiectum proximum, & immediatum viſionis; intellectum verò tantum eſſe ſubiectum remotum, & mediatumq, uatenus videlicet recipit lumen, in quo viſio ſubiectatur. Ita Caietanus, quem refert, & ſequitur Diſcalceatus diſput. 3. dub. 3. §. 2. *Secunda ſententia* docet nec ſolum lumen, nec intellectum ſolum, ſed vtrumque ſimul eſſe ſubiectum proximum, & immediatum viſionis. Ita Lorca, 1. 2. diſput. 31. membro. 1. Cabrera 3. part. qu. 9. art. 2. diſp. 8. concl. 3. *Tertia ſententia* tuetur ſolum intellectum quatenus à lumine diſtinctum, eſſe ſubiectum immediatum, proximum, & adæquatum viſionis. Ita Scotus in 3. diſt. 14. quæſt. 2. Aureolus, Durandus, Argentinas, Soarius, Molina, Vaſquez, Herize, Granadus, & multi alij, quos refert, & ſequitur Ripalda tom. 1. de Ente ſuperno diſp. 26. ſect. 1.

Lumen non eſt ſubiectũ adæquatum viſionis.

40. Aſſero primò, lumen non eſſe ſubiectum adæquatum viſionis. Probatur primò. Si eſſet, maximè, quia viſio eſſet ſupernaturalis, vel quia vitalis; alius enim titulus non eſt: neutrum conuincit: ergo. Minor probatur, nam plures formæ ſupernaturales recipiuntur in ſubiecto naturali, videlicet gratia, habitus infuſi, lumen gloriæ, vnio hypoſtatica, & cætera: ergo viſio titulo ſupernaturalitatis non exigit adæquatum ſupernaturale ſubiectum; neque titulo vitalitatis, quia iſti conformius eſt ſubiectum viuens, qualis eſt intellectus, quàm non viuens, quale eſt lumen, & quamuis lumen eſſet viuens, non tamen eſt capax intelligendi,

gendi, & videndi; ſi ergo viſio quia ſupernaturalis exigit ſubiectum immediatum ſupernaturale, & quia vitalis, vitale: ergo quia intellectio eſt, & viſio, exiget pariter ſubiectum intelligens, & videns: talis autem eſt ſolus intellectus: ergo iſte erit ſubiectum ſaltem inadæquatum.

41. Confirmatur. Ideò habitus infuſi in ſententia oppoſita ſubiectantur ſaltem inadæquatè in potentiis, quia illis communicare debent ſuum effectum eleuationis; viſio autem communicare debet ſuum effectum videndi Deum, & intelligendi potentiæ naturali: ergo ſaltem inadæquate in illa recipietur. Firmatur ex habitibus infuſis.

42. Probatur ſecundò. Intellectus immediatè redditur intelligens, & videns per viſionem beatam, & non medio lumine, quod intelligens non eſt, aut videns: ergo viſio immediatè vnitur intellectui. Probatur conſequentia, quia effectus intelligentis, & videntis, moralis non eſt, ſed phyſicus; effectus autem formalis phyſicus, & immediatus, nullus eſt, niſi vnione phyſica, & immediata cum ſubiecto; ſicuti effectus immediatus cauſæ efficientis nullus eſt, niſi per actionem immediatam: ergo ad effectum immediatum intelligendi, & videndi, neceſſaria eſt vnio immediata viſionis cum intellectu. Et ex denominatione intelligentis quam ſortitur intellectus.

43. Tertiò, Amor beatificus, ſaltem inadæquatè, recipitur immediatè in potentia naturali: ergo & viſio. Conſequentia conſtat. Tum quia eadem eſt improportio potentiæ naturalis reſpectu vtriuſque. Tum etiam, quia ſubiectum quod amat, moueri debet, & excitari cognitione illi obiectum proponente; aliter enim potentia amans, & non cognoſcens, tenderet in incognitum: ergo cum potentia naturalis immediatè amans per amorem beatificum ipſi immediatè vnitum, ſaltem inadæquatè, ſimiliter debet eſſe intelligens per viſionem beatam, immediatè ſimiliter vnitam, quæ omnia amplius ex dicendis firmabuntur. Ex amore beatifico immediatè in voluntate recepto.

44. Aſſero ſecundò contra ſecundam ſententiam lumen non eſſe ſubiectum adhuc partiale viſionis beatæ, ſed ſolum intellectum, & naturam rationalem cum ipſo. Proba- Lumen non eſt ſubiectũ partiale viſionis, ſed ſolus intellectus.

tur primo quia viſio non exigit ſubiectum adhuc inadæquatum ſupernaturale, quia ſupernaturalis eſt, cum plura ſupernaturalia in ſola potentia naturali ſubiectentur, vt videre licet, in lumine gloriæ, vnione hypoſtatica, gratia ſanctificante, auxiliante, &c. Neque quia vitalis, vt ſic enim tantum exigit ſubiectum videns, & intelligens per ipſam viſionem, quale non eſt lumen, ſed ſola potentia & natura intellectiua: ergo iſta erit ſubiectum adæquatum.

Improportio intellectus non obſtat quominus viſio in ſolo illo recipiatur.

45. Confirmo. Si ob aliquam rationem lumen eſſet ſubiectum inadæquatum viſionis, maximè, quia intellectus improportionatus eſt, non minus ad recipiendam, quàm ad agendam viſionem; vnde ſicut ſolus agere non poteſt, ita nec recipere; id autem non ſubſiſtit: ergo. Maior eſt vnicum Aduerſariorum fundamentum. Minor probatur, quia licet potentia naturalis ſe ſola ſufficiens non ſit ad agendas alias formas ſupernaturales, videlicet lumen gloriæ, gratiam iuſtificantem, vnionem hypoſtaticam, &c. tamen ſola eas recipit: ergo quod potentia naturalis ſe ſola agere non poſſit, non inde infertur ſolam recipere non poſſe.

46. Dices diſparem eſſe rationem inter has formas, & viſionem, illæ enim vitales non ſunt, ſecus verò viſio. Vnde titulo vitalitatis exigit recipi in potentia, à qua fluit, ſicut & cæteri actus vitales; potentia autem actiua viſionis non eſt intellectus ſolus, ſed ipſe ſimul cum lumine, ideoque in vtroque recipienda eſt.

Tentata diſparitas expūcta.

47. Contra tamen *primò*, quia titulo vitalitatis ſolum exigit ſubiectum videns, & intelligens, vt oſtendimus, quale ſola eſt potentia naturalis. *Secundò*, quia noſtro argumento clarè conuincitur improportionem ſubiecti naturalis non indigere aliquo alio vnà cum ipſo recipiente viſionem, quod erat fundamentum ab Aduerſariis tenaciter apprehenſum. *Tertiò*, quia in communi ſententia nutritio eſt vitalis, nec tamen recipitur adhuc inadæquatè in potentia proximè actiua, nam iſta, vel eſt anima rationalis, vel in ſententia Caietanica qualitas ſuperaddita; in neutra autem

autem recipitur nutritio conſiſtens in vnione materiæ alimenti cum materia præexiſtente: ergo non eſt de ratione actus vitalis recipi in principio proximè actiuo.

48. Confirmatur. Nam plures formæ vitales, & ſupernaturales dantur, quæ in nullo ſubiecto ſupernaturali, adhuc partialiter recipiuntur: ergo viſio titulo formæ vitalis ſupernæ, non exigit ſubiectum ſupernaturale, adhuc inadæquatum. Antecedens probatur, nam gratiæ auxiliares conſiſtentes in actibus intellectus, & voluntatis ſunt formæ vitales, & idem eſt de actibus virtutum moralium, qui omnes in peccatore nullum habent ſupernaturale ſubiectum; nam habitus huiuſmodi, vtpote gratiam ſanctificantem comitantes, non exiſtunt in peccatore; nullum autem aliud ſubiectum ſupernum aſſignari poteſt: ergo & cætera.

Plures formæ ſupernæ in ſolo ſubiecto naturali receptæ.

49. Obijcies primò contra primam concluſionem. Lumen eſt tota ratio agendi viſionem: ergo & recipiendi. *Reſpondeo*, falſum eſſe antecedens. Addo illo permiſſo, non ſequi conſequentiam, quia etiamſi lumen eſſet tota vis agendi, non tamen eſſet tota vis intelligendi, & videndi, ad quam dicimus neceſſariam eſſe vnionem cum intellectu. Inde colligo etiamſi lumen ſit inadæquata virtus agendi, non eſſe inadæquatam virtutem recipiendi, quia viſio non exigit vnionem cum principio, vt fiat, ſed vt illi communicet effectum intelligendi, vt videndi quia cùm ſolius intellectus ſit proprius, illi ſoli exigit vniri.

Prima obiectio quia lumen eſt tota ratio agendi inefficax.

50. Obijcies ſecundò contra ſecundam concluſionem. Improportio potentiæ naturalis ad agendam viſionem indiget lumine agente vna cum ipſa: ergo ſimilis ad viſionem recipiendam indigebit lumine vna cum ipſa recipiente. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam, quia improportio ad agendum ſuppleri non poteſt in alio genere cauſæ, niſi efficientis, cum ſola iſta det eſſe ſimpliciter effectui; improportio verò ad recipiendum ſuppleri poteſt eminentiori genere cauſæ, ſcilicet efficientis, vt patet in lumine gloriæ, gratia ſanctificante, vnione hypoſtatica, &c. quæ in ſolo ſubiecto naturali reci-

Indigentia principii actiui ſuperni non arguit indigentiam ſimilis ſubiecti.

piuntur; vnde nulla eſt neceſſitas principij ſupernaturalis in genere cauſæ materialis eleuantis.

Quo pacto intellectus recipiat viſionem vt eleuatus.

51. Inſtabis. Lumen gloriæ eleuat potentiam naturalem, non ſolum ad agendam, ſed etiam ad recipiendam viſionem: ergo non ſolum debet agere vna cum ipſa, ſed etiam recipere. Nego conſequentiam, quia vt eleuetur potentia naturalis ad recipiendam viſionē, ſatis eſt, quod eleuetur à lumine ad agendam receptionem ſibi intrinſecam. *Vrgebis* Potentia naturalis non recipit viſionem, niſi vt eleuata: ergo cauſa eleuans debet vna cum potentia recipere, aliter non reciperet, vt eleuata. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens, non recipit niſi vt eleuata à lumine in genere cauſæ efficientis, concedo; materialis, nego; & nego conſequentiam, quia cum cauſa materialis non det eſſe ſimpliciter effectui, nec opus eſt, vt in eodem genere cauſæ eleuetur à principio ſuperno.

52. Circa ſecundam ſectionis partem difficultas eſt; An lumen concurrat ad viſionem in genere cauſæ formalis illuminando intellectum, & manifeſtando illi objectum. Affirmat Ægidius de Beatitudine lib. 9. quæſt. 6. cap. 5. quia lux corporea illuminat potentiam viſiuam, eique objectum manifeſtat: ergo & lumen intellectuale idipſum præſtabit.

Lumen non concurrit illuminando intellectum, ſeu manifeſtando objectum.

53. Aſſero tamen tertio cum communi ſententia, lumen non concurrere in genere cauſæ formalis, illuminando intellectum, & manifeſtando illi objectum. Probatur primò, quia lux corporea ſe tenet ex parte objecti reſpectu viſionis corporeæ; lumen verò beatum non ita, ſed ex parte potentiæ: ergo paritas ab Ægidio aſſumpta nulla eſt. Secundò quia lux corporea ſuppleri poteſt à Deo producēte viſionem ſine illa, & ſpeciem lucis, & objecti conſeruante. Tertiò, quia vel lumen eſſet manifeſtatio formalis, vel ſolum virtualis efficiens? Non primum, quia eſſet cognitio; ſola enim iſta eſt formalis objecti manifeſtatio. Secundum autem ſuppleri poteſt à Deo per omnipotentiam, quod fieri non poſſet concurrente lumine in genere cauſæ formalis illuminantis: ergo.

54. Dices

54. Dices pro Ægidio. Ad quamcumque viſionem neceſſaria eſt manifeſtatio formalis objecti: ergo etiam ad viſionē beatam. Antecedens probatur, nam ad concluſionem prærequiruntur præmiſſæ; ad iudicium apprehenſio; ad apprehenſionem fantaſma, ad fantaſma viſio corporea, & ad iſtam lux corporea: ergo ad viſionem beatam neceſſaria erit formalis objecti manifeſtatio. *Reſpondeo*, negans antecedens de requiſito eſſentiali. Deus enim ſupplere poteſt defectum præmiſſarum infundendo immediatè ſpeciem concluſionis; ſupplere ſimiliter poteſt defectum apprehenſionis, determinando immediatè ad iudicium; defectum item fantaſmatis producendo ſe ſolo ſpecies, quas illud tranſmittit in intellectum, & defectum lucis, ſpecies illius, & objecti conſeruando. *Confirmo*, quia lux creata ad ſui viſionem corpoream non prærequirit manifeſtationem formalem ipſius: ergo neque lux increata, ſcilicet Deus ſimilem manifeſtationem prærequiret. Fundamentum Ægidij, eiuſque ſolutio.

SECTIO IV.

An de facto lumen gloriæ ſit ſpecies impreſſa?

55. PRior ſententia affirmat, lumen de facto præſtare concurſum ex parte objecti ad viſionem requiſitum. Ita Vazquez diſp. 43. cap. 3. & 7 Poſterior ſententia negat, docens, ſolum præſtare concurſum ex parte potentiæ, tribuens ſimpliciter poſſe ad viſionem agendam. Sententia Doctorū P. Vazquez.

56. Aſſero primò, ex ſuppoſitione quod objectum per ſe, vel per ſui ſpeciem concurrat efficienter ad cognitionem, concurſum ex parte objecti ſe tenere ex parte potentiæ. Probatur, quia neceſſitas concurſus ex parte objecti, & ſpecierum, inde ſtabilitur communiter à Doctoribus, quia intellectus ſe ſolo integras, & adæquatas non habet vires ad producendum cognitionem, etiam naturalem; aliter ſpecies intelligibiles ſuperfluæ eſſent: ergo intellectus ſe Concurſus ex parte objecti, ſi detur, eſt de ratione potentiæ.

 ſolo

ſolo non eſt integra, & adæquata potentia productiua cognitionis: ergo virtus ſe tenens ex parte objecti: erit inadæquata potentia; atque adeo tenebit ſe ex parte potentiæ productiuæ cognitionis, niſi de ſola voce contendatur, quid ſcilicet veniat nomine potentiæ. *Confirmatur primò.* Ideo habitus infuſi ſe tenent ex parte potentiæ, quia intellectus ſe ſolo non eſt ſufficiens virtus ad actus ſupernos producendos: ſed neque eſt ſufficiens virtus ſine virtute ex parte objecti: ergo iſta ſe tenebit ex parte potentiæ, tam in actibus naturalibus, quàm ſupernis. *Secundo*, quià ſi cognitio concurreret efficienter ad actus voluntatis, & iſti non poſſent à ſola voluntate produci; cognitio eſſet virtus ſe tenens ex parte potentiæ; voluntas enim non eſſet tota potentia; vnde cognitio eſſet aliquid potentiæ: ergo cum intellectus ſe ſolo ſine virtute ex parte objecti, non ſit integra virtus productiua cognitionis, neque erit integra potentia: ergo virtus ex parte objecti erit aliquid potentiæ, atque adeo ſe tenens ex parte potentiæ.

Lumen de facto nō eſt ſpecies impreſſa.

57. Aſſero ſecundo, lumen de facto non eſſe ſpeciem impreſſam. Moueor, nam in mea opinione ſpecies impreſſa de facto, nullum præſtat concurſum efficientē in cognitionem, ſed tantum eſt pura applicatio intentionalis potentiæ ad objectum diſtans, vel abſens; lumen autem gloriæ pura applicatio non eſt, ſed cauſa efficiens viſionem, vt conſtabit infra: ergò neque erit ſpecies impreſſa. *Confirmatur.* Applicatio agentis ad paſſum tantum eſt mera conditio, & aproximatio; non autem eſt virtus actiua adhuc inadæquate; ſpecies autē impreſſa eſt applicatio, ſeu approximatio intellectus ad objectum, ad eum modum, quo pictura Cæſaris eſt approximatio illius: ergo non erit virtus actiua adhuc inadæquata.

Etiamſi ſpecies efficienter concurrat.

58. Aſſero tertiò, lumen de facto non eſſe ſpeciem impreſſam Dei, etiamſi iſta concurrat efficienter ad actum, & eius concurſus ſe teneat ex parte potentiæ. Ratio eſt, quia ſpecies impreſſa ſupponit in intellectu talem virtutem inadæquatam cui connaturalis eſt ſpecies, & actus, vt patet in naturalibus; lumen autem gloriæ non ſupponit in intelle-

ctu.

Digitized by Google

ctu talem virtutem, cui connaturalis ſit ſpecies intuitiua Dei, eiuſdemque viſio cum ſupernaturales ſint: ergo lumen gloriæ non eſt ſpecies impreſſa Dei, ſed virtus ratione cuius, ſpecies, & viſio ſunt connaturales principio.

59. Quæres An ſit poſſibilis qualitas, quæ ſimul ſit lumen, & ſpecies? vt locus Diſputationi detur, ſupponendum eſt, poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei; ſi enim impoſſibilis ſupponatur, certum erit, impoſſibile quoque eſſe lumen, quod ſimul ſit ſpecies. *Reſpondeo* affirmatiuè, quia licet de facto ſpecies impreſſa ſit pura determinatio, vel inadæquata virtus ſupponens intellectum cum tali virtute, cui connaturalis ſit ſpecies, & actus; id tamen contingit, quia ſpecies de facto, eſt pura ſpecies, & lumen purum lumen operante Deo in ordine ſupernaturali iuxta ordinem naturalem: ergo licet impoſſibile ſit eandem qualitatē eſſe puram ſpeciem, & purum lumen; non tamen implicabit eſſe ſimul lumen, & ſpeciem, ſicut licet Angelus ſit purè intellectiuus, & brutum pure ſenſitiuum; non tamen implicat tertium ens, ſcilicet homo, qui ſimul ſit ſenſitiuus, & intellectiuus, quod mille aliis exemplis confirmare, facile cuique erit. Poſſibilis qualitas quæ ſimul ſit lumen, & ſpecies.

60. Obijcies; De ratione ſpeciei eſt, eſſe qualitatem determinatam ad viſionem huius objecti, de ratione vero luminis eſt, eſſe qualitatem de ſe indifferentem ad viſionem cuiuſcumque objecti; eadem autem qualitas non poteſt eſſe determinata ad viſionem huius objecti, & indifferens ad viſionem alterius: ergo neque poterit eſſe lumen, & ſpecies. *Reſpondeo*, diſtinguens ſecundam majoris partem, de ratione puri luminis, concedo: non puri ſeu mixti nego. De ratione enim luminis vt ſic, ſolum eſt, eſſe qualitatem de ſe indifferentem ad viſionem cuiuſcumque objecti, cujus non ſit ſpecies. Deinde falſa eſt minor; eſſe enim qualitatem determinatam ad viſionem huius objecti, & indifferentem ad viſionem alterius, nulla eſt contradictionis vmbra.

SECTIO

Digitized by Google

Petrum fecit, ſine eo quod ei dotem agilitatis tribuerit, ſuper aquas ambulare, ita poteſt mente ad hoc perducere, vt diuinæ eſſentiæ vniatur in ſtatu viæ, quo modo ſibi vnitur in Patria, ſine hoc quod à lumine gloriæ perfundatur. Sequuntur Soarius lib.2. Summæ Theologiæ, capite 16. numero 5. & 6. Molina diſputat. 1. Vaſquez diſput.46. cap.2. & communiter omnes noſtri. P.Soarius. P.Molina. P. Vaſquez.

64. Aſſero ſecundò, poſſe Deum per omnipotentiam ſpecialiter concurrentem defectum luminis intrinſeci ſupplere; atque adeo poſſibile eſſe lumen extrinſecum. Ratio eſt, quia lumen intrinſecum ſolum præſtat concurſum efficientem reſpectu viſionis; iſte autem ſuppleri poteſt per omnipotentiam: ergo & defectus luminis intrinſeci. Minor probatur. Tum à priori, quia maior eſt virtus omnipotentiæ, quàm luminis, aliunde iſtud, nec intelligit, nec videt per viſionem. Tum à paritate, quia omnipotentia ſupplere poteſt defectum aliorum habituum ſupernorum, vt patet in actu charitatis elicito à peccatore, & in actu fidei elicito ab hæretico ad fidem reuertente: ergo ſimiliter poterit omnipotentia defectum luminis ſupplere. Defectus luminis intrinſeci ſuppleri poteſt à Deo.

65. Aſſero tertiò, lumen gloriæ ſimpliciter neceſſarium ad viſionem, & definitum à Viennenſi, non eſſe lumen intrinſecum, ſed aliquod, ſcilicet, vel intrinſecum, vel extrinſecum. Probatur. Nam mens Concilij fuit contra Begardos, aſſerentes, intellectualem naturam naturaliter in ſe ipſa eſſe beatam, ſtabilire neceſſitatem principij ſuperni ad imbecillitatem naturæ de ſe inſufficientis eleuandam; ad id autem ſufficiens eſt vtrumque lumen, extrinſecum, & intrinſecum: ergo definita tantum eſt neceſſitas alicuius, ſcilicet, vel intrinſeci, vel extrinſeci, cum vtrumque de ſe ſit ſufficiens. *Confirmatur*, illud definitum eſt à Viennenſi, quod ad viſionem ſimpliciter neceſſarium eſt, & ſine quo natura prorſus manet impotens ad videndum; lumen autem intrinſecum neceſſarium non eſt ſimpliciter, cum eius defectus per extrinſecum ſuppleri poſſit: ergo definitum non eſt lumen intrinſecum, ſed tantum neceſſitas alicuius. Quale ſit lumen gloriæ definitum à Concilio Viennenſi.

66. Dices Concilium ſtatuiſſe neceſſitatem luminis ex ſuppoſitione de facto exiſtente, quod Deus nulli extrinſecum concedat; hac autem facta ſuppoſitione lumen extrinſecum ſimpliciter neceſſarium eſt: ergo & definitum à Concilio. Fateor futurum id verum, ſi conſtaret ſuppoſitionem illam factam eſſe à Concilio; id autem non exprimitur à Viennenſi; atque adeo ſtandum eſt dictis.

DISPVTATIO XXI.

De cauſa efficienti viſionis beatificæ?

1. DVPLEX communiter viſioni beatæ adſcribitur concurſus efficiens, vnus ex parte potentiæ, ſcilicet ex parte intellectus, & luminis eleuantis illum, alter ex parte obiecti, vel per ſe ipſum immediatè, vel per ſui ſpeciem concurrentis. Præſens autem diſputatio ſolum comprehendit concurſum ex parte potentiæ, ſcilicet intellectus, & luminis gloriæ eleuantis illum; de ſpecie enim impreſſa agemus diſp. ſequenti.

SECTIO I.

An lumen ſit tota ratio agendi proxima viſionem?

Qui negauerint lumini cõcurſum ad viſionem etiã partialem.

2. SVppono ex dictis diſputatione præcedenti lumen eſſe ſaltem inadæquatam virtutem actiuam viſionis. Eſt contra Durandum in 4. diſt. 49. quæſt. 2. num. 21. Maiorem in 3. diſt. 49. quæſt. 4. Aureolum in 1. diſt. 7. art. 4.

Aliud

Digitized by Google

Aliud enim munus, citra virtutem effectiuam, lumini, competere non poteſt, vt fusè ibidem oſtendimus; aliunde intellectus ſolis ſuis viribus impotens eſt ad viſionem efficiendam, vtporè ſupernam: ergo eleuari debet, & iuuari à cauſa ſupernaturali efficiente ſaltem inadæquatè.

3. Difficultas ergo præſens eſt, an lumen ſit tota ratio proxima agendi, id eſt, tota virtus immediatè effectiua viſionis beatæ, & intellectus tantum ſit virtus mediata, & remota, quatenus ſuſtentat lumen, quod eſt tota virtus proxima agendi, quin immediatè agat aliquid in viſionem concurſu aliquo immediato. *Prior ſententia* affirmat. Ita Sotus, Bañez, Cabrera, Nazarius, & Diſcipuli Caietani, quos magno numero refert P. Ripalda tom. 1. de Ente ſuperno, diſp. 30. ſect. 2. *Poſterior ſententia* negat, lumen eſſe totam rationem agendi, docens, nec ſolum lumen, nec ſolum intellectum, ſed vtrumque ſimul cauſare proximè, & immediatè viſionem per modum vnius principij indiuiſibiliter operantis. Ita omnes noſtri Doctores, quos refert, & ſequitur citatus Ripalda.

Sentẽtiæ Doctorum. Bañez. Cabrera. Nazarius. P. Ripalda.

4. Aſſerendum eſt, lumen non eſſe totam rationem agendi. Probatur primò. Intellectus, & voluntas præſtant concurſum actiuum immediatum in alios actus ſupernos: ergo etiam in viſionem beatam. Conſequentia clara eſt ex Aduerſariorum Doctrina, ideò negantium intellectui actiuitatem immediatam in viſionem, quia hæc ſupernaturalis eſt: ergo ſemel conceſſa intellectui, aut voluntati, actiuitate immediata in actum aliquem ſupernum, nullum ſubſiſtere poterit fundamentum, ad ſimilem actiuitatem in viſionem eidem intellectui denegandam.

Lumen non eſt tota ratio agendi viſionem.

5. Antecedens ex multis, quæ erudite colligit Ripalda, probatur primò. Ex Paulo 1. Corint. 15. *Abundantius illis omnibus laboraui, non ergo, ſed gratia Dei mecum*, id eſt, interprete Auguſtino de Grat. & libero arbitrio, cap. 5. *Nec gratia Dei ſola, nec ipſe ſolus, ſed gratia Dei cum illo*: ergo ſicut arbitrium ſolum non eſt adæquata virtus agendi, ita nec gratia; atque adeo arbitrium erit inadæquata virtus agendi. Secundò ex Tridentino ſeſſione 6. cap. 5. can. 4. ita

Prima probatio ex Paulo, & Tridentino.

contra Caluinum, & Lutherum decernente. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, ſed velut inane quoddam nihil omnino agere, mereque paſſiuè ſe habere, Anathema ſit.* Quo canone contra hæreticos negantes concurſum arbitrij in actus ſalutares, duo ſtatuuntur à Tridentino. *Primum.* Liberum arbitrium cooperari gratiæ; cooperari autem, aliud non eſt, quàm ſimul cum altero operari: ergo arbitrium operatur ſimul cum graria actum ſalutarem. *Secundum*, non ſe habere arbitrium merè paſſiuè; ſi autem non ageret immediatè, merè paſſiuè ſe haberet, nihil enim aliud præſtaret, quàm recipere gratiam, & illius operationem: ergo, &c.

Interpretatio Thomiſtarum de principio *quo*, & *quod* inſufficiens.

6. Dices cum Thomiſtis, Tridentinum non definire arbitrium eſſe principium *quo*, ſiue virtutem immediatam agendi, ſed tantum eſſe principium *quod*, quatenus per gratiam tanquam rationem adæquatam agendi cooperatur conſenſum.

Tridentino non ſatisfacere ſolutionem efficaciter oſtenditur.

7. Contra tamen, quia Caluinus, & Lutherus, à Tridentino damnati, aſſerebant, arbitrium agere per gratiam tanquam virtutem adæquatam agendi, & tamen damnati ſunt, tanquam negantes cooperationem libri arbitrij gratiæ Dei: ergo ad cooperandum non ſatis eſt, eſſe principium *quod* per gratiam, tanquam per rationem adæquatam agendi, ſed vlterius exigitur à Tridentino concurſus immediatus arbitrij in actus ſalutares, itavt nec ſola gratia agat, nec ſolus homo, ſed vterque. Maior probatur ex ipſo Caluino, qui apud Camerarium lib. 10. de libro arbitrio capit. 4. ita noſtram controuerſiam proponit. *Non hoc quæritur, an agat voluntas, quod extra dubium eſt, ſed agat ne à ſe ipſa, an pro modo diuinæ actionis; quis enim neſciat per voluntatem fieri, vt velit homo.* Et lib. 1. cap. 9. ait Caluinus: *Hominem ſic docemus agi Dei gratia, vt ſimul agat*: ergo Caluinus planè fatebatur, arguere arbitrium. Sed qua virtute? Audi illam. *Sic tamen ipſum agere, vt penes Dei ſpiritum tota ſit, ac maneat amoris efficacia.* Et iterum ibidem ait. *Minimè ſic cooperari hominem cum ipſo Deo, inquio, vt aliquid de ſuo miſceat, ſed pro menſura ſolum,*

quàm

quàm accipit; non aliter agat, niſi quo agitur. Et tandem lib.2. inſtitut. cap.3. ita contra Catholicos diſputat. *Papiſtæ hanc ſententiam non extenuant modo, ſed eneruant; imò potius eludunt, etſi enim verbo tenus fateantur, nos ſine Chriſto nihil poſſe, aliquid facultatis tamen ſuppetere, quod per ſe quidem non ſufficiet, ſed Dei gratia adiutum cooperetur; nec enim hominem exinaniri ſuſtinent, quin aliquid ex ſe conferat, verum tamen clara verba eludere, non ita promptum eſt. Tale eſt Papiſtarum commentum nos ſine Chriſto nihil poſſe; ab ipſo tamen adiutos habere aliquid ex nobis præter gratiam.* Hæc Caluinus, quibus manifeſtè conſtat ipſum docuiſſe, gratiam eſſe totam rationem agendi, & liberum arbitrium non cooperari immediato ſui concurſu in actum ſalutarem, ſed ſolo concurſu immediato gratiæ, & tamen damnatus eſt, tanquam euerſor cooperationis liberi arbitrij: ergo cooperatio aſſerta à Tridentino eſt immediata actiuas arbitrij vnà cum gratia operantis immediatè.

8. Probatur ſecundò concluſio, quia actiuitas partialis immediata intellectus in viſionem ex nullo capite implicat: ergo de facto concedenda eſt, non enim alio negatur fundamento, niſi quia poſſibilis non eſt. Antecedens probatur, ſi implicaret, maximè, quia viſio eſt ſupernaturalis, & actiuitas immediata intellectus naturalis: id non implicat: ergo, &c. Maior eſt vnicum Aduerſariorum fundamentum. Minor probatur, nam de ratione effectus ſupernaturalis tantum eſt, ſuperare facultatem totius naturæ ſolis ſuis viribus relictæ; non autem adiutæ: ergo licet intellectus vnà cum lumine eleuante immediatè concurreret ad viſionem, iſta eſſet ſupernaturalis, cum intellectus ſolis ſuis viribus viſionem agere non poſſet. *Secũda probatio, quia cõcurſus immediatus intellectus in viſionem ex nullo capite implicat.*

9. Confirmatur *primò*. Nam in ſententia Thomiſtarum Sacramenta nouæ legis efficiunt immediatè aliquid ſupernum, vel gratiam, vt vult Caietanus, vel vnionem gratiæ, vt Sotus, vel caracterem, vt alij, quæ omnia ſupernaturalia ſunt: ergo de ratione entis ſupernaturalis, non eſt ſuperare actiuitatem immediatam principij naturalis adiuti; Aliter contra ipſos materia Sacramentorum, vtpote na-

turalis, non poſſet immediatè effectum ſupernum cauſare. *Secundò*, ſicut tota viſio eſt ſupernaturalis, ita tota eſt vitalis; titulo autem vitalitatis non exiguntur omnia principia vitalia, cum ſpecies impreſſa, quæ vitalis non eſt immediatè concurrat ad actum: ergo neque titulo ſupernaturalitatis exigentur omnia principia ſupernaturalia, etiam immediata.

Tertia probario, quia voluntas efficit immediatè actus liberos ſupernos.

10. Probatur tertiò concluſio, vel vlterius præcedens fundamentum ſtabilitur. Voluntas concurrit immediatè ad actus liberos ſupernos: ergo ſupernaturalitas effectus non opponitur concurſui immediato potentiæ naturalis; vnde neque ſupernaturalitas viſionis opponetur immediato concurſui intellectus. Antecedens probatur, quia voluntas eſt immediatè libera etiam in ordine ad actus ſupernos; immediata autem libertas eſt immediatum diuinum dominium, quo potentia libera poteſt ponere, vel impedire exiſtentiam actus, quod ſtare non poteſt abſque concurſu immediato; ſicut dominium Dei immediatum in actiones creaturarum ſtare non valet abſque influxu immediato in illas, vt fatentur nobiſcum Aduerſarij: ergo voluntas immediatè concurrit ad actus liberos ſupernos.

Confirmatio ex Auguſtino.

11. Confirmatur primò ex Auguſtino lib. 2. de Peccatorum meritis, & Remiſſione cap. 5. aiente. *Nec ideò tamen de hac re,* (ſcilicet de conſequutione iuſtitiæ) *ſolis votis agendum eſt, vt non ſubinferatur adniti, etiam noſtra efficacia, vtluntatis. Adiutor enim noſter Deus dicitur, nec adiuuari poteſt, niſi qui etiam ſponte aliquid conatur, quia non ſicut in lapidibus inſenſatis, &c.* Conatus autem ille concurſus eſt: ergo adiuuari non poteſt, niſi qui ſponte, id eſt ex ſe, & immediate aliquid agit. Inſuper tractat. 4. in Epiſt. Ioan. colum. 4. cum præmiſiſſet Auguſt. *Tamen quia agis ibi aliquid voluntate, ideò & tibi aliquid tribuendum eſt.* Subdit immediatè. *Si dicis adiutor meus eſto aliquid agis. Nam ſi nihil agis? Quomodo ille adiuuat.* Et in illud Pſal. 78. *Adiuua nos Deus.* Ait Auguſtinus. *Cum verò adiuuari nos vult, nec ingratus eſt gratiæ, nec tollit liberum arbitrium. Qui enim adiuuatur, aliquid etiam per ſe ipſum agit:* ergo cum voluntas adiuuetur, aliquid per ſe ipſam, ſeu immediatè,

diatè, & non per ſolam gratiam,ſeu mediatè,efficiet. Rurſus ſermone 13.de verbis Apoſtoli circa illud: ***Quotquot ſpiritu Dei aguntur***, &c. Inquit Auguſtinus. ***Dicit mihi aliquis: ergo agimur, non agimus. Reſpondeo. Imò & agis,& ageris,& tunc benè agis, ſi à bono agaris, ſpiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adiutor eſt. Ipſum nomen adiutorij adſcribit tibi, quia & tu ipſe aliquid agis.*** Et ſtatim addit Auguſtinus. ***Non enim adiutor eſt ille, ſi nihil agatis; non enim cooperator eſt ille, ſi nihil cooperamini.*** Quibus nulla opus eſt ponderatio vltra attentam verborum meditationem.

12. Præterea idem Auguſtinus innumeris in locis,aduerſus Pelagium ſoli naturæ ſufficientiam, & concurſum mimediatum in opera ſalutaria attribeneti, aſſumptum maniſeſtiſſimè docet. Nam in Pelagio perpetuo diſplicet Auguſtino non naturam immediatè agere, ſed ſolum immediatè agere; & gratiam tantam præſtare facilius agere. Vnde concludit Auguſtinus lib.illo de Grat.Chriſti capite 29. ***Tolle, facilius, & non ſolum plenus, verum etiam ſanus eſt ſenſus, ſi ita dicatur, vt quod per liberum homines facere iubentur arbitrium, poſſent implere per gratiam; cum autem facilius additur, adimpletio boni operis etiam ſine Dei gratia poſſe fieri tacita ſignificatione ſuggeritur, qua ſenſum redarguit, qui dicit: ſine me nihil poteſtis facere.*** Ac ſi diceret; ***agat immediatè voluntas, non tamen ſoa ſed vna cum gratia cooperante, & tota noſtra controuerſia conſumpta eſt,quia id vnice mihi in Pelagio Diſelicet,*** ſcilicet, bonum opus poſſe fieri ſine gratia.

13. Id quod mille in locis firmat idem Auguſtinus. Maximè, Epiſt. 143. Vbi Pelagium Sibilantem Demetriadi Virginitatis donum, non niſi in ipſa,& ex ipſa eſſe; ita refellit. ***Quia etſi etiam ex illa*** (ſcilicet Demetriade) ***propter arbitrium proprium, ſine quo non operamus bonum; non tamen ſicut iſte*** (ſcilicet Pelagius) ***dixi, niſi ex illa.*** Vbi tantum Diſplicet Auguſtino in Pelagio Virginitatem Demetriadis, non niſi ex ipſa eſſe, id eſt ex ipſa ſola; non verò diſplicet, imò conceditur ex ipſa etiam eſſe ſimul cum gratia. Atque adeo conceditur ab Auguſtino bonum opus eſſe etiam ex nobis immediatè, cum ſolum ex Doctrina Pelagij reijciatur

Quid Auguſtino diſplicebat in Pelagio circa concurſum gratiæ.

tur

tur eſſe tantum ex nobis; non verò eſſe immediatè etiam ex nobis. Si autem concurſus immediatus voluntatis à Pelagio aſſertus Auguſtino diſplicuiſſet, non ſatisfeciſſet, negare bonum opus, non eſſe, niſi ex nobis; ſed vlterius addendum fuiſſet neque eſſe etiam ex nobis, quod conceditur ab Auguſtino; imò particula illa *etiam*, cum relatiua ſit ad gratiam immediatè agentem, manifeſtiſſimè ſignat concurſum immediatum vtriuſque. Sicut in actione, vel effectu concurſu ſimultaneo immediatè fluente à Deo ſimul, & creatura, quamuis apud Thomiſtas negetur eam actionem eſſe ex nobis tantum, & concedatur eſſe ex nobis cum Deo, non hoc ipſo negatur eſſe ex nobis immediatè, imò conceditur.

14. Similia habet Auguſtinus cap.6. de Grat.& libero arbitrio, & cap.14. Vbi diſputans contra naturæ ſufficientiam aſſertam à Pelagio, ait. *Si merita noſtra ſic intelligerent, vt etiam ipſa eſſe Dei dona cognoſcerent, non eſſe reprobandam iſtam ſententiam.* In quibus Auguſtinus ſolum reprobat opera bona non eſſe Dei dona, id eſt, ex gratia; quod ſi admittatur eſſe ex Deo, nihil aliud exiſtimat reprehenſione dignum in Pelagio, ſtatuente concurſum immediatum arbitrij in opera ſalutaria: ergo quamuis iſte admittatur dependenter à gratia, nihil contra Auguſtinum aſſeretur. Similia videas capit.17. de natura, & Grat. vbi tantum reprehendit Auguſtinus. *Vt quod homo benè operatur ſuum tantummodo exiſtimet.*

S Thomas idem firmãs, quod Auguſtinus.

15. Auguſtino ſuffragatur S. Thomas quæſt.27. de veritate art.4. ad 12. *Dicendum, quod anima agit diſponendo ſe ad gratiam virtute propria natura; Sacramenta autem virtute diuina.* Vbi vltra rationem principij *quod*, commune animæ, & Sacramentis agentibus per gratiam, tanquam principium *quo*, concedit animæ concurſum propria natura, quem negat Sacramentis, qui alius eſſe non poteſt, quàm immediatus, & principij *quo*. Diſpoſitionem autem de qua ibi S. Thomas, eſſe ſalutarem, negari non poteſt, aliter, actibus purè naturalibus poſſet homo ſe ad gratiam diſponere, quod ſemipelagianum eſt; vt nobiſcum fatentur Aduerſarij;

ea

Digitized by Google

ea ergo diſpoſitio ſupernaturalis erit.Inſuper 1.2.quæſt.114. art.4. corp. agens de actu meritorio, ait. ***Hominem præ cæteris creaturis habere, vt per ſe agat voluntarie agens.*** Per ſe autem agere, & agere per gratiam non eſt idem; homo autem per gratiam agit vt principium *quod*: ergo agens per ſe, aget vt principium *quo*. Denique quæſt.24. de veritate, quæ eſt de libero arbitrio art.14.ad 1. ait; Actus meritorios, & obſeruationem ſupernaturalem mandatorum fieri quoad ſubſtantiam per liberum, quoad modum verò per gratiam:ergo eo pacto gratiam;quoad modum autem fiunt per gratiam, vt principium *quo*: ergo ita fient, quoad ſubſtantiam per liberum arbitrium.

16. Probatur quartò noſtra concluſio. Viſio eſt actus vitalis: ergo oritur immediatè à potentia vitali; ſicut titulo ſupernaturalitatis oriri debet immediatè à potentia ſupernaturali;lumen autem vitale non eſt, cum nullum vitæ genus participet; de vegetante, & ſentiente certum eſt. De intelligente probatur, quia viuere vita intellectiua, eſt intelligere, ſicut viuere vita ſenſitiua, eſt ſentire: lumen autem, cum intellectus non ſit,neque intelligit per viſionem: ergo neque viuit. ***Confirmatur.*** Si intellectus non ageret immediatè viſionem, neque ageret mediatè: ergo nullo pacto ageret. Antecedens probatur, quia agere mediatè,eſt producere virtutem proximè, & immediatè agentem; ſicut cauſa mediata eſt illa, quæ producit cauſam immediatam;intellectus autem non producit lumen immediatè cauſans viſionem: ergo neque aget medio lumine.

Quarta probatio, quia viſio eſt actus vitalis.

17. Obijcies primò. Intellectus producere non poteſt immediatè ſupernaturalitatem viſionis, cum iſta ſit ſupra totius naturæ vires, nec vitalitatem illius, cum hæc ſine ſupernaturalitate produci non valeat, aliter lumen produceret ſolum ſupernaturalitatem, & intellectus ſolum vitalitatem, quod prorſus impoſſibile videtur. Tum quia actio phyſica, cum præſciſſiua non ſit, agit in omnes formalitates effectus. Tum etiam, quia concauſæ partiales indiuiſibiliter efficiunt integrum effectum, vt certum eſt concurſu ſimultaneo omnipotentiæ. Tum denique quia, ſi ſola ſupernatura

Intellectus immediatè producit ſupernaturalitatem viſionis.

Digitized by Google

pernaturalitas produceretur à lumine, & ſola vitalitas ab intellectu, iſte non eleuaretur à lumine ad ſupernaturalitatem, quam non produceret, neque ad vitalitatem, quia lumen nihil ageret in illam: ergo, &c. *Reſpondeo*, diſtiguens antecedens, intellectus producere non poteſt immediatè ſupernaturalitatem ſolis ſuis viribus, concedo: adiutus, & eleuatus à lumine, nego; De ratione autem ſupernaturalitis, non eſt ſuperare naturam adiutam, & eleuatam, ſed naturam ſolis ſuis viribus relictam.

Præmium vitale etiam à præmiato procedit.

18. Obijcies ſecundò. Præmium procedit à ſolo præmiante; non verò à præmiato; viſio autem beata eſt præmium: ergo à ſolo Deo procedit. Reſpondeo, præmium vitale, quale eſt viſio, etiam à præmiato procedere. Inſtabis: ergo beatus ſe ipſum beat. Admittunt aliqui conſequentiam, ſed reijciendam exiſtimo; quia ſicut non dicitur beatus ſe ipſum præmiare, licet immediatè ad præmium concurrat; viator dicitur, ſe ipſum vocare, quamuis vocationem internam cauſet; ita nec dicendus ſe ipſum beare; quia huiuſmodi locutiones in cauſam principalem referuntur, qualis eſt Deus.

SECTIO II.

An lumen ſit cauſa principalis viſionis.

Lumen eſt cauſa principalis viſionis.

19. Aſſerendum eſt, lumen eſſe cauſam principalem viſionis. Ita communiter Doctores. Et ratio eſt, quia lumen iuxta Concilium Viennenſe donatur à Deo ad eleuandam potentiam naturalem, & eius improportionem ſupplendam; ſi autem non eſſet cauſa principalis, eleuare non poſſet potentiam naturalem, neque ei proportionem elargiri, nam ipſum lumen eſſet cauſa inſtrumentalis, & conſequenter agens, alia cauſa principali ipſum eleuante, & proportionatum reddente: ergo lumen eſt cauſa principalis viſionis, ſicut gratia, & habitus infuſi ſunt cauſa ſuorum actuum.

20. Difficultas

Digitized by Google

20. Difficultas tamen eſt non leuis; vnde lumen ſit cauſa principalis. Tota huius controuerſiæ deciſio pendet ex conſtitutione cauſæ principalis, & inſtrumentalis. Pro qua ſupponunt communiter Doctores, cauſam principalem, eſſe illam, quæ nobilior eſt, vel ſaltem æque nobilis,& cui (niſi ſola agat) debita, & connaturalia ſunt cætera comprincipia, ex quibus vna cum ipſa connaturaliter manat actio. Cauſa autem inſtrumentalis eſt illa,quæ vel eſt ignobilior effectu, vel non exigit comprincipia ex quibus connaturaliter manat actio, ex quo duplici capite deficit inſtrumentum à ratione cauſæ principalis. Hinc, reſpondent communiter, ideò lumen eſſe cauſam principalem viſionis, quia perfectius eſt illa,& connaturalis eius cauſa. Cæterum, vnde lumen perfectius ſit viſione, hoc opus,hic labor. Nam omnis perfectio vitalis de ſe nobilior eſt non vitali; viſio autem eſt perfectio vitalis, lumen verò non eſt vitale: ergo neque perfectius eſt viſione; imò è contra iſta titulo vitalitatis, erit lumine perfectior. Vnde lumen ſit cauſa principalis Aliorum placitum.

21. Communiter Doctores ideò aſſerunt lumen eſſe perfectius viſione, quia ſe tenet ex parte potentiæ dans ſimpliciter poſſe. Non placet, quia in eorum ſententia ſpecies impreſſa concurrit efficienter ad actum, qui concurſus ſe tenet ex parte potentiæ, vt oſtendi ſect.4. diſputationis præcedentis,cum intellectus nō ſit integra,& adæquata virtus productiua, & conſequenter neque integra potentia; ſed tamen ipſis fatentibus,ſpecies impreſſæ tam naturales, quàm ſupernæ,ſunt cauſæ inſtrumentales ſuorum actuum: ergo & lumen viſionis; quid enim refert ſe tenere ex parte potentiæ vel ex parte obiecti, ſi neutrum eſt vitale, ad ſuperandam perfectionem viſionis beatæ. Quod enim aliæ potentiæ, ſcilicet intellectus, & voluntas, nobiliores ſint ſuis actibus, id prouenit; quia ſunt potentiæ vitales. Lumen non ideò viſione perfectius, quia ſe tenet ex parte potentiæ.

22. Pater Bernal de Incarnatione diſput.33.ſect.5.num.99. ideò aſſerit lumen eſſe viſione perfectius, quia eſt vniuerſalius, quippe potens plures ſpecie producere cognitiones, quamuis vnam ſolam poſſet producere viſionem. Exiſtimat enim lumen gloriæ poſſe producere cognitionem directam Sententia P. Auguſtini Bernal.

 obiectorum,

obiectorum, quæ attinguntur indirectè à viſione beata, quales ſunt creaturæ; quod ſi poſſibile eſſet lumen vnius tantum, & ſolius viſionis productiuum, ait, futurum ignobilius viſione, & cauſam inſtrumentalem illius.

Vnde diſpliceat ſententia præcedens.

23. Diſplicet etiam *primò*, quia ad cauſam principalem opus non eſt, eſſe nobiliorem effectu, ſed ſufficit ſaltem æque nobilem eſſe: ergo licet lumen, ad vnam ſpecie, & ſolam viſionem determinatum, nobilius non eſſet, cur non eſſet ſaltem æquè nobile. Nec mihi perſuadere poſſum, intellectum accidentalem ad vnam tantum ſpecie cognitionem determinatum, non futurum illa nobiliorem: ergo idem erit de lumine. *Secundò*. Sol in communi Philoſophia concurrit ad generationem plurium animalium ſpecie diſtinctorum; nec tamen ea vniuerſalitas reddit ſolem animalibus perfectiorem, aliter redderet illum cauſam principalem: ergo maior vniuerſalitas præcisè non arguit exceſſum perfectionis in cauſa. *Tertiò*, Species impreſſa, genita à cognitione plura obiecta ſpecie diuerſa repræſentante, poteſt inadæquatè excitari ad cognitionem vnius tantum obiecti, & ad cognitionem tantum alterius; ſpecies autem illa vniuerſalior eſſet qualibet earum cognitionum, nec tamen eſſet perfectior, aut cauſa principalis in ſententia Aduerſarij: ergo, &c.

24. Confirmatur. Maior eſt vniuerſalitas in materia prima ad conſtituendum compoſitum, quàm in forma; iſta enim vnicum tantum compoſitum valet conſtituere; materia verò tot, quot poſſibiles ſunt formæ ſpecie diſtinctæ; nec tamen materia perfectior eſt forma, vel compoſito ex illa, quod eſt proprius illius effectus: ergo maior vniuerſalitas cauſæ, non arguit eam nobiliorem effectu. Quod ſi argueret, quamuis lumen ad vnam ſpecie viſionem determinatum eſſet; poſſet tamen plures numero diſtinctas producere; ergo eſſet vniuerſalius qualibet determinatè, ergo perfectius: ergo de facto lumen eſſet cauſa principalis viſionis exiſtentis, etiamſi nullam aliam cognitionem ſpecie diſtinctam producere valeret.

25. Dicere poſſet aliquis, ex duplici qualitate æquè determinata,

terminata, tunc vnam eſſe altera nobiliorem, quando vna eſt cauſa alterius; non verò è contra. Non placet, quia vna poteſt eſſe cauſa principalis,& inſtrumentalis:ergo ſeorſim à conceptu cauſæ debet intelligi perfectior, vel æque perfecta, vt inde colligamus, an principaliter,vel inſtrumentaliter cauſet; aliter ſpecies impreſſa caloris eſſet cauſa principalis viſionis æternæ, quam cauſat in communi ſententia, quin cauſetur ab ipſa, quod negatur communiter à Doctoribus.

26. Cenſeo igitur ad cauſam principalem opus non eſſe, nec ſufficere, quod ſit entitatiuè perfectior, aut æque perfecta cum effectu. *Primum*, quia lumen, vtpotè non vitale, imperfectius eſt entitatiuè viſione vitali, & tamen eſt cauſa principalis illius. *Secundum*, quia res entitatiuè perfectior poteſt eſſe cauſa inſtrumentalis effectûs ignobilioris, v.g. homo leonis, leo plantæ, & planta lapidis. Ad cauſam ergo principalem ſufficit, quod in genere productiuo ſit effectui proportionata; tunc autem proportionata erit, quando erit virtus connaturaliter, & abſolutè intrinſecè productiua effectus, quæ regula vniuerſalis vera eſt in creatis. Vnde ſi Sol ſit connaturaliter, & abſolutè intrinſecè productiuus animalium, & ſpecies impreſſa cognitionum, cauſæ principales erunt, & non inſtrumentales, quæ conditionatè tantum ſunt productiuæ effectus, ſi videlicet non repugnet.

Ad cauſam principalem quid opus ſit, qualiſq; proportio neceſſaria.

27. Aſſero ſecundò, ideò lumen eſſe cauſam principalem viſionis, quia eſt virtus connaturaliter, & abſolutè intrinſecè productiua viſionis. Conſtat ex dictis. Lumen autem eſſe virtutem connaturaliter, & abſolutè intrinſecè productiuam viſionis conſtat, quia aliter eleuare non poſſet intellectum; vnde noua cauſa principalis vltra lumen in viſionis productione deſideraretur, quod falſum eſſe conſtat ex Concilio Viennenſi, & vnanimi Patrum conſenſu. Inde facile eſt colligere, cur habitus infuſi ſint cauſæ principales ſuorum actuum, quia videlicet, ſunt cauſæ connaturaliter, & abſolutè intrinſecè eorum productiuæ.

Lumen eſt cauſa principalis viſionis, & vnde.

Digitized by Google

SECTIO III.

An intellectus ſit cauſa principalis, vel inſtrumentalis viſionis.

Sentẽtia Doctorum. P. Molina. P. Vaſquez. P. Herize. P. Soarius. P. Ripalda.

28. PRima *ſententia* abſolutè affirmat, intellectum eſſe cauſam principalem. Ita Molina diſputat. 1. art. 5. Vaſquez diſputat. 176. cap. 4. & 5. Herize diſp. 46. capit. 2. & alij. *Secunda ſententia* abſolutè negat, docens tantum eſſe cauſam inſtrumentalem, eſt communis cum Soario de Attributis libro 2. capite 10. & de Grat. lib.... & capite 6. *Tertia ſententia* ait, intellectum, quatenus productiuum, eſſe cauſam inſtrumentalem, & quatenus vitalem, principalem. Ita Ripalda tom. 1. de Ente ſuperno diſputat. 31. *Quarta* denique docet, intellectum etiam vt vitalem, eſſe partim cauſam inſtrumentalem, & partim principalem; neque autem eſſe cauſam inſtrumentalem, neque principalem, quatenus videlicet eſt cauſa materialis viſionis. Ita aliqui Recentiores.

Intellectus quatenus productiuus eſt cauſa inſtrumentalis viſionis.

29. Aſſero primò, intellectum, quatenus productiuum, eſſe cauſam inſtrumentalem viſionis. Probatur, quia intellectus eſt improportionatus ad agendam viſionem; inde donatur illi à Deo lumen ad eleuandam eius imbecillitatem, & improportionem ſupplendam. *Confirmatur.* Tum quia viſio ratione ſupernaturalitatis, eſt ſupra omnem exigentiam, & vires intellectûs. Tum etiam, quia comprincipia viſionis, ex quibus connaturaliter viſio procedit, debita non ſunt, nec connaturalia intellectui: ergo neque viſio.

Et etiam quatenus vitalis.

30. Aſſero ſecundò, intellectum, vt vitalem, quatenus videlicet agit, & recipit, eſſe cauſam inſtrumentalem viſionis. Secunda pars probatur; Prima enim conſtat ex præcedenti concluſione. Si intellectus non eſſet cauſa inſtrumentalis, quatenus recipit viſionem, maximè, quia non eleuaretur à lumine, neque ab alio agente principaliori

liori in genere cauſæ materialis: id non obſtat: ergo. Minor probatur, quia ſufficit quod eleuetur ad producendam receptionem ſibi intrinſecam, vt fusè proſequuti ſumus diſputat. 20. ſect.3. ergo, &c. *Confirmatur.* Actio viſionis eſt improportionata intellectui, quia ſupernaturalis; paſſio autem, ſeu receptio, eſt etiam ſupernaturalis: ergo improportionata erit.

31. Obijcies primò. Viſio non eſt connaturalis ſoli lumini, cùm à ſolo illo connaturaliter procedere non poſſit: ergo ſolum lumen non erit cauſa principalis viſionis, ſed lumen ſimul, & intellectus, ex quo coniuncto indiuiſibiliter ſumpto, viſio connaturaliter procedit. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam: Nam ad cauſam principalem opus non eſt, quod effectus à ſola illa connaturaliter procedat, aliter inſtrumentum nihil ageret, ſed ſatis eſt, quod effectus, & reliqua comprincipia ſint illi debita, & connaturalia; id autem ſoli lumini competit; non verò intellectui. **Solum lumē eſt cauſa principalis viſionis, & cur.**

32. Obijcies ſecundò. Voluntas concurrit principaliter ad actus ſupernaturales liberos: ergo & intellectus ad viſionem. Antecedens probatur, quia voluntas habet dominium in omnes actus, quibus ſuam exercet libertatem, quales ſunt etiam ſupernaturales; Dominium autem in actus non competit inſtrumento, ſed ſoli cauſæ principali: ergo, &c. *Reſpondeo*, negans antecedens. Ad probationem diſtinguo maiorem, voluntas habet dominium in actus ſupernaturales independenter à principio ſupernaturali eleuante, nego: dependenter, concedo. Et diſtinguo minorem, dominium non competit inſtrumento independenter à cauſa principali, concedo: dependenter, nego: & ſimiliter diſtincta minori, nego conſequentiam. **Volūtas cauſa principalis non eſt ſuorū actuū ſupernorum.**

33. Obijcies tertiò. In qualibet operatione aſſignanda eſt cauſa principalis, cui actio, & effectus tribuantur, quamque denominent; ſolus autem intellectus denominatur videns, & intelligens per viſionem: ergo erit cauſa principalis. Hoc argumentum ſi efficax eſſet, conuinceret ſolum

intellectum

intellectum eſſe cauſam principalem. *Reſpondeo*, diſtinguens maiorem, aſſignanda eſt cauſa principalis, cui tribuatur effectus, quamque denominet operantem, & producentem, concedo: quam denominet in genere cauſæ formalis intrinſecæ, nego: & conceſſa minori; nego conſequentiam. Nam effectus formales intrinſeci viuentis, & intelligentis, qui intellectui à viſione tribuuntur, non excludunt dependentiam à lumine, tanquam ab agente principali. Vnde intellectus, etiam in ordine ad eos actus, ſeu effectus manet inſtrumentum.

34. Obijcies quartò. Cauſa, quæ operatur vitaliter, eſt principalis: talis autem eſt intellectus reſpectu viſionis: ergo erit cauſa principalis. *Reſpondeo*, diſtiguens maiorem; quæ operatur virtualiter independenter ab altera cauſa eleuante, concedo maiorem; dependenter, nego. Et diſtinguo minorem, talis eſt intellectus independenter ab alia cauſa eleuante, nego minorem; dependenter, concedo, & nego conſequentiam.

35. Obijcies quintò. Inſtrumentum eſt, quod ita mouetur ab agente extrinſeco, vt ſe ipſum non moueat ab intrinſeco: intellectus autem operatione viſionis ſe mouet ab intrinſeco: ergo, &c. *Reſpondeo*, maiorem veram eſſe de inſtrumento mortuo; non verò vitali.

36. Rogabis tamen, An virtus inſtrumentalis ſit ſuperna, & cum viſione connexa. *Prima ſententia* aſſerere videtur virtutem inſtrumentalem eſſe ſupernam, & cum viſione connexam. Ita Ægidius, Faſolus, Vaſquez, Scotus, & eius Diſcipuli apud Ripaldam diſp. 32. de Ente ſuperno ſect. 5. *Secunda ſententia* negat virtutem inſtrumentalem, ſeu obedientialẽ intellectûs eſſe ſupernam, aut cum viſione adhuc poſſibili connexam. Ita Soarius, Herize, Fonſeca, & alij, quos refert, & ſequitur citatus Ripalda ſect. 2. *Tertia ſententia* docet, potentiam obedientialem dicere ordinem tranſcendentalem ad viſionem; non verò connexionem cum illa. Ita aliqui Recentiores.

Ægidius. P. Faſolus. P. Vaſquez. Scotus. P. Soarius. P. Herize. P. Fonſeca.

Virtus obediẽtialis nec ſuperna eſt, nec cum viſione connexa.

37. Cenſeo tamen potentiam obedientialem, ſeu inſtrumentalem, neque eſſe ſupernam, neque cum viſione reipſa poſſibili

poſſibili connexam, quia virtus inſtrumentalis non eſt abſolutè productiua effectûs, ſed conditionatè, ſi poſſibilis ſit, quæ virtus eſt adæquatè naturalis, & cum viſione reipſa poſſibili minimè connexa, vt latè proſequuti ſumus.

DISPVTATIO XXII.

De ſpecie impreſſa intuitiua Dei.

1. CVM ſpecies impreſſa inter principia, vel requiſita ex parte actûs primi ad cognitionem numeretur, operæ pretium eſt illius poſſibilitatem, vel exiſtentiam inquirere; vnde omnia viſionis principia nota fiant. Dixi *intuitiua*, quia abſtractiua exiſtere de facto nulli dubium eſt, cum exiſtant ſpecies creaturarum generantes cognitionem abſtractiuam Dei.

SECTIO I.

An ſit poßibilis ſpecies impreſſa Dei.

2. PRior ſententia negat poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Ita Caietanus, Sotus, Capreolus, Paludanus, Bañez, Nazarius, & multi alij, quos refert, & ſequitur Diſcalceatus diſp.2. dub.4. Poſterior ſententia affirmat poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Ita Scotus in 4. diſt.49. quæſt.11. §. *Reſpondeo*, Aureolus ibidem quæſt.2. Soarius diſp.30. Metaph. ſect.11. à num.27. vſque ad 33. & 1. part. Summæ Theologiæ lib.2. capite 13. Vaſquez diſp.38. cap.2. & communiter noſtri.

Placita Doctorum. Caietanus. Sotus. Capreolus. Paludanus. Bañez. Ferrara. Nazarius. Diſcalceatus Scotus. P. Soarius. P. Vaſquez.

GGgg 3. Senten

Digitized by Google

Fundamenta Soti contra poſſibilitatē ſpeciei impreſſæ Dei.

3. Sententiæ negantis Doctores varia pro ſua opinione fundamenta tentarunt. Nam Sotus, ideò impoſſibilem aſſerit ſpeciem impreſſam Dei, quia nos efficienter bearet, quod non minus repugnat qualitati creatæ, quàm nos efficienter ſanctificare. Non placet, quia lumen gloriæ efficienter nos beat, & viſio formaliter id præſtat: ergo non eſt impoſſibile qualitati creatæ nos formaliter beare. Tum quia, poſſibilem iudico qualitatem efficienter nos ſanctificantem; imò de facto exiſtit, ſi actus charitatis ſit forma ſanctificans, cum efficienter ab habitu charitatis procedat.

4. Pariter diſplicet aliud eiuſdem Soti fundamentum, ſcilicet, ſpeciem impreſſam futuram puriorem ipſo Deo, quod loco illius ſubrogaretur. Diſplicet inquam, nam ſpecies Angeli loco illius ſubrogatur, & tamen purior non eſt aut perfectior Angelo, & in moralibus res eſt euidens, nam Papa loco Chriſti ſubrogatur, quin illius puritatem attingat: ergo, &c.

Fundamentum Ferraræ inefficax.

5. Ferrara ideo docet, impoſſibilem ſpeciem impreſſam Dei, quia foret imago Dei adeo perfecta, vt illum adæquatè repræſentaret. Non arridet, quia ſpecies impreſſa tantum repræſentat virtualiter, quod expreſſa formaliter; iſta autem non repræſentat formaliter adæquatè Deum: ergo neque impreſſa virtualiter. Quod ſi repræſentare Deum adæquatè formaliter, non implicet, cur implicabit virtualiter. Tum etiam quia ex eo fundamento non apparet, vnde implicet ſpecies non adæquatè Deum repræſentans, ſed tantum inadæquatè, aut cur omnis ſpecies impreſſa adæquata debeat eſſe cum ſuo obiecto, cum expreſſa his legibus non teneatur.

Fundamentum Gonzalez inſufficiens. Nec Diſcalceati melior.

6. Gonzalez ideò poſſibilem recuſat ſpeciem impreſſam Dei, quia quidditatiuè Deum repreſentaret. Cæterum quid hoc implicet, quando de facto viſio beata formaliter quidditatiuè Deum repræſentet, non video? Diſcalceatus cum communi Thomiſtarum ideò impoſſibilem reputat ſpeciem impreſſam Dei, quia iuxta Ariſtotelem, ſpecies impreſſa eſt eiuſdem naturæ ſpecificæ cum obiecto; ſi

enim

enim eſſet diuerſæ naturæ, non eſſet ſimilis, ſed diſſimilis obiecto.

7. Contra tamen, quia ſpecies ſubſtantiæ non eſt ſubſtantia, ſed accidens, & tamen eſt illi ſimilis: ergo licet ſpecies Dei, Deus non ſit, poſſet eſſe ſimilis illi. Inſuper ſpecies intellectualis rei corporeæ, corporea non eſt, ſed ſpiritualis, & tamen eſt illi ſimilis. Et ſane ridiculum videtur, ſpeciem Aſini eſſe Aſinum, Diaboli Diabolum; plenus enim eſſet intellectus hominis, Aſinis, & Diabolis: ergo ſpecies impreſſa non eſt eiuſdem naturæ ſpecificæ cum obiecto.

Species impreſſa nõ eſt eiuſdem naturæ ſpecificæ cum obiecto.

8. Dices, ſpeciem impreſſam eſſe eiuſdem naturæ ſpecificæ cum obiecto, non in eſſe phyſico, & entitatiuo, ſed in repreſentando. *Contra*, quia vel ſpeciem eſſe eiuſdem naturæ ſpecificæ cum obiecto in repreſentando, eſt, eſſe repreſentationem naturæ ſpecificæ obiecti, & hoc ſtare poteſt, quin ſpecies ſit eiuſdem naturæ cum obiecto, vt exempla præmiſſa conuincunt. Vel eſt, ſpeciem debere eſſe æqualis perfectionis cum obiecto; & id falſum eſſe conſtat ex dictis. Vel eſt, ſpeciem debere commenſurari cum obiecto; ita vt tanta ſit virtus repreſentandi in ſpecie, quanta eſt virtus repreſentabilis in obiecto, & id etiam falſum eſt, nam ad repreſentationem formalem, id non requiritur: ergo neque ad virtualem. Addo, eam ſpeciem tantum neceſſariam eſſe ad cognitionem comprehenſiuam, vt ſuo loco poſuimus: ergo ad viſionem beatam, quæ comprehenſiua non eſt, nec eſſe poteſt, talis ſpecies nullatenus exigetur.

9. Hinc collige, contra aliquos Aduerſariorum, ſpeciem inferioris ordinis poſſe rem ſuperioris ordinis repræſentare, vt patet in ſpeciebus ſubſtantiæ, Angeli, hominis, &c. & in ſpecie, qua homo Angelum, & Angelus inferior ſuperiorem cognoſcit. Quod ſi ſpecies expreſſa, quamuis inferioris ordinis formaliter repræſentat Deum, Angelum, hominem, &c. ergo idem virtualiter præſtare poterit impreſſa, maximè cum ſpecies expreſſa ſit formalis repreſentatio ſui obiecti. *Confirmatur* ad hominem contra omnes

Species inferioris ordinis rem ſuperioris repreſentare poteſt.

aduerſarios. Nam lumen gloriæ eſt ſimilitudo Dei, & tenet expreſsè S. Thomas hîc art. 2. his verbis. ***Requiritur ergo ad videndum Deum aliqua ſimilitudo ex parte potentiæ viſiuæ.*** Scilicet lumen gloriæ; nec tamen lumen gloriæ eſt ita perfectum, vt adæquet Deum iuxta Ferraram, vel illum quidditatiuè repreſentet iuxta Gonzalez, aut ſit eiuſdem naturæ iuxta Diſcalceatum: ergo de ratione ſimilitudinis Dei, non eſt adæquare Deum, vel eſſe eiuſdem ordinis aut naturæ cum ipſo.

10. Dices, id verum eſſe de ſimilitudine ex parte potentiæ, quale eſt lumen, non autem de ſimilitudine ex parte obiecti, qualis eſt ſpecies. Cæterum huius rei diſcrimen expectamus; cur ſcilicet ſimilitudo ex parte potentiæ poſſet eſſe inferioris ordinis, & naturæ diſſimilis; & non poſſit ſimilitudo ex parte obiecti.

Species impreſſa Dei, non neceſſariò, ſed liberè produceretur à Deo.

11. Denique alij ideò aſſerunt, ſpeciem impreſſam Dei impoſſibilem eſſe, quia neceſſario, & non liberè produceretur à Deo, ſicut aliæ ſpecies obiectorum in creatis neceſſario producuntur ab obiectis. Diſplicet aliquibus, quia obiectum non minus debet eſſe neceſſitatum ad producendam ſpeciem ſui, quam ad concurrendum per ſe ipſum immediatè ex parte obiecti ad cognitionem, licet autem obiecta creata, maximè ſenſibilia, per ſe ipſa immediatè concurrentia, concurrant neceſſitata ad ſui cognitionem, non ideò Deus immediatè concurrens, ad viſionem neceſſitatus concurrit: ergo licet obiecta creata concurrentia media ſpecie, neceſſitata concurrant; non tamen Deus. Et ratio à priori eſt eaque optima, quia omnis creatura ſubiecta eſſet liberæ voluntati Dei, titulo pleni, & perfecti dominij, quod Deus habet in omnem effectum ad extra; inde libera eſt illi cuiuſlibet productio; obiecta autem creata tale dominium non habent in ſpeciebus ſui producendis; ideoque neceſſario iſtæ ab illis oriuntur.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

Eligitur ſententia affirmans poſsibilem ſpeciem impreſſam Dei.

12. ASſero primò, ſi munus ſpeciei impreſſæ ſit tantum concurrere ad viſionem ex parte obiecti, non excludendo poſitiuè concurſum immediatum obiecti, poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Probatur, quia ex poſitione talis ſpeciei nulla ſequitur contradictio, vt oſtenſum eſt ſectione præcedenti: ergo eſt admittenda poſſibilis. *Confirmatur*. Ea ſpecies compoſſibilis eſt cum concurſu mediato obiecti; atque adeo nihil obiecto derogaret: ergo compoſſibilis quoque erit, ſaltem de potentia abſoluta cum immediato concurſu. Dices concurrente immediatè obiecto, futurum ſuperfluum concurſum ſpeciei. Fateor id verum eſſe; inſufficiens tamen, vt inde impoſſibilis reddatur ſpecies; etenim ſtante vno habitu charitatis, aut vno lumine gloriæ; ſuperfluus eſſet alter eiuſdem omnino rationis, & tamen poſſibilis eſt: ergo ex eo quod ſpecies, concurrente obiecto, ſit ſuperflua, non probatur impoſſibilis.

Poſſibilis ſpecies impreſſa Dei non excludens poſitiuè concurſum immediatum obiecti.

13. Aſſero ſecundò, etiamſi munus ſpeciei ſit concurrere loco obiecti excludendo poſitiuè concurſum illius in actu ſecundo, poſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Probatur, quia concurſus immediatus Dei per modum obiecti ad viſionem, eſt liber Deo: ergo poteſt Deus nolle concurrere immediatè per ſe ipſum, ſed per ſolam ſui ſpeciem: ergo tunc exiſtere poſſet ſpecies excludens poſitiuè concurſum immediatum Dei per modum obiecti; quid enim implicare poteſt qualitas loco eſſentiæ diuinæ productiuæ viſionis, ſi Deus per ſe ipſum pro ſuo beneplacito concurrere nolit.

Poſſibilis quoq; etiãſi excludat cõcurſum obiecti in actu ſecundo.

14. Aſſero tertiò, ſi munus ſpeciei ſit approximare obie-

Digitized by Google

Poſſibilis etiam, licet ſit pura approximatio, dũmodo non excludat poſitiuè præſẽtiam obiecti.

ctum potentiæ intellectiuæ, vel potentiam obiecto, non excludendo poſitiuè præſentiã obiecti,ſed præſcindendo à præſentia, vel abſentia illius,poſſibilẽ eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Probatur, quia ex poſitione talis ſpecici, quando obiectum eſt præſens, tantum ſequeretur eſſe ſuperfluam; cum hoc autem optimè ſtat eſſe poſſibilem, vt vidimus: ergo,&c. *Confirmatur*, obiectum creatum per ſe ipſum præſens, v. g. intellectus; poteſt fieri etiam præſens per ſui ſpeciem: ergo & Deus per ſe ipſum præſens, poterit fieri præſens per ſui ſpeciem, ſi aliunde non implicet; ſicut res ſemel vni loco præſens,poteſt ſecundo fieri præſens per præſentiam diſtinctam poſſibilem modalem, & ſicut præſentia, quæ per ſe ipſam eſt applicata vni loco, poteſt per aliam de nouo eidem applicari loco, & vnio, quæ per ſe ipſam eſt applicata ſubiecto, poteſt per aliam vnionem eidem applicari.

Si verò excludat præſentiam obiecti, impoſſibilis erit ſpecies impreſſa Dei.

15. Aſſero quartò, ſi munus ſpeciei ſit approximare potentiæ obiectum abſens, vel diſtans, impoſſibilem eſſe ſpeciem impreſſam Dei. Probatur,quia impoſſibile eſt Deum diſtare, vel abeſſe ab intellectu creato, titulo entis neceſſarij, & immenſi: ergo impoſſibilis quoque erit qualitas approximans intellectui Deum diſtantem, vel abſentem. Probatur conſequentia, quia eſto ea qualitas non connecteretur cum actuali diſtantia, vel abſentia Dei ab intellectu, tamen natura ſua illam exigeret, ſicut exiſtentia caloris abſentiam frigoris: ergo connecteretur eſſentialiter cum ea diſtantia & abſentia Dei poſſibili: ergo cum talis abſentia ſit impoſſibilis; impoſſibilis quoque erit qualitas creata cum illa connexa. Quid autum ſententiam circa munus ſpecierum curſim non ſemel attigimus in ſuperioribus.

Munus ſpecierũ de facto,applicare obiectum abſens potentiæ.

16. Reſpondeo tamen, munus ſpecierum de facto exiſtentium eſſe, applicare potentiæ obiectum abſens, vel diſtans; præſente enim obiecto, ſuperfluæ ſunt ſpecies: ergo cum ſuperfluæ non ſint, ſignum eſt natura ſua exigere obiectum abſens, vel diſtans. De poſſibili tamen non video, quid implicet ſpecies compoſſibilis natura ſua cum præſentia obiecti,

obiecti, quia ex illius exiſtentia tantum ſequeretur, eam natura ſua eſſe ſuperfluam, quando diſtare, vel abeſſe obiectum non poteſt; quod ſufficiens fundamentum non eſt, vt impoſſibilis aſſeratur, vt ex dictis conſtat. Huius generis admittimus poſſibilem ſpeciem impreſſam Dei. Cuius generis poſſibilis ſit ſpecies impreſſa Dei.

17. Obijcies primò. Si ſpecies non eſſet eiuſdem naturæ cum obiecto, non eſſet illis ſimilis; implicat autem ſpecies, quæ ſimilis non ſit obiecto: ergo & ſpecies, quæ non ſit eiuſdem naturæ cum obiecto. Facile contorqueri poteſt in ipſos, hoc Thomiſtarum argumentum in ſpecie expreſſa, quæ eſt ſimilis obiecto, cum tamen non ſit eiuſdem naturæ cum ipſo. *Reſpondeo* igitur, diſtinguens maiorem, ſi ſpecies non eſſet eiuſdem naturæ cum obiecto, non eſſet illi ſimilis in eſſe phyſico, & entitatiuo concedo: intentionaliter, ſiue in repræſentando, nego. Et ſimiliter diſtincta minori, nego conſequentiam, propter abſurda contra Thomiſtas ſectione præcedenti librata. Species impreſſa etiã diuerſæ naturæ ſit cum obiecto, eſt illis ſimilis.

18. Inſtabis. Si ſpecies eſſet diuerſæ naturæ ab obiecto, eſſet illi diſſimilis: ergo non eſſet ſimilis. *Reſpondeo*, ſpeciem impreſſam eſſe diſſimilem phyſicè, & entitatiuè obiecto, & ſimilem intentionaliter, ſicut expreſſa, in quo nulla eſt contradictio.

19. Obijcies ſecundò. Eſſentia diuina eſt prior voluntate libera, & pro eo priori cognoſcibilis, atque adeo cognoſcibilis independenter à libretate: ergo ſi poſſibilis eſſet ſpecies, eam independenter à libertate produceret; atque adeo neceſſariò. *Reſpondeo*, eſſentiam diuinam pro eo priori non eſſe cognoſcibilem à creatura, ſed tantum à ſe ipſa, quia pro priori illo ante diuinam libertatem exiſtere non poteſt creatura vlla titulo pleni dominij Dei; atque adeo neque ſpecies. Sicut in ſententia Aduerſariorum pro eo priori exiſtere non poteſt concurſus immediatus Dei per modum obiecti. Non neceſſariò, ſed liberè produceretur à Deo.

20. Obijcies tertiò, ſpecies impreſſa Dei compararetur cum Deo, tanquam ſubſtitutum cum principali; præſente autem principali, ceſſat actio ſubſtituti: ergo cum Deus non poſſet non eſſe præſens, impoſſibilis erit actio ſubſtituti,

tuti,

tuti, ſeu ſpeciei. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, diſtinguens minorem, ceſſat actio ſubſtituti, quia ſuperflua, tranſeat; quia impoſſibilis, nego. Quid enim implicat principale ſimul cum ſubſtituto. Et nego conſequentiam, quia ex præmiſſis tantum ſequitur non dari de facto ſpeciem impreſſam Dei, quando nihil admittitur ſuperfluum per ſe.

S. Thomas obiectus, & expoſitus.

21. Obijcies quartò, Sanctus Thomas hîc articulo 2. expreſsè negat poſſibilem ſimilitudinem Dei ex parte obiecti: ergo & ſpeciem impreſſam. *Reſpondeo*, Sanctum Doctorem tantum negare ſimilitudinem creatam Dei, quæ ſit eiuſdem naturæ cum Deo, & qua viſa, propter identitatem cum obiecto, etiam iſtud dicatur viſum; nam in prima probatione ait, rem ſuperiorem ſimilitudine inferioris videri non poſſe, ſicut per ſpeciem corporis videri ſpiritus non poteſt. Quia ſpecies corporis nulla ratione eſt virtualis repræſentatio ſpiritûs. En quomodo non negat poſſibilem ſpeciem ſpiritus, ſed quod ſpecie corporis cogniti, ſpiritus videatur. Similiter dicimus per ſpeciem rei creatæ viſæ, non poſſe videri Deum, quia nihil creatum poteſt eſſe Deus; benè verò per ſpeciem propriam Dei, non prius viſam. Vnde optimè infert Sanctus Thomas in tertia probatione, dicere Deum per ſimilitudinem videri, eſt, dicere diuinam eſſentiam non videri, quia ſcilicet ſimilitudo tantum videretur: ergo loquitur de ſimilitudine viſa, de ſimilitudine enim non viſa falſa eſſet illatio, nam color verè videtur, etiamſi per ſpeciem non viſam videatur.

SECTIO III.

An de facto exiſtat ſpecies impreſſa Dei.

Sentẽtia Doctorum. P. Vaſquez, Ægidius.

22. PRima *ſententia* affirmat. Ita Vaſquez diſp. 45. Ægidius quæſt. & art. 3. cum aliis. *Secunda*, & communis ſententia negat, aſſerens de facto per ſe ipſum immediatè concurrere Deum ad viſionem ex parte obiecti. *Tertia* ſententia diſtinguere poſſet inter eſſentiam diuinam, & attributa,

attributa, & concedere ſpeciem impreſſam attributorum; non verò eſſentiæ, quia iſta denominari poteſt producens ab omnipotentia; non verò alia attributa; cum virtus actiua ſit attributum ortum ab eſſentia; non verò ab aliis attributis, quo fundamento docti aliqui Recentiores abſolutè docuerunt, exiſtere de facto ſpeciem impreſſam Dei.

23. Aſſero primò. Si munus ſpeciei ſit applicare obiectum potentiæ intellectiuæ, nullius obiecti increati exiſtere de facto ſpeciem impreſſam. Ratio eſt clara, quia nulla eſt perfectio diuina, quæ ratione immenſitatis non ſit intimè applicata intellectui creato, & ita applicata, vt non poſſit eſſe diſtans, vel abſens: ergo ad illud munus præſtandum ſuperfluæ ſunt omnino ſpecies; maximè, quando contingens non eſt, nec poſſibilis diſtantia obiecti: ergo de facto nullius obiecti diuini exiſtit ſpecies. **Nulla eſt de facto ſpecies impreſſa Dei, ſi munus eius ſit applicare obiectum potentiæ.**

24. Maior tamen difficultas eſt, ſi munus ſpeciei ſit concurrere ad viſionem efficienter ex parte obiecti. Pro cuius intelligentia ſupponendum eſt, poſſe Deum, cum ſit agens liberum, de facto concurrere ad viſionem per modum obiecti, vel immediatè tantum per ſe ipſum, nolens exiſtentiam ſpeciei; vel mediatè per ſpeciem, nolens agere immediatè per ſe ipſum. Controuerſia ergo eſt, an de facto velit Deus concurrere per ſe ipſum, & non per ſpeciem, vel è contra.

25. Aſſero ſecundò, de facto nullam exiſtere ſpeciem impreſſam Dei, ſed Deum immediatè concurrere per ſe ipſum ad viſionem per modum obiecti. Probatur, quia de facto producit Deus effectus modo ipſis connaturaliori; connaturalius autem eſt viſioni oriri immediatè ab obiecto, quàm à ſpecie illius: ergo Deus non per ſpeciem, ſed per ſe ipſum concurrit ad viſionem. Maior in confeſſo eſt apud omnes. Ideò enim actus ſupernaturales oriuntur ab habitibus infuſis, & viſio à lumine intrinſeco, quia connaturalius eſt illis à principiis intrinſecis eleuantibus potentiam naturalem, quàm extrinſecis promanare, quo vnico fundamento neceſſitas principij intrinſeci ſtabilitur à Doctoribus. Minor **Idem dicendum etiamſi ſpecies ex parte obiecti efficienter concurrat.**

ergo probatur; quia viſio, & quælibet alia cognitio ex primaria intentione exigit concurſum potentiæ intellectiuæ, & obiecti; ſecundariò autem exigit concurſum ſpeciei, indefectum ſcilicet obiecti; quod autem primario exigitur ab effectu, connaturalius illi eſt: ergo & viſioni connaturalior erit concurſus immediatus eſt parte obiecti. *Confirmatur.* Viſio oritur à potentia, & obiecto: ergo ſicut virtus intrinſeca potentiæ eſt illi magis connaturalis; ita virtus intrinſeca obiecto erit magis connaturalis illi; talis autem eſt ſola virtus immediata actiua: ergo iſta erit viſioni connaturalior.

26. Obijcies primò. Effectus connaturalius oritur à cauſis ſecundis, quàm à prima ſpecialiter ſupplente concurſum ſecundæ: ergo viſio connaturalius orietur à ſpecie impreſſa, quàm à Deo ſupplente illius deffectũ. *Reſpondeo* diſtinguens antecedens, connaturalius oritur à cauſis ſecundis primariò intentis, concedo; ſecundario, nego. Et nego conſequentiam. Nam quælibet cognitio primariò exigit oriri ab obiecto, ſi præſens ſit, & proportionatum, iuxta commune proloquium; ab obiecto, & potentia paritur notitia; ſpecies autem exigitur ſecundario, caſu videlicet, quo obiectum non ſit, vel ſit diſtans, vel abſens; quorum neutrum reſpectu Dei contingit, nec contingere poteſt.

27. Obijcies ſecundò. Viſio connaturalius oritur à lumine intrinſeco, quàm extrinſeco: ergo & connaturalius orietur à ſpecie intrinſeca, quàm ob obiecto extrinſeco. *Reſpondeo*; conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Diſparitas ſumenda eſt ex natura potentiæ, & obiecti; hoc enim eſt diſcrimen inter vtrumque, quod potentia eſt intrinſeca actui vitali; non verò obiectum; vnde quo magis intrinſecum eſt, quod complet potentiam, eamque reddit proportionatam, eo connaturalius eſt; è contra verò concurſus ex parte obiecti, magis proportionatus erit extrinſecus, quia plus accedit ad naturam obiecti.

Concurrente Deo ex parte obiecti, ſuperfluũ non eſſet lumen.

28. Obijcies tertiò. Si Deus concurreret immediatè ex parte obiecti ad viſionem, ſuperfluum eſſet lumen; ſufficiens enim eſſet concurſus ille ad eleuandum intellectum,

cum

cum ſit concurſus cauſæ principalis; id falſum eſt: ergo. *Reſpondeo*, negans ſequelam, nam Deus ſolum præſtaret cōcurſum illum, quem tribueret ſpecies, ſi eſſet; ſicut ergo concurſus ſpeciei, concurſum luminis non ſuppleret, nec ſuperfluum argueret; ita nec concurſus immediatus Dei ex parte obiecti. Et ratio eſt, nam quilibet concurſus ex parte obiecti tam mediatus, quàm immediatus ſupponit potentiam cum tali virtute, cui connaturalis ſit concurſus obiecti; id autem ſine lumine impoſſibile eſt potentiæ naturali ad effectum ſupernum.

29. Obijcies quartò, virtus ex parte obiecti concurrens determinat in actu primo intellectum ad viſionem huius obiecti præ alio; id autem præſtare non poteſt Deus per ſe ipſum, cum omnia, quæ ſunt in Deo, ſint æque viſibilia: ergo per ſpeciem creatam. *Reſpondeo* conceſſa maiori, negans minorem; Deus enim per ſe ipſum determinare poteſt intellectum in actu primo ad viſionem vnius perfectionis diuinæ, præ alia, applicans tantum omnipotentiam ad viſionem vnius, & non alterius, ſicut applicare poteſt ad producendam ſpeciem impreſſam vnius, & non alterius. Qualiter Deus per ſe ipſum determinare poſſit ad viſionem vnius obiecti præ alio

---

SECTIO IV.

Qua virtute concurrat Deus per modum obiecti ad viſionem.

30. PRior *ſententia* aſſerit Deum ex parte obiecti concurrere ad virtutem propriam eſſentiæ diſtinctam ab omnipotentia. Ita Soarius libro 2. cap. 12. Molina diſp. 2. Ribas diſputat. 5. cap. 4. numer. 29. An autem ſimilis virtus ſit diuinis relationibus concedenda, negat citatus Ribas numero 36. cum Soario contra aliquos Recentiores affirmantes; quia opera Trinitatis ad extra ſunt indiuiſa; vnde nulla operatio poteſt eſſe ita propria vnius Perſonæ, vt non ſit omnibus communis. *Poſterior ſententia* docet, Deum con- Placita Doctorum. P. Soarius. P. Molina. P. Ribas.

currere ex parte obiecti ad viſionem per omnipotentiam tantum. Ita P. Herize tract. 4. diſp. 41. cap. 4. & communiter Recentiores.

P. Herize.

Deus concurrit ad viſionem per immenſitatem.

31. Aſſero primò, in noſtra ſententia, in qua concurſus ex parte obiecti, conſiſtit in applicatione illius ad potentiam, Deum concurrere ex parte obiecti per Attributum immenſitatis, & idem eſt de eſſentia diuina, & omnibus Attributis, etiam relatiuis. Probatur: Nam quælibet diuina perfectio, ratione immenſitatis, eſt intimè præſens omni creaturæ; coniuncta autem immenſitati intelligibilitate diuinæ perfectionis, iſta eſt ſpecialiter præſens intellectui creato per modum obiecti: ergo quælibet diuina perfectio concurrit ad viſionem per immenſitatem applicantem intelligibilitatem illius intellectui.

Admiſſo cõcurſu efficiẽti ex parte obiecti, quælibet perfectio diuina ad ſui viſionẽ per omnipotentiam concurrit.

32. Aſſero ſecundò, admiſſo concurſu efficiente ex parte obiecti, eſſentiam diuinam, & quamlibet aliam perfectionem tam abſolutam, quàm relatiuam, concurrere ex parte obiecti per virtutem omnipotentiæ. Probatur, quia omnipotentia eſt ſimpliciter infinita in genere virtutis productiuæ ad extra: ergo debet continere omnem virtutem productiuam ad extra, vt integra ſit, & completa: ergo & virtutem productiuam viſionis ex parte obiecti. Antecedens certum eſt, nam quodlibet attributum diuinum eſt ſimpliciter infinitum in ſuo genere. Conſequentia probatur. Nam quod eſt ſimpliciter infinitum in aliquo genere, continere debet omnem perfectionem illius generis; ſic attributum ſcientiæ continet omnem formalitatem ſcientiæ, & attributum volitionis, omnem formalitatem volitionis: ergo ſimiliter attributum omnipotentiæ continere debet omnem formalitatem virtutis productiuæ.

Aliorũ probatio minus efficax.

33. Probant alij, quia ſi eſſentia diuina haberet in ſe propriam eminentiam actiuam viſionis ex parte obiecti, haberet illam antecedenter ad voluntatem in actu primo: ſed eminentia actiua viſionis ex parte obiecti antecedere non poteſt voluntatem in actu primo, etiam virtualiter, & per rationem: ergo eſſentia diuina non habet ex ſe propriam.

Digitized by Google

priam eminentiam actiuam viſionis ex parte obiecti. Minor probatur, quia actualis concurſus in viſionem ex parte obiecti ſupponit actuale decretum liberum de viſione producenda, ab eoque dependet: ergo eminentia actiua talis concurſus ſupponit virtualiter, & per rationem voluntatẽ diuinam potentem liberè decernere. Conſequentia patet, quia prioritas, & poſterioritas virtualis, & per rationem inter principia colligitur ex prioritate, & poſterioritate reali actuum. Inde omnipotentia dicitur poſterior virtualiter, aut per rationem voluntate diuina, quia effectus omnipotentiæ ſupponit actuale decretum voluntatis, eſtque realiter poſterior illo *à quo*: ergo ſi actualis concurſus ex parte obiecti ad viſionem eſt poſterior decreto actuali libero de producenda viſione, eminentia actiua talis concurſus ex parte obiecti erit poſterior virtualiter, & per rationem voluntate diuina.

34. Hæc ratio mihi firma non eſt, niſi virtus actiua viſionis ex parte obiecti indiſtincta ſit virtualiter ab eſſentia; ſi enim diſtincta ſit & proprietas, ſicut voluntas, non video, cur poſterior eſſe non poſſet, nam voluntas diuina poteſt decernere viſionem abſque vllo concurſu immediato ex parte obiecti, cum ſolo mediato ſpeciei, vt in ſuperioribus oſtenſum eſt; virtus vero propria eſſentiæ non poſſet agere viſionem abſque diuina voluntate liberè decernente: ergo virtus propria eſſentiæ poſterior eſſet diuina voluntate, cum eſſentia diuina independenter à voluntate concurrente intelligi non poſſit à creatura, eo quod omnis intellectio creata ineuitabiliter ſit Deo liberè; cum tamen intelligi poſſit independenter à virtute ex parte obiecti concurrente.

35. Probant tertiò. Vel attributa abſoluta habent in ſe ſpeciales eminentias actiuas viſionis ex parte obiecti, vel concurrunt tantum ad ſui viſionem per omnipotentiam? Si ſecundum: ergo idem erit de eſſentia. Si primum: ergo quælibet perſonalitas diuina habebit etiam ſpecialem virtutem ſibi propriam, qua ex parte obiecti ad viſionem ſui concurrat; id autem falſum eſt, nam viſio Paternitatis non Aliorum etiã inefficax probatio.

procederet ab vno principio communi toti Trinitati, ſed proprio ſolius Paternitatis; idemque eſſet de viſione Filiationis & cuiuſuis alterius relationis: ergo. Neque vrget hæc ratio. Nam admittentes ſpeciales eminentias pro eſſentia, & attributis abſolutis, illas negant relationibus propter ſpeciale inconueniens, ſcilicet quia, opera ad extra non eſſent indiuiſa, id eſt ab vno principio toti Trinitati communi, vt expreſsè tenent Soarius, & Ribas, quod inconueniens non contingit in eſſentia, & attributis. Recentiores verò, qui eas eminentias relationibus appingunt, effugere poſſent, aſſerentes, ſufficere, vt opera ad extra ſint indiuiſa, quod principium per modum cauſæ phyſicæ, ſcilicet omnipotentia, ſit commune, quamuis principium per modum obiecti tale non ſit, quod effugium inferius præcludetur.

Oppoſitæ ſētiæ fundamentum infringitur.

36. Probatur ergo ſecundo concluſio. Si aliqua eſſet neceſſitas virtutis ſpecialis in eſſentia ad ſui viſionem producendam, maximè, quia per virtutem omnipotentiæ communem etiam non obiectis, intelligi non poſſet, quo pacto eſſentia concurrat per modum obiecti potius, quàm voluntas, vel omnipotentia, quæ obiectum non eſſent: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, quia id optimè intelligitur per vos in relationibus ſola omnipotentiæ virtute concurrentibus: ergo ſimili modo intelligi poterit in eſſentia, vel quolibet attributo abſoluto; etenim vt aliqua perfectio diuina præ alia intelligatur concurrens per modum obiecti ſatis eſt, quod virtute ſecum realiter identificata producat viſionem ad ipſam præ alia terminatam tanquam obiectum; totum autem id præſtare poteſt diuina quælibet perfectio abſoluta, ſicut poteſt relatiua per omnipotentiam ſibi realiter identificatam: ergo, &c.

37. Tertiò. Si virtus omnipotentiæ non ſufficeret, maximè, quia non poſſet denominare eſſentiam ex parte obiecti ad ſui viſionem concurrentem: id falſum eſt: ergo. Minor probatur, quia virtus propria eſſentiæ ideo illam denominaret ex parte obiecti concurrentem, quia produceret viſionem ad ſolam eſſentiam, tanquam ad obiectum terminatam;

Digitized by Google

terminatam; idem præſtat omnipotentia, cum viſio ad ſolam eſſentiam terminata, ab ea producatur: ergo.

38. Specialiter probatur quartò concluſio contra eminentias proprias vniuſcuiuſque relationis. Nam concurrente filiatione v.g. per virtutem ſibi propriam ad ſui viſionem, operatio ad extra non eſſet indiuiſa, etiamſi omnes perſonæ diuinæ per omnipotentiam concurrerent: ergo, &c. Antecedens probatur. Nam ſi verbum diuinum concurreret per virtutem ſibi propriam ex parte termini ad vnionem ſui cum humanitate, vnio non eſſet operatio indiuiſa, quamuis omnes Perſonæ ad illam per omnipotentiam concurrerent; vnde negant omnes tract. de Incarnat. virtutem effectiuam viſionis propriam Verbi poſſibilem eſſe; pariter ergo, ſi Verbum ex parte obiecti concurreret ad ſui viſionem virtute propria, talis operatio non eſſet indiuiſa Trinitati, etiamſi omnes Perſonæ per omnipotentiam concurrerent; ad id enim opus eſt, vt eodem principio, & virtute omnes concurrant. Relationi Verbi Poſſibilis non eſt vis productiua vnionis per modum termini propria ipſius.

39. Confirmatur. Virtus propria filiationis diuinæ, vel eſſet ab ea virtualiter diſtincta, vel indiſtincta, eius actio communis eſſe non poſſet, & indiuiſa Trinitati. Si diſtincta, vel ergo eſſet quid abſolutum, vel relatiuum? Si primum: ergo eſſet communis omnibus relationibus. Si ſecundum: ergo conſtitueret relationem virtualiter à filiatione diſtinctam; idem eſſet de virtute productiua propria Paternitatis, Spirationis paſſiuæ, & actiuæ; vnde in diuinis octo relationes eſſent admittendæ, quod abſurdum eſſe conſtat ex tractatu de Trinitate; vbi quatuor tantum eſſe relationes in Deo ſtabilitum eſt, nec plures, nec pauciores.

40. Obijcies primò. Si eſſentia diuina (& idem dic de quacumque perfectione abſoluta, & relatiua) non concurreret ad viſionem virtute ſibi propria, intelligi non poſſet, quomodo eſſentia diuina præſtaret concurſum ex parte obiecti ad viſionem ſui ſolius, quàm aliæ diuinæ perfectiones, quæ obiectum non eſſent: ergo, &c. *Reſpondeo* negans antecedens; eſſentia enim diuina præſtaret concurſum Quo pacto eſſentia potius quã alia perfectio præſtaret cõcurſum in viſionem.

ſum ex parte obiecti potius, quam aliæ perfectiones, quia per omnipotentiam ageret viſionem ad ipſam potius, quàm alias diuinas perfectiones terminatam.

Diſparitas inter omnipotentiam & alias diuinas perfectiones.

41. Obijcies ſecundò, omnipotentia formaliter & per ſe ipſam concurrit ad ſui viſionem ex parte obiecti: ergo etiam eſſentia. Antecedens probatur in viſione totam omnipotentiam exprimente, nam ſi ad eam concurreret ex parte obiecti per virtutem diſtinctam, cum integra omnipotentia ſit obiectum, extra adæquatam omnipotentiam daretur virtus productiua, quod per nos impoſſibile eſt: ergo, &c. *Reſpondeo* conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia omnipotentia ratione virtutis productiuæ ſimpliciter infinitæ, duo præſtat, & continere omnem concurſum, & conſequenter etiam concurſum ex parte obiecti, & non pati extra ſe concurſum aliquem; vnde eſſentia diuina, & quælibet alia perfectio, omni virtute ſpoliata manet.

42. Obijcies quartò. Integrum attributum omnipotentiæ denominat immediatè eſſentiam omnipotentem, eminentia autem, qua voluntas diuina v. g. concurrit ex parte obiecti ad viſionem ſui ſolius, non denominat adhuc inadæquatè eſſentiam diuinam: ergo non integrat omnipotentiam. Minor probatur, quia hæc eminentia ſolum denominat immediatè illud, quod poteſt viſionem voluntatis per modum obiecti producere; eſſentia autem diuina non poteſt eam viſionem per modum ſubiecti producere, cum per eam eſſentia diuina minimè videatur, ſed ſola voluntas: ergo eminentia illa non denominat immediatè eſſentiam diuinam.

43. Reſpondeo conceſſa maiori, de qua dubitant aliqui, negans minorem. Ad probationem, nego maiorem; eminentia enim illa, non ſolum denominat immediatè, quod poteſt viſionem voluntatis per modum obiecti producere, ſed etiam quod potens eſt producere, quamuis non per modum obiecti, qualis eſt eſſentia diuina reſpectu viſionis ſolius voluntatis, quia concurrere per modum obiecti, duo dicit, & concurrere ad viſionem, & eſſe illius obiectum;

cum

Digitized by Google

cum autem poſſet diuina voluntas concurrere ad eam viſionem, & ſimul eſſe illius obiectum; eſſentia verò diuina non poſſit eſſe obiectum, quamuis concurrere poſſit. Inde poterit ea eminentia denominare voluntatem diuinam per modum obiecti concurrentem, quin ita denominet eſſentiam, dummodo illam immediatè denominet producentem.

44. Obijcies quintò. Eminentia, qua intellectus, & voluntas creata ex parte obiecti concurrunt ad viſionem ſui, non integrat formaliter eas potentias: ergo neque eminentia, qua omnipotentia ex ſe, ſeu ex parte obiecti concurrit ad viſionem ſui, integrabit formaliter omnipotentiam. Antecedens probatur, nam intellectus, & voluntas creata, ſolum integrantur formaliter ex eminentia, ſeu eminentiis vitalibus; eminentia autem, qua intellectus, & voluntas creata concurrant à parte obiecti ad viſionem ſui vitalis formaliter non eſt: ergo nec potens integrare intellectum, aut voluntatem creatam, eamve conſtituere. *Reſpondeo*, permiſſo antecedenti, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia potentiæ illæ creatæ, cum finitæ ſint, ſolis eminentiis vitaliter productiuis formaliter integrantur; omnipotentia autem cum ſimpliciter infinita ſit ex genere productiuo, omni virtute productiua Deo poſſibili formaliter integratur. Diſcrimen inter potentias creatas, & diuinam.

DISPVTATIO XXIII.

De obiecto viſionis beatæ.

1. POSITIS iam principiis viſionis, eius obiectum inueſtigamus, prius increatum, in quo potiſſima ſtat viſionis fælicitas, deinde creatum; hæc enim erit materia totius diſputationis.

Digitized by Google

SECTIO I.

De obiecto increato neceſſario viſionis beatæ.

Beati de facto vident omnes diuinas perfectiones neceſſarias, tũ abſolutas, tũ relatiuas.

2. Aſſero primò, Beatos videre de facto omnes perfectiones neceſſarias diuinas, vnitatem ſcilicet eſſentiæ cum Trinitate Perſonarum; proceſſiones Filij, & Spiritus Sancti, earumque diſcrimen, Myſterium libertatis, attributa, inſuper omnia, tam abſoluta, quàm relatiua. Probatur.. Et in primis de eſſentia diuina definitum eſt à Benedicto 12. in extrauaganti. Benedictus his verbis. *Poſt Chriſti paſſionem, animæ Iuſtorum, quæ nihil iam habent purgandum, vident, & videbunt diuinam eſſentiam immediatè.* Pariter de attributis relatiuis definitum eſt ab Euginio 4. in Concilio Florentino poſt ſeſſionem vltimam in litteris vnionis, vbi ſtatuitur Iuſtorum animas in cœlum recipi, & intueri clarè Deum Trinum, & vnum, vt eſt in ſe. De attributis autem abſolutis certum etiam videtur, quia nomine eſſentiæ comprehenduntur, vt Patres communiter interpretantur, nec vlla eſt ratio, vnde attributa excludi poſſint. Omnia comprehendit Paulus 1. Corint. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem, nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcant, ſicut & cognitus ſum.* Similia habentur Ioan. 3. *videbimus eum ſicuti eſt.* Et ratio omnium eſt, quia viſio in Patria reſpondet fidei habitæ in via; Fide autem credimus omnia neceſſaria quæ ſunt in Deo: ergo & videntur in Patria, aliter non ſaciaretur Iuſtorum appetitus videndi ea, in quorum fidei obſequium proprium intellectum captiuarunt.

3. Aſſero ſecundò, Beatos videre diſtinctionem attributorum ab eſſentia, & inter ſe; illam ſcilicet, quæ reuera fuerit inter illa extrema, Tum quia vident eſſentiam, & attributa ſecundum vltimas eorum differentias, vt ſtatim conſtabit. Tum etiam, quia beati vident, & enunciant prædicata contradictoria à diuinis perfectionibus fundata.

4. Difficultas

4. Difficultas tamen eſt, an Beati videant perfectiones diuinas ſecundum proprias, & vltimas earum differentias, v. g. omnipotentiam, voluntatem, relationes, &c. Prior ſententia negare videtur, & tribuitur Okamo in 4. qu.13. art.1. Richardo in 3. diſt.14. artic.1. quæſt.4. Bonauenturæ ibidem art. 1. quæſt. 2. Gabrieli quæſt. vnica, art.3. dub.... Poſterior, & communis ſententia affirmat. **Vident etiā diſtinctionē earum perfectionum.**

5. Aſſero tertiò. Beatos videre omnia attributa ſecundum proprias eorum differentias, quibus inter ſe diſtinguuntur. Probatur, quia ita credita ſunt in via: ergo & videntur in Patria. Conſequentia conſtat ex dictis. Antecedens probatur, quia de facto non ſolum credimus Deum eſſe trinum, & vnum, ſed etiam omnipotentem, ſcientem, volentem, immenſum, æternum, &c. ergo ſicut fidei credenti, in via, Deum eſſe trinum, & vnum, correſpondet in Patria viſio Dei trini, & vnus, ita & fidei attributorum ſimilis eorum viſio correſpondere debet. **Eaſque intuentur ſecūdum proprias & vltimas differētias.**

6. Hinc maior alia ſuboritur difficultas, an ſcilicet beati non ſolum videant formaliter differentias attributorum, quibus inter ſe diſtinguuntur, ſed etiam videant in vnoquoque attributo, cunctas formalitates, ſeu virtualitates, aut reſpectus ad terminos extrinſecos. Prior, & communis ſententia negat; videri à beatis cunctas formalitates, aut virtualitates, ſeu reſpectus ad terminos extrinſecos, quia inde fieret, omnes Beatos viſa omnipotentia penetraturos indirectè cuncta poſſibilia, quod falſum eſſe conſtabit infra. Poſterior ſententia affirmat. Ita Durandus in 3. diſt. 14. Gofredus, & alij.

7. Aſſero quartò, videri à Beatis omnia attributa ſecundum omnes eorum formalitates, aut virtualitates, ſeu reſpectus ad terminos extrinſecos, ſecundum intrinſecum quod dicunt huiuſmodi reſpectus. Probatur, quia integra attributa, & non tantum aliquid eorum, credita ſunt in via: ergo integra videntur in Patria. *Confirmatur.* Nam vt oſtendi de eſſentia, & attributis, vnumquodque attributum ita eſt indiuiſibile, vt nullam intra ſe virtualem diſtinctionem patiatur, ſed ſit vnicus, & indiuiſibilis reſpectus, adhuc vir- **Et ſecundū omnes earū formalitates, & virtualitates.**

 tualiter,

Digitized by Google

tualiter, ad omnes terminos extrinſecos: ergo ſi beati clarè vident aliquid omnipotentiæ v.g. clarè etiam videre debent totam omnipotentiam: ergo etiam omnes illius reſpectus ad creaturas ſecundum intrinſecum, quod dicunt. Prima conſequentia probatur, quia eadem virtualitas indiuiſibilis non poteſt cognoſci clarè, & non cognoſci clarè ab eodem actu, cum ſint prædicata contradictoria: ergo ſi aliquid cognoſcitur clarè, tota omnipotentia clarè cognoſci debet.

Obiectio, fieri ex noſtra ſententia cunctos beatos omnia poſſibilia cognoſcere.

8. Objicies ex noſtra ſententia fieri omnes beatos viſa omnipotentia clarè, & diſtinctè penetraturos omnes illius terminos in particulari; id autem ſolido fundamento admitti non poteſt: ergo beati non vident cunctas formalitates, aut virtualitates, & reſpectus omnipotentiam conſtituentes. Sequela probatur, quia non poteſt videri virtus productiua Petri, vt talis, quin Petrus clarè, & diſtinctè cognoſcatur, licet indirectè, & idem eſt de virtute productiua Pauli, & reliquis: ergo ſi pari claritate omnes formalitates, & reſpectus omnipotentiæ viderentur à beatis; omnes etiam termini clarè, & diſtinctè cognoſcendi eſſent.

9. Dixi, *omnes termini*, & non omnia poſſibilia, vt præſcinderem ab ea quæſtione, an ſit omnipotentia cum poſſibilibus connexa, quia etiam ſi quoad efficaciam non connecteretur, videtur cognoſcendos eſſe terminos extrinſecos, quia non poteſt clarè, & diſtinctè videri virtus, quantum eſt ex ſe productiua Petri, ſi non repugnet, quin clarè Petrus cognoſcatur; idemque eſt de virtute productiua Pauli, &c. pari claritate, & diſtinctione, viſis omnibus ſufficientiis omnipotentiæ, omnes quoque termini ſimili claritate, & diſtinctione eſſent indirectè penetrandi. Quod ſi omnipotentia cum poſſibilibus connectatur, ſitque vnica indiuiſibilis virtualitas, plus vrgere videtur obiectio, quia non poſſunt clarè, & diſtinctè omnes illius formalitates, & reſpectus cognoſci, quin indirectè omnia poſſibilia cognoſcantur: ergo à beatis clarè, & diſtinctè omnia poſſibilia penetrantur. Antecedens probatur, quia omnipotentia

Digitized by Google

nipotentia aliud non eſt, quàm vnicus, & indiuiſibilis reſpectus, iſque æqualis ad omnia poſſibilia: ergo non poteſt clarè videri, quin omnia poſſibilia clarè videantur, ſeu cognoſcantur indirectè.

10. Reſpondeo, negans ſequelam. Ad probationem conceſſo antecedente, neganda eſt conſequentia. Nam indiuiſibilis reſpectus ad plures terminos cognoſci à nobis poteſt in ordine ad vnum, quin cognoſcatur in ordine ad alterum, quotidiana id experientia comprobante. Idcirco omnipotentia, etiamſi ſit indiuiſibilis reſpectus ad omnia poſſibilia, videri poteſt in ordine ad aliqua, quin in ordine ad omnia videatur; vnde neceſſarium non eſt, quod viſa integra omnipotentia, cuncta poſſibilia cognoſcantur. Solutio præcedentis fūdamenti.

11. Sed inſtabis. Omnipotentia eſt reſpectus æqualis ad omnia poſſibilia: ergo cognoſcenda à nobis eſt neceſſario in ordine ad omnia poſſibilia; nulla enim ſcintillat ratio, vnde intellectus, cognita omnipotentia, inclinet in hæc potius poſſibilia, quàm in alia, vel in aliqua potius, quàm in omnia.

12. Reſpondeo, cõceſſo antecedente negans conſequentiã. Ratio autem, vnde intellectus, cognito æquali reſpectu ad plures terminos, inclinet in hos potius, quàm in illos, ſumitur ab excitatione ſpecierum, ſeu determinatione intellectus, quidquid illa ſit, ſiue qualitas intrinſeca, ſiue modus, aut extrinſeca Dei voluntas efficax. Intellectus enim ad cognoſcendum indiuiſibilem reſpectum plurium terminorum, excitari poteſt, vel determinatione tantum cum vno termino connexa, & tunc erumpit cognitio exprimens totum reſpectum in ordine ad vnum tantum terminum; quod ſi determinatio duobus terminis connectatur, concipitur cognitio penetrans totum reſpectum in ordine ad duos terminos, & ſic de aliis; ſi verò determinatio cum omnibus terminis connectatur, pariter cognitio erit totius reſpectus, & ſimul omnium terminorum. Vnde reſpectus indiuiſibilis ad plura cognoſci poſſit in ordine ad vnum, & nõ ad alterum.

SECTIO II.

De obiecto increato libero viſionis beatæ.

Perfectiones neceſſariæ poſſunt abſque liberis videri.

13. CErtum mihi eſt *primò*, poſſe videri perfectiones neceſſarias abſque liberis. Tum quia poſſunt exiſtere perfectiones neceſſariæ, non exiſtentibus liberis. Tum etiam quia virtualiter inter ſe diſtinguuntur abſque vlla connexione neceſſariorum cum liberis: ergo poterunt videri neceſſaria, non cognitis liberis, maximè cum neceſſaria indifferenter ſe habeant ad quæcunque libera. Certum eſt mihi *ſecundò*, poſſe videri perfectiones ſaltem aliquas liberas, ſiue conſiſtant in intrinſeco tantum, ſiue in intrinſeco, & extrinſeco ſimul, quia in hoc nec implicantiæ veſtigium apparet.

14. Difficultas tamen eſt, an viſio intueri poſſit decretum, quo Deus ipſam decernit, aut ſcientiam viſionis, qua cognoſcit illam exiſtentiam. Negat communis Recentiorum ſententia. Pro clariori tamen itelligentia; ſuppono, decretum producendi viſionem, provt de facto, eſſe ſimul decretum conſeruandi illam in æternum; vnde ſcientia diuina viſionis, repræſentans exiſtentiam viſionis beatæ, ſimul etiam repreſentat æternam illius durationem; ſicut ergo in decreto duplex conceptus diſtingui poteſt, productionis ſcilicet, & conſeruationis, ita in ſcientia diſtingui poteſt ſimiliter duplex conceptus repræſentatiuus, exiſtentiæ ſcilicet viſionis, & durationis eiuſdem.

Viſio intueri non poterit ſuum decretum, quatenus decernens æternã eius durationem.

15. Aſſero primò, viſionem beatam non poſſe intueri decretum de ſe ipſa, quatenus decernit æternam illius durationem. Probatur, quia talis viſio ex intrinſeca natura ſua eſſet eſſentialiter æterna, & durationis indefectibilis; id autem implicat creaturæ, derogatque pleno Dei dominio potentis liberè producere creaturam, & productam deſtruere, vel conſeruare: ergo, &c. Maior probatur, quia viſio illa, vtpotè ſupernaturalis, & intrinſeca natura ſua

Digitized by Google

ſua eſſet eſſentialiter vera, & nullo pacto potens ſubeſſe falſitati; ſi autem deſtrueretur à Deo eſſet falſa; aſſereret enim ſe nunquam fore deſtruendam, ſed in æternum duraturam: ergo cum nec diuinitus poſſet eſſe falſa ex intrinſeca natura ſua exigeret indefectibiliter durare; atque adeo nullatenus poſſet à Deo deſtrui.

Qualis ſit indefectibilitas propria Dei.

16. Dices, de ratione creaturæ ſolum eſſe, quod poſſit Deus eam producere, & non producere; non verò quod ſemel producta poſſit à Deo deſtrui, nec id derogare pleno Dei dominio, quia etiamſi Deus viſionem ſemel productam deſtruere non poſſet, abſolutè tamen potuiſſet eius exiſtentiam impedire, cum abſolutè antecedenter potuerit eam non producere. *Contra*, quia attributum indefectibilitatis, proprium Dei, non dicit formaliter exiſtentiam neceſſariam, aliter decretum, & ſcientia libera diuina indefectibilitatem Dei propriam non induerent; ſed tantum dicit, rem deficere non poſſe ab exiſtentia ſemel habita, vt traditum eſt de eſſentia, & attributis: ergo viſio illa participaret indefectibilitatem propriam Dei.

Poteſt viſio intueri ſuum decretū præſcindenda ab æterna duratione

17. Aſſero ſecundò, viſionem beatam poſſe videre decretum de ſe ipſa, quatenus decernit primam illius productionem tantum, præſciſiuè ſe habendo circa æternam durationem. Probatur, nam in tali viſione nulla apparet contradictio, etenim cum tantum videret decretum de ſe ipſa in ordine ad primam productionem pro inſtanti determinato, non repugnaret illi in ſequentibus deſtrui, nec alia repugnantia à Recentioribus aperitur: ergo, &c. Dixi *præſciſiuè ſe habendo circa æternam durationem*; quia eam nec poſitiuè excludere deberet, aliter non poſſet à Deo conſeruari; ſicut non poſſet deſtrui, ſi æternam durationem exprimeret.

Indiuiſibilitas decreti nihil obſtat.

18. Dices viſionem non poſſe intueri decretum de ſe ipſa, quatenus cauſans primam ſui productionem, quin ſimul intueatur, quatenus cauſans durationem ſine termino, quia indiuiſibiliter decernit eam producere, & in æternum conſeruare, quin inter eos reſpectus, aut formalitates vlla intercedat diſtinctio virtualis. *Contra*. Quia etiamſi vnico

indiuiſibili.

Digitized by Google

indiuiſibili decreto viſio, eiuſque duratio decernantur à Deo, id nihil obſtat, quominus tale decretum poſſet videri in ordine ad primam productionem, quin in ordine ad durationem videatur, nam indiuiſibilis reſpectus eſſentialis ad plures terminos, maximè independentes, poteſt clarè cognoſci in ordine ad vnum; quin in ordine ad alterum cognoſcatur, vt communiſſimum eſt in Philoſophia, & Theologia; prima autem viſionis exiſtentia independens eſt ab ipſius duratione: ergo licet idem indiuiſibile decretum ad vtrumque terminetur, poterit tamen in ordine ad primam exiſtentiam videri, quin in ordine ad durationem videatur.

Inſtantiis res eadem firmata.

19. Confirmatur. Nam in communi ſententia, non diſtinguente ex parte obiecti ens, & perſeitatem, vtraque eſt vnicus, & indiuiſibilis reſpectus ad negationem repugnantiæ, & ſubſiſtentiam, idemque eſt de animali, & rationali in ſententia præciſiones obiectiuas reſpuente; & de virtute diuina productiua Petri, & Pauli; & tamen reſpectus ille entis cognoſci poteſt clarè in ordine ad negationem repugnantiæ, quin in ordine ad ſubſiſtentiam cognoſcatur; Reſpectus inſuper animalis in ordine ad ſenſationem, quin in ordine ad diſcurſum cognoſcatur, & denique reſpectus diuinæ virtutis productiuæ in ordine ad Petrum, quin in ordine ad Paulum exprimatur: ergo & decretum diuinum poterit in ordine ad primam exiſtentiam viſionis cognoſci, quin in ordine ad æternam durationem cognoſcatur.

Idem, quod de decreto, dicendum de ſcientia.

20. Aſſero tertiò, viſionem beatam non poſſe intueri ſcientiam viſionis de ipſa, quatenus exprimit æternam ipſius durationem; poſſe tamen, quatenus exprimit primam illius exiſtentiam, patet ex dictis pro decreto, nam eadem eſt vtriuſque ratio. Hæc tamen dicta ſint de potentia abſoluta, & reſpectu alicuius viſionis; de facto enim conformius eſt, tale decretum, aut ſcientiam non videri, ſicut in aliis effectibus contingit.

Obiectio poſterioritatis ſcientiæ, & prioritatis viſionis.

21. Obijcies primò, ſcientia iſta eſt poſterior *à quo* ſuo obiecto, ſcilicet viſione: ergo non poteſt etiam de abſoluta

potentia

potentia videri ab ipſa viſione. Antecedens commune eſt in materia de ſcientia Dei. Conſequentia probatur. Nam quod eſt poſterius à quo viſione, ſupponit illam exiſtentem vnà cum ſuo obiecto cui connectitur: ergo non poteſt eſſe obiectum illius.

22. Aduerte prioritatem, & poſterioritatem à quo, duplicem eſſe, originis vnam, & naturæ alteram. Prima conſiſtit in origine non mutua, ſcilicet, quod vnum oriatur ab alio, non verò è contra, & res quæ oritur dicitur poſterior; quæ verò eſt principium, prior. Secunda ſtat in connexione non mutua, ſcilicet, quod vnum dependeat ab alio independente, & res independens dicitur prior; dependens verò poſterior.

23. Reſpondeo igitur ſcientiã viſionis non eſſe poſteriorem à quo origine, neque priorem ſuo obiecto, quia neque ſcientia oritur ab illo, cum obiectum motiuum non ſit, ſed purè terminatiuum, neque obiectum oritur à ſcientia viſionis de ſeipſo, ſed à decreto ipſum decernente, & à ſcientia ſimplicis intelligentiæ tale decretum dirigente. Licet autem de facto ſcientia viſionis ſit poſterior natura ſuo obiecto, quia iſtud non pendet ab illa dependente, tamen non video implicantiam in eo quòd aliqua ſcientia, poſſet eſſe ſimul natura cum ſuo obiecto, caſu quo ſcientia terminaretur ad viſionem beatam exiſtentem, & viſio ad ſcientiam, tunc enim eſſent mutuo dependentes, non tanquam à cauſa, ſed tanquam ab obiecto; hoc tamen diſcrimine, quod ſcientia titulo obiecti concurreret ad viſionem beatam ex parte obiecti per omnipotentiam, ſicut reliquæ diuinæ perfectiones; non vero è contra. Soluitur præcedens obiectio.

24. An autem de facto Beati videant aliquas perfectiones liberas? Placet mihi pars affirmans. Tum quia communis eſt Patrum ſententia aſſerentium Beatis patere diuina aliqua conſilia, & rationes aliquas diuinæ prouidentiæ, vt exprimunt Dionyſius de diuinis nominibus cap. 4. & Bernardus in illud Pſal. 26. *vnam petiui à Domino, Quidni, inquit, videatur cor Dei? Quidni ibi probetur, quæ ſit voluntas Dei.* Et ſtatim ſubdit. *Patent viſcera Miſericordiæ, patent cogitationes* De facto vident Beati aliquas perfectiones.

cogitationes pacis, diuitiæ ſalutis. Tum etiam quia vt conſtabit ex dicendis plura videntur à Beatis in Verbo, quod fieri non poteſt, niſi aliqua libera videantur, vt ibidem conſtabit: ergo, &c.

Eaſque vidẽt in ſe ipſis.

25. An autem ea libera videantur in ſe ipſis. *Reſpondeo* affirmatiuè, quia in perfectionibus neceſſariis videri non poſſunt, cum iſtæ nullam habeant cum liberis connexionem, & in ſe ipſis videri nihil obſtet.

SECTIO III.

An diuinitus poßit videri eſſentia non viſis Attributis, & è contra.

Sentẽtię Doctorum. P.Soarius. P.Molina. P.Vaſquez. P.Herize. S.Antoninus Scotus. Ægidius. P.Granadus. P.Alarcon.

26. Controuerſia eſt, An poſſit videri eſſentia non viſis relationibus, aut attributis, vel vnum attributum altero non viſo, aut vna relatio altera non viſa. Prior ſententia negat. Ita communiter Thomiſtæ, & cum noſtris Pater Soarius lib. 2. cap. 22. P. Molina hîc art. 8. diſp. 4. P. Vaſquez diſp. 43. cap. 2. P. Herize diſput. 50. cap. 1. & 2. cum aliis. Poſterior affirmat. Ita S. Antoninus 3. part. titulo 3. cap. 4. Scotus, & Diſcipuli apud Patrem Salas 1. 2. quæſt. 3. tract. 2. diſp. 4. ſect. 2. Ægidius lib. 5. quæſt. 11. art. 4. P. Granadus tract. 5. diſp. 5. & multi alij. Pater verò Alarcon tract. 1. diſp. 4. c. 2. Diſtinguit inter viſionem apprehenſiuam, & quidditatiuam; primam aſſerit, poſſe videre eſſentiam, non viſis attributis; non verò ſecundam; quia viſio quidditatiua exprimere debet omnia, quæ ſpectant ad rei quidditatem, & entitatem.

27. Hoc tamen diſcrimen magna ex parte vocum eſt, potius quam rerum; quid videlicet ſibi velit *videri*; vt voces ergo præcidantur, in quas tota inutiliter euaneſcere poſſet controuerſia. Suppono bifariam dici poſſe, obiectum aliquod videri. *Primò*, quia intuitiuè, & in ſe cognoſcitur, quod eſt propriè videri. *Secundò*, quia abſtractiuè, & indi-

rectè

Digitized by Google

rectè cognoſcitur, ſiue in alio; quod non eſt propriè videri, licet ſit propriè cognoſci.

28. Aſſero primò, non poſſe videri eſſentiam, attributis, & relationibus non viſis. Ratio eſt, quia licet eſſentia diſtinguatur virtualiter ab attributis, & relationibus, non tamen obiectiuè, vt ſtatutum eſt diſp.7. ſect.7. quod neceſſe erat, vt poſſet eſſentia directè, & in ſe cognoſci, non ita cognitis relationibus, & attributis, ſed indirectè tantum in eſſentia: ergo eſſentia videri non poterit, non viſis attributis, & relationibus. Quæ autem hic obijci poſſent ſoluta ſunt loco citato, videas ibi. Similiter dicendum, non poſſe videri vnum attributum, alio non viſo; nam eadem eſt omnium ratio, videlicet carentia diſtinctionis obiectiuæ inter illa. Pariter quoque dicendum, non poſſe videri vnam relationem, aliis non viſis. Ratio eſt, quia nulla relatio videri poteſt, quin videatur eſſentia, cum nulla ſtet diſtinctio obiectiua inter relationes, & eſſentiam: viſa autem eſſentia omnes relationes intuitiuè, & in ſe videri debent, ſi enim indirectè tantum & in alio cognoſcerentur, hoc ipſo ſtaret diſtinctio obiectiua inter relationes, & eſſentiam: ergo.

Eſſentiā videri non viſis attributis, impoſſibile.

Nec vna relatio videri poteſt non viſis omnibus.

29. Quid verò dicendum, dato quod inter eſſentiam, attributa, & relationes, vltra diſtinctionem virtualem, ſtaret ſimul etiam obiectiua. Aſſero ſecundò, poſſe intuitiuè videri vnum attributum, altero intuitiuè non viſo, & eſſentiam non viſis attributis, & vnam relationem, altera ſimiliter non viſa. Conſtat hæc concluſio ex dictis pro præcedenti. Et confirmatur, quia connexio vnius relationis cum altera, & attributorum inter ſe, & cum relationibus ad ſummum tantum infert, cognito intuitiuè, & in ſe aliquo eorum, cætera forè indirectè, & in alio cognoſcenda, ſicut cognita directè, & in ſe creatura, tantum infertur indirectè, & abſtractiuè cognoſcendam eſſe omnipotentiam, cui creatura connectitur: ergo, &c.

Data diſtinctione poteſt vnum attributum videri altero diſtincto nō viſo, & vna relatio non viſa altera.

30. Obiicies. Viſio intuitiua terminatur ad obiectum ſicuti eſt; eſſentia autem diuina eſt idem realiter cum attributis, & relationibus: ergo terminatur ad attributa, & rela-

tiones. Retorque. Productio terminatur ad Filiationem ſicuti eſt; Filiatio autem eſt idem realiter cum eſſentia: ergo terminatur ad eſſentiam. *Reſpondeo* igitur diſtinguens maiorem, terminatur ad obiectum ſicuti eſt adæquatè, nego: inadæquatè, concedo; & conceſsâ minori, nego conſequentiam. Quia licet eſſentia ſit idem realiter cum relationibus, & attributis; eſt tamen ab illis virtualiter diſtincta: ſicut ergo virtualis diſtinctio inter eſſentiam, & filiationem, ſufficiens eſt, vt productio ad filiationem terminata terminetur ad eſſentiam; ſimiliter diſtinctio virtualis eſſentiæ ab attributis, & relationibus, ſufficiens eſt, vt viſio intuitiuè ad eſſentiam terminata, non ita ad relationes, & attributa terminetur. Quæ omnia dicta ſint, ſtante diſtinctione virtuali inter eſſentiam, & attributa, & attributorum inter ſe, nam ſi huiuſmodi diſtinctio non ſteterit, omnia forent intuitiuè videnda, quolibet eorum intuitiuè viſo.

31. Maior tamen difficultas eſt, An intuitiuè viſa eſſentia, abſtractiuè ſaltem, & indirectè, videri debeant attributa, & relationes; idemque eſt de vna relatione, & attributo reſpectu eſſentiæ, vel alterius attributi, & relationis.

Qua ratione cognito vno attributo, aut relatione, aliud cognoſcendum ſit.

32. Aſſero tertiò, ſi attributum, aut relatio videantur, vt connexa cum alio attributo, aut relatione, neceſſario aliud attributum, aut relationem eſſe indirectè cognoſcendam; ſecus verò, ſi non ita videantur. Prima pars probatur, quia res connexa cum alia, nequit vt talis cognoſci, quin altera indirectè cognoſcatur; cognoſcenda enim eſt, vt reſpectus eſſentialis ad illam: ergo ſi vnum attributum, aut relatio videatur, vt connexa cum alia; iſta etiam erit indirectè cognoſcenda. Secunda pars probatur, quia res connexa cum altera poteſt clarè videri, quin vt connexa videatur, vt abunde proſequuti ſumus in ſuperioribus; ita autem cognita medium non eſt, vt terminus cui connectitur adhuc indirectè videatur: ergo.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO IV.

An, & quæ creaturæ in ſe ipſis poſſint, & de facto videantur à Beatis.

33. Creaturæ tam poſſibiles, quàm exiſtentes, præteritæ, aut futuræ, duobus modis videri dicuntur à Beatis. Primò formaliter, quando per ipſam viſionem exprimuntur. Secundò cauſaliter, quando non per ipſam viſionem, ſed per cognitionem ab ipſa diſtinctam repreſentantur. Quid ſit videri formaliter, quid cauſaliter.

34. Aſſero primò, poſſe Beatos videre formaliter aliquas creaturas poſſibiles in ſe ipſis. Concluſio eſt communis, & probatur. Quia creaturæ poſſibiles habent propriam veritatem, quia in ſe ipſis cognoſci poſſunt, & de facto à Deo, & Chriſto, & à nobis cognoſcuntur: ergo poterit viſio beata ad illas in ſe ipſis terminari; An autem de facto creaturæ poſſibiles ad proprium ſtatum pertinentes videantur formaliter à beatis in ſe ipſis, res eſt mihi dubia, nam ad perfectam beatitudinem, ſatis eſt, ſi formaliter in Verbo videantur; aliunde nulla vrget ratio, vel authoritas Patrum: ergo, &c. Poſſunt Beati aliquas creaturas poſſibiles in ſe ipſis formaliter videre.

35. Aſſero ſecundò, Beatos poſſe videre formaliter omnia poſſibilia in ſe ipſis. Dixi *poſſe*, quia neceſſarium non eſſe ea omnia videre in ſe ipſis, certum eſt; nam vnum, vel plura poſſibilia non cogunt ad cognitionem cæterorum in ſe ipſis. Probatur concluſio, quia ex nullo capite implicat talis viſio: ergo eſt poſſibilis. Antecedens conſtabit obiectionum ſolutione, qua noſtra firmabitur concluſio. *Confirmatur*: Nam animæ Chriſti Domini de facto conceditur viſio omnium poſſibilium, vel ſaltem ſcientia infuſa eorum; quælibet autem implicantia, quæ ab Aduerſariis aſſignari poteſt contra viſionem omnium poſſibilium, militat contra ſcientiam eorundem: ergo cum iſta poſſibilis ſit, etiam erit viſio. Imò & omnia poſſibilia.

 36. Obijcies

Digitized by Google

Nec inde viſio eſſet comprehenſio Dei.

36. Obijcies primò. Si poſſibilis eſſet viſio clarè, & diſtinctè attingens omnia poſſibilia, etiam eſſet poſſibilis clarè, & diſtinctè attingens omnes eminentias omnipotẽtiæ: id autem implicat: ergo, &c. Minor probatur, quia huiuſmodi cognitio eſſet comprehenſiua omnipotentiæ. Huius argumenti ſolutio conſtat ex dictis de comprehenſione, vbi oſtendimus ad comprehenſionem alicuius obiecti, ſatis non eſſe cognoſci clarè, & diſtinctè omnia quæ ſunt in obiecto, ſed vlterius opus eſſe tanta perfectione attingi, quantum obiectum cognoſcibile eſt.

Nec ſimpliciter infinita.

37. Obijcies ſecundò. Ea viſio foret infinita; id implicat: ergo. Maior probatur, quia cognoſcere duo obiecta maior eſt perfectio quam vnum tantum cognoſcere, & tria, quàm duo; ergo cognoſcere infinita obiecta, erit infinita perfectio; viſio autem exprimens omnia poſſibilia cognoſceret infinita obiecta: ergo eſſet infinita. *Reſpondeo* negans maiorem. Ad probationem conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Nam cognitio licet creſcat, cæteris paribus, ex multitudine, aut maiori perfectione obiecti, non tamen creſcit arithmeticè, & ad æqualitatem cum obiecto, ſed geometricè, & intra limites entis creati, & finiti, aliter viſio Dei infinita eſſet, & conſequenter impoſſibilis, quia omne creatum finitum eſt.

Cognitio poteſt eſſe reſpectus realis ad ſe ipſam.

38. Obijcies tertiò. Si viſio poſſet omnia poſſibilia cognoſcere, poſſet cognoſcere ſe ipſam: id implicat: ergo. Minor probatur, quia cognitio eſt reſpectus realis ad obiectum: ergo ſi viſio poſſet ſe ipſam repræſentare, poſſet eſſe reſpectus realis ad ſe ipſam; id autem impoſſibile eſt: ergò, &c. Hoc argumentum non probat viſionem attingere non poſſe poſſibilia ab ipſa diſtincta. *Reſpondeo* igitur conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem conceſſo primo Entymemate, & ſecunda conſequentia, nego minorem, nam cognitio attingens qualitatem, aut actum vitalem vt ſic, eſt reſpectus realis ad ſe ipſam.

39. Obijcies quartò. Cognitio cauſatur ab obiecto: ergo ſi viſio poſſet eſſe obiectum ſui ipſius, quoque poſſet eſſe cauſa ſui ipſius. Inprimis falſum eſt antecedens, deinde illud

Digitized by Google

illud diſtinguimus, cognitio cauſatur ab obiecto diſtincto, concedo: indiſtincto, nego; illius enim concurſus ſuppleri poſſit ab omnipotentia.

40. Obijcies quintò. Viſio non poteſt repræſentare æternam ſui durationem, vt poſuimus diſputatione præcedenti: ergo neque poſſibilia omnia. *Reſpondeo*, diſtinguens antecedens, non poteſt repreſentare æternam ſui durationem, vt futuram, concedo; vt poſſibilem, nego: nam inconueniens, quod nos inferebamus, eo quod viſio æternam ſui durationem videret, non ſequitur, eo quod videret illam vt poſſibilem, nam cum poſſibilitate æternæ durationis ſtat viſionem ſemel productam, poſſe deſtrui, non verò cum futuritione illius per viſionem expreſſa.

Viſio repreſentare poteſt æternam ſui durationem poſſibilem, non verò futuram.

41. Obijcies vltimò. Viſio non poteſt repreſentare cognitionem ſui: ergo neque omnia poſſibilia. Antecedens probatur, quia cognitio viſionis eſt poſterior ipſa viſione: ergo non poteſt ab illa repreſentari. *Reſpondeo* negans antecedens. Ad probationem diſtinguo antecedens, cognitio viſionis exiſtens, eſt poſterior viſione, tranſeat; cognitio poſſibilis, nego: & nego conſequentiam, quia ſicut cognitio viſionis eſſet dependens à viſione, ita viſio eſſet dependens à cognitione ſui reflexa poſſibili.

Etiam cognitionē ſui reflexam.

42. Aſſero tertiò Beatos poſſe videre formaliter aliqua futura in ſe ipſis; non tamen omnia. Secunda pars conſtat ex dictis diſputatione præcedenti, ſect.2. vbi oſtendimus viſionem repreſentare non poſſe æternam ſui durationem. Prima oſtenditur, quia nulla apparet implicantia in eo quod viſio beata exprimat aliqua futura, præterita, & exiſtentia, quæ videlicet talia ſunt, quando ipſa producitur: ergo id poſſibile erit.

Pariter quoque aliqua futura, non verò omnia.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO V.

De viſione creaturarum in Verbo.

Aliqua futura videri poſſunt in Verbo, non omnia.

43. ASſero primò, poſſibile eſſe Beatos videre in Verbo aliqua futura, non tamen omnia. Secunda pars conſtat ex dictis, quia viſio repreſentare non poteſt æternam ſui durationem futuram. Prima, quia ſcientia viſionis,& decretum ſufficiens ſunt medium cognoſcendi futura; nam eo modo connectuntur cum illis, quo ſcientia efficax ſimplicis intelligentiæ cum poſſibilibus: ergo modo quo iſta eſt medium ſufficiens ad videnda in verbo poſſibilia, erit illa ad videnda futura.

Neceſſe non eſt, vt in Verbo omnia poſſibilia, futura, aut præterita videantur.

44. Aſſero ſecundò neceſſe non eſſe, vt in Verbo omnia poſſibilia videantur, & idem eſt de futuris,præteritis,& exiſtentibus, quamuis omnia videri poſſint. Probatur, quia licet ſcientia diuina cum omnibus poſſibilibus connectatur quoad efficaciam, poteſt videri ſcientia, quin in illa cuncta poſſibilia videantur: ergo neceſſe non eſt, vt in verbo omnia poſſibilia videantur. Antecedens probatum eſt diſputatione præcedenti, ſectione prima, vbi oſtendimus rem cum pluribus terminis connexam, poſſe videri, quin omnes termini clarè, & diſtinctè videantur, & id de facto contingere Beatis in viſione clara omnipotentiæ; eadem autem eſt ratio pro ſcientia: ergo, &c.

Beati vident in Verbo aliqua poſſibilia.

45. Aſſero tertiò. Beatos videre in Verbo aliqua poſſibilia clarè,& diſtinctè. Probatur, quia Beati vident de facto in Verbo ea, quæ ad proprium ſtatum pertinent; aliqua autem poſſibilia pertinent ad proprium ſtatum vniuſcuiuſque Beati: ergo, &c. Maior eſt communis inter Doctores, & vnicum fundamentum ad concedendam Beatis viſionem aliquorum futurorum, vel exiſtentium. Minor probatur, quia ad vniuſcuiuſque Beati ſtatum pertinet videre peccata imminentia, à quibus diuina præueniente gratia liberati ſunt; ea autem peccata videri non poſſunt, vt futura,

Digitized by Google

tura, aut exiſtentia, cum talia nec ſint, nec fuerint: ergo vt poſſibilia. Maior videtur certa, nam ad eum ſtatum ſpectat gratiarum actio pro beneficio propriæ prædeſtinationis, ad quam valdè congrua eſt viſio imminentium peccatorum, à quibus diuina miſericordia liberati ſunt: ergo, &c.

46. Aſſero quartò, Beatos de facto videre aliqua futura in Verbo. Concluſio eſt certa. Primò, quia expreſsè habetur in Concilio Senonenſi in Decretis Fidei Decreto 13. his verbis. *Beatis pervium eſt vniforme illud diuinitatis ſpeculum, in quo quidquid eorum interſit, illuceſcat.* Secundò, quia Patres eandem conſpirant veritatem. Ita Iſidorus libro 1. de ſummo bono cap.10. *Angeli in Verbo cognouerunt omnia antequam re fierent.* Bernardus lib. 1. de conſideratione poſt initium, de Beato ait. *Videt Verbum, & in Verbo facta per Verbum:* ergo ex mente Patrum Beati vident in Verbo creaturas futuras, & exiſtentes. Et etiam aliqua futura. Concilium Senonenſe S. Iſidorus. S.Bernardus.

47. Sed rogabis; quænam ſint creaturæ, quæ videntur à Beatis in Verbo? Res eſt ex parte diuinationi expoſita, tradam quæ communia ſunt inter Patres. Reſpondeo igitur primò, videre Beatos in Verbo ferè omnia Fidei Myſteria. Et ratio eſt, quia viſio ſuccedit loco fidei; conſonum ergo eſt, vt in Patria videat Beatus Myſteria, quæ credidit in via, niſi ſpecialis obſtet ratio, vt in die Iudicij, cuius notitia etiam Angelis negatur à Patribus ex illo Matth. *De die autem illa, & hora, nemo ſcit, neque Angeli Cælorum, niſi ſolus Pater.* Vide Soarium 3. part. quæſt.10. art. 2. rem eruditè proſequentem; Hæc tamen non ita intelligenda ſunt, vt omnia indiuidua Fidei videantur à Beatis, v. g. ſingulæ hoſtiæ conſecratæ, & ſingula baptiſmi ſacramenta, ſed ſatis eſt, quod vnum indiuiduum vniuſcuiuſque ſpeciei videatur. Videntur à Beatis in Verbo ferè omnia Fidei myſteria.

48. Reſpondeo ſecundò, Beatos videre in Verbo totum vniuerſum ſecundum ſingulas illius ſpecies. Ita S.Thomas hîc, & probatur. Quia Beatus id rationabiliter appetit, eſtque ipſius vniuerſi pars: ergo congruè illi conceditur talis viſio. Vnde Beatus videt vtriuſque orbis terreſtris, & cæ- Vident totum vniuerſum quoad ſingulas illius ſpecies.

leſtis ſtructuram, Planetarum influxus, Eclipſes, pluuias, omnes mundi plagas, & nationes; earumque præcipua ſtadia, & facultates, longitudinem, latitudinem, & profunditatem maris, & recondita naturæ Myſteria.

Et in illo, quæ ad proprium ſtatū pertinent.

49. Reſpondeo tertiò, in vniuerſo Beatos videre in Verbo, ea omnia, quæ ad proprium ſtatum pertinent; Rex, quæ ad ipſius regnum, Epiſcopus, quæ ad ſui Epiſcopatum, Fundatores Religionum, quæ ad ſuas pertinent Religiones, &c. & quemlibet Beatum videre ſeriem ſuæ prædeſtinationis, auxilia ſcilicet, quibus ſaluus factus eſt, & preces, quibus pro implorando ſimili auxilio à viatoribus rogantur.

50. Quæres, An ea omnia videantur formaliter in Verbo, an cauſaliter. Dixi iam videri formaliter in Verbo, eſſe videri per ipſummet actum viſionis beatæ. Videri autem cauſaliter eſſe videri per actum ſcientiæ à viſione diſtinctum; immenſum eſſet, ſingula in indiuiduo recenſere. Idcirco ad tria capita referri poſſunt. *Primum* ſit, eorum, quæ ſunt natura poſteriora ipſa viſione, quia ab illa dependent, non verò è contra; huiuſmodi eſt cognitio reflexa ipſius viſionis. *Secundum* eorum, quæ viſionem comitantur, vt dotes glorioſæ, lumen gloriæ, merita morte, & ſatisfactione conſummata. *Tertium* eorum, quæ ſunt viſione priora, & ab illa independentia, qualis eſt maior pars eorum, quæ ſectione præcedenti percurrimus.

Placita Doctorum. P. Vaſquez. P. Herize. Caietanus. P. Meratius. P. Moncæus.

51. *Prima* ſententia negat aliquam creaturarum cognoſci in Verbo formaliter, ſed tantum cauſaliter, ita P. Vaſquez hîc diſputat. 50. P. Herize diſput. 52. capite 2. & alij. *Secunda*, & communis ſententia affirmat. *Tertia* verò docet videri formaliter in Verbo à Beato, eas tantum creaturas, quæ initio ſuæ beatitudinis exiſtunt, alias verò cauſaliter. Ita Caietanus 2. 2. quæſtione 93. articul. 4. ad 2. & 3. part. quæſtione 10. articul. 2. P. Meratius diſputat. 21. ſect. 3. & alij. *Quarta* ſententia diſtinguit inter res initio beatitudinis exiſtentes, & aſſerit videri formaliter eas, quarum exiſtentia independens eſt à viſione; cauſaliter verò illas, quarum exiſtentia dependens eſt. Ita P. Moncæus, & alij, & fortè hæc eſt mens authorum tertiæ ſententiæ.

52. Aſſero

52. Aſſero primò, poſſibilia quæ videntur à Beatis videri formaliter in Verbo. Probatur, quia in Deo ſtat medium ſufficiens ad ea formaliter cognoſcenda, vt conſtat ex dictis; aliunde conformius eſt Patribus ea ita videri, vix aliam cognitionem creaturarum, quàm in Verbo Beatis concedentibus: propriùs autem videntur in Verbo creaturæ, ſi formaliter, quàm ſi tantum cauſaliter videantur: ergo, &c. Minor oſtenditur, quia videri creaturam cauſaliter, non eſt videri in Verbo tanquam in medio, ſed videri actu ſcientiæ infuſæ in ſe ipſa: ergo non eſt ita propriè videri in Verbo, ac videri formaliter. **Poſſibilia videntur formaliter in Verbo.**

53. Aſſero ſecundò videri formaliter à Beatis in Verbo eas creaturas exiſtentes, præteritas, & futuras, quæ ſtando communi rerum curſui ita videri poſſunt. Huius concluſionis probatio eſt eadem cum præcedenti, nam familiaris Patrum locutio, quantum rerum ordo patiatur in propriori ſenſu accipienda eſt. **Similiter plura futura, & exiſtētia, non tamen omnia.**

54. Hinc colliges *primò*, creaturas viſione poſteriores non videri formaliter in Verbo, quia iſtæ ſupponunt viſionem exiſtentem, & conſequenter obiectum illius adæquatum. Idem dicendum eſt de ſcientia viſionis diuina ipſam viſionem exprimente, quia de facto eſt poſterior viſione huiuſmodi ſcientia, & conſequens ad viſionem iam exiſtentem. Collige *ſecundò*, creaturas priores, & ipſam viſionem comitantes videri formaliter in Verbo, quia ſtando communi rerum curſui poſſibile eſt. Collige *tertiò*, ſolas illas creaturas videri formaliter in Verbo, vt exiſtentes, præteritas, & futuras, quæ tales ſunt initio exiſtentiæ beatitudinis; non verò quæ de nouo exiſtunt; quia cum iſtæ initio exprimi non potuerint, neque impoſterum repreſentari poterunt, cum impoſſibile prorſus ſit, cognitionem creatam tempore ſequenti repreſentare obiectum, quod ab initio non exprimit. **Quænam illa ſint.**

DISPVTATIO XXIV.

De inæqualitate viſionum.

Nec omnes viſiones de facto æquales ſunt, nec inæquales omnes.

1. CERTVM ex fide eſt, de facto dari aliquas viſiones inæquales, tum ex Scriptura Lucæ 6. *Qua menſura menſi fueritis, remenſietur vobis.* Et 1. ad Corinth. 15. *Alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum, & ſicut ſtella à ſtella differt in claritate, ſic erit reſurrectio mortuorum.* Tum ex Florentino ſub Eugenio 4. in litteris vnionis, vbi damnatur Iouinianus conſtituens omnes viſiones æquales. Et ratio eſt, quia præmium viſionis reſpondet meritis; iſta autem non ſunt in omnibus æqualia: ergo neque viſiones illis meritis reſpondentes æquales erunt, cum præmium merito reſpondeat. Certum mihi eſt etiam, non omnes viſiones eſſe inæquales, quod manifeſtè conuincunt infantes poſt ſuſceptum baptiſmum decedentes, & adulti æqualibus omnino meritis morientes; inadæqualitas ergo viſionum ex multiplici capite contingere poſſet. *Primò*, ex parte principij. *Secundò*, ex parte obiecti. *Tertiò*, ex maiori intenſione. *Quartò*, ex perfectiori modo tendendi in idem obiectum, quæ omnia in ſequentibus expendo.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO I.

An ſint poſsibiles, & de facto exiſtentes, viſiones inæquales ex parte obiecti.

Doctorum mens. P. Salas. P. Granadus. P. Herize.

2. PRima ſententia aſſerit impoſſibiles eſſe viſiones ex parte obiecti inæquales. Ita Salas tract. 2. diſput.7. ſect.7. *Secunda docet* poſſibiles eſſe, de facto tamen omnes eſſe æquales. Ita Granadus tract.5. diſput.8. *Tertia* ait, non ſolum eſſe poſſibiles, ſed de facto exiſtere. Ita communiter Recentiores cum Herize diſput.49. capit.3. Inæqualitas viſionum ex parte obiecti duplex eſſe poteſt. Prima ex parte obiecti materialis, ſi vna viſio plura, vel diſtincta obiecta materialia attingat, quàm alia. Secunda ex parte obiecti formalis, ſi plura, vel diſtincta obiecta formalia repreſentet, ſiue ea obiecta tam materialia, quàm formalia creata ſint, vel increata.

Poſſibiles ſunt viſiones inæquales ex parte obiecti materialis creati, & increati.

3. Aſſero primò poſſibiles eſſe viſiones inæquales ex parte obiecti materialis, tam increati, quàm creati. Probatur, quia poſſibilis eſt viſio Dei ſimul, & creaturæ; alia ſolius Dei quoad eſſentialia, vtpotè inconnexi cum omni libero, & creato; alia Dei ſimul, & actus liberi diuini; alia vnius creaturæ; alia plurium, & aliarum; nec vlla in hiſce viſionibus aſſignabilis videtur contradictio, cum inter obiecta creata ſtet realis diſtinctio, & inconnexio, ſaltem plurium, & inter obiecta increata neceſſaria, & libera, vltra diſtinctionem virtualem intrinſecam, ſtet ſimul etiam obiectiua, vt oſtendimus diſput.7.ſect.7.fine: ergo, &c. Si autem inæqualitas obiectorum materialium ſpecifica ſit; viſiones quoque erunt ſpecie diſtinctæ. Nam vt oſtendi in libris de Anima, actus diſcriminantur ſpecie ab obiectis materialibus ſpecie diuerſis; ſi verò inæqualitas obiectorum materialium ſit intra eandem ſpeciem, quoque viſiones ex parte obiecti inæquales erunt intra eandem ſpeciem.

4. Aſſero ſecundò, poſſibiles quoque eſſe viſiones ex parte

Digitized by Google

Etiã ex parte obiecti formalis tam creati, quàm increati.

obiecti formalis, tam creati, quàm increati inæquales. Probatur, quia nulla apparet implicantia in eo quod vnaquæque prædictarum viſionum attingat ſuum obiectum materiale, propter propriam illius veritatem; imò id conformius eſt viſionis intuitiuæ; vt ſic enim immediatius attingitur obiectum materiale, quàm ſi attingatur propter aliud; obiecta autem materialia, eorumque propriæ veritates diuerſæ ſunt: ergo & formalia. Nec video quid implicet viſio attingens attributa propter ſe ipſa; & alia attingens eadem attributa propter eſſentiam.

Ex parte obiecti creati, tam formalis, quàm materialis, de facto ſtãt viſiones inæquales.

5. Aſſero tertiò, de facto exiſtere aliquas viſiones ex parte obiecti creati, tam formalis, quàm materialis inæquales. Probatur. Nam de facto, licet vnus Beatus plura poſſibilia non videret in Verbo, quàm alter; videt tamen plura ex diuerſitate meritorum, & proprij ſtatus; huiuſmodi autem viſionis inæquales ſunt, non ſolum ex parte obiecti materialis creati, ſed etiam formalis, nam ea omnia obiecta licet de facto attingantur in Verbo, in ſcientia ſcilicet libebera, & decreto, id tamen non obſtat, quominus attingantur propter propriam veritatem; cognitio enim in alio, v.g. cauſæ in effectu, nec arguit cauſam attingi propter effectum tanquam motiuum; nec impedit attingi cauſam propter ptopriam veritatem in alio, ſed attingi propter propriam veritatem in ſe.

Etiã ex parte increati ſi inter ſcientias viſionis ſtet diſtinctio obiectiua.

6. Aſſero quartò de facto etiam exiſtere plures viſiones ex parte obiecti increati, tam materialis, quàm formalis, inæquales ſi inter ſcientias ſtet diſtinctio obiectiua. Conſtat hæc concluſio ex præcedenti, nam viſiones inæqualia attingentes futura, attingunt illa in Verbo: ergo attingunt diuerſas ſcientias diuinas: ergo & diuerſa obiecta materialia increata. Aliunde attingunt eas ſcientias propter propriam vniuſcuiuſque veritatem: ergo attingunt propter diuerſa motiua increata. An autem reſpectu creaturarum poſſibilium exiſtant de facto viſiones inæquales ex parte obiecti? Affirmatiua pars mihi verior eſt, quia in omnipotentia quoad efficaciam neceſſe non eſt attingi omnia poſſibilia; atque adeo non eſt vnde negetur

Digitized by Google

getur vnum Beatum plura videre poſſibilia, quàm alterum.

7. Aſſero quintò, reſpectu obiecti increati neceſſarij non exiſtere de facto viſiones inæquales ex parte obiecti. Ratio eſt, quia omnes Beati vident diuinas omnes perfectiones neceſſarias: ergo diuerſitas viſionum exiſtentium circa obiecta increata neceſſaria non ſe tenet ex parte obiecti.

Ex parte obiecti increati neceſſarij nõ ſtat de facto inæqualitas viſionum.

8. Difficultas tamen eſt non leuis, vnde phyſicè proueniat inæqualitas viſionum extenſiua ex parte obiecti. Dixi *phyſicè*, quia moraliter oriri ex inæqualitate meritorum nulli dubium eſt. *Prima* ſententia ait, eam inæqualitatem oriri à lumine gloriæ. Ita Moncæus, Albelda, & alij apud Mendozam de Incarnat. diſputat.54. ſect.8. ſubſect.3.§.153. *Secunda* ſententia docet, prouenire à determinatiuo, ſiue concurſu ex parte obiecti. Ita Molina, Vaſquez, Herize, & alij apud citatum Mendozam.

P. Moncæus. Albelda. P. Molina. P. Vaſquez. P. Herize.

9. Aſſero ſextò, eam inæqualitatem non prouenire à lumine gloriæ, ſed à determinatiuo ex parte obiecti. Prima pars probatur, quia lumen de ſe indifferens eſt ad viſiones diſtinctorum obiectorum, ſicut & cæteri habitus infuſi: ergo quod exiſtat viſio plura, vel pauciora obiecta repræſentans, non prouenit à lumine, ſicut non prouenit ab habitu charitatis, quod exiſtat potius actus attingens plures bonitates, quàm pauciores. Nec dicas vni Beato concedi lumen magis extenſum ex parte obiecti, quàm alteri propter inæqualia ipſorum merita, quia licet habitus charitatis, & aliæ virtutes morales ſupernaturales propter merita donentur à Deo; omnibus tamen conceduntur cum æquali extenſione ex parte obiecti, etiamſi merita ſint inæqualia: ergo idem erit de lumine gloriæ.

Inæqualitas viſionum ex parte obiecti, non à lumine, ſed à determinatiuo ex parte obiecti oritur.

10. Secunda pars probatur, quia hoc diſcrimen interiacet inter potentiam & obiectum, quod potentia concurrere poteſt ad cognitiones diuerſorum obiectorum; obiectum verò ad ſui tantum cognitionem, ſiue concurſus ſit efficiens, ſiue tantum per modum applicationis: ergo quod exiſtat viſio huius obiecti præ alio, phyſicè prouenit ex eo

quod

quod hoc obiectum præ alio concurrat. *Confirmatur.* In naturalibus, quod exiſtat cognitio huius obiecti præ alio, prouenit à ſpecie impreſſa, nam concurrente iſta, ſola ſui obiecti cognitio generari poteſt: ergo quando obiectum per ſe ipſum concurrit, ab illo prouenit, quod exiſtat viſio huius obiecti præ alio. Si autem iterum inquiras, vnde proueniat, quod vnum obiectum præ alio in actu ſecundo concurrat. Reſpondeo id prouenire, vel à diuina voluntate applicante omnipotentiam, vel ab excitatione ſpeciei determinante potentiam; vtraque enim connexa eſt cum actione producendæ cognitionis.

SECTIO II.

De inæqualitate viſionum ex parte principij.

11. Difficultas eſt *prima*, An à potentiis inæqualibus in perfectione, v. g. Angelica, & humana oriri poſſint cum æquali lumine viſiones inæquales in perfectione, quarum vna ſit ſubſtantialiter melior, & perfectior altera. *Secunda*, An poſſint oriri æquales. *Tertia*, An de facto æquales, vel inæquales oriantur pro diuerſitate, & æqualitate potentiarum.

Iudicium Doctorum. Durandus. P. Molina. P. Soarius. P. Vaſquez. P. Valentia. P. Granadus. P. Paludanus. P. Herize. P. Ripalda.

12. *Prima* ſententia docet viſiones procedentes ab intellectu Angelico, & humano, eſſe eiuſdem ſpeciei. Ita Durandus, Molina, Soarius, Vaſquez, Valentia, Granadus, & alij apud Ripaldam tom. 2. de Ente ſuperno diſput. 36. ſect. 1. *Secunda* ſententia tuetur viſiones ab inæqualibus potentiis procedentes, eſſe inæquales pro diuerſitate potentiarum. Ita Paludanus, Herize, & alij apud eundem Ripaldam. *Tertia* ſententia ait viſiones procedentes à potentiis ſpecie diſtinctis eſſe diuerſæ ſpeciei de facto, licet poſſibiles ſint eiuſdem ſpeciei. Ita citatus Ripalda.

13. Difficultas procedit ex ſuppoſitione, quod actus vitales modi non ſint etiam reſpectu potentiæ, nam ſi tales eſſent, extra dubium eſt, non poſſe à potentiis ſpecie di-

uerſis,

Digitized by Google

uerſis, modos eiuſdem ſpeciei procedere, ſicut de actionibus fatentur omnes. Agitatur ergo controuerſia de qualitate vitali ab actione diſtincta.

14. Aſſero primò cum communi ſententia, à potentiis ſpecie diſtinctis oriri poſſe viſiones eiuſdem ſpeciei. Probatur. Poſſibilis eſt viſio Angelica de ſe indifferens, vt oriatur ab homine, & viſio humana de ſe indifferens, vt oriatur ab Angelo; huiuſmodi autem viſiones eſſent eiuſdem ſpeciei; ſupponimus enim ex parte obiecti, aut modo tendendi non eſſe ſpecie diſtinctas: ergo à potentiis ſpecie diſtinctis oriri poſſunt viſiones eiuſdem ſpeciei. Minor eſt certa, nam vt viſio Angelica, & humana diſtinguantur ratione potentiæ, opus eſt, vt viſio Angelica ita oriatur ab Angelo, vt illi ab homine oriri repugnet, & viſio humana ita oriatur ab homine, vt illi repugnet oriri ab Angelo: ergo ſi vnaquæque ſit indifferens, vt ab Angelo, vel ab homine procedat, nullum ſtabit fundamentum ad eas ſpecie diſtinguendas, cum tota diſtinctio in præſenti à potentiis diſtinctis haurienda ſit. Maior ergo in qua eſt difficultas probatur. Tum quia nulla apparet implicantia, quod eadem viſio indifferens ſit, vt ab homine, vel ab Angelo procedat, ſicut indifferens eſt, vt à lumine intrinſeco, vel extrinſeco oriatur. Tum etiam, quia eadem intellectio procedere poteſt à ſola anima, & ab illa ſimul, & potentia ſuperaddita, & idem actus contritionis procedere poteſt ab auxilio intrinſeco in peccatore, & à gratia ſanctificante in iuſto; & idem actus Fidei oriri poteſt ab habitu fidei in homine fideli, & à ſolo auxilio in hæretico ad fidem reuertente. Tum denique, quia innumeri effectus eiuſdem ſpeciei oriantur à potentiis ſpecie diſtinctis; eiuſdem enim ſpeciei eſt calor ſolis, & ignis, ſenſatio leonis, & equi, & fortè etiam hominis: ergo, &c.

A potentiis ſpecie diſtinctis oriri poſſunt viſiones eiuſdem ſpeciei.

15. Aſſero ſecundò, poſſibiles eſſe viſiones ſpecie diſtinctas, ex præciſa diſtinctione potentiarum ſpecifica. Probatur, quia nulla eſt repugnantia in poſſibilitate alicuius viſionis, ita natura ſua exigentis ab Angelo procedere,

Et viſiones etiam diuerſæ ſpeciei.

dere, vt penitus illi repugnet ab homine prodire, & alterius ita natura ſua exigentis ab homine procedere, vt penitus illi repugnet ab Angelo produci; huiuſmodi autem viſiones diſcriminantur ſpecie ex præciſa diſtinctione potentiarum ſpecifica, ſicut cognitiones repræſentantes obiecta ſpecie diuerſa diſtinguuntur ſpecie ex præciſa obiectorum diſtinctione: ergo.

16. Dices, lumen Angelicum, & humanum non poſſe diſtingui ſpecie pro ſola potentiarum diuerſitate: ergo neque viſio Angelica, & humana. Nego antecedens, quia poſſibile iudico lumen ita exigens Angelo inhærere, vt illi repugnet potentiæ humanæ inhærere, quia in hoc nulla cernitur implicantia, ſine qua potentiæ Dei abſolutæ poſſibilitas alicuius effectus negari non poteſt.

De facto autem viſiones ratione potentiarũ inæquales non ſunt.

17. An autem de facto viſio Angelica, & humana ſpecie differant pro potentiarum diſtinctione? Pars negatiua eſt mihi longè probabilior, quia conformior eſt communi rerum concurſui, in quo cernimus effectus à diuerſis ſpecie potentiis prodeuntes, eſſe eiuſdem ſpeciei, & de ſe indifferentes, vt qui ab vna potentia modo oritur, naturaliter eodem pacto ab alia prodire potuiſſet, vt conuincunt exempla pro primo aſſerto à nobis adducta. *Confirmatur.* Lumen Angelicum, etiamſi poſſit eſſe ſpecie diſtinctum ab humano, tamen de facto eſt eiuſdem ſpeciei: ergo etiamſi viſio Angelica poſſit ratione potentiæ diſtingui ſpecie ab humana, de facto tamen minimè diſtinguetur.

Poſſunt tamen ratione potentiarum inæquales euadere.

18. Ex dictis collige, poſſibiles eſſe viſiones inæquales pro inæqualitate potentiarum; de facto tamen non eſſe. Dixi *inæquales*, id eſt, quarum vna ſit ſubſtantialiter altera melior, ad quod ſatis non eſt diſtingui ſpecie, vt patet in relationibus diuinis, quæ licet ſpecie diſtinguantur; inæquales tamen non ſunt in perfectione; ad id enim vltra ſpecificam diſtinctionem (ſi hæc neceſſaria ſit) opus eſt, vt vna viſio ſit maioris æſtimationis, & perfectionis ſubſtantialis, quàm altera.

Secunda

Digitized by Google

19. *Secunda pars* probatur, quia ſi de facto ex præciſa inæqualitate potentiarum inæquales viſiones orirentur, maius præmium cum æqualibus meritis ſortiretur melior, & perfectior intellectus, quàm minus perfectus: id autem falſum eſt: ergo, &c. Maior probatur, nam de facto Deus compenſat merita intenſione maiori, vel minori viſionis, iuxta menſuram intenſionis meritorum; vnde æqualibus meritis æqualis correſpondet gloria: ergo ſi aliunde ratione perfectioris potentiæ viſio melior, & perfectior oriretur, inæquale præmium æqualibus meritis correſponderet, cum reſponderet præmium ratione potentiæ, quæ meritum non eſt. *Prima pars* oſtenditur, quia poſſibilis eſt viſio ita ab Angelo procedens ſecundum perfectionem, qua ſuperat hominem, vt repugnet illi ab homine produci, huiuſmodi autem viſio neceſſariò eſſet inæqualis ratione inæqualis potentiæ à qua determinatè exigit oriri., ſicut cæteris paribus, cognitiones inæqualium obiectorum inæquales ſunt, quia vtraque æquale obiectum attingere non poteſt: ergo, &c.

20. Idem dicendum iudico de actionibus viſionum productiuis, quia licet iſtæ ex diuerſitate ſpecifica potentiarum omnes orirentur ſpecie diſtinctæ; poſſent aliquæ eſſe inæquales, quæ ſcilicet orirentur ab Angelo ſecundum perfectionem, qua hominem ſuperat; & aliæ æquales ſecundum perfectionem homini æqualem: ergo ſicut de facto viſiones inæquales non ſunt ex præciſa inæqualitate potentiæ; ita nec actiones. Aliter maius præmium æqualibus meritis reſponderet, quod dici non licet.

Idem, quod de qualitate viſionis, dicendum de actione.

SECTIO III.

Soluuntur obiectiones.

Quuomodo præſtet Deus concurſũ ad viſionem.

21. OBijcies primò. Deus non præſtat concurſum ad viſionem iuxta exigentiam intellectus creati, ſed luminis: ergo cum æquali lumine non poterunt ab inæqualibus potentiis inæquales oriri viſiones. *Reſpondeo*, Deum præſtare concurſum iuxta exigentiam luminis, & capacitatem potentiæ; vnde ſi potentiæ inæquales ſint, præparare poterit Deus concurſum ad viſiones inæquales.

Exceſſus viſionis ex parte potentiæ non adſcribendus ſoli naturæ.

22. Obijcies ſecundò. Si aliqua viſio Angelica poſſet eſſe perfectior, pro maiori perfectione Angeli, & intellectus, exceſſus ille perfectionis referendus eſſet in naturam, & non in gratiam luminis, cum æquale eſſet; id autem dici non poteſt: ergo, &c. *Reſpondeo*, exceſſum illum non eſſe referendum in naturam ſuis viribus relictam, ſed adiutam, & eleuatam gratia luminis, quod abſurdum non eſt; quod autem lumen ſit æquale, nihil obſtat, quia perfectior viſio non oriretur à ſolo illo, ſed ab aggregato ex lumine, & intellectu Angelico, quod cum perfectius eſſet, potens quoque eſſet nobiliorem viſionem generare.

Viſio vtramque potentiam reſpicit, Angelicam, & humanam.

23. Obijcies tertiò, reſpectus eſſentiales ad potentias ſpecie diſtinctas, diſtinguuntur ſpecie; tales ſunt viſio Angelica, & humana: ergo diſtinguuntur ſpecie. Minor probatur, quia viſio Angelica eſt reſpectus eſſentialis ad Angelum, humana verò ad hominem, qui ſpecie ab Angelo diſtinguitur: ergo, &c. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, negans minorem. Ad probationem diſtinguo antecedens, viſio Angelica eſt reſpectus eſſentialis ad ſolum Angelum, & humana ad ſolum hominem, nego: ad Angelum ſimul, & hominem, concedo: & nego conſequentiam. Quia cum vtraque viſio vtramque potentiam

tiam reſpiciat, humanam videlicet, & ſimul Angelicam, nihil habet vna ex parte potentiæ, quo ab altera ſpecie diſtinguatur.

24. Obijcies quartò. Cognitiones naturales Angeli, & hominis ſpecie dſtinguuntur; non ex al.o capite, niſi quia cognitio Angelica determinatè reſpicit Angelum, & humana hominem: ergo idem erit de viſionibus. *Reſpondeo*, conceſſa maiori, & permiſſa minori, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia de facto Angelus, & homo, in naturalibus cognoſcunt iuxta perfectionem potentiæ, quæ cum maior ſit Angeli, quàm hominis, etiam maior eſt perfectio cognitionis Angelicæ, quàm humanæ. In ſupernaturalibus autem de facto operationes oriuntur iuxta perfectionem principij ſuperni, quod cum eiuſdem ſpeciei ſit in Angelo, & homine, inde viſiones ſupernaturales amborum eiuſdem ſpeciei oriuntur. Diſcrimē inter cognitiones naturales, & ſupernas.

25. Inſtabis. Actus fidei humani, & Angelici diſtinguuntur ſpecie pro diuerſitate potentiarum: ergo & viſiones. Antecedens probatur. Quia actus Fidei humani pendent à fantaſmatibus; non verò Angelici. *Reſpondeo*, actus fidei ſupernaturales humanos pendere per accidens à fantaſmatibus, quod non ſufficit ad eos ſpecie diſtinguendos ab Angelicis; nam iſti fieri poſſent in homine cum ea dependentia, quod ſi per ſe dependerent, id viſioni non competeret; atque adeo etiamſi actus fidei humani, & Angelici ſpecie diſtinguerentur, non tamen viſiones.

26. Obijcies quartò, cum inſtrumento perfectiori ſemper producitur cognitio perfectior, ſic cum ſpecie perfectiori impreſſa, non poteſt non fieri cognitio perfectior, cæteris paribus; intellectus autem eſt inſtrumentum reſpectu viſionis, imò de facto non ſemel id præſtat: ergo pariter melior intellectus producere poterit, & de facto producit viſiones perfectiores. *Reſpondeo*, diſtinguens maiorem, cum inſtrumento perfectiori determinato ad vnam ſpecie cognitionem, ſi talis ſit ſpecies, tranſeat: indifferente ad plures ſpecie cognitiones, qualis eſt intellectus, Cum inſtrumento perfectiori non fit neceſſariò cognitio perfectior.

Digitized by Google

tellectus, nego: & nego conſequentiam, quia ab inſtrumento indifferenti oriri poſſunt viſiones ſimiliter diſſimiles, aut inæquales, aliter viſio humanitatis Chriſti imperfectior oriretur viſione Angeli.

Diſcrimē inter voluntatem, & intellectum.

27. Obijcies ſextò. Melior voluntas cum æquali habitu ſuperno producere poteſt perfectiores, aut intenſiores actus ſpei, & charitatis, imò de facto non ſemel id contingit: ergo pariter melior intellectus cum æquali lumine producere poterit, & de facto producit viſiones perfectiores. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam de facto. Diſcrimen eſt, quia voluntas titulo libertatis eligere poteſt actum perfectiorem, & intenſiorem; intellectus autem cum liber non ſit ad agendam viſionem, neque in manu illius eſt eligere nobiliorem præ ignobiliori, ſed illam, quam taxat Deus præeuntibus meritis. Deus autem de facto pro diuerſitate potentiæ, ſicut taxauit inæqualia lumina, ita neque viſiones.

Difficilior cōtra æqualitatē actionum à potētiis inæqualibus.

28. Obijcies vltimò, contra id quod diximus, videlicet, actiones Angelicas, & humanas circa viſionem poſſe eſſe æquales. Potentiæ reſpicientes actiones inæquales neceſſariò debent eſſe inæqualis perfectionis: ergo & actiones reſpicientes potentias inæquales, erunt neceſſariò perfectionis inæqualis. *Confirmatur*, eminentia à qua ſpecificatur actio quælibet Angelica, eſt inæqualis cum eminentia, à qua actio quælibet humana ſpecificatur: ergo & actiones erunt inæquales, cum ad id aliud non deſideretur, quàm ſpecificatiua inæqualia. *Reſpondeo*, conceſſo antecedenti, negans conſequentiam. Ratio eſt, quia vt vna potentia ſuperet perfectione alteram, opus non eſt, vt omnes illius eminentiæ meliores ſint eminentiis alterius, ſed ſatis eſt, quod aliqua eminentia ſuperet perfectione omnes eminentias alterius; eo autem ipſo, quod reſpiciant actiones inæquales, reperitur in vna potentia eminentia ſuperans omnes perfectiones alterius, ſcilicet eminentia productiua actionis nobilioris; vt vna autem actio ſit ex parte principij inæqualis alteri, opus eſt, vt eminentiæ à quibus vtraque ſpecificatur ſint inæquales, cum

Diſparitas inter potentias & actiones.

autem

Digitized by Google

autem in potentiis inæqualibus poſſint plures eminentiæ æquales reperiri, inde & actiones æquales oriri poſſunt. Vnde patet ad confirmationem.

29. Inſtabis iterum. Quamuis hæc vera eſſent formaliter, non tamen materialiter, quia actiones illæ, ſaltem materialiter, ſpecificarentur à ſuis potentiis adæquatis: ergo actio Angelica ſpecificaretur ab Angelo, etiam ſecundum eminentiam, qua hominem ſuperat: ergo eſſet etiam materialiter inæqualis, & perfectior. *Reſpondeo* ſpecificationem materialem non augere perfectionem actionis, nec illam minuere, aliter omnes actiones Angeli, vel hominis eſſent materialiter æquales ex parte principij, cum à toto illo materialiter ſpecificarentur, quod falſum eſt. Specificatiuum materiale nõ reddit actiones inæquales.

30. Inſtabis iterum. Diuerſitas ſpecifica hominis, & Angeli ſufficiens eſt, vt omnes actiones Angelicæ ſint ſpecie diſtinctæ ab humanis: ergo & inæqualitas earundem ſufficiens erit, vt omnes actiones Angeli oriantur inæquales ab actionibus humanis. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam, quia eminentiæ Angeli diſtinguuntur ſpecie ab eminentiis hominis; non verò omnes ſunt inæquales. Si autem inſtes, cur omnes ſint ſpecie diſtinctæ, & non inæquales. Reſpondeo, quia ad diſtinctionem ſpecificam ſatis eſt nobilis diſtantia, qualis reperitur inter omnes eminentias Angeli, & hominis; Ad inæqualitatem verò vlterius requiritur, quod omnes Angeli eminentiæ meliores ſit eminentiis hominis, ad quod aſſerendum nullo ſolido cogimur fundamento. Cur diuerſitas potentiarum ſufficiat diſtinctioni actionum, & non inæqualitati.

31. Addo primò. Hoc diſcrimen eſſe inter cauſam, & effectum, quod cauſa tribuit actioni, quantam perfectionem in ſe habet actio; atque adeo cauſa debet eam continere; actio verò non accipit quantam perfectionem in ſe habet cauſa, cum non accipiat perfectionem termini, nec alterius actionis; vnde licet cauſa perfectioris actionis debeat eſſe perfectior, non tamen actio perfectioris cauſæ debet eſſe nobilior. Addo ſecundò, forte non omnes eminentias Angeli eſſe ſpecie diſtinctas ab eminentiis hominis, quo concidit totum argumentum, Diſcrimen inter cauſam & effectum.

Digitized by Google

gumentum, ſed eas tantum, quibus Angelus notabiliter ab homine diſtat.

SECTIO IV.

De inæqualitate viſionum ex maiori intenſione, & modo tendendi.

Perfectio ſubſtātialis, & intenſiua quid differant.

32. PErfectio ſubſtantialis viſionis hoc differt ab intenſiua, quod illa eſt de intrinſeco cognitionis conſtitutiuo, & prorſus inamiſſibilis; iſta verò eſt accidentalis, & amiſſibilis, nam cognitio, quæ modo intenſa eſt, vt quatuor, poteſt augeri, vel remitti; quæ verò ſemel eſt ſubſtantialiter alia melior, deteriorari non poteſt, nec deterior meliorari.

Viſiones intenſiuè inæquales poſſibiles ſunt, & de facto exiſtentes.

33. Aſſero primò poſſibiles eſſe viſiones in intenſione inæquales, & de facto exiſtentes. Prima pars nemini dubia eſt, admiſſa intenſione qualitatum etiam vitalium. Secunda probatur, quia de facto Deus compenſat merita Iuſtorum intenſione viſionis: ergo cum exiſtant merita inæqualia, quoque exiſtet inæqualitas viſionum intenſiua. *Confirmatur.* De facto habitus luminis gloriæ ſunt inæquales in intenſione iuxta proportionem meritorum: ergo & viſiones.

Inæqualitas intenſiua viſionis oritur à lumine.

34. Aſſero ſecundò, inæqualitatem intenſiuam viſionis oriri ab inæqualitate luminis. Probatur, quia non eſt vnde ea viſionis intenſio phyſicè oriatur, niſi ab intenſione luminis; nam ſpecies impreſſa Dei non ſtat de facto, & quamuis exiſteret, munus illius non eſt commenſurare intenſionem actûs, ſed extenſionem ad obiecta; idcirco dicitur determinatiuum ex parte obiecti; Deus autem nullam habet in ſe intenſionem formaliter; eminenter autem eſt indifferens ad innumeras intenſiones: ergo quod hæc potius quàm alia phyſicè oriatur, non prouenit ab omnipotentia; recurrere autem ad ſolam diuinam

nam voluntatem, ſtante cauſa ſecunda, philoſophicum non eſt: ergo, &c.

35. Aſſero tertiò, poſſibiles eſſe viſiones inæquales ex modo tendendi, & de facto exiſtentes. Prima pars eſt certa, quid enim implicat vna viſio clarius, & perſpicacius attingens Deum, quàm alia. Secunda probatur, nam vt poſuimus ſectione prima, aliqui beati vident Deum nobiliori cognitione, & clariori, quàm alij, cum proportionatum ſit præmium meritis excellentioribus.

36. Maior tamen difficultas eſt; vnde hic diuerſus tendendi modus oriatur, nam omnipotentia eſt à ſe indifferens ad omnes viſiones, ſimiliter lumen, ſpecies impreſſa non ſtat, & quamuis exiſteret, poſſet etiam determinare ad viſionem clariorem. Reſpondeo ergo, id prouenire moraliter ex meritis, phyſicè verò à Diuina voluntate applicante omnipotentiam ad viſionem clariorem, quia non eſt aſſignabilis cauſa ſecunda, vnde talis effectus phyſicè oriatur.

DISPVTATIO VLTIMA

De perfectionibus viſionis beatæ.

1. NOMINE perfectionis compræhendo omnes illas, quæ propriæ ſunt viſionis beatæ; Aliæ autem, quæ ſtatum beatificum commitantur, apud authores videri poterunt.

SECTIO I.

An viſio beata ſit ſpecies expreſſa ſeu ſimilitudo formalis Dei.

Species impreſſa quid differat ab expreſſa.

2. SPecies impreſſa hoc differt ab expreſſa, quod impreſſa eſt tantum virtualis repræſentatio obiecti, quatènus ſcilicet potentiam intelligentem determinat ad formalem repræſentationem: ſpecies verò expreſſa eſt ipſa formalis obiecti repræſentatio. Quærimus ergo, An viſio beata ſit formalis ſimilitudo, ſeu repræſentatio Dei. Negant Thomiſtæ cum Caietano, Bañez, Nazario, & multis aliis, quos refert, & ſequitur Theologus Diſcalceatus diſp. 2. dub. 1. §. 3. Affirmant alij.

Viſio beata eſt ſpecies expreſſa & ſimilitudo formalis Dei. S. Auguſtin. S. Thomas. Ferrara. Syluester. Canarienſis. Ledeſma. Capreolus.

3. Aſſerendum tamen eſt, viſionem beatam eſſe ſpeciem expreſſam, & ſimilitudinem Dei formalem. Probatur primò ex 1. Ioan. *Scimus quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quia videbimus eum ſicuti eſt*: ergo viſio beata eſt ſimilitudo Dei, non obiectiua, cum non ſe teneat ex parte rei cognitæ: ergo formalis. Affirmat Auguſtinus lib. 14. de Trinitate cap. 12. his verbis. *Tunc perfecta erit ſimilitudo, quando Dei perfecta erit viſio*, de qua dicit Apoſtolus, *cum apparuerit ſimiles ei erimus, &c.* Idem S. Thomas firmat ſectione ſequente adducendus pro verbo mentis, nam eodem pacto loquitur de ſpecie expreſſa, & hanc eſſe illius mentem teſtatur Ferrara 1. cont. Gent. cap. 53. Idque approbant in via S. Thomæ, Syluester in conflato quæſt. 12. art. 2. Canarienſis 1. part. quæſt. 27. art. 1. diſp. 5. Ledeſma de perfectione Dei quæſt. 8. art. 6. concluſione 1. Capreolus in 1. diſt. 27. qu. 2. art 2. & 3. & in 4. diſt. 49. qu. 5. vbi ait S. Thomam magis in noſtram partem inclinare.

In quo ſtet formalis ſimilitudo.

4. Probatur ſecundò. Tunc vna res eſt formaliter alteri ſimilis, quando talis eſt vna formaliter, qualis alia; viſio autem beata talis eſt intenſionaliter, qualis Deus: ergo eſt ſpecies expreſſa, ſeu ſimilitudo intentionalis Dei. Minor

Digitized by Google

nor probatur, nam vt aliqua cognitio talis ſit intentionaliter, quale eſt obiectum, ſatis eſt, vt cognoſcat obiectum provt eſt in ſe; inde cognitio naturalis eſt imago ſui obiecti, & ſpecies expreſſa illius; viſio autem beata cognoſcit Deum provt eſt in ſe: ergo, &c.

5. Confirmatur *primò*. Formalis repræſentatio eſt formalis ſimilitudo rei, cuius eſt repræſentatio, vt in cognitione naturali fatentur Aduerſarij; viſio autem beata eſt formalis repræſentatio Dei, eiuſque bonitatis, aliter voluntas Beati ex viſione clara Dei moueri non poſſet ad amorem illius, vtpotè pendentem eſſentialiter à repræſentatione obiecti: ergo viſio beata eſt formalis ſimilitudo Dei. *Secundò*, viſio beata talis eſt, vt ducat nos in cognitionem Dei, provt eſt in ſe; id autem præſtare non poteſt alio titulo, quàm ſimilitudinis obiecti, vt patet in cognitione naturali: ergo eſt ſimilitudo obiecti. *Tertiò*, cognitio naturalis obiecti eſt naturalis ſimilitudo illius: ergo cognitio ſuperna intuitiua Dei erit ſimilitudo ſuperna illius.

6. Probatur tertiò. Si viſio beata non eſſet ſimilitudo Dei, maximè, quia deberet eſſe eiuſdem rationis cum obiecto; id falſum eſt, nam ſimilitudo, ſiue cognitio naturalis ſubſtantiæ, ſubſtantia non eſt: ergo neque ſimilitudo Dei debet eſſe Deus. Videas quæ diximus de ſpecie impreſſa, nam eadem pro iſta concluſione militant argumenta. Pariter quæ nobis hîc obijci poſſent, tum ratione, tum authoritate Sancti Thomæ, ibidem à nobis ſoluta ſunt. Formalis ſimilitudo nō debet eſſe eiuſdem rationis cum obiecto.

SECTIO II.

An viſio beata ſit ſimilitudo obiectiua, ſeu verbum mentis.

7. HOc differt Verbum mentale creatum à vocali, quod iſto, loquimur aliis manifeſtando illis obiecta, mentali autem quis ſibi loquitur, non aliis, quia per Diſcrimē inter Verbum mentale, & vocale.

Digitized by Google

Verbum mentale non aliis, ſed ipſi cognoſcenti manifeſtatur obiectum. Negant communiter Thomiſtæ quos refert, & ſequitur Diſcalceatus diſputat. 2. dubitat. 9. §. 3. Additque nec poſſibile eſſe produci Verbum repræſentans Deum per eſſentiam. Affirmant noſtri, & communiter omnes alij, non ſolum de facto viſionem eſſe Verbum mentis, ſed implicare non eſſe Verbum mentis.

Viſio beata Verbum eſt. S Auguſtin. S Thomas.

8. Aſſero primò viſionem beatam eſſe Verbum. Probatur primò. Nam Auguſtinus de Trinitate c. 16. viſionem appellat Verbum. *Tunc*, inquit, *Verbum noſtrum non erit falſum, quia neque mentiemur, neque fallemur.* Et S. Thomas 1. part. quæſt. 26. artic. 1. *Quicunque intelligit ex hoc ipſo quod intelligit, procedit aliquid intra ipſum, quod eſt conceptio rei intellectæ, ex vi intellectus prouenient, quam quidem conceptionem vox ſignificat, & dicitur Verbum cordis.* Vbi vniuerſaliter docet, quemcumque intelligentem producere Verbum, & infert Patrem æternum illud producere, quæ illatio vera non eſſet, ſi antecedens non eſſet vniuerſaliter verum. *Confirmatur.* Nam S. Doctor omni alteri cognitioni, etiam illi, qua ſe ipſum Angelus intuetur, concedit eſſe ſpeciem expreſſam, & Verbum. Et rationem reddit 4. cont. Gent. cap. 11. Quia in Angelis non eſt idem eſſe, ac intelligere: ergo cum in Beatis non ſit idem eſſe ipſorum, & videre Deum, concedenda eſt viſioni beatæ ſpecies expreſſa, & Verbum mentis.

Præcluſum Diſcalceati effugium.

9. Nec placet effugium Diſcalceati, loquutum Sanctum Thomam de cognitione naturali, in qua producitur verbum; nam Sanctus Doctor ait, quemcumque intelligentem, ex hoc ipſo, quod intelligat producere verbum; non autem ait ex hoc ipſo quod naturaliter intelligat, hoc enim ſuppoſitum eſt à Thomiſtis generali illi Doctrinæ Sancti Thomæ; Beatus autem per viſionem verè intelligit Deum; ergo & producit verbum. Quæ noſtra Doctrina ex plana mente S. Thomæ ſequitur ex vi formæ.

Viſio verbũ eſt mentis, & cur.

10. Probatur ſecundò ratione. Nam verbum mentis nihil eſt aliud, quam formalis ſimilitudo, ſeu repræſentatio

tatio

tatio obiecti ab intellectu producta; vnde Verbum dici ſolet terminus per intellectum productus; talis autem eſt viſio beata: ergo & Verbum mentis. Minor probatur, quia inprimis viſio beata eſt formalis ſimilitudo, & repræſentatio obiecti, vt oſtendimus ſectione præcedenti, deinde eſt ab intellectu producta, cum viſio beata nec ſit improducta, nec à ſe, & titulo vitalitatis ſit ab intellectu, tanquam à principio vitali ſe mouente per actionem, & non merè paſſiuè ſe habente, vt de cauſa viſionem efficiente oſtendimus ſupra: ergo, &c.

11. Dices, actionem intelligendi non eſſe effectiuam, ſed intellectiuam, quæ nihil producit. *Contra* tamen, quia omnis intellectio eſt ab intelligente tanquam à cauſa efficiente: ergo reperitur vera actio effectiua, & conſequenter terminus productus. *Confirmatur.* In ſententia Thomiſtarum lumen eſt tota ratio agendi viſionem: ergo in viſione intercedit vera actio effectiua fluens immediatè à Deo, & lumine: ergo aliquid eſt productum per eam actionem ſaltem vt *quod* ab intellectu; intelligi enim non poteſt actio cauſæ efficientis, ſeu producentis, quin intelligatur terminus productus, ſicut intelligi non valet vnio abſque termino vnito, nec actio intellectiua abſque obiecto cognito.

12. Obijcies primò. Verbum mentis, eſt imago ſeu ſimilitudo obiecta, in qua cognita cognoſcitur obiectum; in viſione autem beata nulla eſt imago, ſeu ſimilitudo obiectiua, in qua cognita Deus cognoſcatur, cum Beatus Deum in ſe ipſo immediatè cognoſcat: ergo, &c. Maior eſt S. Thomæ variis in locis aſſerentis verbum mentis eſſe aliquid conceptum, & intellectum. *Reſpondeo*, negans maiorem. Ad probationem dicimus S. Thomam tantum contendere verbum mentis eſſe conceptum, & intellectum vt *quo*; non verò vt *quod*.

Verbũ mentis non eſt ſimilitudo cognita vt quod.

13. Obijcies ſecundò. Verbum increatum non eſt in ſe actus intelligendi Patris, ſed terminus per illum productus: ergo neque verbum creatum erit ipſe actus in-

Diſcrimẽ inter Verbum diuinum & creatum.

Digitized by Google

telligendi, ſed terminus per illum productus; iſte nullus eſt: ergo neque Verbum. *Reſpondeo*, conceſſo antecedente, negans conſequentiam. Quia actus intelligendi diuinus eſt improductus, & à Patre indiſtinctus; viſio autem beata eſt actus productus, & ab intelligente diſtinctus; ideoque Verbum.

14. Obijcies tertiò. Verbum conſtituitur per aliquam imperfectionem obiecti, quia ſcilicet non eſt per ſe ipſum ſatis intelligibile, vel ſufficienter applicatum intelligenti; neutrum competit Deo reſpectu viſionis beatæ: ergo, &c. *Reſpondeo*, negans maiorem; Verbum enim creatum conſtituitur ex limitatione potentiæ creatæ, quæ ſe ipſa abſque intellectione producta, & diſtincta, intelligere non poteſt, quod longè aliter contingit in diuinis; nam Pater intelligit intellectione improducta, & indiſtincta, ideò Verbum cum neceſſariò ſit quid productum, & à Patre diſtinctum, debet eſſe ab actu intelligendi diſtinctum.

Implicat beatis videre Deũ abſque productione Verbi.

15. Aſſero ſecundò implicare prorſus beatum videre abſque productione Verbi. Concluſio conſtat ex dictis, quia implicat Beatum videre Deum, niſi per viſionem creatam, vt ſuo loco oſtendimus; omnis autem viſio creata eſſentialiter eſt ſimilitudo expreſſa, & repræſentatio producta: ergo & Verbum mentis.

SECTIO VLTIMA.

Dubia aliqua circa viſionem beatam reſoluuntur.

Viſio nõ eſt purè apprehenſiua, nec ſtrictè diſcurſiua, benè verò iudicatiua.

16. PRimum dubium, An viſio ſit apprehenſiua, iudicatiua & diſcurſiua? *Reſpondeo* non eſſe purè apprehenſiuam, quia huiuſmodi cognitio eſt valdè imperfecta, neque ſtrictè diſcurſiuam, quia ad id opus eſt progreſſio vnius cognitionis in aliam, quæ viſioni non congruit, cum ſit ſimplex intuitio totius Dei. Eſt autem ſtrictè, & propriè iudicatiua. Ratio eſt, quia Beatus per viſionem

Digitized by Google

nem fertur in Deum euidenter propoſitum, ei firmiter aſſentiendo, & de illo affirmando, eſſe omnipotentem, ſcientem, &c.

17. Dubium ſecundum, An viſio beata ſit cognitio quidditatiua, & intuitiua; An verò abſtractiua? *Reſpondeo*, reſpectu Dei eſſe quidditatiuam, & intuitiuam, quia cognoſcit euidenter quid ſit Deus in ſe ipſo; reſpectu verò creaturarum eſſe abſtractiuam, quia, vt vidimus, illas cognoſcit, non in ſe ipſis, ſed in Verbo. **Eſt quidditatiua & intuitiua reſpectu Dei, abſtractiua reſpectu creaturarum.**

18. Dubium tertium, An viſio beata ſit virtus mentis, & quænam. *Reſpondeo* primò, eſſe virtutem mentis, quia eſt nobilior cæteris omnibus cognitionibus, tam naturalibus, quàm ſupernis. *Reſpondeo* ſecundò, eſſe intelligentiam, quia euidenter attingit eſſentiam diuinam ex ipſis terminis. Sapientiam, quia cognoſcit res altiſſimas, & per altiſſima principia. Artem, quatenus attingit in Verbo creaturas vt factibiles. Prudentiam, quatenus indirectè attingit vt agibiles morales Beatorum actiones. Scientiam quia licet attingat attributa propter ſe, ſimul etiam attingit propter eſſentiam, nec ad ſcientiam ſimpliciter neceſſarium eſt, vt ſit cognitio deducta ex præmiſſis, vt patet in Angelo cuius ſcientia ex præmiſſis non infertur, ſatis enim eſt, vt ſit iudicium illatiuum, id eſt cognoſcens vnum propter aliud. **Eſt virtus mentis, eſt intelligẽtia, ſapientia, ars, prudentia, & ſcientia.**

19. Dubium quartum, An viſio ſit practica, & ſpeculatiua. Reſpondeo affimatiuè, quia Deum contemplatur vt exiſtentem; creaturas verò poſſibiles, vt factibiles. **Eſt practica, & ſpeculatiua.**

20. Dubium quintum, An viſio ſit metaphyſicè certa, & euidens. Reſpondeo affirmatiuè. Tum quia viſio ſuperat certitudine, & euidentia, omnes alias cognitiones ſupernaturales fidei, & ſcientiæ infuſæ; fides autem ſuperna, & metaphyſicè certa, & ſcientia infuſa eſt euidens: ergo & viſio eſt eſſentialiter connexa cum obiecto ita ſe habente, ac repræſentatur ab ipſa, in quo ſtat metaphyſica certitudo, & eſſentialis veritas. Tum denique, quia in ſcripturis ſingulariſſimè commendatur inter omnes viſiones, claritas viſionis beatæ; vnde dicuntur **Eſt metaphyſicè certa, & euidens.**

tur

tur Beai videre facie ad faciem, & non per enigmata: ergo viſio claritate, & euidentia ſuperat omnes alias cognitiones ſcientificas.

21 Obijcies. Viſio poteſt diuinitùs eſſe falſa: ergo non eſt metaphyſicè certa, & euidens. Antecedens probatur, quia actus amoris Dei ſupernus poteſt eſſe malus, ſi videlicet imperetur ab actu voluntatis prauo, vel à Deo prohibeatur: ergo & viſio poterit eſſe falſa. *Reſpondeo*, negans antecedens. Ad probationem permiſſo antecedente, nego conſequentiam, quia malitia non ſolum ſumitur ab obiecto, ſed etiam à circunſtantiis; ille autem autem actus amoris malus non eſſet, nec eſſe poſſet ex obiecto, ſed tantum ex circunſtantiis imperij, vel prohibitionis; veritas autem, vel falſitas actus ſumuntur ab obiecto, ita ſe habente, vel non, ac repræſentatur? Vnde viſio non poſſet eſſe falſa, ſicut nec actus ſupernus poteſt eſſe malus ex obiecto. Siſtit hic integer tractatus noſter de viſione beata, cedat vtinam in Dei gloriam, eiuſque ſanctiſſimæ Matris abſque vlla peccati originalis labe conceptæ, quam intendimus.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERVM,
& Verborum.

A

Accidens.

ACtvs liberi diuini ſunt accidentia virtualia, num.8. pagina 120

Actus.

Quomodo actus naturalis mouere poſſit ad affectum ſupernaturalem, n.54. p.26
Actus probabilis etiam de obiecto neceſſario non eſt intrinſecè cum veritate connexus, n.67. p.34
Idem actus ex vno motiuo euidens, & confuſus ex alio, nihil implicat, n.79. p.40
Actus certus cum incerto, & clarus cum obſcuro componi poſſunt; ſimiliter ſcientia, & fides de eodem obiecto, à n.92. p.107
Similiter actus liberi cum neceſſario, efficax cum in efficaci, num.96. pag.110
Actus primus intelligendi, vide, verbo Intellectus.
Actus naturalis nequit euidenter, aut certo, ens ſupernaturale re ipſa poſſibile exiſtens, aut futurum attingere, n.3. p.486

Actus puriſſimus.

Cui potentialitati opponatur, n.32. p.439
Repugnat Deo potentialitas obiectiua, & paſſiua realis formalis, n.33. pag.440
Non verò actiua realis, nec virtualis, n.34. ibid.

Æternitas.

Quid ſit æternitas diuina, n.1. p.367
Indiuiſibili virtualitate reſpicit omne tempus, n.5. p.368
Creatura impropriè, & per accidens poteſt eſſe æterna, n.8. p.369

OOoo Non

Non verò eſſentialiter à ſuis prædicatis intrinſecis, n.9. p.370
Nec ab æternitate diuina ipſi intrinſecè vnita, n.14. p.371
Futura abſoluta non coexiſtunt phyſica Deo ab æterno, n.17. p.373
Nec Deus coextitit phyſicè ab æterno creaturis in tempore extituris, ſeu futuris, n.54. p.388
Æternitas Dei non eſt indiſtantia abſoluta ad creaturas in tempore exiſtentes, n.55. ibid.
Benè verò indiſtantia conditionata, & qualis, n.57. p.389
Futura nobis qualiter ſint Deo futura, n.60. p.390
Æternitas Dei ſemper durans, n.65. p.392
Non implicant contradictoria in eodem inſtanti indiuiſibili diuinæ æternitatis intrinſecæ, n.64. p.391
Æternitas non multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis, ſed vna eſt, eadem omnium, n.44. p.383

Amor.

Amor amicitiæ Dei erga creaturas non incipit in timore, nec deſinit, num.39. p.416
Ex modo tendendi conditionatus eſt, n.48. p.419

Appetitus.

Appetitus innatus quotuplex erga viſionem, n.2. p.539
Natura rationalis nullum habet appetitum abſolutum innatum immediatum erga viſionem beatam, n.4. p.540
Benè verò conditionatum immediatum, n.5. ibid.
In appetitum elicitum naturalem, innatè, immediatè, & abſolute propendet natura rationalis, n.6. ibid.
Poſſibilis appetitus naturalis elicitus ad viſionem, n.11. p.542
Per modum deſiderij, gaudij, & amoris ſtricti, n.12. ibid.

Attributum.

Attributum ſtrictè, & propriè, quid ſit, n.7. p.235
Tres conditiones pro conſtitutiuo Attributi, n.2. p.233
Attributa relatiua minimè neganda, n.4. p.234
Attributa abſoluta virtualiter inter ſe, & ab eſſentia diſtincta, tria tantum ſunt, relatiua quatuor, n.9.& 10. p.235.& 236
Attributum purè logicum, ſeu ſolo modo concipiendi, qualiter ab eſſentia diſtinguendum, n.11. p.236
Strictè, & propriè non ſunt in Deo Attributa purè logica, num.16. pag.238
Attributa non includunt formaliter eſſentiam, n.21. p.240

Digitized by Google

Diſtinctio attributorum ab eſſentia, & inter ſe, vide, verbo Diſtinctio.

Attributionis obiectum.

Quidditas, & natura obiecti attributionis, n.9. p.5
Qualiter obiecta attributa referri debeant ad attributionis obiectum, num.10. p.6

B

Beatus.

Beati vident de facto omnia neceſſaria Dei, n.2 pag.622
Etiam ſecundum vltimas differentias, n.5. p.623
Quæ alia videantur à Beatis, vide, verbo Viſio.

Bonitas.

Bonitas illationis reflexè cognita non eſt motiuum concluſionis intrinſecum, n.25. p.13

C

Carentia.

Carentia termini ſuperni ſuperna non eſt, num.19. pag.493
Poteſt viribus naturæ euidenter cognoſci, n.20. ibid.
Nulla carentia connectitur ſuo termino, n.23. p.494
Terminus in ſua carentia apprehenſiuè tantum cognoſcitur, num.26. pag.496

Cauſa.

Quid cauſa principalis, quid inſtrumentalis. p.598. & 602
Lumen cauſæ principalis viſionis, n.19. p.598
Intellectus inſtrumentalis, n.29. p.602
Vtrumque adæquata cauſa, à n.4. p.595
Quid cauſa propria, & per ſe iuxta Tridentinum, n.27. p.328
Deus non eſt cauſa propria peccati, etiam quoad materiale, num.13. pag.321
Benè verò aliarum creaturarum. p.316

Certitudo.

Ad certitudinem Metaphyſicam veritas actus neceſſario requiſita, eiuſque repugnantia cum falſitate, à n.63. p.32
Non verò actus reflexus de connexione directi cum obiecto, n.65. p.33

Diſcrimen inter certitudinem, & euidentiam, n.68. p.34
Metaphyſica certitudo eſt intrinſeca, & infallibilis connexio actus cum objecto, n.70. p.35

Cognitio.

Cognitio poteſt eſſe ordo tranſcendentalis ad ſe ipſam, n.38. p.634
Nec inde infinita eſſet, aut comprehenſio Dei, n.36. ibid.
Prima noſtra cognitio exiſtentiæ Dei abſtractiua eſt, n.5. p.69

Comprehenſio.

De fide eſt, Deum naturaliter à nobis incomprehenſibilem eſſe, num.3. pag.546
De abſoluta potentia Deus incomprehenſibilis à nobis, n.8.p.548
Vnde repugnat creaturæ intenſiua Dei comprehenſio. p.556
Vnde etiam repugnat extenſiua, & quid differat ab intenſiua, à n.28. pag.556
Ad comprehenſionem opus non eſt participare modum eſſendi objecti, n.33. p.558

Concilium.

Concilium Nicænum, & Prima Synodus Conſtantinopolinata pro ſubſiſtentiis relatiuis in diuinis, n.19. p.124
Concilium Viennenſe pro ſupernaturalitate viſionis, n.14. p.525
Concilium Lateranenſe circa incomprehenſibilitatem Dei, num.5. pag.547
Quale lumen gloriæ definitum à Viennenſi, n.65. p.585

Concluſio.

Bonitas illationis reflexè cognita non eſt objectum formale intrinſecum concluſionis, n.25. p.13
Nec ſolæ præmiſſæ objectiuæ reſpectu omnis concluſionis, num.26. ibidem.
Intrinſeca veritas extremorum poteſt eſſe motiuum alicuius concluſionis, n.27. p.14
Quomodo præmiſſæ neceſſitent ad concluſionem, n.30. p.15
Concluſio Theologica, vide, verbo Theologia, & verbo Præmiſſæ.

Conditionatum.

Virtus conditionatè productiua creaturarum poſſibilis, n.60. p.345
Talis eſt omnipotentia diuina, vnde creaturis inconnexa, n.57. p.343
Quid differant tendentia abſoluta, & conditionata, n.64. p.347

Digitized by Google

Connexio.

Deus connexus abſolutè cum impoſſibilitate plurium impoſſibilium, num.52. p.138
Non verò cum creaturis reipſa poſſibilis, n.54. p.139
Nec cum actibus ſuis liberis poſſibilibus, n.61. p.143
Deus connexus conditionate cum creaturis poſſibilibus, numero 62. pag.346
Actus probabilis etiam de objecto neceſſario, non eſt intrinſecè cum veritate connexus, num.67. p.34

Conſtitutiuum.

Conſtitutiuum, vide, verbo Eſſentia.

Contradictorium.

Capacitas ſuſcipiendi prædicata contradictoria extrinſeca, nec Deo, nec creaturis repugnat, n.83. p.354
Capacitas inſufficiens diſtinctioni virtuali, n.85.& 64. p.355.& 285
Non implicant contradictoria in eodem indiuiſibili inſtanti æternitatis intrinſecæ diuinæ, n.64. p.391
Vnde in diuinis componi poſſint prædicata intrinſeca contradictoria, & non in creatis, num.87. p.297

D

Decretum.

NOn poteſt Deus decretum prius habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare, à num.7. p.401
Decretum nec ceſſare poteſt, nec incipere, à n.21. p.408

Demonſtratio.

Quid, & quotuplex ſit, num.20. p.76
Exiſtentia Dei demonſtrabilis à poſteriori, n.21. ibid.
Multiplex illius denominatio, à n.27. p.79
Exiſtentia Dei poteſt à priori negatiuè demonſtrari, n.46. p.87
Attributorum verò, & relationum, etiam poſitiuè, n.47. p.88
Idem de exiſtentia intellectionis neceſſariæ, n.48. ibid.
Exiſtentia eſſentiæ poſitiuè à priori logicè denominabilis, num.51. pap.89
Non verò poſitiuè à priori virtualiter, à n.65. p.95

Index Rerum,

Deus.

Deus, eiuſque natura formaliter ſubſtantia ſunt, à n.2. p.118
Concretum *Deus* commune eſt ſubſiſtentia abſoluta conſtitutum, à num.35. p.132
Eius vnitas, & exiſtentia. Vide verbo Vnitas, & Exiſtentia Dei.
Deus ſubſtantia eſt ſpiritualis, & intelligens, n.1. p.147
Datur actus primus intelligendi in Deo, n.4. p.149
Qualiter dici poſſit realis formalis, qualiter non, n.25. p.158
Deus eſt actus puriſſimus, & cui potentialitati oppoſitus, à num.32. pag.439
De fide incomprehenſibilis à creatura, n.3. p.556
Etiam de abſoluta potentia, vide, verbo Comprehenſio.
Deus eſt ens ſimpliciter neceſſarium, & quid hoc, n.3. p.393
Ens à ſe, & quo pacto, n.9. p.396
Immutabilis, vide, verbo Immutabilitas.
Ignorantia inuincibilis Dei moraliter impoſſibilis in omnibus hominibus, n.106. p.114
In nullo poſſibilis per longum tempus, n.107. p.115
Deus qua ratione ſit ens naturale, & ſupernum, n.58. p.473

Diſtinctio.

Eſſentia, & Attributa non diſtinguuntur formaliter ex natura rei, & quid de ea diſtinctione ſentiendum, n.14. p.261
Aliorum placita circa diſtinctionem virtualem, à n.18. p.263
Vera ſententia circa diſtinctionem virtualem, à n.39. p.272
Quales perfectiones, diſtinctioni virtuali neceſſariæ, & ſufficientes, à num.44. p.275
In creatis diſtinctio virtualis nulla, à n.61. p.283
Multiplex objectio ſoluta. p.283.& 292
Vnde in diuinis componi poſſint prædicata contradictoria, & non in creatis, à n.87. p.297
Relationes & eſſentia virtualiter diſtinguuntur, n.93. p.300
Relatio ſpiratoris à Paternitate,& Filiatione virtualiter diſtincta, n.94. ibidem.
Eſſentia ab intellectione tam libera quam neceſſaria, n.95. p.301
Intellectio & volitio virtualiter inter ſe diſtinctæ, n.96. ibid.
Voluntas, & volitio neceſſaria ab eſſentia, n.97. p.302
Et etiam ab intellectione neceſſaria, n.98. ibid.
Volnntas diſtincta virtualiter à volitione neceſſaria, n.99. ibid.
Nulla perfectio diuina diſtincta virtualiter eſt ab attributis tranſcendentibus ſibi propriis, n.100. p.303

Diſtinctio

Digitized by Google

Diſtinctio virtualis non trahit ſecum objectiuam. p.308
Prædicata contradictoria extrinſeca non ſufficiunt diſtinctioni virtuali, n.85. p.355.& 285.

E

Eleuatio.

Creatura eleuari non poteſt ad videndum Deum per ſcientiam increatam ipſi vnitam, n.26. p.514
Nulla potentia materialis eleuari poteſt ad videndum Deum viſione ſpirituali, aut materiali, num.31. p.515

Ens neceſſarium.

Ens ſimpliciter neceſſarium in quo conſiſtat, n.3. p.393
Exiſtentia ſimpliciter neceſſaria quid, n.4. p.394
Creatura neceſſario exiſtens impoſſibilis, n.5. ibid.
Similiter etiam impoſſibilis negatio, n.8. p.395
Neceſſitas exiſtendi non multiplicatur in diuinis, n.42. p.443

Ens à ſe.

Multiplex illius vſurpatio, à n.9. p.396
Quid ens à ſe quatenus opponitur enti ab alio tanquam à cauſa, n.11. ibidem.
Omnes diuinæ perfectiones ſimpliciter, & abſolutè ſunt entia à ſe, n.12. pag.397
Quid ens à ſe quatenus oppoſitum enti ab alio tanquam à principio reali formali, n.13. ibid.
Quæ perfectiones ſint hoc pacto entia à ſe, n.14. ibid.
Quid ens à ſe quatenus oppoſitum enti ab alio tanquam à principio virtuali, & quæ perfectio ita ſit ens à ſe, n.15. p.398
Eſſeitas à ſe non multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis ſed eſt vna, & eadem in omnibus, n.42. p.443

Eſſentia Dei.

Non idem ſemper eſt conſtitutiuum, quod eſſentia, n.8. p.182
Regula conſtitutiui, ſeu eſſentiæ, tam in creatis, quam in diuinis, num.10. p.183
Diuiſio conſtitutiui, ſeu eſſentiæ, in phyſicam; & metaphyſicam, num.11. ibid.
Perfectiones liberæ non ſunt de eſſentia materiali Dei, numero 15. pag.185

Neque relationes in particulari, nec relatio in communi præciſa, n.16. ibidem.
Sed ſolæ, & omnes perfectiones neceſſariæ, & abſolutæ, numero 29. pag.191
Volitio neceſſaria non eſt de conſtitutiuo metaphyſico virtuali Dei, num.37. p.195
Nec diuina voluntas quatenus à volitione diſtincta, à n.49. p.200
Nec actualis intellectio neceſſaria eſt de conſtitutiuo metaphyſico Dei adæquato, nec inadæquato, à n.63. p.206
In quo ſtet metaphyſicum conſtitutiuum virtuale Dei, à numero 77. pag.213
Exiſtentia propria eſſentiæ eſt de conſtitutiuo virtuali Dei, à num.88. pag.218
Conſtitutiuum metaphyſicum Dei noſtro modo concipiendi, & ex parte objecti idem, à n.101. p.224
Eſſentia diuina non includit formaliter attributa, à numero 21. pag.240
Quo pacto ſit infinita ſimpliciter in omni genere, n.38. p.246
Continet attributa eminenter inſtar principij virtualiter productiui, à num.40. p.247
Principium eſt immediatum virtuale omnium attributorum, & relationum, à n.53. p.253
Diſtinctio eſſentiæ ab attributis, vide, verbo Diſtinctio.

Euidentia.

Diſcrimen inter certitudinem, & euidentiam, n.68. p.34

Exiſtentia Dei.

Exiſtentia Dei non eſt ſimpliciter veritas per ſe nota, n.4. p.68
Prima noſtra cognitio exiſtentiæ Dei abſtractiua eſt, n.5. p.69
Exiſtentia Dei tantum ſecundum quid eſt veritas per ſe nota, num.9. pag.71
Quid de propoſitione diſiunctiua, Deus vel eſt, vel non eſt, à num.11. pag.72
Exiſtentia Dei demonſtrabilis à poſteriori, n.21. p.76
Multiplex illius demonſtratio, à n.27. p.79
Exiſtentia Dei poteſt à priori negatiuè demonſtrari, n.46. p.87
Exiſtentia attributorum poteſt à priori poſitiuè demonſtrari, num.47. pag.88
Etiam intellectio neceſſaria quamuis ſit Dei eſſentia, numero 48. ibidem.
Exiſtentia eſſentiæ poſitiuæ à priori logicè demonſtrabilis, à n 51. p.89

Non

Non verò poſitiuè à priori virtualiter, à n.65. p.95
Exiſtentia Dei eiuſque vnitas, implicitè poſſunt fide diuina credi etiam à ſapientibus, & credi debent, n.83. p.103
Et etiam fide diuina explicata credi poſſunt, n.86. p.105
Exiſtentia propria eſſentiæ, aut attributi indiſtincta virtualiter ab eſſentia, aut attributa, à n.65. p.95
Exiſtentia ſimpliciter neceſſaria quid ſit, n.4. p.394
Exiſtentia propria eſſentiæ eſt de fide conſtirutiuo metaphyſico virtuali Dei, n.88. p.218
Exiſtentia multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis, numero 39. pag.442

F

Fides.

CVr aſſenſus Fidei non ſit intrinſecè formidoloſus, numero 69. pag.35
Aliquis aſſenſus Fidei concluſioni Theologicæ neceſſarius, num.39. pag.20
Scientia & fides de eodem objecto componi poſſunt, numero 92. pag.107
Vndè viſio beata excludat fidem. n.105. p.113
Exiſtentia Dei fide diuina credi poteſt, à n.83. p.103

Formido.

Quid ſit intellectualis formido, eiuſque objectum, n.71. p.36
Modus tendendi actus formidinis in objectum, n.72. ibid.

Futurum.

Futura abſoluta non coexiſtunt phyſicè Deo ab æterno, à numero 17. pag.373
Neque Deus illis ab æterno coexiſtit, n.54. p.388
Futura nobis qualiter Deo futura, num.60. p.390

G

Gaudium.

Appetitus elicitus ad viſionem per modum gaudij poſſibilis, n.12. pap.542

H

Habitus.

Habitus Theologiæ in ſubſtantia ſupernus, num.90. p.45
Acquiſitus non eſt, ſed infuſus, n.91. p.46
Specialis eſt, & diſtinctus ab aliis, n.100. p.50
Immediatè recipitur in ſola ſubſtantia rationali, n.106. p.54
Non manet in hæretico, n.113. p.57
Nec in peccatore fideli, nec in damnatis, benè verò in animabus purgatorij, n.115. ibid.
In quibus perſonis ſit vide, verbo, Theologiæ.

I

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis qualis, num.105. p.114
Ignorantia inuincibilis Dei moraliter impoſſibilis in omnibus, n.106. ibid.
In nullo poſſibilis per longum tempus, n.107. p.115
Benè verò in aliquo per breue aliquod ſpatium, n.110. p.116

Illatio.

Illatio, vide verbo, Concluſio.

Immenſitas.

Quid ſit immenſitas diuina, num.3. p.367
Indiuiſibili virtualitate reſpicit omnia loca, n.5. p.368
Creatura impropriè, & per accidens poteſt eſſe immenſa, numero 8. pag.369
Non verò eſſentialiter à ſuis prædicatis intrinſecis, n.9. 370
Nec ab immenſitate diuina ipſi intrinſecè vnita, n.14. p.371
Vna eſt immenſitas omnium perfectionum diuinarum, numero 44. pag.383

Immortale.

Deus eſt immortalis, n.27. p.438
In quo conſiſtat immortalitas Dei, num.28. ibid.

Immutabilitas.

Quid immutabilitas, & quotuplex oppoſita mutatio, n.1. p.398

Digitized by Google

Deus abſolutè immutabilis de fide, n.2. p.399
Quid immutabilitas in exiſtentia, ſeu entitatiuo Dei, numero 3. ibidem.
Quid phyſica vt oppoſita morali, num.4. p.400
In quo ſtet immutabilitas moralis, n.6. p.401
Deus moraliter immutabilis de fide, n.7. ibid.
Non poteſt decretum prius habitum per ſubſequens oppoſitum reuocare, n.7. ibid.
Nec decretum eius ceſſare poteſt nec incipere, n.21. p.408
Creatura entitatiuè immutabilis, impoſſibilis eſt, n.59. p.424
Creatura phyſicè immutabilis repugnat, n.63. p.426
Similiter etiam moraliter immutabilis, n.66. p.427

Ineffabile.

Deus quo pacto ineffabilis, num.30. p.439

Inclusio, Includere.

Eſſentia non includit formaliter attributa, n.21. p.240
Nec attributa eſſentiam, n.21. ibid.
Eſſentia continet eminenter attributa, & quo pacto. p.247. & 253

Infinitum, Infinitas.

Infinitas multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis, numero 45. pag.444
Perfectio infinita quid, & quotuplex, n.10. p.432
Solus Deus ſimpliciter infinitè perfectus, n.11. p.433
Eſſentia diuina ſimpliciter infinita in omni genere, numero 16. pag.434
Attributa verò, & relationes in ſua linea, n.15. ibid.

Intellectus, Intellectio.

Datur in Deo non ſolum intellectio, ſed etiam intellectus, ſeu actus primus, aut capacitas intelligendi, per intellectionem, à n.4. p.149
Actus primus intelligendi realis formalis qualiter Deo negandus, & quo pacto concedendus, à n.25. p.158
Diſtinctus eſt virtualiter ab intellectione libera, n.28. p.159
Pariter etiam ab intellectione neceſſaria, n.29. ibid.
Actus primus intelligendi imbibit rationem principij actus ſecundi, num.32. p.161
Nullus in Deo remotus, ſed proximus, n.66 p.175

Digitized by Google

Intellectio neceſſaria diſtincta virtualiter ab eſſentia, n.95. p.301
Etiam à voluntate, & volitione neceſſaria, n.98. p.301
Solus intellectus diuinus metaphyſica Dei eſſentia, n.77. p.213
Intellectus creatus ſupernus poſſibilis, n.23. p.535

L

Libertas, Liber.

Actus liberi diuini ſunt accidentia virtualia, n.8. p.120
Actus liber cum neceſſario componi poteſt, n.96. p.110
Actus liberi non ſunt de eſſentia materiali Dei, n.15. p.185
Nec incipere poſſunt, nec ſemel habiti ceſſare, n.21. p.408
Nullus actus liber eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, n.9. p.432

Locus.

Locus Theologicus quid ſit, n.118. p.59
Humana hiſtoria, aut authoritas Patrum ſimpliciter non eſt locus Theologicus, n.119. ibid.
Authoritas Pontificis, & Concilij Generalis; & reuelatio diuina ſcripto, aut verbo facta, ſunt ſtrictè loca Theologica, n.121. p.60
Ratio naturalis obtinet etiam ſtrictam rationem loci Theologici, numero 124. p.62

Lumen gloriæ.

Lumen gloriæ qualitas eſt ſupernaturalis, n.1. p.563
Nulla ſtat vnio intrinſeca Dei in eſſe intelligibilis cum intellectu creato, num.3. ibid.
Ea vnione data lumen non diſponeret ad illam, à n.22. p.570
Lumen non eſt ſubjectum adhuc inadæquatum viſionis, à n.40. p.576
Lumen non concurrit illuminando intellectum, n.53. p.580
Lumen de facto non eſt ſpecies impreſſa, n.57. p.582
Poſſibilis qualitas, quæ ſimul ſit lumen & ſpecies, n.59. p.583
Lumen concurrit efficienter ad viſionem, n.61. p.584
Defectus luminis intrinſeci ſuppleri poteſt à Deo, n.64. p.585
Lumen non eſt tota ratio agendi proximo viſione, à n.4. p.591
Cauſa eſt principalis illius, & cur, à n.19. p.598
Intellectus verò inſtrumentalis, & vnde, à n.29. p.602

M

Motiuum.

Reuelatio diuina non eſt motiuum intrinſecum Theologiæ adhuc inadæquatum, num.21. p.11

Bonitas

Bonitas illationis reflexè cognita non eſt motiuum concluſionis intrinſecum, n.25. p.13
De præmiſſis objectiuis, vide, verbo Concluſio.

Multiplicitas.

Regula pro multiplicitate diuinarum perfectionum, n.38. p.441
Exiſtentia multiplicatur in ſingulis perfectionibus diuinis, num.39. pag.442
Similiter etiam perfectio diuina, n.41. ibid.
Secus verò eſſeitas à ſe, aut neceſſitas exiſtendi, à n.42. p.443
Idem de immenſitate, & æternitate dicendum, n.44. p.444
Infinitas verò multiplicatur in ſingulis perfectionibus, n.45. ibid.

N

Natura, Naturale.

VSurpatio multiplex naturæ, à num.2. p.450
Quid natura, quam ſuperare debeat ens ſupernum, n.40. p.134
Modus quo natura creata connectitur Omnipotentiæ, n.50. p.137
Naturæ diuinæ ſubſiſtantia abſoluta concedenda, n.30. p.129
Alia pro natura diuina, vide, verbo Eſſentia.

O

Obedientiale.

VIrtus obedientialis adæquatè intrinſeca naturæ cum effectu ſuperno connexa eſſe non poteſt, n.66. p.476

Objectum.

Quidditas & natura objecti attributionis, n.9. p.5
Qualiter objecta attributa referri debeant ad attributionis obiectum, num.10. p.6
Objectum materiale, & attributionis Theologiæ, à n.4. p.3
Quid ſit objectum formale intrinſecum, quid extrinſecum, n.17. p.9
Quale objectum formale intrinſecum Theologiæ, n.32. p.16
Quo pacto objectum debitum ſit, & connaturale actui, n.15. p.543

Odium.

Odium inimicitiæ erga peccatorem non incipit in tempore nec deſinit, n.39. p.416
Ex modo tendendi conditionatum eſt, n.48. p.419

Omnipotentia.

Virtus eſt formaliter omnium creaturatum productiua. p.315

Cauſa eſt principalis peccati,etiam quoad materiale illius,n.13. p.321
Benè verò aliarum creaturarum, n.14. p.322
Immediatè concurrit ad omnes creaturarum operationes,n.17. p.323
Eademque cum creaturis actione indiuiſibili, n.23. p.327
Nec ita Deum non concurrere poſſibile,n.25. p.328
Quid ſit iuxta Tridentinum propriè & per ſe cauſare peccatum, n.27. ibidem.
Creatura intrinſecè, & ex ſe nequit eſſe omnipotens, n.29. p.330
Nec ab omnipotentia ſortiri eam denominationem, n.30. ibid.
Omnipotentia idem virtualiter cum voluntate diuina. p.334
Deus connexus cum impoſſibilitate plurium impoſſibilium,n.52. p.341
Etiam cum negatione eorum impoſſibilium, n.53. ibid.
Nec verò cum creaturis reipſa poſſibilibus, à n.54. p.342
Nec cum actibus ſuis liberis pariter poſſibilibus, n.61. p.345
Deus connectitur conditionatè cum creaturis poſſibilibus,n.62. p.346
Inconnexio Dei non expungit ab eo virtutes morales, n.96. p.360
Nec liberum arbitrium conditionatum, n.97. ibid.
Stat in Deo potentia abſolutè creaturarum productiua, n.104. p.363
Ea potentia non eſt noua virtus productiua, quid illi addat, num.105. pag.364

Ordo tranſcendentalis.

Cognitio poteſt eſſe ordo tranſcendentalis ad ſe ipſam, n.38. p.634

P

Perfectum, Perfectio.

ENs perfectum quid ſit, num.2. p.430
Perfectio diuina quotuplex, n.3. ibid.
Perfectio ſimpliciter ſimplex declarata, n.4. ibid.
Omnia prædicata abſoluta neceſſaria ſunt perfectio ſimpliciter ſimplex, n.5. p.431
Perfectio ſubſtantialis, & intenſiua quid differant, n.32. p.652
Omnis relatio perfectio ſimpliciter ſimplex, n.6. p.431
Nullus verò actus liber talis eſt, n.9. p.432
Perfectio infinita quid, & quotuplex, n.10. ibid.
Solus Deus ſimpliciter infinitè perfectus, n.11. p.433
Singulæ perfectiones diuinæ ſimpliciter infinitæ in ſua linea, num.15. pag.434
Eſſentia verò in omni genere, num.16. ibid.

Poſſibilitas, Poſſibile.

Qua ratione poſſibilitas creaturæ ſit à Deo, n.74. p.350

Præmiſſæ.

Quomodo præmiſſæ neceſſitent ad concluſionem, n.30. p.15

Vtraque

Digitized by Google

Vtraque præmiſſa reuelata Concluſioni Theologiæ ſufficiens, n.37. pag.19
Nulla probabilis apta, n.38. ibid.
Aliqua fidei omnino neceſſaria, & qualis iſta ſit, n.39. p.20
Similiter etiam aliqua ſuperna, n.40. ibid.
Aliqua naturalis ſufficiens, n.42. p.21
Quomodo eleuata à ſuperna neceſſitet ad concluſionem, n.49. p.24
Modus quo præmiſſa naturalis eleuatur à ſuperna, n.53. p.26
Qualis præmiſſa naturalis Concluſioni Theologiæ ſufficiat, n.57. p.28
Quomodo præmiſſæ neceſſitent ad concluſionem, n.30. p.15

Principium.

Eſſentia diuina eſt principium virtuale attributorum, n.40. p.247
Principium immediatè productiuum eorum, n.53. p.253

Prioritas.

Prioritas logica quid & quotuplex, n.50. p.89
Requiſita ad eam prioritatem, n.52. ibid.
Exiſtentia eſſentiæ poſterior eſt logicæ ipſa eſſentia, n.51. ibid.
Quomodo actus conſtituens prioritatem logicam attingat objectum, num.62. p.94

Procemialia.

Procemialia Scholaſticæ Theologiæ. p.1

Productio.

Productio virtualis impoſſibilis in creatis, à n.45. p.167
Productio virtualis, quæ prædicata contradictoria componat, num.50. & 64. p.169.& 174
In quo æquiualere debeat productioni reali, n.54. p.171
Poſſibilis eſt in Deo, à n.40. p.247

R

Relatio.

Relationes & eſſentia virtualiter diſtinctæ, n.93. p.300
Etiam relatio ſpiratoris à Paternitate, & Filiatione, n.94. ibid.
Relationes non ſunt de eſſentia materiali Dei, n.16. p.183
Omnis relatio perfectio ſimpliciter ſimplex, n.6. p.431
Omnes ſunt ſubſiſtentiæ, à n.19. p.124

Reuelatio.

Reuelatio diuina non eſt objectum formale intrinſecum Theologiæ adhuc mediatum, n.21. p.11
Quo pacto concluſio Theologica à reuelatione pendeat, n.33. p.17

Scriptura.

Digitized by Google

S

Scriptura.

Scriptura Sacra, eiuſque canonici libri, num.125. p.62

Senſus.

Quid ſenſus literalis Scripturæ.
Sacræ quid myſticus, n.126. p.63
Quotuplex ſenſus ſpiritualis, & quid quiſque, n.127. ibid.
Senſus accommodatius improprius, & qualis, n.131. p.65
A nullo ſcriptore ſacro vſurpatus de facto, n.132. ibid.
Senſus literalis, & ſpiritualis concluſionibus Theologicis aptus, numero 133. p.66
Quid ſi plures ſint ſenſus litterales, n.134. ibid.

Simplicitas.

Simplicitas diuina non excludit compoſitionem rationis, n.23. p.437
Opponitur compoſitioni reali, n.24. ibid.
In quo ſtet ſimplicitas diuina, n.26. ibid.

Species Impreſſa.

Species impreſſa non eſt eiuſdem naturæ cum objecto, n.7. p.607
Poſſibilis ſpecies impreſſa Dei, n.12. p.609
Munus ſpecierum de facto quale, n.16. p.610
De facto nulla eſt ſpecies impreſſa Dei, n.23. p.613
Concurrit Deus ad viſionem per modum objecti per immenſitatem diuinam, n.31. p.616
Stante concurſu efficienti ex parte objecti per ſolam omnipotentiam, num.32. ibid.
Species impreſſa quid differat ab expreſſa, n.2. p.654
Lumen de facto non eſt ſpecies impreſſa, n.57. p.582
Poſſibile lumen, quod ſit ſpecies impreſſa, n.59. p.583

Subſiſtentia.

Omnes relationes perſonales ſubſiſtentiæ ſunt, n.19. p.124
Similiter etiam relatio ſpiratoris Patri cum Filio communis, num.26. pag.127
Subſiſtentia abſoluta vltra relatiuas admittenda in Deo, n.30. p.129
Munus & neceſſitas ſubſiſtentiæ abſolutæ & relatiuæ, n.50. p.137
Naturæ diuinæ ſubſiſtentia abſoluta propria concedenda, n.58. p.141
Secus verò attributis vt ab eſſentia diuina diſtinctis, n.59. p.142
Subſiſtentia abſoluta indiſtincta virtualiter à natura, n.63. p.143
Nec perſonalitas eſt, nec Perſonam abſolutam conſtituit, n.66. p.145

Subſtantia.

Deus, eiuſque natura formaliter ſubſtantia ſunt, à n.2. p.118

Etiam

Digitized by Google

Etiam intellectio neceſſaria, quamuis non ſit Dei eſſentia, n.4. p.119
Pariter etiam volitio neceſſaria, n.5. ibid.
Similiter omnes diuinæ perfectiones neceſſariæ, n.6. ibid.
Secus liberæ, quæ accidentia virtualia ſunt, n.8. p.120
Differentia diuinarum perfectionum non eſt formaliter ſubſtantia, numero 14. p.122
Subſtantia creata ſuperna impoſſibilis, n.3. p.528

Supernaturale.

Variæ vſurpationes naturæ, n.2. p.450
Variæ ſententiæ circa conſtitutiuum primarium entis ſuperni, num.7. pap.451
Vera ſententia propoſita, & expoſita, n.25. p.459
Conceptus reſpectiuus ſuperandi naturam declaratus, n.51. 470
Quid veniat nomine naturæ, quam ſuperare debeat ens ſupernum, num.57. p.472
Qua ratione Deus ſit ens naturale, & ſupernum, n.58. p.473
Ens ſupernum ſuperare debet vires actiuas abſolutas naturæ, num.60. pag.474
Vires etiam paſſiuas ſuperare debet, & omnem totius naturæ connexionem phyſicam, & intentionalem, n.64. p.475
Ens ſupernum probabiliter poteſt ante rebelationem cognoſci. p.502
Subſtantia ſupernaturalis creata impoſſibilis, n.3. p.528
Poſſibilis intellectus ſupernus, & ſimiliter voluntas, n.23. p.535
Actus naturalis attingere poteſt objectum materiale ſupernum, num.9. pag.541

T

Theologia quoad actum.

Theologiæ Scholaſticæ proœmialia, tota diſp.1. p.1
Eius ſubjectum, objectum materiale, & Attributionis. p.9
Objectum formale intrinſecum Theologiæ quid. p.7
Reuelatio adhuc mediata non eſt objectum intrinſecum formale Theologiæ, n.21. p.11
Nec bonitas illationis reflexæ cognita, n.25. p.13
Nec ſolæ præmiſſæ objectiuæ, n.26. ibid.
Sed complexum ex illis, & intrinſeca extremorum veritate, n.32. p.16
Quo pacto concluſio Theologica à relatione dependeat, n.33. p.17
Qualia ſint eius principia, ſeu præmiſſæ. p.19
Omnis concluſio Theologica eſt metaphyſicè certa, n.76. p.38
Nulla euidens noſtræ Theologiæ ordinariæ, n.77. p.39
Omnis quoad ſubſtantiam ſuperna, n.80. p.40

Non ſuperat, neque æquat certitudine ſcientiam naturalem, n.82. p.42
Partim practica, & partim ſpeculatiua, n.88. p.44

Theologia quoad habitum.

Habitus Theologiæ eſt in ſubſtantia ſupernus, n.90. p.45
Acquiſitus non eſt, ſed infuſus, n.91. p.46
Habitus infuſus Theologiæ ſpecialis eſt, & diſtinctus ab aliis, nu.100. pag 50
Immediatè recipitur in ſola ſubſtantia rationali, n.106. p.54

Theologia Subiectum.

In Chriſto non fuit habitus infuſus noſtræ Theologiæ benè verò Theologiæ Beatorum, n.108. p.55
Angeli viatores, quo pacto habuerint habitum Theologiæ, n.110. ibid.
Quid de primis parentibus in ſtatu innocentiæ, n.111. p.56
Beatorum Theologia non obſcura, ſed euidens, n.112. ibid.
Habitus infuſus Theologiæ non manet in hæretico, n.113. p.57
Nec in peccatore fideli, nec in damnatis, benè verò in animabus purgatorij, n.115. ibid.
Locus Theologicus, vide, verbo Locus.

V

Verbum.

DIſcrimen inter verbum mentale, & vocale, num.7. p.655
Viſio verbum eſt mentis, & cur, n.8. p.656

Veritas per ſe nota.

Quid ſit veritas per ſe nota, n.2. p.67
Nec ſat eſt eſſe notam aliquibus, n.8. 70
Quid ſit veritas reſpectiuè per ſe nota, n.10. p.71
Ad veritatem ſimpliciter per ſe notam non ſufficit identitas prædicati cum ſubiecto, n.16. p.74

Videre, Viſio.

Vnde viſio beata fidem excludat, n.103. p.115
Poſſibilia viſionis Dei ſtabilita, n.2. p.505
Repugnat creaturam videre Deum per ſcientiam increatam, num.26 pag.514
Pariter videre potentia, aut viſione materiali, n.31. p.515
Viſio prout de facto ſupernaturalis eſt, n.3. p.520

Digitized by Google

Vnde viſio prout de facto ſupernaturalis ſit, n.7. p.522
Non tantum, quoad modum, ſed etiam, quoad ſubſtantiam ſuperna, num.11. p.523
Viſio Dei etiam vt vnius, neceſſario ſuperna, n.13. p.524
Subſtantia creata, cui connaturalis ſit viſio Dei impoſſibilis. pag.527. & 535
Etiam cui connaturale ſit donum aliquod ſupernum, n.19. p.534
Poſſibilis intellectus, cui connaturalis eſſet viſio, n.28. p.538
Appetitus innatus, & elicitus ad viſionem, vide, verbo Appetitus.
Nulli viatori, dempta B. Virgine, conceſſa fuit viſio Dei, n.42. p.562
Quando, & quandiu fuerit B Virgini donata, n.37. p.560
Beati vident de facto omnia neceſſaria, à n.2. p.622
Etiam ſecundum vltimas differentias, & virtualitates, n.5. p.623
Quomodo viſio intueri poſſit, & non poſſit decretum ſui, à n.15. p.626
Non poteſt eſſentia videri non viſis attributis, & relationibus, nu.28. pag.631
Poſſunt beati aliquas creaturas poſſibiles in ſe ipſis formaliter videre, num.34. p.633
Imò, & omnia poſſibilia, n.35. ibid.
Et æternam ſui durationem poſſibilem, non verò futuram, n.40. p.635
Pariter quoque aliqua futura, non verò omnia, n.42. ibid.
In verbo aliqua futura videri poſſunt, non omnia, n.43. p.636
Neceſſe non eſt, vt in verbo omnia poſſibilia, futura, & præterita cognoſcantur, n.44. ibid.
Beati vident in verbo aliqua poſſibilia, & futura, à n.45. ibid.
Vident quoque ferè omnia fidei myſteria, n.47. p.637
Totum etiam vniuerſum, quoad ſingulas illius ſpecies, n.48. ibid.
Et in illo, quæ ad proprium ſtatum pertinent, n.49. p.638
Quænam videantur formaliter, quæ cauſaliter, n.52. p.639
Non omnes viſiones de facto inæquales ſunt, nec æquales, n.1. p.640
Poſſibiles inæquales ex objecto materiali, & formali, creato, & increato, n.3. p.641
De facto ſtant viſiones inæquales ex objecto materiali, & formali creato, n.5. p.642
Etiam ex parte objecti increati materialis, & formalis, n.6. ibid.
Non verò reſpectu objecti neceſſarij, n.7. 643
Inæqualitas viſionum ex parte objecti non à lumine ſed à determinatiuo ex parte objecti prouenit, n.9. ibid.
A potentiis ſpecie diſtinctis oriri poſſunt viſiones eiuſdem ſpeciei, num.14. p.645
Et viſiones etiam diuerſæ ſpeciei, n.15. ibid.
De facto tamen, ex potentiis diuerſæ non ſunt, n.17. p.646
Viſiones intenſiuè inæquales poſſibiles, & exiſtentes, numero 33. pag.652

Digitized by Google

Inæqualitas intenſiua viſionis oritur à lumine, n.34. p 652
Viſiones inæquales ex modo tendendi poſſibiles,& exiſtentes,num.35. pag.653
Vnde ea inæqualitas proueniat, n.36. ibid.
Viſio Beata eſt ſpecies expreſſa, & ſimilitudo formalis, n.3. p.654
Eſt etiam verbum mentis, & cur, n.8. p.656
Iudicatiua, quidditatiua, intuitiua virtus mentis, intelligentia, ſapientia, ars, prudentia, ſcientia, ſpeculatiua, metaphyſicè certa & euidens, à n.16. p.658

Vnitas.

Vnitas Dei demonſtratur à poſteriori, n.44. p.86
Vnitas, & multiplicitas quid differant inter ſe, n.17. p.435
Vnitas diuina non excludit diſtinctionem virtualem inter abſoluta, num.20. p.436
Neque inter abſoluta, & relatiua, n.21. ibid.

Voluntas, Volitio,

Voluntas diuina virtualiter à volitione diſtincta, n.99. p.302
Et vtraque ab eſſentia, n.97. ibid.
Etiam ab intellectione neceſſaria, n.98. ibid.
Voluntas idem virtualiter cum omnipotentia. p.334
Volitio neceſſaria non eſt de eſſentia metaphyſica Dei, n.37. p.195
Neque diuina voluntas, à n.49. p.200
Voluntas creata ſupernaturalis poſſibilis, n.23. p.535

FINIS.

Digitized by Google

APPROBATIO DOCTORVM.

Librum cui titulus *Tractatus duo de Eſſentia, Attributis, & viſione Dei, cum proœmialibus Theologiæ*, Authore R. P. MATTHIA BORRVLL Valentino Societatis Ieſu; Sacræ Theologiæ profeſſore; nos infra ſcripti almæ facultatis Pariſienſis Doctores Theologi, diligenter & accuratè & perlegimus & examinauimus; omniaque ſubtiliter ſanè ſed ſolidè, doctè ſed perlucidè, noua quidem methodo ſed facili, imò ita egregiè de Diuinitate ſcripſiſſe vt altam qua velatur Deus obſcuritatem, inſcrutabiliaque ipſius, quantùm humana patitur intellectûs infirmitas, penetraſſe arcana nobis viſum ſit, opus ergo illud vndecúmque nitens, Fidei orthodoxæ conſonum, bonis moribus congruum, eruditis non inutile, tyronibus fructuoſum, luceque proinde dignum iudicauimus. Lugduni in Carmelo noſtro, die Decembris nona, anno 1664.

F. CYRILLVS MOREL Carmeli Lugdunenſis Prior.

F. ELIAS VIAL.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google